This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

macop
medicâ
42
615
1
Syl5j
R

R. 497.597 615.1

METHODVS MEDI-camenta componendi, ex SIMPLICIBVS IVDICIO SVMMO DE-LECTIS, ET ARTE CERTA PARATIS: QVATVOR LIBRIS DISTRIBVTA.

Syl 5 j

Authore D. Iacobo Syluio Medico.

Indice adiecto copioſiſſimo.

22-2-A=N°7.

PARISIIS.
Apud Chriſtianum Wechelum, ſub ſcuto Baſilienſi, in vico Iacobæo: & ſub Pegaſo, in vico Bellouacenſi. M. D. XLI.

Cum priuilegio.

Extraict des regiſtres de Parlement.

La court (veue la requeſte a elle preſentee par Chreſtien Wechel, marchant libraire iure en l'uniuerſite de Paris, auec le rapport d'aucuns medecins deputez ace par ladicte court) a permis, & permect audict Chreſtien Wechel faire imprimer, & vendre certain liure en medecine, faict par Maiſtre Iacques Syluius Medecin, intitule De ſimplicibus & compoſitis medicamentis, defendant a tous libraires & imprimeurs de ce reſſort icelluy liure imprimer, ou faire imprimer, et expoſer en vente ſans l'adueu dudict Wechel dedans troys ans prochain venans, ſur peine de cõfiſcation d'iceulx liures, & amende arbitraire. Faict en Parlemẽt le vingt troyſieſme iour de Iuillet, l'an mil cinq cens quarante vng.

Berruuer. Collation eſt faicte.

Petro Caſtellano, Tute-
LENSIVM EPISCOPO, IACOBVS SYLVIVS MEDICVS S. P. D.

DIVINAM ac memorabilem illam in nos benignitatem cùm ſtudioſiſsimus quiſque hominem iuuando proximè imitari contendat, nulla tamen ratione alia pleniùs exprimit, quàm morbis tutò profligatis ſanitatem priſtinam reſtituendo, ídque per vſum cauſarum, quas ob id ſalubres appellamus. Inter quas licet magni ſint momenti, aër, motus, cibus, potus, primas tamen medicamenta tenere optimo iure videntur, vt quæ maxima vi ſua morbos etiam grauiſsimos plærunque tam celeriter propulſent, vt horum opus miraculi loco habeatur. Quapropter ea Deorum manus rectè vocauit Herophilus: & Apollo, Aeſculapius, Hippocrates, aliíque non pauci celebres Medici pro Diis ſunt habiti. Et cùm cũctis propè mortalibus inſita ſit per medicamenta curandi cupiditas, ac tu præcipuo eorum cognitionis ſtudio incendaris, hæc me ratio vna commouit, vt amplitudinem tuam aliquo meorum laborum fructu recrearem: nec ea tamen ſola, ſed honeſtam cogitationem hanc noſtram vehementer auxit tum ſingularis tua, & cum omnium rerum bonarum cognitione coniũcta eloquentia, tum incredibilis in omnes literarum ſtudioſos benignitas: quibus raris & maximis virtutibus nil mirum, ſi tam repentè clariſsimus euaſeris, dum docti omnes certatim ore vno ſumma de te omnia, vti res habebat, prædicarent: téque non modò ſtudiorum pręſtantiſsimorum, ſed etiam peregrinationum & longinquarum & multarum laboribus maximis tam feliciter perfunctum, honoribus ampliſsimis iam perfungi digniſsimum, honorificentiſsimè apud omnes inclamarent. Rex verò noſter Franciſcus, muſarum omnium pater ac illuſtrator magnificentiſsimus, hac adductus fama, vltrò te in ſuorum primorum clientelam accerſiuit, ſummámque tuam in dicendo fœcunditatẽ, perſpicuitatem, felicitatem admiratus, ſummis vitæ ornamentis honeſtandum te & beandum nulla mora cenſuit: ſicq; tua dicta amplexatur, ſic fouet, ſic præſentibus omnibus exoſculatur, ſic ex te recipit omnia, tanquàm ex tripode pronunciata: vt

ſi quando vel te aliis, vel alios tibi (vt ferè in ſermone fit) cõtradicendi cupiditas cœperit, quæ tibi libertas & modeſtia in refellendis, quæ facilitas in tranſmittendis aliorum ſententiis parum probabilibus, quæ denique dignitas in veritate aſſerẽda? quem Lyſian, quem Platonem, quem Periclen, quem Demoſthenem, te cæteris velut ægide quadam eruditionis tuæ ſtupefactis audiendum exhibes? Quibus omnibus in quauis encyclopædiæ parte ſic apud Regem flores, vt cum Rege ſumma ſis in gratia. Quod ſi principibus viris placuiſſe laus ſit præcipua, vt ille dicebat, quis pro dignitate felicitatem omni humana laude maiorem ſatis commodè laudauerit? qui non principibus viris tantùm places, verùm etiam Regi Franciſco perplaces, omnium qui iam ſunt Regum gloriam, atque etiã ipſius antiquitatis memoriam virtute ſua facilè ſuperanti, ſiue rei militaris ſcientiam, ſiue literarum omnium bonarum amorem, & honorem & cognitionem, ſiue authoritatem, ſiue felicitatem in eo ſummã ſpectare libet. Quæ rara & maxima Regis Franciſci ornamenta quoniam pleniùs attigi tum poëmatio de memorabili ipſius & Henrici Anglorum Regis ad Ardeam conuentu, tum libello alio à me ſupioribus ꝓximis mẽſibus cõſcripto de ſalubri ipſius viuendi ratione: plura nunc dicere ſuperſedebo, cùm hoc tantùm dixero, à Franciſco Rege noſtro vita longiſsima digniſsimo Ptolemæum Philadelphum Aegypti regem, Attalúmque Pergami, & ſi quos alios publicæ hominum vtilitati natos Reges idem ſtudium tenuit, in bibliothecis omni genere librorum celebrium inſtruendis longè exuperari. Nam illi pecunia mediocri ſingulas ſinguli bibliothecas collocupletarũt: at noſter Franciſcus innumerabiles bibliothecas ſumptu maximo ea ratione exornauit, & exornandas collocauit, vt nullo vnquã æuo deſituræ videantur. Nónne glorioſius eſt longè, ac multò magnificentius, libros omni genere diſciplinarum bonarum refertiſsimos ex penitiſsima Græcia, & regionibus aliis pecunia grandiſsima coëmptos, in Galliámque conuectos non in bibliothecas tantùm regias conieciſſe, ſed manu fideli deſcriptos, typographia planè admirabili excuſos, in omnium bibliothecas contuliſſe: qua magnificentia quid diuinius, quid Rege maximo potentiſsimóque dignius dici aut fieri poteſt? Ad hæc tamen omnia, adiecit ampliſsima virorum Latinè, Græcè, Hebraicè doctiſsimorum ſalaria: perq́; omnes literarum bonarum ordines ſtatum Parrhiſiis florentiſsimum ſic tenent, vt nec meliùs, ſi

Apollo

Apollo ipſe cum Muſis adeſſet, tenerent. O te térque quatérque fortunatam Galliam, quæ Regem ſortita es ſapientem, & omni ſapientiæ ſtudio fauentem, quantum aliorum mortalium fauit vnquàm nemo. Cùm verò ad præclara hæc facinora propenſum maximè magnum & ſanctum regem, & ad optima quæq; natum regis animum conſilio, opera, ſtudio incitare non deſinas, Caſtellane vndecunque abſolutiſsime, docti omnes habent, cui plus q̃ tibi debeant, neminem, tuisq; ſucceſsibus proſperis gratulantur, amplioresq; exoptant, & obſecrant. Vale, & in bonam partem accipe hoc noſtrum magnarum in Medicina rerum rudimentum.

INDEX IN QVATVOR LIBROS SEQVENTES, in quo primus numerus paginam, ſecundus paginæ lineam indicat.

ABortum prohibentia 58.37
Abrotanum 14.7
Abſceſſus coquētia 5.8, & 55.1
Abſinthium 13.30
Abſinthij facultas 130.41
Abſinthium Ponticum uidetur eſſe Romanum Meſues 13.44
Abſinthium noſtrum 13.51
Acacia 39.10, & 44.14
Acacia uulgò dicta nullo errore uſurpatur pro ueterum 39.14
Acantha 14.12, & 24.28
Acer ſapor 82.25
Acerbus ſapor 82.14
Acetabulum 183.39
Acetum 37.36
Achoras curantia 9.25, & 26.26
Acidus ſapor 82.17
Acorus 4.17
Acorus uerus, galāga maior hodie dicitur 4.23
Acorus paluſtris 4.26
Acorus uerus unde aduehatur 4.19
Acorus uidetur quibuſdam calamus aromaticus 4.19
Actiones ſecundas & tertias ex primis & ſimplicibus colligimus 78.8
Adeps omnis 55.33
Adiantum 14.15
Αδιψος 28.29
Admouēdorū uarius applicādi modus 188.27
Adulteria ſimplicium à quibus fiunt 152.4
Aër quando cauſa ſalubris 106.17
Aeromeli 38.30
Aerugo 49.50
Aes uſtum 49.33
Aetites 54.4
Affectus ſpecies à quibus indicatur 147.51
Affectus paruus, recens, ſuperficiarius, mitiora poſtulat medicamenta: in contrario, contrà 120.4
Affectibus applicanda medicamenta æqualia uiribus 120.11
Affectus quando plures ſunt implexi, urgentiori maior uis remediorum in compoſito opponenda 120.30
Affectus præter naturam quomodò faciliùs pelluntur 132.1
Affectus in ore ex fluxione curantia 31.11
in Affectibus compoſitis urgentioris eſt habenda ratio 65.17
in Affectibus compoſitis eiuſdem naturæ minus neceſſe eſt cōpoſito medicamento uti 65.28
Agallochum 33.34
Agaricus 4.33
Agarici facultas 4.41
Agarici doſis 4.44: & 129.26
Agaricus dictus ab Agaria Sarmatiæ regione 4.49
Agaricus quomodò corrigitur 4.52
Agaricus ſeruatur quinque annis 5.1
ἄγγεον Δίπλον 176.46
Αγνος 14.28
Agrimonia 16.24
Allium magnetis uim obtundit 89.19
Aloë 39.18
Aloës doſis 129.20
Alopeciæ quomodò admouentur medicamenta 147.13
Alopeciā difficilē quomodò curamus 106.25
Alopecias ſanantia 22.23, & 41.37, & 53.47, & 55.41, & 89.30, & 116.27, & 142.40
Alphos ſanantia 8.4, & 12.2, & 22.23, & 24.47, & 52.51
Altercā ſuccus 39.2
Althæa 5.6
Althææ facultas 5.8
Althæa unde dicatur 5.10
Alumen 51.36
Aluum emollientia 14.13
Aluum ſubducentia 32.15, & 39.21, & 43.21, & 52.7
Alyſſos 14.40
Amaracus 17.42
Amaracinum unguentum 17.35
Amaracinum unguentum diuerſum à ſampſychino 17.43
Amarus ſapor 82.23
Ambroſia antidotus 200.44
Ameos ſemen 24.13
Amianthus lapis 54.9
Amomum 24.1
Αμπας 46.45
Αμπελος λευκή 6.17
Amphiſbæna 89.25
Amphora 182.20
Amygdala 27.35
Anacardus 27.42
Anaſarcæ auxiliantur 91.28
Anaſtomωticum quod 79.9

Anethum 14.44
Angnis quæ proſunt 21.42, & 58.41, & 89.49
Animalia & eorum partes 54.46
Aniſi ſemen 24.17
Anodynum quod 80.5
Anthera 22.47
Ἀντιβαλλόμενα ſimplicia ordine alphabeti 158.25
Antidoton quid 188.40
Antidotus Eſdræ 200.40
Antidota ante ſiue poſt deleteria quomodò ſumenda 131.9
Apiaſtrum 18.9
Apium ſatiuum 5.13
Apium uulgare eſt Eleoſelinon 5.16
Apiorum genera omnia idem pollent 5.24
Aphthas curantia 31.39
Appetitum excitantia 6.40, & 28.20, & 44.47, & 203.34
Arabiſtarum componendi medicamenta ratio damnatur 62.10
Arancium malum 29.32
Argentum 48.1
Argentum uiuum 48.7
Ari radix 5.27
Ari maſculi ſuccus 39.5
Ariſtolochia 5.31
Ariſtolochiæ triplex radicis figura Gal. diſtincta 5.32
Ariſtolochia quando effodienda, & quomodò ſeruanda 5.43
Armenia terra 54.25
Armenius lapis 53.4
Arnogloſſum 18.21
Aromata quæ ſunt 59.8
Aromatica medicamenta 34.21
Aromata tenuis eſſentiæ facilè exanimantur 59.18
Aromata ſunt miſcenda ad finem coctionis 1:6.40
Arrhenicon 49.6
Arthritis in plethorico corpore quomodò curanda 141.51
Arthritica 86.1, & 91.23
Arthriticis quæ proſuut 8.53, & 56.7
Aſarum 5.45
Aſarum quando fodienda 5.49
Aſelli 58.13
Aſparagus 6.6
Aſparagus Regius & Helius 6.9
Aſparagus Petræus 6.11
Aſperæ arteriæ affectus & laryngis quomodò curantur 144.3
Aſperitates arteriæ lenientia 8.40, & 44.46, & 47.23
Aſphaltos 54.36
Aſphodelus 6.1
Aſphodelus autumno legitur 6.4
Aſpodelus muribus uenenum ibidem
Aſſãdo quõ medicamenta præparãtur 165.19
Aſthmaticis quæ proſunt 25.12, & 44.30, & 57.1, & 58.15
Aſthmaticis quæ obſunt 26.17
Aſtrorum ortum & occaſum negligit Galenus in uſu medicamentorum 138.13
Aſtrorum ratio in quibuſdam plantis colligendis obſeruantr 3.52, & 97.1
Athanaſia antidotus 200.44
Attrahens quod 79.15
Aurea Alexandrina antidotus 201.8
Aureæ Alexandrinæ uires 202.40
Auribus purulentis conuenientia 20.6, & 91.32
Auribus quomodò medicamenta infunduntur 143.3
Aurium dolorem ſedantia 89.46, & 142.53
Aurum 47.47
Auſterus ſapor 82.16
Authoris ratio in utendis nominibus medicamentorum, & ponderũ ſcribendis 187.13

B

BAlanus myrepſica 6.24, & 27.47
Balauſtium 20.40
Balſamum 30.3
Baſiliſcus 89.27
βασιλικοκαςτῶδες 24.36
Baſis medicamenti quomodò deligatur 97.37
Baſis & radix medicamenti quid 97.32
Baſis ut rectè cõſtituatur quid ſciendũ 98.9
Baſis ipſius coctio, aſſatio, tritura, uſtio, lotio, &c. etiã rationẽ Sine quo obtinent 109.19
Baſi adduntur quæ toti parti ſunt familiaria 107.51
Baſi adduntur quæ ipſam in partes remotiſſimas conuehant 108.4
Baſis ob quatuor ad particulam aliquam deducitur 108.6
Baſi adduntur quæ ipſam deductam ad partẽ ei affigant 108.16
Baſis ſine quibus affectum profligare non poteſt 1c 7.46
Baſes congeneres miſcentur, nempe mite aliquod uehementi, ut habeatur medium 98.53
Baſes diuerſæ quare miſcentur 99.29

Baſi ad=

Baſi adduntur medicamenta, quæ in ſuo uigore conſiſtunt 109.6
Baſibus admiſcenda non ſolùm quæ ipſam ad partem familiarē ducant, ſed etiam quæ in ea retineant 116.52
βάτος ἰδαῖος 32.48
Bdellium 46.2
Bechica quæ 81.23
Behen 6.21
Ben 27.48
Berſilium lignum 33.49
Beſanum, Beſaſa 19.5
Beta 15.1
Betonica 14.50
Bilem atram purgantia 28.17, & 33.11, & 52.48, & 52.4, & 87.38
Bilem atram facientia 37.48
Bilem flauam ducentia 11.31, & 28.16: ibidem, 33. ibidem, 48, & 29.38, ibidem. 48, & 32.16, & 39.47, & 42.31.
Bilis flaua coquenda 86.47
Bilem utranque uacuantia 7.3, & 11.6, & 21 52, & 88.19
Bilem utranque & pituitam ducentia 88.22
Bilem & pituitam ducentia 88.24
Bilioſis conuenientia 29.3, & 37.48
Bilioſis contraria 38.3, & 39.44
βλάττος βυζαντος 58.45
Blitum 15.5
Borago 15.15
Bombacis ſemen 24.33
Branchos ſanantia 46.14
Braßica 15.8
Braßicæ ſuccus 38.51
Braßica marina 15.12
Bryoniæ radix 6.15
Bubonas coquentia 55.21
Bugloſſus 15.15
Buphthalmi flos 20.47

C

CAbaret Gallorum eſt Aſarum 5.45
Cacochyma quæ 81.27
Cadmia 50.37
κάλος 184.7
Calamunthe 15.46
Calamus aromaticus 6.27
Calami aromatici electio 6.30
Calculos renum confringentia 12.5, & inde: & 14.50, & 24.48, & 30.35, & 46.3, & 53.18. ibidem, 26
Calculos frangentia 6.51, & 8.44, & 14.16, & 44.26, Ibidem, 48. & 45.5, & 54.52
Calculos ueſicæ diminuentia 19.50
Calor quas actiones edat 69.41, & deinde.
Calx uiua 53.11
Cancanum 44.29
Cancris quæ proſunt 50.53, & 51.7, & 52.51
Cancrorum ànis 58.7
Canella noſtra quid 35.30
Cantharides 58.20, & 89.21
Caphura 44.35
Capillos tollentia 45.3, & 49.14
Capillos reddentia 14.17, & 28.21, & 41.23
Caput quæ roborant 46.51
Capitis dolorem facientia 89.37
Capitis dolori ab æſtu quæ proſunt 105.8, & 142.48
Capiti quomodò admouemus medicamenta 139.25
Capiti quales cucuphæ applicentur 139.47
Capparis radicis cortex 6.36
Capparis flos & fructus 6.39
Carbunculos perrumpentia 20.9
Cardamum 25.10
Cardamomum 25.15
Cardiaca 83.34
Carduus benedictus 15.23
Cari ſemen 25.1
Caricæ 30.42
Carpeſium 30.29
Carpobalſamum 29.52
κάρυον βασιλικὸν 31.30
Caryophyllum 21.8
Caſia 35.33
Caßia fiſtula 30.19
Caßiæ fiſtulæ doſis 30.11, & 18
Caſtorium 57.10
Catharrhos ſanantia 26.35, & 46.13 & 54.27
Cathartica quæ 81.4
Cathæretica quæ 80.29
Cathæretica quomodò adhibenda 141.12
Cauſtica 15.10, & 25.11, & 41.29, & 42.37, & 49.12
Cauſtica quomodò adhibenda 141.16
κεχράμιδες 23.31
Centaurij magni radix 6.45
Centaurium minus 6.46
Cephalica 82.42
Cephalalgicis proſunt 7.23, & 20.23 & 28.37, & 44.42, & 58.17
Cera 38.38

Cera li-

Cera liquabilibus ut materia miſcetur 116.2
κεράμιον 184.7
Ceraſi gummi 44.46
Cerati Galeni uſus 145.43
Cerebella paſſerum 56.3
Cerebrum roborantia 8.29, & 41.22
Cerebri menyngum uulnera glutinantia 16.2
Ceruſſa 51.15
Ceſſatio à uacationibus alijs cauſa eſt ſæpe ꝓ accidẽs huius uel huius uacationis 109.43
Chalanthus 50.7
Chalcitis 150.15
χαλκοῦς 177.35
χαμαιβάτος 32.43
Chamædrys 16.5
Chamæpitys 16.12
Chermes 58.34
χήμη 185.3
Chœradas ſanantia 6.42, & 26.27, & 42.6
χοῖνιξ 185.23
Cholagoga 78.23
Chondrilla 15.39
χοῦς 184.18
χρυσοβάλανος 28.22
Chryſocolla 52.31
χυλὸς 35.28
χυλὸς ῥόος Ponticæ 39.2
χυλὸς, δάκρυον, ὀπὸς Græcis confunduntur 40.38
Cicatricem quæ inducunt 49.34
Cichorium 15.27
Cicuta 16.19
Cimolia terra 54.19
Cinamomum 34.41
Cinamomi ætas 34.51
Cinis hirundinum 58.40
Cinnabaris 55.11
Cirſium 15.18
Citrago 18.9
Citrum 29.29
Clarificatio ſuccorum quomodò fit 163.18
Clyſter largior ſiue parcior quibus infunditur 139.52
Cnici ſemen 25.20
Cnici ſeminis doſis 129.53
Cocali 29.13
κόκκος Orientis 5.63
Coccus baphica 25.29
κοχλιάριον 185.6. Ibidem 4
Coctio propriè quid 80.12
Coctionis ſigna unde ſumantur 87.3
Coctio expellẽdorum humorum abuſiuè apud practicos dicitur 86.42
Coctionem iuuantia 8.28, & 28.18, & 36.18, & 203.34
Coctiones medicamentorũ quomõ fiũt 163.50
Cœliacis quæ proſunt 34.9, & 37.19, & 39.5, & 55.6
κόγχη 184.52
Cognatio quædam eſt in ſonis & corporibus ſonoris 92.39
Cognatio quædam ineſt rebus, naturarumq; ſimilitudo, ob quam alia trahant, alia auerſentur 89.11. Ibidem adduntur exempla plurima.
Colicum affectũ ſanantia 28.22, & 90.42
Colletica quæ 80.36
Colocynthe 29.38
Colocynthidis doſis 129.31
Color medicamentum gratius reddens 112.2
Colorem commendantia 44.47
Colophonia 43.46
Communia de proprio cuique medicamentorum uſu 128.26
Compoſita medicamenta quæ 63.3
Compoſita medicamenta unde nomina ſumpſerunt 188.52
Compoſita non cognoſcũ diſtinctè, niſi ſimplicia noſcantur 68.28
Compoſita ſi nobis ſatisfaciunt, quò ſimpliciora, eò meliora 118.16
Compoſita ueterum noſcuntur cognita ſimplicium facultate & qualitate 69.13
Compoſiti forma ad quid utilis 123.49
Compoſiti forma uariatur interdum, ut ſit efficacius medicamentum 124.14
Compoſiti forma ad quos ſcopos conſtituatur 124.27
Compoſitorũ uires tempore mutantur 128.5
Compoſitionem mediam unam habebit, qui alias parare nõ poteſt, aut circũferre 205.9
Compoſitiones particulares faciendæ, quæ in maiores recipiuntur 181.51
Congius 182.23
Coni 29.13
Conſeruatio medicamentorum 118.27
Conſeruationi medicamentorum locus idoneus eligendus 119.2
Conſeruant omnia quæ ſiccant, & humiditatem excrementoſam abſumunt 118.36
Conſiſtentia non ſolùm ad gratiam, ſed ad melius agendum, facit 115.1
Contraria in compoſitione quæ dicantur 98.46
Contraria contrariorum remedia 66.50

Conuulſioni

Conuulſioni quæ remedio ſunt 89.41 & 91.28
Cor roborantia 21.15:& 24.36:& 25.33:& 46.51:& 56.11:Ibidem,16:& 57.47:& 58.50
Cordis palpitationi conferentia 7.38:&8.29:& 46.43
Corallus 53.52
Coriandrum 25.5
Cornu cerui & capræ 56.18
Cornu rhinocerotis 56.22
Corruda 6.12
Cortices 34.33
Cortices radicum meliores ſunt earum medullis 96.34
Coryzas ſanantia 46.13
κόσκινος,& κοσκίνιον ἰατρικόν 176.28
Coſtus 7.10
κοτύλη 184.29
κοτύλη etiam uidetur dimidium ſextarij ſignificare 182.51:& 185,29
κουλεός 182.18
Craſſa & lenta ex pectore ducentia 7.50:& 9.25:& 10.52:& 14.16:& 17.1:& 20.17: & 25.12: Ibidem,44 :& 27.21:Ibidem,36:& 29.15
Craſſantia 78.25
Craſſos & lentos humores purgantia 7.44:&17.2:& 19.4
Crocus 21.14
Croci electio Ibidem,17
Crocus quomodò ſeruandus 21.23
Cretica terra 54.22
Cruſtas facientia 49.13:& 50.15:& 53.11
Cubebæ 30.28
Cucumeris ſemen 24.39
Cucumeris fructus 29.46
Cucumeris agreſtis radix 7.20
Cumini ſemen 25.25
Cupreßi pilulæ 29.19
Curcuma 6.53
Cyanus 52.47
κύαθος 183.10:Ibidem,42:& 184.46:& 185.32
Cyclamini radix 7.6
Cydonia 29.23
Cynanchis illinuntur 7.22
Cyperis 6.50
Cyperus Indicus 6.52
Cyperus Babylonicus 7.3:& 8.26
Cypheos compoſitio 191.1
Cyſticæ 85.14:& 91.15

D

DAſypodium 21.48
Daucus 7.24
Deleteria quantitate ſola 46.23
Denarij partes 181.17
Denſans quod 79.6
Dentes puros efficientia 53.40:& 56.14:Ibidem,18
Dentes firmantia 90.11
Dentalis lapis 53.8
Dentientes pueros iuuantia 55.22:& 90.13
Dentium dolori idonea 20.20:& 44.30
Deſtillatio quid,& eius diuerſi modi 169.2
Diabatinon 204.44
Dia καρύων ſtomaticum 204.49
Diacydonion Galeni 203.34
Diacydonion Nicolai Ibidem,49
Diacydonion quibus detur,& qua menſura 138.49
Diacnici doſis 131.1
Diacodij doſis Ibidem,4
Διὰ γλεύκεος compoſitio 205.26
Diamoron Galeni,& eius uſus 204.14
Διὰ ῥοίων ſtomatice 205.43
Diarrhœas ſanantia 17.13:& 19.53
Dia trion pipereon ad quæ ſumitur 138.44
Dictamni radix 7.28
Dictamni radix uulgaris eſt pſeudodictamni 7.24
Διορισμὸς quid,& ad quæ à Galeno refertur 147.25
Dioſpolitici puluis quomodò ſumitur 138.40
Diphryges 49.45
Diſſoluendo quomodò,& quæ præparantur 161.38
Διτάλαντον 178.1
Diuitibus ſumptuoſiora remedia miſcemus quàm pauperibus 106.44
Δοῖδυξ 176.10
Doli & adulteria medicamentorum 151.33
Dolores ſedantia 14.45:& 16.20:& 47.2
Doronicum 7.36
Δραχμή 177.38
Drachma 179.27
Drachmæ partes 180.37
Dracunculi radix 7.43
Ducere piſtillo medicamenta quid 173.9
Duella 179.15
Dulcis ſapor 82.19
Dupondius 178.43

Durum 78.26
Durum, molle quotupliciter dicatur corpus Ibidem, 29
Durum corpus, id eſt, ſe ipſo dum ſanum erat, durius, quot modis fiat, & quomodò molleſcat Ibidem, 40
Dyſenterijs conferentia 11.25: & 17.13: & 18.18: & 19.53: & 20.6: & 22.20: & 34.9: & 40.5: & 54.27: & 55.6: & 56.19: Ibidem, 23: & 89.53: & 90.23

E

EBrietatem facientia 46.52
Ebrietati reſiſtentia 89.35
Ebur 56.16
Eccathartiam quod 79.37
Ecphractica quæ Ibidem, 41
Ecſtatica quæ 81.25
Elaterium 7.20: & 39.46
Elenij radix 7.47
Elephantiam curantia 52.51. & 91.27
Elleborus duplex 8.1
ἡμιχοίνικον 185.28
ἡμικοτύλιον 184.37
ἡμίλιτρον 178.34
ἡμιμναῖα 177.43
ἡμιούγγιον 179.14
ἡμιώβολον 177.36
ἡμιτάλαντον 177.53
Empetri facultas 130.40
Emphractica quæ 79.47
Emplaſton medicamentum 64.31
Emplaſticam quod 79.32
Emplaſtrum diachalciteos quomodò componendum, & eius uſus 145.13
Endiuia 15.44
Enterocœlas ſanantia 29.21: & 53.31
Epicerastica quæ 81.28
Epilepſiam excitantia 58.2
Epilepſiam curantia 10.46: & 14.51: & 26.4: & 44.30: & 56.7: & 89.38: & 91.29
Epilepſiam ex atra bile curantia 52.51
Epithymum 21.28
Epithymi doſis 129.41
ἕψημα 37.19
Epuloticam quod 80.37
Epyſſopum 21.33
Eranus lapillus 53.51
Errhina 7.7: & 15.2
Erica 21.38
Eruca 25.35
Eruum 25.38
Eryſimi ſemen Ibidem, 43
Eryngij radix 8.7
Eſcharoticam quod 80.22
Eſula 8.10
Euchyma quæ 81.26
Eufragia 16.32
Eupatorios herba 90.34
Eupatorium 16.23
Eupatorium etiam Pentaphyllum dicitur Galeno Ibidem, 28
Euphorbium 41, 27
Euphroſynon Græcis Bugloſſus dicitur 15.16
Exaſperantia quæ 81.32

F

FAba Græca 182.6
Facultas prima medicamenti eſt reliquarum ueluti baſis communis 68.2
Facultatibus primis noſcendis quid ſatis fuerit Ibidem, 14
Facultas ſecunda quæ 69.34
Facultates ſimplicium corrumpi in compoſitione quibuſdam uiſum eſt 127.50
Facultates particulares à partibus uocatæ 81.48
Facultates particulares quatenus ſingulis partis affectibus conueniant 82.27
Febres bilioſas ſanantia ex denſitate cutis 20.53
Febrium omnium unicum remedium 21.2
Febriles æſtus cohibentia 18.25
Fella animalium 57.26
Ficus 30.41
Ficuum ſuccus 39.4
Filicis radix 8.20
Fiſtulis ani remedio ſunt 54.29
Flatus diſsipantia 7.37: & 8.8: & 8.28: & 10.38: & 13.5: & 14.31: & 19.4: & 24.18: & 25.1: Ibidem, 26.
Flos æris 49.39
Flores quando legendi 20.30
Fluxiones capitis ſiccantia 9.51
Fluxiones bilioſas cohibentia 18.24: et 32.29: & 55.18.
Fluxiones thoracis ſiccantia 9.51: & 31.4: & 54.27.
Fluxiones inteſtinorum ſiccantia 9.51
Fluxionum in inguina, pedes, articulos &c. & phlegmonarum incipientium remediũ 51.6
Fœcunditatem facientia 19.14: & 56.3

Fœniculus

Fœniculus 8.15
Fœnumgræcum 25.47
Foliatum unguentum 17.24
Fomenta uentriculo quomodò imponenda 146.7
Frigida calidis obtundimus 64.53
Frigus quas actiones edat 73.41:& deinde.
Fructus quid 27.28
Fructus plantarum quomodò deligendi 96.20
Fumaria 16.37
Furfures emendantia 9.25

G

GAgates 53.29
Gaiacum lignum 33.52:& 91.41
Galanga 8.24
Galbanum 41.47
Galenus ſimplicia quomõ explorabat 152.26
Galeopſis 15.52
Galla 30.46
Gallitrichum 16.42
Gaſtrica 84.1
Gentiana 8.32
γίγαρτα 23.32
Gingiuas mollitie fluidas quæ tergent 56.18
Glaucium 39.50
Glycyrrhiza 8.36:& 40.1
Gramen 8.43
γράμμα 177.37
Grana paradiſi 25.15
Gulielmus Peliſſerius Epiſcopus Monpeſſulanus de ſimplicibus incognitis ſcripſit 40.5
Gummi 44.8
Gypſum 52.36

H

HAematites 53.34
Hæmodiam ab acerbis & acidis natam ſanantia 18.25:& 90.9
Hæmorrhagiam ſiſtentia 18.17:& 20.5
Hæmorrhagiam à naribus quæ ſiſtunt 40.14
Hæmorrhoides curantia 28.21:& 52.51
Hæmorrhoides quæ aperiunt 39.24:& 57.27
Herbæ 13.10
Herbæ quomodò ſiccandæ 13.24
Herbæ quædam ſiccatæ calidiores 13.19
Herbarum quæ partes ad medicamenta accipiendæ 96.50
Hammoniacum 42.3
Harmola 19.5
Haſtula regia 6.1
Hederæ lachryma 45.1
Hedychroi magmatis confectio 196.40
Hemicrania frigida quibus curatur 147.16
Hemicranica remedia qualia eſſe debent 105.37
Hemina 182.45:& 183.36
Hepar expurgantia 12.1:& 14.51:& 20.9:& 26.27:& 27.50:& 43.22
Hepatis intemperiem calidam iuuantiá 15.32
Hepatis quæ tollunt intemperiem à corruptis humoribus 15.33
Hepati quæ foris imponantur 139.45
Hepati indurato quæ illinuntur 27.51
Hepatica 46.3:& 56.45:& 90.37:& 84.22
Hepaticis qua ratione miſcentur ualdè refrigerantia 103.24
Hepaticis quæ proſunt 37.16:& 90.24
Hepatorium, Hepatitis 16.23
Hermodactylus 8.46
Hermodactyli doſis 130.23
Hermodactylus neotericorum eſt ueteribus indictus 9.8
Hernias ſanantia 46.3
Hippolapathum 17.14
Humiditas quas actiones edat 77.29
Humores omnes ducentia 30.28
Humores crudos coquentia 14.45:& 33.22
Hydragoga 88.9
Hydromelitos facultas 130.38
Hydropicos iuuantia 5.28:& 10.36:& 21.42:& 28.18:& 56.48:& 90.32:Ibidem,39:& 91.32.
Hypercathartica quæ 81.17
Hyperſarcoſin quæ tollunt 49.13:& 50.1:& 52.31:& 53.12
Hypociſthis 40.4
Hyoſcyamus 16.46
Hyſſopum 17.1
Hyſterica 85.30

I

IAſpis 53.22:& 90.21
Ichoras pruritum excitantes quæ digerunt 52.1
Ictericis quæ proſunt 7.22:& 16.14:& 19.11:& 90.40
Iecur roborantia 9.50:& 16.27:& 16.38:& 33.22:& 34.15:& 43.7: Ibidẽ 20:&

20:& 46.3:& 145.49:& 203.35.
Iecur lupi 56.45
Impetigines quæ tollunt 44.26
Incantationibus non eſt habenda fides 93.20
Infuſione quomodò & quæ præparantur 162.4
Inſtrumenta præcipua pharmacopolarum 175.45
Intemperiem frigidam coquentia 9.53:& 10.44:& 33.52:& 37.31.
Intemperies calidas ſanantia. 41.4
Intemperies frigidas humidas ſanantia 38.3
Intertriginem curantia 49.2
Inteſtina roborantia 43.9
Inteſtina puerorum purgantia 53.27
Intybum olus 15.27
Ἴον 21.46
Iridis radix 9.16
Iris Illyrica eſt optima 9.19
Iſatidis radix 9.28
Iſchiadicis quæ proſunt 5.3:& 7.48:& 14,51:& 16.14:& 21.42:& 147.7:Ibidem,16
Iua 16.13
Iuniperi fructus 30.52
Iuniperi gummi 45.9
Iuglans 31.30
Iuiubæ 31.1
Iuris galli ueteris facultas 130.46

Keiri 22.6

L

LAc gignentia 8,16:& 80.46
Lachrymæ 42.44
Lapathum 17.12
Lapis calaminaris 50.45
Lapis Iudaicus 53.26
Lapides 53.18
Laßitudo motoria & phlegmonode quomodò curatur 105.17
Laßitudo internæ tunicæ aſperæ arteriæ ex uociferatione quomodò curanda 105.19
Laterum dolores tollentia 15.10
Lauatione quomodò medicamenta præparantur 167.23
Lauri folia & fructus 17.8
Lenientia aſperatas cauitates quæ 81.34
Lens 26.30
Lentes expurgantia 27.50
Lepram ſanantia 6.16:& 8.4:& 9.25:& 15.9:& 26.35:& 27.51:& 51.25.
Λεπτοκάρυον 31.32
Λεπτὸν 177.34
Lepus marinus 89.22
Λευκοῖον 21.53
Libræ partes 178.46
Lichenas ſanantia 8.4:& 45.6:& 51.25.
Lienem abſumentia 12.28:& 19.50:& 91.11.
Lienem expurgantia 12.1:& 26.27:& 27.50:& 43.22.
Lienes induratos liquantia 6.16:& 12.25:& 27.51:& 42.6:& 147.2.
Ligna 33.32
Ligula 183.45
Liguſticum 25.52
Lilij radix 9.31
Limitatio unica ſæpe ſufficiat ad ordinationem medicamenti 148.28
Limitationes generales & particulares non integræ non ſufficiunt 148.38
Limitationes etiam neceſſariæ ad rectam remediorum compoſitionem 149.51
Limitationes neceſſariæ ad rectum medicamentorum uſum 147.20
Limones 29.34
Linanche 21.33
Λινόσπερμον 26.8
Liquando fit præparatio 161.28
Liquores 40.23
Lithargyros 48.35
Lithargyros ut materia miſcetur ualentioribus 116.1
Lithoſpermon 26.21
Λίτρα 178.26
Λωτοῦ ῥίνημα 34.8
Lumbricos latos necantia 8.20
Lumbricos quæ necant 14.4:& 25.7:& 26.26:Ibidem,35:& 56.23.
Lumbricos rotundos quæ educunt 90.22
Lupinus 26.24
Lutra 57.18
Lycium 40.10

M

MAcer 36.6
Macis 36.15
Magnes 53.31
Maiorana 17.42
Malabathrum 17.21
Malum granatum 31.7
Mammarum durities diſcutientia 16.16
Mandragoræ radicis ſuccus 39.6
Mandragoræ maris radicis cortex 9.38

Manna thuris 47.10
Mannæ doſis 130.14
Maron 17.32
Maron eſſe hærbam maſtic uulgò dictam ſuſpitio eſt 17.39
Marrubium 17.17
Maſtiche 43.7
Matriariam eſſe maioranam ſuſpiatur Hermolaus 17.49
μέαζα ὤμχ 58.27
μηκόνιον 40.51
Mediamentum quid 62.20
Mediamenti ſignifiatio 62.24
Mediamentum ſimplex Ibidem,28
Mediamentorum compoſitio Ibidem,30
Mediamentum unum ſimplex interdum quatuor habet ſcopos 94.12
Mediamentorum utendi modus 139.10
Mediamentorum uſus finis 131.34
Mediamenta uſum expectatum non præſtant, niſi ſint actu quod dicuntur 108.46
Mediamenta à quibus ſumantur 2. p totum.
Mediamentis qbus & quando utendũ 127.3
Mediamẽtum uſum expectatum non præſtans quomodò corrigitur 109.16
Mediamenti ſumendi uel admouendi tempus & ocaſio 131.25
Mediamenti exhibendi quantitas & qualitas ex ijſdem ſumuntur ſcopis 128.32
Medicamentum eius ſaporis propinandum, quo delectetur æger 105.28
Medicamenta clementiora initio offerenda 141.41
Medicamenta ualentiora quæ indicant ſumenda 106.1
Medicamenti conſuetam nobis formam faciliùs toleramus, quàm non conſuetam 141.2
Mediamenti præbendi tempus quando Galen. negligit 128.10
Mediamenta facultate quadam natiua conuenientem ſibi ſuccum trahunt 88.42
Mediamenta ſumpta & admota non habent uires eaſdem 92.27
Mediamenta quando Deorum manus 126.5
Mediamenta quæ curioſè terenda 116.29
Medicamenta ad temperaturam mediam aptanda 64.22
Medicamenta polychreſta neque multùm obſunt, neque proſunt, ſi perpetuò ijs utamur 142.1
Medicamentis ualentibus cum magna præmeditatione utendum 128.49
Medicamen purgans unum non perpetuò uſurpandum 129.10
Medicamentorum purgantium delectus ſecundum Meſuen 95.4
Medicamenta purgantia quomodò reponenda Ibidem,36
Medicamenta per quæ melius fiunt 110.9
Medicamenta probata ad compoſitionẽ à quibus deliguntur 97.18
Medicamenta deligenda in ſuo uigore & benehabita 95.44
Medicamenti deligendi indicatio ſumitur à partis natura & uſu 104.8:& 105.44
Medicamenta quæ gratiora reddunt 111.42
Medicamenti componendi indicatio à quibus ſumatur, & quorum reſpectu uarietur 100.9,& deinde.
Medicamenta compoſituro quæ noſcenda 66.27:& 67.29.
Medicamenta compoſita quomodò fiant præſtantiſsima 94.17
Medicamenta optima ex contrarijs maiores miſcuerunt 64.20:& 98.31
Medicamẽtorũ cõponendorũ neceßitas 63.23
Medicamenta quædam componuntur, ut quod ſecundum naturam eſt ſeruemus 103.52
Medicamenta quæ gratius faciunt, quomodò augenda uel minuenda 122.20
Medicamenti uehementiam quæ remittunt, eius actionem non aboleant 110.49
Medicamenti uirtutem imbecillam quæ augent aut excitant 111.2
Medicamenta non coaugmentanda, cùm paucioribus fieri poteſt 62.15:& 118.15
Medicatio in quibus conſiſtit 126.20
Medicus prudens & peritus quæ nouiſſe debeat 68.34
Μέδιμνος 185.20
Medulla 55.49
Mel 37.51
Mel quod ualentißimum 96.3
Melancholiam ſuccum purgantia 52.49
Melanthium 26.33
Melilotum 22.15
Meliſſophyllon 18.8
Menſes mouentia 6.51:& 7.8:& 7.21:& 8.8:& 8.16:& 9.31: Ibidem,46:& 10.38: Ibidem,49: & 12.2: & 14.51:& 16.15: & 17.19: & 19.20: & 20.16:& 22.53:& 26.35:& 28.50:& 44.31:& 46.14:& 80.48.
Menſuræ Romanorum & Græcorum 182.16
Menſuræ Romanæ aridorum 183.30
Menſuræ liquidorum Græcæ 184.1

Menſurarum Romanarum notæ 185.34
Menſurarum Græcarum notæ 185.44
Mentem turbantia 25.7
Metalla 47.37
Metallicorum facultates diu uigent 96.29
Methodus componendi in quatuor conſiſtit 93.22
Μετρητής 184.7
Meum 9.44
Mezereon 12.31
Meconium 26.52
Miſy 50.15
Miſtis & compoſitis quando utendum 18.46
Mithridatios ad quæ utilis 191.23
Mithridates 189.52
Mithridatij deſcriptio ab Andromacho 190.11
Mithridatij deſcriptio à Damocrate 190.38
Modius 183.32
Molle 78.27
Molybdena 51.11
Morbus quilibet qualia remedia poſtulat 140.9
in Morbi uigore à medicamentis purgantibus abſtinendum 133.40
Morbillis & uariolis ſalubria 32.30
Morſibus canum quæ medentur 91.31
Morſibus canis rabidi quæ medentur 92.7
Morus 31.24
Moſchus 56.44
Μοσχοκάρυον 29.4
Μνᾶ 177.39
Μνᾶ ἰατρική 178.12
Mumia 56.27
Muliebri profluuio quæ proſunt 22.22: & 34.9: & 40.6
Muſcalagines quomodò extrahantur 162.40
Myricæ fructus 31.22
Myriophyllon 18.12
Myrobalanus 27.47
Myrobalanorum quinque genera 28.14
Μυροβαλάνου πίεσμα 28.4
Myrrha 45.16
Myrrha ſtacte Ibidem, 50
Myrti germina 31.17
Μύστρον 183.12: & 184.53
Myxæ 31.13

N

Narcotica quatenus proſunt 102.37
Narcoticis quando utendum Ibid. 41
Narcoticorum compoſitionis ſcopus quis eſt 103.10
Nardus præſtantiſſima 10.1
Nardus Gallica 10.7
Nardus Syriaca ibidem, 15
Nardi electio ibidem, 13
Nardi ſpica & radix 9.49
Natura partis comprehendit naturam totius 106.36
Naturæ proprietas aſſumentis medicamen eſt inſpicienda 107.17
Nauſeam arcent 46.42
Nephritica 85.4: & 91.13
Nephriticos curantia 91.28
Nepitha 15.47
Neruis uulneratis aqua calida inimica 146.9
Neruorum uulnera glutinantia 91.37
Neruorum affectibus frigidis quæ proſunt 10.52: & 27.44
Nutriendo fit præparatio 161.20
Nux uomica 29.10
Nymphæa 22.18

O

Ὀβολός 177.36
Obſtructiones lienum ſoluentia 17.18 & 19.30: & 27.37
Obſtructionibus hepatis quæ ſubueniunt 6.9: & 8.21: & 10.49: & 15.34: & 16.14: Ibidem, 27: Ibidem, 28: & 17.18: & 18.18: & 27.37: & 32.13: & 90.36.
Obſtructiones thoracis & pulmonis liberantia 32.13
Obſtructiones liberantia 19.20: & 25.39: & 30.34.
Obſtructionibus renum quæ ſubueniunt 6.9 & 10.49: & 18.18: & 27.37.
ὄχλοι 175.52
Oculi dolentis affectus ſigna unde ſumantur 147.40
Oculi pallor ex ictero quomodò amouetur 147.11
Oculis gratiam addunt 52.28
Oculis cruentatis conuenientia 20.6
Oculorũ claritati conferentia 16.33: & 16.40: & 17.19: & 19.11: & 42.17: & 44.47: & 89,44.
Oculorum remedia quomodò applicantur 143.28
Oculorum ulcera quibus curanda 104.30
Oculorum fluxiones inhibentia 46.30: & 56.19
Oculorum uulnera ſanantia 53.35
Oculorũm obſtructiones liberantia 43.19
Oculorum cicatrices purgantia 42.17

Ocymum

Ocymum 26.39
Odor medicamentum gratius reddens 112.35
Odora ſtomachicis miſcenda 113.9
Odyneron quod 80.10
Oenanthes radix 10.21
Oeſypus 57.33
Olea factitia 37.7
Oleum 36.52
Oleum ſuccini uim hebetat 89.19
Oleoſus ſapor 82.20
Oliuæ 31.37
ὄλμος 175.45
Omphacium 37.32
Opium 26.52:& 41.1
Opio quando utimur 102.52
Opobalſamum 30.6
Opocalpaſon 45.35
Opopanax 41.16
ὀπὸς Cyrenaicus, Medicus, & Syriacus 40.35
Ophthalmiæ quomodò paranda medicamenta 104.11
Ordo huius libri 1.23
Origanum 18.14
Oris halitum commendantia 6.51:& 8.28:& 33.37
Oris affectus quibus curandi 104.38
Orobanche 21.33
Orthopnœæ quæ proſunt 22.28:& 26.35:& 27.4
Orthopnœa & aſthma â craſſo & lento humore quali cōſiſtentia medicamentum requirunt 114.49
Os à corde cerui 56.10
Os ſepiæ 56.14
Oſſa 56.6
Oxyacanthæ ſuccus 38.49
Oxyacanthæ baccule 31.42
ὀξύβαφος 183.4:& 184.42:& 185.30
ὀξυφοῖνιξ 28.46
οὐγγία 178.53

P

Paeoniæ radix 10.46
Papaueris genera 26.47
Parotidas curantia 27.22:& 55,21
Pars una organi interdum ſubit uſuum duorū, trium, uel quatuor rationem 94.2
Partem roborantia medicamentis miſcentur 111.11
Partibus naturâ frigidis qualia admouemus 139.22
Partibus cauis quomodò medicamur 139.27
Partibus non adhibenda topica, niſi corpore priùs toto uacuato 142.11
Partum mortuum eijcientia 8.21
Partum grauidis continentia 54.4
Parturientibus conuenientia 5.31:& 7.28:& 53.23:& 54.6:& 56.16
Pauperibus remedia ex uiliori materia danda 106.42
Pediculos occidunt 27.10:& 45.2
Pentaphylli radix 11.13
Percolatio medicamentorum 173.1
Periclymenum 22.23
Peſti reſiſtentia 11.18:& 54.30:& 38.51
Peſtilentibus putribusq́; affectibus reſiſtentia 15.24:& 29.32:& 34.44
Petroſelinon uerum unde petatur 5.18
Petroſelinon Macedonicum eſt Hipposelinon 5.19
Petroſelinon Macedonicum & Eſtreaticum 10.27
Peucedani radix 10.51
Pharmacis lethalibus reſiſtentia 34.46
Phlegmone quæ remedia iuxta morbi tempora poſtulat 105.34
Phlegmones curatio 136.29
Phlegmonas oris, ſedis, pudendi, & aliarum humidarum partium ſanantia 39.24:& 40.11:& 55.21
Phlegmonas digerentia 15.9:& 25.50:& 26.12
Phlegmonæ conuenientia 5.8:& 29.30:& 29.39:& 37.34:& 47.2:& 51.6:& 92.6
Phlegmonas gutturis ſine uenæ ſectione quæ ſanant 90.8
Phlegmonas gargareonis curantia 40.47:& 50.32:& 52.12:& 89.52
Phlegmonarum oris remedia, & quomodò applicanda 204.14:& 205.35
Phlegmonis oculorum & oris oleum non infunditur 146.3
Phlegmonas hepatis curantia 44.42 & 104.49
Phlegmone ſtomachi & uentriculi quomodò curatur 104.49
Phlegmonis artuum quæ imponuntur initio 145.26
Phlegmagoga 4.41:& 8.3:& 12.46:& 25.20:& 28.17: Ibidem.19:& 29.48:& 39.47:& 42.31:& 87.48.

Φοῖνιξ 28.26
Φοῖνιξ palmæ fructus 28.42
Φόινικες θηβαϊκοὶ 28.38
Φοινικοβάλανος 28.32
Phthiſias quæ proſunt 21.16,& 57.1
Phu 11.1
Φυλλῖτις 19.46
Phymata arcantia 26.27,& 27.21
Pilos quomodò auferimus 141.25
Piper 31.45
Piperitis 7.18
Piſces quomodò manu capiantur 29.11
Piſtacium 32.12
Pituitam & aquas ducentia 88.13
Pituitam craſſam ducentia 9.24,& 12.
44,& 29.42
Pituitam craſſam à iuncturis ducentia 8.53
Pityinon 43.43
Pyxides medicamentorum ſiccorum 177.2
Plantago 18.16
Plantaginis ſuccus 39.5
Plantæ quid cum animalibus habeant commune 3.8
Plantæ omnes legendæ,quando ſummarũ ſunt uirium 3.50
Plantæ ſingulæ ex quo loco petendæ 4.3
Plantæ diuerſimodè efferuntur, modò in maſculino,modò fœminino, aut etiam neutro genere 4.6
Pleuretica 83.14
Plumbum 51.3
Pneumonica 83.14
Podagræ quæ proſunt 5.27:& 8.
53:& 32.9
Polypodij radix 11.6
Polypodij doſis 129.51
Pomorum ſuccus 38.53
Πῶμα 28.29
Pompholyx 50.49
Pondo 178.36
Ponderum notis uulgus medicorum iniquiùs utitur 181.53
Pondera & menſuræ medicamentorum uſitatiores Galeno, & noſtræ ætatis medicis
177.20
Ponderum Romanorum notæ ex diuerſis authoribus 181.30
Ponderũ Græcorũ notæ & Atticorũ 181.40
Populus duplex 18.32
Populeum unguentum 18.52
Portulaca 18.24
Poterium rubrum 32.30
Præparatio quorundam medicamentorum quomodò fiat 160.51
Pruna 32.15
Pruni gummi 45.5
Pſeudocaſia 35.39
Pſeudomelanthium 26.37
Pſeudocinamomum 35.23
Pſora 20.10
Pſoras detergentia 8.4:& 9.25:&
26.26:& 27.51:& 51.25
Pſyllium 26.43
Pterygia oculorum leuantia 8.41
Pueri & ſenes medicamenta ualentia non ferunt 105,50
Pulmo uulpis 57.1
Pulmonum cauernulis uel arteriæ aſperæ pus impactum,quali conſiſtentia medicamentum requirit 114.49
Pumex 52.42
Purgandum quando initio, quando ſub finem morborum 134.10
Purgantia medicamenta qua hora danda
136.41
Purgantia uomitu,quando danda 135.38
Purgatio ſeu mundatio medicamentorum
174.48
Purgatio 86.33
Purgationes fiunt interdum ad præcautionem morborum 136.18
Purgationis tempus 132.48
Purgationis idoneum tempus quæ oſtendunt
133.13
Purgantia quomodò damus 144.40
Purgatoriorum uis malefica quomodò mitigetur 59.33
Purgatoria medicamenta 59.3
Purgatorio medicamento ſumpto ptiſſanæ cremor ſorbendus 135.22
Pus mouentia 47.4
Putredinem arcentia 23.8:& 37.31:
Ibidem,53:& 43.20
Pyropus 53.49
Pyrethrum 10.42
Pyrites 53.43

Q

QVa anni parte qui humores purgandi 137.51
Qualitates primas quomodò ſecundæ ſequantur facultates 81.36
Qualitatum primarũ facultatem quomodò deprehendimus 77.49
Quantitas ſimplicium (doſin uocant) in compoſito 119.43
Quantitas ſimplicium in compoſito,à quibus indicationi-

indicationibus ſumatur 119.53
Quantitas remediorum maior eſt, quando affectus cum ſua cauſa eadem poſtulat 120.39
Quantitas remediorum eſt maior, ſi partis affectæ temperatura & corporis totius eſt eadem 120.52
Quantitas euacuationis à quibus ſumatur 132.25
Quartanas curantia 14.22: & 52.51
Quartarius 183.3
Quid pro quo 158.12

R

Radices quando euellendæ 3.17
Radices integræ euellendæ, & quales 3.19
Radices quomõ reponendæ & ſiccandæ 3.22
Radices quo loco ſiccandæ 3.32
Radices ſibi alimentum peculiare trahunt, in ſolo, & ſub cœlo conuenienti 3.3
Rarefaciens quod 79.4
Raued Seni 11.44
Remedia efficaciſsima quæ ſunt 97.8
Remedia mitiora poſtulat ſenſus acrior, ualentiora obtuſior 122.14
Remedia uarianda pro morborum temporibus 142.32
Remediorum quantitas interdum à maioribus ſcrupuloſiùs aſſcripta 123.2
Remediorum genera ipſi affectus indicant 121.9
Remedij menſuram, & ſimplicium differentiam indicantia 121.11
Remedijs paratu facilibus præſentibus, ſuperfluum eſt exotica quærere 106.51
Remediorum facultas in duris augetur corporibus 122.10
Renes ſáncorum 57.6
Renes expurgantia 43.22
Repercutiens quod 79.19
Reſinæ 43.7
Reſinæ mitiſsimæ 43.35
Reſinarum humidiſsima 43.49
Rha, Rhaon, Rheon, Rhion *radix* 11.21
Rha barbarum in hortis uulgò ſatum quid ſit 11.49
Rha barbari doſis 130.7
Rheu Ponticum 11.43
Rhus 32.20
Rhyptica quæ 79.44
Ribes 32.28
Roſa 22.33
Roſmarinus 19.1
Rubiæ ſatiuæ radix 12.1
Rubus 32.35
Ructibus acidis quæ proſunt 14.51
Ruta 19.1

S

Saccar 38.16
Saccharum rubrum 38.27
Sagapenum 42.14
Sal 52.11
Sal Armeniacus 52.18
Sal Hammoniacus 52.20
Salſus ſapor 82.21
Saluia 19.14
Sampſychus 17.24
Sandaracha 49.17
Sanguis hirci 54.48
Sanguis draconis 55.11
Sanguinem purgantia 88.32
Sanguinem in uentriculum coagulatum diſſoluentia 55.28
Sanguinem reijcientibus quæ proſunt 6.45 & 11.25: & 34.8: & 39.5: & 44.25: & 53.35: & 54.1: Ibidem, 27
Sanguinem & ſpiritum purgantia 58.27
Sanguinem per urinas euocantia 25.39
Sanguinis fluorem cohibentia 39.27: & 52.37: & 54.14: & 92.2
Santalum 34.13
Sapor cuique iucundus quis dicitur 114.28
Sapor cuique iucundus quoàd fieri poteſt ſeruatis medicamenti uiribus apparetur 114.21
Sapor medicamentum gratius reddẽs 113.29
Sapphyrus 53.24
Sarcocolla 46.28
Sarcotica quæ 80.32
Σαρκωτικὰ 41.18: & 47.2: & 50.42: & 52.42: & 64.2
Σαρξιφάγον 12.5
Scabiem & pruritum ſanantia 16.28: & 27.51
Scabies Hiſpana 91.41
Scammonia 42.26
Scammonij doſis 129.47
Scariola 15.44
Schedæ Galeni *pharmacorum purè & ueterũ more ſcribuntur* 62.8
Schiſtus lapis 53.39
Σχοῖνος 22.47
Scilla 12.17
Scillæ ſuccus 38.49
Scilliticorum paſtillorum confectio 196.17
Scirrho hepatis quæ admouenda 104.52
Scirrhos emendantia 7.8: & 34.44 & 40.

& 40.48: & 55.36: Ibidem, 49: & 57.11
Scolopendrion 19.29
Scopus methodi cōponendi medicamenta 61.36
Scopus quo medicamentis tendimus, quis ſit 126.37
Scopi componendorum medicamentorum quo dirigendi 93.36
Scordium 19.19
Scoria 49.50
Scorpionum ictibus quæ proſunt 53.24
Semen quomodò à fructu differat 23.28
Semina quando legenda 23.50
Semina quatuor frigida 24.51
Semen extinguentia quæ 80.53
Semen ſupprimentia quæ 81.2
Semen gignentia quæ 80.51
Senna 33.10
Sennæ doſis 130.20
Septica quæ 80.26
Sereos ſpecies 15.39
Sericum crudum 58.27
Seſeli 27.3
Sextarius 182.24: & 183.34
Sextula 179.19
Siccitas quas edat actiones 76.50
Sicilicus 179.17
Sigillum Lemnium 54.14
Simplex in ſuo genere quod præſtantiſsimum 94.20: & 95.50
Simplicia medicamenta quæ 63.1
Simplicia quæ in ſingulis regionibus inueniantur præſtantiſsima 94.37
Simplicia medicamenta noſcenda 67.3
Simplicia naturâ & tempore compoſitis priora 67.18
Simplicis unius uitium ſæpe totum compoſitum corrumpit 96.11
Simplicis cuiuſcius cur maior aut minor quantitas miſcetur compoſito 121.15
Simplicis quantitas maior miſcetur, cuius facultas magis aduerſatur morbo 121.23
Simplicium omnium quodcunque ſui generis odorem habet ualentiſsimum, eſt probatiſſimum 9.19
Simplicium quorundam quantitas uariatur pro temporis ratione 122.29
Simplicium quantitatem immutat rerum miſcendarum natura 122.44
Simpliciũ quantitas quomodò limitãda 121.50
Simplicium numerus ad quantitatem refertur 123.39
Simplicium quantitas ipſis authoribus interdum incerta 123.27
Simplicium medicamentorum adulteria ordine alphabeti: ubi require ſingula 152.44 & deinde.
Simplicium medicamentorum electio ordine alphabeti, quod præſtantius in ſuo genere, aut quæ eius pars ualentior 153.51
Siliquaſtrum 7.13
Sinapi 27.12
Singultus curantia 28.23: & 29.10
Sinus glutinantia 39.23: & 146.26
Σίρɛοɲ 37.21
Sitim ſedantia 8.39: & 29.39: & 32.29
Smiris 53.40
Smyrnium (id eſt uulgare Leuiſticum) ὀλϐσατρον Romæ uocari Gal. ſcribit 5.22
Somnum conciliantia 14.45: & 41.6
Sonchus 15.39
Soporifera 9.42: & 26.48: & 41.11
Sordes gymnaſiorum 57.30
Sori 50.15
Sparagus 6.6
Σπάϑαι 175.52
Spica uulgaris eſt pſeudonardus 10.17
Spicula extrahentia 31.42: & 91.30: & 92.10
Splenicis conuenientia 5.28: & 6.41: & 12.27: & 19.34: & 22.28: & 44.30: & 56.50
Splenica 84.47: & 91.8
Spodium 50.51
Spuma nitri 51.48
Squama æris 49.36
Staphis agria 27.8
Stellio 89.26
Stenoticum quod 79.12
Sternutamenta prouocantia 9.16
Stercus canis oſsibus nutriti 8.7
Stercus pueri lupinis dulcibus nutriti 90.4
Stercus lupi oſsibus nutriti 90.43
Stercus canum & luporum 57.40
Stimmi 52.24
Stœbe herba 20.1
Στοιχὰς 23.5
Stomachum roborantia 9.50: & 29.32: & 32.5: & ibidem 22: & 33.38: & 37.29: & 38.18: & 39.21: & 43.9: & 46.42: & 53.22: & 84.1.
Stomacho aduerſa 8.52: & 12.45: & 28.42: & 38.2: & 52.5
Stomachi ardores curantia 28.23
Stomachicis quæ miſcentur 41.6: & 46.51
Stomachicis qua ratione miſcentur ualde refrigerantia

gerantia 103.24
Stomatica medicamenta debent eſſe boni ſaporis pro cuiuſque palato 113.48
Stomaticæ compoſitiones aliquot 205.14
Stomaticis quando mel miſcendum 116.44
Stomaticis quomodò utimur 144.15
Stomaticorum conſiſtentia 115.17
Stomaticorum utendi modi 205.40
Strobilina reſina 43.41
Strumis conferentia 14.16:& 20.8
Stupefacientia 26.51:& 41.11
Stupefacientia quare remedijs addũtur 102.31
Styrax rubra 45.53
Styrax 46.13
Succus, lachryma, liquor ſæpe confunduntur 40.39
Succi melle aut ſaccharo conditi 203.9
Succi 36.25
Succorum repoſitio 36.31
Succinum 46.34
Sudores mouentia 7.8
Suffuſis quæ proſunt 7.8:& 42.17:& 45.46:& 89.42.
Suggillata curantia 40.11
Sulfur 51.23
Sumenda manè quæ faciunt ad diſtributionem alimenti in corpus 138.53
Sumendorũ uarius ſumendi modus 188.14
Summa dicendorum in his libris 63.16
Suppurãtia quæ 80.11
Sycomorus 31.27
Σύριγξ τῆς κασίας 35.43:& deinde.

T

Τάλαντον 177.44
Tamar Indus 28.47
Tamar Indorum doſis 130.12
Tamarix 12.24
Tapſus barbatus 20.19
Telæ flammis iniectæ ardentes non conſumuntur 54.10
Temperamenti proprietas obſeruanda in medicamentis ut in alimentis, & expendendũ quomodò ſe habeant ad hæc aut illa 111.31
Tenſio articulorum quot modis fiat, & quomodò laxetur 78.50
Tenuantia 78.23
Tenuitas & craßities eſſentiæ actionem ſuam & aliorum interdum iuuant 116.4
Terebinthina 43.17
Terebinthinæ reſinæ doſis 130.48
Tergentia 16.14:& 17.2:& 50.30:& 79.50.
Terminus pugnantis generoſè contra morbum quis ſit 145.51
Teruntur & tunduntur medicamenta quibus modis 172.41, & deinde.
Terũtur medicamẽta ꝓpter quas cauſas 173.15
Τέταρτον 184.37
Thapſia 42.36
Theriaca 191.47
Theriacæ compoſitio 197.5
Theriace decerpta ex Mithridatio 192.12
Theriacæ uires 199.42
Theriacæ uſus Ibidem, 53
Theriacæ probatio 200.15
Theriaci paſtilli quomodò & in quo loco ſiccandi 195.52
Thoracem & pulmonẽ purgantia 14.50.& 17.18: & 20.9: & 28.18:& 43.22
Thoracica 83.14
Thus 47.1
Thuris cortex Ibidem, 7.
Θύϊα 175.45
Thymum 20.15
Thymelæa 12.31
Tlaſpi 27.15
Tophos articulorum diſſoluentia 42.6:& 55.27
Tota ꝑ tota miſcere ſolius Dei munus eſt 63.5
Tragacanthos 47.21
Tragoriganum 18.14
Tria in ſimplicibus obſeruanda 3.39
Tripolium 12.38
Τριτάλαντον 178.1
Turbith 12.38
Turbith doſis 130.16
Tunica interior uentriculi gallinarũ 56.23:& 90.17
Tußim antiquã tollentia 44.26: Ibid. 46
Tußim ex faucium aſperitate coquentia 15.7
Tuſſes coquentia 46.13

V

Valeriana 11.1
Vaſa latioris oris in genere pharmacopolarum 176.34
Vena & arteria quomodò dicantur ſimplicia 62.48
Venarum anguſtos meatus tergentia 43.19
Venenis reſiſtentia 24.19: & 29.32:& 35.52:& 45.42:& 56.23.
Venenoſæ feræ morſibus à ſe factis ſuis corporibus ſubueniunt 88.47
Venenatis morſibus conuenientia 7.29:& 7.38:& 7.50: & 8.8: & 11.18: & 13.5:& 14.52:& 19.23:& 34.45:& 51.24:& 92.32:& 200.33.

Venerem excitantia 8.29:& 25.35:
& 57.6:Ibidem,50:& 91.20.
Venerem cohibentia 14.28:& 19.4:
& 51.8.
Ventrem purgantia illitu 7.7
Ventrem ſubducentia 16.39:& 28.19
Ventriculo uacuato quæ extrinſecus admouenda 136.5
Ventriculi meatus aperientia 34.49
Ventriculi os confortantia 90.21
Ventriculo calidiore qui ſunt à quibus læduntur 126.50
Ventriculum roborantia 16.39:& 28.
19: & 36.18: & 43.9: & 53.23 : &
145.49:& 203.35:& 205.43.
Ventriculus mergi 90.17
Veratrum 89.24
Veratri doſis 130.3
Verbaſcum 20.19
Verbenaca recta Ibidem,22
Vernix 45.14
Verrucas tollentia 27.44
Vigilias quomodò per refrigerantia & humectantia expugnamus 103.47
Vim medicamenti corpori noxiam emendamus quomodò 111.19
Vinum 37.15
Vinum ne acæſcat,conſeruantia 20.2
Viperarum caro 59.1
Viperarum præparatio ad paſtillos theriacos parandos 195.2
Vires eaſdem non habent ſumpta & admota
39.28
Viſcera refrigerantia 28.25
Vitalem uirtutem roborantia 58.28
Vitiligines tergentia 7.44:&
9.35:& 26.26:& 27.51.
Vlcerantia 16.1:& 27.44
Vlcera purgantia 49.33
Vlcera ſiccantia 8.21:& 14.52:
& 40.12
Vlcera glutinantia 6.44:& 6.50:&
7.44:& 10.53:& 15.9: & 16.15: &
18.12:& 18.16:& 29.21: & 39.31:
& 41.18:& 46.29.
Vlcerationes inteſtinas emendantia 53.24
Vlcera ſedis & uuluæ curantia 57.34:
& 146.15
Vlcera præhumida pudendorum curantia 14.
47:& 29.23
Vlceribus putridis congruentia 50.9:
& 52.17
Vlceribus putribus oris quæ remedio ſunt
54.29:& 144.24
Vlceribus gulæ quæ adhibentur 144.35
Vlceribus ſummè inueteratis q̃ pſunt 89.53
Vlcera cacoëthe ſanantia 26.26:&
43.39:& 49.49:& 50.53.
Vlcus oculum quomodò curamus 63.51
Vndæ partes 179.15
Vniones 58.49
Vnguentorum, linimentorum, ceratorum conſiſtentia 115.19
Vomitum cohibentia 13.6:& 28.20:
& 32.29:& 46.42.
Vomitum prouocantia 27.49:& 29.10.
Vomitoriorum conſiſtentia 115.24
Vretica quæ 80.41
Vrinas ducentia 5.48:& 6.51:&
8.8:& 8.16:& 9.46: Ibidem, 50: &
10.38:& 11.3:& 16.15:& 19.4: Ibid.
20:& 20.16:& 22.53:& 24.14.18.
42. & 25.1: Ibidem,26: Ibidem,36:&
26.4: & 30.35: & 38.2: & 58.25.
Vrinas bilioſas ducentia 16.37
Vrinas craſſas & cruentas ducentia 12.2:
& 22.28
Vrna 182.22
Vrticæ fructus 27.21
Vſtione quomodò medicamenta præparantur
166.3
Vſus rectus medicamentorum unde ſumatur
126.25
Vua 33.20
Vulnera glutinantia 9.31:& 16.15:&
19.21:& 25.31:& 38.4:& 55.21.
Vulpes 58.5

X

Xέστης 184.22:& 185.28
Xylobalſamum 30.4:& 34.20
Xylaloë 33.41
Xylocinamomum 35.24
Xylocaſia Ibidem,48
Ὕϖδροι 175.51

Z

Zedoaria 13.1
Zingiber 12.49
Zizipha 31.1
Zuchara 38.20
Zurumbet 13.1

FINIS INDICIS.

DE MEDICAMENtorum Simplicium natura:

EX DIOSCORIDE ET GALENO, ET ALIIS, LIBER PRIMVS.

SIMPLEX compoſito prius naturâ & doctrinâ eſſe, tum rerum omnium conditio, tum Galeni ſcripta vbique demonſtrant. propterea nobis compoſita medicorum pharmaca in melius ad veterum methodos reformaturis, de Simplicium notis & viribus, quæ Dioſcoridi præcipuè & Galeno ſcripta ſunt, paucis agendum eſt: idque totum in quoſdam communes locos reducendum, quod etiam Dioſcoridi placuiſſe magis video, licet vbique id tam ſolicitè non obſeruarit. In ſingulis verò ipſis communibus locis ordinem alphabeti (quod & Galenus fecit) ſequemur. Quoniam verò multę plantarum quarundam partes medicamentoſæ ſunt, ob ídque in locos plures incidere debent, eas tamen omnes vno in loco perſtrinximus, quem index palàm commonſtrabit, ne res eadem aliquoties nobis repeteretur. Porrò locos ipſos ſumemus à plantis, animalibus, metallicis & terreis corporibus, à quibus non medicamentorũ modò, ſed etiam alimentorum materiæ accipi conſueuerunt. Sed ne locorum multitudo lectori memoriam turbet magis, quàm promoueat, & inuentionem quæſitæ rei etiam remoretur, quæ ad metalla & terrea corpora pertinēt, loco vnico concludemus omnia: quæ item ad animalia tota, & ipſorum quorundam partes, tam ſimilares quàm organicas, in vnum conijciemus locum. Ipſas verò plantarum partes, quia numeroſæ ſunt, & in cuiuſque genere ampla eſt ceu familia, in plures locos digeremus, ordinem quendam naturæ ſequuturi: primùm radices, & folia molientis: deinde flores, fructus, ſemina, & alia permulta, quæ omnia ſequens diuiſio planiora fecerit. Neque hîc expectes omnium ſimplicium naturam omnem audire. Id enim Dioſcoridem, Galenum & aliorum de re ſimplici commentaria deſcribere fuerit. Mihi verò propoſitum eſt, ea tantùm ſimplicia leuiter attingere, quibus ad componenda libro quarto medicamenta eſt opus: eorúmque ſimplicium eas præcipuè facultates explicare, quibus potiſſimùm ad vires illorum compoſitorum pernoſcendas egetur. Nec mireris Arabum quædam ſimplicia hîc à me adſcripta: hæc enim inuentas ab his compoſitiones aliquot non negligendas magna parte complent: ob id ex illorum libris vtcunque mihi perſtringenda fuerunt. In hoc autem labore ſi meum ſtudium doctis viris probari agnouero, ad alia his maiora, de ſimplicium medicamentorum materia inuitabor. Quòd ſi in hoc libro quædam deſideret pharmacopœus, diſcat non ſibi ſcripta hæc, ſed medicinæ ſtudioſis potiùs: expectétque librum ſibi peculiarem de ſingulorum medicamentorum ſimplicium exacto delectu, illi maximè ad probas medicamentorum compoſitiones neceſſario: poſt hunc alium de his quæ ad conficiendam rectè quanuis compoſitionem ſunt vel vtilia, vel etiam neceſſaria: ac tertium præter hos compoſita propè omnia complectentem, & in ſingulis cõponendi modum planiſſimè explicantem.

Medicamenta ſumũtur à

- Plantis, & harum partibus ſimilaribus & diſſimilaribus
  - Radice. Floribus. Stipite. Ramis. Surculis. Folijs. Fructibus.
  - Seminibus. Corticibus. Succis. Liquoribus. Reſinis. Gummis.
- Animalibus totis
  - Vulpe. Hirundine. Motacilla. Galerita. Limacibus. Cicadis. Cantharidibus.
  - Cancris. Oſtreis. Buccinis. Purpuris. Lumbricis. Tinca.
- Partibus animalium
  - Organicis
    - Capite menidum.
    - Hepate lupi.
    - Teſtibus fibri.
    - Renibus ſcincorum.
    - Corpore toto viperæ excepta cauda, & capite, pelle, interaneis.
  - Similaribus
    - Pinguedine. Adipe.
    - Cerebro leporis. Medulla.
    - Oſſe. Dente.
    - Coagulo. Lacte & eius partbus.
    - Sanguine. Tunica interna vẽtriculi.
    - Vnguibus caprarum, aſinorum.
    - Cornu cerui, vnicornis.
    - Glutino tauri, Senecta ſerpentis.
- Animalium excrementis
  - Stercore canum, luporum, puerorum, bubulo, caprino, columbino.
  - Felle. Sudore.
  - Vrina. Saliua.
  - Sorde. Lana ſuccida.
  - Pilis.
- Ceu excrementis
  - Ouis. Melle. Cera. Lacte.
- Terreis corporibus
  - Marinis, vt
    - Salibus, & eius partibus.
    - Adarce.
    - Spongia. Alcyonio.
    - Nitro.
    - Aſphalto.
  - Terra multiplici.
  - Lapidibus, vt
    - Pumice. Pyrite.
    - Iaſpide. Sapphyro.
    - Iudaico. Gagate.
    - Smaragdo. Hæmatite.
  - Metallicis, vt
    - Salibus, nitris foſſitijs, auripigmento, ſandaracha, ſulfure, cadmia, lithargyro, chalciti, auro, argento, &c. & horum partibus.

RAdicibus plantæ omnes alimentum ſibi familiare, dulces dulce, amarum amaræ, & reliquæ ad portionem, ex terra ipſa trahunt. Vnaquæque ſuo tempore potiſſimùm in ſolo & ſub cœlo cuiuſque naturæ magis propitio. Neque enim omnis fert omnia tellus: neque cœlum quoduis eſt plantis omnibus amicum, ſed trahit ſua quamque tanquàm voluptas quædam, qua incitantur plantæ ſtata anni parte ad alimentum copioſius è terra trahendum: quo habitiores redditæ ædunt ſurculos, folia, flores, fructum, aut ſemen. Hęc poſteriora veluti ſcopum quendam naturæ, plantis cum animalibus communem: ambo enim ſibi ſimile modis omnibus moliuntur excitare, vt ſi immortalia omnino non ſint, ſaltem quadantenus ſint immortalibus proxima, ſpecie per tot ſuppoſititia ſingularia perennante. Hinc animalibus fœtuum cura eſt præcipua, & quod mireris, plantis ipſis ſemina & fructus (in quibus ſpes ſua eſt ſucceſſionis) ſic veſtientibus, ornantibus, munientibus, armantibus. Quam rem cùm ſequentibus & aliorum de ſimplici materia libris, tum vel maximè admirabili & adorando naturæ in plantarũ partibus artificio apertè deprehendas. Sed de radicibus primùm ſermo nobis eſt, quas tum præcipuè euellat medicus, cùm medicamentoſæ ſunt maximè. Quæ dos omnibus eodem non ineſt tempore, ſed aliæ alio vegetæ magis ſunt, quod ſuis locis audies. quanquàm ſunt qui putent omnes radices legendas autumno, vbi folia deciderunt: alij veris initio, priuſquàm in folia aut caulem erumpant. Omnes tamen integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendæ, & vnaquæque in ſolo & cœlo naturæ ipſius maximè familiari, bene nutritæ, bene habitæ, non præ alimenti copia enormes, neque ob inopiam ſtrigoſæ, tenues, rugoſæ: mox aqua lauandæ, & radiculis portionem quandam alimenti repetentibus, & ſtolonibus etiamdum trahentibus, purgandæ: pòſt (niſi vtendi recentibus aliqua inceſſerit vel commoditas vel neceſſitas) ſiccandæ: quædam vmbra & vento, vt apij, fœniculi, iridis, & quę aliæ ſunt vel minores, vel ſicciores, vel rariores, quarum vires ſol ceu ignis prōptè diſſipet: quædam contrariæ dictis ſole & vento, vel igni ſiccantur, ſi cœlum eſt nubilum, aut hyems: & ſæpe verſandæ, ne mucidæ aut putridæ fiant, vt bryoniæ, gentianæ, mandragoræ, rhei pontici. Si verò ſiccatis citò eſt opus, patellæ ignitæ impoſitas ſæpe verſandas ſiccabis. Quædam item integræ ſiccantur, vt gentianæ: aliæ in taleolas diſſectæ, vt iris: aliæ lignoſa matrice (ſic enim cor plantarum Gaza ex Theophraſto vocat) adēpta, vt fœniculi, petroſelini, apij. Deinde reponuntur loco non inſolato, non infumato, non humido, non puluerulento: ſed ſublimi, puro, ſicco, aut ſeptentrionem, aut potius meridiem ſpectante, præſertim quando hunc plantæ quædam adhuc humidiores requirunt, modò non flent auſtri. Eædem quamdiu vegetæ adhuc ſunt ſeruandæ, paruæ ſcilicet ac tenues & raræ, vt aſari, aſparagi anno tantùm: quamuis elleborus vterque etiam triennio ſeruari poſſit, vt magnæ & craſſa eſſentia præditæ, bryonia, rheon ponticum, ariſtolochia, gentiana. Hæc autem tria, colligendi tempus legitimum, repoſitio commoda, & duratio, non in radicibus ſolis obſeruanda ſunt, ſed etiam in alijs plantarum partibus, atque adeò quibuſdam animalium aliquorum partibus, vt ſanguine hircino, hepate lupi, pulmone vulpis, veſica apri. Propterea chamæpityn, chamædryn, thlaſpi, centaurium, polium, hypericum, aliáque, florentia capiebat Galenus, theriacen, vel aliud medicamentum compoſiturus, non ſole æſtiuo ſiccata, neque dum fructus eorum adhuc crudi & imperfecti ſunt. Iubet idem continua ſpeculatione cognoſcendum, quãdo fructus ſunt futuri, quando ęduntur, quando augentur, quando deniq; vigent. Quo tempore potiſſimùm eos commodè decerpas, & in ſiccis domunculis repoſitas cuſtodias, ne à ſolis radijs vrantur, neque humiditate à tecto, vel muris madefiant. Ob id domo non vult ſubterranea eos reponi, nec alijs vicina, neque ſub tegulis, ſed horum media, quæ hoſtia meridiem ſpectantia habeat, prope quæ tamen medicamenta ne reponas. Omnia igitur legenda, quando ſummarum ſunt virium, & accuſandi tum mercatores, tum herbarij, qui radices, liquores, ſuccos, flores, germina, fructus extra anni tempus carpunt, & in vrbes conferunt. In quibuſdam & aſtrorum obſeruatio valere putatur. Pæoniæ enim radix ad epilepſiam legenda decreſcente luna quibuſdam

Lib. 1. antidotorum.

Lib. 3. compo. ph. general.

Lib. 2. antid.

Galenus in ſimplicium Galeni libro de viribus; Galenus in borum ſimplic. virib.

videtur, & alyſſon ſub æſtu caniculę vult legi Galenus: vt Aeſchrion cancros fluuiatiles capi contra rabiem, vnde eſt herbæ nomen: tanquàm vis quædam illis contra rabiem à ſydere accedat, rabiem canibus afferente. Plantas item calidas ex calidis regionibus, & ex harum editis & ſiccis locis, vt Cretæ montibus, præfert Galenus, vt abundè in methodo medicamenta componendi audies. Neque velim lectorem latere, multas efferri plantas per us vel os maſculinè, interdum etiam fœmininè, vel per um vel on genere neutro: vt acorus, elleborus, hyſſopus, fœniculus, crocus, lupinus, peucedanus, œſypus: vel acorum, elleborum, vt ὁ βούτυρος, καὶ τὸ βούτυρον: ὁ ἢ ἡ χάλκανθος, ἢ τὸ χάλκανθον· ἡ ἔμπλαστρος, ἢ ἀντίδοτος, καὶ τὸ ἔμπλαστρον, τὸ ἀντίδοτον: ἵππος præthereà .i. equus in compoſitione cum nominibus plantarum ſignificat magnum, vt βοῦς .i. bos: quod docent hippoſelinum, hippomarathrum, hippolapathon: vnde opinor noſtratibus iuglandes caballinæ vulgò vocantur omnium maximæ.

Lib. 10. ſimplic. & quarto, c. ph. p. & 1. ph. g.

ACorus guſtu acri, & modicè amaro, odore iucundo, tenui conſiſtentia, calidus ſiccus ordine tertio, Galeno lib. 6. ſimplicium. Is nunc eſſe videtur quibuſdam Calamus aromaticus, alijs potiùs Galanga. Quibus repugnat Actuarius in antidoto aurea Alexandri, in qua γάλαγγαν (ſic enim cum Arabibus vocat) & multis interiectis acorum, eodem pōdere, ad finem verò calamum aromaticum pondere diuerſo miſceri ſcribit. Acorus omnino verus magnitudine ireos, galanga maior hodie vulgò dictus, mihi Tornaco miſſus à Nicolao Godino eius vrbis præſtantiſſimo medico. Ignotus tamen quibus adhuc eſt, eius loco galangam magno ſucceſſu miſcuerint, interdum calamum odoratum. Qui verò nobis frequens oſtenditur, paluſtris acorus eſt, inſipidus, inodorus, ſubſtantia craſſa, frigidus, ſiccus, à xyri planta acri nobis notiſſima diuerſiſſimus: quadripertito tamen ſectus & ſole ſiccatus, triennio ſeruatur: non vtendus hîc, niſi Medicus imperauerit. Veri autem prouentus nunc vberrimus Lugdunum & in alias Galliæ vrbes celebriores conuehitur ex India, Luſitanorum (vt audio) nauigationibus.

AGaricus tanquàm fungus eſt enatus truncis arborum præcipuè glandiferarum, vt ilicū: toto cōtextu eſt rariore & fungoſo, ſed facie ſumma & mucrone eſt ſolutior: ſede verò & radice ſemilignoſa & ſemiputri, ob id abijciēda. In eo fœmina rectis intus venarum diſcurſibus fracta conſtat, qui dentium murinorum veſtigia in caſeo duro repræſentent. Eadem leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, ſplēdidior, proinde præſtantior. Mas verò in fracturis filoſus neruorum modo, grauis, denſus, durus, niger, lignoſus, longus, interdum rotundus, ſed vbique compactior: neuter adulterationem recipit. Vtrique ſapor eſt initiò dulcis, mox amarus, tādem etiam ſubacer, & ſubaſtringens: vnde incidit, tenuat, terget, digerit, obſtructa liberat. Vis autē phlegmagoga, hoc eſt, pituitæ purgatrix, ſtomacho aduerſa: vitijs tamen omnibus internis ab ea natis ſaluber eſt in omni ætate, ob quæ medicamentum familiæ veteribus eſt dictus. Datur drachmę pondere ſeu à ſcrupulis duobus ad drach. vnā pro ægri natura ætate, viribus, conſuetudine, & morbi natura & tempore cum vino, vino diluto, vino mulſo, ſapa, aceto, aqua, hydromelite, oxymelite. Quinetiam ſtomacho ſolutis, vt cibi tenax non ſit, & acida ructantibus manditur, & ſine humore deuoratur Dioſcoridi. Nobis omnibus nauſeabundus eſt, fortaſſe quia deterior nunc ex Alpibus Gallicis & noſtro Delphinatu affertur, quàm quem maioribus mittebat Agaria Sarmatiæ regio (à qua illi nomen) & Galacia & Cilicia. Ponticus Andromacho iuniori in Theriaca probatur. Mendum igitur videri iure queat in fine lib. noni comp. pharm. part. vbi ſuffocatis ab vtero datur ℥o. α. hoc eſt, vncia vna cum vino pro drachma vna. Corrigitur vino, zingibere, caryophyllis, nuce moſchata, vel alijs ſtomachicis.

Dioſc. & Gal. lib. 1. anti 1. et li. 6. ſimpl.

Gal. lib. 6. ſimpl.

Dioſc.

Lib. 1. antid. Gal.

Seruatur annis quinque integer pręcipuè cum dauco, libyſtico, polypodio. Non ſolùm autem ſumitur, ſed etiã foris admouetur, vt Galenus docet lib. 6. ſimpl. & in fine lib. 10. comp. ph. part. in iſchiadicis remedijs. De agarico autem inter radices agimus, quòd is dicitur radix Dioſcoridi, & Galeno lib. 6. ſimpl.

ALthæa ſiue Ebiſcus eſt malua agreſtis, folijs vt cyclaminus rotũdis, lanugine caneſcentibus, flore roſaceo, caule bicubitali, radice lenta, intus alba, ſubaſtringẽte. Partibus ſuis omnibus digerit, laxat, phlegmone leuat, mitigat, coquit abſceſſus coctu difficiles adipibus incocta & ſubacta. Radice autem & ſemine tenuiorum eſt partium, magíſque tum ſiccat, tum terget. Althæa autem dicitur, quòd inter primas ſit vtilis, & pluribus polleat remedijs, Dioſc.

Lib. 2. alimẽt. & lib. 6. ſimpl. *ἀλθαίνω & ἀλθέω curo, medeor.*

APium ſatiuum eſt, cui gratia vulgo eſt, cuiuſque rami largis portionibus per iura innatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent. Quæ Plinij verba noſtrũ vulgare petroſelinum magis indicant: atque idem σέλινον εὔοδμον, id eſt, odoratum, Theocritus 3. ἐυλύζλῳ vocat. Sed apium vulgare eſt Dioſcoridis & Galeni Eleoſelinum, hoc eſt cum Gaza, Paludapium, quia in paludibus & ſecundum aquæductus naſcitur. Petroſelinum autem verum ex Macedoniæ aſperis & præruptis petendum. vt Galenus docet lib. 1. de antidotis. de quo in litera P. Quod verò Macedonicum petroſelinum vulgo dicitur, eſt hippoſelinum, quod olus atrum ſeu pullum à Latinis appellari Hermolaus, Ruellius, Marcellus in Dioſcoride inſcripſerunt, qđ meus codex Gręcus non habet. Galenus aũt verũ Smyrnium (id eſt, vulgare Leuiſticum) ὀλούσατρον Romæ vocari iam conſuetum ſcribit lib. 2. aliment. Omnia hæc ſelinorum, id ſt, apiorum genera idem pollent tota, ſed ſemine ſunt potentiora, & in his præcipuè Macedonicum calidum ſiccum ordine tertio.

Pli. cap. 11. lib. 10.

ARi radix vt dracunculi, ex fimo bubulo podagris illinitur, eiuſdem cortex ſplenicos iuuat & hydropicos, Galeno lib. 9. comp. ph. part. calida ſicca primo ordine: incidit, tenuat, terget mediocriter.

ARiſtolochia, quia ſit ἀρίστη λοχούσαις .i. parturientibus optima & ſalubris, Dioſcoridi & Galeno triplex, radicis figura pcipuè diſtincta. Quæ primo generi eſt tuberum modo rotunda, ob id & malum terræ dicitur: ſecundo baculi craſſitudine, digitos 4. longa: vnde (opinor) dactylitis dicitur lib. 2. comp. ph. gene. & lib. 7 comp. ph. part. in arteriace Andromachi 16. Tertio longiſſima, quaſi vitium nouellarum, ob quam clematitis, id eſt, ſarmentoſa dicitur. Huius fructus putatur quibuſdam κόκκος orientis, vulgo Gallorum dictus, ſtupefaciendis piſcibus efficax, quam vim Plinius rotundæ tribuit. Quartum genus addit Plinius Piſtolochiam ſeu Polyrrhizon omnium tenuiſſimam, denſis radicis capillamentis iunci plenioris craſſitudine. Omnes valent tantùm radice amara & ſubacri, ſed rotunda omniũ eſt ſubſtãtia tenuiſſima: lõga verò terget moderatius: clematitis, quia odore eſt gratiore, & cortice carnoſo ad vnguenta [nardina Plin.] eſt quàm ad medicationes aptior. Pręfertur Põtica, & huic Cretenſis lib. 10. com. ph. part. Effodienda eſt meſſibus, & deſquãmato terreno ſeruanda.

Gal. lib. 6. ſimpl. & li. 1. antid. *Pli. lib. 25. cap. 8.*

ASarum Galli olim Bacchar vocabant, nunc ſyllabarum metatheſi Cabaret. Valet folijs, flore, ſemine, ſed efficaciſſimum eſt radice, ellebori albi modo purgatoria, Dioſc. Galenus tamen in hiera picra etiam aſarum recipiente ſolam aloën purgatoriam vim habere ſcribit: aſarum verò humores malos ad vrinas deducere, lib. 8. cõp. ph. part. & lib. 6. ſimpl. vires habere radicis acori ſed valentiores. Fodienda eſt cùm folia mittere incipit, & in ſole ſiccanda (niſi recens vtenda ſit) quia in vmbra ſitum celeriter trahit & ſeneſcit, præcipuè ex locis riguis: ex macris autem & ſitientibus (quæ imprimis amat) minùs eſt putredini obnoxia.

ASphodelus Latinis Haſtula regia dictus, à caule inſigni ex multis radicibus bulboſis emicãte, quibus agnatis abundat, interdum ad 80. Radice vtilis eſt tergente: eadem vſta magis calfacit, ſiccat, tenuat, digerit. Nunc porcorum cibus eſt, olim etiam hominum, muribus venenum. Autumno legitur, cùm valet plurimùm.

Lib.2. alimět. & lib. 6. ſimpl.

ASparagus, vel Athenienſium more per ph, Aſpharagus, vel etiam aphæreſi, Sparagus, generatim quidem eſt coliculus tenerior herbæ, fruticis, arboris, ad fructũ & ſemen increſcens: ſpeciatim verò hærba vulgo nota, eáque duplex, radice vtilis & ſemine ad detergendas renum & hepatis obſtructiones. Regij, qui in hortis naſcitur, & Helij, id eſt paluſtris, meminit Gal. lib. 2. alimentorum: & huius etiam initio lib. 9. comp. ph. part. ad icterum: & illius lib. 5. ſimpl. Petræi autem lib. 6. ſimpl. qui poſt inuentos altiles aſparagos Corruda propriè dicitur: Polluci autem ſylueſtris aſparagus. Hic multò eſt ſatiuo efficacior. In aſparago mas à fœmina ſemine ſeparatur.

Gal. lib. 6. ſimpl.

BRyoniæ, ſeu vitis albæ radix terget, ſiccat, & moderatè calfacit: ob hoc induratos lienes liquat ſumpta: & cum ficis admota, & pſoram & lepram ſanat: fructus verò eius maturitate ruber, racemoſus, eſt Pſilothrum vt planta ipſa. Nam ἄμπελον λευκὴν βρυωνίαν καὶ ψίλωθρον καλοῦσι. Gal. lib. 6. ſimpl. tamen ἄμπελον λευκὴν & βρυωνίαν ſeparat lib. 1. comp. ph. part. in pilos corrumpentibus medicamentis.

BEhen Serapioni duplex, alba & rubra, magnitudine radicis paſtinacæ paruæ, calida, humida, odora, ſemen augens: ex Armenia defertur. Eius loco, ſi id ſolum poſſunt, Eryngij radicem ſubſtituerem potiùs, quàm radices neſcio quas nobis ab inſtitoribus venditari ſolitas: ſed Ben eidem vt Meſue eſt Galeni Balanus myrepſica, de qua in Fructibus audies.

Gal. lib. 7. ſimpl.

Dioſc.

CAlamus aromaticus κάλαμος ἀρωματικὸς Dioſc. Gal. μυρεψικὸς .i. vnguentarius Hippocrati, Arabicus Plutarcho, Alexandrinus Celſo: calidus ſiccus ordine ſecundo, leuiter aſtringit, minimùm acer eſt, partium nonnihil tenuium remedijs ventriculi & hepatis calidis miſceri poteſt, ac menſes mouentibus. Melior eſt fuluus, intus albicans, odore fragrantiſſimo, denſè geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo: confractus autem in aſſulas diſſilit, non totus, raphani in morem rumpitur: fiſtula intus plena araneorum, caſiæ guſtu, aſtringens, & cum quadã acrimonia amarus, in mandendo glutinoſus: In India naſcitur, triennio ſeruatur.

Gal. lib. 7. ſimpl. & li. 9. cõp. ph. part. in ſplenicis.

CApparis radicis cortex amarus, acer, acerbus, terget, purgat, tenuat, incídit, digerit, conſtringit: lienes induratos & iſchiadas ob hæc magnificè iuuat, ſumptus vel cum idoneis remedijs admotus. Eadem radix etiam hepatica eſt, lib. 8. comp. ph. part. & ſplenica, lib. 9. eiuſdem. Flos eius & fructus aceto & ſale conditus primis menſis ad excitandam appetentiam ſumitur, licet ſtomacho noxius, ſiticuloſus, aluum turbare Dioſcoridi dicatur. Folia capparis trita cum mero pota ſplenica, lib. 9. comp. ph. part. admota cum virium vehementiam obtundentibus chœradas ſanant.

CEntaurij magni radix acris, aſtringens, ſubdulcis, & ſubamara: vlcera glutinat, ſanguinem reijcientibus prodeſt: à Chirone Centauro Herculis ſagitta vulnerato inuentum, & nominatum Centaurium: annis decem ſeruatur Theophraſto. Centaurium autem minus radice inefficax eſt, folijs & flore vtilis, ſubaſtringẽs: ob amaritudinẽ Fel terræ dicitur Plinio.

CYperis ſeu radix cyperi calfacit, ſiccat ſine morſu, ſubaſtringit, incídit, vlcera p̃humida cicatrice claudit, calculos frangit, vrinam & menſes mouet, oris halitum commendat, vt lignum aloës verum. Cyperus Indicus inter zingiberis radices inuentus Curcuma Venetijs dicitur. ad odoris gratiam cyperus additur tenuantibus capillos

pillos,lib.1.comp.ph.part.à figura caulis iuncus triangularis Plinio:quadratus Celſo,licet rarò ſit quadrangulus:anguloſus Dioſcoridi non definito angulorum numero.Cyperus Babylonicus Galanga(de qua mox)quibuſdam dicitur, vulgaris ſcilicet ac minor:nam maior Acorus eſſe dicta priùs eſt.

CYclamini radix tota vehemẽter medicamentoſa,magis eiuſdem ſucc⁹:incídit,terget,ora venarũ aperit,trahit,digerit,illitus abdomini ventrẽ purgat,per nares trahit,cum melle illitus ſuffuſos iuuat,ſcirrhos mirè emendat,menſes & ſudores mouet.

Panis porcinus, quia porcis gratus.

COſtus ſubamar⁹,modicè aſtringit,acer adeò & calidus,vt vlceret,Gal.lib.7.ſim. & lib.8.cõp.ph.part.mihi Lugduno miſſus à Carolo Paludano eius vrbis medico iure primario,ſi Hieronymũ Montuũ nulli eruditiõe ſecũdũ excepis. Coſtus pręcellit Arabicus,cãdidus,leuis,eximia odoris gratia,recens abundè plenus,denſus, ſiccus,à teredinibus non eroſus.Secũdus eſt Indicus,vber,leuis,niger.Tertius Syriacus, grauis,colore buxeus,odore feriens.Coſtus Arabum dulcis, & amarus,Græcis indictus: ſed κόσος γλυκὺς Arabas paſſim imitãti Actuario dicitur in ſecundo Dialachan,& paulò pòſt in diaromato.Coſtus autem hortenſis,hærba quanquàm amara eſt,fuerit magis Piperitis aut Siliquaſtrum Plinij.

Dioſc.

CVcumeris agreſtis radix terget,digerit,emollit: potentius eius ſuccus,Elaterium dictus,ſummè amarus,ordine ſecundo calidus: menſes mouet, cynanchis cum melle illinitur,ictericis cum lacte in nares trahitur & cephalalgicis.

DAucus ſemine vehementer calet,præcipuè agreſtis:triplex Dioſcoridi. Seminis ſolius in alijs generibus vſus inualuit,in Cretico etiam radicis.Ob id Dauci Cretici radices ſcribit Gal.lib.9.comp.ph.part.in malagmate dia ſpermatων.

DIctamni radix guſtu calfacit,partus accelerat.Folia eius pulegio ſimilia,maiora, denſa lanugine obſita,in vſu ſunt præcipuo ad ictus & morſus venenatos,ac cętera,quæ præſtat pulegium:quo tamen ob eſſentiæ partium tenuitatem eſt efficatius. Horum foliorum vim largam Venetijs ad me attulerunt Simon Thomas,Stephanus Tullerius,Martinus Gregorius,diſcipuli olim mei lõgè doctiſſimi,nunc medici æqualium celeberrimi. Quæ autem vulgo circũfertur dictamni radix,eſt potiùs pſeudodictamni.Creticus laudatur potus & appoſitus.Metitur æſtate & autumno.

Dioſc.

DOronicum Serapioni eſt radix parua,foris ſubflaua,intus alba,dulcis,calamo aromatico ſimilis:calida ſicca ordine tertio:flatus præcipuè vteri diſſipat, cordis palpitationi confert,ipſúmq; roborat, venenoſis morſibus & ictibus auxiliatur,ſumptum & admotum.In officinis habetur: καρναβάδιον dicitur Actuario,vires illi eaſdem tribuenti:tamen is in διάμβαρ doronicum omittit, quod habet Meſues in diambra compoſitione prope eadem.

DRacunculi radix aro acriòr,amarior,ob íd calidior,tenuior,viſcera omnia purgat humoribus craſſis & lentis à ſe tenuatis, vlcera cacoëthe ſanat, vitiligines terget cum aceto illita.

ELenij radix odorata,ſubacris,amara,calfacit non primo ſtatim occurſu,ſiccátque non exactè ob humorem in ſe recrementitium,tãdem verò etiam rubrificat,iſchiadas & affectus alios diuturnos ac frigidos:eclegmate cum melle,craſſa & lẽta ex pulmone & thorace expectorat,ſerpentium morſibus prodeſt.Ex montibus & ſicco ſolo præſtantior,legitur æſtate,particulatímque diſſecta ſiccatur, vel melle aut ſaccharo condita ſeruatur:ἑλένιον λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν Actuarius appellat.

Enula Campana.

ELlebori vtriuſque tum albi tum nigri radix multiplex, tenuis, ab oblongo & exiguo capite procedens, calida ſicca, ordine tertio: ſed nigra guſtu calidior, alba amarior: pituitam ac bilem vtramque vacuat, alba magis vomitu, nigra deiectione: alphos, lichenas, pſoras, lepras deterget. Alba melior Cyrenaica, nigra ex Anticyra: ambæ in montibus & aſperis locis meſſibus effodiendæ, in vmbra ſiccandæ.

ERyngij radix longiſſima, intus alba, foris nigra, odorata: calida, ad primum ordinem, ſicca ad ſecundum: tenuium partium, ciet menſes & vrinas, morſibus venenatis reſiſtit, flatus diſſipat.

ESula Serapionis eſt Pityuſa Dioſcoridis & Galeni, radice, ſemine, folijs, ſucco, tithymallorum more purgans: ob id etiam tithymalli ſpecies à quibuſdam putatur. Meſuę & Auicennæ eſula parua, eſt tithymallus paralios. i. maritimus: magna verò eſt tithymallus platyphyllos, viribus tamē ſunt ijſdē valētibus, ſcilicet in purgādo.

FOEniculus calidus ordine tertio, ſiccus primo, ſemine magis quàm radice, minùs folijs, quibus lac gignit, vt illis vrinas & menſes magis ciet. Cortex radicis in vſu eſt frequenti, lib. 8. comp. ph. part. μαλαθροσπέρμον per λ vbique ſcribit Actuarius, id eſt, marathri ſemen.

Marathrũ cum Græcis

Gal. lib. 8. ſimpl.

FIlicis radix maximè vtilis, amara, ſubaſtringens, lumbricos latos necat, partum mortuum eijcit, vlcera valenter ſed ſine morſu ſiccat impoſita, hepatis meatus probè terget ſine manifeſta calfactione aut refrigeratione. Gal. lib. 8. comp. ph. part.

GAlanga Actuario Barbaros in multis imitato, eſt radix ſubrubra, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo linguā admodū vellicāte, calida, ſicca tertio gradu, odore & figura quadam cyperi: vnde quibuſdam Cyperus Babylonicus dicitur, vt priùs in Acoro & Cypero docuimus. Adulteratur cyperi radice aceto piperato macerata, ſed adulteratio intrò non penetrat. Coctionem iuuat, flatus diſſipat, oris halitum commendat, venerem excitat etiam ore retenta, cerebrum roborat naribus indita, cordis palpitationi prodeſt.

Serapio.

GEntiana radice eſt ob multam amaritudinem efficaci, ad tergendum, tenuādum, purgandum, obſtructa liberandum: propter quam aloē Gallica dicitur: à Gentio Illyricorum rege inuenta & dicta.

Dioſc.

Lib. 6. ſimpl.

GLycyrrhiza, Actuario ſæpe Glycyrrhizon, γλυκεῖα ῥίζα, & abſolutè γλυκεῖα, lib. 7. comp. ph. part. dicitur Romanis dulcis radix, nobis partium metatheſi Riglyce: radice ſola & ſucco ex hac recenti expreſſo, dulci, & leuiter aſtringente valet, tepida, temperato proxima, modicè humida, vnde quia ſitim ſedat, ἄδιψος quoque dicitur. Aſperitates lenit arteriæ & veſicæ ſcabræ. Melior nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Puluis radicum eius pterygia ſeu vngues oculorū leuat. Dioſcorides.

GRamen, ſeu gramen pecori eſculentum radice eſt modicè frigida & ſicca, parum mordaci, ſubſtantiæ tenuitatem exiguā ſortita, qua calculos potu interdū frāgit.

HErmodactyli duo faſtigia facit Meſues, vnum radice digitali longitudine, quod Ephemerum eſſe videtur Dioſcoridis, Galeni, & Pauli: radice oblonga, digitali craſſitudine, odoratum, iris agreſtis appellatum, repellendi & digerendi facultate prędītum. Alterum radice rotunda, & ea foris vel nigra (quod Colchicum eſt ephemerum & deleterium, prædictis autoribus paſſim frequens, flore croci per autumnum erumpente) vel rubente, vel alba, vt intus, quam eligit ſolam, ſi craſſa ſit, ac modicè dura, & ex loco edito lecta: calida ſicca initio ſecundi gradus, ſtomacho aduerſiſſima eſt. Pituitam craſſam à iuncturis præſertim extrahit, ob id podagræ, & ipſi arthritidi prodeſt,

deſt, per ſe, vel decocto ſumpta, aut etiam admota cum farina hordei, vitellis ouorũ, mica panis. Hæc omnino eſt, quam Paulus Hermodactylum vocat, & ab vtroq; ephemero ſeparat, veteribus indicta radix, vti & quæ rubens Meſuę dicitur. An verò quæ in officinis oſtenditur, horum ſit Hermodactylus, vel Colchicum, diſcernere non eſt difficile his qui legunt, aut integras habent radices, nam delibratæ ad nos conuehuntur. Canis tamen largam eius vim per me depaſtus innoxiè, & multorum tutò hac radice purgatorum experientia quotidiana facit, vt credam vel Hermodactylum hunc eſſe Meſuę, & neotericorum, veteribus indictum, vel ſaltem non eſſe Colchicum. Actuarium miror inter purgãtia ſimplicia hunc non deſcripſiſſe, cùm toties eius meminerit in compoſitis medicamentis, ἑρμοδάκτυλον λευκὸν καὶ ἄλινον alicubi appellans. Serapio hermodactyli nomine principio Dioſcoridis Colchicum repræſentat, deinde etiam ephemeron. De omni hoc genere Muſa in examine ſimplicium, & Tagaultius ſuis in Meſue ſimplicia annotationibus doctis pariter ac luculentis accuratiùs ſcribunt.

IRidis radix laudatior parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa, amara, ſternutamenta dum tunditur ciens, odorata, qualis ex Illyride mediterranea Dioſcoridi, Galeno, cæteris omnibus prædicatur: ob id eam Illyridem vocare conſueuit Andromach⁹. Elige autem in Illyricæ genere odoratiorem: nam vnumquodque eſt pręſtantiſſimum, quod generis ſui odorem habet valentiſſimum. Iris autem quæ ex Libya magna Romam affertur, tantum ab Illyrica deficit, quantum corpus mortuum à viuo. Quæ autem in alijs regionibus creſcit, non ita multum deficit: vnde Iris Gallica alba purgata vſurpatur lib. 8. comp. ph. part. & hodie paſſim Florentina pro Illyrica nobis obtruditur. Iris coquit, tenuat, calfacit, pituitam craſſam & bilem purgat, humorem ex pulmonibus craſſum expectorat. Ireos ſylueſtris radix lib. 10. comp. ph. part. ephemeri radix videtur accipienda, de qua nunc in Hermodactylo egimus.

Lib. 1. antidotorum. Lib. 6. & 9. c. ph. p. Lib. 1. antid. Lib. 9. c. ph. p. Dioſc.

ISatidis radix in diachamæmelo Actuario ea eſt amara, aſtringit valenter, ſiccat ſine morſu, ob hæc vulnera magna etiam in capitibus muſculorũ durę carnis glutinat. *Lib. 6. ſim.*

LIlij radix terget primo ordine, digerit moderatè, emollit, menſes ciet, vulnera glutinat, etiam in capitibus muſculorum cum mellę miſta. Eadem præſtat folium, ſed imbecillius. Flos verò ſubſtantia conſtat miſta ex tenui & terrea, & aquea: coctus ex oleo mollit, & citra morſum digerit. Lilij radix mollit, coquit, terget, diſcutit: ob hæc vitiligines, lepras, pſoras, achoras, furfures emendat, Dioſc. addito melle, vel alio, vim eius tergendi imbecillam augente, Gal. lib. 7. ſimpl.

Gal. lib. 7. ſimpl. Gal. in fine c. ph. p.

MAndragoræ maris ceu præſtantioris delibratæ radicis cortex craſſus, lino traiectus ad vſum ſuſpenditur, refrigerandi valentiſſimæ, vt ordine tertio, & ſiccãdi primo. Eiuſdem & pomi ſuccus pręlo expreſſus, inſolatúſque donec concreuerit, fictili reponitur ad vſus eoſdem: ſed in pomo cum calore quodam eſt aliquid humiditatis, à qua eſt ſoporiferum.

Gal. lib. 7. ſimpl. & Dioſc.

MEum nobis frequens, Dioſcoridis picturam explet, tamen præſtantius Macedonicum, aut Hiſpanicum: ſed Athamanticum laudat Andromachus minor in ſua theriace. Calidum eſt ordine tertio, ſiccum ſecundo, vrinas & menſes mouet, vt aſarum, ſed largo vſu, cephalalgicum eſt.

Lib. 1. antidot. Lib. 9. c. ph. p. & lib. 7. ſimp.

NArdi ſpica & radix, calida exceſſu primo, ſicca ſecundo: aſtringit, ſubacris, & leuiter amara, iecur & ſtomachum roborat, ſumpta & admota, vrinam ciet, fluxiones inteſtinorum, capitis, thoracis ſiccat. Nardus igitur miſtæ eſt ſubſtantiæ & facultatis tum digerentis, tum repellentis, & roborantis. Nardus prætereà vim habet non exiguam coquendi omnes frigidas diſpoſitiones. Ea eſt multiplex, præſtan-

Li. 8. ſimp. Lib. 6. & 8. c. ph. p.

tiſſima

Lib. 9. c. ph. p. Lib. 6. c. ph. p. Lib. 1. antidot. Lib. 9. c. ph. p. Lib. 6. c. ph. p. Ibidem. Lib. 1. antidot. Lib. 7. c. ph. p. Lib. 1. antidot.

tiſſima eſt Indica, ſecundo loco Gallica, pòſt Cretica, & quæ apud nos montana ex Ci licia, & nardina herba potiùs quàm nardus vocatur. Radix nardi Indicæ, & apud nos montanę modicè aſtringit. Nardus Indica quanquàm radix eſt, tamen etiam νάρ- δου στάχυς, ſeu cum Actuario & Hera. lib. 6. comp. ph. part. in diabeſaſa ναρδόσαχυς. i. ſpica nardi, à ſimilitudine formæ cum ſpica. Tamen Philo in ſua antidoto Creticã nar dum, vel vt alij ei⁹ ænigma interpretâtur, Indicam radicis falſò nomine dici autumat, quoniam ſpica nardi nuncupatur. Nardi Gallicæ cum radicibus & terra circun- data faſciculũ vnũ cum alijs ad columellas laxatas adhibet Archigenes: aſtringit enim & digerit nardus Gallica, ambo mediocriter. Nardi Celticæ flores vſurpãtur lib. 8. eiuſdem in tertio Andromachi medicamento. Nardus autem Gallica ſeu Gala- tica, ſeu Celtica dicitur: nam gentem eandem Gallos, Galatas, & familiariùs Celtas appellant. In Liguriæ alpibus ea naſcitur Dioſcoridi. Radice igitur vtilior apparet ex initio lib. 8. ſimpl. & locis prædictis, ſpica tamen non inutilis. Laudatur enim recens, leuis, larga coma, ſpica breui, flaua, odoratiſſima, cyperum redolente, diúque in ſua odoris gratia permanens, amara, linguam mordens. Nardus etiam Syriaca vſur- patur in arteriace 12. Andromachi, ſed imbecillior eſt quàm Indica. Fugienda nardus quæ ἔκπλυτος. i. elota dicitur, & eligenda quę ὄμφας lingua Barbarorum dicitur. Spi ca vulgaris, odoris & ſaporis gratiam illam non habet, imo inter coquendum odoris eſt grauiſſimi, & ægros lædit: eſtque veriùs pſeudonardus, quàm vera nardus.

Dioſc. Vitiflora.

OEnanthes radix in multa capitella ceu oliuæ fructus extuberans, ex vino ſtranguriæ ſubuenit. Oenanthe aũt vitis agreſtis ac erraticæ flos cum germine aſtringens in vſu eſt frequẽtiori Medicorum. Gal. initio lib. 8. comp. ph. part. & lib. 7. meth.

Gal. lib. 1. antid.

PEtroſelinum. i. apium petroſum omnibus notum, in regione Macedoniæ pręcipiti nec magna laudatiſſimum naſcitur, hoc eſt, acerrimum & amariſſimum, maximè ſi recens fuerit, ſed paucum, à qua Eſtreaticum dicitur & Macedonicum. Plurimum verò in Epiro gignitur, ex qua in Macedoniam comportatum, & propè totum in Theſſalonicen, inde tanquàm Macedonicum à mercatoribus diuehitur: alioqui vniuerſis gentibus non ſufficiat. Quomodò mel Atticum melle ex Cycladibus locupletant, próque Attico vendunt: & vinum Falernum in parua quadam Italiæ regione paucum genitum, ſic ab indigenis adulteratur, vt in omnem Romanorum imperio ſubitam regionem feratur. Si autem Eſtreaticum Macedonicúmque petroſelinũ deſideras, nihil peior ſed minus amara erit theriace, & alia antidotus, ſi alterum inijciat. Non enim deleterijs pharmacis, aut virulentarũ beſtiarũ morſibus adeò aduerſatur, quod principaliſſimum eſt theriaces promiſſum: ſed id hydropicis, imbecillibus, & alijs quibuſdam ſimilibus affectibus ſuccurrit. Hæc Gal. lib. 8. ſimpl. Calidum ſiccum ordine tertio, acre, & amarum, incídit, vrinas & menſes affatim ciet, flatus diſſipat: ſemine tamem quàm radice & folijs eſt valentius: quapropter id maximè in vſu eſt.

Ga. lib. 8. ſimpl. Dioſc.

PYrethrum ab ignea & cauſtica vrentéque vi dictum, qua manſu ſaliuam potentiùs, quàm pro caloris modo elicit: vnde & Saliuaris quoq; Latinis dicitur. In Apænino frequens, annis quinque ſeruatur: affectibus omnibus frigidis efficax.

Manardus in epiſtolis. Lib. 6. ſim.

PAEoniæ maris radix longa, althææ æmula, contra epilepſiam & melancholiam recens collo appendenda potiùs quàm fœminæ radix. Luna autem decreſcente hanc legi volunt: leuiter aſtringit, ſubamara eſt cum quadam dulcedine & acrimonia, ſi diutiùs mandas, menſes ciet, obſtructa hepatis & renum expurgat.

Li. 8. ſimp.

PEucedani radix calida ordine ſecundo, ſicca tertio: incídit, tenuat, digerit, affectibus neruorum frigidis, lieni indurato, pulmoni farto pituita craſſa, lenta, vlceribus contumacibus auxilio eſt. Succus ex hac expreſſus valentior eſt.

PHu Dioſcoridis, & cæterorum Græcorum, noſtræ Valerianæ plurimum exprimunt, niſi florum, qui in muſcario puſilli ſunt, magnitudo deſideretur. Phu Ponticum aliquid habet ſimile nardo, & petroſelino, & cæteris ſeminibus vrinam mouẽtibus. lib. 8. & 9. comp. ph. part. antidotis inſeritur.

POlypodij radix dulcis, & auſtera, multum ſiccans, ſed ſine morſu, purgandi vim tacet Gal. bilem, pituitámque trahit, Dioſcoridi. In quo non bilem ſed melancholiam legit Serapio: ſic & Meſues, & alij poſt eos pleriq;, melancholię purgatricem vim tribuunt. Sit craſſum, ſolidum, cirroſum, ex rubro nigreſcens, colore intus herbaceo, vt piſtacium recens, quercubus innatum potiùs quàm ſaxis & muris: alijs contrà videtur, niſi aſtringendum ſit. *Li. 8. ſimp.* *Meſues.*

PEntaphylli radix ſiccat ordine tertio, ſine morſu, tenuium eſt partium, minimùm acris, & calida: Tormentilla putatur Leoniceno, Manardo, Ruellio, quæ nunc quinquefolia, nunc ſeptemfolia his & mihi ſæpe viſa eſt: vti & vulgare quinquefolium etiam ſeptemfoliũ frequenter eſt: vti & Eupatorium, quod etiam dicitur Pentaphyllum Galeno lib. 5. ph. part. Hæc radix in theriacen recipitur, & noſtra tormentilla venenis & peſti reſiſtere experientia multa eſt certiſſimum, vt ſi non ſit eadem, eius loco vſurpari poſſit.

RHa, Rhaon, Rheon, Rhion, radix nigra, coſto nigro foris, centaurio magno intus ſimilis, ſed minor & rufior, fungoſa & laxa, aliquantum leuis, ſine odore, teredinibus non exeſa, quæ manſa colorem reddit pallidum, ad crocum inclinantem, facilè fragilis, amara: præter hæc legit in Dioſcoride Serapio, aſtringens, ſi pluſculũ mandatur, ſubacris: ſanguinem expuentibus, cœliacis, dyſentericis confert. Ex riguis ad Rha fluuium ſupra Pontum (vnde Rha Põticum Græcis & Latinis, & radix Pontica Celſo dicitur) & Boſphorum ſeptentrionali tractu affertur: parum purgatorium experientia poſteriorum, licet inuentu ſit rariſſimum, & hodie propè ignotum: obſcuratum opinor à Rha Barbaro ſeu Indico, quod ex India meridionali in totam propè Europam quæſtu maximo cõuehitur, odoratũ, grauitate inſigni cõmendabile, aſtringens, amarum, cholagogum magis, colore dum manditur planè croceo. Quod ſiue idem ſit genere cum Pontico, viribus tamen, colore, odore, pondere nonnihil diſſimile ſoli & cœli ratione: ſiue omnino diuerſum, alijs diſquirendum relinquo, quibus plus eſt otij, & facultatis: cùm præſertim etiam celebres hodie medici in ea controuerſia ſibi non conſtent, & nunc idem, nunc diuerſum affirment. Manardus nanque in epiſtolis nunc idẽ nunc diuerſum cenſet: Meſues & Serapio ſuo Rha Barbaro tribuunt omnia, quæ Dioſcor. & Gal. Rheo. Mihi ſatis fuerit admonere, in locum Põtici iam propè deſiti Indicum viribus proximum, & vbique copioſum potiùs eſſe ſufficiendum, tanto tamen parciùs quanto efficaciùs, in Græcorum compoſitionibus, quàm centaurij magni radicem minimo virium commercio cum Pontico conuenientem. Præſertim autem ſufficiendum eſt, quòd in Indico eſt aſtringens magis, minúſq; purgatorium, quale multum inuenitur: aut ſaltem eius macerati vel aſſi magma, prout Medicus iudicauerit. In Arabum autem compoſitionibus vtrumq; diſtinguitur, illud Rheu Ponticum, hoc Raued Seni appellatum. Rhion vel ῥῆον Ponticum, vel Rhiu Pontici radix ferè Galeno dicitur in compoſitis medic. part. 7. & 8. & in antid. ῥέον ποντικὸν, & ῥέον βαρβαρικὸν, Actuario: & Rheu Pontici radix idem Pontica radix in Eſdræ antidoto: ῥέον ἰνδικὸν Actuar. in διαλάχαν pro Raued ſeni Meſuæ. Seruatur annis 3. 4. pſillio, milio, cera oblitum ſola, vel cum terebinthina. Quod autem vulgus Europæ pro Rha Barbaro in hortis paſſim ſerit, Lapathi genus omnino videtur, licet radicis colore Rha Barbaro nonnihil ſit affine, viribus autem plurimùm abeſt. At cùm reliqua Rhei vtriuſque hiſtoria nemini ſcribatur, ſed radicis ſolius, conuincere nequeas, congenerem plantam vel degenerem & diuerſam, niſi ex partis vnius natura. *Rha ponticum Dioſc.* *Gal. lib. 8. ſimpl.* *Meſues.*

Rubia

RVbia ſatiua radice acerba, & amara, lienem & iecur expurgat, vrinas craſſas, multas, ſępe etiam cruentas, & menſes mouet, alphos albos cum aceto terget. Cortex Rubiæ recipitur in antidotum ad lienem Actuar.

ΣΑρξιφάγον Gręcorum à noſtra vulgari Saxifraga diuerſum, tamen vtrũque calculos renum cõfringere certum eſt: hoc multa neotericorum experiẽtia, illud Galeno in theriace ad Piſonem, & lib. 5. ſanit. tuendæ: quod eſſe Betonicam inde patet ῥωμαῖοι δὲ βετονικὴν amari- κέστρον ἢ ψυχρότροφον (quod locis alſioſis gaudet Dioſc.) uſcula eſt, ac ſubacris, incidit, calculos renum rumpit, &c. lib. 7. ſimpl. & apud Dioſcoridem capite ceſtri ſeu betonicæ. ὤν δὲ τῶν λιθιώντων, καὶ βετονικῆς ἢ πόας μι- κέστρου τοῦ παρὰ τοῖς κελτοῖς γινομένου, καλοῦσι δὲ τὴν βοτάνην ταύτην γνυται, καὶ σαρξιφάγον, lib. 5. ſanit. tuendæ in ſene calculoſo: niſi quòd hîc betonicam à ceſtro videtur ſeparare, ſi pura eſt lectio, aut καὶ pro ſiue, vel id eſt capiendum. Hac opinor cauſa Ruellius ætatis noſtræ doctiſſimus medicus ex Dioſcoride caput de Sarxiphago diuerſum à capite de Betonica expũxit. Radix ſarxiphagi Actuar. paſſim vſurpatur.

Gal. lib. 8. ſimpl.

SCilla calida ordine ſecundo, admodùm incidit: aſſam aut elixam ſumi præſtat, vt virium eius vehementia exoluatur. Legenda ex terra quando folia eius & caules omnino aruerunt, lib. 1. antid. Scillæ albæ ſegmenta ſeu taleolæ cultello ligneo ſeparatæ, lino traiectæ modicis interuallis ne ſe contingant, in vmbra ſiccãtur diebus 60. vt ex his fiat acetum ſcillites. Alba eſt maſculus, eáque vtilior quàm fœmina nigra. De ea leges plura in compoſitis medicamentis de Paſtillis ſcillinis.

Dioſc.
Plinius cap. 9. lib. 20.

Tamariſcus lib. 7. ſimp.

TAmarix, ſeu Myrica, fructu, radice, folijs, extremis ramulis terget, incidit ſine manifeſta ſiccatione, parum aſtringit, tenuium partium, lieni indurato cum aceto aut vino coctis prodeſt: fructus & cortex valentiùs aſtringunt. Fructum tamen & ſuccum & non radicem adhibet ſplenicis remedijs, lib. 9. comp. ph. part. Quinetiam trũco in vaſcula vel potoria vel eſcaria cauato, lienem arcano quodam odio ſuibus & hominibus longo vſu abſumit.

THymelæa Dioſcoridis, eſt Mezereon Meſuæ, vt patet conferenti fructum, myrti baccæ æmulum vtrique, quod granum gnidium dicitur Dioſcoridi. Folia quæ oleæ ſimilia faciunt ambo, ſed anguſtiora Dioſ. maiora Meſues: ramos Meſuæ bicubitales, Dioſcoridi tripedaneos. Cùm hi chamelææ (quam nonnulli mezereon putant) ſint dodrantales & palmo tantùm alti: vnicam autem thymelęam facit Dioſcorides: multas mezerei ſpecies facit Meſues.

TVrbith Serapionis, eſt Tripolium Dioſcoridis ad verbum. Turbith vel Turpetum Actuarij duplex, eſt Dioſcoridis, Alypon & Pityuſa, quam etiam Turpet à Barbaris vocari ſcribit: nec fortè vox ea cum Leoniceno & alijs quibuſdam expungenda ex Dioſcoride fuerit, quum alias pleraſque appellationes barbaras interponat. Turbith autem Meſuæ quibuſdam videtur ſecunda tithymalli ſpecies. In hac opinionum varietate de radice hodie parum cõperta, & quę viribus maleficis eſt prædita (quanuis enim crudam, & craſſam, & lentam pituitam purgare dicatur, magno id ſtomachi, cordis, & aliarũ partiũ incõmodo præſtat) ſatius eſt eius loco vel agaricũ, vel aliam phlegmagogam ſubſtituere. Laudãt Arabes eius corticem album, gummoſum, vacuum, arundinaceum, recentem, friabilem: corrigunt zingibere, & formatis ex eo (trochiſcis.

ZIngiber Galeno & alijs cum indigenis ferè dicitur, quibuſdam Zinziber, alijs Gingiber: radix eſt herbæ graminis modo ſerpentis, candicans, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quòd tardiùs calfacit, ſed diutiùs, vti longum piper, ob humiditatem excrementoſum: cuius occaſione vtrumque teredinibus facilè tentatur. Condiendũ recẽs oĩno eſt, nunq̃ vetus impoſtorũ more. Mittitur ex Arabia & Troglodytica.

Zurumbet

ZVrumbet Serapioni, Auicennæ aliiſque, & Zedoaria, ζοῦλαρ Actuario in aurea antidoto dicitur, ζάλουαρ eidem in διακομέρῳ, & in diantho, alibi ζάλερα & ζάδουας. res eſt ac nomen barbarum, Græcis prioribus incognitum. Eſt autem radix ariſtolochiæ rotundæ æmula, ſapore & colore zingiberis: calidum ſiccum gradu ſecundo: flatus diſſipat, odorem allij, cepæ, vini tegit, morſui venenato reſiſtit, vomitum cohibet.

DE HAERBIS.

QVAE priùs in radicibus dicta ſunt de collectione, repoſitione, duratione illarum, ad herbas transferri poſſunt, niſi quòd his ferè recentibus vtimur, quibuſdam omnino, vt portulaca, lactuca, bugloſſo, atriplice beta, braſſica, acantho, naſturcio, helxine, mercuriali, viola nigra, intybo, fumaria, hyoſcyamo, mandragora, & alijs permultis. Quibuſdam verò recentibus vtimur, quando his mitioribus opus eſt, vt ruta, mentha, abſinthium, abrotanum: recentes minùs calent ob miſtam humiditatem excrementoſam: ſiccatæ verò calidiores ſentiuntur: & fumaria recens minùs aluum ſubducit, magis ſicca.

Gal. lib. 7. ſimplic.

Colliguntur ferè cum floribus herbæ, aut ſeminibus, ſic benedictus carduus acanthium putatus, centaurium paruum, calaminthe, chamædrys, chamæpitys, daucus, fumaria, maiorana, polium, pulegium, origanum, ſerpillum, thymus: aut ſaltem cùm vigent folia magnitudine, odore, colore, præſertim quæ cacumini ſunt propiora.

Siccantur in vmbra magis, niſi ſi quæ ſcapo ſunt craſſiore, aut folio humidiore, & ob id apto putrere. Vbi probè ſunt ſiccatæ, reponuntur vti radices, ſed minùs diu ſeruari poſſunt: ob id quotannis mutandæ.

ABſinthium triplex forma, ſapore, facultate planè diuerſum, vt interim natales omittam. Primum generis nomine dicitur, quale præſtantiſſimũ eſt Ponticum. Id folio & flore eſt multò minore, quàm cætera abſinthia, & odore non inſuaui, ſed aromatum quid præferente, qui reliquis omnibus planè fœdus: quapropter hæc fugienda. Vtendum autem ſemper Pontico ad ventriculi & hepatis phlegmonas, ad tergendum, purgandum, ſubducendum prauos humores ſtomacho hærentes, & roborandum dictas partes contrahendo & conſtringendo. Cùm enim omni abſinthio duplex ſit facultas & qualitas, in Pontico aſtringens quidem plurima eſt, amara verò exigua: ob id calidum eſt exceſſu primo, ſiccum tertio. In cæteris abſinthijs, vt abrotano, amara eſt vehementiſſima, aſtrictio autem obſcura, aut prorſus nulla guſtu ſentitur: ob id ſtomacho ſunt hæc inimiciſſima. Ponticum præterea terget ſordes tunicarum ventriculi. non tamen ſi quid altius in eo imbibitum eſt foras extrahit, aut expellit, aut ſaltem parũ id præſtare valet ob iunctam inſignem aſtringendi facultatem. Hiera autem picra propter id excogitata ſalubriter, illud ipſum poteſt. Ponticum autem videtur eſſe, quod Romanum Meſues vocat, quódque paſſim hodie viſitur. Diuerſus enim Meſues Galeno tantum eſt, quòd ſiccum tertio gradu hic, ille ſecundo ſcribit. Quæ controuerſia in alijs ſimplicibus multis eſt inter medicos etiam doctiſſimos: quorum vnus in fine, verbi gratiâ, primi vel ſecundi, alter in principio ſecundi vel tertij intelligit: quæ ambiguitas etiam Galeno ipſi eſt in anetho, praſio, ruta agreſti, & alijs permultis. Nam quòd ſuccum eius dicit Meſues ob nitrorſam qualitatem nocere ſtomacho, ipſi Galeno id non aduerſatur ſcribenti, ſuccum longè ipſa herba eſſe calidiorem. Noſtrum autem vulgare abſinthium ſarmentoſum, folio & flore multo maiore, quàm cætera tria abſinthia: veteribus inter abſinthia comprehenſum non videtur, niſi eſſe velis abſinthium

Lib. 11. methodo.

Lib. 8. c. ph. par. in hiera picra

Gal. lib. 6. ſimpl. initio & fine.

Lib. 6. ſanit. tuen.

primum Dioſcor.quod vulgò notũ dicit,& βαθύπικρον,vel potiùs βαρύπικρον vocari à multa amaritudine,qualis in aloë,cui ſubſcribitur Dioſcoridi, à qua vulgus aloinam & forte appellat. Id autem ſi primum in Dioſcoride recipias,quænam alia in eo ſtatues? Tamen id ad lumbricos, vti & ſantonicum, eſt efficaciſſimum ſumptum & admotum.

Li.6.ſimp. ABrotanum fœmina folijs ſeriphio & cypreſſo proximis, albioribus: vnde cypreſſus & chamæcypreſſus vulgò dicitur. Mas verò abrotanum generis nomen tenet,calidum ſiccum tertio receſſu à medijs, admodùm amarum, coma cum floribus vtile,vt abſinthium,& cineribus ſuorum ſarmentorum ad pilos reddendos.

Lib.6.ſim. ACantha,vel Acanthus brãca vrſina vulgò:folijs modicè digerit, radice ſiccat, leuiter incidit,eſt tenuium partium,emolliendæ aluo iniectionibus hodie deſtinata

Lib. 1. c. ph. p. & lib.6.ſimp. ADiantum,ſeu Polytrichon calido frigido temperatum,guſtu acerbo,ſiccat, tenuat,digerit,ob id ſtrumis cõfert,lapides frãgit in nobis, craſſa & lenta ex pulmone educit,capillos reddit,præſertim vſtum.Triplex Dioſcoridi eſſe videtur:primum ſpeciatim Polytrichon vocat,Adiantum album Theophraſtus,Gaza cum vulgo Capillũ Veneris.Alterum Trichomanes,nigrum Theophraſtus,vulgus Polytrichon.Tertium folijs filicis,vulgò Adiantum, vt Dioſcoridis textus hoc loco mãcus videri poſſit. Nam foliorum filicis & lenticulæ tam diſſimilium bis in eodem adianto non meminiſſet.Quartum addi poteſt Saluia vita vulgò dicta,quartanis curandis efficax eſt.

Gal.lib.2. c.ph.p. in caluitio intempeſtiuo Galenus adiantum non diuiſit,fortè quòd omnium eadem ſit facultas. Callitrichon à nonnullis Trichomanes dicitur:tamen qui de herbis ſcripſerunt, adiantum vocant callitrichon potiùs q̃ trichomanes: Polytrichon autem & callitrichon diuerſa facit, lib.1.comp.ph.part.Recens melius,niſi cùm ſiccandum & aſtringendum valentius.

Agnus caſtus iunctis ambobus uulgò. Aγνος,id eſt,caſtus,quòd ad caſtitatem conferat,folijs & floribus ſumptis & ſubſtratis,& ſemine frixo,vel non frixo:id enim ſumptum,vt ſemen rutæ, nocturnas veneris imaginationes cohibet,lib.6.ſim.& lib.6 ſanit.tuendæ. Calfacit, ſiccat ordine tertio,acris eſt ac aſtringens,& ſubſtantiæ multum tenuis,flatus omnium maximè diſcutit.Ob id lege libro primo alimentorum calfacit, non cum Græcis exemplaribus & veteri interprete refrigerat,quod effecta illic adſcripta indicant. Item lib.2.comp. ph.part.de cephalalgia ab æſtu, vbi Agnum inter refrigerantia commemorat:& paulò pòſt vbi Archigenis dicta diſtinguit,folia lauri calidiſſima, Agni verò mediocriter refrigerant,legerem non ἄγνου ſed ἀκίνου,quæ planta Dioſcoridi refrigerat,& aſtringit,etiam ſi Galenus fortè alibi nuſquàm ea herba ſit vſus. Neque enim placet eluſio, quod per accidens refrigerat:id enim etiam folijs lauri & calidis omnibus cõmune eſt.

Gal. lib.2. antid. & Act. ALyſſos herba marrubio ſimilis,aſperior tantùm,& ſpinoſioribus pilulis,flore cœruleo,aduerſus rabiem efficaciſſima,vnde illi nomen.Legenda autem ſub feruenti æſtu caniculæ:ſiccata trita creta reconditur,ne quid virium eius expiret.

Li.6.ſimp. ANethum calidum ſecundo ordine,ſiccum primo,tenuium partium,digerit,ex oleo decoctum dolores ſedat,ſomnum conciliat,crudos humores coquit,præſertim viride,quia minus calidum & humidius eſt.Vſtum autem calidum ſiccum gradu tertio fit,vlcera præhumida præcipuè pudendorum & præputij cicatrice tegit. Coma florum odoratiſſima,& ſemine nobis conſuetiſſimum eſt.

BEtonica amariuſcula,ſubacris,incidit,calculos renum frãgit, pulmonẽ,thoracẽ, hepar purgat & terget,menſes mouet,epilepticis,acidũ ructantibus, iſchiadicis, pota prodeſt:admota autem vlceri, omnibus beſtiarnm morſibus.Vide σαρξιφάγον.

Beta

BEta viridis, alba, & nigra, nitroſæ eſt facultatis, qua digerit ſine calore manifeſto, terget, per nares purgat, alba adhæc valentior: nigra ſubaſtringit, præſertim radice: coquendo has vires exuit. *Li.8.ſimp. & lib.1.c.ph.p.*

BLitum imbecilliter refrigerat & humectat, lib.2. comp.ph. part. in ſecundo receſſu à temperatis, lib.6.ſimpl. iam vulgare eſt.

BRaſſica eſculenta ſapore nitroſo, parum acri, ſiccat, terget ſumpta & admota, *Caulis.* induratas phlegmonas digerit, lepras terget, vlcera etiam maligna glutinat. Cinis vſtorum eius caulium ſiccitate eſt cauſtica, cum adipe veteri miſtus veteratos laterum dolores diſcutit. *Gal.lib.7. ſimplic.* Braſſicæ ſylueſtris ſemen maximè tenuat, efficaciter ſiccat, & digerit, lib.9. comp.ph.part. Braſſica marina ſubſalſa, & ſubamara, ventrem deijcit, & cætera præſtat, quæ has qualitates ſequi conſueuerunt. *Soldanella.*

BVgloſſus bubula lingua Catoni dicta, calida humida, ob id vinis iniecta læticiæ ac hilaritatis cauſa eſſe creditur, vnde Euphroſynon Græcis vocatur, & nobis Corago, corruptè Borago, Her. tuſſi ob faucium aſperitatem natæ cocta in melicrato confert. Iulio menſe colligitur Dioſc. *Gal.lib.6. ſimpl.* Bugloſſum magnum, Cirſium Dioſcoridi dictum, Bugloſſus vulgaris videtur, caule dum veterauit triangulo, vel in triangulum inclinante, túncque tam ſpinoſo, vt citra noxam non tangatur. Notæ tamen quędã Dioſcoridis in vtroque deſiderantur.

CArduus à noſtris Benedictus, ob ſingularem plantæ totius amariſſimæ facultatem aduerſus peſtilentes, putréſque alios affectus: an verò ſit acanthium vel chamæleontis quædam ſpecies, dictu facile non eſt ob imperfectam horum hiſtoriam.

CIchorium, Romana lingua Intybum olus dicitur, Gal.lib.2.comp.ph.part. Id verò & reliquæ ſereos ſpecies, foliorum magnitudine & cultu diſtinctæ, facultatibus parum diſcrepant, niſi quòd agreſtia ſatiuis ſint ſicciora & amariora. *Lib.8.ſim.* Omnia enim hæc ſubamara ſunt, ſubfrigida, modicè aſtringentia: ſed agreſtia frigida ſicca ſecundo ordine: domeſtica verò magis refrigerãt, & in his multa humiditas miſta ſiccitatem extinguit. Ob hæc hepatis intemperiem calidam tum ſolam, tum cum corruptis humoribus & ichoribus maximè iuuant refrigerando, roborando, ſimam eius partem & gibbam obſtructione liberando: præſertim ſi cum vino albo bibatur, & cũ melle, ſic enim illos humores per vrinas pellunt: nec frigidam multùm lædunt, vt alia permulta, quæ ſunt frigida humida ſine amaritudine & aſtrictione: ſumuntur ſucco, decocto, puluere, lib.8.comp. ph.part.

CHondrilla omnis, & Sonchus, & Hieracium vtrumque ſereos ſpecies etiam Dioſcoridi & Galeno putata, & ſereos ac cichorij nomine etiam ab his & alijs dignata (licet Chondrillam lactucæ non ſeri iungat, lib.2.alimentorum) vt forma & temperatura ſunt affines, ſic viribus minimũ diſcrepãt. Ob id ea tanquàm congeneria iũgit Dioſcorides. Pro Intybo autem vulgus Endiuiam re & nomine corrupit, vt pro ſeri ſcariolam quaſi ſeriolam dicere tentauit.

CAlaminthe, vel cum Nicandro Calaminthum, Galeno duplex eſt: domeſtica, & eo efficacior montana, quam ab Andromacho minore miratur Nepitham voce *Lib. 8. c. ph. par. & lib.7.ſimp.* Romana potiùs quàm Calaminthen Græca vocari in ſua theriace, cùm cætera Grecè appellarit. Dioſcoridi triplex eſt, primò mõtana, vulgare calamentũ: ſecũda pulegiũ *Lib.1.anti.* ſylueſtre, tertia herba cataria Ruellio videtur. Muſæ cõtrà, tertia vulgare calamentũ, ſecunda cataria putatur. Ob impfectã omniũ hiſtoriã in hac ſententiarũ varietate iudiciũ difficile, καλαμίνθην ποτάμιαν addit Act. Galeopſis aũt q̃ vulgò herba cataria putatur, eſſe vrtica fœtida purpuraſcentibus floribus videtur. Calaminthe calida ſicca *Lib.7.ſimp.*

gradu tertio,acris,parum amara,tenui ſubſtantia,cutim calfacit,mordet,ſugit, poſtremò vlcerat:tamen eius ſuccum vulneri etiam cerebri meningas diuidenti infuſum,milij farina ſicca ſuperiecta glutinare affirmat Archigenes apud Gal.lib.2.cōp.ph.part.

Li.8.ſimp. Lib.1. antid.Gal. CHamædris,id eſt,quercula,amara,ſubacris,calida ſicca tertio gradu, ſed calidior paulò quàm ſiccior. Ex Creta .Cæſari afferabatur ad theriaces compoſitionem: tamen vbique naſcitur,etiam in Romæ ſuburbijs, odore & guſtu quàm Cretica vehementior,præſertim ſi multo imbre non fuerit irrorata,quamuis hac campeſtris ſit melior. Prægnans ſemine cum Dioſcoride,aut ſucco cum Plinio,aut etiam flore cum Galeno carpitur.

Li.8.ſimp. CHamæpitys,id eſt,pinus pumila, quòd odore & folijs eam imitatur,Aiuga Idea Scribonio dicitur,alijs Abiga,vulgo Iua:calida ſecundo gradu,ſicca tertio:amarior quàm acrior,terget,purgat,obſtructum iecur liberat , ictericis, iſchiadicis cum mellicrato pota ſuccurrit,menſes,vrinas ciet, viridis vulnera magna glutinat, vlcera putreſcentia ſanat,mãmarum durities diſcutit . Huius radicem vſurpat Aſclepiades, ſucco tamen decocto,ſemine,puluere idem pollet,Gal.lib.8.comp.ph.part.

Li.7.ſimp. CIcuta refrigerat extremè,id eſt,quarto gradu , ob id lethalis eſt:eius vna ſpecies nobis eſt pumila,odorata,quæ frixa & admota dolorum cauſas leues diſſipat.Cicutæ ſemen excorticatur,lib.10.comp.ph.part.in fine.

EVpatorium,vel Hepatorium,vel Hepatitis,omnino agrimonia vulgaris videtur, Dioſcoridis Eupatorium cum Serapionis agrimonia, & Meſuę eupatorio conferenti.Corruptum verò nomen ex argemone apparet,quam falſò Eupatorium quidam(vt Dioſcorides ait) putarunt:incidit,terget, tenuium eſt partium ſine manifeſto calore,ſubaſtringit,iecoris ob id obſtructiones aperit,ipſúmque roborat , vnde & *Li.6.ſimp.* nomen inuenit:vel cum Cicerone,ab Eupatore rege.Hanc etiam Pentaphyllum vocari,quòd folio ſit quinquepartito,ſcribit Gal.lib.5.comp.ph.part. vt dixi in Pentaphylli radice.Eupatorij nunc folia,nunc radicem Actuarius miſcet.

Hermolaus in ſarxiphago. EVfragia veteribus incomperta herba,Pampinulæ ſimilis,folio minore , & magis ſerrato,flore luteo,præcipuæ claritatis ad omnia oculorum vitia: vnde ophthalmica dici poteſt:ab euphroſyno detortum nomen apparet.Montana melior,quæ ferè eſt polyclonos,alibi monoclonos magis.

Li.7.ſimp. Dioſc. Meſues. FVmaria acris,amara,ſubacerba,vrinam bilioſam & multam cōmanducata aut pota prouocat,hepar obſtructum purgat & roborat,ſcabiem & pruritum inde ſanat: ſiccata ventriculum cum vino roborat,cum melicrato aluum ſubducit, ſucco ſuo oculorum claritatem,& delachrymationem fumi modo molitur,vnde illi nomen.

GAllitrichum pro Gallicentrum Ruellio videtur eſſe Horminum Græcorum, alijs Verbenaca recta,ob picturæ Hormini & verbenacæ rectæ obſcuram breuitatem,iudicium difficile.Callitrichon autem priùs in Adianto diximus.

Li.8.ſimp. HYoſcyamus,id eſt,Suis faba,quòd eius paſtu apri conuellantur,& reſoluantur, niſi mox cancros fluuiales ederint,Helianus:his enim fabis apros Erymanthios in Arcadia ab Hercule occiſos ſcribit Philo in ſua antidoto, lib.9.comp.ph.part. Galeni.Triplex Dioſcoridi & Galeno: primus flore purpuraſcente,ſemine nigro,veneniſſimus:alter flore & ſemine luteo,mitior,ſed etiam deleterius : tertius flore & ſemine candido,ad ſanationes aptiſſimus , frigidus ordine tertio,ſiccus primo,Gal. libro tertio methodi.

HYſſopum calidum ſiccum ordine tertio, tenuium partium: craſſa & lenta ex pulmonibus extrahit, humorem craſſum per aluum etiam purgat, obſtructiones terget: montanum eſt efficacius hortenſi: Cilicium præfert Dioſcorides: Creticum verò commendatur Archigeni, lib. 8. comp. ph. part. Gal. in chryſocome & origano Heracleotico. Quædã à Dioſcoride Hyſſopo tribuuntur, quæ in noſtro deſiderari videntur. Cum florum ſpica legendum eſt, aut cùm ſemine turget.

Gal. lib. 8. ſimpl. Dioſc.

LAuri folia & fructus calfaciunt, & ſiccant vehementer, ſed hi magis quàm illa: leuiter aſtringere addit Dioſcorides, quam vim & amaritudinem ſolii radicis cortici tribuit Galenus, qua calculos confringit.

Li. 6. ſimp. & lib. 2. c. ph. p.

LApathum digerit modicè, oxylapathum digerit, & repellit, vtriuſque ſemen leuiter aſtringit, vnde dyſenterias & diarrhœas ſanat præcipuè oxylapati. Hippolapathum, quod in aquis omnino naſcitur, eadem præſtat, ſed imbecillius: idem verò valentius fuerit in hortos hodie tranſlatum.

Gal. lib. 7. ſimplic.

MArrubium, ſeu Praſium album, ſapore amaro, calidum ordine ſecundo, ſiccum tertio: lienis & hepatis obſtructiones ſoluit, pulmonem & thoracem purgat, menſes ciet, admotum terget, digerit, & cum melle oculorum aciem claram reddit.

lib. 8. ſimp.

MAlabathrum ſui generis folium, Indicæ nardo, vt odore & ſapore, ſic viribus ſimillimum, ſed nardo efficacius. Laudatur recens ex candido nigricans, contumax frangi, integrum, odore vegeto nares feriente, & qui folio ſemoto perſiſtat. Id nunc deſijt, à quo tamen vnguentum foliatum diuitibus Romanis mulieribus frequẽs, eſt dictum. Deſijt & folium Syriacæ arboris Plinio celebratum. In horum locum Mauri inuexerunt folium laurino proximum, ſed maius, & neruis tribus folium intercurſantibus diſtinctum, odore iucundo. Primum illud folium Indum dicitur Serapioni: tamen Actuarius in hedychroo magmate, φύλλον ἰνδικὸν, & φύλλον μαλαβάθρου ceu diuerſa miſcet: φύλλον ab his diuerſiſſimum Dioſcoridi deſcribitur, vulgò Italis folium ſylueſtre dictum, Hermol.

Lib. 1. c. ph. par. & lib. 7. ſimp. Dioſc.

MAron herba ſurculoſa vulgò cognita, flore origani ſed odoratiore, folijs multò candidioribus, ſubaſtringit, modicè calfacit, ſiſymbrio ſimiliter, Dioſc. Maron planta eſt vehementer odorata & amara, amaraco proxima, quo tamen eſt multò odoratior & amarior, minùs tamen eo eſt acris, vnguento amaracino fortè dicto, quòd amaraci plurimum olim reciperet, nunc ſolum marum immittunt: ſatius tamen eſt, æqualem amaraci & mari portionẽ imponere, vt hedychroi compoſitioni: qua miſtione minùs quidem odorum, non tamen minùs efficax erit: hæc Galenus. Suſpitio eſt nobis vehemens Marum eſſe herbam Maſtic vulgò dictam, maioranæ ſimillimam, flore tamen muſcoſo in pappos abeunte.

Lib. 1. an tid.

MAiorana, Amaracus, Sampſychus, Dioſcoridi, Theophraſto, Plinio eadem ſunt herba: vnguentum tamen amaracinum à ſampſychino cur diuerſum ſit Dioſcoridi, doctè mihi Muſa coniectare videtur, ex plantæ huius appellatione conſueta vtrique regioni, in qua vtrumque id vnguentum fiebat laudatiſſimum. Calida eſt herba & ſicca ordine tertio, & tenuium partium Sampſychum, Gal. lib. 8. ſimp: Amaracum verò calidum ordine tertio, ſiccum ſecundo, idem lib. 6. ſimpl. Ex qua temperamenti varietate, & quòd ſeorſum de his agit, Amaracum Galeno, & poſt eum Paulo eſſe dictam, vulgò Matricariam ſuſpicantur Hermolaus, Manardus, quæ ijſdem autoribus Dioſcoridis eſt Parthenium: ſed Amaracum Galeni non eſſe Matricariam vulgarem odore aſpernabili, ſapore amariſſimo, conuincit quæ de Maro & Amaraco nuper ex Galeni antidotis protulimus. Adhæc Amaracum ſe vidiſſe in Italia creſcere ſcribit Galenus, lib. 1. antidotorum, tanquàm planta eſſet Italiæ rara, cùm tamen Romæ fa-

miliarem eſſe Matricariam Muſa Ferrarienſis affirmat. Nec ſatis ad confirmandam ipſorum ſententiam eſt, Galenum bis de re eadem non ſcripſiſſe, cùm bis de abſinthio, de aſtere ſeu bubonio, de chalciti ſcripſerit. Parui prætereà eſt momenti varietas ordinum ſiccitatis, quòd ſcilicet amaracus ſit ſiccus ordine ſecundo, ſampſychus autẽ tertio: ille enim completo, hic incipiente eſſe poſſit, vt in abſinthio dixi. Quo fit, vt ex his plantas eſſe varias nemo poſſit colligere.

Meliſſa. *Lib. 7. ſim.*

MEliſſophyllon, id eſt, apum folium, quòd herba hac præſertim florente apes plurimùm gaudeant, vnde Apiaſtrum Latinis dicitur: & à citri odore Citrago. Viribus eſt marrubio ſimile ſed imbecillius, ob id etiam vſu rarius.

Ibidem.

Myriophyllum, Romanis Millefolium, ſiccitate multa glutinat vlcera.

Li. 8. ſimp.

ORigani genus omne calidum ſiccum tertio ordine, incidit ac tenuat. Tragoriganum etiam ſubaſtringit: præfertur montanum, vel Creticum, vel Heracleoticũ.

Gal. lib. 6. ſimpl. & Lib. 3. com. ph. p.

PLantago refrigerat ſiccat ordine ſecundo, aſtringit, repellit, digerit: ob hæc vlcera recentia & vetera etiam rebellia glutinat, hæmorrhagiam ſiſtit, fluxiones & putredines, & ab his dyſenterias coërcet, hepatis & renum obſtructiones tollit. Semen & radix eadem præſtant, ſed ſiccant magis, refrigerant minùs. adhæc ſemini adeſt eſſentiæ tenuitas. Duo eius genera facit Dioſc. paruam, & hac efficaciorem magnã. Præter hæc eſt tertium nobis Arnogloſſum, vel Arnogloſſa nomine generis appellatum, folio rotundiore, ſeſſili, hirſuto, in vſu medicorum frequentiſſimum.

Lib. 2. c. ph. p. & lib. 6. ſimp. Gal. lib. 6. ſimpli. & de optima ſecta.

POrtulaca frigida ordine tertio, humida ſecundo, ſubauſtera: fluxiones bilioſas, & æſtus febriles maximè cohibet ſumpta, & admota. Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem non omnem, ſed eam ſolùm, quæ ab acerbis, auſteris, acidis eſt nata, ſanat: quia ab his aſperè exiccata lenit, & replet humiditate lenta, Galenus: vel quia ſuo lentore acidulo hærens ac ſubiens, acorem illum ſibi affinem ſapore ex dente extrahit, Ariſtoteles ſectione prima, problemate 38. Huius autem effecti omnibus cogniti cauſam inexplicabilem, & ſoli Deo notam, ſcribit Aphrodiſeus initio ꝓblematũ ſuorum.

Li. 6. ſimp.

Oculi populi neutra populus florere uidetur Hermol.

POpulus duplex, λεύκη, id eſt, alba, & ἄιγυρος Gal. ἄιγειρος Dioſc. id eſt, nigra. ægyri ἄνθη, id eſt, flores, ſeu σφαίρια, id eſt, pillulæ, primo foliorum partu exilientia, (vt in leuce vocat Dioſc.) calida primo à temperatis receſſu: nam ἐκ τῆς πρώτης ἀποστάσεως Paulus, Manardus, Fuchſius in Galeno legũt: licet ἐκ τῆς τρίτης, id eſt, in tertio, habeat codex Aldinus, & ita legerit in Arabibus, vnde vertit vetus interpres: & Oribaſius Græcus medicus lib. 2. ad Eunapium, & lib. 15. ad Iulianum Cęſarem. paulò ſicciora, quàm quod humido & ſicco eſt temperatum: tenuium partiũ potiùs quàm craſſarum. Folia floribus ſunt ſimilia, ſed imbecilliora: & reſina eius exigua floribus ſimilem habet facultatem, ſed calidiorem: ſemen floribus & reſina ſiccius, non multò calidius, ſed partium eſt tenuium. De hac vtriuſque populi lachryma in Succino ſeu electro leges poſteà. Folia λεύκης, id eſt, populi albę media ſunt inter folia lauri calidiſſima, & folia ἀκίνου herbæ refrigerantis Dioſcoridi: ſic enim libro 2. com. ph. legendum cenſuerim potiùs quàm ἄγνου, qui lib. 6. ſimpl. dictus eſt calidus ordine tertio, etiam ſi vetus ex Arabibus eo loco habeat agni caſti. λεύκης καρπός, id eſt, populi albæ fructus digerentis eſt facultatis, ibidem paulò antè. Guſtanti Manardo Populum nigram & communem, viſa eſt modicè aſtringere, poſteà minimùm amara, odore non inſuaui, ſed languido. Ex eius igitur floribus myracopum populeum refrigerat, cùm præter adipem & populi oculos modicè calida, cætera habeat frigida, etiam magna parte ad ſupremos vſque ordines. Populus alba temperata ex aquea tepida ſubſtantia, & terrea tenuata terget: eius flores multùm acres nobis ſunt, ex hiſque vulgò fit vnguentum populeum: licet acopum Δι' ἀιγύρου apud Galenum & Paulum legatur, non διὰ λεύκης.

Gal. lib. 2. c. ph. p. *Li. 7. ſimp.*

Ruta

RVta hortenſis eſt imbecillior agreſti: hæc enim calida ordine quarto,(tantùm tertio dicitur lib.6.comp.ph.part.in ſtomachica diabeſaſa) illa tertio: vtraque acris, amara, tenuium partium, valenter ſiccans, incidit, digerit valenter craſſos & lentos humores, vrinas mouet: flatus, & veneris appetitum cohibet. Syluestris Moly, Beſanum, Beſaſa dicitur: Syri indigenæ Harmola vocant, lib.6.& 9.comp.ph.part. *Li.8.ſimp.*

ROſmarinus coronaria nobis eſt frequens, vtilis folio & flore, quem vulgus abſolutè ἄνθος malè vocat. nec antidotus διὰ ἀνθῶν Actuarij ſoli⁹ Roriſmarini florem recipit, ſed aliorum, vt pòſt leges. Sterilis libanotis ad Montem Peſſulanum plurima. Tertia fœcunda duplex eſt Dioſcoridi: omnes emolliunt, incidunt, tergent, digerunt, ictericis decocto proſunt, & oculorum aciem ab humorum craſſitie obtuſam ſuccus radicis cum melle emendat. *Li.7.ſimp.*

SAluia quòd ad multa, præcipuè fœcunditatem ſit ſalutaris, ἐλελίσφακος Græcis, quaſi ſylueſtris lens dicitur, folio eſt maiore, ſqualidiore, ſcabriore: Sphacelus verò breuiore & leuiore. Quæ Theophraſti verba noſtram Saluiam francam ſphacelo videntur exprimere. Calfacit euidenter, & ſubaſtringit ἐλελίσφακος. *Li.6.ſimp.*

SCordium ab odore & acrimonia ſcorodi, id eſt, allij, dictum eſt: ſubamarum, acre, acerbum: calfacit, purgátque viſcera, obſtructiones liberat, vrinas & menſes mouet: viride magna vulnera glutinat: ſiccum autem ſordida purgat, contumacia cicatrice tegit. Optimum ex Creta petitur, quale etiam Andromachus iunior ſuæ theriacæ miſcet: non malum tamen in alijs regionibus poſſis inuenire. Putriferis animalium venenis & pharmacis deleterijs ſuccurrit. Quæ vis eius inde eſt coniectata, ꝙ quæ in bello occiſa fuerant corpora, diúque inſepulta ſuper Scordium fortè iacuerant, minùs putria ſunt inuenta, quod à viris quibuſdam fide dignis acceptum tradit Gal.lib.1. antid. Nobis in agro Pariſienſi locis riguis eſt largiſſimum verum ſcordium. *Li.8.ſimp.* *Lib.1.antidot.*

SColopendrion idem cum Aſpleno contendunt Muſa & Maſſarius in librum nonum Plinij: tamen Galenus ait maiores lienis obſtructiones vehementiora poſtulare remedia, capparis corticem, tamaricis radices, ſcolopendrion, & ſcillam, & eam herbam quæ aſplenos appellatur, effectum id nomine repræſentans. Vbi apertè ſcolopendrion ab aſpleno ſeparat, licet poſteà in cenſu ſimplicium aſpleni vires deſcribat, ſcolopendrij non meminerit. Libro tamen methodi 13. ſcolopendrion quoque lieni conuenire ſcribit, nulla mentione aſpleni facta: quanquàm ibi alia quoque eius remedia attingat. Diuerſas etiam herbas facere videtur in ſplenicis, lib.9.comp.ph. part. μυρίκης καρπου, βοτάνης ἀσπλήνου λεγομένης σκολοπενδρίου, ἢ ἡμιονίτιδος ἀνὰ: tamen paulò antè in Andromachi ſplenicis ſcribebat, ἡμιονίτιδος βοτάνης, ἣν οἱ μὲν ἄσπληνον, οἱ δὲ σκολόπενδρον λέγουσιν. Ex quibus colligere poſſis, herbas eſſe affines non viribus modò, ſed forma & habitu, vnde nominum hæc incertitudo nata ſit. Quod & in Dioſcoride paſſim obſeruabis, & in aſpleno quoq;, quem ab aliquibus σκολοπένδριον, ab alijs ἡμιόνιον vocari ait: non tamen ἡμιονίτιδα dixit, ꝙ hæc folio ſit diuerſiſſimo, quam tamen σπλήνιον quoque vocari ſcribit. Vnde Maſſarius & ex Theophraſto affirmat Hemionũ vel Hemionion eſſe vulgatum nobis Ceterach: Aſplenon verò ſeu Scolopendrion plantam eſſe aliam, ex foliorum & radicum pictura perſuadere conatur. Quæ autem vulgò eſt ſcolopendria, Dioſcoridis eſt φυλλῖτις, à quibuſdam Lingua ceruina multò iuſtiùs appellata, quàm à Gaza Scolopendrion Theophraſti, quã rectiùs Centipedariam vertiſſet. Siue autem Ceterach ſit aſplenon aut ſcolopendrion, ſiue hemionus dicta, quòd mulæ hac herba plurimùm delectentur, parui eſt momẽti, quòd hæ omnes lienem diminuant, & liquent, & ſubſtantia tenui ſine calore lapides etiam in veſica frangant: lib. autẽ 8. ſimpl. & Dioſc. phyllitis acerba cùm ſit, diarrhæas & dyſenterias pota iuuat. *Lib.5.ſimpli. cap.11.*

Lib. 1. antidot.

STœbe hærba quæ apud nos naſcitur fruticoſa eſt, calida,acris, odoratum quippiam reſipiens,ad vini conſeruationem ne aceſcat,aptiſſima, ſi calor huius dolijs admotæ ignis calore excitatus,vina crudiora percoxerit.Stœbe,quæ & Phleos dicitur,ſpinam habet in folio & caule Plinio,lib.21.cap.15.lib.autem 22.cap.11.omnia ex Dioſcoridis Stœbe mutuatur,quòd aſtringat folijs & ſemine,ob id hæmorrhagię, dyſenteriæ,oculis cruentatis,auribus purulentis conueniat,quæ vires Galeni Stœbæ acri & calidæ non conueniunt: neutra tamen harum noſtra eſt Scabioſa vulgò dicta,quòd ſcabiei ſanandæ ſit idonea,folio erucæ cùm adoleuit hirſuto, aculeis tamen non horrente,flore cæruleo,quæ pulmoni purgando & hepati confert,& carbunculum recens admota horis tribus perrumpit . Pſωra autem Aëtij non eſſe noſtra Scabioſa hinc apparet,ꝙ huius vſtæ fumo arborum erucæ non moriantur,imo non moueri eas magis quàm ſtipularum fumo expertus ſum:quam tamen facultatem Aëtius Pſωræ tribuit.

Lib. 4. ſanit. tuend. Li. 6. ſimp.

THymum commendatur maximè Atticum, aut ex locis ſiccis & editis : calidum ſiccum ordine tertio,incídit,menſes & vrinas mouet , craſſa & lenta ex pulmone & thorace expectorat.

Li. 8. ſimp.

VErbaſcũ,Phlomus Græcis,vulgò Tapſus barbatus,& Bullio albus & niger:folijs terget,ſiccat,digerit:radice eſt acerba,ad fluxiõis affect⁹, & dẽtiũ dolorẽ idonea.

VErbenaca recta, id eſt, περιςερεὼν ὁ ὀρθός,præſertim viridis & recens,ſed etiam ſicca,cum radicibus oleo incocta, perfuſáque capiti,dolorem eius omnem diuturnum à frigore,aut craſſis humoribus omnium maximè digerit , & caput roborat. Galen.lib.ſecundo compoſition.pharm.part.

DE FLORIBVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur , cùm maximè vigent, vt capparis in gemma,roſa expandi cœpta,reliqui ferè aperti.Sed haud ita pridem & ex quibus vis nondum exhalauit,ſiccantur ſole magis minùs,pro varia ipſorum natura: quidam ſiccãdos volunt,donec ex ponderibus decem vnicum ſuperſit.Reponuntur vt alia,quotannis mutentur,quamuis ſchœνȣ anthos etiam decennium efficax ſeruari poſſit : chamæmelum item diu vegetum eſt,ob fortem partium ſuarum miſtionem.

Flores,abſinthij comæ,bugloſſi vtriuſque,chamædryos, chamæpityos, capparis, roriſmarini,& aliorum quorundam in hærbis priùs dicti ſunt:reliqui ſunt dicendi.

BAlauſtium ſylueſtris punicæ flos, cytinus ſatiuæ & domeſticæ Dioſcoridi & Galeno.καὶ ὀνομάζονται κύτινοι αἱ πρωτόγονοι ῥοιαί,id eſt,primogenia punica.Nam quando arbor florere deſinit,fructus ipſius apparet in mali Punici ſpeciem figuratus. Hi in fine veris gignuntur,& meliores ſunt ex granatis acidis & acerbis , quia magis aſtringunt,Ibidẽ.Ambo tamen inſigniter aſtringunt,refrigerant, ſiccant , craſſæ ſunt ſubſtantiæ: ambo etiam hodie à medicis cum Plinio Balauſtia vocantur.

Lib. 6. c. ph. p.

BVphthalmi flos cardiacus Actuar. oculi bubuli effigie,vnde illi nomen, colore floris Anthemidis,ſed multò maior & acrior,ob id valentiùs digerit:putatur eſſe Cotula non fœtida vulgo dicta.Anthemis,ſeu Chamæmelum ab odore mali dictum: calfacit,ſiccat ordine primo , ſtipata rarefacit,tenſa laxat,plena digerit , dura emollit, eſſentiæ tenuis vt roſarũ ſuccus, laſſitudines ſoluit,dolores capitis & aliarũ partium frigidos,ſi homo plethoricus non ſit,nec cruditate laboret , ſedat, libro ſecundo compoſitionis pharmacorum particul. bilioſas febres percoctas , & quæ ex cu-

Lib. 6. ſimplic. Lib. 3. cap. 9. & lib. 6. ſimpl.

tis denſitate naſcuntur, potu perſanat: melancholicas autem, & pituitoſas, & quæ ex viſceris alicuius phlegmone oriuntur, concoctas ſtrenuiſſimè iuuat: ob id à ſapientiſſimis Aegyptiorum vnicum putatur febrium omnium remedium. Tria huius genera Dioſcoridi ſunt flore tantùm diuerſa, intus in omnibus aureo, foris candido in leucanthemo, melino in chryſanthemo, purpureo in eranthemo, ꝙ vere floreat. His nominibus Macer diſtinxit.

Chamæmelum commune eſt leucanthemum.

CAryophyllum, quaſi nucifolium, quamuis hanc non ſeruet naturam, quæ nomine prætenditur: fructus eſt arboris Aëtio & Simeoni: flos autem eſt Paulo cuiuſdam arboris Indicæ, feſtucaceus, niger, longus, acer, ſubamarus, odoratus: calidus ſiccus ſecundo gradu Aëtio, tertio gradu Paulo: ad opſonia, ſuffitus, & multa medicamenta vtilis. Dioſcoridi & Galeno indictus.

Clauus à figura vulgò dicitur.

CRocus calidus ordine ſecundo, ſiccus primo, parùm ac mediocriter aſtringit, qua facultate cor & partes alias roborat, vt ſuo calore moderato coquit ac digerit, & ſiccando modicè diſpoſitiones pectoris phthiſicas iuuat, putredines corrigit, lib. comp.ph.part.4.7.8. Optimus medicamentis eſt Coryceus recens, oblongus, integer, plenus, non fragilis, flauiſſimus, & qui cum humore tritus manus ſuo colore ſaturet, nec ſitum nec cariem redolens, ſubacer, Dioſc. Crocus Coryceus à Coryceo antro, in quo naſcitur, veteribus atque adeò Poëtis præter cæteros celebratus: alijs ſanè procerior eſt, non tamen alijs robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior. Eligendus verò eſt non procerior, ſed odoratiſſimus, & flauiſſimus, & longo tempore in vigore ſuo perſiſtens. Præſtantiſſimum igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repoſitum obſerua ſæpe, vt pernoſcas: nam id colorem odorémq; priſtinum diu ſeruabit: adulterati verò odor & color celeriter vaneſcit. Crocus Cilicius etiam laudatur, libro ſeptimo comp.ph.part.

Lib.1.antidot.

EPithymum Græcorum eſt flos thymi ſatureæ ſimilis, calidus ſiccus gradu tertio, omnia poteſt quæ thymus, ſed efficacius, ob id illius penuria hoc vti licet, mẽſura tamen maiore. Datur Epithymum drach. quatuor cum ſero lactis vel mulſa, ad educendum humorem melancholicum. Horum loco ſi Arabum epithymo, hoc eſt, caſſutha thymo innata, vt ſatureæ ſeu thymbræ epithymbrum Actuario dictum, & hyſſopo, & maioranæ, epyſſopum: & orobo orobanche: & lino linanche, vti libet, quia vires cum thymi flore eaſdem illi Plinius veterum ſolus tribuit, dabitur cum Meſue ob imbecillitatem à drach. quatuordecim ad drach. viginti. Epithymus autem Arabum, vt thymus, eſt duplex, hortenſis, & hoc calidior ſiccior montanus.

Lib.14. method. κνικουθε, et κνικουτε, & κασσουθιω, & κασσουθιω leges in Act.

ERicæ digerentis plantæ flore potiſſimùm ac folijs vtendum: ſemen etiã adhibetur lib.6. comp.ph.part. Ericæ fructus ſæpe lib.9. comp.ph.part. in ſplenicis.

Lib.6.ſim.

GEniſtæ noſtratis, & Sparti folia, flores, ſemina, ſuccus valenter trahunt, ob id anginis, iſchiadibus ſalubriter admouentur, & hydropicis ſumuntur. Flores eius antequàm dehiſcant, aceto & ſale conditi annos etiam tres integri ſeruantur, idonei primis menſis, & delicati capparum loco, quibus etiam valentius obſtructa liberant.

Li.8.ſimp.

ION, id eſt, viola omnis, & præcipuè nigra ſeu purpurea, quamuis in eodem genere eſt etiam alba, vulgò Martia dicitur, & Quadrageſimalis, ꝙ Martio menſe, & quadrageſima floreat. Et etiam multifolium, ob id Daſypodium Græcis dictum, concolor primæ ſed plenior: frigida eſt ac humida primo ordine. Syrupus ex multis florum violæ nigræ recentium, vt roſarum, florũ perſici, infuſionibus ſoluit aluum, vt in compoſitis ipſis dicemus. Quin & ſemen violæ nigræ album, rotundum, milij æmulum apertè cholagogum eſt. Eſt quoque eius generis ſylueſtrior toto habitu ſtrigoſiore, magis ſerpens, flore purpureo, in album langueſcente, inodoro. Λευκόϊον verò quamuis

violam

quamuis violam albam ſignificet, ad omnes tamen violas præſertim eas, quæ primo vere naſcuntur, ſiue albæ, ſiue luteæ, ſeu purpureæ fuerint, ſeu nigræ cum Hippocrate, ſeu cæruleę, vt quidam Dioſcoridis codices habent (quod expungendum putāt plærique, præſertim Plinius lib. 20. & Paulus de oleo ioto, id eſt, violaceo, album, luteū, purpureum, leucoion tantùm commemorant) extenditur. In his efficaciſſimæ ſunt luteæ, Keiri Arabibus dictæ. Tamen cæteræ tres aut duæ cariophyllatæ, à floris figura caryophyllum imitantæ nobis dictæ, non ſunt inefficaces: linguam enim valenter cal faciunt, & acrimonia ſua mordent folio, ſed magis flore, qui in his colore plurimùm variat, arte opinor quæſita, vt in floribus alijs. Λευκοῖον verò Theophraſti, quod florum primum ſe oſtendit, etiam nondum exacta hyeme: radice bulboſa an ſit quæ nobis circa natalem Chriſtianum florem album pulcherrimum trifolium intus virentē oſtentat, ab alijs malo diuinari, quàm à me rem non ſatis compertam pro vera pronunciari. De quo multa Maſſarius in lib. 9. Plinij.

Gal. lib. 7. ſimpli. & lib. 4. c. ph. p.

MElilotum coquit, digerit, & parum aſtringit, vt crocus: largior enim eſt in eo ſubſtantia calida quàm frigida.

NYmphæa, quaſi aquoſa amat dicta: vna eſt flore albo, radice nigra, & ſemine nigro: altera flore luteo, radice alba. Vtriuſque radix & ſemen frigidum, ſiccās ſine morſu, parum detergens, proinde alui profluuia, & dyſenterias cohibent: ſemen immodicè profluens ſiue per inſomnia, ſiue aliter, retinent ex vino nigro auſtero pota: in id efficacior lutea, adeò vt medeatur muliebri profluuio, vt ad tergendum alba præpollet, quæ aqua macerata alphos, pice liquida alopecias ſanat: Autumno radices excidūtur: Hæc Dioſcorides & Galenus, verùm facultatis florum, quibus hodie ſolis vtimur, non meminerunt.

Caprifoliū & materſylua. Gal. lib. 8. ſimpl.

PEriclymeni fructus & folia ſubamara, tandem acria, adeò valenter calfaciunt, & incidunt, vt multo vſu cruentas vrinas educant, lienoſos, ægrè ſpirantes ex oleo admota iuuat. Vides quàm fœdè labantur, qui Lycium veterum ex hoc fructu repræſentant. Nunc flore ferè vtimur, & ex eo vel flore liguſtri aqua capitello deſtillata, ad oris & faucium aphthas & nomas colluendas.

Roſæ parū aſtringunt, ut lib. 4. c. ph. p.

ROſa omnis amara eſt atque aſtringens, præcipuè rubra, à qua ſubſtantia refrigerat, ſiccat, flos autem eius aſtringit magis, proinde etiam ſiccat valentiùs. Roſarum flores potiùs quàm roſas, quia imbecillam aſtrictionem habent, in Diabeſaſa ponit Heras lib. 6. comp. ph. part: Gal. & Andromachus in ſtomachicis, lib. eodem. Flos autem eſt pars interior, in qua ſemen eſt & capillus. Id ſemen vulgus Antheram vocat, cùm Anthera compoſitio ſit Græcis roſas ſiccas & alia recipiens: quin & ſine roſarum flore anthera medicamentum eſt, lib. 6. comp. ph. part. Roſæ præſtantiſſimæ ſunt, quæ longè omnium ſunt ſuauiſſimæ, & alijs rubicundiores. Siccandæ verò ſunt loco ſublimi meridiano, quo ſolis radij penetrent, roſas tamen non tangant. Roſarum ſuccus eſſentiæ eſt tenuiſſimæ, nam celeriter aceſcit, & lentore caret, & vnguentorum omnium odores exoluit & obſcurat. Ex roſis calidiſſimæ videntur Moſchatæ, poſt has roſeo colorē inſignes, incarnatæ nobis dictæ, quæ & cerebrum valenter feriunt, paulò minùs albæ.

Lib. 1. antidot. Lib. 3. ſimpli. cap. 9.

Lib. 1. antidot. Li. 8. ſimp. & lib. 6. c. ph. p.

Σχοῖνος, id eſt, iuncus abſolutè ſcriptus, iūcus odoratus, Arabicus, Libycus, ſeu cū Celſo rotundus, à triangulari cypero eum ſeparante. Neſcio autem qua cauſa vulgo ἄνθος σχοίνου dicitur, cùm rarò flos eius ad nos deferatur, ſed herba ſæpe, eius parte ſuperiore à camelis eroſa. Eā enim in Arabiæ vijs copioſiſſimè creſcētem, ob id parui precij, libentiſſimè cameli paſcuntur. σχοινάνθος Actuarius, vulgus Scœnanthum: modicè calfacit, & modicè aſtringit, eſt nonnihil tenuium partium, ob id mediocriter digerit, & mediocriter repellit: radix aſtringentior, flos calidior, vrinas ac menſes ciet,

ſumptum

ſumptum & fotu adhibitum, iecoris, ſtomachi, ventriculi phlegmonas iuuat, hæmoptoicis, id eſt, ſanguinem ſcreantibus cum alijs prodeſt: ſolo odoratus vigore deligitur: nam odoris illus gratia celeriter vaneſcit, 1. lib. antidotorum.

Στοιχὰς naſcitur multa vbique terrarum, copioſiſſima in Creta inſula, & dictis Stœchadibus inſulis, in mari Iberico, à quibus appellata eſt: naſcitur & in Arabia vnde & Arabica vocatur. Amara eſt, modicè aſtringit, proinde tenuat, terget, obſtructa liberat, roborat viſcera & corpus reliquum, putredinem arcet. Habitior & meliùs nutrita atque melior ex inſula Creta petitur, lib. 1. antid. Eſt in Gallia Narbonenſi Stœchas citrina vulgò dicta, à comæ & corymbi floris colore luteo, Dioſcoridis Heliochryſum, & Galeni Amaranthus videtur: altera autem flore purpureo.

κυκλάσιν *Gal. Li. 8. ſimp. Lib. 9. c. ph. p.*

Ex prædictis, & non paucis ſequentibus plantarum partibus, & animalium, atque adeò metallorum, aqua fit vi caloris vel ignei, in flamma, prunis, arena, cineribus, ſcoria ferri, calce irrigata, aqua feruẽte (qđ diploma. i. vas duplex dicitur) vel putredinoſi in fimo equino, corticibus putrentibus, vel ſolaris. Tenuata enim humiditas à calore vapor fit, qui elatus capitelli vitrei, terrei, plumbei, argentei, vel alia materia frigida craſſa conſtantis frigiditate concreſcit in aquam per naſum eius defluxuram in vas ſubiectum, quo modo pituita in capite humano ex totius vapore gignitur, & per naſum deſtillat. Cui ſi ignis valentior ſub finem acceſſerit, rerum ipſarum humidum ſubſtantificum tollitur, & ſi quod rebus ipſis inerat oleaginum, vel delabitur pro vaſorum ſitu & figura. De qua re fuſiùs in compoſitis medicamentis agam, quod hæ aquæ quamuis ſimplices ſint, quia tamen aliquid opera noſtra acceperunt, & fortaſſe veræ ſunt compoſitæ, vt aqua calfacta Galeno. *Li. 1. ſimp.*

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu differt, vt contentum à continente, ſeu potiùs vt pars à ſuo toto. Fici enim fructus ſunt ipſi ficus, κεγχράμιδες verò in fructu granula ſunt ſemina, in moro ſimiliter: & γίγαρτα in acino fructu ſunt vitis ſemina: & tria aut quatuor grana in medio pomo, pyro, ſunt eorũ fructuum ſemina: & in cucumere, cucurbita, pepone, melopepone fructibus, ſemina inſunt plurima & conſpicua. In ceraſo, pruno, meſpilo, vtroque corno, dactylo, myxis, ſeriphis, granatis, oliuis fructibus, quod ligno includitur ſemen eſt, vt fructus, ſeminum ſit munimentum quoddam & propugnaculum. Quoniam plantarũ ſit permultarum finis ſemen procreare, in quo ſpes maxima eſt ſpeciei ſuæ propagandæ, & quoàd eius fieri licet perpetuandæ. Ob id magna id cura eſt à natura munitum, & loco penitiore tanquàm tutiore repoſitum, ac non ſola fructuum carne munitum, ſed ſæpe ligno, vel oſſe, ſæpe cartilagine, ſæpe callo quodam duriore aduerſus cœli & animalium iniurias. vel potiùs ſit fructus, quod ex ſemine & reliquo conſtat, vt in leguminibus ſiliqua inuolutis. ſiliqua cum ſemine eſt fructus, plurima eorum ſubſtantię pars eſt in ſeminibus. Eſt tamen vbi tenui diſcrimine diſtant ſemina à fructibus, vt ſegetes & legumina, Galeno ſcripta toto lib. 1. alimentorum. Pręthereà nuces regię, nuces Ponticæ ſeu auellanæ, piſtacia. Quin perſæpe Dioſcoridi & Galeno καρπὸς. i. fructus, ἀντὶ τοῦ σπέρματος ſcribitur. Semen althææ, apij, agni, anethi, aſparagi, dauci, fœniculi, geniſtæ, hyoſcyami, lauri, plantaginis, portulacæ, nympheæ, roſarum & aliorum non paucorum in radicibus, aut hærbis, aut floribus cognominibus dictum eſt: quam rem index apertiſſimè demonſtrat. Legenda autem ſemina, cùm ſunt matura, & fructus quibus includuntur ſunt maturi. Semina verò quotannis mutare præſtiterit, etiam ſi plæraque diutiùs ſeruari poſſint. *Lib. 2. aliment. initio*

Amomum

Dioſc. & Gal.lib.6. ſimp.et lib. 7. c.ph. p.

AMomum calfacit,validè ſiccat,aſtringit, coquit magis quàm acorum, ſiccat minùs,cætera facultatem habet eandem.Odoris conciliandi gratiâ medicamentis etiam principalibus miſcetur,vt in componendi ratione audies.Delige candidum vel fuluum,ſimplici tamen colore non vario,laxius in vua parua ſeminis tamen plena diffuſum, non aſtrictius cohærens,odoratum,nares vulnerans, acre, mordax, recens, non carioſum. Amomi vua ſæpe Galeno & Actuario ob id dicitur,quòd racematim velut in vua cohæreat. Laudatur amomum Scythicum,lib.8.comp.ph.part.Non eſſe verò roſam Hiericuntis, aut Hieroſolymitanam vulgò dictam apertè conuincit vtriuſque hiſtoria. Hodie paſſim deſideratur,nam quod oſtendunt officinæ,inodorum eſt:habeo apud me fuluum,paruum,oblongum,anguloſum,odoris dum fricatur iucundiſſimi.

Li.6.ſimp.

AMeos ſemen calidum ſiccum in fine ordinis tertij,tenuium partium,album,ſubamarum,acre,digerit,vrinam mouet.Ami commendatur Illyricum,lib.9.comp. ph.part.alij AEgyptium laudant.

Li.6.ſimp.

ANiſi ſemen calidum ſiccum ordine tertio,vrentibus proximum, acre, ſubamarũ, vrinas ciet, flatus ventris diſſipat, digerit: addit Dioſcorides venenis reſiſtere. Inter prima laudatur Creticum:melius recens & plenum. Eius loco & penuria Aniſum dulce vſurpamus,quod γλυκάνισον Actuarius ſæpe appellat. Ita ſentire malo, q̃ cum nonnullis Aniſum vulgare Græcorum Anethũ initio tertij gradus calidum,ſiccum primo affirmare.Anethum verò vulgare calidius ſiccius, Aniſum Græcorum calidum ſiccum tertio gradu. Nam vero veterum aniſo(vt dixi)caremus.quod ſemen paruum apij ſemini ſimile,ſed maius Doſcorides ſcribit: Anetho autem ſemen latũ & foliatum Ruellius tribuit:ex quo ſcriptore neſcio, niſi fortè anethum noſtrum pinxit non deſcriptum veteribus.

Li.6.ſimp.

ACantha leuce Dioſcoridis & Galeni,eſt Bedegar Serapionis, vt deſcriptiones & vires conferenti ſole clarius euadet: aſtringit enim, & ſiccat minùs quàm ſpina Aegyptia ſeu Arabica amborum,quæ Sucaha eſt Serapionis, fructu & radice vtilis: cum noſtra Acantha leuce eadem,niſi ꝙ ob ſoli & cœli naturam eſt inefficacior.

BOmbacis ſemen ſimplex cerafi nucleo ſimile, recentiores ad vitia pectoris purganda adhibent.Melita inſula mittit multiplex,ſibi implexum,nigrum.

BΑσιλικοκάρπος,id eſt,Baſilici ſemen,cardiacum Actuario eſt: in vſu etiam interdum apud Gal.in comp.ph. part.inuenitur.

Gal.lib.8. ſimpl.

CVcumeris eſculenti ſemen magis incidit,terget,tenuis eſt ſubſtantiæ (præſertim arefactum,contritum,cribratum)quam ipſa eius caro frigida humida ordine ſecundo,cùm ſemen ipſum ſiccet ordine primo,aut etiam ſecundo incipiente. Ob hæc vrinas mouent,& corpus ῥύμματος vice tergent,& ſplendidum reddunt.Addit Dioſcorides veſicæ exulcerationibus ſubuenire. Vrinas magis mouent Pepones quàm Melopepones & Cucumeres,& Cucurbitæ, quòd ſubſtantia ſunt magis humida, aquoſa,& tenui,& quæ in ventriculo faciliùs corrumpatur,& quæ vim quandam abſtergendi habeat,ob quam expeditiùs quoque deorſum quàm prædicta ferantur. Sordidam cutim,ἐφηλίν, lentes in facie,ἀλφοὺς extimos & ſuperficiarios detergent,ſemine potentius quàm carne,vt etiam renum calculis conueniat. Nulla verò ſeminis cucurbit. Dioſcoridi & Galeno in ſimplicibus eſt mentio, quum tamen hodie ſolenni quodam more vulgus medicorum in componendis ſuis medicamentis omnia hæc maritent,ſcribentes paſſim quatuor ſemina frigida maiora,vt diſtinguant à frigidis quatuor minoribus,lactucæ,portulacæ,intybi,ſereos.i.endiuiæ,ſcariolæ. Inter illa verò citreoli ſemen non melopeponis numerant.

Lib.2. aliment.

CAri ſemen calidum ſiccum ordine tertio, mediocriter acre, vrinas mouet, flatum diſcutit: planta etiam reliqua ad hoc vtilis à Caria regione laudatiſſimum afferebatur: vnde illi nomen multiplex, Carum, Carion, Careon, Caroon.

Gal. lib. 7. ſimpl.

COriandrum eſſentiæ amaræ habet plurimum, parum humiditatis aqueæ tepentis, pauxillum aſtrictionis, à qua refrigerat, vt ab amarore calfacit, terget, digerit, tenuium eſt partium, lumbricos necat. ſed largiùs ſumptum mentem mouet non ſine periculo, ob id aceto maceramus, pòſt ſiccamus.

CArdamum, id eſt, naſturtium, ſemine & folio ſiccũ eſt cauſtico & adurente, vt ſinapi, phænigmum, hoc eſt, rubrificationem in coxendicis aut capitis dolore excitat, eclegmatis miſtum aſtmaticos craſſis & lentis pulmonum excrementis valenter purgat vt ſinapi.

Creſſon alenoys vulgò. Li. 7. ſimp.

CArdamomum Serapionis vtrunque tam maius, quod Granum paradiſi vocatum putant plærique, quàm minus, nihil habet commune cum vero, id eſt, Dioſcoridis & Galeni Cardamomo, etiam hodie deſiderato. Cardamomum abſolutè & Cardamomum nigrum, lib. 9. comp. ph. part. & 1. antid. & in theriaca ad Piſonem.

Lib. 1. antidot.

CNici ſemen calidum, ordine tertio, purgat pituitam, vt cap. 5. lib. 2. ſimpl. docet Galenus, & lib. 5. ſanit. tuendæ: quod in diacnico compoſitione poſteà pleniùs leges. Nihil tamen aut minimùm harum virium in conſueto nobis ſemine Cnici expertus, fortè ꝙ à regionibus calidioribus non ſit allatum, ſed in agro Pariſienſi natum.

Carthamꝰ Gazæ cum vulgo.

CVmini ſemen vtile magis, calfacit ordine tertio, ſiccat, aſtringere addit Dioſcorides, vrinam mouet, flatum extinguit: ſatiuum eſt ac ſylueſtre, idque duplex Dioſcoridi: laudatur Aethiopicum, deinde Aegyptium.

Gal. lib. 7. ſimpl.

COccus baphica, vel coccum baphicum, id eſt, granum tinctorum, baccula eſt aſparagi æmula, folijs innata fruticis aquifoliæ ilicis, Theo. Plin. aſtringens, amara, ſiccat ſine morſu: ob id ad vulnera magna etiam neruorum congruit, roborat partes ſiue his qualitatibus manifeſtis, ſiue etiam (vt quibuſdam placet) totius ſubſtantiæ familiaritate, quã dicũt habere cũ corde ꝑcipuã: de hoc in antid. Διὰ κόκκων βαφικῶν.

Kermes & Alkermes vulgò cum Mauris. Lib. 7. ſim.

ERuca folijs & ſemine calida, flatuoſa, ob hæc venerem largiore vſu excitat, in condimenta venit, vrinas mouet. Sylueſtris ſatiua eſt acrior. hac ſinapis vice vtitur Iberia occidentalis, Dioſc.

ERuum calidum primo ordine, ſiccum ſecundo, amarum proinde, incidit, terget, obſtructiones liberat, largo vſu ſanguinem per vrinas euocat, præſertim rufum. Nã Eruũ non candidũ ſed rufum vehementer amarũ eſt, candidũ dulcius. lib. 1. antid.

Orobus cũ Græcis. lib. 8. ſimp.

ERyſimi ſemen ſapore naſturcij, calore igneo, vel aqua maceratum, vel linteolo & cruſta piſtoria inuolutum & toſtum, ac eclegmatis miſtum, craſſa & lenta ex pulmone valenter promouet: id enim ſic torrefactum terget, lib. 7. comp. pharm. part.

Li. 6. ſimp.

FOenumgræcum ſiccum primo gradu, calidum ſecundo, lib. 8. ſimpl. calidum autem mediocriter, & ob id digerere dicitur, lib. 1. comp. pharm. part. Nam is gradus eſt medius inter ſummum & omnino temperatum, quod nec calidum abſolutè, nec frigidum iure dixeris: phlegmonas ardentes irritat & exacerbat, minùs calidas & duras digerendo ſanat.

Gal. lib. 8. ſimplic.

LIguſticum à Liguſticis alpibus, in quibus frequens naſcitur, Galeno & Actuario vnius literæ mutatione Libyſticum. hodier arum, ſemine ſolo viſum Manardo, ra-

dix imperatoria vocatur Leoniceno & Muſæ. Hoc autem accipiendum in compoſitionibus Arabum pro Keſſin ſeu leuiſtico, apertè docet dia trion pipereon & dia calaminthes, à Nicolao & Meſue ex Galeno paucis admodùm mutatis deſcripta. In quibus & alijs non paucis Arabum deſcriptionibus, vt diacymino, diamoſcho, Libyſticũ repoſuit Actuarius: vulgatum autem Leuiſticum aut Smyrnium eſt cum Ruellio, aut apij vel dauci genus: cum Manardo Smyrnium, putante petroſelinum Alexandrinum vel Macedonicum.

Li.7.ſimp. *Lib. 6. c. ph.p.* *Li. 11. methodi.* *Lib.6.ſanit.tuen.* *Lib.3.ſimpli.cap.9.* *Lib.4.rat. uict.in morbis acutis.*

Λινόσπερμον, id eſt, lini ſemen, humido & ſicco quodammodò temperatum, calidum autem quodammodò ordine primo: flatuoſum eſt etiam ſi frigatur, adeò plenum eſt humiditate recrementitia. Quia igitur calidum humidum flatuoſum, ſemen homini generat. Lini ſemen torrefactum terget, vt ptiſſana & farina fabarum, lib.7. comp.ph.part. Lini ſemen vires habet fœnigræci, diſcutit, & emollit omnem inflãmationem, Dioſ. Erui ſemen admodùm digerit, & lini ſemen moderatius. Lini ſemen tepidè calidum, vt chamæmelum. Lini ſemen in aqua coctum refrigerantem ſuccum gignit. Linoſpermon & ſuccus roſarum frigidioris media temperie ſunt naturæ, ſed non ita multo, quin potiùs caloris ſunt tepidi. Lini femen refrigerat, ſiccat. Linoſpermon tanquàm frigidiſſimum vitandum aſthmaticis cenſet Galenus, vt meconium, mandragoram, hyoſcyamum, cicutam, pſyllium. Linoſpermon vrinas exiguè mouet: frixum autem vreticum magis fit, & aluum magis ſiſtit eſu.

Lithoſpermon, quia ſemen duritie eſt lapidea, vel quia cum vino potum calculos frangit Dioſcorides.

Lupinus eſt ſatiuus, idémque vel dulcis, vel amarus: agreſtis verò minor ſed amarior, & ad omnia valentior domeſtico, terget, tenuat, incídit, digerit, ſiccat ſine morſu: vitiligines, pſoras, achoras, vlcera cacoëthæ ſanat, lumbricos necat ſumptus & admotus, iecur & lienem purgat, phymata, chœradas liuida ex aceto, vel poſca, vel oxymelite pro ægri natura & affectus varietate coctus digerit.

Lib.8.ſim. & lib.1. aliment.

Lens calido frigido temperata, ſicca ſecundo gradu, valenter aſtringit, ob id ventrem ſiſtit, abiecta priore aqua aluum mouente.

Nigella Gazæ. Nigella Romana uulgo.

Melanthium eſt Gith, quamuis flore ſit ex cęruleo albicante, ſemine nunc nigro nunc rufo, calidum ſiccum tertio gradu, tenuium partium, amarum: aſſiduo olfactu catarrhos ſanat, orthopnœan iuuat, lumbricos necat, lepras terget, menſes ob craſſitiem & lentorem retentos mouet. Quæ verò in ſegetibus altiùs adoleſcit, Nigella vulgò dicta: inodora, pſeudomelanthium, & Githago vocari poſſit, Hermolaus.

Li.8.ſimp.

Ocymum calidum ſecundo ordine, excrementitia humiditate, ob quam non ſumendum, ſed foris illitum coquit & digerit. Ocymum calfacit, tenuat, non tamen valenter, lib.2.comp.ph.part. Ocymi ſemen Actuar. vſurpat.

Dioſc. Gal.

Pſyllium dictum quòd ſemen habeat effigie pulicis, humido ſicco temperatum, frigidum ordine ſecundo: ne putes cum Arabibus corticem frigidum gradu quarto, medullam gradu quarto calidam.

Papaueris genera ſex Dioſcoridi & Galeno. Satiuum calice grandi, flore & ſemine albo, minùs frigidum, ob id eſculentum, & mediocriter ſomniferum. Sylueſtre, flore ad medium nigricãte, calice minore, ſemine nigro, admodùm frigido. Tertium etiam ſylueſtre procerius, ſqualidius, calice longiore, omnium frigidiſſimũ, proinde ſtupefacit: amborum ſcapo ſub capite conuulnerato ſuccus defluit lacteus, opium dictus: Meconium verò ſuccus ex his expreſſus crudis. Horum frigiditate aliorum vehementem calorem obtundunt Medici in ſuis compoſitionibus. Quartum

tum papauer Rhœas, Quintum Corniculatum, Sextum Herculeum. κωμαὶ μήκωνος vſurpantur Actuario.

SEſili radice & fructu, id eſt ſemine, valde calet, ac tenuium eſt partium, quare vrinam mouet, epilepſiæ & orthopnœæ confert: laudatur Maſſilienſe. Eſt alterũ etiã Aethiopicum, & tertium Creticum Dioſcoridi.

Siler uulgò cũ Virgilio.

STaphis agria ſemine velut in vuam coacto (vnde illi nomen) vehementer acri & vrente, quod manſum pituitam in os ex capite plurimam detrahit, & illitum ex oleo capiti puerorũ pediculos enecat: vnde Pituitaria & Pedicularis quoq; herba dicitur.

SInapi calfacit, ſiccat ordine quarto. Sinapi Alexandrinum laudatur libro nono compoſition. pharmac. particul.

Li. 8. ſimp.

THlaſpi duplex, Cappadocicum, nigrius, non exactè rotũdum, ſed quadã ſui parte velut ἔνθλασμα habet, id eſt, infractum, exiguum, vnde illi nomen, multò maius & præſtantius quàm ſecundum. quod etiam in Cappadocia & Creta, & vbique naſcitur ὠχροξάνθον, id eſt, ex pallido flauum, rotundum, admodùm exiguum. Creticum tamen plærique immiſcent theriacę.

Lib. I. antidot.

VRticæ fructus, id eſt ſemen & folia præcipuè vtilia ſunt, non vehementer calfaciunt, tenuium ſunt partium, digerunt, phymata & parotidas, craſſis & lentis humoribus pulmones purgant.

DE FRVCTIBVS.

FRVCTVS eſt ea plantæ pars, quæ carne conſtat & ſemine: ſępe etiam pro ſemine ipſo ſumitur, vt libro ſexto ſimplicium fructus vrticæ: libro 8. ſimplic. fructus ſeſeleos, fructus hyperici, fructus ſcillæ, periclymeni fructus & eiuſdem ſemen, lib. 9. comp. ph. part. & alibi perſæpe. καρπὸς τοῦ στρύχνου, Solani bacca Actuario.

AMygdala amara incidunt, tenuant, tergent, digerunt ſine morſu: ob id ex pulmone excreationem craſſorum & lentorum promouent, obſtructum hepar, lienem, renem, colum à craſſis & lentis humoribus expediunt. Amygdala dulcia ſunt moderatè calida, leuiculam tamen amaritudinem habent, ſed à dulcedine occultatam, quæ tamen temporis ſpacio fit manifeſta.

Lib. 8. c. ph. p. & lib. 6. ſimp.

ANacardus, vel cum Actuario Anacardion, à cordis figura & colore dictum videtur, calidũ ſiccum quarto gradu Meſuæ, veteribus Gręcis indictũ, affectus cerebri & neruorum frigidos humidos mirè iuuat, admotum cutim vlcerat, verrucas tollit. In India, Sicilia, Apulia frequens.

BΑλανος μυρεψική, id eſt, glans vnguentaria, Myrobalanus quoque Plinio dicta, ex Barbarica regione allata, Ben Arabibus dicta, hodie frequens, ſtomacho aduerſatur, cum hydromelite pota carnis huius drachma vna eſt vomitoria: cum oxycrato autem iecur & lienem purgat, cum aceto item (quo maximè gaudet ad agendum) lepras, pſoras, lentes, vitiligines, pruritũ exterget, lieni & hepati indurato illinitur cũ farina aliqua ſiccante, vt erui, lolij: lieni etiam prodeſſe ſcribit Gal. in theriaca ad Piſonem. Carnis huius ſucco facultate calido vtuntur aromatarij: id enim inodorũ cùm

Lib. 6. ſim.

ſit, omnibus ſuſcipiendis odoribus eſt aptiſſimum, vt inſipidum ſaporibus, & coloris expers coloribus. Id oleum Balaninum Dioſcoridi dicitur. Oleo expreſſo quod reliquum eſt magma terreum & amarum, incidit, terget, contrahit, ſtipat, ad prædicta etiam efficax, ſed minùs. Id autem videtur eſſe μυροβαλάνου πίεσμα .i. expreſſum, quod cataplaſmatis miſcet Galenus lib. 11. & lib. 13. meth. & bis. lib. 9. comp. ph. part. ſplenicis remedijs, & ad ſcirrhoſos lienis affectus adhiberi ſcribit Galen. Quo in loco μυροβαλάνου tantùm, aliquando μυροβαλάνου σαρκὸς, aliquando βαλάνου μυρεψικῆς leges, aliquãdo μυροβαλάνου ἄλευρον .i. farina & puluis, et μυροβαλάνου λεπόχανα .i. putamen & cortex, & μυροβαλάνου λέπυρα κεκομμένα καὶ σεσησμένα .i. Myrobalani teſtæ & cortices inciſi & tuſi cribratique. Omnia hæc ad ſplenicos ſcribuntur, vt ſit credibile maximè de fructu eodem, ſcilicet Balano myrepſica, & eius partibus, omnia hæc intelligi. Quam verò myrobalanum Arabicam intelligat Dioſcorides, cui ſimilem facit fructum palmæ Aegyptiæ, de qua nunc dicam, planè ignoro. Nam Arabum recentiorum Myrobalani quinque generibus diſtinctæ veteribus indictæ putantur, & prunorum generi potiùs, quàm Balanorum .i. glandium, aſſignandæ ſunt. Sunt verò hæc: Lutea ſeu citrina refrigerans, cholagoga. Inda & nigra, melancholiam purgat, & exhilarat. Cepula phlegmagoga, viſum illuſtrat, coctionem iuuat, pectus purgat, hydropicis confert. Empelitica (quæ Actuario ἀμπελλὶς & ἔμβιξι quoque dici videtur) etiam phlegmagoga, ventriculum purgat & roborat, appetentiã reuocat, vomitum ſiſtit. Beletzica empyos iuuat, hæmorrhoides & capilli defluuium. De his plura leges in Arabibus. Ignorata quoq; videtur hodie χρυσοβάλανος, digerens & roborans, vt ſpica nardi, & ad colicos affectus, & ſtomachi ardores & ſingultus adhiberi ſcripta Gal. lib. 8. & lib. 9. comp. ph. part.

Lib. 10. methód.

Epithema ex pinguibus paulmulis, quas πατητὰς vocant, ſalubriter viſcera refrigerat, ſi harum caro omni membranoſo exempto coquatur cum aceto ſolo claro, vel etiam aqua adiecta donec tenereſcat, & tuſa applicetur.

Dioſc.

φοῖνιξ in Aegypto naſcitur, viridi colore, odore mali cotonei, medio maturitatis vigore per autumnum decerpi ſolet. Arabici Myrobalani ſimilis, ſine oſſe, quam Myrobalanum quoque vocari Hermolaus affirmat. πῶμα autẽ et ἄδιψος etiã Dioſcoridi vocatur, quòd ex hoc fructu palmæ Aegyptiæ humidiore, acerbo, aſtringente expreſſo, potus fit ſitim ſedans Solino autore, qualis nobis ex pomis, pyris, ſorbis. Hic autem fructus ſi vſque ad maturitatem in arbore ſinatur, ſolibus nigricat, & φοινικοβάλανος vocatur. φοίνικες ἢ φοινικοβάλανοι, vel quomodò aliter vocare libet, moderatè ſtringũt, acerbo ſapore:

Lib. 6. c. ph. p.

φοινικοβαλάνων τῆς σαρκὸς, & in colice Scribonij ibidem. Caro φοίνικος συριακοῦ in arteriace Andromachi 12. & caro φοινικοβαλάνων in 15.

Lib. 9. c. ph. p.

φοινίκων βάλανοι proprietatem quandam habent capitis dolorem excitandi: eaſdem tamen dat ibidẽ in cephalalgia: ſed addit, ſi ſint conſuetæ & accipienti iucundæ. Adhæc bilẽ pellunt deorſum, vt abſinthium, & refrigerant.

Lib. 7. c. ph. p.

φοίνικες θηβαϊκοὶ à Thebis Aegypti opinor, & paulò pòſt, φοίνικες πατητοὶ celebrantur, φοίνικες πατητοὶ μέγιστοι bis lib. 9. comp. ph. part. & paulò antè, φοινίκων κάρυον:

Lib. 2. c. ph. p.

πατητοὶ autem vocantur, quòd id genus tertium palmularum cariotarum præhumidum in parente rumpat ſe præ humore, calcato ſimile redditum.

Lib. 8. c.

Hermol.

φοῖνιξ verò palmæ ipſius fructus, præſertim dulcis, non paucã obtinet caliditatẽ: tamẽ deſiccat, roborat, cõtrahit, ſtipat, dẽſat, ſumpt⁹ & admotus. Hic aũt fruct⁹ à palmæ Aegyptię fructu ex oſſe differt: nã hic os habet magnũ & lõgũ & duriſſimũ, in quo ſemẽ id os vſtũ & tritũ valẽter digerit, lib. 6. c. ph. p. Dactyl⁹ à digitorum forma dicitur. ὀξυφοῖνιξ verò dictus Act. & alijs quibuſdam Græcis recentioribus ab acido ſapore, palmæ ſylueſtris fructus, Tamar Indus .i. Dactylus Indus Barbaris vocatus: quamuis cholagogus ſit comprimendo, vt palmæ Aegyptiæ fructus Phœnicobalanus, tamen os habet quod ſatum arborem nobis produxit, alijs multis cõueniunt & differũt, vt mox audies: ſed Oxyphœnix veteribus indictus, cùm Phœnicobalanus in his frequens ſit. Oxyphœnix ſubniger, lucidus, tener, villis tanquàm radicibus miſtus, recens, pinguis, acido ſapore. Quibus notis apparet, quantũ conueniat cum Phœnicobalano, & quantum diſcrepet: adhæc oſſe

vt diximus,& vſu hic recentiorum tātū,ille etiā veterum. Si frigidus eſt ventriculus oxyphœnici,debet miſceri maſtiche vel macis vel ſpica nardi.Rarò per ſe datur, picrocholis ſaluberrimum ad vncias quatuor dari poteſt:annis 10.ſeruatur.

Nux moſchata uulgò, etiamſi moſchū non oleat.

Μοσχοκάρυον,vel μοσχοκαρύδιον,vel κάρυον μυριστικὸν Grecis recentioribus,vt Act. dicitur.κάρυον ἀρωματικὸν Aëtio,veteribus ignotum.Probatur hæc nux recens, grauis,præpinguis,& quæ acu vulnerata mox humorem reddat oleaginum.Reliqua huius hiſtoria tam graphicè pingitur Ruellio medicorum huius ætatis doctiſſimo , vt poſteritatem latere non poſſit,vti neque nux Indica oleo prægnans, ſemen augente, & venerem ſtimulante,vt ait Auicennas,veteribus quoque incognita, ſuis coloribus ab eodem belliſſimè abſoluta:& nux vomica,quia vomitū citat,& ſtupefacit,canes ac ceruos eſu mox necat: cæteras aues,& piſces ſtupefacit,vt manu capi poſſint ſopiti.

Nux pinea Lib.7.c ph.p. Li.7.ſimp. & lib.2.aliment.

Cωni Atticis vocati olim fructus,Coccali verò & Strobyli à quibuſdam nunc dicti,virides toti ſunt ſubamari & ſubacres,emplaſtici ſunt,& tergent, purulentam & craſſam lentâmque expuitionem promouent.Nucleus autem eius eſculentus, nutrimentum eſt coctu difficile,validum : aqua maceratus acrimoniam exuit,aſperitatémque lenit,& calido frigidóque temperatus euadit.In ſua nuce pinea ſeruātur.

Gal.lib.7. ſimplic.

CVpreſſi pilulæ quæ etiam Cωni quibuſdam dicuntur,vnde Coniferæ cypariſſi, Virgil. ſiccant valenter ſine inſigni calore aut acrimonia : ob id hæ molles & recentes vlcera magna in duris corporibus glutinant,enterocelas iuuant.

CYdonia Græcis, Cotonea Catoni,mala omnibus nota . Quo in genere quædā ſunt rotundiora,minora,acerbiora,quæ maſcula vocamus:vt alia fœminea longiora,maiora,dulciora, minùs acerba,quæ Struthia cum Aſiaticis ſuis Galenus vocat,lib:6.ſanit.tuendæ:& στρουθιόμηλα,lib.2.alimentorum.ex hiſque vel alijs diacydonion componit,ibidem.

CItrum , vel malum citreum, ſeu citrium, ſeu medicum & aureum, ſucco acido (qui frigidus ſiccus ordine tertio,ex pane admotus phlegmonas internas cohibet) ſemine amaro,cortice odoro,medicis in vſu eſt aduerſus internas & peſtilentes putredines,venena,& partium principum & ſtomachi imbecillitatem.Nam & roborat,tamē ægrè is coquitur.Inter citrea mala Arancium numeratur Hermolao,cortice,ſucco,ſemine illis proximum,vti & quod Limonem vulgus Gallorum appellat, ſucco,frigidiore quàm citrum:& quod ex inſitione pomum citreum vulgò dicimus Pomcire.

Dioſc & Gal. lib.7. ſimpl.

COlocynthe,id eſt,Cucurbita ſatiua,frigida humida ordine ſecundo,vt cucumer ſatiuus,ad phlegmonas & ſitim vterq; efficax.Colocynthidis verò fructus ī pilę mediocris ſpeciē cōglomeratus vehemēter amar⁹,validè purgatori⁹,p̄ſertim ſua medulla , cuius oboli 4.bilem & pituitā etiam craſſam detrahunt:balanis etiā & clyſteribus ſedi immittitur,ſtomacho tamen admodùm aduerſa eſt:ob id ſola non vtenda, qđ docet hiera dia colocynthidos:legenda cùm cœperit in pallidū colorem permutari.De hac Meſues multò plura ſcribit,quæ tanquàm parum momentanea neglexi.

CVcumeris agreſtis quàm ſatiui fructus multò eſt minor,oblongis glandibus ſimilis,cuius ſucco elaterium qua ratione fiat,docet Dioſc.amarus eſt,bilem pituitámque purgat,præſertim hydropicis citra ſtomachi iniuriam,radice alba,magna,& præſertim eius cortice & folijs etiam vtilis eſt, ſed inefficacius vtrumque ,ciet menſes,emollit,terget,digerit,purgat,quàm elaterium :ſummè amarum,tenuiū partium,leuiter,vt ad ſecundum ordinem,calidum.

Dioſc.

CArpobalſamum,id eſt,fructus Balſami,flauum ſit,plenum,grande,graue , mordax guſtu,& feruens in ore,modicè opobalſamum redolens.Adulteratur ſemine

hypperico ſimili,quod Petra Palęſtinæ oppido affertur:ſed id Carpobalſamo maius,
inane,viribus ignauum,ſapore piperis .Carpobalſamum tamen adulterari non po-
teſt,lib.1.antid.Galen. Balſamo plantâ ſecundo exceſſu calida ſicca, tenuium par-
tium:& Carpobalſamo,& Xylobalſamo liquor eſt tenuior,minùs tamen calidus quã
quidam exiſtimant,tenuitate partium decepti.Sæpe enim expertus ſum non iuuiſſe
diſpoſitionem calfactione egentem.Opobalſamo igitur(quod & βχλσαμέλαιον vo
cari dicit Simeon)recenti,validi odoris,ſubruffo,albo,vel viridi(nigrum autem peſ-
ſimum eſt)ſyncero,dilui facili,lęui,aſtringenti,non acido,linguam modicè morden-
ti,eſt præcipua inter has plantæ huius partes autoritas,& vis efficaciſſima. Lauda-
tiſſimum autem eſt Syriacum ſiue Iudaicum,ſiue ex Syria Palęſtina,ac præcipuè Si-
gadinum,à loco Palęſtinæ, in quo copioſiſſimum & optimum gignitur.Opobalſa-
mum ſit Syriacum,tenue,perſpicuum,ſubſtantia non craſſum,quale in fundum va
ſis ſubſidere ſolet,quale item fit vetuſtate.Opobalſamum varijs adulteratur modis,
vt ægrè poſſit etiam ab exercitatiſſimis cognoſci,vt in adulterijs docemus:alias ve-
ri Opobalſami notas ex Dioſcoride requiras:hodie propemodùm deſijt videri .
Xylobalſamum autem ſurculus eſt recens, ſarmento tenui, fuluus, odoratus,Opo-
balſamum nonnihil ſpirans.

Li.6.ſimp.
Gal.lib.2. c.ph.p. Dioſc.
Lib.1. antidot.
Lib.4.c. ph.p.
Dioſc.

CAſſia fiſtula Arabum veteribus Gręcis indicta,recentioribus Caſſia ſyringodes,
id eſt,fiſtulacea,& nigra Actuario,ſcribenti paſſim κασίας μελάινης τὸ φυτὸς , à
quo bellè deſcribitur.Ex India,Syria,Aegypto affertur:optima eſt collucens , gra-
uis,plenior,& quæ concuſſa clauſis intus granis non ſtrepit,atramento intus ſeu pul
pa pingui,ſplendente,ſucculento,non ſitulento,nec putri:calida humida primo gra
du:vacuat omnes humores leniendo pueris & prægnantibus à drach.ſex ad vnci-
am vnam & dimidiam . Si verò aluus fluit,maſtiche aut myrobalanis aſſis corrigi-
tur.Caſia autem Græcorum quæ ſit,pòſt leges in Cinamomo inter cortices.

CVbebæ non ſunt cum Serapione & alijs quibuſdam neotericis , Galeni καρπή-
σια,nec Dioſcoridis oxymyrſines ſeu myrti ſylueſtris fructus (nam is Carpe-
ſiorum non meminit) vt Cubebas cum prædictis conferenti patet . Hæ enim ſunt
fructus tenues piper æmulantes,ſed minùs acres & ſubamari . Galeni verò καρ-
πήσια ſunt κάρφη,id eſt,feſtucæ tenues,ἀκρέμοσι.i.ſurculis cinamomi,ſimiles odore
vocati φοῦ,ſed valentiore,& nonnihil aromatico,quem & guſtatus deprehendit,fa-
cultate etiam Phu ſimilia:ſed quia ſunt tenuiora,viſcerum obſtructiones potentiùs
detergent,& vrinam mouent,& renum calculos expurgant. Non adeò tamen ſunt
tenuium partium, vt cinamomi loco vſurpari poſſint,cum Quinto:cùm multò ſint
deteriora optima Caſia.In Side Pamphiliæ loco,quia luxuriat,carpeſium ibi eſt vi-
liſſimum.Actuarius tamen κομβέβας vel κομπέβας,etiam καρπήσια vel καςπέσια
vocari ſcribit.

Lib.1.antidot. & in theriaca ad Piſonem.
Li.7.ſimp.
Locis prædictis, & lib.3.c. ph.p.

FICus recens præhumida modicè calida,digerit, non poteſt coquere:Ficus verò
arida ſeu paſſa,id eſt carica calida in fine primi gradus,vel initio ſecundi, parti-
um tenuium,digerit,tenuat,coquit,pinguior magis coquit,acrior potentiùs terget,
& digerit:σῦκα λευκὰ ficus candidæ,interdum pingues Actuar.

Lib.3.c. ph.p. & lib.8.ſimp.

GAlla eſt fructus roboris,& cæterarum glandiferarũ arborũ.ea vel eſt omphaci-
tis.i.immatura,parua,nodoſa,grauis,ſolida,non perforata, cæteris præſtanti-
or & maiore vi in medicina:ob id ea,ſed magnitudine mediocri,deligitur.Heræ.lib.
6.comp.ph.part.Altera eſt magna, rotundiſſima, læuis, leuis, laxa, perforata, fla-
ua.Vtraque refrigerat ordine ſecundo,ſiccat tertio,craſſæ eſt eſſentiæ,aſtringit.

IVniperi fructus calidus ordine tertio , ſiccus primo : ſed folia calida ſicca gradu
tertio.

Lib.6.ſim.

Iuiubæ

IViubę, Zizipha Gręcis, Zinzipha etiam Actuario, fructus Myxarijs affinis facultate: nam calidus humidus primo gradu, etiam pulmonarius: eſt duplex, ſericum, id eſt, rufum, nobis frequens: & candidum, adhuc ignotum. Ad fluxiones calidas, acres, tenues, in pectus ſalubre: vt alimentum verò à Galeno damnatur lib. 2. alimentorum. Quem locum Auicennas, Sauonarola citant in ſuis Iuiubis.

MAlum granatum ſeu punicum triplex, dulce, acidum, acidodulce ſcilicet ſucco, ſaporis naturam viribus refert: omnium tamen flos, cortex, nucleus aſtringit, ſed acidi & acerbi magis, dulcis multò minùs: medij horum mediocriter. mali-corium. i. cortex nondum adultorum ſed perfectioni propinquorum eſt melior ad aſtringendum in ore affectus ex fluxione naſcentes. *Dioſc & Gal. lib. 8. ſimpl. Lib. 6. c. ph. p.*

MYxæ, & Myxa, & Myxaria Actuario & Græcis quibuſdam alijs recentioribus, ἀπὸ τῆς μύξης, id eſt, à mucco lento è naribus fluente: cùm ſimili hi fructus abundãt, bilẽ detrudere, & ſitim ſedare dicũtur. humida. 1. gradu, calido frigido tẽpata. *Sebeſten.*

MYrti vtriuſque germina, folia, baccæ, ſuccus conſtant ſubſtantia calida, tenui, & contraria illi frigida, terrea, aſtringente, magis ſylueſtris quàm ſatiua. Bacca Catoni Myrta, Murta Varroni, Myrtili vulgò, Myrtus alba & nigra paſſim dicitur Galeno in comp. ph. part.

Myricæ fructus generoſiſſimè aſtringit: lib. 6. comp. ph. part.

MOrum album Græcis veteribus indictum videtur & Latinis præterquàm Ouidio, fortè quia per inſitionem in populo alba gignitur: nigrum cantatiſſimũ, & arbor, cuius folijs bombices paſti ſericum nent pulchrius & ſplendidius, Mori tamen albæ folium ad hos alendos eſt mollius, eóque hodie tota Italia vtitur. Sycomorum ſeu ficum Aegyptiam non habet Italia, Muſæ.

Κάρυον βασιλικὸν, id eſt, Iuglans ſeu Nux regia, nucleo eſt tenuium partium vbi inaruit, ſiccante etiam ſine morſu, ex quo inueterato oleum valenter digerit. *Li. 7. ſimp.*

λεπτοκάρυον, id eſt, nux tenuis, Pontica, Pręneſtina, Auellana, à locis vbi luxuriat Põto, Præneſte, Auellis dicitur. plus habet terreæ & frigidæ ſubſtantiæ, ob id auſterior. *Ibidem.*

Nuces teneræ, rancidæ, vſtæ, cinere digerunt & aſtringunt, lib. ſexto part.

Nux Indica Actuario in diaſatyrio & diaromato.

OLiuæ halmades, quæ in muria ſua ſeruantur, & in ea vel oleo ſuo quaſi vrinabũdæ innatant, Colymbades ob id dictæ, plurimùm aſtringunt & digerunt: ſunt tamen mitiſſimum ad aphthas remedium. lib. 6. comp. ph. part.

OXyacanthæ vel Oxyacanthi racemoſæ bacculæ dum maturuerunt rubentes, aſtringunt, vis eadem folijs ſed languidior: Radix infixa corpori ſpicula extrahit, trita & admota Dioſcorid.

PIperis fructus inter initia ceu ſiliqua coryli nucamento ſimilis, longum piper eſt: humidius, ob id citò perforatur, vt zingiber, & tardè, ſed diu linguam mordet, vt arus. Hæc ſiliqua poſteà in grana milij æmula racematim degenerat, quæ aucta & ſiccata ſed adhuc tanquàm omphacodea & immatura Piper album fiunt, nigro δριμύτερον, id eſt, acrius: nam nigrum iam ſuperaſſatum ſole & ſuperſiccatum eſt, tamẽ vtrumque valenter calfacit & ſiccat, & maximè digerit. Idem in agreſte rufum cœli & ſoli iniquitate degenerauit. Piper longum adulteratum ſæculo Galeni erat duplex, afferebatur alterum ex Alexãdria, alterum erat germen hærbæ cuiuſdam, quale eſt nobis coryli aut betulæ nucamentum. Piper longum nec ſit pertuſum, nec a- *Lib. 8. ſim. Lbi. 2. ant. Lib. 1. antid. & lib. 4. ſantit. tuendæ.*

dulteratum:album ſit maximum,pleniſſimum,graue:itidem & nigrum,neque id ſit rugoſum. Piper nigrum maius eſt alio pipere,& corticem habet tenuiorem & mi nùs rugoſum,lib.1.antid.. Piper album ſtomacho eſt accommodatius, & acrius nigro,lib.9.comp.ph.part. Piper omne coctionem ſumptum iuuat, ſed album ſu- pra duo reliqua genera ſtomachum roborat,lib.4.ſanit.tuendæ, & lib.9.c.ph.p. Radicibus piperis maximè proceris etiam vtitur Andromachus apud Galen. lib. 7. comp.ph.part.His vires coſto ſimiles tribuit lib.8.ſimplicium. Piper longum & rotundum bis ſcribitur lib.10.comp.ph.part.vt id album & nigrum comprehendat.

Piper κοινὸν,id eſt,commune Actuario in antidoto podagrica,diapæonia, & dia trion pipereon, eſt nigrum:nam longum & album ibidem commemorat.

Li.8.ſimp. PIſtaciũ fructus ſtrobylo proximus,ex Syria largus affertur,ſubamarus,odoratus tenuis eſſentiæ,obſtructiones ꝓ̃fertĩ iecoris,ſed & pulmonis,& thoracis liberat.

Lib.5.ſanit.tuen. PRuna dulcia aluum ſubducunt,alia pro qualitate ſaporis nos afficiunt,bilem ex ventre comprimendo vacuant aſtringentia.Damaſcenis ad aluum ſubducendá longè præfert Galenus Hiſpanica ſeu Iberica, vulgò hodie Auguſtana, quia menſe Auguſto matura leguntur,& Cathalaunica etiam Italis dicta ab hac Hiſpaniæ regi- one,in qua luxuriant.

Sumach. RIhus hic aut hæc,eſt fructus racemoſus,cortice acido, aſtringente, repellente, nunc medicamẽtorius tantũ, olim etiá culinarius,pro ſale obſonijs aſpergeba- tur,ſtomacho valdè idoneus : alter verò & coriarius denſandis pellibus applicaba- tur.Ille etiam Syriacus & ruber,lib.3.& lib.6. comp.ph.part.Vterque tamen muſto *Ibidem.* auſtero incoctus ſtomachicum eſt medicamentum optimum, lib.6.compoſi.ph.part. Eius ſuccus omphacij vice eſt in Gallia Narbonẽſi,in hortis Gulielmi Pelliſſerij,E- piſcopi Montiſpeſſulani longè omnium doctiſſimi & optimi.

RIbes Arabibus dictus fructus eſt racemoſus,acidus,acerbus, frigidus ſiccus ſe- cundo gradu,ſitim extinguit,vomitum & fluorem alui bilioſum ſiſtit, morbillis & variolis (quas vocant) ſaluber,frutex nobis poterium rubrum dicitur. Quid ſit, frutex an hærba,& quæ,ambigit Serapio in ſuis teſtimonijs. Succus ex his expreſ ſus cum ſaccharo cydoniati modo coctus eſt delicatiſſimus. Ribes Damaſce- nus Muſæ additur folijs rotundis,& magnis viribus ijſdem.

Lib.3.hiſt.plant. RVbi,ſeu Sentis,Græcè βάτου genera Theophraſto tria ſunt:magnus ſeu rect⁹, humilis,& medius.Batus magnus ſeu rectus eſt Dioſcoridis & Galeni κυνοσβά- τος,fructu oblõgo per maturitatẽ rubente,cytino ſimili,in quo ceu lanę flocci arteri- am ſi deuorentur infeſtát:huic folijs,fructu,roſâ ſimilis eſt cynoſrhoda, Englentier nobis dicta : & roſa frutex omnis, niſi ꝙ ferè gerit folia florũ magis multiplicia & maiora,arte opinor adiuta:ſed Cynoſbatos ſpinis hamatis horridior, rectior, & alti- or aſſurgit,odore caret,quem Cynoſrhoda tota habet prẹſtantiſſimum:roſa verò fru tex flore ſolo eſt odorata,nunc albo,nunc rubro,nunc amborum medio(incarnatum *Ronce Gallis.* vocant)nunc etiam moſchato. χαμαιβάτος autem,id eſt,humilis rubus. Dio- ſcoridi & Galeno abſolutè tantùm βάτος dicitur, folijs multò maioribus quàm cynoſbati,bicoloribus, per nodos ternis, ſarmentis longiſſimis & firmiſſimis, qua parte terram attingunt,radicem iterum facientibus,flore albo,tenui,racemoſo. Cui ſuccedunt Mora grandia,racemoſa,multis granis coagmentata,per maturitatem ni gerrima,βάτινα Galeno dicta. Medius denique eſt βάτος ἰδαῖος Dioſcoridis, longè tenerior priore,ac minoribus ſpinis horrens, quanquàm & ſine ſpinis inueni- atur:frequens is eſt in ſyluis,folia habet chamæbati,ſed paulò minora,rectus ferè ſur git ad duo aut tria cubita,ſcapo gracili & infirmo,& minimùm ſpinoſo,flore ſimili, & fructu,ſed minore & granis,quinque, ſex coagmentato, & per maturitatem ni- gerrimo,ſed in cœruleum inclinante ob aërium quoddam tectoriũ,nigris vuis & pru-

nis

nis,& alijs multis fructibus innaſci ſolita:aſtringunt,ſiccant,refrigerant omnia hæc magis & minùs. Ad rubum Ideum docti hodie reducunt hortenſem rubi recti, breuis,parum ſpinoſi ſpeciem,folijs bicoloribus,fructu dum maturuit olfactu & guſtatu iucundiſſimo,fragi rubri(eſt enim etiam album) æmulo:quem fructum hęrba trifolia & bicolor fert acrem,præſertim ſemine. Flos roſarum aſtringit magis quàm ipſæ roſæ,lib.6.comp.ph.part.& alibi ſæpe. Eſt autem id crocatum in flore medio, quod Anthera vulgò dicitur corrupto fortè vocabulo pro ἄνθος ῥόδου : cùm Anthera Galeno ſit nomen compoſiti medicamenti.

SEnna Hermolao,Serapioni Sene,folliculis latis ſed falcatis,& in his ſemine vtilior purgando humori melancholico,in morbis ab eo prodeũtibus. Datur puluis eius ad drach.vnam,decoctum vel infuſum eius à drach.2. ad drach.quinque:multis torminoſa eſt,alijs eſt clemens pro varia ſumentium natura:tutius tamen eſt,maſtiche vel caryophyllis & alio corrigere:folijs non eſt inefficax. Non eſſe autem Dioſcoridis vel Empetrum,vel Delphiniũ,vel Peplium,vel Alypum,planè intelliges,ſi rem cum picturis horum conferas : veteribus enim omnino indicta eſt planta,amara,ſubaſtringens. Indica,Aegyptia valentior vncia dimidia,quàm Apula,aut Liguſtica vncia vna:& recens præſtantior quàm inueterata.

VVa ſatiuæ vitis coquit,aſtringit,læuiter digerit: Vuæ paſſæ caro tantum aſtringit,quantum eget hepar affectum. *Li.6.ſimp.* Habet præterea facultatem coquendi crudos humores,& euincendi malignos:ægrè corrumpitur,tota ſubſtantia familiaris eſt hepati,& vſu crebro conſueta eſt:ob id feliciſſimè miſcetur medicamentis hepaticis. *Lib.8.c. ph.p.* σταφίδας κεκαθαρισμένας .i.exemptis vinaceis Actuar.

Fructus hærbarum,vt mandragoræ,cucurbitæ, vtriuſque cucumeris , peponis, ex hærbis,quarum naturam ferè ſequuntur,noti ſunt:tamen pomum mandragorę calorem quendam odore teſtatur: & colocynthidis fructus medulla amarior & purgãtior,q̃ ipſa planta , vt antè diximus : ἀγγούριον peponibus addit Actuarius.

LIGNA.

AGallochum eſt lignum quod ex India & Arabia defertur,maculatum, odoratum,guſtu aſtringens,& ſubamarum , cute aliquantum verſicolore. *Dioſc.* Halitũ manſu cõmendat,ventriculum frigidũ iuuat Act. eſt enim euſtomachum. *Lignum aloes.* Pro thure ad ſuffimenta ſubſtituitur Dioſcoridi,eiúſq; modo liqueſcit,ſed tardiùs:aquæ iniectum ſubſidet,& bullulas edit. Arborem huius triplicem ſcribit Ludouicus Rom. Patricius in tractu Indico videri, Calampat perfectiſſimam,Bochor viliſſimam,Iubam mediam. Xylaloë Aëtio & Actuario dicitur,id eſt,lignum aloës,arboris non hærbæ. Rhodijs militibus eſt frequẽs in corollis præcarijs. Quod verò oſtendunt officinæ, verius eſt aſpalathum acre & auſterum,Gal.lib.6.ſimpl.quod aroma apud ſuos naſci idem Gal. ſcribit lib. 8. cõp. ph.part.& in Syria & Rhodo Dioſcorides:graue,detracto cortice rubens aut purpuraſcens,denſum,odoratum,amarum,aſtringens:alterum deterius,candidum,lignoſum,inodorum,Dioſc.

BErſilium,vel Verzinium,à Verzinia vrbe Indiæ aduectum & dictum, medicis in vſu nondum venit,ſed infectorium tantùm eſt rubenti colore.

GAiacum lignum haud ita pridem inuentum , morbis omnibus ex humore præſertim frigido natis ſalubre eſt:nam acrimonia & amaritudine incidit, tenuat,ter-

at,terget,vacuat. De huius facultate mira doctiſſimus Antonij Galli medici commentarius,his diebus paucis in lucem æditus,facit,ne mihi de hoc pluribus ſit agendum:vt interim taceam Huttenum,Matthæolum,Maſſam, & alios quamplurimos, qui verboſiſſimè vires eius nobis inculcarunt,potiſſimùm in curanda lue Hiſpanica: ſed tamen etiam morbis alijs,præſertim frigidis,conferre tam eſt hodie perſuaſum, vt certatim eo etiam magnates vti geſtiant.

Li.7.ſimp. in Loto arbore.

Λώτου ῥίνημα, id eſt,ſcobs & raſura Loti,ad ſanguinis ſputum vſurpatur Actuario in Διὰ ἠλέκτρου:Galeno autem ad muliebre profluuium,dyſenteriam,cœliacos affectus.Huius fructus etiam valenter aſtringit.Aliſa vulgò dicitur, & arbor ipſa Aliſier.

Sandalum vulgò.

SAntalum triplex Actuario Græcorum ſoli,Arabes vt videri poteſt,imitato: albũ peſſimum,rubrum bonitate mediũ,κίτρινον Act.flauũ odoratiſſimũ & optimũ:frigida omnia gradu tertio,ſicca ſecundo, hepar roborant Act.Ex agro Calicuthi Indiæ emporij aduehunt Luſitani.Quod autem officinæ vſurpant,eſt calidum, & linguam acrimonia pungit,præcipuè citrinum:vt cedri vel alterius aromaticæ & calidæ arboris lignum iure optimo cenſeri debeat:nec vtendum niſi medicus iuſſerit.

Lib. 9.c. ph.p.

Lib.7.method.

Xylobalſamum in carpobalſamo dictum eſt. Xylocinamomum in cinamomo dicetur mox, & Xylocaſia Actuarij in caſia. Aromatica verò medicamẽta ſunt nardus Indica & Gallica, σχοίνου ἄνθος, caſia,amomum,cinnamomum,coſtus, ſpica nardi, calamus aromaticus, iris, ladanum, malobathri folium, ſtyrax,bdellium, opobalſamum,xylobalſamum,& reliquus aromatũ catalogus, aſpalathus, myrrha, crocus,macer,opus Cyrenaicus,precioſa hæc & ſumptuoſa : pauperum verò communia,meum,dictamnus,acorum,cardamomum,lib.6.& 8.comp.ph.part. Piper verò non eſſe aroma,ex priore loco colliges. Omnia autem aromata ſunt calida ſicca,tenuium partium,lib.7.comp.ph.part.in fine.

DE CORTICIBVS.

CORTICES fructuum,vt arancij,citrei, granati : radicum arborum, vt oxyacanthes,capparis,tamaricis,fraxini,ſambuci,mori,thuris : & hærbarum radicum,ebuli,apij,petroſelini,fœniculi,mandragorę, rhaphani,in cognominibus plantis vel dicti ſunt,vel dicentur. Qui verò præter hos ſunt exotici,& ob raritatem quidem etiam ob facultatem in maiore precio habiti,nunc præcipuè dicentur.

Li.7.ſimp. Lib.6.c. ph.p. in diabeſaſa. Lib.7.c. ph.p. Lib.8.c. ph. p. Ibidem.

CInamomum arbor lauro folijs & baccis ſimilis, & eius ramorum non trunci, tertio quoque anno delibratorum cortex:Ludouicus Romanus Patricius. Cinamomum calidum tertiò ordine,ſiccat autem & digerit ſuper omnia æquè calida, propter ſummam eſſentiæ partium tenuitatem:propter hæc diſpoſitionibus ſcirrhoſis mederi ſolet. Idem cunctas corrigit putridas & venenatas vires ichorum,& humorum,& lethalium pharmacorum,& veneni virulentarum beſtiarum.Idem ſua facultate alteratrice & digerente,& odoris gratia, præſidium eſt non paruum aduerſus omnes prauas diſpoſitiones,& caſia,& plæraque alia aromatum materia. Cinamomum quia tenuiſſimarum eſt partium, ventriculi meatus aperit,qui humores craſſi & lenti inhæſerunt,tenuat,& terget,ob id commodè hieræ miſcetur. Cinamomi autem facultas qualis initiò adeſt,integra ſeruari nequit ad annos triginta, multò minùs ad centum,vel etiam ducentos,vt quibuſdam viſum eſt, Cinamomum ſenij expers putantibus. Nam id ſeruatum vaſculis ligneis ab Imperatoribus varijs,

Traiano

Traiano, Hadriano, Antonino, Commodo, Seuero, imbecillius tãto eſt expertus Galenus, Seuero theriacen componens, quanto vetuſtius: contrà tanto valentius, quãto recentius. Nam Seuero Imperatori theriacam parare iuſſus, qualẽ Antonino Imperatori parauerat, coactus Cinamomum capere ex Traiani & Hadriani temporibus relictum, cùm nondum triginta anni præterijſſent, multò inualidius expertus eſt, lib. I. antid. Arborem enim totam primi generis Cinamomi ex Barbaria in ſcriniolo cubitos quatuor & ſemiſſem longo ad Antoninum allatam vidit Romę Galenus, ex eáque theriacen paratam alijs longè præſtantiorem expertus eſt, vt ea etiam ante duos mẽſes Antonino vti licuerit, non expectata medicamenti coctione. Cinamomum optimum, ijs qui id crebrò viderunt, omniũ facillimè dignoſcitur: & cùm principum Cinamomorum ſex ſint differentiæ generales, optimi tamen ſupra deterrimum inſignis eſt exceſſus, vt in caſijs, quarum tamen optima parum à prauiſſimo Cinamomo abeſt. Id autem Cinamomum eſt odoratiſſimum, ac indicibilem quãdam odoris gratiam ſuper alia omnia refert, guſtatu admodùm calidum eſt: non tamen adeò, vt moleſtè rodat: color illi eſt lacteus, cum φαιῷ, id eſt, giluo & cum cyaneo miſtus. Cinamomum quanto Caſia ſit prętantius, docet Gal. lib. 5. compoſi. ph. part. in dentifricio: quod ſi odorum facere vis, miſce caſiæ aut amomi drachmas duas: ſi regi paras, Cinamomi drach. vnam, vbi non ſolùm caſiæ pondus duplat, ſed etiam mediocribus dicat Cinamomum regibus. Ob id penuria Cinamomi duplum caſiæ miſcendum omnes propemodùm veteres ſcripſerunt, vti quod pondus aliquis robuſtus ferre conſueuit, eo abſente ferant duo imbecilli. Quintus autem penuria Cinamomi multum vti duplum carpeſij miſcebat, Cinamomo miſcet caſiam duplicatam, Act. in paſtillo ad ileoſos. Pſeudocinamomũ vero eſt ſimile, ob id facilè nobis imponit, ſed guſtu & odore longè eſt inferius. Xylocinamomum lignoſum eſt valida habet virgulta, nec ſimilem habet ſuaueolentiam. Cinamomum omnium præſtantiſſimum eſt cineritium colore, virgultis gracilibus, nodis frequẽtibus, odoratum vehementer: idque odore longè optimo & ſuauiſſimo, guſtu acri, & admodũ mordaci, & quod manſum πηγανίζειν, id eſt, rutam olere videatur, læue, confringi facile: addit ibidem veri Cinamomi genera aliquot. Vero igitur Cinamomo nos caremus: noſtra autem Cannella aut Caſia eſt, aut ſpeudocinamomi ſpecies. λεπτοκινάμωμον Act. pro optimo vſurpatur.

Lib. I. antidot.

Gal. in theriacæ ad Piſonem.

CAſia verò genere proxima cinamomo eſt, quin ipſa nonnunquàm ex æmulatione euadit cinamomum, vt totum quidem veluti exacta arbor, Caſia videatur: ſurculi autem in ea quidam cinamomi, ramis caſiæ proximi reperiantur. Optima Caſia in cinamomum degenerat. Vidit enim ſæpe Galenus caſiæ ſublimis & ramoſæ ac fruticis æmulæ in magnitudine ſurculos cinamomi ſurculis omnino ſimiles, corticis tenuitate, & firmiſſimis cinamomi notis in odore & guſtu deprehenſis. Caſia ſæpe imponit, niſi ſis in dijudicando expertus: pſeudocaſia enim verę eſt perſimilis, ſed odore minùs eſt grato, & cortice medullæ adhærentẽ habet. Optima autem laudatiſſimáque eſt κίῤῥα, ῥοδίζουσα, οἰνίζουσα, id eſt, rufa, roſam expirans, & vinum olens, guſtum dulcem præferens, fiſtuloſa, & aromatum modo vehementer odora. Caſiæ cortex Actuario etiam dicitur. σύριγξ τῆς κασίας idem, Caſia Aegyptia idem, in aſyncritico Caſia cathartica, id eſt, purgatrix quibuſdam dicitur. ἡ σύριγξ τῆς κασίας, lib. I. antidotorum in compoſitione theriaces. Caſia σύριγξ, .i. fiſtula, et κίῤῥα .i. rufa dicitur in arteriacis Andromachi: πυῤῥὰ verò bis lib. 6. eiuſdẽ. μελάινη autem in fine lib. 7. bis, & lib. 8. eiuſdem. ῥοδίζουσα denique, id eſt, roſam ſpirans, lib. 8. ξυλοκασία eadem Actuario, & Arabum alumnis caſſia lignea. Caſiam fiſtulam cum Andromacho minore ad Galeni ætatem omnes theriacæ miſcebant: hæc autem omnibus nota eſt, & comparatu omnium facillima. Corticem verò exteriorem (quem & fiſtulam dicunt) odoratu & guſtatu valentem habet: quod autẽ intus eſt, maximè imbecillum, ob id inutile. Aduerſus putria, deleteria, venena, proxima poſt cinamomum caſia, quæ optima eſt, atque illi cognata valet: aromata

Caſſia lignea uulgo, & aromatica: eſt autẽ noſtra canella.

Lib. I. ant.

Gal. in theriacæ ad Piſ.

Lib. 4. & 7. c. ph. p.

κασία δαφνίτις.

Lib. 9. c. ph. p.

Lib. I. ant.

Lib. 8. c. ph. p.

que

Lib. 4. c. ph.p.

que cætera, nardus, iuncus odoratus, calamus, aſpalathus, myrrha, crocus, eandem habent facultatem: ſed Cinamomum digerit, Caſia verò & malabathri folium, & amomum aſtrictionem participant. Caſia, crocus, coſtus, amomus, nardus aſtringunt quidem, ſed magis digerunt, præſertim coſtus.

Li. 7. ſimp.

MAcer Dioſcoridi eſt cortex flaueſcens, ſeu cum Plinio rubens, radicis magnę, nomine ſuæ arboris nobis incognitæ, craſſus, guſtu perquàm aſtringẽs, ex Barbaria allatus. Galeno autem eſt cortex guſtu multùm acerbo, cum leui quadam acrimonia, odorem iucundum redolens, vt plæraque aromata, ſiccat ordine tertio, calore & frigore eſt temperatus. Tamen lib. 6. comp. ph. part. in compoſitione Διὰ ῥοιῶν, ad finem ſcribit, καλὸν μὲν ὂν μάκερ φλοιός τις ἀρωματικὸς ἱκανῶς θερμαίνων τε καὶ στύφων: niſi cauſeris aduerbium ἱκανῶς tranſponendum, vt ſolum determinet στύφων. Ex India verò affertur.

MAcis autem Arabum membrana eſt extima nucem moſchatam propè totã veſtiens, tenuis, rufa, aut flaua, interdum nigricans, aromatica, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimùm amaro, tenuium partium, calida ſicca tertio gradu, ventriculum roborat, coctionẽ iuuat. Ex quibus liquet, Macis & Macer res planè diuerſas, licet odore, colore quadantenus conueniant: at temperamento tamen differunt, niſi contendas in Dioſcoride & Galeni ſimplicibus mendum eſſe, quod vix queas demonſtrare. Quòd ſi res ſint diuerſæ, vt ex Plinio apertè patet, Macer hodie eſt incognitũ: tamen pro Nicolai Macis Actuarius μάκερ reponit.

DE SVCCIS.

Χυλὸς, id eſt, ſuccus ex plantis totis, vel plantarum partibus conciſis & tuſis torculari, vel manu, vel aliter expreſſus, aqua interdum aſperſa, aut vino, aut liquore alio: vel recens vſurpatur, vel vaſe, aut loculamento aliquo reponitur, hícque vel liquidus, vel ſiccus. Liquidus item aut per ſe ſeruatur, vt vinum, acetum: aut miſto ſale, vt omphacium, oleũ: aut ſuperfuſo phialæ oleo, vt ſuccus roſarum, granatorum, limonum, cydoniorum, ſambuci, ebuli, & ſimilium: aut ſole, vetuſtatéve, aut igni per ſe ſiccatur, vt ſuccus glycyrrhizæ, opus Cyrenaicus, ſcammonium: aut coctione cum melle, vel ſaccharo ad iuſtam craſſitiem facta ſole vel igni, vt in plurimis ſyrupis audies. Qui verò ſucci ſine melle [aut ſaccharo] reponuntur, plurimùn corrumpũtur: niſi igne diutiùs cocti, aut ſole æſtiuo vſque ad mediocrem craſſitiem ſiccati fuerint. Iidem temporis ſpacio ſicciores euadunt, pluribúſque annis ſeruati, eo ſiccitatis veniunt, vt balauſticis ſimiliter læuigari poſſint (quales ſunt ſuccus hypociſthidis, vuæ acerbę, glycyrrhizæ, centaurij, & alij propè omnes) qui verò ex his lentorem quendam naturâ habent, dilatantur magis, quàm læuigentur, niſi ſiccioribus multis miſta horum parua portio.

Lib. 6. c. ph.p.

Lib. 1. c. ph.g.

Portulacæ, ſemperuiui, cotyledonis, & aliarum ſimiliter glutinoſarũ ſuccus, præ lentore nimio per ſe non poteſt exprimi, cum omphacio probè trita hærba exprimitur: alij tritas igni lento calfaciunt, alij tritas loco frigido, vt cella vinaria, vimineo vaſi impoſitas in catinum ſubiectum deſtillare permittunt. χυλὸς etiam, id eſt, ſuccus, ſæpe cum humore aliquo extractus ex partibus plantarum, vt ſemine pſyllij, cydoniorum, lini, fœnigræci, lentorem, aut velut cremorem & muccorem ſignificat: vnde dictum eſt emplaſtrum διὰ χυλῶν, id eſt, de glutinoſis quibuſdam ſuccis: diuerſum tamen ab eo, quod eſt de muccilaginibus, vt in compoſitis leges.

Li. 7. ſimp. & lib. 2. c. ph. gener.

OLeum proprijſſimo nomine appellatur, quod ex oliuis exprimitur: maturis quidem dulciſſimum, calidum, moderatè humidum, vel dum eſt recens, frigidum

humidum

humidum,lib.1.comp.ph.gen.ex crudis autem & immaturis omotribes & omphacinum quãtum aſtringit,tantum refrigerat:illud veteratum calidius fit, & potentius digerit:hoc autem ſi dulceſcit vetuſtate, dulcis vires induit,quas ſapore explorabis. Tenue eſt purum , tranſlucidum, & cuti affuſum eius modicum,latiſſimè per eam extenditur,continuum ſibi manens,& citò à cute combibitur : idémque optimũ æſtimatur,quale in Italia Sabinum. Oleum lotum morſu omni caret.Lauandi modus in lib.de comp.ph.gen. Sicyonium autem,cicinum,rhaphaninum,ſeſaminum amygdalinum,caryinum,ſinapinum,lentiſcinum,laurinum, melanthinum, terebinthinum,maſtichinum,myrtinum,balaninum,hyoſcyaminum,& alia præter hęc plurima ex fructibus expreſſa,fructuum, ex quibus extrahuntur , naturam ſequuntur. De his in compoſitis medicamentis fuſiùs. Salſum autem oleum iam compoſitum eſt,tantúmque caloris & ſiccitatis aſſumit,quantum ſalis. Oleum vim habet mitigatoriam & laxantem,lib.2.comp.ph.part.

Lib.8.c. ph.p. Li.8.ſimp.

VInum protropum,id eſt,quod ab vuis defluit,antequàm calcentur , medium inter calidum & frigidum,hepaticis ſaluberrimum , præſertim cum hepate lupi: quia proprietate ſubſtantiæ hæc nutriunt,nec calfaciunt,nec refrigerant. Vinum muſteum calidum primo ordine,vetus tertio,medium ſecundo, calori proportione reſpondet ſiccitas.Ex muſto cocto fit ἕψημα, id eſt,ſapa,lib.7. comp.ph.part . Neſcio quo modo neglectum eſt, quod à noſtris Aſiæ Græcis ἕψημα dicitur,ab his qui Attico ſermone magis vtuntur σίρεομ .i. ſapa:quanuis etiam σίραιομ dicitur , quod pinguibus ficis in aqua coctis efficitur,quod magis digerit & terget . Muſtum verò coctum magis eſt emplaſticum,non rodens,lib.7.comp. ph.part . Ex ſapa diſſolutũ caſtorium cum opio dolorem aurium inflammatarum magis ſedat,quàm vinum dulce,initio libri 2.eiuſdem. Facultatum vini differentiæ ſunt permultæ:à ſubſtantia tenui,craſſa:colore, albo,fuluo,rubro,nigro,odore imbecillo,valẽti,ſapore vario, ſummendæ:de quibus Galen.lib.de vinis: lib.4.& magis 5.ſanit. tuendæ: Aph.17.18. 21.lib.2:lib.methodi 7.maximè 12:lib.1.antid.lib.3.aliment. Vinum medicamentis ſtomachicis,cœliacis,hepaticis,feliciter miſcetur,ſi abſit phlegmone,eriſypelas, abſceſſus,intemperies calida.Nam totius ſubſtantiæ ſimilitudine alit, coquit, roborat,putredinibus reſiſtit,intemperiem frigidam vel humidam,ſi qua adſit,tutò perſanat,lib.8.comp.ph.part. Omphacium ſic à vino differt, vt oleum omphacinũ à dulci: ſiccato interdũ vtimur,vt Heraclides apud Gal.lib.6.comp.ph.part.id quia repellit,incipientibus phlegmonis eſt ſalubre.

Li. 1.ſimp.

ACetum craſſis partibus,& fæcibus,ſeu fæci proportione reſpondentibus calidũ videtur,non tamen cauſticum:tenuibus verò partibus frigidum, ídque magis q̃ calidum,aut fortè frigidum per ſe,calidum per accidens.Nam ſpongiâ aceto madidâ,plebeio cuidam admotâ,is principio & poſt horam vnam,duas,tres,frigus percipit:ablatâ deinde ſpongiâ , ſenſim naſcentis in parte caloris phantaſiam & opinionem habet,acrimoniæ mordentis ratione.In œdematis verò calorem non inducit: omnino autem ſiccat.idem purum,idem aquæ non miſtum, & perlucidum maximè eſt partium tenuium,lib.1.com.ph.gen. Acetum incídit,tenuat,digerit, refrigerat,reprimit,ac repellit influxum.Nam ſubſtantiâ modicè calidum eſt,plurima parte frigidum,tenuium eſt partium,ſi eſt acre admodùm,& nihil vini qualitatis repræſentans . Idem ſolum ob ſuæ virtutis vehementiam capitis affectibus non adhibetur,ſed miſtum alteri: album magis eſt tenuium partium,lib.6.comp.ph.part. Acetum atram bilem parit,& in maſſam attollit,bilioſis ſalubre, Hippoc. lib.3 .rat. vict.acut.& ibidem Galenus,tamen quartanis datur ad incidendum & tenuandum.

Lib. 1. & 2.c.ph.p.

Li.7.ſimp.

MEl in ſuccorum cenſum referri poteſt:quòd autem eſt calidum ſiccum ordine ſecundo,vt medicamentum : vt alimentum verò,& dum actu nutrit,calidum humidum lib.3.temp.terget,alit,coquit , putredini reſiſtit, vt vinum, non cogendo

ſubſtantiam corporum quibus exhibetur,vti ſal,ſed ſiccando,tergendo, ora aperiendo,tranſitus purgando. Vrinas mouet, ſtomachum ſubuertit , ob id non miſcendum remedijs vomẽtium:intemperies frigidas humidas tutò ſanat,calidis ſiccis ſeu biliosis eſt aduerſiſſimum,ſinuoſa vlcera glutinat. Coctum & deſpumatum minùs acre,& tergens redditur,ſed magis nutriens. Mel medicamentis miſcetur vel crudum,vel coctum,vel ſolum deſpumatum,vel cum his coquendum,aut ſolum deſpumandum,aut vt crudum maneat.Cùm autem deſpumandum eſt,coquitur ſuper prunas aut flammam lignorum aridorum,& ſine fumo. Mel optimum ſit purum adeò,vt totum perluceat,odorum,flauum,acerrimum,dulciſſimum,guſtanti iucundiſſimum,conſiſtentia nec craſſa,nec liquida:ſed tam ſibi cohærens, vt continuitatem ſuam quaſi linea longiſſima non interciſum ſeruet,ſi digito attollitur.Idem coquendo paucam ſpumam remittit,nec thymum improbè olet.Album etiam ex Gallia Narbonenſi præſtantiſſimum affertur , & pallidum magis eſt primo apum nouellarum mellificio.

Lib.8.c. ph.p.

Lib.6.c. ph. p. Lib.4.ſanit.& lib. 7.meth.

Sacchar autem,vt vocant,& ipſum mellis ſpecies,ex India,&felici Arabia aduectũ, in calamis(vt aiunt)concreſcit, minùs dulce quàm noſtras : ſimiliter tamen terget, ſiccat,digerit,nec inimicum ſtomacho eſt,nec ſitim affert,vt noſtras:quæ res ipſum à melle ſubſtantiâ differre oſtendit.Idem ſal Indus quibuſdam dictus videtur,vi ſolis gutta extra cannas extracta & denſata. Idem Zuchara Arabum re ipſa eſſe apparet,ſolo differens compoſitionis modo per coctionem & expreſſionem :noto quidem Varroni & Straboni·ignorato autem Dioſcoridi,Galeno,Plinio. Nec tibi difficile fuerit rationes eluere eorum, qui Saccharum Græcorum à Zuchara Arabum diuerſum contendunt. Actuarius Sachar vbique ſcribit pro Arabum Zuchara,voce ab his ſuo more ex Græcis deprauata,aut fortaſſè contrà,cùm res ea fuerit Arabica,Græci ex his nomen mutuati ſunt.

Saccharum rubrum eſt ipſa velut ſpuma ſacchari, ſpurcitiẽ coctione deponentis,calidius & acrius ſaccharo,vti ſpuma mellis,melle.

μάνναμ' Perſicã laudat Act.

AEromeli,id mel aêrium Galeni eſt,Manna Arabum,liquida & granuloſa.Cuius & mellis eadẽ parte bonâ videtur eſſe materia,quod cœli ſereni rorẽ à frigido cõcretum in floribus(qualem in maturis vuis, batinis,prunis videmus) apes colligũt, licet etiam floribus quibuſdam mellea inſit dulcedo apibus appetita.

Manna hæc ſubalba ſit,& recens,ex plantis odoratis,& homini ſalubribus collecta: Laricea hodie probatur,anno ſeruatur,bile leniendo purgat ſanguinem data ab ſeſcuncia ad vncias tres:calida ordine ſecundo.

CEra calidi frigidi, humidi ſicci quodammodò media,craſſæ eſſentiæ,emplaſtica,debiliter coquit admota, habet paulùm quiddam digerentis calidǽque potentiæ,quæ melli plurimùm inerat.Materia ob id eſt aliorum medicamentorum calfacientium & refrigerantiũ.Ea aut lutea eſt,aut fuſca,aut alba:& hęc aut naturâ, vt Põtica apertè acris:aut ablutione,vt Tyrrhenica,& noſtras acrimoniæ expers.Cæteri colores ſunt aſcititij,vt viridis ab ærugine, ruber ab anchuſa vel cinabrio vulgari,niger ab atramento.vel charta vſta,à quibus miſtis vires mutat Optima ſubfulua,ſubpinguis,pura,odorata,ſapore melleo.

Lib. 1. c. ph.p.

κηρὸς σάθκος opinor pro σάκτος.i.cera ſtacte & ſtillatitia, initio lib. 2. compoſition. ph.gener.legitur.

Oxyacanthe ſuccus Actuar. Scillæ ſuccus cum melle coctus tribus cochlearibus ante & poſt cibum datur ægrè ſpirantibus,Actuar.

Succus Braſſicæ cum melle coctus linctu eſt arteriacæ Aſclepiadis & Antonij Muſæ,lib.7.comp.ph.part.Galeni.

Succus pomorum mandragoræ vigentium optimus,ex Creta Romam fictilibus

poculis

poculis ſæculo Galeni afferebatur:& hyoſcyami ſuccus ęſtate collect⁹,lib.1.c.ph.g. χυλὸς ῥόος Ponticæ lib.7.cō.ph.part.in diacodio Damocratis. Succus alterci & mandragore Andromachus lib.7. Chylus ſeu ſuccus eryngij in aqua cocti. Succus ficuum in aqua coctarum,lib.7.comp.ph.part. Succus ſcillæ, lib.7. Succus ari maſculi lib.8. Succus plantaginis aridus,refrigeratorius,initio lib.8. Succus radicis mandragoræ:ſuccus pomorum lib.9.Succus ex acinis malorum punicorum tritis expreſſus. Succi plantarum ſole vel igne,vel temporis diuturnitate ſiccati,qui tamen humẽtes vſurpari poſſunt,in vſu medicorum frequentiore ſunt.

ACacia ſuccus eſt ex fructu ſeu ſemine, interdum & folijs ſpinæ Aegyptiæ expreſſus,in vmbra ſiccatus,ſiccat ordine tertio,refrigerat primo:ſecundo autem, ſi lotione leuem ſuam acrimoniam depoſuerit.Acacia κίῤῥα, lib.7. compo. ph. part. in diacodio Heræ.Hæc tamen humidior vſurpari poteſt,vt in theriace leges.Eligenda modicè rufa & odorata,quatenùs illi datum eſt. Eius loco ex bacculis prunorum agreſtium coctis ſuccum expreſſum teſſellatim confectum inſolatúmque vſurpamus minimo errore,quia refrigerat,ſiccat,aſtringit vt veterum acacia.

Dioſc. Lib.6.ſim. Dioſc.

ALoë hærba ſemper virens,nunc in multis Galliæ occiduæ domibus ad oſtentationem appendi ſolita,& eius hærbæ ſuccus calidus in fine ordinis primi,aut initio ſecundi, ſiccans ordine tertio,valenter amara eſt, aſtringit modicè, idq́ue ſine morſu, eccoprotica eſt, id eſt, ſtercus deducens,& euſtomachos, præcipuè lota: repellit,digerit,terget parum,quantum ſcilicet vlceribus puris non ſit moleſtum,ſinus glutinat,vlcera dyſepulotica,præſertim ſedis,pudendi,oris,glutinat: & phlegmonas harum partium ſanat aqua ſubacta. Sumpta ſæpe hæmorrhoides venas aperit,vel à tota ſubſtantia,vel quia calida:craſſę eſſentiæ,& pro modo terſionis mordax,lib.5.ſimpl.cap.13.& Aph.47.lib.6. quàuis anaſtomotica ſint acria,terrea: admota autem ſanguinis fluorem cohibet,quia aſtringit, & emplaſtica eſt, ob id emphractica,id eſt,obſtruens dicitur,cap.11.lib.5.ſimpl.Nihil enim ſumptum & admotum vires habet eaſdem,lib.3.temp.de ſinapi,& lib.8.methodi de mulſa. Aloë, vt roſæ,miſtæ eſt facultatis:nam amara ſubſtantia tergunt, aſtringente vlcera contrahunt,& cicatrice tegunt. Optima eſt pinguis,lib.9.comp.ph. part. glutinoſa, ex rubro rufa,hepatis modo coacta,& intus foueata,proinde minùs grauis,bono odore myrrham æ mulante,ſyncera,nitidia,tranſparens,arenarum & calculorum expers,friabilis digitis, facilè liqueſcens,eximiæ amaritudinis, non adulterata acaciâ, vel miſto gummi, quod illam minus amaram,validioris odoris,non friabilem digitis ad minima vſque fruſta reddit. Indica eſt optima. Valet etiam ex Cœloſyria, & Arabía.Ex magna Syria humidior.Arabicam tamen tanquàm omnium viliſſimam & ſolis mulomedicis vſurpandam,damnauit Meſues:& inde caballinam vocant, nigram,obſcuram,fæci ſimillimam,amariſſimam,odore tetro,arenoſam,vt optimę ſedimentum videatur. Primam ſuccotrinam,ſecundam hepaticam ſeu Perſicam, tertiam Armeniacam,quartam bonitate Arabicam ſtatuunt Meſues & alij. Aloê lota minùs aluum ducit:multum enim virtutis medicamentoſæ lauando deponit,magis tamen ventrem roborat,Aloê etiam lota his maximè aduerſa eſt,qui citra prauos humores intemperie calida ſicca laborant.

Perroquet uulgò. Lib. 4. c. ph.p. Dioſc. Gal.lib.6. ſimp.et lib. 8.c.ph.p. Li. 7. methodi. Lib.8.c. ph.p. Ibidem.

ELaterium,ſuccus ex fructu cucumeris agreſtis, à bimatu ad decennium bilem ac pituitam vtrauis parte vacuat,à ſemiobolo ad obolum ſumptus. Extrahitur variè Dioſcoridi.

Dioſc.

GLaucium,ſuccus hærbæ ad Hierapolin Syriæ vrbem naſcentis,folijs ferè papaueris corniculati: à quo tamẽ quantũ differat,docet Dioſcorides,& ſuccũ extrahendi rationem.Græcis in vſu multo & Arabibus,nunc ignoratur: valenter aſtringit,& inſigniter refrigerat.

Dioſc.Gal. lib.6.ſimp Memithe.

GLycyrrhizæ ſuccum ex Creta delatum præfert Gal.lib.7.comp.ph.part.in ſua antidoto diacodio.Cætera de hac dicta in radicibus.

Dioſ.

HYpociſthis iuxta ciſthi radices naſcitur, flore punici ſimilis, ſiccat & aſtringit magis q̃ acacia: prodeſt dyſentericis, cœliacis, ſanguinem ſcreantibus, fœminarũ profluuio ſumpta & indita. Hypociſthis ſuccus, & Hypociſthidis ſuccus paſſim dicitur in lib.comp.ph.part.Hypociſthidis ſucco addita γλυκέως, id eſt, paſſi parte, macerat gummi,tragacantham,myrrham,thus,lib.7.comp.ph.part.

Li.7.ſimp.

LYcium à Lycia regione dictum,& delatum,ſuccus eſt Pyxiacanthę Dioſcoridi & Galeno liquidus,quo vtebãtur ad ſugillata.Phlegmonas oris & ſedis,herpetas, putredines,vlcera contumacia,aures purulentas ſiccat,& digerit ordine ſecundo,aſtringit,terget.Calore ſymmetris eſt proximum.Copioſum etiam eſt in Cappadocia: Indicum aũt eſt ad omnia valentius. Hæmorrhagiam à naribus Lycium ſiſtit, linamento impoſitum lib.2.comp.ph.part.Lycium coquit,digerit,vt caſtorium. Indicum autem dico,non quod apud noſtras gentes naſcitur,lib.4.comp.ph.part.Lycium etiam Aphrum dicitur,lib.3.comp.ph.part. Spumam Lycij appellat ex Solone,lib.eodem.Succo ex baccis Periclymeni id mentimur. Modus alius eſt in lib. de dynamibus,qui Galeno adſcribitur.

DE LIQVORIBVS.

Theophr. lib.1.& 9. hiſt.plant.

PLANTIS partes præter compoſitas inſunt etiam ſimilares ac ſimplices:ſua quædam caro,os,neruus,vena:ſuus velut ſanguis & humor in omnes partes nutriendas diſperſus:ſuæ etiam lachrymæ ex planta ſpõte ſua defluentes,vt gummi:ſuus χυλὸς.i.ſuccus,de quo priùs: ſuus itẽ ὀπὸς.i.liquor,qui eſt craſſum illud & lentum,quod ex vulnere effluit, quanuis radice inciſa,qui inde ῥιζίας dicitur:vel caule etiam vſque ad medullam ſecto, terebrato,caſtrato, qui καυλίας dicitur,dilutior altero puriore,& perlucidiore.

Aſſa aromatica & odorata et ben iouin.

SPecialius tamẽ & per excellentiã ὀπὸς,Cyrenaicus & Medicus,& Syriacus intelligitur,quia omnes caliditate & tenuitate exuperat:ob id omniũ maximè digerit ꝑ halitum:quanquàm reliqui liquores ſint multùm calidi, & ſpirituoſi,& plurima horum pars eſſentiæ aëriæ & igneæ. χυλὸς tamen, δάκρυον, ὀπὸς Græcis ſæpè confunduntur,& Latinis Succus,Lachryma,Liquor.Præſtantiſſimus autem ex Aphrica eſt Cyrenaicus Galeno,Indicus & Armenus Meſuæ: imbecillior Medicus & Syriacus: vterque etiam virus & putrilaginem reſipiens, vt & Parthicus,& Perſicus, Dioſcorid.Eſt autem Laſeris ſeu Laſerpitij ſeu Silphij hærbæ liquor, caule ipſius pherulaceo,aut radice ſcarificata defluens,acer,mordax, digerens, optimus modicè rufus, non porraceus colore,tranſlucens,myrrhę æmulus,odoratus,ſuaui guſtu,dilutus citò albeſcit.E Tabrobana maris Indici inſula omnium maxima conuehi hodie præſtantiſſimum,Belzoe vulgò dictum, ſcribit Ludouicus Romanus Patritius. Opus Cyrenaicus eſt ſaluberrimus phlegmonę gargareonis,& aliarum partium,non incipienti,ſed veteratæ,& in ſcirrhum dureſcenti. Eſt enim acerrimum & maximè calfaciens medicamentum.

Aſſa fœtida Lib. 6. c. ph.p.

Lib. 6. c. ph. p.

MHκώνιον & μήκωνος ὀπὸς lib.1.ph.gen.ſuccus ex folijs & calyce papaueris tuſis expreſſus,pro Opio à multis ſupponitur,alia eius adulteria, Doſcorides. μήκωνος ὀπὸν, & μηκώνιον diuerſa facit Aſclepiades apud Gal.lib.2.antid.

Gal. lib. 8. ſimpl.

OPium eſt lachryma ex inciſo papauere nigro defluens,hodie etiam ex albo deſtillat.Ex Apulia affertur:refrigerat,ſiccat,inſpiſſat, Dioſc.Incidēdi & colligendi modū docet idē.Pręfertur Thebaicum. Hiſpanū opiū vſurpatur lib.7.c.ph.part. Opium calidis diſpoſitionibus medetur,vt altercum,& ſimilia:medicamentis additur ad ſedandum dolorem,ſomnum conciliandum,ſiccandum,Gal.lib.8.comp.ph. part. Opium etiam ſtomachicis miſcetur ad ſenſum ſtomachi hebetandum,& ſōnum conciliandum.Vehemens autem refrigeratio ex opio,corrigitur caſtorio,pipere,& ſimilibus,lib.eodem octauo. Opij drach.duas arteriacæ 14.miſcet Andromachus,lib.7.eiuſdem. Cùm multi ſint ὀποὶ,id eſt,liquores, ſolius papaueris ὀπὸς,neutro genere ὀπιὸν à medicis propriè nominari ſolet, lib.9. comp.ph.part. Opium omnium quæ ſenſum ſtupefaciunt, & ſomnum torpidum inducunt,valentiſſimum eſt,lib.eodem.

Opobalſamum in Carpobalſamo dictum.

Li.8.ſimp.

OPopanax liquor è panacis Heraclij radice inciſa emanās,cùm caulis primū erūpit,aut vulnerato caule meſſibus:calidus ordine tertio, ſiccus ſecundo, emollit,digerit,modicè terget,ob hoc oſſa nuda veſtit carne , vlcera maligna & contumacia ſanat.Recens eſt candidus,vbi aruit,colore foris eſt croceo,aut ſubflauo, intus candido,odore graui , amariſſimus, læuis, pinguis,friabilis,tener,facilè in aqua liqueſcens.Damnatur maximè niger,& mollis.

CEdrinus liquor impenſè calidus, & ſiccus,frigidæ & humidæ cerebri temperaturæ ob id ſaluberrimus:capillum ſiſtit,& auget, odore non ingrato conſuetis, ingrato delicatis,lib.1.comp.ph.part.

Dioſc.

EVphorbium & Euphorbia arbor ſpinoſa in Athlante Libyco ad Mauritaniam monte, ferulaceáque,& ex ea conto eminus inciſa liquor emanans lacteus,facultatis eſt cauſticæ ac vrentis,tenuium partium,vt alij liquores: vnum orobi magnitudine,ſarcocollę modo emicat:alterum in ouillis,vel hedinis ventriculis quibus excipitur,concreſcit,vitreúmque ſpectatur.Elige tranſlucens,acre,recens,albiſſimum ſi calore multo & igneo egetur:ſi modico,vetus & luteum. Nam recens albius eſt,ac valentius calfacit:citò autem virtus eius exoluitur,calorem enim habet caducum et ſtatim euanidum:& fit vetuſtate cineritium,pallidius, aut flauius , modicè calidum. Id autem ſi recens ſit feruidiſſimum,vt linguam vrat,& leui guſtu os accenſum detineat diutiùs,& quicquid guſtatur,Euphorbium planè reſipiat.Bimum aut trimum mediocre viribus adhuc eſt(talíque vtitur Gal.lib.1.comp.ph.part.in alopecia) interdum & quadrimum.Quinto autem vel ſexto anno iam exoluitur , deinde procedente tempore in totum elangueſcit,Gal.ne putes cum vulgo annis decem poſſe ſeruari:etiam cum milio,lentibus,fabis adulteratur lacte hedino,ſarcocolla,glutino,id igni iniectum odorem edit faſtidiendum. Euphorbium ſiue liquor eſt,ſiue aliud ex occiduis regionibus affertur, vt Sagapenum ex orientalibus, lib.3.compoſit.ph. gen. Euphorbium liquor eſt ſtirpis cuiuſdam ſpinoſæ in Mauruſiorū terra prouenientis,facultate calidiſſimus,in ventre ouium reponitur , quoniam hunc ſolum non erodit.

Lib.6.ſim.

Lib.3.c. ph.g.

Lib. 9. c. ph.p.

Gal.lib.8. ſimplic.

GAlbanum liquor ferulæ Syriacæ,ſeu plantæ ferulaceæ in Syria frequentis, calidus in fine ordinis ſecundi,aut principio tertij,ſiccus initio ſecundi: mollit,digerit,addit Dioſcorides,trahit,vrit.De hoc pauca leges mox in Sagapeno. Laudatur purum ligno,aliquid tamen ſeminis miſtum habens,odore graui, ſapore abominabili,humidi & ſicci medium,pingue, & in hāmoniaci aut thuris ſimilitudinem cartilaginoſum.Eius obolos tres miſcet Andromachus arteriacæ 12.alteri drach.ſex lib.7.comp.ph.part.Purgandi eius ſordibus ratio Dioſcoridi traditur.Viciatur reſi-

na,faba fricta,hammoniaco.

Hammoniaci gutta. Dioſ. Li.6.ſimp. Dioſc.

HAmmoniacum ſeu Hammoniacum thymiama, liquor eſt reſinæ aut gummi modo ſtillans ex ferula quadam Cyrenaica in Aphrica prope Iouis Hammonis oraculum,vnde illi nomen:calfacit,diſcutit,& adeò valenter emollit , vt tophos articulorum diſſoluat,& lienes induratos ſanet,ac chœradas per halitum digerat. Probatur purum ligno,arenis,terra,ſordibus,bene coloratum, odore caſtorei,ſapore amaro,prædenſum,& in thuris maſculi ſimilitudinem , minutis glebis, cartilagino-ſum.Hammoniacum eryngio & melli miſtũ,arteriace eſt valida,& diuturnis affectibus vtilis Critoni apud Gal.lib.7.compoſition.pharmac.particul. Hammoniacum, Galbanum emolliunt,mitigant,emplaſtica ſunt,& Opopanax,ſed illis valentius, lib.10. eiuſdem.Ligno,terra,arenis,& ſordibus alijs vitiatur.

SAgapenum eſt frutex ferulaceus,ſeu ferulæ ſimilis planta,lib.8.ſimpl. ſeu ferula quædam panaci ſimilis,lib.1.antid.in Media regione,& abuſiuè ex ea ſuccus: qui etiam ὀπὸς σαγαπηνὸς dicitur, lib.1. antid.calidus, tenuium partium , vt alij opoi, ſeu liquores:modicè terget,oculorum cicatrices purgat & terget,ſuffuſiones & oculorum hebetudines à craſſo humore leuat.Laudatur perlucidum, foris rufum, intus candidum,acre,odore porri,ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum , quibus adulteratur.Opoponaci enim nihil eſt ſimile, ſed galbano albiori.Nã ſpumoſa,cohærens,albior,leuíſque pars galbani in Sagapenum degenerat:pars altera dẽſior & multò quàm aliud galbanum conſtrictior,fit galbanum optimum , ſagapenum reſipiens, eáque tanquàm præſtantiſſima vtendum,lib.1.antid. Si verum eſt, vino aut aqua ſtatim diſſoluitur:adulteratum non liqueſcit,ibidem.

Dioſc.

SCammonia,vel Scammonium liquor emanans ex vulnerata radice craſſa hærbę cuiuſdã in Myſia Aſiatica, vnde laudatiſſimum affertur:hoc eſt,nitidum,rarum, fiſtulis tenuibus, fungoſum,leue,taurino glutini colore ſimillimum, linguã non vehementer exurens,linguæ tactu albeſcens,quam notam miſto cum erui farina tithymalli lacte adulteratum etiam habet,ac linguam vrit, quale peſſimum eſt, & graue, denſum,Syriacum,Iudaicum.Bilem verò & pituitam purgat,à drach.vna ad obolos quatuor.Seruatur annis 20. Meſuæ: 40. Serapioni,cum malo cydonio , in quo ab interaneis purgato coctum fit clementius. Scammonia etiam foris admouetur, bis in cephalalgia apud Galen.lib.2.comp.ph.part.

Dioſc.

Dioſc.

THapſia liquor hærbæ ferulaceæ,valẽter calidus,cum larga humiditate,ob quam citò corrumpitur:& cùm violenter extrahat, & extractum digerat, pluſculum ad ea tempus poſtulat.Eadem poſt annum eſt admodùm imbecilla,bima prorſus expirauit,lib.1.comp.ph.gen. Primùm in Thapſo inſula inuenta eſt, vnde illi nomen.

DE LACHRYMIS.

Δακρυον,id eſt,lachryma ſeu humor ex planta ſponte ſua defluens,ſiue in gũmi aquea res concreſcat,ſiue in reſinam liqueſcat,oleagina eius ſubſtantia. Arborum partibus præſertim truncis à germinatu inciſis & ſcarificatis etiam reſinas elicimus. Accenſis autem arboribus reſinoſis,vt pinu,picea,larice,terebintho, teda,cedro,ex reſinoſa ſubſtantia igni parũ ſiccata fit pix liquida,cui quod ſupernatat piſſanthũ tenui conſiſtentia & facultate eſt aſtringente,ob id caniciẽ ſine vlla noxa tardat,vt piſſelæum.i.pix liquida cum oleo miſta,Gal.lib.1. comp.ph.part. Piſſaſphaltus autem eſt Mumia Serapionis.

rapionis. Si pix iterum coctione ſiccetur, Palimpiſſa dicitur, ſicca adeò, vt pulueri-zari poſſit: qualis eſt Græca, etiam Celophonia, & Hiſpana, & Gallica dicta. πίσσα βρυτία, lib. 8. comp. ph. part. & Dioſcoridi probatur & Lycia. Eſt etiam Dioſcoridi ex iiſdem arboribus reſina liquida & ſicca. Reſina omnis calfacit, ſiccat, tenuium eſt partium, magis minùs.

RESinarum iure præſtantiſſima eſt Lentiſcina, id eſt, Maſtiche, parum aſtringit, ſiccat ſine morſu, calida & ſicca ordine ſecundo, minimùm eſt acris, tenuium maximè partium, ſtomachi, ventriculi, inteſtinorum, hepatis imbecillitati & phlegmonę prodeſt: laudatiſſima & copioſiſſima è Chio inſula (vnde Galeno Maſtiche Chia paſſim dicitur) affertur, hoc eſt, fulgore quodam ignis ſplendida, candore cerę Tyrrhenicæ, adulta, retorrida, odorata, ſtridens friando. Deterior eſt viridis, & nigra Aegyptia dicta, aut Pontica, bitumini nigredini ſimilis. Maſtiche apta ſtomacho, odoris grati, vim medicamentoſam aloes & aliorum purgantium efficaciter frangit, initio lib. 8. compoſi. ph. part. adulteratur miſtura thuris & reſinæ nucis pineæ.

Lib. 8. ſim. & lib. 1. et 2. c. ph. ge.

Dioſc.

PΗτίνη τερμινθίνη: Terebinthina reſinarũ cæterarũ præſtãtiſſima, aſtringit manifeſtè, ſed minùs q̃ maſtiche: emollit autẽ magis, coquit, digerit, qualitate ſubamara, & partiũ tenuitate terget anguſtos meatus vaſorum, & in eis oſculorum obſtructiones liberat, ob id putredinem prohibet, aut finit: & hepaticis probè miſcetur: è profundo potentiùs trahit quàm cæteræ reſinæ. Hæc aluum citra noxam ſoluit, & viſcera omnia, iecur, lienẽ, renes, pulmonem abſtergit. Terebinthina reſina oĩs ex Chio inſula eſt præſtantiſſima, & odore & guſtu cæteris præcellit. Chia igitur ſemper vtẽda, ſi haberi poteſt. Huius penuria Libyca, Pontica, & ex aliis regionibus optima eſt miſcenda theriacæ, & aliis medicamentis: non autem Libyca, tanquàm omnium præſtantiſſima cum Andromacho. Præſtantior eſt alba, vel cærulea, vel colore vitri, perlucida, odorata, & Terebinthum plus referens, qualis quæ ex inſulis Cycladibus affertur: ob id Chiam quoque terebinthinam laudat Gal. Minùs laudata Cypria, Syriaca, Iudaica, Arabica, Aphrica. Libycam tamen, vt dixi, laudat Andromachus. Quæ autem pro Terebinthina reſina venditur, aut Laricea eſt, aut Abietina.

Li. 8. ſimp.

Lib. 8. c. ph. p.

Lib. 5. ſanit. tuend.

Lib. 1. antidot.

Nunc Cypria Venetijs commendatur.

Inferiores autem Terebinthina in digerendo & attrahendo ſunt, pinea, ſtrobilina, picea, abietina, laricea, cypariſſina, pityina. i. pinea, propriè phyſema dicitur, lib. 2. comp. ph. g. Terebinthina mordax aſperæ arteriæ & ori, initio lib. 7. c. ph. part. ῥητίνη φρυκτή lib. 2. comp. ph. gener. & lib. comp. ph. part. ſæpe.

Reſinarum mitiſſimæ ſunt Terebinthina & Larix dicta: aliæ mordent modicè, quædam etiam inſigniter. Reſinæ Terebinthinæ Larix propemodùm ſimilis eſt, ob id illius penuria hac vtendum: illa autem per omnia eſt melior quàm Colophonia, & quæ Phrycte dicitur, ibidem. Reſinæ ſiue Larix ſiue Terebinthina vocatæ aduerſus vlcera maligniora magis valent, ibidem. κολοφωνιακὴν πίσσαν in emplaſtro epulotica διὰ καδμίας vocat, paulò pòſt ῥητίνην appellat, lib. 2. comp. ph. gen.

Lib. 1. c. ph. g.

Strobilina reſinarum longè calidiſſima, & celerrimè ſiccans, omnium moderatiſſima eſt, vtraque qualitate terebinthina.

Pityinon, Phyſema priuatim dictum, genere etiam reſina eſt, multò minùs calida & ſicca quàm Strobilina, media harum calore Abietina, liquida tamen diu durat, vt Colophonia, thus redolens, odore ſuaui, calore vt Abietina mediocri, quæ à nonnullis ſola dicitur Colophonia, naſcitur admodùm modica, ob id eſt precioſa.

Reſinæ ſiccatæ pinguis expertes fiunt: ob id emplaſtra bene adhærentia conficere non poſſunt, vt viſcoſæ & liquidæ..

Humidiſſima eſt Larix altera: eſt enim reſina Larix dicta duplex, vna Terebinthinę omnino ſimilis, altera calidior, liquidior, odoratu grauior & ingratior, guſtu amarior, acrior, mordacior. Quare ſatis eſt terebinthinã omnibus medicamẽtis vlcera rectè curaturis miſcere, in quibus curandis præcipuus eſt ſcopus non mordere: in comp. ph. gener. τερμινθίνη πεφρυγμένη retorrida, lib. 8. comp. ph. part.

Terebinthinam veram è Cypro allatam Venetijs ad me dono miſit Ioannes Baptiſta Opizo, Medicus longè omnium doctiſſimus, noſtrę Laricinę & Abietinę affinem, ſed infinitis partibus præſtantiorem.

DE GVMMI.

Li.7.ſimp. *Li.7.ſimp. in hedera.*

GVMMI eſt lachryma congelata concretáque in truncis arborum ipſam producentium, veluti reſina in multis viſitur, quæ reſinam proferre poſſunt. Eſt autem Gummi aquea magis ſubſtantia, vt reſina oleagina: proinde illud aqueis promptius miſcetur, oleaginis ægerrimè, hoc contrà. Eadem flammā concipit, gummi verò in igni crepitat.

Dioſc. Gummi Arabicum.

EX Acacia quadam Aegypti ſpina (ex cuius ſemine Acaciam ſuccum exprimi antè diximus) manat gūmi in vermiculorum ſpeciem cōtractum, vitri modo perlucidum, purum, refrigerat, denſat. Huius non meminit Galenus in Acacia lib. 6. ſimpl. vti nec Acaciæ mentionem facit paulò pòſt in Acantha Aegyptia ſeu Arabica (quo nomine ſolo Dioſcoridi vocatur) vnde colligas licet Acaciam & Acanthā Aegyptiam ſeu Arabicam diuerſas eſſe in Aegypto ſpinas arbores. Tamen in lib. comp. ph. part. frequenter leges κόμμι abſolutè, tragacanthæ coniunctum pro gūmi Arabico, quod κόμμι θηβαϊκὸν vocat lib. 7. comp. ph. part. à Thebis opinor Aegypti centiforibus. vti etiam Babylonicum quibuſdam dicitur, à Babylone Aegypti Arabiam attingentis. κομμίδιον ἀραβικὸν perſæpe Actuarius vocat.

Dioſc.

AMygdalæ amaræ gummi calfacit, aſtringit, ſanguinem reijcientibus prodeſt, impetigines cum aceto illitum tollit, tuſſi antiquæ medetur, calculoſis prodeſt. Mitius multò eſt, quod ex Amygdala dulci profluit.

Gūmi Lacca Dioſc.

CAncamum lachryma eſt Arabicæ arboris, Myrrhæ quodammodò ſimilis, viroſi guſtus, ad ſuffimenta vſurpatur, emaciat: lienoſos, epilepticos, aſthmaticos iuuat, ad dolores dentium efficaciſſimum, menſes ciet. Lachan ſæpe Actuario dicitur paſſim, præcipuè in duplici deſcriptione dia lachan, vbi ſcribit, λάχαν κεκαθαρισμένον purgatum.

CAphura poſt Dioſcoridis, Plinij, Galeni, Pauli ſæculum inuenta, Aëtio & Actuario, & Simeoni, & Arabibus celebrata eſt, lachryma Indicæ arboris ferulaceæ quidem, ſed maximè frequentibus fulgetris, tonitribus, terræmotibus copioſior proueniens. Quæ igni vel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt, melior tenuior, durantior, quàm craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata. Pani calido impoſita ſi madeſcit, ſyncera eſt: ſi areſcit, ſpuria: frigida ſicca gradu tertio Arabibus dicitur: tamen miſtam habet calidam ſubſtantiam, acrem, odoram, flammæ ciendæ aptiſſimam, morbos acutos, cephalalgias à calore, phlegmonas præſertim iecoris iuuare refrigerando dicit Simeon ordine non expreſſo. καφουρὰ Actuar. & Simeoni, & Aëtio, & inde ζουλάπιον καφουράτον Act. dicitur.

Dioſc. Gal. lib. 7. ſimpli.

CEraſo reſudans gummi tuſſi vetuſtæ medetur, arterias exaſperatas lenit, ſuo lentore morſus experte, colorem commendat, viſum acuit, appetentiam inuitat, calculoſis ex vino potum prodeſt. Quæ facultas eſſentiæ tenuitatem ineſſe ſignificat.

Gūmi elēmi ab elæa, uel corruptè pro enhæmū Her.

EX Elæa, id eſt, olea Aethiopica & noſtrate inquit Dioſcorides, & Italica Plinius, & oleaſtro lachryma funditur ſcammonio ſimilis, fulua, ſtillis exilibus conſtans, mordax. Similis autem hammoniaco, vel gummi, colore nigricans, morſus expers, inutilis. Explora, an verum ſit officinis.

HEderæ lachryma eſt velut aqueus quidam liquor, ſicut aliæ omnes lachrymæ. Hæc adeò calidæ eſt facultatis, vt obſcurè adurat, lendes & pediculos interimit, pilis caput nudat: illitu enim eſt pſilothron. odoratiſſima eſt.

Lib. 7. ſim. Dioſc.

GVmmi Pruni agglutinat, potum in vino calculos frangit, ex aceto quoque illitum lichenas infantium ſanat. Quæ ſi præſtat, clarum eſt extenuandi ac incidendi facultatem illi ineſſe.

Dioſc. Li. 7. ſimp.

IVniperi gummi nec Dioſc. nec Galenus memorant, fortè quòd ad nihil ſit vtile, vt Actuarius, Plinius. Subit verò mirari, cur medicis hodie Arabas ſecutis Sandaracha vocetur, & ſuffitibus propè omnibus miſceât, fluxiones à capite prohibentibus: cùm ſit calidum, & planta ipſa etiam vmbrâ, non ſolo vapore ſit grauis. Vernigo dicitur Hermolao, Vernix vulgò, quòd rore verno magis concreſcat. Scriptoribus in vſu eſt multo, & pictoribus.

MYrrha eſt arboris Arabicæ lachryma, calida ſicca ordine ſecundo, tenuis eſſentiæ, multa amaritudine, terget potẽter, tamen ſine exaſperatione, imò lenit: digerit non ignauiter, ſed citra roſionem: ſiccat valde, tamen ſine aſtrictione: coquit modicè etiam prauos humores, & præter naturam habentes: qua ratione ſtomachicis in id malum compoſitis miſcetur, ſed pauca, & cuius qualitatis medicamentoſæ abſurditas odoriferis ſuperetur, tamen ea tutiùs auferri poteſt. Myrrha rubra Actuario, σμύρνα ἀληθινὴ Myrrha verax eidem. Eligenda recens ſqualore & ſitu obducta, leuis, tota concolor, & quæ confracta candidas vnguium modo venas, & læues oſtendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Quapropter colicæ Paccij Antiochi pauca myrrha miſcetur, quæ odorem tantummodò præſtet. Omnibus antefertur Troglodytica, viridis, perlucida, mordax: ab hac ſecunda eſt, tenuis, bdellij modo facilè ſub digito molleſcens, odore grauiuſcula, apricis naſcens. Mala nigra, aut colore piceo, grauis, retorrida, præter modum maturitate exoleta: omnium peſſima pingui carens, cano ſitu obducta, acris, ad gummis imaginem vergens, & viribus eius proxima. Improbatur ἀμινέα nomine Dioſcoridi: Galeno autem eligitur Troglodytis, quæ & Minea dicitur à regione, vbi præſtantiſſimam gigni affirmant. Ea gratiſſimi ſit odoris, & nullo vitiata liquore. (Vbi Minea, vel vt bis lib. 9. comp. ph. part. legitur μινναία videtur eadem, quæ Dioſcoridi Aminea improbatur) adulteratur enim gummi macerato aqua, in qua myrrha maduerit. Vera enim eſt rara inuentu, præcipuè ſyncera: nam in optima myrrha opocalpaſon inuenitur. ab optima myrrha diuerſum, vt in galbano ſagapenum, in caſia cinamomum, & horum aliquid medium, quæ à ſeinuicem diſcernere is ſolus poteſt, qui ſæpe ea obſeruarit, adeò vt ex vna ſola nota ſæpe internoſcat. Nam Sagapenum ex Galbano odoris hircini ſpeciem retinet: non habet autem proprietatem odoris cuiuſdam, vt propriè dictum Sagapenum. Tamen in hoc ſagapeno & congenere galbano parua eſt differentia ad medicamenti compoſitionem. Ambo enim conueniunt, quia aduerſantur virulentis & deleterijs: ſed galbanum minùs ſagapeno. At opocalpaſon lethale eſt intra corpus ſumptum: ob id ſua ætate multos perijſſe ſcribit Galenus vſu myrrhæ, quæ opocalpaſon habebat, à nonnullis de induſtria miſtum myrrhę, vt eam redderent laudatiſſimam. Nam ſic miſta, collyriiſque indita, pus citra roſionem diſcutit, ac interdum ſuffuſionem incipientem ſubſtantia tenuem, ſiue ceratum, ſiue emplaſtrum, ſiue aliud medicamentum myrrham opocalpaſo miſtam recipiẽns oculo inijcias. Myrrhæ igitur officinarum omnino adulteratæ parum tutus eſt vſus in ſu mendis.

Li. 8. ſimp. Lib. 1. et 6. c. ph. p. & 1. c. ph. g. Lib. 8. eiuſdem. Lib. 9. c. ph. p. Dioſc. Lib. 6. c. ph. p. & Lib. 1. antidot. Hactenus Gal. lib. 1. antid.

Myrrha ſtacte, id eſt, ſtillatitia ex myrrha recente, pingui, & ſolo lætiore nata, largior exudans cum aqua pauca tunditur, pòſt machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſſima, & precioſiſſima res, minima portione efficaciſſima: eadem præſtat quæ myrrha, ſed efficacius. Huius fæx Styrax rubra dicitur Ara-

Styrax liquidus. Dioſc.

bum

bum familiæ.

Dioſc. BDellium eſt δάκρυον,id eſt,lachryma arboris Sarracenicæ,calfacit, mollit, coquit,diſcutit mediocriter,hepaticis miſcetur,calculos renum potu frangit, hernias ſanat.Scythicum eſt atrius,reſinoſius,ad emolliendum efficacius . Arabicum autem è Petra delatum reſinoſum, liueſcens,dilucidius.magis ſiccans quàm emollientia,niſi recens & humidum ſit,& quod tundendo facilè molleſcat . Id enim idem pollet quod Scythicũ. Tertiũ Indicum addit Dioſc.ſordidum,nigrum,grandioribus glebis in offas conuolutum.Optimum eſt cortice,ligno,ſordibus carens , vt taurinũ gluten tranſlucẽs,ob id Bdellium clarum dicitur,lib.8.comp.pharm.part. odore eſt marini vnguis incenſum,guſtu amaro,intus pingue , & ſi tactu ſubigatur,molleſcit: adulteratur gummi,ſed id minùs eſt amarum,& ſuffitu odoratum.

Li.6.ſimp. & lib.8.c. ph.p.

Dioſc.

Li.8.ſimp. STyrax lachryma eſt arboris Syriacæ,calfacit,mollit,coquit , tuſſes, catarrhos, coryzas,branchos: menſes autem mouet ſumptus & admotus . Styracis drach. vnam miſcet Andromachus arteriacæ 13.lib.7.comp.pharm.part. Probatur flauus,pinguis,reſinoſus,ſordeſcens, albicantibus grumis , acer admodùm & amarus, quamplurimùm in ſua odoris fragrantia permanens , & qui ſubactus melleum reddit liquorem.Deterior niger, furfuroſus,friabilis,cano ſitu obductus . Adulteratur multis modis Dioſcoridi : ſed dictis notis dolus deprehenditur.

Dioſc.

Lib.1. ant. Styrax calamites. Styrax inijciendus theriacæ,qui ex Pamphilia in arundinibus affertur: hic autem pauciſſimus eſt,& tanto diſcrimine à copioſo hoc Styrace variat , quantum Falernum vinum ab eo,quod in tabernis venditur . Tamen illius penuria , huius accipe quod calidiſſimum,& odore & guſtu valentiſſimum eſt . Styrax,vt crocus,myrrha,quantitate ſunt deleteria:nam largiùs pota quædam dementant,quædam mortem inferunt,ſed menſura apta alijs miſta iuuant. ςύραξ σπάνιον.i.Hiſpanum cognominatur Actuar.in trochiſco Neapolitæ.

Lib.5.ſimpli.cap.18

Li.8.ſimp. SArcocolla arboris Perſicæ lachryma pollini thuris ſimilis,rufa,emplaſtica, ſubamara,citra morſum proinde ſiccat,& vlcera glutinat, vnde & nomen commeruit,oculorum fluxiones inhibet,coquit,digerit,ſed minùs quàm galbanum,lib.4. comp.ph.part.Adulteratur gummi miſto,pulueriz ata eſt ſuſpecta adulterij : vera enim eſt rara.lacte identidem mutato correcta collyrijs miſcetur.

Charabe Perſis.i.paleas trahẽs, ambra uulgò in corollis precarijs frequens. SVccinum ſeu Succina gutta à ſucco dicta,Græcis ἤλεκτρον eſſe lachryma populi albæ,vel etiam nigræ quibuſdam videtur,ab eiuſdem arboris reſina Dioſcoridi & Galeno dicta:differens,& ἁρπαγοφόρος,id eſt, paleas trahens , quoque vocatur, quam vim ei quoque Galenus tribuit lib.1.facult.naturaliũ:quid tamen eſſe cenſuerit,nondũ in eo legi.Plinius verò lib.37. cap.3.Succinum ſcribit à quibuſdam pinei generis arboribus,vt gummi à ceraſis exudare antumno,& largum mitti ex Germania ſeptentrionali,& inſulis maris Germanici.quod hodie nobis eſt compertiſſimum: adhæc liquata igni valentiore,quia à frigido intenſiore concreuit, pineam apertè olet.calidum primo gradu,ſiccum ſecundo, ſtomachum roborat , vomitum, nauſeam arcet:cordis palpitationi prodeſt,prauorum humorum generationem prohibet.

Ambra griſea. Aμπαρ autẽ,ſeu ἄμβαρ,Ambarũ ſeu Ambra Arabũ,& Actuarij ac Simeonis recentiorũ Græcorũ, eſt odoramẽti genus,locis diuerſis ſcaturiens,vt bitumen,ſulfur,nobis hodie larga & præſtantiſſima ex littore Aquitanico mittitur,cineritio colore:Indica rufa,pinguis,odorata,quod Succinum orientale vocat Hermolaus. Eſt Arabibus & Simeoni prẹlata Arabicẹ ſubalbæ,& tertiæ præter has nigræ,quòd à piſcibus fontes Ambaris guſtantibus deuorata ſit,omnium peſſimẹ.Calfacit,humores, incidit,ob id ſtomachicis à quibuſdam additur,cor item & caput roborat. Tamen ſi ante potum odoretur,ebrietatem accelerat,multò magis ſi vino imponatur.

Thus

THus eſt lachryma Arabicæ arboris, calidũ ordine ſecundo, ſiccũ primo, modicè aſtringit, terget imbecilliter, coquit phlegmonas, anodynon eſt & ſarcoticum, cicatricem remoratur, emplaſtri temperaturam iuuat, acribus miſtum vehementiam illorum obtundit, pus mouet, quia calidum emplaſticum, nullam euidentem aſtringendi vim ſortitum, præcipuè pinguius & albius. Nam flauius ſiccat magis. Adulteratur reſina piceæ, & gummi quod non inflammatur, illa aũt in fumũ abit, thus ardet. *Lib.7.ſim.*

Cortex Thuris inſigniter aſtringit, ſiccat ordine ſecundo, craſſiorum eſt partium, quàm Thus, minimam habet acrimoniam, ardet igni cum odoris fragrãtia. Cortex verò nucis & pini quo adulteratur, fumat tantum, & ſine odore. *Lib.13.methód.*

Mannam, ſeu Mannam thuris (vt lib.9. comp.ph.part. bis leges) propriè vocant micas Thuris ex magnis faſciculis concuſſu eliſas, à Thure læuigato diuerſas. Nam fragmenta quædam exigua corticis thuris ei mannæ inhærent, à quibus exiguum quiddam aſtrictionis aſſumpſit, qua differt à Thure, quippe quo magis aſtringit, tamẽ etiam coquit, lib.1.comp.ph.part. Manna eſt thuris purgamentum, leui aſtrictione præditum, quòd ei corticis thuris paululùm ſit admixtũ, lib.13.meth. Thus enim puris tantum mouẽdi facultatem habet, nullam aſtringendi vim obtinens, præſertim pinguius & albius. Primatum tenet in Thuris genere maſculum, quod λίβανον ἄῤῥεν Actuario dicitur, ſuapte natura rotundum, indiuiduum, candidum, cùm frangitur intus pingue, in ſuffitu ſtatim ardens. *Lib.4.c. ph.p.*

Li.8.ſimp.

TRagacanthos, Tragacantha, vel Tragaganthon, lachryma radicibus inciſis Dioſcoridi, ſponte Theophraſto profluens: vim habet ſimilem gummi emplaſticã quandam ſiccantem, acrimoniam leuiorem, arteriæ aſperitatem lenit cum vino macerata & leuigata, vt cancani radix, vel in aqua die vno, lib.7.comp.ph.part. Tragacanthæ fructus, lib.10.comp.ph.part. Tragacantha alba Actuario ſæpe. Præſtat perlucens, gracilis, læuis, ſyncera, ſubdulcis. *Li.7.ſimp. in cancano. Dioſc.*

Ex plantis quoque, & alijs quibuſdam vi caloris aquam per vaporem educere, neotericum eſt, vnde Actuario frequens ῥοδόσταγμα, id eſt, ſtillatitius roſarũ liquor, & ἰντυβόσταγμα intyborum, De quibus pauca quędam generatim libro tertio dicenda putaui.

DE METALLIS.

METALLICA vim medicamentoſam habent magna ſui parte maximam, quædam etiam deleteriam, vt coniectura ſit magna, ex his vapores caloris interni vi elatos plantarum varietatem non parum iuuare. Ne putes maſſam tantam fruſtrà à Deo maximo conditam, & otioſam, in quibus facultates naturales etiam omnes ineſſe ſoli chymiſtæ teſtantur, nec meo iudicio malè ſentiunt, quod oculus in multis apertè videt: licet plumbo metallorum ſoli incrementum concedat Galenus.

AVrum metallorum puriſſimum, precioſiſſimum, temperatiſſimum, in foliola & velut bracteolas percuſſu multo inter chartas lateſcit, eóque vtuntur medici ad naturæ robur, & affectus melancholicos, quanuis in eo principiorum miſtio ſit firmior, quam vt à calore noſtro poſſit diſſolui. Aequius multò arte chymiſtica ſolutum & potabile exhiberent, medicinam lætificantem, & in iuuentute corpus conſeruantem, ſi Geboro in metallicis exercitatiſſimo credimus.

Argentũ

ARgentum ſimiliter foliatum eſt, quando auri loco vſurpant, ſolutum & potabile, vt aurum: felicius propinatur, niſi auro eſſet multò imperfectius atq; impuriꝰ. Argentum à colore, viuum à motu Latinis dicitur, à cõſiſtentia verò Grecis ὑδράργυρος, ſed hanc arte factã Gal. lib. 9. ſimpl. illud minerale vult Hermolaus: cùm tam factitium ex minio, q̃ minerale, ſeu in argenti fodinarum tectis ſtillatim concretum, ſiue per ſe in metallis inuentum, Dioſcorides hydrargyron appellet. Cui congener ex aquæ fontibus vomica perpetua ſcaturit Plinio. Argentum viuum eſt metallorum omnium cum ſulfure materia à calore temperantiſſimo ſic per minima vnitũ, vt ſiccum humido, & humidum ſicco æqualiter in eo temperentur, Geberus. Vnde opinor, chymiſtis calore & frigore temperatum quoque dicitur, non quarto gradu cũ quibuſdam frigidum, cum alijs calidum. Neque contra chymiſtarum placitum pugnare videtur, quod ſcribit Dioſcorides, potum vim habere pernicialem: ſuo enim pondere interna erodere addit, non qualitate aliqua cauſtica. Neque verba Galeni lib. 4. ſimpl. cap. 18. quòd ſcilicet calore noſtro calidum actu redditum per eroſionẽ interimit, & lib. 5. cap. 18. quòd tota ſua ſubſtantia nobis contrarium ſit, & venenum ſi ſumatur: neuter enim id aut calore immodico aut frigore deleterium dicit: ſed ille pondere, hic tota ſubſtãtia, vt ſcilicet oĩno nos lædat neceſſariò, quantũuis paucũ ſit ſumptum: cùm deleteria calore aut frigore ſint, ſola quantitate deleteria. Adhæc Galenus de ſola hydrargyro factitia loquitur, cuius quòd interimat ſumpta vel admota, ſe periculum feciſſe negat, lib. 9. ſimplicium. Hodie verò vel pueris maximè perſpicuum eſt, maximo mortalium incõmodo, quas vires ſumptum vel admotum, vel ſuffitum in ſcabie Hiſpana, & eius ſymptomatis, & multorum artificum vſu vario, habeat argentum hoc ſemiuiuum, & crudum quouis modo paratum & miſtũ. Quod verò in metallis pfectis coctũ eſt maximè, id lõgè omniũ eſt efficaciſſimum, vti & preciociſſimum, ſi quis ſecernere, & ſecreto nouerit vti. Illud tamen eſſentiæ eſſet omnium tenuiſſimæ, indicant apertiſſimè celerrima eius in vaporem prætenuem abitio, & in corpus quoduis etiam denſiſſimum penetratio, vt etiam calculum iactilem affrictu non ita multo ſubeat, intúſque dealbet, & fragilem maximè reddat. Ob id non probo ipſum enulato vnguento, & alijs quibuſdam miſceri. Argentũ viuum ſublimatum calore ignis erodente iam præditum, fit eodem quoque deleterium, vt calx & vini fæx vſta. Sublimandi autem (vt chymiſtæ loquuntur) modum docet Geberus, ex quo & alijs non contemnenda leges, quæ ad cognoſcendam plenius argenti viui naturam pertinent.

Hermolaus — *Li. 9. ſimp.* — *Lib. 1. c. ph. gener..*

LIthargyros eſt purgantis ſe igni materiæ vitium, ſeu feruefcentis ſpuma, vt ſcoria iam purgatę fæx eſt, ex plumbo molybditis ſeu molybdena, ex argento ἀργυρῖτις, ex auro χρυσῖτις omnium optima, præcipuè quæ foliata eſt. Lithargyros moderatiſſimè omnium terreorum ſiccat ſine manifeſto calore aut frigore, modicè aſtringit & terget. Eius vſus latiſſimè patet libris propè omnibus cõpoſitionis phar. generalium, maximè 2. & 3. Lithargyros manifeſtè nec calfacit, nec refrigerat, nec humectat, ſed ſiccat primo abſceſſu à temperatis: nullam enim qualitatem manifeſtam guſtatu exhibet: nec emplaſtica eſt, nec ecphractica, nec repellit quod influit, nec digerit quod parti inflammatæ eſt infixũ, nec vlcera terget, nec expurgat euidenter, nec rodit, nec carne implet, nec eam ſupercreſcentem abſumit, parum tamẽ à medijs ad partium craſſitiem receſſit (licet ſit tenuioris eſſentiæ quàm molybdena) quam & coctione diuturna deponit fuſa vi ignis, & alterata. Ex his enim eſt medicamentis, quæ tota liquefiunt, vt reſina, cera, ſed non mox vbi ignem attigerit: quę res multis imponit, eam non fundi putantibus. Cum oxelæo autem cocta citiùs liqueſcit, & cum ærugine quàm cum hydrelæo, vel œnelæo, & quò plus liquoris ad coquendum habuit, eò glutinantius fit medicamentum. Melius enim fit ex Lithargyro medicamentum, quod magis coctum erit, quod ex liquidorum, quæ miſcentur, copia contingit. Expers tamen pulchrarum harum virium Lithargyros, medicamẽtis miſcetur, vt phœnicino, dia chalciteos viribus eius nec cõmodans, nec incõmodans,

ſed

ſed materiæ ad emplaſti pharmaci compoſitionem idoneæ rationem obtinet. Cruda etiam per ſe femorum ex itinere attritus iuuat parum ſiccando. Lithargyros abſolutè, interdũ tamen vt in melinis à colore cydonij emplaſtris Lithargyros χρυσίτις dicitur, lib. 2. comp. ph. gen.

ARrhenicon à vetuſtis Græcis, ab huius ætatis hominibus Arſenicum, Latinis Auripigmentum: in iiſdem metallis, vt auro, argento, quibus Sandaracha gignitur: ob id eadem gleba ambo ſæpe miſta vidimus: optimũ exiſtimatur cruſtoſum, χρυσίζων (ſic Galeno 1. lib. & 9. compoſi. ph. part. & Dioſcoridi dicitur) id eſt, aureo colore micans, nulli materiæ permiſtum, in ſquammas tanquàm bracteolas fiſſile: alterum globoſum, pallidum, & colore Sandarachan imitans. Vrendo multum ſulfur exhalat, in argenti ſpeciem fuſum concreſcit, ſed intus rubet, cauſticum eſt, cruſtáſque cum vehementi vredine & violento morſu excitat, hypſarcoſin abſumit, aſtringit, & rodit, depilat tam non vſtũ quàm vſtum: quod tenuiorum eſt partium, miſcetur digerentibus & tergentibus.

Lib. 4. c. ph. p. — *Dioſc.*

SAndaracha Arſenico non ſolis natalibus, ſed etiam tota natura affinis, vt coctione ſola naturæ videatur hęc Arſenicum vincere: id enim vſtione Sãdaracha fit, vt ceruſſa trita, mota, probè vſta, in Sandaracham pictoriam abit Vitruuio lib. 7. Adhæc Sandaracha licet rubra ſit, aqua tamen ſoluta luteum colorem intenſum facit: floridum autem colorem luteum, reddit Arſenicum. Probatur rufa, ſaturatior, cinnabaris colore, ſulfur viuum redolens, friabilis, aliena materia vacans: Auripigmentum rubrum dicitur Serapioni. Eadem chymiſtis Arſenicum rubrum dicitur, vt Arſenicum croceũ eſt Auripigmentum. Arſenicum autem abſolutè his eſt albũ naturale & foſſitium. Riſagalum autem (quod vocant) in genere eſt Arſenici in iiſdem fodinis inuentum. Exedunt Arſenicum ſandarachæ, Petræ Aſiæ flos. Arſenicum & Sandaracha & chalcitis vſta emplaſtros reddunt flauas vel rufas. Sandarachæ drach. ſemiſſem, & alumen ſciſſile & rotundum miſcet Andromachus ſtomaticis, lib. 6. comp. ph. part. & miſyos Cyprij drach. 8. apud quoſdam legi ſcribit, ibidem. Vide ne cum Arabibus Sandarachan voces gummi iuniperi, néve vires illius huic attribuas.

Dioſc. — *Lib. 4. c. ph. p.* — *Lib. 2. c. ph. g.*

AEs vſtum aſtringit, reprimit, acre eſt: ob id tenuat, trahit, vlcera purgat, ſiccat, cicatricem inducit carni duræ, in molli lauandũ, probatur rubrum, contritu cinnabarin colore imitans: nigrum verò pluſquàm decet exuſtum eſt.

Lib. 9. ſim. — *Dioſc.*

Squãma æris vi & ictibus ex clauis & panibus æreis excuſſa, aſtringit, reprimit, tenuat, rodit, mordet carnem, detrahit, & liquat. Probatur craſſa, rufa, præſertim æruginoſa.

Dioſc. — *Li. 9. ſimp.*

Flos æris fit, cùm æs in fornace fuſum in receptacula delabitur p̄ canales, miniſtris aquã clariſſimã vt refrigeretur affundentibus: quãdo flos ſubitò exilit, milij effigie, breuis, grauis, ſplendens: cùm teritur, rufus, friabilis, multum aſtringit & mordet, tenuioris eſſentiæ, & magis tergentis quàm æs vſtum, & ſqumama æris. Adulteratur æris ſquamma aut limatura.

Dioſc. — *Li. 9. ſimp.*

DIphryges, quaſi bis toſtum, eſt perfecti æris velut fæx ſubſidens & cohærens imæ fornacum parti, tanquàm vſtorum in foco lignorum cinis, ablato ære viſitur. Duobus alijs modis fit Dioſcoridi & Plinio: modicè & aſtringit, & acre eſt, vt æs vſtum, vehementer ſiccat, vlcera rebellia ſanat, ochrâ vſtâ adulteratur.

Gal. lib. 9. ſimpl.

SCoria eſt omnium metallorum ſpurcitia, recrementúmq;, & velut ſtercus: ſiccat, ſed omnium maximè Scoria ferri læuiſſimè trita.

AErugo eſt æris velut rubigo in æreis vaſis, laminis, ſquammis, ſcobibus, lapidibus concreta decem diebus aceti acerrimi vapore, aut aceſcentium vinaceorũ

Viride æris Verderis vulgò, uel Verdet.

Lib. 9. ſim. & lib. 6. c. ph. p. Lib. 3. c. ph. g.

contactu, poſt decuſſa vel deraſa. Eſt acris, mordet, detrahit, liquat carnem, etiam
duram, digerit, vehementer ſiccat. Adulterandi & adulteratam noſcendi rationem
à Dioſcoride traditam ſciens omitto, quòd larga eius ſynceræ copia toti Galliæ
à mulieribus Monpeſſulanis ſuppeditetur. Aerugo vſta [& lota] neruo vulnera-
to prodeſt, non vſta autem iuſto eſt mordacior.

Lib. 4. c. ph. p. Li. 9. ſimp. Lib. 6. c. ph. p. Lib. 3. c. ph. p.

CHalcanthus, hic aut hæc, vel hoc Chalcanthum, eſſentiæ eſt eiuſdem & naturę
cum Chalciti: hæc autem natiua eſt, illud ex hac factitium, & in hanc tandem
per ſe rediens: vehementiſſimè aſtringit, & calfacit non inſtrenuè, putridis vlceri-
bus congruit, gargareonem etiam ſcirrho tentatum irritat. Adhæc quum medica- 1
mentum id eſt vehementiſſimum, validis vtriſque viribus aſtringendi & calfacien-
di præditum, vitanda eius per ſe vehementia, ſed mitioribus miſtis obtundenda. V-
ſtum verò & lotum multò moderatius redditur, lib. 4. comp. ph. part.

Li. 9. ſimp. Lib. 9. ſimpl. Dioſc. Gal.

SOri, Chalcitis, Miſy, acria, vrendo eſcharas excitant, & nonnihil aſtringunt, eſ-
ſentiæ conſiſtentia & ſitu differunt. Nam Sori in fodina infimum ac craſſiſſimũ:
& quia lapidoſius ac vehementius compactum, in humore non liqueſcit, friando
nigrius ceu melanteria apparet, ac ſcintillat vt Miſy, in multa foramina dehiſcit,
olfactu & guſtatu virus olet, ſuppingue eſt Dioſc. Miſy grumoſum & fruſtulo-
ſum magis eſt durum, auro ſimile, quod friando auri colorem imitatur, & ſtellæ mo 2
do ſplendet, Dioſc. ſummum & tenuiſſimum, & à calore ingenito magis elaboratũ,
& ſiccius. Proinde ægrius liqueſcit, & corporibus duris admotum ob tenuitatẽ mi-
nùs ea mordet, quàm Chalcitis, tametſi æquè calidum. Eadem ratione Chalcitis v-
ſta minùs mordicat, & minùs aſtringit, non minùs tamen ſiccat. Chalcitis ſitu
& eſſentia eſt media, ęri ſimilis, friabilis, non lapidoſa, promptiſſimè liqueſcit. ea
vſta melior eſt quàm non vſta: quia tenuiore eſt ſubſtantia, vt alia omnia vſta, non
tamen acriore, quod alijs multis vſtis accidit. Vſta autem omnia lauando mitiora
& minùs mordacia euadunt. Soreos pars extima & ſumma in chalcitin, & chal
citeos partes extimæ in Miſy tandem tranſeunt: in metallica fodina, & quo loco ſer

Lib. 4. c. ph. p. Lib. 6. c. ph. p. Lib. 1. c. ph. gen. & in Theriac.

uantur, quomodò æri, innaſcitur ærugo. Hęc Sori, Chalcitis, Miſy valenter tergẽt, 3
Miſy etiam modicè particeps eſt facultatis exedentis. Chalcitis cruda mordax
eſt, vim autem eius vrendo minuimus, idonea eſt columellæ inflãmatæ, quando ve-
hementer inueterauit, & curatu contumax eſt. Chalcitis vſta eſt eligenda, quæ v-
rendo cineritia euaſerit, non ὠχροξάνθος, qualis vſtione fit à multis. Modus vrendi
in Dioſc. Chalcitis vſta non minùs efficax, ſed minùs mordax.

Dioſc.

CAdmia eſt corpus racematim & denſè concretum in rudibus ferreis, ex fuligi-
ne æris in fornacibus candentis egeſta flatu, & lateribus cameriſque fornacũ
ferratis inhærente: eſt colore ſpodij, fractáque, cinerulenta, & æruginoſa, quæ op-
tima eſt. Fit etiam ex argenti terra, & cocto lapide Pyrite. Siccat vt terrena omnia, 4
mediocriter terget, igneæ facultatis & mordentis aliquid habet, quam lauatio adi-
mit, vlcera carne implet in carne molli. Melior & tenuior botryitis. i. racemoſa in
ſummo collecta, quàm placitis. i. cruſtacia in imo & lateribus. Cadmia etiam la-
pis eſt in montibus & riuis Cypri repertus, alia omni cadmia multò efficacior, in-
uentu rarus, Lapide calaminari dicto hodie æs tingunt ex rubido in albidum, quo
lebetes ferè fiunt.

Dioſc. Li. 9. ſimp.

DVm æs perficitur detritâ cadmiâ cumulatiùs inſperſa fauilla in cameram in-
tegram effertur tenuiſſima, quæ in Pompholygem ceu bullas quaſdam coit:
fit & ſine ære ex ſolis cadmiæ fragmentis in ignem coniectis & perflatis. Ea dum 5
fit, quæ excrementi portio in pauimentum repercuſſa recidit, Spodos eſt ſeu Spo-
dium, grauius, & impurius, & minùs efficax Pompholyge. Pompholyx lota o-
mnium propè citra morſum ſiccantium præſtantiſſima, ad vlcera ob id cancroſa, &

alia

alia maligna,& oculorum fluxiones efficaciſſima.

PLumbum frigidum humidum,ob id liquor quiuis frigidus (vt oleum omphacinũ, roſaceum,melinum,myrtinum,ſemperuiui,cotyledonis, intybi, lactucæ ſuccus)in mortario plumbeo,piſtillo plumbeo ductus dum craſſeſcat,ſeipſo frigidior euadit,optimúmq; fit remediũ phlegmonarũ incipientiũ, & fluxionum aliarũ in inguina,pedes,articulos alios,& vlcerum rebellium,& cancrorum.Lamina plũbi lumbis inſtrata veneris inſomnia ſedat,gãglia diſſecat illigata. Plumbum vſtum & lotum vlcera rebellia,chironia cancroſa carne implet,ac cicatrice tegit.

MOlybdena ſubſtãtiæ eſt craſſioris & frigidioris,quàm Lithargyros,non terget tamen,cæterà vſum habet propé eundem in emplaſtris,licet varium colorem afferat.Ambo liquantur tardiùs cum hydrelæo,celerrimè oxelæo.

Lib.1.c. ph.g.
Lib.9.ſimp.

CEruſſa aceti acris vi ex plumbo ſoluta refrigerat, ſiccat,aſtringit , emplaſtica eſt,candefacit,hæc lota plumbo vſto loto viribus proxima:vſta tranſit in Sandyca,fitque tenuior,nondum calfaciẽs,Phycos ceruſſæ frigiditate ſeruata tenuitatem aſſumpſit,quâ vis eius adiuta in profundũ corporis penetrat. Ceruſſa Rhodiaca,vel illi ſimilis ex ciuitate Dicæarchia olim dicta,nunc Puteolis: præfertur ſi emplaſtrum vis eximiè candidum fieri,quia albidior,leuior,tenuiorum partiũ his, quæ alibi naſcuntur.Sal ex Ceruſſa ad multa efficaciſſimus,& oleum ex Ceruſſa.

Lib.9.ſim.
Lib. 1.c. ph.part.
Gal.lib.1. c.ph.g.
Lib.4.c. ph.p.

SVlfur omne calidum,tenuis eſſentiæ,trahit,terget: ſaliua,vel lotio, vel oleo veteri,vel melle, vel terebinthina exceptum , venenatis ictibus impoſitum ſanat. Pſωras,lepras,lichenas cum terebinthina tergendo & diſſipando perſanat.Nobiliſſimum eſt ἄπυρον.i.viuum,& ignem non expertum:ignem expertum quo virentius,oleoſius,pinguius,eo melius. Ex Sulfure oleum chymiſtis efficaciſſimum trahitur,fumo eius ardentis in campanã vitreã recepto,in oleũ concreto,& in catinũ ſubiectũ deſtillante:ſed quia ex multo ſulfure paucum aſcendit,precioſum eſt:fit & aliter. Sulfur ijdem ſublimando (vt illi appellant)purgatiſſimum & clementiſſimum efficiunt,etiam precioſum eadẽ de cauſa. Cuius vſum non eſt quod vereare quorũdam imperitorũ exemplo:cùm Galenus viuũ Sulfur impuriſſimũ diamoro ſtomatico medicamento ad digerendum miſceat,bis lib.6.comp.ph.part.Nocet Sulfur achoribus:quia plus quàm par eſt,eos calfacit,& digerit.

Li.9.ſimp.
Lib.1.c. ph.p.

ALumen ab aſtrictione vehementiſſima Græcis στυπτηρία dicitur, craſſarum eſt partium,maximè liquidum,& Placites & Plinthites dictum à cruſtæ & lateris forma:minus ſtrongylon & aſtragalotes.i.rotundum in aſtragali modum:minimũ ſchiſtum.i.ſciſſile non in fila ſed digitis friabile. Omne alumen in aqua ſoluitur , & igni liqueſcit,tardius ſciſſile,quod ſine bullis tandem molleſcit,idem aquæ innatat, linguæ & cuti integræ eſt mordaciſſimum,adulteratur ſegmentis lapidis amianthi: ſed hæc acrimonia carent,& ex pingui aliquo ardent rediuiuo corpore, aqua merguntur,& integra manent , in filáque diſſiliunt. Alumen ſciſſile colore candidũ & præſtantiſſimum,idem tenuius & vtilius,lib.6. comp.ph.part. Et quia rarum inuentu,carius:liquidum contrà,craſſum & viliſſimi precij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facillimum,lib eodem ſexto.

Lib.1. c. ph.g.

SPuma nitri, aphronitrum, nitrum, potenter tergent cuti affricta : fit aũt nitrũ ex tenuibus partibus cõſtans:quod aũt lapidoſũ eſt, vrendũ ac diligẽter leuigãdũ. ἀφρὸς λίτρου ſeu νίτρου,id eſt,Spuma nitri ab Aphronitro differt, (ſic χαλκοῦ ἄνθος à χαλκάνθῳ,& ἀκάνθη λευκὴ à λευκακάνθῃ,& multa alia ſimiliter)illa enim alba eſt farinæ triticeæ ſimilis,eiuſdem cum nitro facultatis & naturæ,ſed eſſentiæ tenuioris:hæc autem in glebas coactum & congelatum,amarum,in balneis ſordes

terget,& ichoras pruritum excitantes digerit. Nitrum præſertim bernicium ſeu
beroniceũ potiùs. lib.8. meth.ſiccat,digerit:ſumptum autem in corpus incidit,te-
nuat craſſos & lentos humores multò potentiùs q̃ ſal: amarum enim eſt,cap.3. lib.
4.ſimpl.vſtum verò tenuitatem ſubſtantiæ adeptum ſpumæ nitri proximum eſt.
Gal.in dioſpolitico. Nitrum rubrum lib.9.comp.ph.part.Aphronitrum magis quàm hæc incidit, ſto-
macho inimicum eſt,ob id non deuoratur,niſi grauis vrgeat neceſſitas:Nitrum ve-
Lib.4.ſanit.tuẽd. rò ſumitur,& aluum ſubducit. Omnia hæc hodie deſiderantur, quorum loco
ſupponunt officinæ ſalem petræ purgatum,in panes coactum.Id mentiri ſatius eſ-
ſet cineribus betæ,braſſicæ,& aliorum nitroſorum.

Li.9.ſimp. SAl,tam foſſitius,vulgò ſal gẽmæ,q̃ marinus,terget,aſtringit modicè,validè ſic-
cat,digerit,lib.6.comp.ph.part.Per ſe,& cum galla læui attactu iuuat gargare-
onem inflammatum iam dureſcentem in ſcirrhum:non autem initio, neque dum
Lib. 6. c. ph.p. augeſcit,aut cùm multo calore viget:quòd ſi corpus ſit plethoricum,aut ſaltem ca-
put plenum,ſi initio adhibetur inflammato gargareoni, extrema laborãti noxa in-
fertur. Sal aſtringit magis quàm tergeat:ſiccat autem non minùs quàm nitrum,
Lib. 2. c. ph. g. aut nitri ſpuma:ſed hæc non aſtringunt,ob id ceratis mixta vlcerum ſordes tergẽt:
Sal ob aſtrictionem id non præſtat. Sal Armeniacus terget,ſubacer eſt,leuiſſimè
Lib.9. ſimpl. aſtringit,humores acres in ſupercilijs inſperſus conſumit,à quibus pili malè nutri-
ti excidunt. Hammoniaco ſali ſimilem forma ſchiſtum lapidem docet Dioſcori-
des.Sal Hammoniacus valenter digerit,lib.6.comp.ph.part.noſter tam nigricans
quàm albicans factitius eſt.

Antimoniũ. Li.9.ſimp. STimmi.i.Stibium ſiccat,aſtringit, oculorum collyrijs liquidis & ſiccis miſce-
tur,illotũ valenter aſtringit,lotum ſoluitur, & naturam aſſequitur propè roſio-
nis expertem,foſſitium melius.Quod enim oſtendunt, igni coctum eſt,ídque puri-
us,vel fæculentius & ſcorioſum. Oleum ex Stibio precioſiſſimum. Mulieres ocu-
Lib.6.ſanit.tuendæ. lis gratiam Stibio conciliant, ipſum palpebris ſpecillo inducentes quotidie, ſic ne
oculi membranam intus contingant.

Li.9.ſimp. CHryſocolla tam metallica quàm factitia,valenter digerit,& ſiccat,carnem li-
quat ſine valenti morſu.Chryſocolla,Spodium,Pompholyx,Pſωricum,metal
Lib.3.c. ph.gener. lica ſunt admodùm tenuis eſſentiæ citra calorem.Noſtra omnis eſt factitia, aurí-
que ferrumini fundendo celeritatem addit,vnde illi nomen.

Lib. 9.ſim. GYpſum ſiccat,vt cætera terrea,emplaſticum eſt: cogitur enim,ac lapideſcit li-
quore aliquo vt albumine maceratum,ſanguinis eruptionem cohibet,cum te-
nui fàrina pilis leporum vel ſimiliter mollibus exceptum:vſtum minùs eſt empla-
ſticum, tenuium partium, ſiccius eſt,ex oxycrato repellit. Noſtrum verò Gyp-
ſum,vti calx,vrendo emplaſticum magis euadit.

Ibidem. PVmex ſarcoticis miſcetur, dentes polit,facultate deterſoria, & aſperitate vt
ſmiris,teſtæ,cornua animalium vſta:vſtus tenuiorum fit partium, & acrimo-
niam ſumit,quam lotione deponit.Nunc ſcriptoribus propè ſolis ad papyrum ex-
poliendam cum gummi iuniperi eſt vſui.

Ibidem. CYanus hic aut hæc,acer eſt,cathæreticus.i.detrahens,digerit potentiùs quàm
Cinnabari,& ſubaſtringit.Vim purgantem meláncholiã ſuprà & infrà,ac me
lancholicum ſuccum ipſi illoto præbet Meſues communem cum lapide Armeno,
ob id ambos valere cenſet aduerſus omnes melancholicos affectus, maniam, me-
lancholiam,epilepſiam alteram,elephantiã,cancros,alphos nigros,quartanas,hę-
morrhoidas.Sed & alias ei vires miras tribuit,vocátque lapidem lazuli & ſtellatũ,
quòd velut ſtellæ quædam aureæ in eius fracturis cernantur. Is vrendo cæruleus
magis

magis euadit ſi verus eſt:malus verò nigricat vſtione. Tam hic quàm ſequens noſtratibus medicis in vſu hodie ſunt rariſſimo.

ARmenius lapis illotus ſuprà & infrà atram bilem vacuat datus à drach. vna ad ſcru. quatuor: lotus autem etiam quinquagies tutior eſt, ac tantum infrà vacuat à ſcrup. quinque ad ſcrup. ſex, Alexander Trallianus in melancholia, & poſt eum Meſues in ſimplicibus.

DEntalem lapidem addunt, qui dens piſcis alicuius videtur forma & interna, cauit ate. Antalem addunt neſcio quem, & vnde dictum.

CAlx viua vehementer vrit, adeò vt cruſtas efficiat, & mox vbi eſt extincta. iam diu extincta non eſt cauſtica ampliùs, ſed calida ſicca: carnem tamen liquat: lota ter quater ſine morſu ſtrenuè ſiccat.

DE LAPIDIBVS.

LAPIDES in ſpongijs reperti, triti, ex vino poti, lapides renum rumpunt, non autem veſicæ, quia tenuioris ſunt eſſentiæ ſine inſigni calore. Veſicæ autem calculos rumpere ſcribit Dioſcorides, ſi ex vino bibatur. *Gal.lib.9. ſimp.et lib. 10.c.ph.p.*

IAſpis virens ſtomachum & ventriculum attactu ſuo iuuat. Omnes Iaſpidum ſpecies femoribus appenſę partum accelerare traduntur Dioſc. *Lib.9.ſimp*

SApphyrus potus ictos à ſcorpione iuuare creditur, inteſtinas vlcerationes potu emendat, Dioſcorid. *Lib. 9.*

LApis Iudaicus, quia in Iudæa naſcitur leuiſſimè tritus potus renum lapides frangit, addunt quidam & veſicæ. Pueris datus cum lacte, vrinalia & inteſtina purgat. Eſt nobis multus Dioſcoridis elegantem picturam explens. *Lib. 9.*

GAgates lapis colore atro, odore dum vritur bituminis, ſiccat, glutinat, digerit admotus, in corollis precarijs & ſalinis frequens. *Lib.9.ſim. Geet Gallis*

MAgnes ſiccat hæmatitæ modo, & aſtringit, ad enterocelen vtiliter ſumitur, & admouetur. Magni eſt miraculi in eo tanquàm mundo aliquo polorum cœli rationem ineſſe. *Li.9.ſimp.*

HAematites à ſanguinis colore dictus, frigidus, aſtringens, excreſcentia reprimit, oculorum vulnera perſanat, ſanguinis expuitioni valet, ſiccat humores, ſed minùs quàm cadmia. Nam ex humida ſubſtantia non terreſtri conſtat, & ſuper cotem medicam cùm liquore tritus, in ſuccum ſoluitur: per ſe verò in corpus ſimilare minuitur, vt ſchiſtus lapis, non in fragmenta terreſtria, vt cadmia. *Li.9.ſimp.*

Schiſtus lapis hæmatitæ vim habet perſimilem, ſed infirmiorem. *Lib.4.c. ph.p.*

SMiris terget, dentes puros in dentifricio efficit, & eo annularij ſcalptores expurgant lapides: ad erodendum & vrendum vtilis. Nunc in vſu eſt vitrarijs laminas vitreas diuiſuris.

PYrites lapis de quo æs perficitur, æris aſpectu ſcintillas leui percuſſu edens: crudus & coctus calfacit, terget, digerit. Validæ autem eſt facultatis, Gal.lib.9. ſimpl. Marcaſita æris quibuſdam dicta putatur.

E Cote Naxia quod exacuendo ferro deteritur, illitum alopecias ad pilum reducit Dioſcorides.

PYropus lapillus, id eſt, Rubinus, plurimus eſt in inſula maris Indici dicta Zaylon, Ludouicus Romanus Patritius.

Eranus lapillus in Euphrate inuentus, Turchica vulgò, Ludouicus. Rom. Pat.

COrallus lapis Actuario dicitur, λιθόδενδρον aliqui vocarunt, fruticis forma cinnamomi æmulus creſcit ad promontoria in mari, aſtringit & refrigerat,

contra ſanguinis reiectiones magnoperè efficax. Rubrum & nigrum tantùm facit Dioſcorides, albus tamen etiam viſitur citra vſtionem.

Lapis Aquilæ. AEtites lapis veluti prægnans, cùm quatitur alio in vtero ſonante, grauidis continet partus, Dioſc. Id vſu quotidiano probatum Gallis eſt ſurſum alligantibus: cùm verò partum iuuare volunt, fœminibus adhibent, tanquàm fœtum ad ſe trahat, vbi vbi fuerit.

AMianthus lapis è Cypro alumini ſciſſili ſimilis, quíque pro eo propè ſolus vẽditur. Ex hoc telæ contextæ flammis iniectæ ardent, ſed flammis inuictæ ſplendidiores exeunt. Ellychnij loco hodie ad oſtentationem lychnijs adhibent, & ob id Ellychnium immortale vocant, Meneche ſans fin.

SIgillum Lemniũ efficaciùs ſanguinis ex quauis parte eruptiones cohibet, quàm Samius Aſter: hic contrà tenax & viſcoſior, quàm Lemnia terra: ambo moderatè tergent. Lemniæ etiam adſtrictio quædam ineſt. μίλτος λήμνια, lib. 7. comp. ph. part. in arteriace 14. Andromachi. Ea nobis eſt vera Conſtantinopoli delata.

CImolia terra digerit, ſiccat ſine morſu, maximè ſi elota ſit. Eius loco vtimur hodie ferri & molæ retrimentis in ſubditã aquam congeſtis, quod à Cimolo inſula è Cycladibus vna non afferatur.

CRetica terra admodùm imbecilla eſt, multum aêriæ habet ſubſtantiæ, terget ſine morſu, ob id vaſa argentea etiam polit. Creta nobis hodie dicitur.

Lib. 9. ſimpl. ARmenia terra colore pallido vel luteo, promptiſſimè in ſummum leuorem calcis modo ſoluitur piſtillo, aut quouis liquore miſta, arenoſa ſubſtantia caret, ſummè ſiccat: ob id eſt optima ſanguinis expuitioni, dyſenteriæ, ventris fluori, catarrhis, & fluxionibus à capite in thoracem, & inde naſcenti aſthmati, & phthoę, quia vlcus in ea ſiccat, & tuſſim ſedat: vlceribus etiam putribus oris, fiſtulis ani remedio eſt. Et in peſtilentia Romæ maxima, quotquot bolum hanc Armeniam biberunt, celeriter curati ſunt. Quibus autẽ, vtpote incurabilibus, non profuit, omnes interiere, à nullo alio adiuti. Bibenda ex vino albo conſiſtentia tenui, modicè diluto, ſi aut planè febri careant, aut ea leuis ſit: ſin grauis ſit, multùm diluto: quãquàm peſtilens parum calet. βῶλος ἀρμένιος & πηλὸν. i. lutum. ἀρμενικὸν Actuar. ſæpe.

Lib. 1. c. ph. g. Lib. 11. ſim. ASphaltos hic aut hæc, lib. 1. antidotorum, id eſt, bitumen, verum eſt nigrum & ſplendeſcens: dum aquis innatat, molle: cùm ſiccatum eſt, pice ſicca durius efficitur: calfacit, ſiccat ordine ſecundo. Optimum eſt ex mari mortuo, ſtagno ſalſo in Cœloſyria.

Ioannem Baptiſtam Montanum Veronenſem medicum egregiam nauare operam in medicamẽtis metallicis etiam arte chymiſtica parandis, Simon Thomas medicus longè doctiſſimus Georgii de Selue Vaurenſis Epiſcopi vndequaque abſolutiſſimi, affirmauit.

DE ANIMALIBVS, ET EORVM PARTIBVS.

SAnguis hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo, fœniculo, ſeſeli, lauro, & cæteris calculum frangentibus, Auguſto menſe iugulati, medius effluens (nam primus tenuior, poſtremus craſſior putatur) vaſe vitreo receptus, tectus linteo raro, ſole ſiccatus, etiam cum myrrha, folijs lauri, & ſimilibus, calculum potenter frangere dicitur Tralliano, Auicennæ, & cæteris practicis. Huic quamdiu ab animali calet, co-

quendi

quendi abſceſſus vim tantùm tribuit, Gal.lib.10.ſimpl.qualem caprino, taurino,& cæteris calidis humidis modicè. Quòd ſi hircinus ſanguis adamantem frangit, ſed calidus tantùm ab animali: ſic lapidem calidus tantùm epotus fregerit. Quod & ſanguinem vulpinum ex vena ſecta potum præſtare audio. Ne autem coaguletur, Xenocratis exemplo, miſcere poſſis acetum feruefactum aut coagulum. Hirci quoq;, capri, cerui, leporis, ſanguinẽm ſartagine frixum, dyſenterias & cœliacorum profluuium ſiſtere tantùm docet Dioſcorides, non addit calculum frangere, quæ vis tenuibus conuenit, cùm dictorum animalium ſanguis ſubſtantia craſſa & terrea, & cum calore ſiccatoria dyſenterias ſanet. Sanguis ex ſecta vena ſiniſtra profluens lieni affecto infricatur Archigeni, lib.9.comp.ph.part. *Gal.lib.10. in ſang.ueſpertilionis*

Sanguis Draconis veterum, & Cinnabaris vera, hodie ignorantur: qui verò ſanguis draconis oſtenditur, facticius eſt ex ſanguine hirci, bolo Armenia, , & ſucco ſorborum, vel alijs. Quo tamen rectiùs vti poſſis, quàm cinnabrio neotericorum, ex ſulfure viuo, & argento viuo ſimul vſtis, loco cinnabaris Græcorum, quæ vires habebat eaſdem cum hæmatite lapide, & tam rara erat etiam ætate Dioſcoridis, vt verſicoloribus pictorum lineis vix ſatisfaceret. *Δράκοντος aut δρακόντιον καλούμενον αἷμα Aet.*

LAc lauat, terget ſerò, emplaſticum eſt butyro & caſeo: ob hæc acres & mordaces fluxiones obtundit, recens vtendum. Butyrum, & Caſeus etiam veterata vſurpantur. Butyrum etiam minimùm terget, vt decoctum glycyrrhizæ: coquit item & digerit, bubonas, parotidas, oris phlegmonas in pueris & mulieribus, gingiuas puerorum cum dolore dentientium crebro illitu tenuat, quantum mel: idem lacti canino, & leporis cerebello tribuit Archigenes. Expuitionem Butyrum promouet [maximè cum melle aut ſaccharo] in pleuritide & peripneumonia, quos affectus etiam coquit. *Li.10.ſimp Lib. 7. c. ph.p. Lib.5.c. ph.p.et lib. 11.ſimp. de leporis cerebro.*

Caſeus recens refrigerat, repellit, ſiccat, vulnera etiam magna glutinat. Ex vetuſtate verò acer, cum pernæ decocto ſubactus tophos eliquat & aperit.

Coagulum omne ex lactis in ventriculo primo corruptione acre, digerit, ſiccat. Lac aut ſanguinem in ventriculo coagulatum diſſoluit: leporinum omniũ eſt præſtantiſſimum. Quî igitur menſes immodicos cum Practicis & Medicorum vulgo queat ſiſtere, cùm calidúm ſit vitandum, vbi ſanguis fluit, aut fluxurus eſt? *Aph. 19. lib.5.*

ADeps ſeu Pinguedo omnis calfacit, humectat magis vel minus, pro varia animalium natura. Leoninus calidiſſimus, ſicciſſimus.i.minimùm humidus: potentiſſimè omnium digerit ob acrem multáq; caliditatem, & partium tenuitatem, ob id ſcirrhis & inueteratis tumoribus tantùm aptus. Pardinus ei proximus, pardino vrſinus, taurinus vrſino vicinus, ſed tanto quàm ſuillus calidior ſiccior, quanto minus leonino eſt calidus ſiccus: ab vtroque enim ex æquo diſtat in amborum medio conſtitutus. Suillus autem omnium propè humidiſſimus. Caprinus, præcipuè hircinus, craſſior taurino, ob id celerrimè concreſcit. Inter taurinum & ſuillum fuerint vulpinus alopecias ſanans, caninus, melinus, felinus, cuniculinus, camelinus, equinus, vaccinus, vitulinus. Anſerinus maximè tenuium partium, ob id in volucrum genere præſtat ad ſcirrhi curationem: gallinaceus illi proximus. Adeps humanus omnium eſt temperatiſſimus. Iidem vetuſtate calidiores & ſicciores euadunt, vt oleum, mel, vinum. Reponitur aut incuratus, lotus, ſiccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni in vaſe duplici. Adeps cerui nullo medicamentorum mollientium eſt inferior, lib.1.comp.ph.gen. *Gal.lib.11. ſimpl. Lib.2. ad Glauconem*

MEdulla calfacit, rarefacit, emollit, ſcirrhos quarumuis partium, præcipuè ceruina, & poſt hanc vitulina. Taurina, hircina acrior & ſiccior eſt. Recens vtilior eſt, ſed etiã reponitur, vt adeps. Vtraq; ſumatur hyeme, vel ęſtatis exitu, cùm appetit autumnus, Dioſcorid. Loco ſicco & edito, & ſeptentrionem ſpectanti reponitur, cum folijs lauri ſiccis, ne putreſcant, aut ſitum ducant: quæ iniuria in locis *Gal.lib.11. ſimplic.*

humidis meridiem ſpectantibus eis accidit. ſunt qui reponant bifariã adipũ modo.

CErebella Paſſerum vere vel autũno captorum prolificis remedijs miſcẽtur, vel recentia, vel cum vitello oui & melle, ſiccata ſole vel cinere calido.

Li. 11. ſimp

OSſa præcipuè humana vſta admodùm digerunt & ſiccant. Eadẽ neſcientibus ne auerſentur, pota epilepticos & arthriticos multos ſanarũt. Sed epileptico os bregmatis, arthritico articulorũ oſſa exhibendũ cẽſent practici ſexu etiã obſeruato. Os cranij humani donec albeſcat vſtũ potũ epilepticis ſuccurrere hodie ẽ certiſsimũ. Os à corde cerui humanum cor totius ſubſtantiæ ſimilitudine roborare Actuarius cum Arabibus conſentit: ſed ab aliorum animalium maiorum corde potiùs fuerint, quæ tam multa proferũt pharmacopolæ, quàm à corde cerui. An verò cartilaginoſa hæc ſubſtantia magis præſtare id queat, quàm cordis aut arteriarum corpus, ipſi viderint. Os Sepiæ dentifricijs aptiſſimum.

Ariſt. cap. 4. lib. 3. de par. anim. Gal. lib. 6. uſus partiũ

EBur tota ſubſtantia cor roborare, & conceptum iuuare, practicis ſcribitur, frigidum ſiccum primo gradu.

Li. 11. ſimp Lib. 4. c. ph. p.

COrnibus cerui & capræ vſtis, & (ſi opus eſt) lotis vtimur ad dentium cãdorem, gingiuas mollitie fluidas, dyſenteriam, fluxiones in oculos, oculorum vlcera, quia tergent ſine roſione: tamen nec dolorẽ leniunt, nec coquunt, quia frigida ſicca.

COrnu Rhinocerotis hodie frequenter vtimur contra diuitum affectus peſtilentes, aut venenoſos, aut dyſentericos, & puerorum nobilium lũbricos, magno enim ob raritatem emitur. Quin & aqua, in qua huius cornu portio aliquandiu maduerit, pota idem præſtare probatiſſimum eſt.

MVmia nomen & res barbara, hominum ſcilicet liquamen aloê, myrrha, balſamo in ſepulchris conditorum, calida ſicca tertio gradu, aſtringit. Serapionis autem Mumia eſt Piſſaſphalthus .i. pix cum bitumine Iudaico, quia hæc duo redolet Dioſcoridi.

Li. 11. ſimp.

Pli. cap. 1. lib. 10.

TVnicam interiorem ventriculi ſecundi gallinarum miro quodam modo lotã & ſiccatam & potam ſtomachicis augere coquendi facultatem: & ventrẽ mergi, vel recentem elixum vel ſiccatum & ſumptum, falſum eſſe expertus eſt Galenus. Vnde ſubit admirari in ea hæreſi falſa medicos omnes etiam hodie permanere. Putant, opinor, eam vim illi eſſe, quòd ea ſimilis ſit tunicæ internæ ventriculi noſtri, ſed vi tanta coquendi prædita, vt lapillos conficiat: ſed æquius fuerit, eam tunicam ex ſtruthiocamelo ſumere, quippe cui mira ſit natura coquendi, quæ ſine delectu deuorarit, vt ferrum & oſſa veruecum integra. Vnde & pelles eorum cum plumis mollioribus concinnatas ſtomachicis applicant. An non vident harum pellicularum temperamentum vitiari ſiccatione, & vim illam coquendi viuis ineſſe, nõ ſupereſſe mortuis: nec fortaſſe pellibus illis inſitum, ſed potius à carne multa craſſa denſa pelliculam hanc vndique ambiente.

Li. 11. ſimp.

IEcur lupi in medicamentum ex eupatorio hepaticum ſæpe indidi, nec multo efficacius ob id comperi. Hepaticos tamen ipſum tota ſubſtantia iuuare ſufficientem ſe habere experientiam ſcribit lib. 8. comp. ph. part. Puluerem quoque ex eo in hydrope cum vino albo in dies aliquot mane potũ, inter ſecreta quædam remedia reponunt nonnulli. Hepar tamen vulpis aridum ex oxymelite potum ſplenicis imperat Archigenes apud Galenum, lib. 9. comp. ph. part. Splen onagri aut equi ſylueſtris toſtus & tritus idem ibidem pollicetur. Hepati calido ſicco ſalubre exiſtimo hepar raiæ, cithari .i. rouſſetæ, & hepati .i. aquilæ maris, & ſi qua ſunt alia in piſcibus ſimilia.

Pulmonem

PVlmonem vulpis ſiccatum potúmque aſthmaticis Galenus, phthiſicis verò ob eandem totius ſubſtantiæ familiaritatem ſaluberrimum omnes propè practici inculcant. Plura de his in libro ſequente de ratione medicamenta componendi leges initio, vbi facultates compoſituro noſcendas declaramus.

Gal.lib.11. ſimpl.

REnes ſcincorum, crocodilorum terreſtrium, tanquàm pudendum ad venerem intendẽtes quidam bibunt: alij ſumen quoque & caudam aſſumunt: vnde compoſitio eſt Actuario diaſcincu.

Gal.lib.11. ſimplic.

CAſtorium, ſeu teſtes caſtoris calfaciunt ſiccant, ſunt tenuium valde partium, coquunt diſpoſitiones contumaces & ſcirrhoſas. Eligendi qui ex vno principio committũtur, & quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis, odore grauis & viruſolente, guſtu acri & mordaci. Ex quibus duobus ſuſpicari poſſis, ſubſtantiâ eſſe nobis aduerſiſſimos: nulli autem vel admotum vel ſumptum eſt pernicioſum caſtoriũ. Lutræ animalis fibro ſimilis teſtes idem pollere addit Herm. Pontici caſtores ſunt pſtantiſſimi, qđ & Virgilius innuit lib. 1. Geor. Vbi viroſa Põtus caſtorea mittere dicitur. Nec inepti qui ad Matronam Galliæ fluuium crebrò capiuntur, mirabili ſpectaculo animalia, cauda piſcoſa, ſoleæ æmula, pilo supernè canino: alibi Lutræ pedibus anterioribus anſeris, ſed vngatis, ſimiæ poſterioribus, auribus minimis, rotundis, dente validiſſimo, adunco, prælongo, ſeta oris cornea, architectura in foſſa ſua mirabili. Caſtorium nigrum fœtidum, rancidum, die vno necare affirmat Auic. Caſtorium è Perſide fermè adulteratum ad nos defertur: ſyncerum enim tanta vi odoris eſt præditum, vt olfacienti veſicam caſtorij, ſanguinem è naribus eliciat. Perſæ autem adulterandis rebus ſunt exercitatiſſimi. Seruatur annis decem.

Li.11. ſimp. Lib.3.c. ph.p. Dioſc. Li.11. ſimp. Bieure, fiber metatheſi dictus. Pli.cap. 30 lib.8. & cap.2. lib. 32. Ludouicus Rom. Patr.

FElle animalium ob acrimoniam & calorem ſolo vix vtimur, præterquàm ad aperiendas hæmorrhoidas, ſed collyrijs, trochiſcis, aliiſque remediis miſcemus. Fella piſcium oculis ſunt tutiora, vt eorundem hepata ſicco hepati ſalubriora.

Lib. Tobiæ.

SOrdes gymnaſiorum & balneorum colligi deſierunt, his tamen multò efficacior ad digerendum eſt aurium ſordes planè bilioſa.

OEſypus eſt ſuccidarum lanarum pinguitudo, calfacit, explet vlcera præſertim ſedis & vuluæ, ac emollit. ὕσσωπον & ὕσσωπον ὑγρόν apud Paulum aliquoties legitur, vnde opinor practicis conſuetudo appellandi hyſſopum humidum, pro œſypum, volentibus ab hyſſopo hærba ſeparare: οἴσυπος autem Galeno cum Dioſc. ſemper dicitur. Lana ſuccida & ſordida contuſis vtilis ob œſypum: lota verò eſt vice linamenti carpti: vſta autem acris calida ſicca, tenuium partium.

Dioſc. Lib. 11. ſimpli.

STercus canum & luporum, oſſibus, ac puerorum pane, & lupinis triduo educatorum, Galenus ceu certiſſima multorum affectuum remedia prædicat: ob id ſicca ſunt ſeruanda in vſus medicorum.

MOſchus Aëtio, Paulo, Actuario, Arabibus animalis Gazellæ dicti dorcadi ſimilis, eſt pus in vmbilico maturum, Dioſcoridi & Galeno incognitus. Cætera apertè declarat Ruellius, calfacit, ſiccat, ordine tertio Simeoni: tenuium eſt partium, odore aromatico, ſpiritus inſtaurat, imbecillas partes, cor firmat, lipothymiam & vires reſolutas ſanat, ob id compoſitionibus multis analepticis miſcetur: quibuſdam mulieribus vteri præfocationem affert, alijs in peſſo contra hanc mirè ꝓdeſt, vtero valde gratus, vt cum oleo cicino inunctus pudendo, venerem excitet. Melior eſt ſubflauus, quàm nigricans, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadit, quàm qui grauior. Indicus eſt melior Aphro. Ex Catay tamen niger præſtantiſſimus hodie affertur. Citrinum Auicenna præfert hodie incognitum, nam ferru-

Serapio.

gineus

gineus eſt. Quibuſdam malè olet, alijs caput frigidum iuuat, calidum ferit, & in eo epilepſiam excitat, pallore corpus inficit, odore in humido craſſo perennante viuaciſſimus. Serapio contrà ſcribit, cerebrum calfacere, ſiccare, roborare.

VVlpes tota in oleo percocta oleum facit vulpinum.

CAncrorum fluuialium vſtorum cineris drachmæ duæ cum drachma vna gentianæ ad morſum canis rabidi datur Actuario, in diacarcino antidoto. Idem Gal. lib. 11. ſimpl. vbi partibus decem cineris cancrorum addit partes quinque gentianæ, & thuris partem vnam. Cancrorum caro ex lacte, vel lacte ebutyrato cocta, hecticis analeptica eſt.

Gal. lib. 7. c. ph. par.

ASelli ſub aquarijs vaſis deliteſcentes in vaſe fictili ſuper prunas toſti donec albeſcant, triti melle cocto excepti dantur miſtri menſura, (triũ cochleariũ Act.) ante cibũ in ſpirãdi difficultate ab Aſclepiade, tanquàm extenuandi & digerendi facultate præditi. Qua verò notione ad ipſorũ vſum venerit, explicatu difficile eſt.

Lib. 2. c. ph. p.

Oleum decoctionis eorundem capiti perfuſum dolorem eius diuturnum à frigore aut craſſis humoribus ſanat.

Li. 11. ſimp Gal. in theraca ad Piſ.

CAntharides probantur in frumento inuentæ verſicolores, & quæ luteas in alis trãſuerſas habẽt lineas, corpore promiſſo, craſſo, blattarũ modo præpingues, inertes, ac imbecillæ: quę vnius ſunt coloris. enecantur vapore aceti per lineum, vaſis in quo ſunt operimentum. Totis vtitur Galenus ad pſωras, lepras. Hippocrates caput & pedes aufert, libro de fœminarum morbis. Hæ veſicam vlcerant ſolæ, vreticis autem ſalubriter miſcentur.

Confectio alkermes.

MΈταξα ὠμὰ Act. i. Sericum crudũ, minutim conciſum, tritum, ſpiritum & ſanguinẽ purgare, virtutẽ vitalem roborare creditur Serapioni & alijs: eius infuſi expreſſum idem præſtat, vt oſtendit diacoccon compoſitio. Sericum propriè quod arborum folijs Seres Scythię populi depexebant ad veſtes, Græci recentiores etiam ad ſerum. i. bombicum vermium fila tranſtulerunt: quæ etiam Setæ à ſetarum equinarum forma dici poſſunt. Goſopium autem eſt coto dictus Bombaſa Italis. Sericum putat Muſa frigidum, vt folia mori, quibus vermes naſcuntur, nec roborare cor cum Serapione & Auicenna, quia inodorũ eſt. Chermes idem ex herbæ ſimilis bipinnellæ radice excauata capi in Polonia ſæpe, rem à cocco baphico diuerſam, quo charmeſinus color floridus tingitur, non autem cocco: tingitur autem cum alumine, galla, & alijs, ob id pãnus ille non capiendus, ſed potiùs coccus, quem Arabes Chermes vocant. Coccus aſtringit, abortum prohibet.

Lib. 6. c. ph. p. Gal. lib. 6. c. ph. p.

CInis recens hirundinum in diabeſaſa recipitur. Pulli hirundinum cum pennis in fictili ſuper prunas vſti diachelidoniũ ſtomaticũ ad anginas Andromacho faciunt apud Galenum. Hirundinum ſtercus acre & digerens, vt aliorum animalium, magis, minùs.

BΛάττος & βλάττιον βυζαντός appellatur Actuario in aurea Alexandrina diamargarito calido. Vnguis odorat⁹ vel aromaticus, lib. 1. cõp. ph. part. conchylij tegumentũ odore in caſtoriũ quadantenus inclinãte ſuffitus gratiâ adhibetur, Dioſ.

VNiones ſeu Margaritæ velluntur ex quodam cõcharum genere læui, minimos ex mytulorũ cõchis extraxi. Cor roborare, & putredini circa ipſum reſiſtere creduntur, frigidi ſicci. Ob hæc remedijs imbecillorum febricitantium, peſtilentium, miſcentur integri potiores his, quos ars pertrudit.

Vipera-

VIperarum caro ſiccat, valenter digerit, mediocriter calfacit. Vis eius ad cutim ꝓperat, & ad eam expellit corporis excremēta, à quibus in multū cacochymis ingens numerus pediculorum prouenit, & à cute velut ſquamma abſcedit, & decidit epidermis, ad quam protruſi ſiſtuntur craſſi & terroſi humores, à quibus pſoræ, lepræ, elephantes naſcuntur. De his plura in theriace dicemus. Li. 11. ſimp.

Ex prædictis aromata ſunt, amomum, cinamomum, caſia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica: partes balſami, crocus, folium, folium malabathri, ladanum, aſpalathū. i. xylaloê, macer. Addunt recentiores tanquàm precioſiſſima, ambram, vnguem odoratum, caphuram, cubebas, doronicum, galangam, caryophylla, moſchum, macis, nucem moſchatam, ſantalum triplex, cornu monocerotis, zedoariam.

In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere præſtantiora cenſentur, vt Galenus in antidotis. Sapore autem ſi explorabis, ne multa continenter guſta, ſed vel os intereà ablue, vel papyrum mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis ſapor exoleuerit, vt non prioris reliquiæ indicium tibi falſum afferant poſterioris aromatis. Hæc cùm ſint eſſentiæ tenuis, celeriùs exanimantur, præſertim aêre calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iam comminuta. Ob id vtenda cùm vegetiſſima ſunt, nondum verò carioſa, foraminulenta, exoluta, & emortua.

Ex his item purgatoria ſunt, Agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus vterque, tithymalli, & aliæ multæ lactariæ, daphnoides, opopanax, polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus, ſcammonium: & quæ Arabes ac neoterici addiderunt, euphorbium (huic enim nec Dioſcorides, nec Galenus vim purgatricem tribuunt) caſſia fiſtula, myrobalanus quintuplex, hermodactyli, lapis Armenus Alexandro Tralliano, & cyaneus, manna, rha barbarum, tamar Indi, turbith, ſenna, & alia quædam Meſuæ tradita.

Hæc autem purgatoria quàm prædicta omnia maiore cura & ſtudio deligenda, reponenda, nec ita diu ſeruanda, vt deteriora euaſerint. Adhæc quæ in horum quibuſdam vis eſt malefica & vehementior, eſt mitiganda.

Ablutione, in Aloë & cæteris.

Formatione in Trochiſcos, in Agarico, Colocynthide, Sagapeno.

Infuſione, in Myrobalanis omnibus.

Coctione, in Malo cydonio & maza in Scammonio: in Malo citreo & maza in Euphorbio.

Miſtis aromatibus, vt Spica nardi cum Rha barbaro, quam ſi omiſeris cum Medicis Pariſienſibus, nihil peccaueris, quòd ſatis ſit mite Rha barbarum, nec Spicæ viribus magnoperè egeat. Turbith zinzibere, vel ſpica, vel maſtiche: hæc enim malefica omnia corrigunt.

Aſſatione, aut ſiccatione in ſole, in ſquilla.

Iure Capi vel Galli veteris, vel vino muſteo, in Senna, Polypodio.

Sorbitione aliqua medicamenti, præſertim valentioris, reliquias detergente & extrudente, vt iuſculo carnium, piſorum, aqua hordei mellita vel ſaccharata, vino, oleo, in cucumere agreſti, & ſcammoniatis.

Alia in his mitiora domari non poſtulant, niſi ſiquando morbum aliquem corporis auctura videntur: ob id caſſiæ fiſtulæ in fluore alui miſcetur maſtiche, vel aliud ſtomachicum. Tamar Indis in ventriculi intemperie frigida miſcemus calida ſtomachica. De his omnibus plura toto propè libro tertio.

Cętera ad purgantium medicamentorum naturam pertinentia fuſiùs hìc eram declaraturus,

declaraturus, niſi Ioannes Tagaultius Pariſijs Doctor Medicus lõgè doctiſſimus, eam ipſam operam ex Meſue, & alijs eius rei peritioribus nobis diligenter contuliſſet.

Simplicia alia Dioſcoridis, Galeni, & aliorum plurima, hodie parum cognita, feciſſem notiora & certiora, niſi hac gloria merita Gulielmum Peliſſerium Epiſcopum Monpeſſulanenſem, doctiſſimum, diligentiſſimum, integerrimum, fraudare noluiſſem. Adde quòd ea hoc loco potiſſimùm tractanda cenſui, quæ in deſcribendas poſteà compoſitiones frequentiùs recipiuntur, vt ex cognitis ſimplicium viribus, totius facultatem lector intelligat.

FINIS LIBRI PRIMI DE SIMPLICIBVS.

METHODVS MEdicamenta componendi & AB ALIIS COMPOSITA EXPENDENDI AC IVDICANDI, QVIBVS AFFECTIBVS MEdeantur, & an quod titulis pollicentur, præſtare poſſint. Liber ſecundus.

HOMINES cùm ſimus, errare non eſt difficile. Hinc Archigenes priorum errata quædam coarguit, & Galenus Archigenis. De Galeno autem dicere auſim, quod is de Hippocrate paſſim inculcat, ſcriptum ſcilicet eſſe ab eo nihil perperàm. Nos verò Galeni vmbram vixdum aſſequutos medicorum propè reliquorum conditionem ſubire non fuerit mirum: ſed lectorem rogamus, vt quicquid laude dignum in his laboribus noſtris commendarit, Galeno præcipuè tribuat, vitia autem noſtro aſſuat capiti. Quanquàm ſi quid iudico, aut nulla ſint, aut perpauca, & quæ nos fugerunt: niſi naſutus aliquis calumnietur, multa ſæpe hîc exempla congeri, nulla vel vtilitate, vel neceſſitate: interdum ea deſiderari. Præter hæc illa paſſim non magis cohærere, q̃ ſine calce arenas. Sed id vitio non verterit, ſi inſtitutum noſtrum intellexerit fuiſſe, vt hæc tanquàm idonea rei propoſitæ teſtimonia etiam vt in manum venirent ſcriberemus: aliquando tamen ordine certo digeſſimus, vbi ordini erat locus. Neque enim Hippocratis Epidemia, tanquàm ſcopas diſſolutas, ſparſa & interhiantia exempla quiſquam damnarit, ex quibus tamen ille tam diuinos excerpſit aphoriſmos, & prognoſtica Medico maximè neceſſaria. Quomodò ex his exemplis noſtris vniuerſalia illa theoremata ad componendi rationem maximè neceſſaria colligere poſſis, aut hæc per illa inducendi methodo comprobare. Quòd ſi non videantur ad plenum abſoluta, quæ ad medicamenta componendi methodum pertinent, cùm anni poſteriores docta & elaborata magis afferre conſueuerint, tum virorum doctorum animaduerſionibus admoniti, tum iudicio lectione Galeni plurima firmando, meliora aliquando reddemus. Methodus verò medicamenta componendi hunc habet ſcopum, vt ſiquando librum conſuetorum nobis medicamentorum compoſitiones ſcriptas continentem perdiderimus, perditis ſimilia poſſimus componere, ex formula quadam mutationis ad propoſiti inuentionem nobis cognita, quam multis particularibus compoſitionibus exercuerimus. Non modò autem rectè pharmaca componere docet hæc methodus, ſed etiam præſtat, vt quæ à veteribus medicis ſunt ſcripta compoſita medicamenta, promptè expendamus, & his omnibus etiam citra limitationem pronũciatis, commodè vtamur. Melius enim eſt, maiorum experimentis probata medicamenta à nobis ſumi rationem his vtendi ſcientibus. Empirici verò cùm ignorent, qua ratione compoſita ſint pharmaca ſingula, perditis deſcriptionibus, alia componere non poſſunt. Quòd ſi naturam ſcirent affectuũ curandorũ & eorũ magnitudinẽ, & methodũ cognoſcerent inueniendi vires ſimplicium medicamentorum, & curationis ſcopum, non deſiderarent modum curationis & compoſitionis. Hunc autem laborem eo nomine ſumpſimus, vt Galenum à calumnia liberaremus, quem falſò inſimulant ſues quidam ſtolidi, quòd operibus de compoſitione medicamentorum κατὰ τόπους καὶ κατὰ γένη catalogum tantùm compoſitorum à ſe & alijs medicamentorum recenſeat, ſed componendi rationem nuſquàm libris prædictis tradat. Probamus enim hanc methodum

ceu animam quandam locis probè omnibus interſperſam. Quam rem vt tibi veriſſimam eſſe magis perſuadeas, loca indidem ſignauimus hîc quàm plurima: addidimúſque libros illos Galeni, ſi quis identidem relegerit, eſſe digniſſimos, qui à medicis in vſu frequentiore habeantur. Ex his item & alijs non paucis probabimus aliquando, neque Galenum fuiſſe, neque Galeni ſtudioſos eſſe operum Medicorum, ſeu vt cum illis loquar, praxis imperitos: quod vitium Arabiſtæ quidam impoſtores Medici nomine indigniſſimi, & Galeno, & Galeni familiæ impingunt: ídque imperitis quibuſdam pharmacopœis perſuadent eò faciliùs, ꝙ illi Galenicas ſchedas ferè auerſentur, quia veterum more ſcribantur, hoc eſt, puriùs, & breuiùs, & quantum fieri poteſt, pauciſſimis ſimplicibus conſtantes. Illi verò lucri helluones nihil de ægrorum ſalute ſolliciti, ea tantùm laudant Medicorum reſcripta, quæ ſumptuoſa ſunt ac precioſa: ob id quòd magna ſimplicium idem pollentium turba ſunt coagmentata: quod Arabiſtarum iſtorum publicum eſt vitium, ægris ſæpe noxium, ſemper ſumptuoſum, nota certè Cēſoria, aut paulò ſeueriore alia caſtigandum: ea etiam ratione, quòd Auicennæ ſui principis dogma deſerunt, imperantis parſimoniam medicamentorum potiùs quàm multitudinem, vbi vnicus eſt nobis ſcopus, nec multi affectus complicati.

Initio ſimplic.
In lib. ſanit. tuendæ.

MEDICAMENTVM eſt, quod corporis noſtri naturam alterare poteſt ac immutare prima, ſecunda, tertia, quarta facultate, ſeu tota ſua ſubſtantia, ídque ad ſanitatem faciendam (nam ad tutandam medicamentis opus nequaquàm eſt) ſiue ipſum ſumatur, ſiue admoueatur. Medicamenti verò ſignificationem hoc loco minùs latè fundimus, q̄ Galenus, pharmaci etiam deleteria complectentis, quæ nemo rectè medicamenta vocarit, niſi ſiquando illorum quædam caſtigata & alijs miſta vim ipſorum obtundentibus corpori admoueantur, & quædam horum etiam in corpus recipiantur: quod in compoſitis medicamentis audies. Simplex medicamentum, cui nulla alia ſubſtantia opera noſtra acceſſit: compoſitum verò, cui acceſſit.

Lib. 3. temperament.

Lib. 1. phy.
Lib. 1. aliment.
Li. 2. ſimp. cap. 13.

Compoſitio medicamentorum eſt ipſorum viribus variorum cum ratione à Medico facta miſtio. Qualis naturæ in re eadem perfrequens cernitur, cùm pauca liceat inuenire non medicamenta ſolùm, ſed etiam alimenta, quæ ſubſtantijs pluribus, ſed ſingulis elementa quatuor ſortitis non conſtent, iíſque natura diuerſis, & plærunque etiam contrarijs: vt in aloë ſubſtantia eſt vna terrea, craſſa, cruda, frigida, aſtringens: altera terrea quidem, ſed calore interno multùm tenuata, amara, calida, cholagoga: ſic in Rha barbaro, Alumine, Chalcantho, Chalciti ſubſtantiæ inſunt duæ contrariæ. In Roſa, Agarico, & alijs permultis etiam tres: ſunt & quibus quatuor naturæ inſunt. Cæterùm hæc omnia Medici vocare ſimplicia conſueuerunt, quemadmodùm & quædam verè compoſita, ſed quæ paucioribus conſtant ſimplicibus, quàm alia eiuſdem generis compoſita. Hac ratione dia trion pipereon ſimplex Galeno dicitur, quanuis conſtet trium pipereon ana drachmis quinquaginta, & aniſi, thymi ana drachmis octo. Minus idem fuerit ſimplex, ſi zinziberis etiam drachmas octo recipiat. Compoſitius quoque fuerit, ſi horum trium pondus duplum, hoc eſt, drachmas ſexdecim recipit. Præter quæ omnia quod compoſitum dicitur, etiam recipit ami, ſeſeli, libyſticum, enulam, ſpicam nardi, caſiam, & alia id genus, quæ ipſum vehementer medicamentoſum reddit. Sic Actuario & practicis Oxymeli ſimplex & compoſitum, Oxoſachar ſimplex & compoſitum, & alia permulta eadem ratione dicuntur. Quomodò opinor, vena, arteria, muſculus Galeno lib. de differentijs morborum partes vocantur ſimplices & primæ, cùm reuerà ſint compoſitæ vena & arteria ex fibris & membranis, Galen. lib. de inæquali intemperie: muſculus ex carne ſimplici, fibris neruorum & ligamentorum, venis, arterijs, tunica, Gal. de motu muſculorum, & in anatomicis paſſim. Sed ex pauciſſimis cōpoſitæ partes dictæ, ſimplices videri queant, maximè compoſitis organis collatæ.

Lib. 4. ſanit tuendæ.

Simplicia

Simplicia igitur medicamenta propriè vocamus,quibus miſtio nulla à nobis acceſſit,etiam ſi ſint ex ſubſtantijs naturâ diuerſis compoſita. Quæ verò minùs à nobis cõ poſita ſunt,catachreſticôs etiam ſimplicia vocamus. Compoſita enim medicamenta nobis hoc loco vocantur, quæ miniſter naturæ Medicus, ac imitator ex varijs ſimplicibus diuerſa pollentibus commiſcuit : non quidem tota per tota (id enim naturæ ſolius,ac Dei munus eſt)ſed per partium minimarum viciniam & contactum nonnunquàm tam exactum,præſertim coctione longa,ſed blanda, & veluti totius fermentatione,vt à vera miſtione parum abſit:mirum ni etiam à nobis miſta quædam ægriùs ſeparentur,quàm aliqua vi naturæ confuſa,vt in lacte,rha barbaro,aloë,& plæriſque alijs videre licet.Nec abs re addidimus, miſcenda eſſe viribus diuerſa,non autem quæ idem poſſunt.Quod etiam hodie celebribus medicis in conſuetudine eſt,quum id ad ſumptuum magnitudinem magis ſit,& remediorum multitudinis oſtentationem,quàm ægrorum ſalutem,aut compoſitionis vſum . Sed id vitij non recipiendum eſſe,pòſt abundè docebimus: ſimúlq; excuſabimus celebres illos ac priſcos Medicos,ſiquando in eum errorem incidiſſe videbuntur.

Dicamus iam quæ maioribus noſtris fuit medicamenta componendi non dico 1.
vtilitas, ſed neceſſitas. Deinde quæ medicamenta tam ſumenda quàm admo- 2.
uenda methodo certa compoſituro ſint neceſſaria. Poſt hæc, in quibus medi- 3.
camenta componendi ratio conſiſtat. Præthereà exemplis aliquot celebribus v- 4.
niuerſalem hanc methodum exercebimus. Poſtremò,qua ratione quis rectè cõ 5.
poſitis vti queat, perſtringemus.

MEdicamenta componere Medici ſunt coacti multis de cauſis,quas ſingulatim percenſere viſum eſt,vt lector diligens nihil hanc in rem commodum deſiderare poſſit.

Vt remedia inueniendi prima indicatio ab affectu ipſo præter naturam ſumitur,ſic ab eodem prima componendi medicamenta ratio eſt profecta.Si enim ſolis ſimplicibus medicamentis omnes affectus præter naturam curare liceret,nullus vnquàm vſus foret compoſitorum.Simplex verò affectus ſimplicem exhibet indicationem,complexus compoſitam.Quòd ſi vno ſimplici remedio præſente affectum ſimplicem curare poſſumus,id adhibemus compoſitione neglecta .Si verò id ſimplex quod nobis ad manum eſt,valentius aut inualidius, quàm affectui conuenit, aut colore,odore,ſapore,conſiſtentia,vel alijs pòſt dicẽdis, à ſcopo nobis propoſito eſt alienũ:miſtionis iam inſurgit neceſſitas eorum,quæ vires minuant, vel augeant,vel coloris,odoris,ſaporis,conſiſtentiæ abſurditatem corrigant.

Lib. 1. c. ph. g.

Duæ igitur primæ & principales cauſæ compoſitionis videntur, affectuum natura contrariorum complicatio, & ſimplicium tam ſimplicem quàm complexum affectum expugnaturorũ penuria, & præter has temperatura, partis figura, ſitus, ſenſus, aëris natura. Vt ſi affectus ſit intemperies totius vel partis vno gradu calidior,vno gradu frigidiora vt profligaretur,poſtularet:haberet autem fortè ad manum Medicus tantùm duo ſimplicia,vnum temperatum,& ob id imbecillius : alterum ſecundò gradu frigidum,idémque valentius, quàm propoſito affectui conueniret:vtriuſque æqua portione miſta medicamentum fecit frigidum primo ordine,malo præſenti idoneum.Quomodò vinum per ſe ſitim non extinguit,quia calidum:nec acetum,quia ſiccum:nec aqua per ſe,quia tardiùs permeat & diſtribuitur:miſta autem aqua alterutri horum certa proportione, ſitim probè extinguit. Nam hæc vini caliditatem,& aceti ſiccitatem ſua frigiditate & humiditate corrigit.Tam vinum autem quàm acetum eſſentiæ ſuæ tenuitate ipſi aquæ celeritatem & permeandi promptitudinem impertit. In œdemate pituitam,quæ in partem affluxit oxycratum ex ſpongia admotum vacuat,quorum nullũ per ſe id pręſtiterit.

Exemplum neceſſariæ compoſitionis morbo ſimilari.
Li. 1. ſimp. cap. 3.
In organico Lib. 2. ad Glauconem
In cõmuni.

Cùm vlcus cauum curaturus habet ſolùm ceram ſiue ceratum, & æruginem, non etiã thus,irim,ariſtolochiã,farinam erui, radicem panacis, & alia vlceri cauo idonea. Cera autem & per ſe,& magis etiam cum oleo Rhodino in ceratum liqui-

Lib.1. c. ph. 8. & lib.3.meth.

dius effuſa,vlcus facit ſordidum,quia nec terget,nec ſiccat,quæ duo carni gignendæ ad vlceris cauitatem implendam ſunt neceſſaria . Aerugo autem ſola erodendo & exedendo,vlcus magis cauat,& phlegmonem excitat: vtrumque ergo per ſe vitandum eſt,ac ex ambobus miſturam cera valentiorem, ærugine imbecilliorem facimus.Sed quoniam ceratum paulò eſt inferius idoneo ſarcotico,ærugo autem multo valentior,multo illi cerato,vt libiæ vni,liquidiori modicam æruginem, vt partem decimam vel duodecimã,hoc eſt,vnciã,pro corporis differentijs miſcebimus. Nam cuiuſq; quantitas ante experientiã à nemine inueniri poteſt,cõiectura tamen iudicari poteſt,vt primam experientiam nullus valde infauſtus ſequatur euentus. Pars verò æruginis decima acrius medicamentum facit,ob id eſt idoneum carni gignendæ in corporibus validioribus,duris,ſiccis temperamento,vt agricolarum, nautarum,venatorum.Duodecima imbecillioribus & mollibus vel naturâ,vel victus conſuetudine,& humidis,& candidis corporibus,qualia ſunt mulierum,eunuchorum,puerorum,conuenit.

In quo exemplo ſimplicia vtraque & inter ſe ſunt maximè contraria,& affectui per ſe ſunt nocentiſſima:miſta tamen quo dixi modo,ſarcoticum,colleticum, & epuloticum efficiunt præſtantiſſimum,quale etiam eſt dia chalciteos Galeni:cùm cera per ſe,multò magis adeps,atque adeò oleum ipſum ob humiditatem multam & lentorem in vlcere ſordem cumulet,& chalcitis ſiccior,acrior, erodentior cauitatem augeat.Optima verò medicamenta maiores ex contrarijs miſcuerunt ratione ipſa monſtrante viam,& compoſitionem inueniente : de cuius virtute experientia poſterior decernit. In hoc autem & alijs propè omnibus medium eſt parandum potiùs, ceu ad mediam temperaturam aptatum : ad temperaturas verò vtrinque à media recedentes,ſi vires medicamenti ſint imbecilliores,augẽda eſt ęrugo vel chalcitis,& ſi vis,mel addendum:ſi validiores , ærugo chalcitíſque minuenda magis & minùs pro effecti eius portione,vel augendum ceratum,adeps,& cætera. Coniecturam enim tuam vſus & experientia docebunt.Si enim carne impletur,bonum: ſi ſorde,eſt infirmius:ſi cauum magis fit,& eroſionis ſenſum æger ſenſit,ac pars calidior,rubentior,tumentior apparet,eſt valentius:& in alijs eadem ratione compoſitis idem faciendum,vt pòſt fuſiùs audies.

Eſt etiam cùm affectus emplaſton medicamentum exigit, qualem conſiſtentiam cùm nullũm ſimplex medicamentum per ſe facere poſſit (non enim bitumen, non cera,non reſina,non pix,non propolis , non ladanum talem vſum præbent, multò minùs ærugo,ceruſſa,lithargyros,molybdena,vel aliud metallicum,nec hærbæ etiam ſolæ emplaſton medicamentum faciunt)miſtura opus fuit,vt ſimplicia in vſu hoc eſſe poſſent,alioqui ob conditionem ſuam & naturam in id inepta . Propterea primi emplaſtrorum authores ratione optima,ex oleo quoque metallica coxerunt, & liquabilia liquefecerunt,& hærbas contuſas,& cretas adiecerunt.

Quædam præterea componimus affectui præſenti contraria ex naturæ imitatione,cuius ritè agentis Medicus perpetuò eſt miniſter,vt clyſterem in aluo aſtricta ex hydromelite & oleo,interdum ex oleo ſolo cum ſale componimus,in quibus durum ſiccitate ſtercus emolliendi.i.humectandi eſt facultas:deinde viæ ipſius per inteſtina oleo lubricandæ ad liberiorem deſcẽſum: poſtremò aut mel aut ſal mordendo,expultricem ad opus ſuum excitat,vt bilis flaua in ſanis corporibus ſtercori miſta.Tales ſunt crebri clyſteres Galeno in lib.ſanit.tuendæ, & therapeuticis: horũque ratio ea redditur Aphrodiſeo in problematis. Huc pertinet , quòd multis ſimplicibus etiam curando affectui ſimplici vel compoſito idoneis, ſæpè facultates aliæ inſunt affectui noxiæ:cùm rarum ſit ſimplex medicamentum , quod ex varijs ſubſtantijs,& ſæpe contrarijs non ſit temperatum.Quo caſu eas miſtione aliorum inducimus:ſic ſcammonio,cholagogo alia miſcemus frigida, craſſa, aſtringentia, partes principes roborantia,vt calori , tenuitati, diſſolutioni, partium principum noxæ à ſcammonio imminenti occurramus. Sic opium caſtorio , hyoſcyamũ allio,cæpa,ſemine rhaphani,mandragoræ corticem abſinthio,ſinapi, frigida ſcili-

cet calidis obtundimus:& in theriace,mithridatio,aliiſque multis ſimiliter.

Secundo loco medicamentorum compoſitionis vſus eſt maximus,in affectibus complexis diuerſas ſimul facultates interdum contrarias deſiderantibus, vt repellendi ſimul & digerendi, incraſſandi & tenuandi, incidendi, tenuandi, tergendi, qualia ſunt multa cõpoſita polychreſta,vt theriace,mithridatios,& alia nõ pauca.

Si eſt igitur hydrops frigidus humidus affectus cum febri calido ſicco morbo implexus,vtriuſq; per ſibi contraria remedia eſt habenda ratio,ſi æquè pollent, ſi alterutrum magis vrgeat,illi attentiùs proſpiciendum, altero tamen affectu intereà non neglecto. Sic vbi vlcus eſt cum phlegmone quæ hanc curant refrigerantia,vlcus mordent, & inſuppurabile reddunt: quæ verò vlcus tergent ſiccántque,phlegmonem exacerbant.Componendum igitur fuit medicamentum, in quo vtriuſque talis habeatur ratio,vt neutri magnoperè incommodetur: ſed tamen eo caſu phlegmones maior eſt habenda ratio, quippe citra cuius curationem vlcus nunquàm ſanaueris. Idem ſtatuendum eſt, vbi affectus cauſa adhuc præſens in corpore,& ipſe affectus, naturæ ſunt diuerſæ:vt in quotidianis & quartanis febribus cauſa eſt materia frigida,morbus calidus:vtriuſque enim habenda eſt ratio,ſed maior vrgentioris. Compoſito etiam medicamento ſæpe opus, cùm morbi eiuſdem ꝑmultæ ſunt cauſæ:vt ſi ſuccus & multus, & craſſus,& lentus faciat obſtructionem:craſſo tenuans,lento incídens & tergens,& fluxile reddens,multo vacuans contrarium debetur.Quæ omnes facultates cùm rarò in vno ſint medicamẽto,ſimplicibus multis ſimul miſtis perficiendæ fuerunt. Sic cùm venena calida ſimul & frigida ſunt expellenda de corpore, vel aduerſus hæc corpus eſt muniendum.Qua etiam de cauſa theriace multum contrarijs eſt commiſta.

Exercere ſeſe poteſt quiſque exemplis plurimis per omnes affectus naturæ diuerſæ complicatos,vt intemperies partium magnarum aut etiam principum inæquales,ſine materia & cum humoribus,ſimplices & compoſitas:vt incommoderationum differentias ſibi connexas,vt ſolutionis continui ſpecies ſecum compoſitas, vel etiam cum aliis prædictis morborum generibus. Si verò naturæ ſint eiuſdem affectus,vt cauſa & morbus calida(vt in tertianis)vt intemperies calida ventriculi,& hepatis,& partium vicinarum:minùs eſt neceſſe compoſito vti,ſi ad manum eſt quod refrigerare quantum affectus ipſe poſtulat & partis natura, vt ad iuſtam temperiem reducatur.

Qui igitur primi compoſuerunt medicamenta propria & familiaria aduerſus impactam partis alicuius anguſtis meatibus materiam,vt humorem craſſum & lentum,interdum etiam ſpiritum flatulentum & vaporoſum ad curationem longius tempus requirentem,eguerunt varia medicamentorum miſtione, quorum quædã impactam materiam tenuent,& meatus dilatent,per quos materia illa excernatur: alia partem affectã roborent,ne talem materiam aut gignat,aut aliũde recipiat,&vt quod extenuatum eſt excernat,impactum coquat & tenuet: alia quæ ſubſtantiam affluentem repellant:alia quæ receptam coquant:alia diſcutiant. Quod ſi ſingulis eis effectis peculiare habes compoſitum medicamentum in affectibus curatu difficilibus,ſecundum Hippocratis conſilium,inſpice,in quónam horum medicamentum ſimplex calidum ſit copioſius,& in quo frigidum humidum ſiccum,aut tenuum partium, aut craſſarum: deinde ex ſucceſſu remedij loco affecto priùs admoti, coniecta an in eodem perſeuerandum ſit,vel ad aliud tranſeundum, etiam eorum quæ idem pollicentur,vel ambo miſcenda,vt medium quodammodò facias.

Lib. 2. c. ph. part.

Aph. 52. lib. 2.

Tertia cauſa componendi medicamenta fuit totius corporis natura,& partium ad quas ea ferri volumus,& per quas tranſitura ſunt: vt ſi habeo medicamentum liberandæ obſtructioni idoneum,ea autem eſt in liene,aut hepate,aut renibus, miſcenda ſunt liquida,tenuia,& totius ſubſtãtiæ ſimilitudine ipſi parti familiaria,quæ medicamentum,aut medicamenti facultatem ad partes deducant,eáſque roborent, ſi robore pars ipſa egebit,ob actionis præſtantiam: vt eupatorium hepaticis,aſplenium ſplenicis, nephriticis ceſtron aut cicer miſcendum: de quibus poſteà: ſic

ſtæchas agarico miſta pituitę ex cerebro purgationē iuuat, hyſſop⁹ verò ex thorace. Prætereà naturarum quædam proprietas hac vel illa compoſitione recreata, ab alia abhorrens, compoſito nos vti ſæpe coëgit: & item coloris, odoris, ac potiſſimū ſaporis gratia, & ſtudium ſeruandæ diu miſtionis. Tres hæ cauſæ neceſſitatis cōponendorum medicamentorum ſufficere poſſunt, ſumptæ ex natura & affectus, & corporis affecti, & medicamenti affectum illum in hoc corpore ſanaturi. Quæ verò minores ſunt compoſitionis vtilitates, plurimæ ex alijs indicationum differen-
Lib.2.c. ph.g. tijs ſumendæ, in ratione componendi dicentur. Præter quas omnes vna hæc maxima eſt, vt compoſitis tibi conſuetis, amiſſis ſimilia reponas: vtque compoſitionis rationem in compoſitis veterum agnoſcas, & quorundam ipſorum facultates ab illis non definitas inuenias, aut etiam falſò adſcriptas refellas. Cognitis enim ſim-
Lib.1.c. ph.p. plicium facultatibus & qualitatibus, poteris virtutem compoſitorum à veteribus medicamentorum inuenire, & ſimilia componere. Hinc etiam cognoſces affectus corpori ex medicamento ſucceſſuros, & prænoſces: & his iam factis atq; facilè cognitis, remedia idonea inuenies ratione compoſitionis inuentrice, cuius facultas experientia probanda eſt, quanuis ante hanc coniectura quoque artificioſa colligatur: vt ſi corpora ſicca ſunt & valida, valentius medicamentum poſſe ſuſtinere confidis: ſi imbecilliora & molliora vel naturâ vel victus ratione ſint, ea non ferent. Sic cùm à pulmonibus & thorace materiam craſſam lentam expectorare oportet, potu largiore opus eſt, atque liquidioribus eclegmatis vtendis inter medicamenta
Initio lib.7 c. ph. par. arteriaca, ſiue illa ſint acria & mordacia vehementer ex aro, pipere, caſia, cinamomo, galbano, reſina terebinthina, & alijs eius generis incidentibus, & tenuantibus, & tergentibus: ſiue tantùm moderatè tergentibus conſtent cremore ptiſſanę, amygdalis. Nam quæ emplaſtica ſunt exactè, & morſus expertia, ex paſſo Cretico, gūmi, tragacātho, glycyrrhiza, arterię aſperitates tantū læuigant, non etiā expectorāt.

Lib.1. c. ph. g. & initio lib.6 c. ph. p. Nunc mihi dicenda ſunt, quæ compoſituro certa methodo medicamenta ſint cognoſcenda, illa nimirùm tria: affectus omnes corporis præter naturam, in quos medicamenta componimus: corporis ipſius natura, ſine qua nec affectus illos ad vnguem noſſe, nec probè & tutò vti medicamento queas: tertio ſimplicium omnium medicamentorum facultates pernoſcendæ ſunt, primæ, ſecundæ, tertiæ, quartæ.i. cauſæ medicamentorum effectrices, ſeu naturales quedam eorum potentiæ corpus noſtrum immutantes. Nam cùm primus & præcipuus componendi medicamenti ſcopus ſit affectus præter naturam, nullo ſimplici remedio curabilis, illius tota natura tanquàm vngues & digiti cognitiſſima eſſe debet: ſi calidus ſcilicet aut frigid⁹, humidus aut ſiccus, vel horum coniugatione intemperatus, & quoto ordine eſt vnuſquiſq; talis. Item ſi cum materia vel ſine materia, ſi cauſam habet deſitam vel adhuc præſentem, & eam vel hecticam vel ſcheticam: adhæc ſi profundus eſt morbus vel ſublimis, prope partem momentaneam vel longè ab ea, & alia propè innumerabilia, partim pòſt dicenda in ratione componendi, partim ex curandi indicationibus ſumenda. Quòd ſi naturâ affectus incognitâ vel neglectâ aduerſus ipſum medicamenta componis, cùm ſcopo certo compoſitionis careas, illi es ſimilis, qui oculis clauſis telum, quo fortuna feret, emittit. Is enim vt ſcopum vel nūquàm vel rariſſimè, idque fortuitò, attinget. Sic medicamētum in hunc affectum exactè non cognitum ſi componis, illum vix vnquàm ſanaueris: mirum ni etiam plurimùm auxeris, cùm medicamenta ſint rara, quæ nec proſint, nec obſint, ſed ferè ſalubria ſint, aut inſalubria: pauciſſima, & raròneutra. Se igitur quiſquis eſt medicinæ ſtudioſus, diligenter exerceat in morborum, cauſarum, ſymptomatum cognitione, vt perſpecta horum cuiuſque natura, ſtatim concipiat ex theoremate illo
Lib. de flatibus. Hippocratico contraria contrariorum remedia, quo genere remediorum ſit opus, calidóne an frigido, humido vel ſicco, tenuante aut incraſſante, molliente vel durante, vel alio reliquorum ſimilium. Deinde in ipſis ſimplicibus tanquàm prōptuario longè vberrimo & copiæ cornu pleniſſimo, ſumma cura, præcipuóq; ſtudio

veſtiget,

veſtiget, quæ quibus affectibus ſunt, quantum opus eſt, contraria. Id quod ſi in vno aliquo non ineſt, duobus aut pluribus ſimul miſtis efficiat. In quo ſtudio nemo ſe vnquàm feliciter geret, cui ſimplicium omnium natura (vt idem de reliquis ſalubribus cauſis tibi perſuadeas) non ſit tanquàm ſua domus cognita. Nam præterquàm quòd illis ſimplicibus vti rectè nequeat, neque etiam poſſit ex his probè aliquid cõponere, aut aliorum compoſitis rectè vti: nemo enim compoſito vnquàm rectè vtetur, viribus ſimplicium id componentium ignoratis: cùm illius vires ex horum viribus propè ſolis ſint æſtimandæ: quomodò partes in nobis organicæ ſeu compoſitæ, vt rectè vel malè habeant, id ex ſimilarium ſeu ſimplicium magnitudine, numero, figura, ſitu, & connexione accipiunt. Quis igitur pęna non ſola ignominiæ nota dignos non putet, multos huius ætatis Medicos, etiam hominum opinione celebres, qui neglecta ſimplicium exquiſita obſeruatione, contenti ſunt facultate compoſiti vtcunque cognita. Illis enim ſatis eſt ſcire, catholicum humores omnes purgare, diaphœnicon bilem flauam, diacnicum pituitam, diaſennam ſuccum melancholicum, coccia catapotia cerebrum, optica oculos: neque ſunt ſolliciti quibus horum quodque ſimplicibus conſtet, & quanta ſingulorum menſura: neque curant hi, ſi vires habeant compoſita, quas titulo pollicentur. Cùm tamen ſimplicia ſint & naturâ & tempore priora compoſitis, & ab illis hæc omnem propemodùm habeãt facultatem: niſi ſi qua ex contrarijs compoſita (quorum maxima turba eſt) facultatem componendo acquirant non modò diuerſam, ſed etiam ſæpe contrariam ſimplicibus per ſe vſurpatis, quod in ſarcotico ex ærugine & oleo, & dia chalciteos emplaſtro oſtendimus. Adde quòd vis quædam diuerſa, ſed ferè exigua ex ipſa compoſitionis & noſtræ coctionis ratione nonnunquàm proficiſcitur: magna verò quibuſdam ex coctione à miſtorum calore natiuo tandem perfecta, vt in theriace & mithridatio audies. Quæ medicantium conſuetudo ſi recipitur, quid miramur medicinam paucis admodùm menſibus percipi? quid miri eſt, idiotas ad medicinam faciendam conuolare, cùm phyſiologiæ totius, prætereà vtrique ſint ignari, vt reliquam quorundam ignorantiam taceam.

Iam patere cuiuis arbitror, medicamenta compoſituro cognitiſſimam eſſe affectus curandi, & remedij curantis naturam oportere. Qui enim morbum, ac morbi cauſam, & vtriuſque naturam pernouerit, deinde ſimplicium medicamentorum omnium, aut ſaltem plurimorum & vſurpatiorum vires omnes, in ſingulis morborum ſpeciebus rectè componat, & ſalubriter vtatur tum ſimplicibus tum compoſitis medicamentis, ſi ſimul naturas corporum & aëris inſpexerit. Mollibus enim & humidis, vt pueris, eunuchis, mulieribus, mitiora debentur medicamenta: duris autem & ſiccis, vt venatoribus, meſſoribus, nautis, agricolis, validiora: medijs horum, mediocria: & in carne ſicca vlcus, ſicciora: in molli, minùs ſicca, tam ſarcotica quàm colletica & epulotica requirit. Et in cognatis cuique intemperaturis mitiora, in contrarijs valentiora requiruntur, quoto ſcilicet ordine quiſque per morbũ à ſua natura receſſit: & aêre calido minùs calida, & frigido minus frigida, quàm affectus requirit, medicamẽta ſunt adhibẽda, & in reliqua oppoſitione ad portionẽ.

Quæ verò ad affectuum præter naturam cognitionem pertinent, hîc audire ne expecta, ſed ex lib. de differentijs & cauſis morborum & ſymptomatum, & de ſignis partium internarum affectarum, & alijs Hippocratis & Galeni libris huc pertinentibus require. Vti quæ ad cognoſcendam cuiuſque naturam ſunt neceſſaria, ex libris phyſiologicis repetenda tibi ſunt, quorum omnium catalogus in ordine librorum Hipp. & Galen. tibi abundè ſuppeditatur. Quæ autem ad ſimplicium medicamentorum cognitionem ſunt neceſſaria, paulò fuſiùs explicabo, ne quid cupido lectori deſit ad compoſitionis peritiam, etiam ſi multa ſatis attigiſſe tibi Galenus videri poſſit libris quinque primis ſimplicium. Ex quibus, & alijs aliquot eius locis ad hanc rem idonea paucis perſtringete tibi conſtituimus.

Noſcenda eſt medicamenti ſimplicis facultas quadruplex, prima, ſecunda, tertia, quarta, (à quarum ſingulis ſua prodit actio) & quæ medicamenta quibus locis abũ-

dant,& quibus item locis, atque conditionibus alijs ſunt meliora.

Facultas medicaměti prima reliquarũ cõmunis eſt tanquã baſis(præterq̃ quod quartam iuuare non videatur)ex ipſis elementis nullius interuentu prodiens, ipſiſque omnium maximè tributa:generatim quidem eſt calfaciendi,refrigerandi, humectãdi,ſiccãdi,& per horũ coniugationem,calfaciendi humectãdi, calfaciẽdi ſiccandi:refrigerandi humectandi, refrigerandi ſiccandi.Particulatim verò efficiendi id ipſum in principio,medio,fine ordinis primi,ſecundi, tertij,quarti. Ea verò qua ratione ſit tactu & guſtatu tanquàm tactu quodam exploranda & iudicanda, abundè docet Galenus lib.ſimplicium.Etiam ſæpe ſecundas facultates,nonnunquàm & tertias:eſt quando & quartas in quibuſdam ſimplicibus proſecutus. Omnes enim eas recenſere in omnibus operoſum fuerit:cùm etiam permulta ſint,quorum facultas tertia parum cognita eſt,plurimorum quarta adhuc omnino incognita,cognoſcenda quibus,quando,quantum Deus voluerit,vt Auenzoar pulchrè dicebat.

Cap.ult. lib.5.ſimp. Satis fuerit(quod ad primas facultates attinet)cognoſcere calidum frigidum humidum ſiccum ordine primo,obſcurè:ſecundo,manifeſtè:tertio,vehementer: quarto,ſummè tactum noſtrum & guſtatum afficere,idque in horum ſingulorum ordinum principio,medio,fine,ſic vt ordines ſint 12.medicamentorum tum calidorũ, tum frigidorum,tum humidorum,tum ſiccorum.i.calidiorum,frigidiorum,humidiorum,ſicciorũ temperato. *Lib.3.c. ph.g.* Noſcat etiam Medicus,quæ medicamenta celeriter etiam vbi admota corpori noſtro ſunt,vel in ipſum recepta, virtutem ſtatim amittant,quæ diu eandem ſeruant.Vt euphorbium caducam & ſtatim euanidam admotum parti caliditatem habet:arus & alia quæ caliditatem humiditate multa & lenta merſam habẽt, tardiùs eam exerunt,ſed diutiùs excitatã ſeruant. Item euphorbium recens linguam vrit, trimum & quadrimum adhuc vegetum eſt, annis ſequentibus exoluitur.ſic Thapſia poſt annum eſt admodùm imbecilla, bima prorſus exoluitur. Quæ omnia multis Galeni locis tibi clariora ſimul & credenda magis reddere viſum eſt.

Lib.7.c. ph.p. Niſi quis exactè & diſtinctè ſimplicium vires noſcat,non cognoſcit compoſitũ, nec in quali ordine ſit efficax,vtrum ſcilicet vehementiſſimum vel clementiſſimũ, vel medium, vel inter hæc conſtitutum, vel ſi ex contrarijs conſtet. *Initio lib.8 c.ph.p.* Nullus cum ratione & methodo medicaměta cõponere,aut cõpoſitis vti poteſt,niſi ſimplicium medicamentorum vires memoria teneat,& omnium quæ in methodo medendi docentur, meminerit.

Lib.1.c. ph.g.& p. Medicus prudens & peritus noſcat naturam affectuum qui curantur,ægri naturam,& medicamentorum facultates,non generatim ſolùm,ſed ſecundum quantitatem,id eſt,quanto receſſu calidum,frigidum,humidum,ſiccum,tergens,& cætera:vt quotidie conijciat,quali remedio opus eſt,vt præcedens medicamentum intendas vel diſſoluas,quantum affectus requirit:& ſic curatio rectè abſoluitur.Neque enim ſufficit noſſe hoc calfaciendi aut refrigerandi facultatem habere,ſed quo receſſu,ſiue quantam habeat eam facultatem diffinire oportet. *Lib.1.c. ph.g.* Nam reſinæ omnes calfaciunt,idque ſibi habent commune,ſed maioris & minoris rationem non exiguam ſortiuntur,vti & liquores non pauci calfaciunt:ſed ὀπὸς panacis collatione ὀποῦ Cyrenaici aut Medici parum calfacit.Anethum etiam,ruta,cæpa, omnia ſunt calida medicamenta,magno tamen inter ſe variantia diſcrimine.Ob id curandæ parti admodùm refrigeratæ,multũ calida admouemus:parũ refrigeratę,modicè calida:inſigniter refrigeratæ,vehementiſſimè calida. Proinde quatuor calfacientium,vt refrigerantium,& humectantium,& ſiccantium ordines ſtatuimus, & in his ſingulis principium,medium,finem. Itaque ſunt ex his quæ ob caloris vim vrunt, vel exulcerant,alia ſeptica,id eſt,putrefacientia ſunt, alia ſimulátque corpus attigerunt,ſuam poteſtatem oſtendunt:alia horis duabus,tribus,quatuor:alia die vno, alia etiam nocte,vel maiori etiam ſpacio poſt applicationem agunt.Hæc quoque in refrigerantibus,humectantibus,ſiccantibus ſimiliter noſcenda ei ſunt,qui medicamentum probè confecturus eſt.Quod ob id etiam ſcitu maximè eſt vtile,vt ſiquan-

do valentiore medicamento egebis, ad quod digrediare, cognoſcas. Qui autem particulam ſimpliciter calfaciendam iubet, non magis piper, aut ſinapi, quàm thus capiet: eodem modo & in ſecundis facultatibus, ſi tergendam ſolùm iubet, non magis mel, quàm glycyrrhizam vel aloën capiet.

Lib. 2. c. ph. g.

Qui medicamenti vim, qua operando iuuat, ignorat, eo rectè vti non poteſt.

Initio lib. 6 c. ph. par.

Omniũ ſimplicium medicamentorum facultatis notas habere oportet eum, qui compoſitum aliquod volet efficere. Idem illis rectè vtetur, quæ alij compoſuerunt, & indiſtinctè ſcripſerunt: diſtinctè autem ſcriptis meliùs quàm alij vtetur. Rationalis enim Medicus pro varia affectuum natura medicamentum mutat. Quam rem is ſolus præſtabit, qui omnium ſimplicium medicamentorum facultates cognoſcit. Solus enim qui omnium ſimpliciũ vires nouit, ſciet quando hoc vel illo medicamento certo ordine vtendum erit, & quantum id à medio recedere debeat.

Initio lib. 7 c. ph. p.

Simplicium facultatibus & qualitatibus cognitis, quiſque poteſt inuenire, qua ſint virtute prædita, quæ à veteribus ſunt compoſita, & talia ipſe componere, & inde affectus qui medicamentis ſuperueniũt, poteſt prænoſſe, & p̃ſentibus ſuccurrere.

Lib. 1. c. ph. p.

Poterit idẽ ſolus diſtinguere, quibus affectionum differentijs remedia ſine diſtinctione ſcripta conueniunt.

Non ſatis igitur eſt nouiſſe medicamentorum facultatem ſimpliciter & in genere, vt hoc calfacere, illud refrigerare (quod ſolùm Dioſcorides docuit) ſed quoto quodque ordine id præſtare poſſit, quod Galenus in plurimis definiuit.

Veterum quoque Medicorum præſtantiſſimi ipſo vſu edocti optimas medicamentorum compoſitiones effecerunt ex ſingulorum natura, compoſitionis artem inueniente: ſquæque intenſa qualitatibus ipſis ſunt, aliorum miſtura remittentes: ſimiliter acria hebetãtes, & vt ſummatim dicam, pro reliqua cuiuſque vitij differentia, & hominum temperie medicamentis artificioſè vtentes.

Gal. in theriaca ad Piſonem.

Cõperta enim morbi cuiuſq; natura & differẽtia tẽperamẽti tum ægri, tum ſimpliciũ medicamentorũ cognita, ſic cõpoſita præparamus ſingulis hominibus pro corporis ipſorum ſtatu congrua, & vnicuique morbo contraria. Quandoquidem ſemper memineris oportet, omnem qui præter naturam incidit exceſſum, contrario exceſſu eſſe corrigendum: hucque omne curationis conſilium dirige. Quòd ſi prætereà corporum curandorum naturam noueris, & ſingulorum remediorum facultates, vniuerſæ iam artis peritus es, & valetudinẽ ſanis probè tueberis, & ægrotis priſtinum ſtatum reſtitues.

Ibidem.

Lib. 5. ſanit. tuendæ.

Facultas ſecunda eſt, quæ primas ſimplices facultates vel coniugatas nullius alterius interuentu ſequitur, vt facultas molliendi humectationem primò ſequitur: durandi, ſiccationem: rarefaciendi, attrahendi, aperiendi, tenuandi, calfactionem: dẽſandi, repellendi, claudendi, craſſandi, refrigerationem. Vires & qualitates ſecundas in acerbis, auſteris, acidis, dulcibus, ſalſis, amaris, acribus, digerentibus, aſtringentibus, contrahentibus, repellentibus, ex alto trahentibus, reſerantibus, tergentibus, ſenſum ſtupefacientibus, ſcribit Gal. lib. 3. comp. ph. part.

1. A calfactione igitur procedit actio propinqua, tenuatio craſſorum, quæ ſi liquida ſunt, in vaporem tenuando verſa, exhalant: interdum intra corpus, & fiunt pituitæ, aquoſa, flatus, inflationes, palpitationes, & cæteri affectus ſimiles: interdũ foràs, vacuantúrque halitu vel inſenſili vel ſenſili, cum ſudore. Si verò ſicca fuerãt craſſa illa quæ tenuantur, aut etiam humida, ſed minùs exhalantia, tenuioris ſubſtantiæ euadunt. Sic ex auſteris acida iam tenuia, ex acidis dulcia tenuiora, ex dulcibus ſalſa tenuiora, ex ſalſis amara adhuc tenuiora: omnium poſt hæc ſi ſaporem caloris indicem ſpectes, tenuiſſima ſunt acria. Sic quæ veteraſcunt, à ſuo calore tenuata magis euadunt: ſic ex vino acetum, ex lacte coagulum, ex maza fermentum, calore externo corrumpente, tenuiora vt calidiora euadunt: & pſωricum in fine lib. 9. ſimpl. putrefactione 40. dierum ſub fimo fit tenuius: & vnguentum ex nucibus viridibus ſub terra putrefactis tribus menſibus, Heras apud Gal. lib. 1. comp. ph. part. tenuius efficit. Sic cocta omnia & vſta euadunt tenuiora: ſic humores in nobis

craſſos

craſſos calorificis cauſis ſalubribus,vt labore,cibo,potu,medicamento calido, aē-
re calido tenuamus.Tametſi quædam frigida tenuibus partibus prædita, vt acetū,
cortex nucum viridium Galeno in diacaryo,caphura recentioribus,& alia quædā
vim quandam tenuandi à tota ſubſtantia etiā habeant,niſi malis in his frigidis ſub-
ſtantiam quandam calidam eandemq́ue tenuem ineſſe.Sed craſſam aceti partem ca
lidam,tenuem potiùs frigidam innuit Gal.lib.1.ſimpl.

2. Calidum deinde fundit & liquat à frigido concreta·pauco quidem,vt niuē,
grandinem,glaciem,pituitam in nobis crudam, adipem, reſinas, gummi,leuis ca-
lor fundit:multo autem & diuturno frigore concreta,vt ſuccinum,cryſtallum,me-
talla multus calor:in metallis tamen magna maioris minoriſque ratio verſatur.Nā
plumbum & ſtannum citiſſimè,aurum & ferrum tardiſſimè,æs & argentum medio
inter hæc tempore igni liquantur.Sic ſcirrhos à frigido concretos calidum fun-

Cap. 6. lib.5.ſimp.

dendo velut ſub ſole emollit.

Idem fundendo mollit prædicta omnia concretione à frigido dura,& noſtrum
corpus:ob id motus leues pulmoni aut alijs partbus corporis,aut etiam toto cor-
pori ante iuſtam exercitationem ad has partes præmolliendas imperantur,vt mol-

Lib.2.ſa-nit.tuēd.

litæ,tenſioni per motus violentos vehementi citra noxam obediant: alioqui enim
non præmollitæ,citóque ac vehementer tenſæ rumperentur.

Idem fundendo & liquidiora ad motúmque promptiora reddendo excremen-
ta,obſtructa liberat,niſi præ copia aut lentore in via hæreant.Fluxiones etiam aut
excitat,aut geminat:ob id æſtate catarrhi Aph.21.lib.3.& in diaria ab æſtu cap.vl-
timo lib.1.feb.& hypochondrijs,calorifica admoueri, & balneum in febribus non
probè vacuato corpore,& viſcere aliquo imbecillo prohibet in fine lib.11.methodi.

Aph.24. lib.1. Li. 8. me-thodi.

Ob id etiam in magnis fluxionibus corpore multùm pleno purgationes veremur,
ne purgantium medicamentorum (quæ omnia ſunt poteſtate calida)calore liqua-
tum tenuatúmque excrementum,largius in partem affluat , & in diaria à frigore
cum catarrho vel coryza, interdicitur balneum ante horum coctionem.

Aph. 14. lib.5. Lib. 2.loc. affect.

Idem fundendo ſemen,ac tumefaciendo venerē excitat, fundendo ſanguinē &
meatus dilatando ſudores,vrinas , menſes,hæmorrhoidas ciet.Eadem ratione la-
xat tenſa & rigida cōcretione,& quia vacuat,laxat etiam tenſa plenitudine. Mobi-
les enim magis non ſpiritus ſolos,ſed reliquas quoque materias faciat calidum,hinc
calido ſicco cerebro & ſpiritu animali natura aut temperamento acquiſititio, aut
febribus homines ſunt vigiles,inſomnes,deliri,præcipites . Eadem vi fotus ex
aqua tepida neruis noxius lib.6.methodj:quia eorum ſubſtantiam,vt aliarum par-
tium neruoſarum à frigido concretam diſſoluit . Ventriculum item ratione eadem

Aph..16. lib.5.

tepida euertit,vomitúmque ciet , & vſu multo calidum facit neruorum inconti-
nentiam,ſeu tremorem,& mentis torporem,& carnium effœminationem .

Idem calor fuſa tenuatáque ſi diutiùs exercet , digerendo aut aliter vacuando,
tandem ſiccat:quod oſtendunt liquores,ſucci,gummi,& reſina omnis aut vetuſta,
aut vſta.Eadem ratione medicamenta omnia purgantia,& cauſæ reliquæ calorifi-
cæ emaciant , tum quia vacuant, tum quia calorem noſtrum vel augent vel inten-

Aph.6 lib. 4.& lib. 8 meth.

dunt:qui maiorem ſubſtantiæ noſtræ facit diſſipationem. Ob id bilioſi ſunt graci-
les,& quos calor emaciat,pallidos facit aut nigros:ſi verò corpus vtcunque ſuccu
lentum eſt,coloratos ſanguine & ſpiritu cum calore per corpus ſparſo.

Idē præproperè ſiccando vna eſt cauſa noſtri & ſenij & interitus acerbi, aut etiā
naturalis,quando paulatim lenta morte noſtrum conſumit humidum ſubſtantifi-
cum:ſed calidi effectum hoc per accidens non primo,pòſt dicetur.

3. Calidum rarefacit denſa,& poros ac meatus omnes, & capacitates, & ora
ipſa tam vaſorum quàm aliarum cauitatum aperit , fiſtulat ſpiritu calido,& dilatat
in prima formatione,& quoties corpus incaleſcit.Qua ex re fit,vt viris nempe ca-
lidioribus omnia hæc ſint maiora & latiora quàm fœminis : & quò viri aut fœ-
minæ ſunt calidiores,eò ſunt meatibus capacioribus:quò minùs calent, aſtrictio-

Gal.in arte media.

ribus.Hinc arteriarum latitudo cordis caliditatem,venarū,hepatis ſequitur. Hinc

viam

viam facturi calculo vel fœtui calorifica damus ſumenda,& apponimus. Hinc ſudores æſtiui quamplurimi & balnearum,& calida ſunt quæ vrinas,ſudores,& menſes mouent,& quæ digerunt per rarefacta corpora inter humorem vacuandum & medicamentum digerens conſtituta. Hæc quidem præſtat calor temperatus, aut non ita vehemens: Ardens verò ac igneus,vt à balneo feruente, cuti incidens eam claudit & denſat,quòd ille occurſu blando naturę eſt iucundus,eamq; ad ſe ſuſcipiendum inuitat:contrà verò hic acrior,& naturæ grauis eſt,ob id ab eo fugiens intrò,poros contrahit,ne ſe hoſtilis ille calor ſequatur:quomodò tantùm per accidens denſat,vti calore multo ſiccatum, vt paulò antè dixi, etiam denſum redditur.Hinc clibanus calidior panem vndique adurit,intus non coquit,initio alimentorum,& ouum aquæ feruenti immiſſum vix duratur.

Lib.3. ſanit.tuẽd. & lib.7. meth.

4. Calidũ trahit & foras ſi admotũ eſt, intrò ſi ſumptũ eſt euocat materiam à ſe tenuatam per meatus à ſe apertos. Quapropter admotum reſoluit ac digerit, ſumptum obſtructa reſerat,vacuat,purgat humorem omnem,ſed primum ſequi paratiorem,deinde alium:niſi etiam ſubſtantiæ totius ſimilitudine ac proprietate ſibi familiarẽ non calore ſolo trahat,qua ſola quædã etiã frigida trahũt ex corpore ſpicula. Dolores eadem ratione ſedat à materiæ qualitate vel quantitate factos,hac materia dolorifica per reſolutionem vacuata,ac proinde tumores diſſipat.

Apophlegmatiſmis & errhinis eadem vi tractrice calidum eſt aptum,& quia concreta in cerebro,excrementa liquat. *Sic* ſuffitus aromatum muliebria ducit: ſic radix cyclamini,& alia non pauca vmbilico admota aluum ſubducunt: ventriculo autem ad vomitum trahunt.*Sic* trahendo calor immoderatior fluxionis vna eſt cauſa:ſic partes corporis omnes alimentum ſibi familiare trahũt,calore ſcilicet,ſed etiam ſubſtantiæ totius ſimilitudine.*Sic* ſuccinum attritu calfactum citiùs & potentiùs trahit paleam,papyrum,& alia leuia & minuta. *Sic* ſol,& alia corpora cœleſtia in mediam regionem aëris trahunt halitus, vapores, & alia quædam corpora. *Sic* partes noſtræ nimis tectæ ob calorem inde collectum immodicè replentur, & caput in æſtu cucurbitulæ ritu attrahit:vnde coryzæ,& catarrhi,& fomenta oculorum,& viſcerum partes replent. Quid quòd ſumpta calida non tantùm trahunt,ſed etiam prorſus propellunt,vt quæ flatus diſſipant per ructus aut crepitus: quæ ſudores,vrinas,menſes,hæmorrhoidas promouent:quę fœtus mortuos & ſecundas depellunt,quæ partes adiuuant.Id autem præſtant,quòd meatibus interclu ſa dum magno impetu ad dicta loca feruntur,vnà ſecum propellunt,aut ſi vis,rapiunt dictas priùs materias:aut quomodò fortaſſe ignis in bellicarum machinarum meatu derepentè excitatus puluere ignipotente, ac loco carens idoneo & capaci, aut fiſtulam æream frangit ac diſſipat,aut glandem metallicam longiſſimè iaculatur,ne corpora duo locum vnum occupent. Calore quoque cucurbitula corpori admota cum flamma multa,ſi magna eſt:pauca,ſi parua,è profundo potenter attrahit fuga vacui multum adiuuante,quando ſi aër vel ore parùm probè commiſſo, vel exiguo foramine(quod attracti vaporis emiſſarium quædam magnæ habent) ingreditur,nihil aut minimùm attrahunt. Et vitri fundum cucurbitulæ æmulum palmæ parum humectatæ paulatim & velut tranando,ſed firmiter affixum ſine flãma cucurbitulæ modo firmiter palmæ adhæret,& attrahit.Neque enim tam pauco tempore calor magnus à flammula excitatur:neq; calor alius multò maior tam validè attrahit quàm cucurbitula.

Lib.2.feb. cap.15. & lib. meth. 11.& 13.

Lib. 11. method. & Aph.31. lib.6.

5. Calor natiuus coquit alimenta & humores coqui habiles,partique nutriendæ perfectè aſſimilat:impactos autem nec difflatos vertit in pus,aut puri reſpondentem ſubſtãtiam,quæ in febrium coctarum vrinis apparet, niſi tam ſit praua, vt nullum à calore natiuo cultum recipere queat. Quò autem copioſior fuerit hic calor,eò valentiùs alimenta coquit:ob id pueri plurimo egent alimento, quia plurimum habent calidi innati,Aph.14.lib.1. Eadem ratione adoleſcentes & pueri præſertim viuidiores ieiunium non ferunt,Aph.eodem:& per hyemem pluribus alimentis opus eſt,qa ventres hyeme & vere naturâ calidiſſimi ſunt,Aph.13.lib.1.

lib.5.ſimp. cap5.& 8.

Idem

Cap.85. artis medi, Cap.5 lib. 5.ſimp. Lib.2.tēp. & initio li. 1.aliment. Lib.4.cap. 10.ſimp. et li.2.ſa.nat. Lib.5.cap. 20.ſimpli.

Idē calor lac ex ſanguine pituitoſo coquit,& ſemē ex ſanguine perficit,cap,16.lib.
4.ſimpl.& cap.20.22.lib.5.ſimpl. Calor natiuus moderatus coquit quantum
appetit:remiſſior autem plura appetit quàm poſſit coquere,niſi manus palma ven-
triculo admota,vel pueri carnoſi non facilè ſudantis venter, aut catellus pinguis,
calorem illum foueat & augeat:at vehementior & acrior idem,& velut igneus ac
febriculoſus coctu facilia,vt piſces ſaxatiles,corrumpit:coctu difficilia,vt bubulā,
chondrum coquit. Idem calor natiuus ſi moderatus eſt,primum ac principa-
liſſimum eſt naturæ inſtrumentum ad generandum,augendum,nutriendum.
Idem calor dulcorat:nam ſapor dulcis à calore fit moderato,vt in melle,chylo,ſan
guine,fructibus apparet,& lacte,quod coquendo quantum ſibi de ſapore dulci de-
eſt,aſſequitur.

6. Calor præter naturam & parti externus ac alienus corrūpit,vt victa partis
natura à fluxione in magnis phlegmonis fit cancrena,aut etiam ſphacelos.Eius ca
loris externi cauſæ quinque docentur libro de cauſis morborum,& cap.4.lib.1. fe
brium.Hic corrumpit,minuit,emaciat,atrophiam inuehit,graueolentiam,ſubſtan
tiam alienam,odores,colores,ſapores in nobis præter naturam excitat, malorum
nobis omnium & mortis eſt author:vt natiuus ille per ſe etiā vitalis eſt,ac quicquid
in rebus ſubſiſtit,id augetur,roboratur,ſanum eſt,ac viuit dum proprio calore re-
gitur.licet per accidens interitum tandem quoque afferat, ſumma ſcilicet in par-
tibus ſiccitate excitata. Vterque tam natiuus ſcilicet quàm externus ſimul mi-
ſtus partim coquit,partim corrumpit olida putredine, vt in phlegmone ſuppurata,
& febribus putridis ſalubribus,ſi æquè ambo pollent.Si verò inæqualiter,pro vin-
cente calore fit alteratio,coctio quidem magis natiuo:putredo autem potiùs exter
no dominante. Idem vehementior tam internus quàm externus mordet,rodit,
rubrificat,carnem deterit,urit,eſcharam inducit,quod declarant herpetes exedē-
tes,carbunculi,& cauſtica cuti & potiùs carni admota. His autem externis tam
ſumptis quàm admotis,ſi ſubſtantiæ contrarietas cum noſtra acceſſerit,corpus no
ſtrum eo modo mutant,quo à corpore mutatur alimentum:ſunt enim deleteria no-
centiſſima,præcipuè ſi ſumantur.

lib. meth. 11.

Lib.3.tem perament.

7. Calidum internū & externum moderatū partibus naturâ frigidis, vt cere-
bro,ſpinali medullæ,oſſibus,dentibus eſt amicum vſu moderato,Aph 18.lib.5.:nō
aūt immoderato,Aph.16.lib.5. Nam pars oīs intēperata à ſimilibus ſuæ intēpera-
turæ cauſis promptè offenditur,iuuatur autem modico contrariorum vſu. Mode-
ratum autem cuique intemperaturarum magnitudini ſuum eſt, vt ſi parum per-
frigerata eſt,modicè calido opus eſt:ſi plurimùm,ipſum elementum ignē requirit.
Idem rebus ſplēdorem inducit,oſtendit color viuidus adoleſcentium,ſanorum, po
torum,iratorum,hilarium,& melancholia humor ob aduſtionem ſplendida,cùm
humor melancholicus nigredinem habeat obſcuram,Aph.21.lib.4.vt ſanguis ex-
tincto calore natiuo nigricans.Externus autē calor nunc qui foris corpus tangit,
intelligitur,interdum alienus ob vehementiam à noſtro & inſito,ſiue is ab aêre ſit
ambiente,ſiue balneo, ſiue in corpore noſtro non tranſpirante, vel alia de cauſa
excitatus ſæuiat.

Cap.23. artis medic.

8. Calor homogenea cogit,heterogenea ſeparat, paruus & parum diuturnus
imperfectè,vehemens & diuturnus perfectè,vt Ariſt.cap.4.lib.4.Meteor. Quod
an ſit propria & perfectiſſima caloris actio,vt frigoris,tam homogenea quàm hete
rogenea cogere,an potiùs caloris calfactio,frigoris refrigeratio, abundè docuimus
noſtro commentario de tota quatuor elementorum natura.

9. Calor tam internus quàm externus per accidēs refrigerat,vacuata ex cor-
pore vel parte,materia calida.Ob id venus Hippocrati calfacit, humectat agitato
corpore,& fuſis à calore humoribus,refrigerat ſiccat Galeno lib.3.ſanit. tuend.
non modò ſemine calida & humida,& ſpiritu vitali plena,re excreta,ſed per cutim
multo calore natiuo & ſpiritu cum humore & vapore excreto. Sudor item ac-
ceſſionibus ſuperueniens,aut febribus continuis & ardentibus,Aph.58.lib.4.

Aut

Aut etiam ſolùm exhalatio putrium ſuccorum aut vaporum per cutem inſenſilis, Gal.lib.8.9.methodi. Sic medicamenta quanuis poteſtate calida materiam febrium putrem vacuando refrigerant,licet per ſe calfaciant:ſic phlegmone fotu miteſcit,quòd calore tepido tenuata ſanguinis eius parte,& per cutim ab eodē rarefa-ctam vacuata tenſio minuatur,& aliquid calidæ materiæ foràs trahatur, & ſanguis minùs iam impactus,liberiùs tranſpiret.Sed ſi corpus eſt impurum , noua fluxione excitata dolor repetit vehemētior, Aph.31.lib.6. Sic balneum aquę dulcis fuliginoſa per cutem excrementa vacuans ſine febre,& in acceſſionum declinatione refrigerat,& laconicum calidum refrigerat, & ignis modicus refrigerat calfactos, quibus intus calida ſunt excrementa,& aër æſtiuus ſudantes , aut ſaltem vaporoſo halitu madidos refrigerat,& frictio mollis multa , & exercitatio , & cataplaſmata, linimenta, emplaſtra , & calida alia admota . Quæ omnia vacuantia ſi immodica ſint,etiam calore natiuo & noſtra triplici ſubſtātia calente multum vacuata,frigida & ſicca corpora noſtra relinquunt:vt mox audies,& priùs leuiter attigimus.

10. Calor per accidens ſiccat reſoluta,& in vaporem verſa ſubſtantia vel excremētoſa,vt in dictis exēplis,vel etiam partis propria,ſi diu perſeueret fotus, balneum,aêr calidus,præſertim ſi paulò valentior ſit calor : nam vehementiſſimus externus aduſta ſuperficie & denſata humidum intrò cogit,nec ſinit expirare,vt antè dictum eſt. Hinc animalibus omnibus,atque adeò plantis ipſis corruptelæ ac interitus eſt connata neceſſitas,immodicè videlicet ſiccatis à ſuo calore natiuo humidum ſubſtantificum depaſcente citiùs,ſi acrior & vehementior,& humiditas illa pauca,parum lenta & craſſa :tardiùs,ſi contraria adſint. *Initio ſanit. tuēd.* Idem oſtendunt digerentia omnia,exercitatio vehemens & diuturna,frictio multa non dura , febres ardentes & acutæ,venus immodica,intempeſtiua: hæc enim & ſudore, aut madore, & ſeminis vacuatione ſiccat:refrigerat,vt priùs diximus,longa in ſole æſtiuo mora animalium,& rerum aliarum humidarum . Siccat eadem ratione omnis immodica vacuatio,quacunque parte fiat,etiam ſi per accidens fiat,vt per inediam. Ob calorem etiam non ſolam ſiccitatem ſemen agni & rutæ,& quæ ſimiliter immodicè calent , virorum genituram abſumunt: ſic & ignis ipſe res genitas non ſola ſiccitate per ſe , ſed etiam calore per accidens ſiccat.

11. Calor per accidens humectat fuſis his quæ à frigido concreuerunt:oſtendunt id catarrhi per febres ac ſolis æſtus,vti per frigus comprimens. Sic ſcirrhus concretione durus calorificis molleſcit & humeſcit,nix,grādo,glacies,calore quouis humida & liquida fiunt,& butyrum,oleum,adeps , reſinæ, & quæ alia frigore concreuerunt,calore ſoluuntur.Sic venus calfacit & humectat Hippocrati,vt antè diximus,dum feruet ſcilicet ac exercetur,vti labore alio corpus ſudore madeſcit. Galeno autem refrigerat,ſiccat vacuata per virgam & poros calida & humida ſubſtantia.Sic panis durus modicè aſſatus tenereſcit,quòd humiditas aquoſa non modò à farina abſorpta ab igni extrahitur,ſed à frigido etiā cōcreta calore colliquatur.

1. Refrigerationē ſequuntur cōtraria. Nam frigus craſſat, & craſſiorem reddit ſubſtantiam,vt indicant ſapo,acerbus & auſterus à frigido crudo in ſubſtantia craſſa & terrea:ſic terrea omnia ob frigiditatem ſunt ſubſtantię craſſioris:& quò frigiditas maior,& diuturnior adeſt,eò craſſiorem reddit materiam : quod oſtendunt lapides & metalla,pituita in nobis vitrea,humor melancholicus,oſſa & partes alię in nobis multùm terrenæ fæcis habentes.Sic medicamenta & alimenta craſſæ eſſentiæ ægrè penetrantia,ſi liquida ſint,ægrè comminubilia,ſi ſicca ſint.

2. Frigidum gelat & glaciat,ac durum concretione facit, vt glaciem, niuem, grandinem,cryſtallum,ſuccinum,& gummi reliqua,ac reſinas, butyrum, adipem, ſanguinem extra vaſa præſertim,(hinc à frigido liuores, Aph.17.& 20.lib.5.) pituitam,metalla,& cætera id genus.Sic ſcirrhum tam per ſe natum ex affluxu aut congeſtione pituitæ,craſſæ aut humoris melancholici, quàm ſuccedentem phlegmonis,& eryſipelatibus immodicè refrigeratis coagulauit frigidum. *Lib. 14. meth.* Pigros facit ſpiri-

cit ſpiritus,& tanquàm congelat.Hinc ſenibus & moribundis ſenſus omnis & mo
tus imbecillus & tardus,& actiones reliquæ animales,vt vitales,naturales,adiuuan
te tamen imbecillitatem hanc eorundem ſpirituum inopia.Ob id etiam frigus ſom
nolentos facit,ſtupefacit ſpiritus à frigido congelatos & ſpiraculis in neruoſa ſub-
ſtantia contractis à frigido & denſatis per quæ ſpiritui via erat ad partes ſentien-
tes & motas:ſemen ſupprimit,& omnem hæmorrhagiam contractis etiam ab eo-
dem meatibus,per quos & ſpiritus ferri & aliæ materiæ debent. Id oſtendunt fri-
gore torpentes partes ac ſtupefactæ,aut narcoticorum contactu, animalia hyeme
latentia mortuis ſimilia,hypnotica ſumpta, & fronti ac temporibus admota, no-
Lib. 2. loc. affect. ctes hybernæ ſomnificæ,Aph.15.lib.1.Vſus frequens caſei mollis,& lactucæ,& cę
terorum ſomnificorum,quæ etiam ſemen gigni prohibent,& genitum ſupprimũt.
Quod lamina plumbi lumbis admota etiam præſtat,& radix nymphęæ, & alia o-
Cap.22. Lib.5.ſimp mnia frigida.Pituita item multa toto in corpore præſertim capite redundans, quò
largior & frigidior,eò ſomnolentos magis & propè ſtupidos reddit.

Frigus etiam glaciando impinguat: nam à frigiditate partium neruoſarum ex
aërea ſanguinis ſubſtantia per vaſorum tunicas exudante & exhalante fit adeps.
Lib.2.tēp. Oſtendunt mulieres & caſtrata animalia ob frigus obeſiora. Tenſa & rigida
durat & glaciat,maximè ſi erant humida,vt linea madefacta,funes nautici ſub ge-
lu hyberno declarant.Quid quòd vaſa ſamia,aſciæ,dolabræ, & alia id genus fer-
ramenta in gelu mox rumpuntur: illa ſi liquorem habent,hæc ſi ligno adigas non
præcalfacta.Hinc à frigido diſtentiones & cõuulſiones,Aph.17.& 20.lib.5.

3. Frigidum denſat poros cutis & meatus omnes corporis internos,tam oc-
cultos quàm manifeſtos: ob id calfacti,ſi derepentè refrigerentur ſiue potu largo
frigidæ internis poris,ſiue relictis veſtibus, aut aliis calorificis, externis denſatis,
Lib.9.method. omnino febricitant:ob id febricitantibus noxius eſt aëris frigidi ad cutim occurſus,
& frigidæ potus,niſi dictæ ibi conditiones adſint. Mulieres item & ſpadones,quia
viris frigidiores,meatibus his omnibus ſunt anguſtioribus. Adhæc hyberni aëris,
& aliorum frigidorum contactu pori nobis contrahuntur:& venarum anguſtia,he-
par:arteriarum,& ſæpe thoracis,cor frigidius declarant.

4. Frigidum repellit & intrò protrudit admotum:foras,ſumptum: ob id flu-
entibus materijs opponitur. In ventriculum enim fluente ſanguine refrigerantia
& aſtringentia damus,ſed minùs,quàm ſi ſanguinis in eo coagulationem non ti-
meremus.Idem frigidũ admotum,aut foris incidens ex alto,tum contrahendo me-
atum,tum materiam velut glaciando, & ſanguinis feruorem extinguendo fluxio-
nes ſiſtit.Hinc ferrum,ebur, frigida alia contuſionibus recentibus applicamus,af-
fluxurum ſanguinem repulſuri:& eadem interſcapulio è regione magnorum vaſo-
rum,vertici,fronti, naribus applicamus fluente per eas ſanguine immoderatiùs.
Sic in artus fluxiones incipientes regerimus:ſi verò in partem penitiorē fluat ma-
Aph.23. lib.5. teria,vt iſchion,tunicam coſtas ſuccingentem:aut ſi à parte principe fluat materia,
vt in parotidibus à cerebro tranſmittente:aut ſi venenoſa,peſtilens,craſſior, impa-
ctior ſit materia,nec frigida nec aſtringentia adhibemus,ſed digerentia magis,mi-
nùs pro varijs indicationibus hanc in rem neceſſarijs: fluxionem verò in hepar,
Cap.ultimo Lib.1.feb. & lib.8. meth. ventriculum, lienem etiam admotis repellimus,in thoracem & pulmonem ſum-
ptis,lib.11.methodi. Frigidum eadem ratione catarrhos excitat compreſſo ce-
rebro,& contenta in eo materia ad partes ſubiectas compulſa:flante etiam Aqui-
lone frigido & ſicco vento,alui duræ Hippocrati Aph.5.lib.3. Quòd autem vul-
gus veſpere nudis pedibus ſuper frigidam aream aliquantiſper ambulando aluum
ſibi concitat,ſed etiam colicos dolores vehementiſſimos,vt in duobus vidi hoc men
ſe Maio:id accidit à frigido reſoluta vi retentrice ventriculi,ac inteſtinorum.Faci-
lè enim penetrabile frigus,vt calidum,per continentes ſibi partes permeat, vt eti-
am cerebrum tandem attingat.Quod indicat torpor per calamum trementem, &
lineam à torpedine piſce ad piſcatoris manus tranſiens,vt in lib.loc. aff. docet Ga-
lenus. Eadem vi ſuccos bilioſos ventriculo innatantes abſinthium, aloë, rha
barbarum

barbarum, tamar Indi, prima ſubacerba deorſum pellunt, quos tria prima etiam clementer ex partibus vicinis attrahunt. Qui autem partibus affixi ſunt humores, aſtringenti ſua qualitate prædicta omnia tenacius affigunt, niſi amaro ſapore anteuertant tergere, vt li.11. method. de abſinthio: ſed vuę paſſæ, pręſertim noſtrates, acidæ magis, clibano ſiccatæ, bacculæ oxyacanthes, & ſimilia pituitam multam in os alliciunt ex cerebro, ꝙ partes oris ab his ſugentibus, ſiccantibus, contrahentibus inanitæ attrahunt, iuuante in id ſitu partis permittentis ſublimi & liquidioris pituitæ prompto ad inferiora decubitu.

5. Frigidum coctioni tum alimentorum tum humorum in tumoribus tam cũ febribus quàm ſine febribus, & in venis, ac totius corporis habitu aduerſatur & reſiſtit. Nam vlcera & tumores omnes reddit inſuppurabiles, Aph. 20. lib. 5. Hinc frigidorum ventriculorum coctio tardiſſima, ſed appetentia plurima. Hinc etiam hydrops omnis fruſtrata & abolita ſanguificatione, hepatis actione, refrigerati per ſe aut conſenſu aliarum partium. Frigidum etiam rem coqui cœptam, vt ſic dicam, recrudat: ob id leguminibus coqui cœptis affuſa, deinde frigida percoqui prohibet. Eadem ratione aquâ puteanâ coqui promptè nequeunt legumina, niſi hæc antè cocta ſit: nam ob craſſitiem glaciatam intrò permeare ad coquendum non poteſt, vti calore aliquo iam tenuata: qualis eſt fluuialis, præſertim ſi longiuſculè abſit à fontibus, hique orientem potiùs quàm ſeptentrionem ſpectent. Sic fructus omnes ac ſemina autumni frigus intempeſtiuum & immoderatius percoqui prohibet. Quod verò frigori tribuimus, idem calori imbecillo (quem ferè frigus vocamus) tribuendum eſt plantarum & animalium interno, atque etiam externo.

6. Frigidum eſt inimicum cerebro, ſpinali medullæ, neruis, atque adeò neruoſis omnibus, & naturâ frigidis partibus, quibus calidum eſt amicum, Aph. 18. lib. 5. Nam pars omnis intemperata, ſed adhuc intra fines ſanitatis, à ſimilibus ſuæ intemperaturæ cauſis promptè offenditur, tranſitque in morboſam intemperiem. Modico autem contrariorum vſu ad mediocritatem tranſmutatur. Frigidum eadẽ ratione calidis partibus amicum oſtendit inſpiratio: & ſi febris eſt, aut citra febrem intemperies cordis calida, quò calor eſt maior, eò frigidiorem aêrem expetit: ſic & arteriarum diaſtole, expiratio quoque & ſyſtcle dictas partes refrigerant, quanquã per accidens vacuantes calida & fuliginoſa excrementa, ſi tamen frigidior aër, nec antè fractus gargareone, & alijs oris partibus in cor trahitur, lædit, vt docet Gal. in vſu gargareonis. Item in vulneribus thoracis aut capitis penetrantibus chirurgiam exercere oportet in aëre calido. Sic frigidũ, qualis eſt nix, glacies, thoraci nocet, tuſſes mouet, à quarum violentia ruptis vaſis, ſcreatum ſanguinis excitat: cui niſi citò & tutò proſpiciatur, phthiſis, & hectica, & mors tandem ſuperuenit.

Cerebro item per refrigerantia cõpreſſo, deſtillationes, vt paulò antè dixi, fiũt, Aph. 24. lib. 5. & ipſum à ſudore, pluuia, vel alio refrigeratum nec recalfactum, largam gignit pituitam, tum ex ſuo alimento, tum ex ſuſceptis à corpore toto vaporibus, quos craſſando promptè, affatim vertit in aquam: vt noſtra capitella terrea, plumbea, vel alia materia, ſi linteo aqua frigida merſo circundentur, largiorem aquam per capitellæ naſum mox profundunt. Mulieres refrigerato capite ab oleo Heræ ex nucibus viridibus facto in raucitatem, grauedinem, deſtillationem inciderũt, lib. 1. comp. ph. part. Multæ puellę abluto ſæpe per lixiuium capillo, vt flaueſcat, nec ſiccato, in morbos à capite frigidos & graues ſæpe incidunt: præſertim quibus id erat frigidius vel naturâ, vel poſt natiuitatem.

7. Frigidum præter naturam & vehementius, tam internum quàm externum corrumpit, & enecat non animalia modò, ſed plantas quoque permultas, & (quod ſemel vidimus miſerabili hominum calamitate) inter ipſas triticum ipſum. Vites enim frequenter penetrabile frigus adurit, ſic vt quędam moriantur. Hinc multi iter agendo per niuoſa loca mortui riguerunt, & quibuſdam partes mortuę deciderunt, extincto in his calore natiuo à frigore valentiore. Sic cor aut cerebrũ frigere, mors eſt, vt paulò antè dicebamus. Cor enim caloris natiui fontem ſemper feruere opor-

tet, cerebrum frigere nunquàm oportet, vt lib. de vſu pulſuum & partium. Ob id Hippocrati lib. 1 prognoſticorum expiratio per morbos acutos frigida maximè eſt lethalis: minùs lethale eſt in eiſdem morbis extremas partes frigere: magis genitalia, & nares, & aures, & partes alias capitis, ꝙ genitalia etiam inter principes partes referat Galenus cap. 9. artis medicæ: hæ autem frigidum cerebrum declarant. Sic interna frigiditas eodem calore vel extincto (vt Aph. 21. lib. 5.) vel foràs expulſo (vt cap. 5. lib. 4. meteororum Ariſt.) corrumpit.

Idem frigidum denigrat & obſcurat. Indicat ſanguis refrigeratus in parte aliqua per ecchymomata, aut aliter effuſus, vel extra corpus aperto vaſe emiſſus: oſtendit idem ſanguis melancholicus. Mortuis quoque, timidis, triſtibus, vigilibus, longo carcere clauſis, decolorationem quandam & pallorem inducit, coloremque plumbeum, vt initio lib. 12. meth.

Aph. 21. lib. 5. & lib. 3. tēp. Aph. 15. et 18. lib. 1. Lib. 9. method.

Frigidum per accidens calefacit, carnoſum enim æſtate media, in meridie affuſa frigida calefacit calore primùm intrò compulſo, deinde eiuſdem intus aucti ad cutim reuocatione. Quæ reuocatio ſi non fiat, ſed paulatim calorem intus colligat, coctionem iuuat: ob id ventres hyeme & vere naturâ calidiſſimi: ſi verò imbecillus eſt calor, eum extinguit. Ob id cuti febricitantium occurrens frigus eamq; denſans, calore febrili tranſpirare prohibito, & inde intus aucto febres auget. Hinc diariæ, & interdum putridæ à cute per frigus denſata, & prohibitis ob id excremẽtis difflari, vt in febribus, & 8. & 9. methodi abundè docet Gal.

Cap. 4 lib. 5. ſimp.

Frigidum etiam ſiccat non ex prima facultate, ſed per accidens, humectante materia quæ fluit, & quadantenus quæ fluxit in vicinas partes per frigus admotum expulſa. ſiccat quoque per accidens, dum calorem expellit, ꝙ is multam ſimul humiditatem ſibi pabulum educit, Galenus lib. 5. ſimpl. cap. 4. & Ariſt. cap. 5. lib. 4. meteororum: & Gal. lib. 1. comp. ph. gener.

Frigidum per accidens humectat, compreſſam à ſe humiditatem in vicinas partes regerens: eandem à cerebro in partes ſubiectas deprimens, ac in corpore denſato humiditatem intus multam concludens. Quo fit, vt nobis hyeme interna non modò calidiora ſint, ſed etiam humidiora ob aëris nos ambientis frigus, effluuium noſtræ ſubſtantiæ largius prohibens.

Frigidum etiam per accidens nos humectat, non conſumpta ab eo humiditate ſuperflua aut etiam naturali. Quæ res quoſdam impulit, vt negarent temperamentum frigidum ſimul & ſiccum poſſe conſiſtere: quod tamen reuerà aliquandiu conſiſtit, ſemper non conſiſtit, vt libro primo temp. docet Galenus.

Has calidi & frigidi actiones ferè auget eſſentiæ tenuitas, moratur craſſities: vtrumque enim cum tenui eſſentia promptiùs in profundum ſubit, citiùs mordet ac vlcerat, in minima friatur, niſi lentor aut durities iuncta repugnet, cùm craſſa contrà: hinc cauſtica craſſæ eſſentiæ ſunt dolorifica magis.

Horum effectuum calidi & frigidi ſingulorum teſtimonia adſcribere potui, ſed non viſum eſt, ꝙ illa nimis multa eſſent, & ꝙ ſint teſtibus fidem facientibus, etiam puero perſpicua. Ex problematis omnibus, & libris Hippocratis & Galeni proferre non fuerit difficile: cùm in has qualitates primas & reliquas duas omnium ꝓpè effectorum cauſæ reducantur vel primo vel ſecundo & aliarũ qualitatum interuẽtu.

Li. 7 meth.

Siccitas & humiditas magis materiales ſunt qualitates, minúſque efficaces, ob id earum actiones minùs latè patent, quàm calidi frigidi: tamen ocioſę non ſunt, ſed aliquid etiam agunt (vt in quatuor elementorum actionibus primarijs & ſecundis probauimus) & actiones aliæ quædam primas has ſiccationem ſcilicet & humectationem ſequuntur.

Lib. 2. temperament.

Siccatio enim durat: quandoquidem omne ſiccum ſi modicè calens ſiccum permanet, durum eſt. Id oſtendit lutum æſtiuo ſole duratum, lateres etiam igne ſiccati. Oſſa item, cartilagines, ligamenta, & reliquæ corporis noſtri partes ſolidæ, id eſt, craſſæ & duræ, & animalium cæterorum, atque adeò plantarum omnium:

maioris

maioris tamen & minoris ratione in ſingulis horum generibus latiſſimè fuſa: ac etiam in vno alicuius corpore, in quo ſunt oſſa ſicciſſima, ob id duriſſima, & quò ſicciora ſũt, eò etiã ſunt duriora· caro & adeps & nerui ſenſifici minimũ ſicca & dura: in medio horum reliqua eſt latitudo magis & minùs ſiccarum partium. Omnes verò tandem adeò ſiccantur, vt rigidæ ac inflexiles duræque fiant à calore noſtro humidum depaſcente, & à ſiccitate in nobis ignea, ſed multo largiore terrea. Vnde ſanitatis tuendæ ſcopus eſt non mediocris, ſiccitatem illam præproperam frangere, ac ne tam citò fiat prohibere humectante victu. Idem oſtendit conuulſio ex inanitione omnis ſeu ſiccitate, qualis plurima & periculoſiſſima morbis acutis ſuperuenit. Item lapides, metalla, terrea denique omnia ob id dura, quòd ſint ſicca, & quanto duriora, tanto ſicciora, & contrà: dum vt dixi, modicè calentia talem retineant duritiem, cùm terra ipſa elementum ſi vſquàm inueniatur, ſit adamante durior ob ſiccitatem ſummam.

Lib. 1 progn. Hip. Gal. in lib. de nat. hu.

Siccum autem quia bifariàm ſiccat, duobus etiam modis durat. Primo, humorẽ in poris & ſpacijs contentum ebibendo. Deinde alterando & ſicciorem reddendo partiũ eſſentiam, conſumendo ſcilicet ipſarum humiditatem. Poſſis alias ſiccationes duas addere dictas lib. 7. methodi, ſed remotiores ſunt, & quæ poſſint ſub harũ priore contineri. Quod autem ſiccans ſecundo loco diximus, id eſt, quod etiam ꝓpriè durum efficit. Nam durum repletione eſt renitens: durum concretione eſt congelatum & coagulatum. Siccantia enim propriè & primariò nominantur, quæ digerunt, & temperamentum ad ſicciorem ſtatum perducunt, qualia ſunt omnia vacuantia præſertim inſigniter, ſiue per ſe vacuent, ac noſtram ſubſtantiam diſſipent, vt medicamenta purgantia, hæmorrhagiæ omnes tam ſpontinæ quàm medicæ, vrinæ largiores, vt in diabete: ſudor profuſior, vt in cardiaca affectione: ſemen largius, in venere: ſiue per accidens, vt inædia, aut victus tenuior, & quæ calorem acriorem reddunt, vt labores immodici, vſus acrium, ſalſorum, & reliquorum immodicè calidorum. Adde omnes animi affectus, aêrem calidum, ſiccum, & cætera, quæ corpus per ſe aut per accidens quouis modo vacuant.

Cap. 4 lib. 5. ſimp.

Ibidem.

Lib. 1. c. ph. 8.

Humectationem ſequitur mollitio. Oĩa enim humida ſunt mollia, ſi cum calore tantũ modico humida ꝑſeuerent. Ob id ſanguis, pituita, & reliqui humores, quia liquidi cõſiſtentia ſunt (licet horum quidam ſiccent) etiã molles ſunt, & adeps mollis, magis quidem humidiorum animalium, qui propriè pinguedo dicitur: minùs verò mollis & craſſior terroſiorũ, qui ꝓpriè adeps vocatur. Caro item mollis eunuchorũ, puerorum, mulierum, vtpote humidiorum: duriuſcula, foſſorum, nautarũ, agricolarum. Sic lutum & terra imbre irrigata molleſcit, rubigo ferramentorum, oleo: rubigo dentium, aqua diachalciteos: adamas & calculus in nobis, ſanguine hirci calido: vnio & teſta oui, aceto: ebur zytho vel oxycrato, id eſt, poſca mollitum fit tractabile: metalla quoque ſingula ſuum habent emolliendi genus, quod tractabilia magis ea ſine igne reddat: quanq̃ ea etiam tum humida verè non ſint.

Li. 11. ſimp.

Humectatio & ab ea mollitio fit vel penitiſſimè in totam partem noſtram, idq; per ſolam nutritionem, vel ſuperficie tenus & per ſpacia rerum humectatarum inania, non autem per totum, qualis ea quæ fit à balneo vel fotu aquæ dulcis, vel olei maturi. Hæc enim ſpacia quidem inania humore ſuo replent, & madorem quẽdam ſolidis partibus addunt: earum autem ſubſtantiam totam non reddunt humidiorem, ſeu humidum earum ſubſtantificum non verè inſtaurant. Quanquàm eſt credibile, tenuiore eius madoris parte humidum ipſum quadantenus recreari. Vera autem partium humectatio per ſolam fit nutritionem, hoc eſt, vacuatæ triplicis noſtræ ſubſtantiæ repletionem, lib. 4. ſimpl. cap. 9.

Harum autem facultatum quaſdam ratione prima & ſola inuenimus, alias ſenſu interdum vnico, eſt quando etiam duobus & tribus & quatuor. Neque enim calcem & niuem, ꝙ candida ſint, roſam ꝙ rubra, vt calidam aut frigidam dicas, ſufficit: ſed tactus viſui additus calcem calore cauſticam, niuem frigore glaciãtem inuenit, & nobis id firmiter perſuadet: ac inde ſaporem alium eſſe ſalſum, alium acrem,

Gal. in theriaca ad Piſonem.

alium amarum, aut dulcem guſtatus iudicat, vt calidum frigidum humidum ſiccũ tactus. Multorum item probationem ex odore molimur, & facultatis eorum robur ex vehementi exhalatione deprehendimus, vt virtutis imbecillitatem ex odore remiſſo. Propterea quæ in odoratorum genere ſunt odoratiſſima, illa in eodem præſtantiſſima putantur, vt poſt audies. Alia calidi, frigidi, humidi, ſicci ſignificata, & ſingulorum exempla non protuli fuga ſermonis prolixioris.

Coniugatas inuicem actiones primas calfactionem aut refrigerationem cum humectatione vel ſiccatione, quæ ſequantur ſecundæ vel tertiæ actiones, ex prædictis ſimplicibus colligere non erit difficile. Sunt autem facultates & actiones tertiæ, quæ vlteriùs procedendo propè particulatim appellantur: vt ſarcotica, colleti- 10
ca, epulotica, vretica, vomitoria, eccoprotica, errhinos, apophlegmatica, menſes ciendi aut ſiſtendi facultas, ſeminis generatrix, extinctrix, prouocandi, reprimendi. Quales magna ex parte primas ſimul & ſecundas ſequuntur: vt ſarcoticum ſiccum ad primum gradum: detergens, colleticum ſiccans & aſtringens: epuloticum ſiccans, ad ſecundum gradum valenter aſtringens.

Lib. 3. method.

Eſt quando in neutram poſſis apertè reijcere hanc tertiam: vomitorium enim eſt hoc, illud vt bulbus vomitorius, nux vomica, agaricus, elleborus albus, non ob aliquam qualitatem primam vel ſecundam, ſed quia vel ſubſtantiæ ſuæ raritate innatant, vel ſtomacho ſua ſubſtantia ſunt contraria. Sed quæ ex ſecundis deſiderari poſſunt, & quæ ad tertias pertinent tum facultates tum actiones, ſic accipe ex 2
lib. 5. ſimpl. Gale. quorum exempla ex libris ſimplicium ſequentibus collocupletare poſſis.

Tenuantia ſunt calida, tenuium partium, vt cinnamomum, piper, zingiber, caſia, ariſtolochia.

Craſſantia frigida, craſſarum partium, vt malicorium, balauſtium, galla.

Durum eſt, cui caro noſtra temperata cedit.

Molle, quod cedit carni eidem, id eſt, cuti.

Plato in Timæo, & li. 1. uſus part. Cap. 3. lib. 5. ſimpl.

Corpus durum molle:
- Abſolutè ſeu in ſummo, terra dura: aêr, & aqua mollis.
- In victoria ſeu exceſſu, os durum, caro mollis.
- In collatione ad ſymmetrum, vel quoduis obuium, vel ſeipſum dum 3
  habebat ſecundum naturam, id eſt, durius mollius: quo ſignificato hîc audiendum eſt.

Corpus durũ, id eſt, ſeipſo dum ſanum erat, durius:
- Siccitate, qđ ꝓpriè ſiccũ dicitur, à: Valido & longo motu, ſolis æſtu, medicamẽtis ſiccãtibꝰ, ſumptis vel admotis, inedia ꝑ accidens ſiccãte, febre ardẽte aut lõga, affectibꝰ animi, vigilia, etc. cauſis ſiccãtibꝰ — Humectatione
- Concretione, quod ꝓpriè durum dicitur, à: Vehementer frigido humore in partẽ affluente, vel in ea ob frigidam intemperiem nato, vel à frigidis admotis in ea congelato — Calfactione
- Repletione, quod ꝓpriè renitens dicitur, à: Largi & ſuperflui humoris aut vaporis in partem aliquam affluxu — Vacuatiõe per frigida, calida, ſicca

— Fit molle.

Cap. 10.

Tenſio articuli vel alterius:
- Siccati pluſculum, humectatione
- Refrigerati immodicè, calfactiõe
- Inflammati, vacuatione humoris
- Scirrhũ patiẽtis, emolliẽtiũ vt œſypi vſu

— Laxatur.

Cutis

Cutis etiam tenditur à ſubiectis ei muſculis tumentibus, vel à carnis copia. Partes etiam aliæ tenduntur repletione quauis, laxatur à cauſis contrarijs. Articuli verò ferè laxantur humectatis ipſos ambientibus ligamentis & tendonibus.

Rarefaciens eſt, quod poros cutis dilatat, calidum modicè, ſiccum minimum, tenuiũ partium: vt chamæmelum, althæa, oleum vetus, chamæmelinum, ricininum. *Cap. 13.*

Denſans huic contrarium, poros contrahit, frigidum aqueum non terreum, nõ aëreum, non aſtringens: vt aqua frigida, ſemperuiuum, portulaca, tribulus viridis, lens paluſtris.

Anaſtomωticum, id eſt, ora venarum & arteriarum aperiens, eſt calidum, acre, mordax, craſſarum partium, & terrenum: vt cyclaminus, allium, porrum, cæpa, fel taurinum. *Cap. 13.*

Stenωticum, id eſt, eadem ora conſtipans & contrahens, eſt frigidum, aſtringẽs, craſſarum partium, non acre: vt bolus Armenia, & terrenorum corporum magna portio.

Attrahens, ſuccos ex alto vehementiùs euocat, calidum, tenuiũ partium: vt dictamnus, thapſia, ſagapenum, fermentum, fimus columborum & anſerum, fæx vini vſta, calx viua, ſandaracha, quæ etiam incidunt, digerunt, rodunt: attrahens ſimilitudine totius ſubſtantiæ medicamentum purgans & alexiterium poſt dicetur. *Cap. 16.*

Repercutiens, ſuccos occurrentes in altum repellit, frigidum eſt, craſſarum partium: quod ſi etiam aſtringit, multò magis repellit, vt acerba, auſtera. Modicè repellunt roſarum folia, flores, ſuccus, ericæ fructus, palmulæ, capreoli vitis, germina & folia rubi, canirubi, aſpalathi, cyperus, malobathri folium, radix ſpicę nardi, crocus, lycium, hypociſthis: magis acacia, omphaciũ: maximè malicorium, balauſtium, galla omphacitis, rhus vterque, fructus myricæ, ſpina Aegyptia. Succus tamẽ ex nucũ vigentiũ corticibus expreſſus maximè aſtringẽs, tenuiſſimæ eſſe ſubſtantiæ oſtenditur, quòd lanarum ſubſtantiam totam & manus contrectantium penitùs tingat & contumaciſſimè, ita vt generoſiſſimis abſterſionibus elui nequeat. Aſtrictionem enim ſubſtantiæ tenuitas iuuat maximè, quòd aſtringentia ob ſubſtantiæ craſſitiem in altum corpus penetrare non poſſunt, & dẽſata aſtrictaque ab his ſuperficie corporis cui admouentur, viam ſibi ad interiora pręcludunt, ob id partes inflammatas minùs iuuant. *Initio lib. 4. c. ph. p. & lib. 6.* *Lib. 6. c. ph. part.*

Emplaſticum .i. illinens, quòd poris corporis illitum tenaciter hæret, eſt glutinoſum, terrenum non acre, vt butyrum, adipes, oleum, reſinæ, gummi: ſic aloë, bolus Armenia, gypſum, farinæ addito liquore emplaſtica euadunt. Eadem ſunt emphractica, id eſt, obſtruentia poros ſuo lentore, quos tamen aloë ſumpta amarore terget & aperit. *Cap. 10.*

Eccatharticum, id eſt, poros omnes expurgans, eſt acre, partium per aduſtionem tenuium, non glutinoſum, vt nitrum, aphronitrum, abrotanum, orobus, lupini amari, amygdalæ amaræ, & cætera nitroſa & amara, etiam ſi parum aſtringant, vt abſinthium: ſed hęc & ſimilia poros cutis non purgant, internos latiores purgant. *Cap. 11.*

Hæc eadem ſunt ecphractica, id eſt, obſtructionem tollentia pororum, tum internorum, vt hepatis, lienis, venarum: tum cutis. Præter ea (vt nuper dixi) quæ etiam aſtringunt. Hæc etiam ſunt rhyptica generatim dicta.

Rhyptica ſpeciatim ſordem à cute & vlceribus tantùm tergent, non etiam obſtructa liberant, quia ſunt amaris imbecilliora, ſalſa ſcilicet & dulcia: vt ſal, mel, hordeum, faba, amygdala dulcia.

His contraria ſunt emphractica, id eſt, obſtruentia multitudine, craſſitie, lentore. Dulcia quoque hepar & lienem promptè obſtruunt, quia ceu iucunda citò ab his rapiuntur ante coctionem.

Tergentia etiam pilos tenuant, vt nitrum vſtum, nitri ſpuma, fictiles teſtæ, pumex, buccinorum & purpurarum & cæterorum oſtreorum teſtæ vſtæ, tritæ, tenui cribro cretæ: ſic oſſa ſepiæ etiam non vſta, alcyonium, ſtruthij, bryoniæ, dracontij, ariſtlochiæ radix, veratra, furfur, beta, lixiuium. *Lib. 1. c. ph. p.*

itio lib. 7 c. ph. par. Lib. 2. c. ph. g.

Tergent modicè, farina fabarum, hordei, ciceris, ſemen lini torrefactum: magis terebinthina, thus, mel deſpumatum, amygdalæ amaræ: valentiùs erui farina, ſemen hormini, radix ireos, & panacis. Valenter tergentia omnino etiam digerunt, ob id valde ſiccant.

Cap. 18. lib. 5. ſimp.

Anodynum. i. ſedans dolorem, vacuata doloris cauſa, calidum primo gradu, tenuium partium: vt chamæmelum, panis calidus, lac, adeps anſeris, gallinæ, ſuillus, 1. lib. ph. g. Narcoticum autem frigidum, craſſum, vt opium, mandragora, papauer, hyoſcyamus nomine tantùm abuſiuè anodynum dicitur, quia tactum ſtupefacit, ſine quo non eſt dolor.

Odyneron verò. i. dolorificum, quicquid affatim alterat, aut continuum ſoluit.

Cap. 2. 5. 6. 7. 8. lib. 5. ſimpli.

Suppurantia in pus vertunt humorem tumefacientem & carnem contuſam: ſunt calida quantum pars ſuppuranda, ita vt eſſentiam caloris augeant, qualitatē non intendant, nec obtundāt. Sunt & humida, ſic tamē vt nec augeant, nec minuant humiditatem partis naturalem, quod ſaltem ſit manifeſtum & ſentiri queat, ſed aliquid excrementi in ſpacijs vacuis contenti per halitum digerant. Sunt denique emplaſtica poriſque obſtructis eſſentiam caloris augent: vt hydrelæum, panis cum oleo, pix, adipes, medullæ, gummi, radix altheæ. Agunt igitur caloris quantitate: emollientia autem caloris qualitate: ſunt enim calidiora nobis, & humiditatem excrementitiam, & naturalem partium humorē modicè deſiccant. phlegmonas & alias diſpoſitiones coquit myrrha, crocus, caſtorium, thus, fœnigræci cocti ſuccus, quæ & digerunt, præſertim myrrha.

Cap. 14.

Eſcharoticum. i. cruſtificum, ignis modo & cauterij corpus colliquat, & ſæpe eſcharam facit, eſt calidum ſiccum quarto gradu, craſſæ eſſentiæ, dolorificū: vt calx viua, fæx vini vſta: quanuis enim vrendo tenuiora ſeipſis euaſerint, craſſa tamen adhuc ſunt eſſentia.

In fine li. 5.

Cap. 14. lib. 5. ſimp.

Septicum. i. putrefaciens, etiam cauſticum & vrens, ſed parum vehementer, eſt calidum ſiccum minùs, eſſentiæ tamen tenuioris, exiguo morſu, & dolore aut nullo: vt arſenicum, ſandaracha, chryſocolla, aconitum.

Ibidem.

Cathæreticum. i. ſuperficiem ſolam detrahens, & hyperſarcoſin abſumens, vnde & ſarcophagon quoq; dicitur, eſt calidum ſiccum minùs quàm ſepticum: vt flos Aſiæ petræ, æris ſquamma, æs vſtum non lotum.

Cap. 15. li. 5 ſimp. et lib. 3. meth.

Sarcoticum. i. carnem gignens in vlcere cauo, eſt ſiccum ad primum gradum, detergens modicè & ſine morſu, non aſtringens: vt hordei farina, thus, & quæ plurima lib. 3. methodi deſcribuntur.

Ibidem.

Colleticum. i. glutinans carnem in vlcere, eſt ſiccius ſarcotico, aſtringit, non terget: vt omnia acerba & auſtera.

Ibidem.

Epuloticum vel ſynuloticum . i. cicatricem vlceri inducens, ſiccat & aſtringit magis quàm colleticum, non terget, vt æs vſtum in dura carne: in molli autem lotum, malicorium ſiccum largius inſperſum, & puluis tenuiſſimus cathæreticorum paucus, vlceri inſperſus cuſpide ſpecilli.

Cap. 21.

Vreticum ſeu diureticum. i. vrinas mouens, mediocres quidem eccatharticum, plurimas verò acrius, calidius, ſiccius medicamentum: vt ſemen apij, petroſelini, fœniculi, dauci, & quæ lac augent, ac menſes cient.

Cap. 20. & 22.

Lac gignunt ex ſanguine {
- Pauco, victus calidus, humidus, plenior.
- Pituitoſo, calida primo vel ſecundo gradu, non ſiccantia, vt eruca, anethum, fœniculus virentia.
- Bilioſo, purgantia bilem, victus calidus, humidus.

Menſes mouentia calida ſunt magis, quàm lac gignentia, & ſicca modicè: vt ſabina, calaminthe, pulegium, daucus, & alia permulta: quorum catalogus exprimetur in ſyrupo arthemiſiæ.

Semen gignentia & prouocantia calida flatuoſa, bene nutrientia, vt bulbi, fabæ, ſcincus, ſatyrion, eruca.

Semen extinguentia & corrumpentia, refrigerantia, deſiccantia, totis ſubſtan-

tijs cō

tijs cõtraria:vt nymphæa.Sic ruta,agnus, ſuo calore ſeminis ſubſtantiã cõſumunt.

Semen ſupprimunt frigida alimenta,& medicamenta ſumpta & admota: vt lactuca,blitum,atriplex cucurbita,quæ ipſum cogunt,incraſſant,ſtabile reddunt.

Cathartica.i,purgatoria,vel communiter quæ excrementa quouis modo vacuant(vt bechica,errhina,apophlegmatiſmata,vretica,menſes mouentia)vel per excellentiam,quæ vomitu aut ventris deiectione humorem ſibi familiarem trahunt, non ſolo calore ſed qualitatum quæ in ſubſtantijs ſunt,proprietate,ſeu totius ſubſtantiæ ſimilitudine,& ſimili elementorum quatuor miſtione.Quæ res ſola experientia cognoſcitur,quanuis in quibuſdam color aliquid eius inſinuet,id tamen non certò,vt aloë,rha barbarum, flaua & amara bilem flauam & amaram trahunt: & myrobalanus,citrina.Cnicus autem & elleborus albus, & turbith album,& agaricus albus,pituitam:elleborus niger,myrobalanus Inda & nigra, humorem melancholicum.Trahit autem medicamentum humorem,non trahitur ab humore:quia ob calorem ſuum eſt potentius in attrahendo:ſunt enim omnia ſic purgantia poteſtatę calida.Eadem ſi non purgant,cocta in humorem tranſeunt,qualem attrahunt:niſi quòd horum quædam in nobis corrupta in venenum abeunt.

Cap.19. lib.5.et 23 24.& ſequentibus lib.3.ſimp.

Aph.24. lib.1.

Hypercathartica.i.ſuperpurgantia,ſunt ex his valentiora viribus aut quantitate,& quæ vacuato humore ſibi familiari,eum deinde trahunt, qui ob tenuitatem, calorem,liquiditatem,eſt ad ſequendum paratior:poſtremò ſanguinem naturæ maximè familiarem.Morſu enim ſuo venarum ad ventrem pertinentium ora laxant & aperiunt,vaſaque ipſa reddunt imbecilla ob fatigationem & intemperiem . Hæc alijs ſunt vacuanda vel obtundenda,vt ceſſet hypercatharſis.

Cap.26. 27 lib.3. ſimpl.

Bechica ſunt tam quę tuſſim excitant,vt cap.17.lib.2.quàm quæ eam ſedant, vt cap.1.lib.5.& bechicæ hypoglottides in compoſitione med.part.

Ecſtatica.i.mentem alienantia,vt croci magna copia,ſolanum manicum.

Euchyma ſanguinem bonũ gignentia,hoc eſt,rubentem,craſſi & tenuis mediũ.

Cacochyma,quę bilioſum,vel pituitoſũ,vel melancholicũ,vel aquoſum gignũt.

Epiceraſtica,quæ paulatim bonum ſuccum ſufficiunt in locum mali paulatim vacuati,vnde epicraſis,Gal.lib.9.meth.Sunt etiam quæ obtundunt aliorum malignitatem vel morſum,vt vua paſſa mordẽtes mediocriter ſtomachum humores obtundit,lib.2.alimentorum.

Exaſperantia,quòd lenius vel mediocre in cauitatibus fuit, & excrementis, vt acerba,auſtera,cruditatem parientia.

Lenientia aſperatas cauitates,vt oua mollia & recentia:item dulcia aſperã arteriã læuẽ faciũt,& cãcani hærbæ radix,gũmi,tragacantha,glycyrrhiza, vina dulcia.

Gal.in ſimplic.& lib. 7.c.ph.p.

Quæ ex dictis facultatibus qualitates primas,vel ſimplices,vel cõiugatas nullius alterius interuentu ſequuntur,vt molliens caliditatem,humiditatem:durans frigiditatem,humiditatem:laxans,humiditatem:tendens,ſiccitatem: hypnotica frigiditatem, ſecundæ ſunt:etiam ſi adſit ſubſtantiæ tenuitas vel craſſities adiutrix, vt craſſans,repellens,aſtringens,ſtipans,frigidam,craſſam: rarefaciens, digerens, attrahens,anodyna,hydrotica,vretica,calidam, tenuem ſubſtantiam ſequuntur:aperiens,detergens,expurgans,cauſtica,calidam craſſam.Præter quæ multis etiam adeſt ſubſtantiæ ſimilitudo,vt in purgantibus,lac & ſemen generantibus facultatibus,quæ rectiùs in tertias reijciuntur,vt quæ primas ſimul & ſecundas ſequuntur: qualis etiam ſarcotica calida attrahens,detergens,ſiccans:epulotica ſiccans,aſtringens:colletica ſiccans,cogens,&c.quæ ſuprà retulimus . In quibus exempla plura ſi requiris,ex libris ſimplicium ſequentibus quintum ſufficere poſſis.

Magis etiam procedendo,ad particulares peruenitur facultates,quæ à partibus vocantur cephalica,cardiaca,ſtomatica,ſtomachica,hepatica, ſplenica:vel à morbis partium,iſchiadica,nephritica,podagrica,colica, pleuritica:vel ab effectis, bechica,λίθων θρυπτικὰ.i.calculos cõminuens,ſarcotica,colletica,epulotica,cathæretica,cathartica,carnem ſuper oſſa nuda creans,fœtum corrumpens, fœtum extrahens,ad chœradas diſcutiendas,ad epilepſiam,ſpaſmum,& alia propè infinita ſimiliter

Facultates quartæ

Cap.1.& 12.lib.5. ſimplic.& li.10.ſimp.

militer dicuntur. Tamen ſarcotica,colletica,epulotica,tertiæ dicũtur,li.6.cõp.ph. gen:& aliæ ex tertijs inter quartas recenſeri eadem ratione poſſunt:vt lac, ſemen, menſes,vrinas,ſudores reſpicientia.Reuerà enim quædam horum ambigunt, & vtrique generi vicina ſunt.Ob id Auerroïs v.col.cap. vltimo tertiam & quartam in vnam miſcet.Alij quatuor hæc facultatum genera aliter diſtinguunt,vt primæ ſint calfactrix,refrigeratrix,humectatrix,ſiccatrix: ſecundæ, quæ primos effectus primarum ſequuntur,vt vis aperiendi,claudendi,erodens,glutinatoria:tertiæ,quibus medicamenta vnam partem magis,quàm aliam reſpiciunt:quartæ ſunt à virtute & forma occulta ſeu ſpecifica,vt purgatrix,venena expellens.Quibus vreticam & hydroticam mirum eſt per hos adiungi. In quorum multis ſufficit dicere hoc hactenus calidum, frigidum, humidum, ſiccum, tenuium partium,vel craſſarum,amarum,vel alio ſapore præditum. Hic enim certiùs medicamentorum temperiem & facultatem declarat.

Sapor enim acerbus terreus,ob id frigidus,craſſę ſubſtantiæ,refrigerat,craſſat, denſat,conſtringit,repellit in ſuperficie potiùs.

Auſterus illi temperamento & facultate in ipſo ſita, ꝓximus eſt & inſipidus.

Acidus, aquoſus,frigidus,tenuis citra calorem,incídit,tenuat,mordet,obſtructiones liberat,repurgat.

Dulcis,calidus modicè,coquit,maturat,laxat,rarefacit.

Oleoſus,aqueus & aëreus,humectat,laxat,mollit.

Salſus,terreus,calidus,hinc digerit,terget,illinc cogit,contrahit,denſat: vtroque ſiccat,& ſalſa à putredine vindicat.

Amarus,terreus,per aduſtionem tenuatus,calfacit, ſiccat, tenuat, terget, incídit,expurgat,menſes mouet,craſſa expectorat,epilepticis prodeſt.

Acer, igneus, calidus,tenuis,calfacit,tenuat,incídit,trahit, digerit,purgat,mēſes,vrinas,ſudores mouet,vrit,exedit,liquat,cruſtam facit.

Facultates autem à partibus nominatæ ſunt,non quòd omnibus partis,quam nomine deſignant,affectibus conueniant,nec quòd ita vni parti cõducant,vt nihil aliis partibus proſint, ſed quia frequentiſſimè & magno cum fructu ac potiſſimum partem iuuant,à qua nomen ſunt mutuatæ:vt cephalicæ caput,oticæ aures, ophthalmicæ oculos,odonticæ dentes, ſtomaticæ os, ſtomachicæ ſtomachum, pleuriticæ coſtas,hepaticæ hepar,ſplenicæ ſplenem,nephriticæ renes,arthriticæ articulos,iſchiadicæ coxam,podagricæ pedes:& aliæ ſimili ratione.

Adhæc quæ medicamenta humores vel alterant,vel totius ſubſtantiæ ſimilitudine vacuant,id æqualiter in toto corpore præſtant.Ob hæc illis facultates illæ à partibus nominatæ ſunt miſcendæ, cùm in ipſis partibus humorem coquere, vel ab his vacuare volumus:vt oxymeli pituitam coquit,incídit, tenuat,vacuat ex æquo in omnibus corporis partibus: cum pæonia verò aut bethonica coctum id valentiùs in capite præſtat:cum capparibus, aut tamarice in liene: cum eupatorio in hepate. Quæ igitur capiti tota ſua ſubſtantia ſunt familiaria, vſu maiorum probata,& practicorum quos vocant,ſunt ferè hæc.

CEPHALICA.

Calida ſimplicia.	Frigida ſimplicia.	Frigida compoſita.
Bethonica	Roſa	Electarium de gemmis
Maiorana	Viola	Aurea Alexandrina
Saluia vtraque	Myrthi folia, flores baccæ	Elect. δι' ἀρωμάτων
Ruta vtraque	Salicis folia, flores	Dia caſtoriu
Calaminthe vtraque	Nympheæ vtriuſq; flores	Diambra
Satureia	Caphura	Pliris duplex
Hyſſopus	Quæ verò his ſunt frigidiora & narcotica, ſunt vſu periculoſa.	Aromaticum, roſatum
Pulegium		Tinnitui auriũ oleum balaninũ, philoſophorũ, euphorbij, laurinũ proſunt.
Melilotus		
Chamæmelum		

Calida

Calida ſimplicia.	Frigida ſimplicia.	Frigida compoſita.
Stæchas vtraque	Hyoſcyami folia, & flores & ſemen	Saccharum & mel
Lauri folia & baccæ	Mādragoræ radicis cortex	Roſatum,
Acorus verus	Cicuta præſertim maior & cruda	Violatum,
Pæonia vtraque: ſed mas potior fœmina	Papauer, præſertim nigrū, & ex eo opium	Nymphæatum.
Ariſtolochia omnis	Nymphęæ folia recentia	Dia morωn verò, & dia caryωn Phlegmonis oris conueniūt.
Cubebæ		
Nux moſchata		
Moſchus		
Ambra		
Colocynthis		
Caſtorium.		

PNEVMONICA, THORACICA, PLEVRITICA.

Calida ſimplicia.	Frigida.	Calida compoſita.
Glycyrrhiza	Hordeum	Dia penidion
Vuæ paſſæ	Lac vaccinum	Dia hyſſopi
Amygdalæ dulces, & ex his oleum	Amylum	Dia praſij
Strobyli.i.nuclei pinei	Semen bombacis & papaueris	Dia ϑείου
Piſtacia recentia	Viola	Dia calaminthe
Dactyli	Iuiubæ	Dia iris
Auellanæ	Sebeſten	Linctus de pino, de ſquilla, de braſſica.
Saccharum & mel	Pſyllium	Frigida compoſita.
Hyſſopus	Adiantum omne	Dia penidiôn ſine ſpeciebus
Praſium, Iris	Mora	Saccharum violatum
Calaminthe	Santala	Dia tragacanthum frigidū
Origanum, Braſſica	Gummi acaciæ	Electarium reſumptiuum.
Enula, Squilla	Tragacantha.	
Radix maluæ & althææ		
Crocus, Myrrha		
Spica, Pulmo vulpis		
Agaricus.		

CARDIACA.

Calida ſimplicia.	Frigida ſimplicia.	Calida compoſita.
Amomum	Roſa	Diambra
Cardamomum	Viola	Dia margariton calidum
Cinamomum	Nymphæa	Exhilarans Galeno adſcriptum
Xylaloê	Aurum	Electarium de gemmis
Cubebæ	Argentum	Confectio alkermes
Caryophyllum	Sapphyrus	Aromaticum roſatum
Doronicum	Hyacinthus	Frigida compoſita.
Enula Campana	Smaragdus	Diarhodon ſine ſpeciebus
Bugloſſum vtrumque	Vniones	Saccharum roſatum, & violatum
Ozimum	Corallium	Syrupus roſatus & violatus
Polium	Ebur	Dia margariton frigidum
Roſmaris	Santala	Electarium trium ſantal.
Mentha	Succinum, Caphura	Frigidi fructus conditi
Meliſſophyllon	Terra ſigillata	Trochiſci de bolo
Cortex citri	Belletzicæ myrob.	Trochiſci de caphura.
Crocus	Os à corde cerui	
Moſchus	Semen oxalidis	
Ambra.	Sericum crudum.	

Stoma-

STOMACHICA, GASTRICA.

Calida ſimplicia.

Amomum
Cardamomum
Cinamomum
Zingiber
Piper omne
Nux moſchata
Macis
Caryophyllum
Xylaloë
Spica
Caſia
Cortex citri
Saluia
Mentha
Abſinthium
Maiorana
Aniſum
Cuminum
Maſtiche.

Frigida ſimplicia.

Roſa
Viola
Malũ granatum triplex
Cucumer
Cucurbita
Melones
Pyra
Cydonia & cæteri auſteri fructus
Portulaca
Lactuca.

Calida compoſita.

Diacydonium Gal.
Diagalanga
Diacuminum
Dianiſum
Dia trion pepereon
Oleum cnici & piperum
Zingiber conditum
Cepulæ myrob.conditæ
Cortex citri conditus
Aromaticum roſatum
Elect.ſtomachicum

Frigida compoſita.

Saccharum & ſyrup. roſatus, violatus
Cydonia, aut perſica, aut fructus alij auſteri conditi
Diaſantalon.

HEPATICA.

Calida ſimplicia.

Abſinthium, præcipuè Ponticum
Schœnu anthos
Spica nardi
Cinamomum
Calamus Aromaticus
Malabathrum
Aſarum, Apium
Fœniculus, Aniſum
Ammi, Daucus
Squilla
Cicerum decoctum
Eupatorium.i.agrimonia
Chamædris
Fumaria
Caſſutha
Amygdalæ amarę & dulces, & cætera propè amara & dulcia, quæ ipſum tamen promptè obſtruũt præter ſaccharum & vuas paſſas.

Frigida ſimpl.

Lichen.i. hepatica
Intybus vterque
Cichorium omne, vt ſcariola, cicerbita, hieracium, chondrilla
Oxyacantha
Portulaca
Lactuca
Viola
Solanum
Semina quatuor frigida, maiora & minora quæ vocant.
Santala
Caphura
Ebur
Adiantum omne
Ruſcus & aſparagus media eſſe poſſunt: tenuitate tamen eſſentiæ obſtructiones liberant.

Calida compoſita.

Roſata nouella
Antid.de aromatibus
Diarhodon abb.cum ſpeciebus
Dianiſum
Diacyminum
Diacalaminthe
Dioſpoliticum
Trochiſci de rhabarbaro

Frigida compoſita.

Diaſantalon
Ceratum ſantalinum
Diarhodon abb.ſine ſpeciebus
Saccharum roſatum & violatum
Trochiſci de caphura.

SPLENICA.

Calida ſimplicia.

Thymus, Epithymus Græcorum & Arabũ.
Geniſtæ flos
Cortex radicis eiuſdem & capparis

Frigida ſimplicia.

Cortex radicis Tamaricis, & folia & fructus
Aſplenum.i.ceterach
Adiantum omne

Calida compoſita.

Diacalaminthe
Diacyminum
Acetum ſcillites
Dia hammoniacu emplaſtrum

Cortex

Calida ſimplicia.
Cortex medius fraxini, & Sambuci
Scordiũ, Chamædrys
Chamæpitys
Bugloſſum vtrunque
Rubia, Naſturcium
Aſarum, Calaminthe
Acorus
Agnus
Hammoniacũ, Bdelliũ
Caſtorium,& ferè quæ hepar reſpiciunt.

Frigida ſimplicia.
Intyba & Serides
Semina quatuor frigida, magna & parua.
Lachryma vitis & folia.

Frigida compoſita.
Diaſantalon
Ceratum ſantalinum
Acetum,præſertim album, atque adeò deſtillatum, ſed id calidius eſt.
Oleum balaninum, *id eſt*, de ben, & de hammoniaco,& ſimilibus: ad ſcirrhos lienis,vt ipſa balanus myrepſica, apta. calidis addi poteſt.

NEPHRITICA, CYSTICA.

Calida ſimplicia.
Abrotanum
Eryngium
Eruca
Vrtica
Sarxiphagum
Lithoſpermum
Iuniperi baccæ
Radix Apij, Ruſci
Aſparagi, Fœniculi
Dauci,& horum ſemina
Cubebæ,& propè quæ hepati & lieni calida conducunt, & vretica.

Frigida ſimplicia.
Plantago vtraque
Nymphæa vtraque
Hordeum
Semen pſillij
Lactucæ, Portulacæ
Intyborum & Seridum
Papaueris albi,
Frigida ſemina magna, id eſt, Peponum, & Melopeponum,
Cucumeris
Cucurbitæ
Citreoli quem vocant.

Calida compoſita.
Zingiber conditum
Oleum ſcorpionum
Emplaſtrum de baccis lauri.
Syrup. de duabus & quinque radicibus.
Oxymeli ſcilliticum

Frigida compoſita.
Ceratum ſantalinum
Syrup.nymphææ, violarum,& cætera propè quæ hepar & lienem refrigerant.

HYSTERICA.

Calida ſimplicia.
Arthemeſia
Sabina
Calaminthe
Origanum
Pulegium
Parthenium
Melliſſophyllum
Ariſtolochia vtraque
Gentiana
Valeriana
Rubia
Ruta
Cinamomum
Calamus Aromaticus
Schœnu anthos
Spica
Myrrha
Opopanax
Moſchus
Ambra,& cætera propè renes calfacientia, & menſes mouentia.

Frigida ſimpl.
Corallium vtrunque
Nymphæa vtraque
Balauſtium
Galla
Polygonium vtrumque
Semperuiuum vtrumq;
Portulaca, & propè alia,quæ renes refrigerant,& menſes ſupprimunt.

Calida compoſita.
Diacalaminthe
Dianiſum
Diambræ
Diaſatyrion
Tryphera magna ſine opio.
Oleum amygdalinum vtrumque, nardinum
Aromaticum moſchatum
Oleum rutæ, croci, philoſophorum.

Frigida compoſita.
Diaſantalon
Ceratum ſantalinum.

ARTHRITICA.

Calida ſimplicia.

Naſturcium, Sinapi
Chamædris
Chamæpitys
Hermodactylus
Hærba paralyſis phlomidum ſpecies
Scilla
Rhaphanus
Enula Campana
Origanum
Pulegium
Calaminthe
Porrum, Aſarum
Ruta, Acorus
Terebinthina
Myrrha
Opopanax
Bdellium, Hammoniacũ
Sagapenum
Styrax, Galbanum
Euphorbium
Caſtorium
Caſſia nigra
Stercus vaccinum
Panis calidus
Sapa
Oeſypus } admota enim ſunt anodyna.

Frigida ſimplicia.

Acetum
Aqua roſarum
Myrti partes
Pſyllium
Bolus Armenia
Intyba & Serides
Lactuca
Semperuiuum vtrunq;
Solanum
Opium
Hordei cremor
Folia hyoſcyami parum calfacta.
Folia cicutæ paruæ torrefacta.

Calida compoſita.

Oleum auellanarum & ſeminis aranciorum
Oleum vulpinum
Oleum balaninum.i.de ben
Oleum ex lapide gagate, & ſtyrace,& euphorbio.
Oleum laurinum,& ex nucleis ceraſorum.
Oleum Philoſophorum
Oxycroceum
Ceroneum
Diachylon
Diameliloton
Oxymeli ſcillites,& cætera quę cerebrum & neruoſas partes calfaciunt.

Frigida compoſita.

Oleum roſatum & de ranis.
Vnguentum populeum
Syrup.limonum,& cætera renes refrigerantia.
Oxycratum.i. poſca.

Quoniam purgatrix facultas inter quartas quoque continetur, vt dictum eſt, pauca de purgationis ratione,& ſingulos humores purgantibus medicamentis etiam hîc adſcribenda ſunt.

Gal.Aph. 2.lib.1. Purgatio eſt humorum ſua qualitate moleſtorum vacuatio: ſiue enim hi calidiores,frigidiores,humidiores,ſicciores,aut per coniugationem harum qualitatum à ſibi mediocri temperamento receſſerint idoneo ad ſanguinis probi conſtitutionẽ, ſiue aucti immodicè iuſtam ſibi proportionem ſanguini inculpato cõponendo neceſſariam ſupergreſſi ſint, ſemper qualitate ipſa moleſti videntur, ergo vacuandi: *Aph. 9. lib. 2.* ſed priùs ad expulſionẽ apparati.Corpora enim cùm quiſpiam purgare volet,oportet fluida facere,hoc eſt,humores craſſos tenuare,lentos incîdere,& tergere,& fluxiles reddere,ac meatus aperire,per quos facienda eſt vacuatio. *Gal. ibidem Aph. 22. lib.1.* Tunc autem concocta medicari, atque mouere oportet non cruda:quanquàm verò hæc propriè coctionem à natura in morbis ſalubribus factam loquantur:abuſiuè tamen humorũ expellendorum apparationem prædictam Medici etiam coctionem appellant, fortè quòd craſſum dum eſt tenuatum,habile magis eſt,vt à natura coquente vertatur in alimentũ,ſi quid in eo relictum erat benignũ,reliquum ad expulſionem prõptiorem ſecernatur.ſimiliter dum lentum eſt inciſum,& deterſum,& fluxile. Eadem ratione practici addunt bilem flauam eſſe coquendam, vt quanuis ad vacuãdum ſit maximè habilis ob caliditatem,tenuitatem,leuitatem:tamen ne eius vis tam furioſa partibus noceat continentibus,aut in quas trahitur, aut per quas excernitur refrigerantibus obtundenda eis videtur:quòd etiam hoc modo ſi quid in ea benignum ſuperſit,à natura ſeparetur feliciùs,ac coquatur,ac minùs putrẽdo,quod prauum eſt miteſcat:ſuam fortè ſententiam ex his Galeni atq; Hippoc.locis tuentes.

Aph. 59. lib.5. Tertiana exquiſita quæ longiſſima eſt, ſeptenis circuitibus finitur, &ardentes

die

die ſeptimo per criſes finiri ſolent, cocta à natura materia bilioſa, & expulſa.

Chamæmelum ſanat febres bilioſas, & ex cutis denſitate natas, eáſq; percoctas. *Li.3.ſimp. cap.9.*

Signa coctionis prauorum humorum in pleuritide per ſputum, in affectibus ventris inferioris per deiectiones, in febribus putridis & affectibus venoſi generis per vrinas colligit Hipp. Galenus, in Aph. progno. criſibus, libris therapeuticis.

Humorem craſſum & lentum & flatulentum, & ſaniem acrem & mordacem in oculum affluentem, & fluxionem à capite in pulmones, & laſſitudinem tenſiuam, & phlegmonôde, in libris de compoſitione pharmac. particular. coquit Galenus. Crocus & Myrrha ibidem coquere dicuntur humores prauos & præter naturam in pulmone & ſtomacho. Ergo morbi omnes, & materiæ omnes prauæ coqui à Medicis interdum dicuntur abuſiuè. nam propriè à calore moderato in benignum rei coquentis alimentum verſio eſt coctio: quæ etiam in morbis ſanguineis fieri videtur, dum pus ex ſanguine in phlegmone fit à calore etiam natiuo, & hypoſtaſis in vrinis per febres: ſed ea eſt imperfecta, cùm à ſolo calore natiuo non fiat, verũetiam ab eo qui præter naturam eſt, putrefactio addatur.

Quid quòd bilis flaua ſeipſa interdum multò craſſior efficitur, dum vitellina, æruginoſa, iſatôdes euadit? An non tunc apparanda expulſioni eſt? Aut cur Galenus extenuandis & tergendis humoribus bilioſis anchuſam onocleam ſubamaram ſufficere affirmat? Afferrem Actuarium bilem coquere zulapijs quibuſdam in purgantibus bilem, niſi fæcem Arabicam reſipere ipſum vellem mox audire. *Li.6.ſimp. in anchuſa.*

Medicamenta igitur purgantia humorem ſibi familiarem tota ſua ſubſtantia trahũt ſumpta, & qđ magis mireris, admota horum quædã. Bilẽ enim flauã vacuãt.

CHOLAGOGA.

Aloë	Addunt cum Arabibus recentiores,
Abſinthium	Mannam, ſeu Mel aërium
Scammonium	Tamar Indos
Fumariæ Dioſcorid.	Myrobalanos, præſertim flauas
Thlaſpis ſemen.	Caſſiam fiſtulam
Seſamoides vtrumque	Rha barbarum
Cucumer agreſtis	Roſas, præcipuè dictas vulgò incarnatas
Pepli & Peplidos ſemen	Violas nigras ſeu purpureas.
Sambuci & Ebuli folia, & ſemina	
Colocynthidis fructus ſiccus	
Empetrum & Polipodium eidẽ.	

BILEM ATRAM.

Epithymum	Addunt ijdem,
Pulegium	Lapidem Armenium lotum Alex. Trall.
Tragoriganum	Lapidem ſtellatum ſeu Cyaneum, vulgò lapidem lazuli
Parthenium	Sennam
Armenius lapis	Eſulam.
Centaurium minus	
Elleborus niger, ſed hic deiectione, vt albus vomitu.	

Cap. 5. lib. 2. ſimp.

PHLEGMAGOGA. PITVITAM.

Cnici ſemen	Addunt cum Arabibus recentiores,
Coccum gnidium	Turbith
Hypophaes, Galen. lib. 1. fac. nat.	Hermodactylos
Lathyris & Tithymallus omnis	Sarcocollam
Cucumeris ſylueſtris	Sagapenum

radicis cortex
Styrax pinguis & flauus
Daphnoides, Ricinus
Scammonium, Chamęlæa
Thimelæa, Sambucus
Ebulus, Colocynthis
Elleborus vterque
Polypodium Dioſcorid.
Opopanax
Euphorbium.

HYDRAGOGA. AQVAS DVCENTIA.

Lib. the. ad Piſon.

Granum gnidium, etiam phlegmagωgum Galeno
Aes vſtum, & lotum, æris flos, æris ſquama,
Chamædris, Chamæleon, Galen. lib. 1. facul. natur.
Ricinus, Lactuca ſylueſtris
Tripolij, & Hemerocallis radix
Sambucus, Ebulus
Tithymallorum genera.

PITVITAM ET AQVAS.

Squama æris
Euphorbium
Chamælæa, etiam bilem.

Ex his patet, quædam etiam plures humores trahere, vel ob actionis vehementiam, vel ob diuerſas in toto ipſo ſubſtantias diuerſas. Nam trahunt

FLAVAM ET ATRAM BILEM

Veratrum nigrum, quod etiam phlegmagωgum quibuſdam eſt.
Fumaria.

BILEM VTRANQVE ET PITVITAM,

Peplium
Polypodium.

BILEM ET PITVITAM,

Colocynthis
Elleborus albus
Tithymallus
Elaterium
Agaricus
Ariſtolochiæ, Clematidis fructus ſiccus
Thymus
Ciclamini radix
Chmæpitys
Empetron eadem, & præter hæc aquas Dioſc. & Galen.

Sanguinem purgari tradũt porrorum capitatorum ſucco, mercuriali, viola alba, ſylueſtri malua, ſaluia, veratro albo, quod & bilem vacuat: non quòd illa ſanguinem foras trahant, ſed quòd vel ipſum ab humoribus corruptis expurgant (qua ratione omnia propè purgantia medicamenta dici queunt ſanguinem purgare) vel quòd actionis vehementia ipſum trahunt in hypercatharſi: vel quòd ipſum tenuatũ calfactum ad venarum exitus promoueant: qualia quæ ſumpta hæmorrhoidas promouent, menſes cient, vrinas cruentas excitant: hęmagogum inde dictum medicamentũ, vt cicer, præſertim agreſte, & alia multa Galeno in ſimplicibus. Quæ enim hærba corpori admota per poros ſanguine educto homines necabat, cognoſci deſijt magno mortalium commodo.

Lib. 1. fac. nat. & lib. theriaces ad Piſon. & li. de nat. hu.

Recipimus ergo medicamenta facultate quadam natiua conuenientem ſibi ſuccum trahere, quomodò partes tam animalium quàm plantarum ſingulæ alimentum tota ſubſtantia ſibi familiare, & amicum, & conueniens trahunt: & magnes ferrum, & electrum. i. ſuccinum, paleam, & alia huiuſmodi à natiua quadam facultate conuenientis attractrice.

Gal. in theriaca ad Piſonem.

Admiratione eadem dignum eſt, feras venenoſas cùm corporibus ſuis noſtro ſint inimicæ, & tam ſubitò nos perimant, morſibus à ſe factis ſuccurrere & ſolas hominẽ à tali pículo vindicare: ꝙ ſcilicet ſimile retrahat ad ſe ſibi ſimile, ſuámque ſubſtantiã in ſe reuocet. Quapropter à crocodilo lęſis, ipſius adeps vulneri impoſit⁹ ſummo eſt præſidio. Morſus muris aranei etiã lethalis ſanatio, citra dolorẽ fit mure ipſo trito & impoſito. Morſus viperæ ipſa vipera trita & impoſita ſanat: & theriaca ipſa impoſita, atque etiam ſumpta, aliarum etiam ferarum omnium venenata

nenata

nenatorum morſibus efficax.

Huc pertinet nonnullorum natiua quædam totius ſubſtantiæ ſocietas, ex quâ ſi iungantur, & iuncta ſeruentur, vis quædam mira conſurget: id quod maiorum experientiâ longâ probatum pro experto & certo recipimus. Ob id compoſita medicamenta vſurpamus, quæ à prioribus Medicis ijſque inſignibus vehementer commendata fuerunt: neque negligimus, quæ recẽtiores experientiâ longâ cõprobarũt. *Lib.5. c. ph.p.*

Quid quod alexipharmaca quædã ſic venena trahunt ſumpta, ſi ſumantur, aut admoueantur ictui vel morſui venenoſo, vt venenum ipſis inſidens videas.

Nec ſolùm venena trahunt, ſed plurima etiam aculeos & ſpicula indolenter è corporibus noſtris extrahunt, quæ nulla vi noſtra educere antè licebant.

Vt autem rebus quibuſdam magna inter ſe eſt cognatio naturarumque ſimilitudo (quòd præter dicta generationes quoque animalium, & inſitiones plantarum oſtendunt, vt Hippocrates docet lib. de natura hominis) ob quam hoc illud trahit, hoc illud non lædit: vt euphorbium ventrem ouium ſolùm non erodit, vt in eo ſeruari poſſit, qualiter in folliculo ſuo bilis: ita alijs odium eſt manifeſtum non modò animalibus inter ſe, ſed etiam plantis inter ſe, & plantis & animalibus in homines, & in certas quaſdam hominum partes, aut partium affectus. *Lib.9. c. ph.p.*

Braſſica & hedera viti & ebrietati aduerſantur

Allium magneti affrictum, & oleũ ſuccino, attractionem horum peruertunt, & ille ferrum abigit, hoc paleas etiam oleo imbutas.

Cantharides veſicam peculiariter & ſolam afficiunt. *Lib.the. ad Piſ. & initio c.ph.g.*

Lepus marinus pulmones ſolos ex omnibus animalis partibus vlcerat.

Cicuta homines occidit, ſturnos nutrit, nec vim lethalem in his exercet.

Veratrum homines corrumpit, coturnicum cibus eſt.

Amphiſbænam animal biceps ſi grauida fuerit ſupergreſſa malè abortit.

Stellio ſcorpiones viſos ſubſtringit, & ita perimit.

Baſiliſcus belua ſubflaua triplici frontis apice munita, viſus etiam ſolùm, aut ſibilo auditus, homines necat: ipſam autem beluam mortuã ſi quod animal attigerit, ſubitò moritur. Ob id omne aliorum animaliũ gen⁹ propinquitatem ipſius deuitat.

Vſta murium capita, & ex melle illita alopeciam curare poſſunt. Capita apũ & muſcarum vſta alij ſimiliter adhibent eodem ſucceſſu. Stercus murium cum aceto illitum idem poteſt. *Lib.the. ad Piſonem. Ibidem.*

Viperæ pellis in puluerem redacta, impoſita alopecijs, pilos mirificè regenerat. *Ibidem.*

Caput leporis vſtum cum adipe vrſino illitum. *Li.11. ſimp*

Hedera, braſſica, rhaphanus naturali facultate ebrietati reſiſtunt, & vitibus, vt dixi, ſunt inimica, vt ſi circum ſe ſerantur, diffugiant. *Lib.1. c. ph par. & Pli.*

Palmulæ proprietate quadam capitis dolorem faciunt. *Ibidem.*

Pæoniæ præſertim maris radix recens collo appenſa, contactu carnis calfacta, olfacta, continuò epilepſiam ſanat: huius tamen rationem reddit Gal. ibidem. *Li.6. ſimp.*

Cameli aut muſtellæ cerebrum ſiccum ex aceto potum epilepticis medetur. *L.th. ad Piſ*

Caſtoris teſticuli poti, conuulſioni remedio ſunt. *Ibidem.*

Hirundinis cerebrum ex melle illitum ad ſuffuſiones facit. *L.th. ad Piſ*

Fel hyænæ illitum ſuffuſionem diſcutit, viſum acuit. *Ibidem.*

Aſpidis exuuium tritum & illitum ex melle viſum facit acutiſſimum. *Ibidem.*

Accipiter in vnguento ſuſino coctus hebeti viſui medetur. *Ibidem.*

Cantharus, id eſt, ſcarabeus oleo incoctus, auri inſtillatus eius dolores ſanat. *Ibidem.*

Stercus canum ſolis oſſibus biduo paſtorum, ob id durum, album, neque grauiter olens, optimum eſt in cruſtis oris, & anginis: ſtrenuè enim iuuat, nec vllam habet inſuauitatem. Eóque ſiccato, læuigato per cribrum medicinale creto, Muſa Medicus plurimùm vſus eſt, cuius teſtimonium maximi facit Galenus: additque hoc medicamento ſe nullum nouiſſe valentius, neque in anginis, neque in pariſthmiorum phlegmone, aut tonſillarum magna adeò, vt ſuffocationis ſit periculum. Item in dyſenterijs, & ſummè inueteratis vlceribus & ſummè malignis. Idem digerit & *Li.10. ſim.*

deſiccat alios affectus. Quod experientia longa & ipſe,& eo priores Medici probauerunt ad anginam quidem miſtum alijs huic affectui conuenientibus: ad dyſenterias verò cum lacte ꝓbè cocto poſtea per calculos ignitos vel ferrũ cãdẽs vſtulato.

Li.10.ſim.

Stercus pueri triduo nutriti lupinis dulcibus, aut gallinis, perdicibus ex aqua, aut tenui iure probè coctis, pane bene cocto cum ſale pauco, & fermento, & vino vetere tanto, quantum perfectè poſſit coquere, ipſo die tertio primùm acceptum, ſiccatum, læuigatum cum melle attico illitum (inſufflatum Gatinaria) ſtatim ſanat gutturis phlegmonas ſine venæ ſectione: cuius expientiã certiſſimã ſępe vidit Gal.

Alexander Aphro. initio probl.

Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem ab acidis & acerbis & auſteris natum, vt lib. de optima ſecta, portulaca eſu ſanat, cauſa eius effecti nobis incognita: huius tamen cauſam reddit Gal. lib. 6. ſimpl. & Ariſt. prob. 38. ſect. primæ.

Lib. the. ad Piſonem.

Ceruinum cornu, aut bouis aſtragalus vſta, cum vino trita, denti vacillanti circumlita eum confirmant.

Ibidem.

Veruecis cerebrum ex melle illitum, infantium dentitioni vtiliſſimum. Idem præſtat mel & butyrum, gingiuas tamen tenuando, Gal lib. 10. ſimpl. Item & cerebrum leporis cum capite toto elixum, lib. 11. ſimpl.

Li.11.ſimp

Coctionem ventriculi iuuare, & ſtomachicum eſſe ventrem mergi, vel elixum, vel ſiccatum & ſumptum, & tunicam interiorem ventriculi gallinarum ſiccatam & potam, falſum eſt expertus Galenus: tamen in ea promiſſione vana etiam hodie perſeuerant, qui principes Medici habentur.

Iaſpis virens os ventriculi adhæſu re vera iuuat proprietate quadam.

Li.9.ſimp.

Aſtragalus bouis vſtus cum lacte potus lumbricos rotundos educit.

L.th.ad Piſ

Vaccini lactis potus dyſentericos iuuat.

Ibidem.

Hepar lupi hepaticos tota ſubſtantia iuuare ſufficienter ſe expertum dicit Gal. lib. 8. comp. ph. part. & hodie hepatis eius ſiccati puluerem cum vino albo dant hydropicis, tanquàm ſecretum aliquod remedium. Id tamen hepar lupi miſtum medicamento hepatico (quod ex eupatorio fit) minimo id efficacius reddidit.

Li.11.ſimp

Lib.8.c.ph.p.

Dabat autem Galenus læuigati hepatis lupini drachmam vnam cum vino dulci, vt thereo Cretico, vel mulſo protropo. i. quod defluit antequàm vuæ calcentur. Nam id gratum hepati, quia ipſum nutrire poteſt, ac medium eſt inter calidum & frigidum. Si verò febris adſit, datur cum aqua calida, aut ſucco ſereos, vel ſimili.

Aſclepi. apud Gal. li. 8. c. ph. p.

Caro trium κοχλίων. i. cochlearum, multùm tuſa cum vini nigri cyathis tribus calfacta, pota, hydropicos tota ſubſtantia non vna aut altera qualitate iuuat.

Lib. the. ad Piſon.

Affecto iecori eupatorios hærba ſtrenuè auxiliatur: id autem quia aſtringendo hepar roborat, & tenuitate eſſentiæ, ac incidendo & tergendo citra calorem manifeſtum obſtructiones eius liberat. Piſtacia hepati obſtructo conferunt.

Li.2.alim.

Vua paſſa tota ſubſtantia eſt familiaris hepati, vt alimenta omnia cum nutriendo corpore habent proprietatem quandam ſecundum totam ipſorum ſubſtantiam.

Lib.8.c.ph.p.

Stercus bubulum aridum vſtum tribus cochlearibus potum hydropicos iuuat.

L.th.ad Piſ

Lumbrici terræ, quæ γῆς ἔντερα, id eſt, terræ inteſtina vocat Gal. ex melicrato poti ictерum purgatione mox liberant.

Ibidem.

COLICA.

Lib. 10. ſimpl.

Stercus lupi oſſibus paſti, ob id albidius, ſupra frutices, vepres, hærbas altiores prima æſtate repertum non in terra: potum cum pauco ſale aut pipere, aut alio ſimili, ex vino albo tenui, vel aqua, & (quod mireris) ad λαγῶνας. i. ilia appẽſum dolores colicos citra phlegmonen perſanat, aut ſaltem plurimùm mulcet, & his ita præcauet, vt non redeant: vel ſi redeant, tardiùs & mitiores multò redeunt, etiam ſi ipſum ſtercus teratur cum oſſibus deuorati animalis non præmanſis nec concoctis. Appendendum verò vinculo & cingulo ex lana ouis à lupo mactatæ, vel ex pelle ceruina, vel quauis alia materia. Vmbilico infantis inter telas conſuto & appenſo ventri idem hodie tribuitur, & certiſſimum affirmari audio.

Gal. in theriaca ad Pi-

κορύδαλος vel κόρυδος ὀπτός. i. galerita aſſata vel elixa, ſi aſſiduè edatur cum iure, colicos ſæpe plurimũ iuuare exptus eſt Gal. Hæc auis puſilla, in capite gerit ceu galerum

lerũ ex pilis erectis natũ, nobis ob iter plærunq; obuia. Marcellus Empiric⁹ hupupã accipit, quòd apicem in capite gerat, pauonum modo, vt Dioſcorides ait in corydalo, cui κοιλιακοῦς opinor mendoſè pro κωλικοῦς iuuare ſcribitur: ſed hupupa ὀυκ ὄζιν ὀρνίθιον μικρὸν. i. auicula parua, quantã Dioſc. & Galenus corydalon affirmãt. Vires eaſdam ad colicos dolores & nephriticos tribuunt periti, & probatiſſimas pulueri auiculæ nobis frequentis (quam vulgus meſenguam vocat.) *ſonem. & lib. II. ſimp*

Stercus gallinæ cum oenomelite vel aceto, vel vino aqua diluto colicũ dolorem diuturnum ſanat. *Li. 10. ſim.*

SPLENICA.

Aſtragalus bouis vſtus ex oxymelitæ potus lienem abſumit. *L. th. ad Piſ*

Myrobalanus ipſa ſplenem iuuat. *Ibidem.*

Aſplenium, capparis, tamarix tota ſubſtantia familiares lieni plantæ ipſum iuuant, & liquant, & abſumunt tumentem: quin vſu multo aſpleniũ ipſum conſumit omnino.

NEPHRITICA.

Sarxiphagon & betonica renes iuuant, vt alia aliarum partium propria medicamenta. *Ibidem.*

CYSTICA.

Scorpius aſſus cum pane comeſtus, veſicæ calculos conterit: & lumbrici terræ ex vino ſumpti, & murium ſtercus potum. *Ibidem. Ibidem.*

Veſica caprina aut ouilla cremata, ex poſca pota: aut leporis teſticulus ex vino odoro coctus, potus his qui vrinam inuiti reddunt, benefacit. *Lib. 9. c. ph. p. in fine*

VENEREA.

Renes ſcincorum poti, pudenda intendere creduntur. *L. th. ad Piſ*

Bouis aſtragalus vſtus, tritus, potus mediocriter venereus eſt. *Li. 11. ſimp*

ARTHRITICA.

Caput milui ſine plumis vſtum cum aqua, quantum tribus digitis capi poteſt, podagricis auxiliatur. *Lib. the. ad Piſon.*

Lumbrici terræ cum roſaceo cerato illiti podagricorũ inflãmationib⁹ cõueniũt.

Erinacei terreſtis caro ſiccata, pota elephanticis, cachectis, conuulſioni obnoxiis, nephriticis, anaſarcicis auxiliatur, quia valenter digerit, & ſiccat. *Li. 11. ſimp.*

Muſtellæ caro ſiccata, pota, epilepticos iuuat eadem ratione. *Ibidem.*

Elurorum ſalitorũ caro trita palos & ſpicula extrahit, tanq̃ trahẽdi vim habeat.

Myacum. i. mutulorum caro morſibus canum medetur.

Cochlearum caro pertrita valenter ſiccat etiam hydropicos: & muccus ex ipſis haud ita pridem captis ſtylo confixis emanans cum thure vel myrrha, vel aloê, vel quibuſdam horum, vel omnibus ad cerati craſſitiem coactus aures purulentas deſiccat: & fronti affixus, oculorum fluxiones. Cochleæ cum teſtis tuſæ palos extrahunt, & menſes ſiſtunt. Caro ipſius ſola vulneri etiam neruorum impoſita ſola pulchrè glutinat, & ſine phlegmone in homine etiam duro & agreſti addita farina volatili, & ſi vis, thure, myrrha, reſina fricta: hæc initio libri vndecimi ſimplicium. Horum tamen cauſa quædam reddi poteſt, quòd ſcilicet digerant, ſiccent, trahant calore.

Lignum Gaiaci (quod vocant) ſcabiem Hiſpanam tota ſua ſubſtantia ſanare quibuſdam videtur, cùm tamen in eo ſapor ſit amarus & acer, non inualidus: vnde vim habet incidendi, tenuandi, tergendi, & purgandi, per quas facultates vacuat vrinis, ſudore, vomitu, deiectione, inſenſili tranſpiratu, putrem ex contagione materiam: ſæpe tantùm ſpirituoſam, cùm recens eſt contagio, nec vehemens, & ſpiritus affici contumaces: ſæpe ſimul etiam humidam, cùm in vaſa ipſa & corpus mali labes iam graſſatur. Cui corruptelæ niſi occurratur per alterantia & vacuantia, etiam in partes ſolidas impetus fit, eáſque putredo occupat, ferro ſæpe & cauterio tãtùm curabilis: quomodò ex diarijs in affici promptis tranſitus fit in putridas, ac interdum in hecticas febres, nunquàm ſi abſolutæ ſint, curabiles. Neque victus tenuis & tenuans, catapotia Aegidiana, aut illitus ex argẽto viuo, ſuffitus ex cinnabari factitia, vel herbarum digerentium & tenuantium decocto (quæ ſunt alia hodie conſuetiſſima mali huius remedia) ratione alia quàm corruptæ huius materiæ totius

vacuatione,luem iſtam perſanant.

L.th.ad Pi. Taurini cornu raſura cum aqua pota ſanguinis eruptionem cohibet.

Ibidem. μηροὶ,id eſt,fœmora vſta idem præſtant,& aluum ſolutam ſæpe ſiſtunt.

Ibidem. Hippopotami cutis vſta,læuigata,ex aqua corpori admota panos digerit.

Ibidem. Adeps anſeris & cerui medulla ex roſaceo phlemonę medetur,& dolorē mitigat

Li.11.ſim. Cinis cancri fluuiatilis ſubſtantiæ proprietate mirabilis in morſu canis rabidi: & alyſſon hærba antè dicta,lib.6.ſimplicium.

Ex his patet à partibus animalium quibuſdam morbos quoſdam curari : quin ipſa etiam tota eorum corpora affectibus quibuſdam auxiliantur. Cancer enim fluuiatilis tritus illitúſque ſpicula & ſurculos extrahit,quod etiam carni ſiluri piſcis ſaliti tribuit Dioſc.& capiti ſaurarum trito Gal.lib.11.ſimpl. & alijs præterea multis hanc trahendi facultatem vterque certam adſcribit. Sunt enim medicamenta partibus quibuſdam amica,alia ijſdem inimica,alia his atque illis affectibus idonea,vt abundè docuimus.Ne mireris igitur,partes viperæ medias theriacæ impoſitas, vim illi efficacem tribuere ad reſiſtendum morſibus viperæ,& elephantię, & alijs permultis affectibus. Adde quòd quædam ſimplicia medicamenta ex tota ipſorum ſubſtantia vnam quandam & ſimplicem habent virtutem,cuiuſmodi ferè ſunt prædicta. Alia mixtam in tota ſua ſubſtantia facultatem habent,& dupliciactione funguntur,tam manifeſtè ſæpe, vt etiam quàm maximè contraria ab eis in corpore fieri videamus:atque id miraculum eſſe videntibus apparet,& inopinabile quibuſdam audientibus ac impoſſibile putatur,niſi viderint.

Lib.1.c. ph.g.

Lib.the. ad Piſon.

Ibidem. Lapathi enim folia ventrem cient,ſemen aſſumptum ſtringit.

Ibidē.et lib. 1.aliment. Braſſicæ,lentium,oſtreorū,oſtracodermorum omnium, & gallorū vetulorū ius & decoctū ſumptū,aluū ſoluit:ipſum aūt ſingulorū corpus ſumptū ventrē cōprimit.

Li.11.ſimp. Gallinarū ius ſimplex aluū ſiſtit:gallorū ius cum ſale ꝓlixiſſimè coctorū ſubducit.

Lib.the. ad Piſon. Aloê & ſquama æris ſupercreſcentes vlcerum carnes aſtringunt, & humores ſub his natos ſubinde ſiccant:aſſumpta autem per os corpus totum purgant : quia nihil eſt,quod ſumptum & admotum vires habeat eaſdem.

Lib.3.temperament. Serum lactis potum aluum ſoluit,caſeus ſumptus ipſam cohibet.

Proximum autem miraculo eſt trifolium hærba hyacintho ſimilis, quando vere flores emittit,& ſemen habet κνίκῳ ἀγρίᾳ ſimile,hæc enim decocta multū,& morſibus phalangij aut viperæ ex aquæ fotu admota ipſis medetur, & dolores ſtatim ſedat.Eodem verò fotu in alio non morſo parti ſanæ ſenſum ſimilem,& dolores ſimiles his quos morſus inuehit,omnes excitat:morſus itaque ſanat,& ferarum modo partem affligit.

Quis omnia hæc non modò cognoſcenda Medico,ſed etiam admiranda non iudicat? Neque ſolùm animalibus ipſis inter ſe,& ipſorum partibus quibuſdā & plantis & metallicis quibuſdam ſecum,aut cum alijs magna eſt naturæ ſocietas aut cōtrarietas:ſed quod etiam ſaxeus admiretur,ſonis ipſis aut corporibus ſonoris inter ſe tanta eſt cognatio,vt ſibi ſimilibus delectari videantur : fidê enim teſtudinis quâuis,quo voles modo attemperata,ſi correſpondentem ei in teſtudine altera ipſe attemperas,intendendo & remittendo,cùm ſonum edet ſimilem ſono alterius tibi anteà non audito,altera illa velut exultans concutitur, tanquàm ſimili ſuæ attemperaturæ ſono gaudens harmoniaque. Eam verò ipſius concuſſionem feſtuca tenuis illi antè impoſita apertè declarabit.Multò maiora his miracula Deus optimus maximus etiam in hac rerum mundanarum fæce excitauit,quorum fidem certiſſimam experientia quotidiana perficit,qua ſola percipiuntur,quæ totius ſubſtantiæ ſimilitudine aliquid perficiunt,nullaque methodo planè conſtant,nec ratione actio illa inueſtigari poteſt,quanuis in quibuſdam reddere conetur Galenus:vt in pæonia & alyſſo vim ſiccandi & digerendi inſignem tribuit, quibus ad curandam ſpumam opus eſt,ſed ſumptum alyſſum etiam agit & ſanat rabidum ipſum canem & hominē.

Lib.6.ſimplic.in alyſſo & alibi.

Hæc fuſiùs tractare poteram, & collocupletare remedijs propè infinitis tota ſubſtantia operantibus,quæ partim ab alijs ſcribuntur veteribus , partim à neote-

ricis &

ricis & practicis,partim hodie in vſu ſunt frequentiſſimo ruſticorum,niſi libri magnitudinem immodicam fuiſſem veritus. Adde quòd non ſtatueram librum ſubſtituere de his quæ proprietate ſubſtantiæ totius quid agunt,quem Galenus aliquoties eſt pollicitus:an verò eum præſtiterit,ignoratur: nondũ tamen inter eius opera comparet.Id aliquando aut mihi aut alteri latiùs fundere licebit & elegantiùs maximo mortalium emolumẽto.Nam illa & celeriùs & multò certiùs quod poſſunt præſtant,quàm quæ qualitatibus manifeſtis agunt,neque tanta egent aliorum ſimplicium miſtione,per quæ meliùs agant,aut ſine quibus non agant,aut per quæ conſeruentur. Licet eorum quædam aliqua ex his poſtulent, vt cancrorum fluuialium cinis morſum canis rabidi cum thure & gentiana præſtantiùs multò curat, quàm per ſe & ſolus:ne putes cum quibuſdam ea ſi miſcentur,vim ſuam perdere.

Li.11.ſimp. in cancro fluuiali.

Li.11.ſimp

Medicamenta hæc,quæ ſecundum aliquam totius ſubſtantiæ proprietatem agunt aliquid,ſiue ſumpta,ſiue admota,ſiue etiam appenſa,experientia ſola ſunt inuenta,& eadem probanda,an id præſtent,quod ipſis tribuitur.

Horum tamen non paucorum ratio quædam reddi poſſit,vt quòd omnia facultate incidenti prædita olfactu vel potu iuuant epilepticos: qua ratione pæonia his ſalubris,quæ tota ſubſtantia id facere alijs dicitur:item portulacæ hæmodiam ab acidis, acerbis, auſteris natam curantis, cauſa incognita Aphrodiſeo initio problematum, declaratur Ariſtoteli,ſect.1.probl.38.& Galeno,lib.6.ſimpl.& lib.de opt. ſecta.His probatis fides eſt habenda: non autem incantationibus verboſis, nec vocibus barbaris,quas præſtigiatores vſurpare conſueuerunt.

Li.10.ſimp in ſang.ueſpertilionis

Li. 1.ſimp.

METHODVS COMPONENDI IN 4. CONSISTIT.

PArtem operis hoc libro ſecundo inſtituti tertiam aggrediamur,& doceamus in quibus componendi medicamenta ratio conſiſtit.Ea verò vt reliquorum componendorum in tribus potiſſimùm verſatur, rerum ſcilicet miſcendarum delectu, earundem quantitate,& forma compoſiti futura.Quæ tria etiam in quouis medicamento tam cõpoſito quàm ſimplici ſumendo,aut admouendo obſeruanda ſunt. Deligitur enim hoc vel illud medicamentum,verbi gratiâ, purgatorium, & datur hac vel illa quantitate, & forma vel catapotiorum,vel potionis,vel alia,quæ ægro gratior,& fini propoſito aptior fuerit.

Qualitas, quantitas,tẽpus cauſarũ ſalubrium, cap.85.artis medicæ, & alibi paßim.

Porrò miſcendæ res compoſito medicamento deligẽdæ ſunt,quæ plurimæ quatuor.Hæ quæ affectum præter naturam,hoc eſt morbum,morbi cauſam, ſymptomata abigant:aliæ,ſine quibus priores affectum abigere nequeant: aliæ tertiò,per quas meliùs primæ affectum tollant:poſtremò etiam miſcendæ,quę dictas tres miſcendorum differentias foueant,& diu integras ſeruent.Ad hæc quatuor referendi ſunt ſcopi omnes componendorum medicamentorum, ſiue ipſa vnicum habent effectum,ſiue multiplex,vt theriaca,in qua multæ ſunt particulares compoſitiones, ſingulæ affectibus quibuſdam peculiariter efficaces. Quæ quatuor,omnibus inſunt aliquid efficientibus:ob id in ſingulis corporis inſtrumentis .i. partibus actionem aliquam edentibus,à Galeno inquiruntur in lib.de vſu partium,vt in oculo viſionis inſtrumẽto,humor cryſtallinus eſt primaria viſionis cauſa,cæteræ oculi particulæ ſunt,aut ſine quibus viſio non fiat,aut per quas melius fiat,aut à quibus cæteræ conſeruentur. Precioſiora verò diuitibus, viliora pauperibus deligenda,vt poſt multis ex Galeno exemplis cognoſces.

Veruntamen vt in noſtri corporis inſtrumentis particulæ multæ vſum eundem ſæpe præbent generalem, vt oculum vena,arteria,neruus, & quæ ipſum ambiunt oſſa,conſeruant alia tamen atque alia ratione.(Nam vena ipſum nutrit ſanguine, quem defert,arteria etiam caloris in eo natiui temperiem ſeruat:neruus motũ dat voluntarium muſculis,& tactus ſenſum,etiam oculi tunicis ad dignotionem triſtantium:oſſa ipſa ſuperciliorum,pomorum,zygomatis, naſi à foris occurſantibus tuentur.)vt lib.de vſu partium docetur.Sic in medicamentis compoſitis multa ſæpe ſimplicia idem, vt videri poteſt cuipiam,pollentia miſcentur:ſed tamen quæ particulatim nonnihl differãt viribus,vel ſaltem maioris & minoris ratione diuerſa ſunt.

Adhæc

Adhæc vt idem polleant, hoc vni parti eſt familiare, illud alteri. Sed de his poſteà fuſiùs. Contrà in noſtris organis pars vna interdum ſubit vſuum duorum, vel trium, vel etiam quatuor ſimul rationem, vt linguæ tunica per ſe ſapores diſcernit, ſenſus in ea guſtatorius, aut potiùs animalis in ea ſpiritus, eſt ſine quo non diſcerneret, niſi etiam ab ipſo potiſſimum diſcerni contendas. Eius tunicæ raritas eſt, per quam meliùs humores ſapore prædìti in ipſam tunicam recipiuntur. Eodèm pertinet tunicæ huius puritas, vt nec bile, nec pituita multa craſſa, nec alio humore p̄ſertim ſaporem aliquem inſignem (qualis eſt ſalſus, amarus) ſortito imbuta & tecta occurſum & penetrationem rei guſtandæ prohibeat. Senſus autem guſtatus & tactus eâdem tunicâ ſeruatur, quo vitat calidiora, frigidiora, & cætera noxia, excipit dulcia & ſibi familiaria.

Eodem plærumque modo in medicamento vno ſimplici hi quatuor ſcopi inueniuntur, vt in caſſia per ſe data: interdum in duobus, vt in rha barbaro cum terebinthina: nonnunquàm in tribus, vt cùm prædicto panis azymus additur: eſt quandò in quatuor ſimul miſtis, verbi gratiâ, in tetrapharmaco, vt ſingula vnicum habeant ſcopum.

Gal. initio lib. de antid.

Cùm igitur medicamenta compoſita fiant omnino præſtantiſſima, tum ob ſimplicium quæ inijciuntur probitatem, tum ob miſtorum virtutis proportionẽ, magna vtriuſque habenda eſt ratio: non neglecta interim forma compoſiti, quæ quantam vim habeat, poſteà dicemus. Vnumquodque autem eſt præſtantiſſimum, quod proprium generis ſui odorem & ſaporem habet valentiſſimum, vt de croco, caſia, cinamomo, ſtyrace, & cæteris in theriace, & paſſim in alijs compoſitis obiter admonebimus. Proinde optima quæque à medicinalis materiæ peritis vno conſenſu commendata, ſępe & diu tibi ſpectanda ſunt, vt noſcas, & ab alijs deterioribus ſecernas, odore præſertim ac ſapore: quanuis & color in nonnullis rectè deligendis non parũ conferat Dioſcoridi & Galeno, ſed etiam & locus. Ob id poſtquàm traditas ab vtroque in ſingulis ſimplicibus notas obſeruaris, maximum eſt inſpicere, in qua regione vnumquodque ipſorum gignatur præſtantiſſimum, in eámque tibi eſt proficiſcendum, vbi optima ſunt ſingula: vt Galenus in Cyprum vectus, cadmiam largam, diphryges, ſpodium, pompholygem, chalcitin, miſy, ſory, chalcanthum retulit: ex Syria verò Palęſtina, opobalſamum: ex Lemno, terram ſeu ſphragidem Lemniam (cuius ſolius gratiâ in Lemnum nauigarat) tanta copia attulit, vt tota vita illi ſufficerent. Quòd ſi ad regiones eas proficiſci vel nauigare non detur, ſaltem per amicos fideles indidem accipe, vti Galeno ex omni natione, præſtantiſſima quotannis afferebantur amicorum fidelium cura & induſtria. Nam perditi horum coêmptores omnia vitiant, & varijs modis contaminant.

Lib. 9. ſimplic. & de antidot.

Lib. 2. c. ph. g.

Quæ autem in ſingulis regionibus præſtantiſſima gignantur, Dioſcorides libris 5. & alij celebres viri deſcripſerunt: vt

Irim, Ami } Illyricam.
Phu, Caſtorium, Agaricum } Ponticum.
Bitumen, Opobalſamũ } Iudaicum.
Petroſelinum, Meum Hiſpanũ & } Macedonicum.
Cuminum, — Aethiopicum.
Elenium, Elleborum, & p̄pè cætera calida, tenuium partium } Ex ęditis & ſiccis locis.

Chamædryn, Chamæpityn, Hypericum, Daucum, Gentianam, Aniſum, Thymum, Thlapſi, Ariſtolochiam, Veratrũ nigrũ, Glycyrrhizam, & ſuccũ eius, Scordium, & alia permulta } Creticum. de quibus paulò pòſt, & libro 3. & 4. in theriace dicam.

Hyſſopum

Hyſſopum } {Montana hortenſi & campeſtri melior. Hyſſopum Cilicium, Dioſc. Creticum Archigenes, lib. 8. comp. ph. part.
Calaminthe }
Amomum Scythicum, ibidem.

Sic medicamentum purgans bonum decernit Meſues tota ſua ſubſtantia per lõgam experientiam cognita: quæ etiam mala quædã iudicauit, aut toto genere, qualia ſunt daphnoides, lathyris, euphorbium, ſagapenum, & alia violentiora: aut ſpecie accidentali, vt turbith nigrum, agaricum nigrum, colocynthidem vnicam in planta, ſcammonium de regione Scenitarum. Bonum quoque deligit ſapore nobis iucundo & odore familiari, & colore non ingrato. Contrarium reijcit, ceu naturæ noſtræ aduerſum, aut parum propitium, vel miſtis alijs corrigit. Item in propriè purgatorijs attrahendo ſcilicet ea præfert, quæ rariora, leuiora, & igni propiora: vt agaricum, ſcammonium, colocynthidem, aloên, turbith, polypodium, præter pauca quædam, vt caſſiam fiſtuloſam, cnicum, ricinum, irim, hermodactylos, lapidem cyaneum & Armenium, quorum bonitas præcipua in grauitate ſpectatur, eorum plenitudinem aut naturalem ſubſtantiæ compactionem declarante. Quæ dos rha barbaro, abſinthio, myrobalanis comprimendo etiam purgantibus adeſt. Nec parum illi ad delectum conducunt tempus collectionis & cuſtodiæ, ac locus natalis, & conſeruationis.

Dulcia, inſipida, ſtyptica, vomitoria, rara, virtutem nacta aut ſuperficiariam, aut imbecillam, vt violas, roſas, fumariam, adiantum, lupinos, recentia præfert veteratis. Contrà autem acria, denſa, virtutem validam aut penitiorem ſortita, quò vetuſtiora eò valentiora putat, modò ætate longa non ſint exanimata. Dulcia verò & ſalſa ætatis mediæ commendat. *Sic* cœlum pluuium plantis calidis ſiccis vires minuit, frigidis humidis auget: calidum verò ſiccum contrà. Quapropter & Galenus in antidotis plãtas Creticas plurimas cæteris præfert, vt paulò antè dixi: quibus tamen, inquit, non cedant Italicæ, præſertim ex locis æditis, & dum cœli conſtitutio humida non fuit. Ob hæc plantæ humidiores in locis humidioribus humidiſſimæ euadunt: in ſiccioribus temperatiores, vti & animalia. Quod Hippocrates dicebat, naturarum hæ quidem ad æſtatem, hæ verò ad hyemem bene maléve *Aph. 2.* ſe habent. Sub cœlo regionem & flatum ventorum comprehendimus. Neque *lib. 3.* omittenda eſt alimenti cuiuſque proprietas, quam plærunque vitiat ſoli natura, aut *Lib. 9. me-* cœli, aut aliarum rerum, vt fimi, ſtercoris, plantarum odio diſſidentium: vt contrà *thod.* quædam perficiunt: ſic rhaphanus aut ſcilla hermodactylum meliorem facit, & hyſſopus epithymum, & quercus polypodium: contrà, lathyris ſcammonium vitiat, & braſſica vitem.

Purgantia cum his reponantur & vſurpentur, quæ vim eorum meliorem & tutiorem efficiunt, non augent verò acrimoniam. Ne iunge igitur ſcammonio lathyrin, vel tithymalli genus aliquod, ſed maſtichin & ſpicam, quæ omnia acria medicamenta corrigunt. Purgantia ex hærbis ante triennium ferè languent, præter vtrumque elleborum. Virtus igitur ſimplicium à regione proficiſcens non eſt negligenda: quanuis calidæ tenues ex Creta plantæ ſi ſint, Italicæ aut ſimiles ſunt, aut non multò Creticis inferiores, ſi ver totum æſtatis modo ſiccum fuerit, nec plantæ ipſæ multo imbre irroratæ.

Medicamenta item deligantur omnia in ſuo vigore, & eadem bene habita: fugienda aũt ceu ignobiliora quę in ſuo genere ſunt tenuiora & graciliora, aut enormiter procera: quòd illa viribus, alimenti penuria careant: hæc verò vires alimenti copia obrutas habeant. In quolibet enim genere præſtant, quæ nec rugoſa, nec exilia, neque modum excedentia, ſed quæ bene nutritam & conſtrictam habent ſubſtãtiam. Ob id nec crocum, nec ſcillas, nec viperas vel emaciatas vel immodicè magnas ad theriacen Galenus expetit, ſed mediocres. Eadem verò proprium generis ſui odorem habebunt valentiſſimum, & in guſtus qualitate proprietas cuiq; generi ſua, ſi præpolleat, optimum declarat medicamentũ, præſertim ex plantis ſumptum, nec his omnibus, cùm quædam ſint, quas citra periculum guſtare non liceat.

Li. I. an-tidot.

Viperæ

Viperæ verò & alia quædam medicamentorum genera notis alijs ſuo loco partim
dictis,partim dicendis præſtantiſſima deligentur. Sic primæ notæ virtutis pro-
priæ mellis ex ſapore dulci & acri ſumuntur,quem vtrumque ſi habet valentiſſimũ,
quatenus melli datum eſt,optimum eſt mel,modò adſint aliæ quoque notæ ab odo
re,colore,conſiſtentia,& partium coalitu:vt videlicet ſit etiam pallidum,aut ſubfla
uum,odore iucundo in thymum inclinante,non improbè thymum referente, quia
id thymo minutim inciſo adulteratum eſt:ſubſtantiâ item neque craſſum ſit & gru-
moſum,neque nimis liquidum, ſitque vnitum per totum & glutinoſum,vt ſi digito
attollatur,viſci modo longiſſimè continuitatem ſeruet,nec abruptum à ſe diuella-
Lib.the. ad tur.Hæc enim mellis optimi ex peculiari eius natura ſunt perpetua accidentia. Sic
Piſonem. cætera compoſitionem facientia medicamenta ſingulatim & accuratè explora,quia
vnius cuiuſdam vitium ſæpe omnia corrumpit. Ob id in cæteris ſimplicibus me-
dicamentis ſaporem & qualitates cæteras ſenſibiles reipſa non lectione ſola explo-
ra:nam experientia longa cuiuſque medicamenti facultatẽ indicat.Sic mellis quod-
dam genus eſt inuentum,quod largiùs coctum & deſpumatum,aut etiam citra hanc
coctionem ſola vetuſtate in vinoſam qualitatem tranſit,à quo theriaca vinum odo-
re & ſapore mentitur,quæ minùs proba eſt:quemadmodùm etiam improbatur, quę
acido eſt ſapore,aut ex vino nec optimo nec vetere,aut ex pane malè confecto & lar
giore copia miſto cum carnibus viperinis.Sed de his ſuo loco.
Lib. 1. an- Fructus item plantarum deligantur non modò,vt diximus,bene habiti, fœcun-
tidot. diores,ampliores,ſubſtantia compactiore,ex regione legitima, & lecti in ſuo vigo-
re,ſed qui ſurculis adhuc hæreant,ex quibus alimenti adhuc nonnihil trahentes a-
liquandiu minùs minuuntur,& ob continuitatem cum ſurculis,calor illorum na-
tiuus in aërem ambientem minùs expirat.Ob id nec rugoſi immodicè ſunt, quales
ſunt fugiendi,vt leues,rari,exucti, tempore longo tabidi. Quando nanque in
compoſitis medicamentis ſcribitur euphorbium,thapſia,ſuccus aliquis aut liquor,
flores,folia,fructus,radices,ſemina,vigentia ſemper accipe,fuge vetuſtate langue-
ſcẽtia.Vetuſtas autem cuique ſua eſt. Thapſia enim recens vehementior , annua
mediocris,bima minùs efficax , trima inutilis. Metallicorum facultates diu vi-
gent,tamen longo temporis ſpacio etiam langueſcunt: quædam nanque ex his an-
no viceſimo aut triceſimo adhuc ſunt vtilia,quia non elanguerũt,nec omnino de-
clinauerunt.Cuique enim ſuus vigor eſt & ſua declinatio,atq; velut ſenium. Vigor
odore & ſapore,interĩ colore & cõſiſtẽtiæ craſſamẽto his qui ſæpe viderũt noſcitur.
Cortices item radicũ in totũ multòſunt vtiliores ipſis earũ medullis,lib.2.antid.
Chamæpitys & chamædrys campeſtris eſt generoſior: aliæ tamen hærbæ plu-
rimæ in campis genitæ ſunt imbecilliores:in montibus & locis æditis valentiores.
Lib. 4. ſa- Rutæ folia modicè ſiccata dioſpolitico miſcenda: nam pluſculũ ſiccata,acria, a-
nit.tuendæ. mara,iuſto calidiora redduntur:non ſiccata excrementoſum quendam humorem
retinent,nondum ex toto concoctum,cuius vitio flatum diſcutere minus poſſunt.
Ibidem. Thymum ſit Atticum,aut planè ex æditis locis & ſiccis : coma autem eius cum
floribus eſt miſcenda medicamentis:lignoſum verò quicquid eſt,abijciatur.
Ibidem. Piper longum & zingiber,ambo integra & minimè perforata:nam ambo perfo-
rari ob humiditatem excrementoſam celerrimè ſolent. Piper longum qualitatem
Lib. 4. ſa- piperis planè habeat,nec maceratum ſoluatur,nec ſit foraminulentum. Piper ni
nit.tuendæ grum nec ſit exile,nec rugoſum,nec craſſi corticis,ſed graue,maximum, pleniſſi-
in diatrion. mum. Album maximum ſit,ſimiliter & pleniſſimum.
pip. Seſeli ſit Maſſilienſe. Petroſelinum Macedonicum , & præcipuè Eſtreaticum.
Ibidẽ in dia Calaminthe,Thymũ,Pulegium potiſſimùm ex Creta: ſin minùs,certè ex regi-
calaminthe. onibus æditis & ſiccis.
Ibidem. Ex hærbis abiecto lignoſo & duro ad medicamenta accipiantur folia,& ea ma-
ximè,quæ ſubtiliſſima & virẽtiſſima,& in ſummis hærbis nata,adhæc flores,& cum
his feſtucæ minutiſſimæ tenuiſſimæ.Hæc mediocriter ſiccata tũduntur, cribrantur
tenui vel craſſo cribro ꝑ vario ſcopo,vt dicitur in his quæ melius reddũt cõpoſitũ.

Sidera

Sidera etiam quorundã vigorem augere nonnullis eſt perſuaſum, ob id Aeſchrion cancros fluuiatiles ad morſum canis rabidi per cynocaumata frequẽtiſſimi, vrebat poſt ortum canis, quando ſol in Leonem trãſijſſet, non niſi luna decimaoctaua. *Li. 11. ſimp. in cancris.*

Alyſſos ad morſum canis rabidi efficaciſſima hærba, ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine, legenda ſub æſtu Caniculæ: & ſiccata contundi, cribrari, ſeruarique debet, ne diffletur. *Lib. 3. antidot.*

Scalpturas, vt draconis radios habẽtis in iaſpide viridi dãnat Gal. lib. 9. ſimpl.

Efficaciſſima item ſunt remedia, quæ affectui partis vt intemperiei medentur, & ſimul partem ipſam nutriunt ſubſtantiæ totius ſimilitudine, vt vua paſſa in affectibus hepatis & vinũ ſaluberrimum, ſi ægrotent ſine phlegmone, eryſipelate, abſceſſu, calida intemperie ipſius vel aliarum partium principum, vel totius. Nam alit, coquit, roborat, putredinibus reſiſtit, intemperiem frigidam humidam, ſi qua adſit, tutò perſanat. Eadem melli adſunt, niſi quòd ſubſtantiam non cogit corporum, quibus adhibetur: ob id nec ea roborat, ſed eius loco terget, orificia aperit, tranſitus purgat, vrinas mouet, ac nutrit: illa non deſpumatum, hoc deſpumatum potentiùs præſtat. His verò nutritorijs medicamentis ſi affectus non cedit, ad ea quæ ſolùm ſunt medicamenta tranſeundum eſt.

Medicamenta probatiſſima & vigentia deliguntur ad compoſitionem, à natura morbi, & ægri, & medicamenti: vt enim curatoria indicatio prima eſt à natura morbi, ſecunda à natura totius vel partis: ſic medicamenti componendi ratio additur & natura medicamenti: vt ſanguini ex pulmone educto per vas apertum conueniunt aſtringentia, vt acacia, roſa, balauſtium, malicorium: per vas ruptum, etiam aſtringentia, ſed ſimul glutinantia, & ſine morſu ſiccantia, vt gũmi hederæ. Sed cùm tam aſtringentia quàm glutinoſa & emplaſtica vias ſibi præcludant, calida & tenuium partium: vt cinamomum, caſia, amomum, coſtus, piper, myrrha, eis ſunt miſcenda, quæ illis vias ꝑparẽt, & ea in corpꝰ deducãt: licet alioqui vaſorũ apertioni & rupturæ, & præterea eroſioni curãdę maximè aduerſentur. Ob id ea non miſcentur ſanguinis reiectioni ex gula, ventriculo, inteſtinis, vti nec frigida, & narcotica, ſputo ſanguinis maximè ſalubria, dum frigiditate ſiſtunt ſanguinem ad vas affectum ruentem, propter dictam priùs cauſam, quòd ſcilicet viam ſibi præcludant. *Lib. the. ad Piſonem.* *Initio lib. c. ph. p.* *Lib. 7. c. ph. part.* *Scopi compoſitionis medicamẽti in ſputo ſanguinis.*

Præterea omnium internarum partium communis deligendorum medicamentorum indicatio eſt, vt ea eligantur, quæ animalis naturæ ſunt maximè familiaria: fugiantur & reſpuantur contraria, vt ærugo, æris ſquama, æs vſtum, cadmia, pompholyx, lithargyros, ceruſſa, vlceribus quidem externis ſunt innoxia, interioribus verò non adhibenda. *Lib. 4. method.*

QVOMODO BASIS DELIGATVR.

Medicamentum itaque primum eſt deligendum, quod facultatem habeat curando affectui contrariam: vt in frigido affectu calfaciens: in calido refrigerans: in tenſo laxans, & contrà: in raro denſans, & cõtrà: & in cæteris ſimiliter deliges. Neque tamen ſufficit inueniſſe & delegiſſe facultatem affectui contrariam, ſed æquipollentem etiam, & quæ à medio in diuerſum æquè recedat, vt in morbo calido .i. per quem pars eſt calidior ſuo temperamento ordinibus, verbi gratiâ, duobus, refrigerans duobus gradibus inueniendum. Eadem ratione in multùm tenſo, valenter laxans: in parum denſo, modicè rarefaciens: & in cæteris ad portionem. Affectus curandi ob id tota natura tibi notiſſima, tibi ob oculos ſæpe ponenda, vt remedium inuenias illi profligando idoneum, & quod nec eius reliquias in corpore dimittat: nec etiam vltrà quàm opus eſt agendo affectum in corpus inuehat priori contrarium: quod accidet, ſi affectui, verbi gratiâ, calido numeris duobus adhibeas refrigerans medicamentum numeris tribus. Nam victa caliditate, frigiditatis vnum gradum in corpus imprimet. *Lib. 5. ſanit. tuendæ, in fine: quod præceptum omnibus cauſis ſalubribus eſt commune.* *Lib. 9. method. ad finem.*

Id verò medicamentum à quibuſdam & radix & baſis totius compoſiti vocatur, ſicque clarioris doctrinæ gratiâ paſſim appellabimus. Eſt autem id, à quo pri-

maria & præcipua medicamenti totius actio proficiſcitur, & cuius cauſa cætera adhibentur, per quæ ſcilicet hoc meliùs agat, vel ſine quibus hoc non agat, vel quę etiam totum conſeruant. Vt enim fundamenti firmitas reliquum probè ſuſtinet æ-dificium, & linea cui appictæ aliæ figuram conſtituunt, eandem velut erigit, ſic ba ſis hæc: ob id fundamentorum & baſium in architectura eſt ſemper habita magna ratio: vti radicum in agricultura, quòd ab his tota plantæ vita procedat, & in com ponendis medicamentis baſium, & in corporis noſtri inſtrumentis anxiè quæren-da pars eſt actionis cauſa, princeps & primaria. Cùm igitur tantarum ſit virium ea baſis & radix componendi medicamenti, multa cura, præcipuumq́ue ſtudium in ea probè deligenda ponendum eſt. Quam in rem noſſe omnino debes, vt prædixi-mus, omnium ſimplicium facultates, & totam morborum omnium eſſentiam: dein-de inire tecum rationem, an cum hoc vel illo medicamento his viribus prædito, ta-lis & tantus affectus poterit exactè profligari, & pars ad naturalem habitum reſti-tui. Cùm autem plærunque ad manum nobis non ſint ſimplicia ſic affectui con-traria, vt eius naturam attingant & æquent, ſed magna ex parte vel ſupergredian-tur, vel ſint multò inferiora: tunc ex multis ſimplicibus in vnum miſtis baſim moli-mur, vt ex calido ad tertium gradum & altero calido ad primum gradū æquali por-tione miſtis, medicamenti baſim calidam ſecundo gradu efficimus, ſi talem medi-camenti ſcopus, & curandus ab eo affectus requirit: quomodò ſi columna hæc aba-cum ex lapide ſimplici & tam craſſo & tam lato requirit: hic autem deſideratur, ex multis in vnum glutinatis abacum idoneum mollior. Quomodò item ſi columna ba ſim quadratam poſtulet, habeo autem tantùm lapides duos exactè triangulos & æ-quilateros, quorum neuter per ſe columnam tutò ſuſtinere poſſit: ijs duobus litho-colla idonea tanquàm ferruminatis baſim efficio quadratam, compoſitam quidem, ſed nihil aut minimùm ſimplici inferiorem. Sic plærunque vſu venit, vt ſimplicia habeamus duo aut inter ſe contraria ſolùm, aut etiam quorum vtrunque per ſe, & ſeorſum eſt affectui curando aduerſiſſimum & nocentiſſimum: ambobus tamen cer ta quantitate miſtis efficitur medicamentum longè præſtantiſſimum, eáque compo nendi ex contrarijs ratio in tota medicina frequentiſſima eſt, & methodo conſtat exactiſſima.

In omnibus enim affectibus generoſa medicamenta ex cōtrarijs componuntur. vt ſtomaticum, diamoron & diacaryon, & alia permulta ſucco mororum aut vi-ridium corticum nucum, & interdum galla, aceto, rhoē & ſimiliter aſtringentibus, & vehementer repellentibus conſtant: adhæc myrrha, melle, & alijs permultis di-gerentibus, & prætereà lenientibus, coquentibus. Quædam aūt non modò ex con-trarijs inter ſe conſtant, vt digerentibus repellentibus, vt diabeſaſa Andromachi, ſed validis vtriſque: alia valentioribus digerentibus quàm aſtringentibus: alia con trà, aucto ſcilicet alterutro aut diminuto, ꝑ affect⁹ p̄ſentis natura, & ęgri, & aëris.

In fine lib. 6. c. ph. p. & lib. 1. c. ph. p. & initio lib. 3. meth.

Ibidem.

Ex contrarijs autem non modò inter ſe, verùm etiam ipſi affectui per ſe nocen-tibus efficaciſſima fiunt medicamenta, vt oleum per ſe omni vlceri eſt nocentiſſimū, quia humectat, & ſordes parit: omne autem vlcus ſiccantia & tergentia requirit. Chalcitis autem quia vehementer rodit, & ærugo, vlceribus maximè nocent: ex am bobus autem miſtum optimum fit remedium: ſic ceratum & ærugo per ſe carni ge-nerandæ in vlcere cauo ſunt contraria: miſta verò idonea menſura (quæ cuique vl-ceri & naturæ ſua eſſe debet) ſarcoticum efficiunt laudatiſſimum.

Contraria autem hîc intellige non modò propriè dicta, vt calidum frigidum, tenſum laxum, repellens attrahens: ſed etiam quæ eiuſdem ſunt ſpeciei, ſed maioris & minoris ratione ſunt diuerſiſſima, vt ſummè & minimùm aſtringens: item ſum-mè & minimùm laxans, vel digerens, vel calfaciens. Cōpoſita igitur ex contra-rijs tam congeneribus quàm diuerſi generis ſunt multiplicia. (Cōtraria autem cō-generia voco, vt ſummè aſtringens, minimùm aſtringens, & ſimilia. Contraria au-tem diuerſi generis, vt aſtringens ſeu denſans & laxans, frigidum calidum.) Primò, cùm in cōgeneribus vehementi miſceo mite alterum quòd medio indigeam, vt ro-

ſarum

ſarum florem, vel roſas ipſas, vel aliud ex clementer aſtringentibus cum galla, vel alumine, vel alio valenti: ſic cum calido frigidum miſceo, ſi amborum medio egeo, quod nec refrigerat, nec calfacit, ſi autem portione inæquali ambo miſcueris, ex hac variatione compoſitorum medicamentorum numerus erit maximus: quinetiam duobus quibuſdam diuerſo pondere miſtis, magna compoſitorum multitudo efficitur: vt ſi roſarum flos & alumen æquali portione miſcentur, tunc medium erit extremorum medicamentum vel flos duplus, triplus, quadruplus ad alumen, tunc mitiſſimum fuerit medicamentum: aut contrà, alumen duplum, triplum, quadruplum ad florem roſarum, tunc vehementiſſimum fuerit medicamentum, ratione maioris & minoris in vtroq; diuerſiſſima ꝓ portione alterutrius maiori aut minori. In quibus ne quære quod præſtantiſſimum, omnia enim reſpectu ad aliquid iuuant vel nocent. Iuuant enim, cùm tempeſtiuè talia & tanta corpori adhibentur, quando talia & tanta corporis affectus præter naturam poſtulat: nocent, ſi quid horum deſit. Quod ſæpe accidit vires remediorum & naturas affectuum ignorantibus, ob id ſæpe coactis ſine methodo ad alia atque alia remedia tranſire. *Lib.8.c. ph. p.*

Sic ſi in pulmonibus apertum eſt vas, remedia tibi inuenienda aſtringentia, quæ contrahant: ſi ruptum, quæ ſiccent ſine morſu, aſtringant & glutinent: ſi exeſum ſarcotica, additis boni ſucci alimentis & renutrientibus. Neque ſolùm baſim facimus miſtis pluribus contrarijs, ſed etiam ſæpe idem pollentibus: quia vnius larga ſatis quantitas nobis non ſuppetit: vt ſi anodynon volo, id decocto chamęmeli paro: quod quia parcius mihi adeſt, quàm opus eſt, quod deeſt, reſarcio per melilotum.

Miſcentur ergo medicamenta vel cõgeneria .i. eiuſdem generis & facultatis, vt aſtringentia omnia, ſed alterum ſummè, alterum minimùm, vel diuerſi generis. Congeneria quidem, vt multa horum extremorum media habeamus maioris & minoris ratione diuerſa ex menſura miſtionis huius vel illius extremi, quod in omni affectu eſt optimum, & ad remediorum copiam præſtantiſſimum. Quæ larga remediorum ſupellex etiam nobis adeſt, ſi duo affectui per ſe noxia miſcemus: vt oleum & æruginem, vel chalcitim in medicamento ſarcotico, vt aliquoties diximus.

Diuerſi verò generis medicamenta miſcemus non ad ipſorum copiam ſolùm, ſed quia rari ſunt affectus, qui ſola vel aſtringentia vel digerẽtia requirant. *Si* enim paruus eſt affectus, per ſe deſinit. ſi maior eſt futurus, per ſola repellentia non perſanatur, præſertim corpore multis humoribus pleno: aut ſi pars affecta natura eſt imbecilla. Ob id cogimur ſæpe vel ſtatim ab initio vel paulò pòſt aliquid digerens miſcere, & ſi dolor vehemens vnà affligit, etiam mitigatorium. *Si* cõplicati ſint multi affectus, ſcopi plures erunt inuentionis & compoſitionis remediorũ: vt ſi ſimplex vulnus eſt cum contuſione, vnus à vulnere eſt medicamentorum glutinantiũ, alter à contuſione digerentium aut coquentiũ, tertius à dolore vel in parte icta, vel etiã illi continua, & is ſcopus anodynorũ: vel ſi hæc non ſufficiunt, narcoticorũ: vbi videlicet victis omnibus, horum maxima eſt neceſſitas. His enim temerè non vtendum eſt, ob noxam corpori & ſæpe affectui ab his impendentem.

Baſibus prætereà diuerſis ſepè opus eſt, quòd medicamentum ſit polychreſtum .i. multis ſimul affectibus ſalubre, vt theriace, mithridatios, & alia permulta: tuncque tot baſes deligere oportet, quot actiones à medicamento exigimus, niſi fortè in vno ſimplici plurium vſuum vis claudatur: vt in rha barbaro, aloẽ, abſinthio, facultas cholagωga ineſt, & ſtyptica, quibus duabus virtutibus ſi affectus eget, vt cùm bilis flaua os ventriculi obſidet, ſimplicia hæc duarum baſium loco fuerint. Eadem ratione ſi ex pulmone craſſum & lentum humorem ſim educturus, miſcenda ſunt incidentia, tenuantia, tergentia, expulſioni parantia, purgantia, & lenientia, ne exaſperatio dolorifica his ſuccedat: ſic omni vlceri conueniunt ſiccantia, tergẽtia, quia ei perpetuò adſunt ſanies & ſordes, maior vtraque valentioribus, minor mitioribus remedijs ſiccantibus & tergentibus indigens. Eodem habet modo in affectibus omnibus complicatis, niſi qui naturam habent eandem: vt ſi tertiana febris eſt, ipſa enim affectus calidus ſiccus à bile flaua calida ſicca, quo caſu refrigerantia & hu-

meƈtantia intendere ſolùm opus ,quia febris ipſa & eius cauſa bilis flaua putrens e-
adem genere remedia poſtulant:ſic ladanum per ſe capilli defluuium ſiſtit,quia ra-
ritatem cutis aſtrictione ſua denſat,& ſanguinem benignum per caliditatem ſuam
attrahendo,ſubſtantiæ pilos generãtis inopiam corrigit . Quæ raritas cutis & ali-
menti penuria duæ ſunt pilorum fluentium cauſæ,quarum priorẽ aſtringentia tan-
tùm corrigũt quidem: poſteriorem verò augent,nam ſanguinem à parte repellunt,
& ob id etiam pilorum defluuium augent,ſi ambæ hæ cauſę illos deturbẽt:ſed calore
ladani vehementia repulſionis lenitur.

Lib.1.c. ph.part.

Quòd ſi medicamentum ipſum ſimplex eſt imbecillum,eius duplum eſt miſcen-
dum,vt in hemicrania veteri ponendum eſt duplum euphorbij bimi aut trimi loco
recentis. Sic epithymo ad purgandam melancholiam imbecillo adduntur ellebo
rus niger,ſenna:cneco phlegmagωgo,ſcammonium,agaricus, turbith:rha barbaro
cholagωgo ſcammoniatum aliquid,niſi ſimplicium horum quantitatem multùm au
gere malis. Ratione eadem pro cinamomo duplum optimæ caſiæ vel carpeſij,
& in alijs ſimiliter.

Lib.2.c. ph.p.

Si verò eſt valentius,vires eius alijs ſunt remittendæ , vt in alopecia euphorbij
& thapſiæ vim valentem frangit Gal.oleo,cera,thure,melle,adipe,vel humiditate
quauis oleoſa. Sic pſilothrorum .i. pilos auferentium medicamentorum ex ſan-
daracha,arſenico,calce viua,virtus vehemens miſtura imbecillorum medicamen-
torum : vel liquidorum,vt vini,mellis:vel aridorum,vt amyli,terrę ſelenuſiæ,fran-
genda. Sic ſcammonium quarto ordine calidum, eſſentiæ tenuis,virium omni-
um ſubſtantiam maximé diſſipans frangitur per contraria tota ſubſtantia, & qua-
litate:& vires roborantia , vt per dactylos in diaphœnico, per pruna in diapruno,
per ſuccum roſarum in cathartico diarhodo,per carnem cydoniorum in diacydo-
nio purgatorio,cuius meminit Gal.lib.1.alimentorum . Quæ frigida ſunt, craſſæ
eſſentiæ,aſtringentia partium ſubſtantiam & cogentia. Quibus alia adduntur,vel
his adminiculantia,vel partes principes iuuantia totius ſubſtantiæ proprietate, vt
pòſt in compoſitorum enarratione patebit.

Lib.1.c. ph.p. Ibidem.

Item ſiqua in eo eſt ſubſtantia aut qualitas corpori vel affectui nocitura, aut e-
tiam medicamenti actioni,ea antè vſtione,lotione,vel alia quauis ratione tollatur,
aut miſtis alijs corrigatur & frãgatur.Ob id metallica ſæpe vrimus, vt tenuiora fi-
ant : & lauamus,vt mordacem acrimoniam vlceribus noxiã tollamus. (Nam mor
dacia in vlceribus vitamus,vt exaſperantia in phlegmonis , præſertim dolorificis)
ſcammonij & aliorum valentium vires corrigimus & obtundimus aliorum miſti-
one,vt in antidotis catharticis patebit. Sic errhina valentia mitigat Galenus la
cte muliebri,vel aqua,vel alio. Sic ſuccus ireos per ſe calidus eſt, cum aceto au-
tem non calfacit,lib.2.comp.ph.part.

Lib.4.method. Lib.13.method.

Eadem ratione in vlcere gulæ medicamẽta deligit Galenus non modò vlceri cu
rando idonea, ſed quæ nullam viſceribus propinquis , vel deglutiendo contactis,
noxã inferãt . Ob id etiã ſtomaticis non vult miſceri chalcãthum,ſori, miſy,chalci-
tim,diphryges,æs vſtum,ſquamam æris,æris florem,quia noxia hæc ſunt deuora-
ta gulæ,ventriculo,& cæteris partibus ventris inferioris.

Lib.1.c. ph.p.

Ab affectus prætereà magnitudine variatur medicamenti non genus ſed vehe-
mentia,vt achoribus paruis & adhuc incipientibus ſufficiunt mediocria digerentia
vino merſa:diuturnioribus autem & maioribus valida debentur: curatu verò diffi-
cillimis & longiſſimis valentiſſima . Sic alopeciæ incipienti ſufficiunt purgatio-
nes,vna quidem per catapotia ex aloẽ,duæ verò ex hiera diacolocynthidos, prior
ex drach.eius 4.poſterior ex drach.5.ſine errhinis & apophlegmatiſmis & topicis
remedijs,quæ veteratis ſunt neceſſaria præſidia. Validis enim medicamentis ini-
tio affectuum non eſt vtendum,niſi ſint extremi:ſed mitiganda ſunt eorum miſtu-
ra,quæ vim illorum validam diſſoluant,quod paulò antè docuimus. Sic imbecil-
la medicamenta ſuperficiarijs affectibus & genitis ab humore pauco,nec craſſo,nec
lento,nec impacto adhibenda ſunt. Valenter autẽ digerentibus eſt opus,ſi affectus
eſt profundi-

eſt profundior,& ab humore multo,craſſo,lento , valenter impacto. Sic in alopecia contumaci & inueterata validis medicamẽtis miſcet Galenus ceratum liquidum,in parua & incipiente imbecillis medicamentis,oleum laurinum. Sic medicamentis phlegmones ſcirrhodis quædam ex liquoribus acribus miſcẽtur,& medicamentis ad pterygium & ſycoſin quiddam ex medicamentis exedentibus. Sic maligna & putrida vlcera poſtulant medicamenta acriora , & quæ ignis vires habent,quale eſt miſy,ſori,calx,ſandaracha, arſenicum, cùm cætera vlcera requirant medicamentum ſiccans & tergens ſine morſu & vehementi irritatione.

Lib. 1. c. ph. p. *Lib. 4. c. ph. p.* *Lib. 2. ad Glaucon.*

Ab affectus verò temporibus,etiam ſæpe medicamẽti genus mutatur, vt incipientibus achoribus,ſine totius cacochymia ſaltem multa,aſtringens & repellens remedium eſt parandum:increſcentibus verò repellens quod influit,& coquens ac diſcutiens,quod iam influxit.Sic phlegmonæ incipienti,ſi moderata eſt,ſufficiunt repellentia mediocria,qualia ſunt omnia frigida:ſi verò violentior ſit affluxus, valentioribus repellendum,auſteris ſcilicet,ac interdũ etiam acerbis.In augmento aſtringentibus digerens aliquid miſcendum,in ſtatu digerentium vis intẽdenda, in declinatione his propè ſolis vtendum,niſi prope partem principem ſit,& in collo, alis, inguinibus:aut materia ſit peſtilens,aut craſſa,& valentiùs,impacta. Nam in omni humorum in aliam partem affluxu communis auxiliorum ſcopus eſt repellendi & repercutiendi:vbi verò nihil ampliùs influit,quod impactum eſt, digerendi. Sic gargareonis phlegmonæ initio adhibenda,quæ materiæ affluxum repellãt, mediocrem quidem , mediocriter aſtringentia ſcilicet auſtera, vt roſa,flos roſarum,& cætera priùs dicta:vehementem verò valentiùs aſtringentia,ſcilicet acerba, vt balauſtia,malicorium:ſi verò iam conſtitit fluxio,digerentia miſcemus.Nam quouſq; aliquid influit,repellendum:vbi conſtitit,coquendum:deinde digerendum. Sic diamoro nunc cum repellentibus,nunc cum coquentibus,nunc cum digerentibus rectè qs vtetur in phlegmonis oris, ſi eius vſum ꝓ generalibus illis ſcopis mutauerit.

Lib. 10. c. ph. p. *Lib. 6. c. ph. p.*

Initio fluxionum,vt in phlegmone,quod influit,eſt repellendum, cæteris temporibus digerentia repellentibus miſcenda ſunt,vt in incremento repellẽtia præpolleant in declinatione digerentia:in ſtatu amborum æqualis portio. Si verò reliquiæ quædam inflammationis,velut in ſcirrhum induratæ ſuperſint,ſolis digerentibus agendum eſt corpore puro. Qua methodo qui vtetur,& ſimplicium medicamentorum vires nouerit, nunquàm auxilijs idoneis deſtituetur,vbi vbi fuerit.Nam priuſquàm toti corpori ſit proſpectum , ſi afflictæ parti medicamentum acre & calidum admoueas,trahit more cucurbitulæ ex toto corpore in afflictam partẽ ſuperuacua,& ei grauatæ ſic affigit,vt ægrè auelli queat.

Ibidem. *Lib. 4. method.*

Cùm ab affectu præter naturam indicationem primam deligendi medicamenti ad compoſitionem idonei diximus,non à morbo tantùm ipſo,ſed etiam à cauſa adhuc præſente & interna,cuius propriè eſt præcautio, intelligimus & à ſymptomatis,licet hæc primò & per ſe nihil curatorium indicent. A cauſa enim ſumitur indicatio componendi remedia,vt pityriaſeos.i. furfurationis in capite à prauis ichoribus & ſaniebus naſcentis remedia ſunt,quæ hos ichoras digerunt & tergent, vacuato priùs corpore toto,ſi vacuationis egere videbitur.Addunt quidam roborantia partem aſtringentia,vt ne affluentem ſibi ſaniem recipiat. Sic phthiriaſeos.i.morbi pedicularis in alta cute excitati à colluuie humorum calidorum putreſcentium ſiccantia & valenter ex alto trahentia ſunt idonea auxilia, quorum materia vſu probata eſt ſumenda(nam omnibus quæ experientia commendauit, fidendum)vt ſtaphis agria,ſinapi,cardamum. Sic achoras ex ſanie tenui & mordaci ac ſimul ex humore craſſo & lento natos curant,quæ hunc humorem incidũt & digerunt,& neceſſariò reprimunt humoris influxum,vt in alopecia, quæ omnia acetum acerrimum præſtat cum metallicis, vt cimolia, pompholyge, cadmia, vel charta vſta,ſubactum,vacuato priùs corpore toto & capite,niſi affectus ſit exiguus:tunc enim ſufficiunt topica ſeu merica auxilia. Sic in putridis febribus humoris,qui putrendo febrem gignit,fouet,auget, rationem habendam docet Galenus

Lib. 12. method. *Lib. 1. c. ph. p.* *Lib. 9. & 11. meth.*

per alterantia, quæ putredinem finiant: & per vacuãtia, quæ materiam putrem aut putredini paratam de corpore pellant.

Lib. 8. methodo. Eadem ratione in diarijs febribus, quanuis externa cauſa deſierit (à qua vt quæ non ampliùs ſit, nihil curatorium indicatur) tamen quia in corpore diſpoſitionem remanentem excitauit, quæ cauſa continens fuit febris, & eius acceſſionem prorogauit, diſpoſitioni illi proſpicit. Si enim diaria eſt ab æſtu, per totum acceſſionis tempus irrigat caput partem primam, & immodicè à ſole calfactam. Irrigat autem oleo roſaceo, refrigerato, ex alto effuſo. In diaria à denſata cute balneo refrigerante vel denſante, magna illi cura eſt rarefaciẽdi corporis, frictione molli multa, cum oleo tenui & laxante. In diaria à mœrore præter dicta remedia lætitiam: ab ira, animi tranquillitatem, & cætera contraria diſpoſitioni in corpore relictę à cauſis illis externis iam deſitis. Sic in fluxionibus à calore vel dolore, ſymptomata hæc fluxionis cauſas primùm opprimenda docet. In fluxionibus verò à tranſmiſſione, partis tranſmittentis primam & maximam rationem habendam cenſet. Nullus enim affectus percurari poteſt, manente in corpore cauſa quæ ipſum excitauit.

Eam indicationem à cauſa morbi ad rectè baſim inueniendam, pluribus docerem magnarum eſſe virium, niſi prolixior eſſe metuerem. Ob id mihi ſatis eſt viſum, ipſos velut fontes quoſdam rei indicaſſe in methodo medendi. Ex quibus diligens lector haurire plura poſſit, ſi hæc illi non ſatisfaciant: ſatis enim nobis eſt cõponendi methodum indicaſſe, nec omnia afferre particularia conamur: quando id infiniti fuerit operis, & parum neceſſarij. Pauca tamẽ in ſingulis particularia afferimus, ceu ſenſui notiora, per quæ methodos ipſas vniuerſalia maximè prodentes, & rationi notiores lector poſſit intelligere.

A ſymptomatibus quoque indicatio eſt deligendorum remediorum, quæ ipſa vel tollant, vel mitigent, vel ſaltem non exacerbent. Vitabis enim in capitis dolore ab ebrietate palmulas & myrrham: nam illæ proprietate quadam dolorem capitis faciũt. Hæc etiã ſanis vapore multo & calido caput replẽs: multò magis iam dolentibus auget. Eadem ratione vitabis mentham, crocum, & alia omnia, quæ vapore calido caput replentia dolorem geminant. Vſurpabis autem in eodem hederã & braſſicam, quæ naturali virtute ebrietati reſiſtunt.

Stupefacientia adduntur quibuſdam, quæ dolorem leniunt, non quòd diſpoſitionibus opitulentur, ſed quia vim ſenſoriam ſtupefaciunt, ſine qua non fit dolor. *Lib. 3. c. ph. p.* Vbi enim dolor inuictus vrget, ſenſum ſtupefacientibus vtendum eſt in auribus, cœlo, renibus, & in qualibet alia parte vehementer dolente. Auribus autem inflammatione dolẽtibus opium lacti muliebri, vel albumini oui, vel caſtorio æquali miſtum inijcitur: ſed ſi vehementiſſimus eſt dolor, duplicatum. Nec ſolùm vt oppo- *Lib. 3. c. ph. p.* ſitum opio miſcetur caſtorium in auribus purulentis, ſed etiã quia coquit & ſiccat.

Ibidẽ. Narcotica autem per ſe diſpoſitiones ipſas dolorificas non iuuant, imò lædunt, & crudiores ac contumaciores reddunt: per accidens verò ſæpe iuuant. Vbi enim dolor per ea ceſſarit, & ſomn⁹ ſit obortus, natura diſpoſitiones dolorificas cõcoqt.

Ibidem. Narcoticis verò huiuſmodi vtimur, quando à nullo anodyno poteſt dolor mitigari. *Ibidem.* Ob id ipſius vſum ſemper vitauit Galenus, niſi magna eum neceſſitas ad vtẽdum cogeret. *& Aph. 31. lib. 6.* Eadem omnino ratione, quia meconium inſigniter ſtupefacit, vt tutior eſſet eius vſus, Apollonius, & alij quidam inſignes viri ipſum toſtum caſtorio *Ibidẽ.* miſcuerunt, quòd non toſto nonnullos offendi viderint, vt dies multos poſt vſum caliginoſè viderint, & capitis grauitatem ſenſerint, & cibos malè coxerint. Sed inter torrefaciendum omnem eius efficaciam tolli ſæpe expertus eſt Galenus: propterea meliùs duxit, non toſtũ caſtorio miſcere, quòd refrigeratoriæ facultatis eius vehementiam obtunderet. Poſteà verò eius malignitate temporis ſpacio obtuſa vtendũ eſt, quando ſcilicet adhuc abundè efficax manet: quod in Philonis antidoto libro quarto audies.

Medicamento verò ex opio & lachryma papaueris tantùm vtimur, cùm ex doloris vehementia, à morbis periculum imminet: quanuis horum vſu noxa quædam

ſolidis

ſolidis partibus accidat, póſt corrigenda: collyria tamen ex opio multorum oculos ſic imbecilles reddiderunt, vt hebes viſio euaderet: & aures alijs ſic infirmarunt, vt auditum grauaret. Ob id in his rariſſimè eo vtendum, in capitis dolore nunquàm, quia nemini tam vehemens accidit, vt animi deliquio mortuus ſit aliquis, aut ſeipſum occiderit, vt colicorum nonnulli. Quantumcunque enim quis capite doleat, minùs dolet, quàm cui oculus, auris, dens, cœlum. Nec tamen ſoli tactui ſtupefaciendo narcotica iſta adhibentur, ſed etiam auditui, vbi ob eius acrimoniam fit auriũ tinnitus: & oculis, quando ob videndi acrimoniam ſuffuſorum imagines à vapore ex ore ventriculi exhalante adſunt. *Lib. 3. c. ph. p.*

Optimus autem compoſitionis narcoticorum ſcopus eſt, vt ad tria, qui ea componit, reſpiciat: primùm, vt ſenſum tactus obtundat: ſecundò, vt nihil noxæ ex hac ſtupefactione in particula relinquatur: poſtremò (quod eſt maximum) vt diſpoſitioni auxilientur. *Lib. 9. c. ph. p.* Quæ tria Philo in ſua antidoto ſeruauit. Nam hyoſcyamus & omnium valentiſſimè opium facultatis ſenſoriæ, ſtuporem & ſomnum torpidum frigiditate ſumma molitur. Vt autem horum vehementia obtundatur, nec adeò noceant, ſed imminẽs ab eis noxa potiùs inhibeatur: vtque citiùs diſtribuantur ſtupefacientia (nam per ſe admodùm tardè permeant) & penetrẽt interiorum affectarum partium ſubſtãtiam: calfacientia adiecit coſtum, pyrethrum, euphorbium, piper, quæ etiam noxios & dolorificos humores coquere, craſſos tenuare, lentos incídere, & tergere, & flatulẽtos item ſpiritus tenuare, & vtroſque per halitum digerere & vacuare poſſunt. Ob hæc Philonium, & quæ ſimilia ſunt, doloribus colicis implacabilibus ſalubre eſt: ac in vomitu, ſingultu, eroſione ſtomachi aut ventriculi ab humoribus acribus, & in æſtu ventriculi.

Eadem ratione medicamentis vt ſtomachicis ſic hepaticis opium, altercum, & *Lib. 8. c. ph. p.* ſimiliter refrigerantia interdum miſcentur, quæ calidas illarum partium intemperies mitigent: ea tamen menſura, vt totum compoſitum dictis partibus non ſit vehementer refrigeratorium. Si enim refrigerantia in miſtione præpolleant, ſenſus partium affectarum magis obtundetur, & calor partis totius magis extinguetur: ſi calida vincunt, frigiditatis effecta minùs apparebunt, ſed innoxium magis fuerit medicamentum. Nam viuis corporibus ſimile quid mortificationi accidit ex opio, & ſimiliter frigidis: dum partes horum vſu cauſas dolorificas ſentire deſinunt, & crebro vſu frigiditatem partibus immedicabilem excitant.

Vt igitur in refrigerantium & calfacientium oppoſitione quantitas alterutrorũ, præpollentem medicamenti actionem oſtendit, ſic in alijs contraria recipientibus, denſantia rarefacientia, cogentia fundentia, digerentia repellentia, humectantia ſiccantia, vel ſolùm diuerſa aſtringentia, erodentia, tenuantia, tergentia, mitigãtia, digerentia, hypnotica. i. torporem & ſomnum inducentia. Sic Andromachus ſuis confectionibus bechicis & hypnoticis ad tenues humorum influxus incraſſandos, ſiccandos, refrigerandos, opium miſcet, & mandragoræ ſuccum, & radicis eius corticem, & alterci ſemen. *Lib. 7. c. ph. part.* Quædam enim eius compoſitiones duo ex his, quædam tria, quædam omnia continent. Opium ſoli ſapæ miſtum lana exceptum, ſedi, fronti, naribus, aut alteri parti vehementer dolenti impoſitum abundè ſtupefacit: vt tamen id medicamentum frigidas diſpoſitiones valenter coquat, additur crocus, nardus Indica, myrrha, caſtorium. Addi etiam poſſunt ſemina aniſi, ameos, apij, petroſelini, ſeſeleos, cumini, dauci, ad amari medicamenti inſuauitatem corrigendã, & vt citiùs penetret, vrináſque moueat, & ſuccos craſſos, ſi qui ſint, magis tenuet.

Eadem ratione vigilias in morbis per refrigerantia & humectantia expugnamus: ſyncopen quoque magna cura præcipuoque ſtudio tum præcauet, tum præſentem abigit, lib. 1. ad Glauconem, & lib. methodi 12. Et ſi qua ſunt alia ſymptomata præſertim inſignia, & quæ cauſæ morbum fouentis vel augentis, tunc rationem obtineant, ab illis aliqua componendi medicamenti ſumitur indicatio.

Quædam autem medicamenta interdum componimus contra nullum morbũ, ſed vt quod ſecundum naturam eſt ſeruemus, qualia multa ſunt coſmetica, id eſt,

corpus ornantia & expolientia: & commotica , id eſt fucatoria : de quibus multa lib.1.compoſit.phar.part.

Inflammatam igitur, aut aliter ægrotantem particulam aliquam curaturis, communis omnium inflammationum, alteriúſve cuiuſuis morborum generis, ſub quo ſit morbus partis, ſcopus prim⁹ occurrit, & indicatio ab affectu ipſo, qua primū medicamētorū gen⁹, qbus vtēdū ſit, inuenias. Deinde indicatio ex partis natura ſumitur, ex qua pticulares medicamētorū differētias eligimus: de q̄ dicere tēpeſtiuū iā fuerit.

A partis natura & vſu indicatio ſumitur deligendi medicamenti , quod parti ſit blandum & innoxium, indolens, temperamentum eius non vitians, ſed ſeruans aut reſtituens, ſi per morbum ſit mutatum. Nam curationis genus etiam affectuum eorundem in qualibet parte materijs variat. Vt ophthalmia .i. phlegmone oculi tunicæ adnatæ, quanuis omnium phlegmonarum curationi per vacuantia ſubijcitur, tamē quia ea tunica pluſquàm cutis reliqua ſentit ob ſenſus promptitudinem & ſubſtantiæ raritatem, repellentia poſtulat, quæ non exaſperent, ſed elementer aſtringant miſta liquoribus mitigatorijs oui albumini, fœnigræci decocto, lacti mulieris iuuenculæ, & euchymæ é mamilla ſupra cotem medicam expreſſo , in qua collyriū teritur, vt tepidum adhuc oculo infundatur, præſertim cùm magna eſt ophthalmia, aut humorum affluentium acrimonia: quando amylum, aſter Samius, ſpodium lotum, pompholyx lota, ceruſſa lota, plumbū vſtū & lotum, & id genus alia ἄποια .i. exiguam aut nullam qualitatem guſtui aut olfactui repræſentātia, qualis aqua, ſunt ſalubria. Hæc enim quia roſionis omnino ſunt expertia, & ſola terreſtri parte ſubſtantiæ, mediocriter ſiccant, his miſcentur medicamentis, & alijs contra vlcera vel ſola, vel cum eroſione, & ſanie mordaciſſima effluente. Qualia multa in cornea & rhagoide tunica naſcuntur. Quòd ſi hæc primis diebus nihil iuuare videantur, lōgiore tamen ſpacio auxilium ſenſibile præbent, ſoláque his vlceribus conueniunt. Nam aſtringentia ſaniem effluentem retinent, & hac ratione dolorē ex ſaniei morſu natum intendūt: acria verò diſpoſitionem mordacem augent, & quod affluit corrumpunt, ſiue benignum erat, ſiue iam cœptum corrumpi à malo oculi habitu , vel capitis, vel totius corporis vitio.

Vlcera item oculorum eadem ſecundum genus curatione ſanantur, qua cætera ſcilicet ſiccantibus & tergentibus ſine morſu , & poſtremò aſtringentibus : tamen propter partis naturam ſint omnino morſus expertia & læuiſſimè trita, vt ex pompholyge lota, tenuiſſimè trita collyrium factum miſto interdum mandragoræ ſucco, ad vehementiſſimos dolores leniendos ſufficit: alij ſuccum roſarum vel polygonij, vel albumen oui addunt paulò antè vſum, quia citò illa aceſcunt. Omniū enim vlcerum non modò oculorum materia huc ſpectat, vt vlcus ipſum ſit purum, natura verò partium ipſum replet, ac cicatrice tegit. Quæ verò vlcera recipiant, & requirant mordicantia, priùs dictum eſt.

Sic oris totius tunica cùm ſit cute totius corporis multò rarior & mollior , adhæc ea ſola medicamenti inſuauitate infeſtetur, cúmque faucibus ſubiecti ſint duo meatus, guttur in pulmonem, gula in ventriculum, per quos aliqua portio medicamēti ſtomatici in dictas partes poteſt defluere, ſtomatico miſcere non audemus valentia, & inſuauia , & quæ his partibus obeſſe poſſunt. Ob id emplaſtro dia chalciteos & alijs quibuſdam validis, & vim quandam lethalem habētibus in vlceribus cutis vti poſſimus: in oris verò affectibus nemo vtatur tutò, etiamſi vlcus ea poſtulet, niſi magna eorum vſus ſit neceſſitas , quia eorum aliquid in fauces, & inde in guttur, aut gulam delapſum vehementer partes recepturas lædit. Cōtrà in reliquarum partium affectibus, ſaporum ſuauitatem, vel inſuauitatem non ſpectamus.

Sic phlegmone ſtomachi & ventriculi & hepatis non ſolis laxātibus eſt curāda ob harum partiū actionē corpori toti neceſſariā ad viuēdū, ſed miſcētur etiā aſtringentia harum partium robur ſeruantia, vt abſinthium, aloê, maſtiche, nardus, cydonium. Sic in ſcirrho hepatis calfaciētia & tenuātia præpolleāt magis, quàm in ſcirrho aliarum partium, ſed mollientibus admodùm moderatis vtendum, quia iecoris

coris

coris corp⁹ velut ex humoribus cõcretum eſt:ob id Herophilo parẽchyma dicitur.

Item in ſcirrho hepatis ſemen cucumeris & baccæ iuniperi miſcentur ,quæ mitigent,& aliorum vehementiam obtundant:& mel,& eryngium,vel ſimilia ſumendis adduntur,vt excretionis viam prҽſternant per vrinas his quæ ex ſcirrho iam terſa & fuſa per ſumpta & admota fuerint.Scirrhus enim omnis cùm fiat à frigido craſſo & lento humore in partes ſolidas tranſmiſſo,calidis,incidentibus,tenuantibus,& tergentibus,& digerentibus eſt curandus. *Lib.8.c. ph. p.*

In dolore capitis ab æſtu initio refrigerandum,maximè per ſinciput:quòd ibi os ſit tenue,rarum,& ſutura coronalis:non per occiput,quia id ægrè vritur,nec citra noxam refrigerantia ſuſtinet ob ſpinalis medullæ exortum tot neruorum principium.Per ſinciput etiam eſt calfaciendum in capitis dolore à perfrictione : ſic vitia ſedis requirunt refrigerantia & ſiccantia, ſine morſu tamen & roſione,vt metallica non acria,nec omnino acerba,ſed lota.Quia pars hæc calida humida quodammodò præter naturam ob excrementorum calidorum contactum perpetuum , & quia ægrè tranſpirat.Adhæc quia ſenſu exacto eſt prædita ab acribus & acerbis, quia rodunt vel diuellunt,irritatur. *Lib.2 .c. ph.p.*

Sic laſſitudinem motoriam etiã phlegmonωde crurum,brachiorum,ſpinæ,oleo infricantes partem curamus,vt eius facultate per cutim ad muſculos ipſi connexos perueniente ipſam diſcutiamus.Si autem ſimilis laſſitudo in tunica interna aſperæ arteriæ,& muſculis laryngis, poſt vociferationem multam,& præcipuè acutam fiat,oleum & alia emollientia & digerentia per cartilagines ad partem laſſatam non peruenient,ſed paulatim deglutitis eſt opus lenientibus : tamen balneum dulce omnibus his commune eſt auxilium.

Sic aquam mulſam, oxymeli,& alia, omnibus non eadem miſtione coquimus: quidam enim ea libentiùs bibunt aquaſiora,alij dulciora, vt quidam vinum dilutius amant,& ſi meracius biberint,ijs caput feritur:alij meraciore gaudent,qui ſi dilutius biberint,his ventriculus euertitur . Sic diamoron hi dulcius volunt,quibus plus mellis miſcendum:alij auſterius,quibus minus.Cùm igitur alicui medicamentum ſumendum imperas,conijce aut interroga, quibus præcipuè ſaporibus ſecundum naturam delectatur,& ſingulis quod iucundum eſt,para,modò ne medicamenti facultas inſigniter exoluatur.Ob hæc Medici ſumenda medicamenta faciũt media,quæ pluribus naturis conueniunt,& ab alijs minimùm recedunt.ob id facilè ad propriam cuiuſque naturam paucis quibuſdam additis accommodãtur. *Lib.4. ſanit.tuenda.*

Sic phlegmone initio repellentia materiam affluẽtem poſtulat: quæ verò eſt in parotidibus, trahẽtia, niſi interdum & raròpaucum aſtringentium multo digerenti miſcendum ſit,quando ſcilicet parotis cum paruo dolore erumpit. *Lib.3.c. ph.p.*

Remedijs item hemicranicis tam calidis quàm frigidis iubet Galenus miſceri corroborans aliquid,aſtrictoria ſcilicet facultate præditum. Quod præceptum in partibus actionem aut vſum toti corpori communem & neceſſarium habentibus eſt perpetuum,ventriculo inquam & hepate,liene ſæpe.

Prætereà indicatio curatrix & medicamentorum vt aliorum quoque remediorũ inuentrix ſumitur à viribus, ætate, conſuetudine,non primò ſed ratione temperamenti,quod hæc ambo immutant,& nouum ſæpe faciunt: illę temperamentum in quo conſiſtunt,ſequuntur.Item non à partis temperie ſolùm,ſed ab ipſius ſitu,cõnexione,figura,magnitudine,ſenſu exacto & obtuſo,aêre.i.anni parte,regione,cœli ſtatu.Quorum ſingulorum exempla tantũ ſingula prolixitatis fuga adſcribemus.

Imbecilla debẽtur remedia omnia imbecillibus,niſi vires copia grauatæ falſam imbecillitatis ſuſpicionem præbeant:tunc enim valentiora ferre poſſunt,vti & robuſtæ nec grauatæ inſigniter.

Pueri & ſenes valentia remedia non ferunt,præſertim vacuantia.Illi enim calidi humidi plurimùm per inſenſilem tranſpirationem vacuantur:his infirmum & frigidum corpus viribus ſcilicet omnibus imbecillis. Conſueta remedia minùs moleſtare ſolent,ſed etiam minùs ſunt efficacia.

Pars ab ore & ſtomacho remotior ſumenda medicamenta valentiora indicat, ꝙ
priuſquàm affectui occurrant,vires eorum obtundantur alteratione,aliorum miſti-
one. Eadē ratione quę ſunt profundę partes,admouēda medicamēta poſtulāt va-
lentiora,& quibus tenue aliquid additum ad penetrādum paret,vt acetum,euphor
bium:vel etiam aſtringens à tergo impellat. Contrà verò cùm parti affectæ reme-
dium viribus integris aut parum fractis occurrit.
Quia connexio lieni eſt per vas venoſum cum venis meſaraicis,lienis vacuato-
ria remedia ſumpta aut iniecta facio valentiora,quàm ſi ex initio meſarei, vel eti-
am toto meſareo eſſet vacuandum.
Cauæ intus partes,medicamenta intro recipere poſſunt:foris,foràs:intus & fo-
ris,vtroque verſus:nec intus nec foris, nuſquàm.Magna verò cauitas largius me-
dicamentum capit,vt vomitoria ſint larga quantitate,quæ veſicam vel vterum va-
cuunt iniectiones,parcæ: quæ inteſtina lata & parum plena aut preſſa,largæ: quæ
anguſta,quæ ſtercore aut flatibꝰ plena,aut fœtu,vel aſcitę,aut tympania p̄ſſa,parcę.
Lib.3. method. Quæ corpora ſenſu tactus exquiſito ſunt prædita & mollia,valentia & acria &
mordacia medicamenta non ferunt:quæ obtuſo,ea ferunt.
Aêr ſi temperiem habet morbo ſimilem,quia cauſa eſt inſalubris, medicamenta
debent habere qualitatem aêri & morbo repugnātem,inſigniorem, quàm ſi aër ip-
ſe morbo contrariam haberet temperiem. Horum omnium exempla propè in-
finita ſunt tota methodo,lib.ſanit.tuendæ, & lib.2.ad Glauconem. Quapropter
non eſt,cur in his pluribus immoremur.
Ab affectu ſimul & partis natura plurima,vt in dyſenteria opium,galla, mali-
Lib.9.c. ph.p. corium,cortex pini,ſemen alterci,myrta ſicca,acacia,roſæ ſiccæ,pyra,ſi cca omnia
torrefacta dātur,vt dolorē obtūdant,& partem aduerſus cauſas dolorificas roborēt.
Sic alopeciæ difficili nec cedenti tribus aut pluribus totius purgationibus dictis
Lib.1.c. ph.part. à Galeno,topicum debetur medicamentum calidum,quod digerēdo vacuet,non ta
men adeò calidum,vt vrat,aut etiam cutim citra vſtionem immodicè ſiccet: nec ta
men mediocriter calidum,vt non vacuet quod volumus, ſed tenuium ſit partium,
vt in altū penetret ad originē radicis pilorū:quia cutis capitis craſſior & durior,ob
id efficaciore opus eſt medicamento,quòd & prauos ſuccos digerat, & ſanguinem
probū trahat,qualis eſt thapſia. Quæ cùm multò ſit calidior quàm affectui & parti
conueniat,ſolam ne applica:nam cutim vlcerat, & tumores in ea excitat inflam-
matorios :ob id quædam eius vehementiam mitigantia miſce, vt ceratum ex oleo
tenuium partium(quale eſt ſabinum vetus,vel ricininū recens: non Hiſpanum, vel
omotribes,vel aliud aſtringens)vel aqua miſta thapſiæ recenti:nam annuæ vis diſ-
ſoluitur:bimæ magis,trima eſt inutilis.
Sub natura partis comprehende naturam totius,& expende, an quod medica-
menti genus pars affecta idem corpus totum inſinuet, an diuerſum. Id quod ſimi-
Lib.3.c. ph.p. le vel diſſimile partis & totius temperamentum tibi planè oſtendent,vt lib.3.me-
thodi fuſiùs leges.Præſidia etiam alia ciuilibus corporibus ſcribenda ſunt, alia foſ-
ſoribus & meſſoribus,vt acetum feruens,aut muria acetoſa in parotide.
Lib.6.c. ph.p. Ad totius naturam,ægri quoque & Medici facultates referas. Pauperes enim
medici ſumptuoſa & diuitum remedia parare nequeant,quòd illis ſit res domi an-
guſtior.Pauperibus etiam pauperem ex viliore materia apparatum, diuitibus dig-
num ipſorum diuitijs ex opulentiore præparare oportet. Ob id dentifricium ſuum
diuitibus cinamomo, pauperibus caſia vel amomo aromatizat & iucundius odore
& ſapore reddit Galenus,& in opulentorum ozæna medicamentis miſcebat odo-
ris gratiâ aliq̄d hedychroi in falerno veteri merſi,lib.3.cōp.ph.p. Neq; tamen ob
id putes,ſumptu ſuperfluo aut parum neceſſario diuites onerandos,vt magna pe-
cunia & longis itineribus conquiras remedia,quibus ſimilia tibi ſint in promptu.
Nam cùm ad manum ſunt remedia paratu facilia affectui curando idonea, ſuper-
fluum eſt vel exotica vel rara vſu diſquirere:vt cùm parotidas curare poſſis trahen-
tibus & digerētibus remedijs propè infinitis,quorſum attinet in id muſtellæ ſan-
guinem

guinem quærere? citra quem ſi nequit curari parotis, remediorum planè inops fuerit medicina, cùm præter hunc alijs permultis parotidum auxilijs ſit fœcũdiſſima. In paratu tamẽ facilibus delectus quoque eſt habendus. Nam aſini vrinam & ſimilia potui dare in affectib⁹ oris & gargareonis cum Apollonio, extremæ eſt dementię, cùm alia ſint permulta paratu facilia æquè efficacia: adde quòd permulti ſint, qui mori malint, quàm illam bibere. Abſurdiſſimum etiam eſt, in oris phlegmonis potiones alias medicas quàm purgatorias dare.

Lib.6.c. ph.p.

Sic diamoron & diacaryon & ſimilia pauperibus parare potes ſine vllo ſumptu aut cum minimo: diuitibus verò ſumptuoſiora fiunt cum caſiæ cortice vel nardo Indica, vel folio malabathri, vel omnibus ſimul. Inde etiam ſumptuoſa diuitum mulierum Romanarum vnguenta ſpicatum & foliatum. Item ad potenter digerẽdum phlegmonas indureſcentes, diuitum compoſitis ſtomaticis additur coſtus, amomum, macer, opus Cyrenaicus vel Medus, aut alius: pauperum verò ſtomaticis digerentibus additur acorus, meon, cardamomum, dictamnus, ſinapi, loco illorum ſumptuoſiorum digerentium.

Lib.6.c. ph.p.

Ibidem.

Eorũ etiã qui aſſumunt medicamẽta naturæ proprietas eſt inſpiciẽda: ſunt enim nonnulli tam facilè medicamenta capientes, vt etiam ſæpe ea concoquant, & nutrimentum ab his aliquando ſentiant, nullum autem incommodum. Alij contrà tam ſunt inepti ad medicamenta aſſumenda, vt ijs vti nequeant, quia ſtomachus ea auerſatur, & ante vſum facilè diſſoluitur. Vnde veterum præſtantiſſimi optimas medicamentorum compoſitiones effecerunt, ex ſingulorũ natura conpoſitionis rationem inuenientes, & quę intenſa erant viribus, aliorum miſtura remittentes, & ſimili ratione acria hebetantes, reliquaque pro affectuum & naturarum differentia obſeruantes, quæ ſcilicet medicamenta, quibus morbis, & quo morborum tempore conuenirent, & quomodò affectis corporibus, & quali victu vtentibus, & quo anni tempore. Sic theriacen ex optimis & plurimis multúmque varijs medicamẽtis compoſuerunt aduerſus ferarum noxiarum morſus & venenoſa pharmaca, & alios affectus plurimos, quódque hominum naturas plurimùm inuicem differre perpenderent, ita vt aliud alij medicamentum ſit idoneum.

Gal. in theriaca ad Piſonem. ex lib. 2. epidemiõn Hip. Philopharmaci. Miſopharmaci. Li. 3. meth. & 1. alim.

Si diuitibus paras ſtomatica coquentia & digerentia, miſce amomum quantum crocum, myrrham, alumen: & ſi vis, horum trium loco ſolum pone amomum.

Lib.6. c. ph.p.

In corporibus mulierum & eunuchorum & aliorum molli carne & alba præditorum nec ſoli aſſuetorum, caput æſtu calfactũ refrigerare vehemẽter nõ audemus.

In mollibus & delicatis corporibus vlceratis vtendum eſt medicamentis morſu omnino carentibus: hæc enim vel ſine moleſtia agent, vel ſaltem nihil nocebunt.

Prædictas indicationes propè omnes deligendis quoq; alijs ſimplicibus miſcẽdis tam ſine quibus baſis non agat, quàm per quæ meliùs agit, & poſtremò à quib⁹ omnia illa conſeruantur, applicare oportet, vt omnino tibi perſuadeas, nihil rectè ad miſcendum vti, nec ad curandum inueniri poſſe, niſi per indicationes ſeu ſcopos, & veluti reſpectus, vt appellant. In quibus præcipuæ ſunt ab affectu præter naturam, ab ægri natura, & ab aêre. Has autem in ſequẽtibus vbi minùs accuratè expreſſas leges, ignorantiæ aut negligentiæ ne adſcripſeris, ſed eas de induſtria vel obiter perſtringemus, vel etiam ſilentio præteribimus. Quando ad viuum ſingulas excutere prolixius eſſet, quàm rei mihi propoſitæ conueniret.

SINE QVIBVS.

BAſi medicamenti inuenta & probè conſtituta, ei ſunt addenda alia, ſine quibus affectum baſis ipſa profligare non poteſt, & priſtino habitui corpus reſtituere. Sunt autem ea multiplicia, vt mox audies: ferè tamen omnia baſim aut ad partem affectam deducunt, aut ipſi commodè ad actionem applicant: niſi baſis ipſa per ſe ſit idonea, & multorum ſimplicium rationem ſuſtineat.

Miſcentur ergo quæ tota ſua ſubſtãtia parti ſunt familiaria, & ob id dum à parte

trahuntur,ſimul vim medicamenti eò deducunt,vt ſimplicia cephalica medicamēti vim ad caput ſecum trahunt, cardiaca ad cor, nephritica ad renes, arthritica ad articulos medicamentum deducunt,quo partis affectus indiget.

Miſcentur etiam quæ baſim per meatus naturâ,aut obſtructione, aut denſitate, aut compreſſione anguſtiſſimos,in partes,ſi opus eſt, remotiſſimas conuehunt ſua vel acrimonia,vel eſſentiæ tenuitate,vel vtraque,vel accurata tritura.ob id acetum obſtructionibus viſcerum liberandis miſcetur : euphorbium externis intrò penetraturis remedijs. myrrha aëriæ ſubſtantiæ multæ particeps crocum terreum intrò deducit:rha barbarum, aſarum ,leuiſſimè teruntur in pollinis modum,cùm mouēdum eſt lotium:caſia,cinamomum & ſimilia tenuiſſimè trita miſcentur vbi mēſes ſunt mouendi:euphorbium,pyretrum & ſimilia, vbi per ſumpta medicamenta eſt ab articulis trahendum Contrà ſine his baſim exhibemus,cùm parti affectæ facilè & mox occurrit ex partis ſitu & figura,vt rha barbarum craſſum & negligenter tritum damus,cùm aluus tantū mouēda eſt, non etiam mouendæ vrinæ.

Hæc prædicta quatuor,familiaritas totius ſubſtantiæ,tenuitas,ſtudioſa tritura, acrimonia,vbi ipſius baſis vires aut etiam ſubſtantiam ad partem affectam deduxerūt,ea vt in affectum agat,tempore eget interdum etiam diuturniore: ob id nonnūquàm baſibus miſcētur,quæ ipſas affectæ parti diutiùs affigant,vt morâ ſaltem ipſæ id perficiant,quod non poſſunt obiter præſtare: vt medicamētis gulę & tracheæ arteriæ miſcemus craſſa & lenta,quæ vim medicamenti ſarcoticam,colleticam, ſinuloticam, ſi vlcus adeſt,in parte remorentur & affigant.

Non tamen aut in via,aut illa mora in parte volumus medicamenta coqui , & horum vim à calore noſtro euinci,priuſquàm & partem affectam attigerint,& vſum optatum præſtiterint:ob id opium theriacæ miſcetur,& ob alia quædā alibi dicēda.

Medicamentis verò quæ hærere parti alicui volumus ſiue ſumantur,ſiue admoueantur,ceram,oleum,adipem,vel lentum aliud miſcemus,memores tamē eorum quæ rectè ſumendis aut admouendis miſcentur. Nam ceram ſumendis nemo rectè miſcuerit,vt neque axungiam,quę admouendis ſunt aptiſſima,vti ad vlcera gulę & aſperæ arteriæ ſyrupi , butyrum,oleum, & lentores ſuccorum,oportuniſſimi.

Lib.6.c. ph.p.

Si tamen vlcera ſint putrida in ore,parte calida,humida,ob id ad putredinem paratiore,quia medicamenta his idonea continenter per ſaliuam elota adhærere nequeunt,validiſſimis in ipſo ſic vlcerato medicamentis vti cogimur,qualia ſunt cauſtica ,& quæ cruſtas ferri candentis modo efficiant.Sed in externis partibus cauſticis per ſe vtimur:deinde cruſtas tergentibus auferimus:at in oris vitijs ꝑpter partis naturam tutius eſt cauſticis miſcere tergentia,mel,thus,eruum, irim, ariſtolochiam,ne ob partis naturam recidiua putredo naſcatur. Miſyos ergo crudi vel toſti drach.tres cum mellis cyathis ſex diſſoluantur,vel chalcitis toſta cum melle tanto, vt ſordium habeat ſpiſſitudinem:vel chalcanthum vſtum cum melle ſimiliter miſtum.*Sic* caninum ſtercus,cinis hirundinum,& humanum ſtercus, ana cum melle.

Sic æruginem cum alijs miſtā aphthis malignis adhibet Andromachus & Crito ibidem:& arſenicum,& ſandaracha,& alumen ſciſſile, oris putredinibus applicantur ibidem.

Eadem ratione malignis vlceribus ſedis,inteſtinorum,vteri,veſicæ,meatus vrinarij ſimilia adhibentur remedia,aliter atque aliter miſta & ſoluta pro varijs à parte & affectus magnitudine,& ſitu indicationibus.

Sed quoniam vſus à medicamentis expectatus præcipuè is qui calori aut frigori ſuccedit,non præſtatur,niſi medicamenta ipſa actu id ſint, quod dicuntur, hoc eſt, calida vel frigida,calore noſtro egent deducente ipſa in actū:vt medicamenta purgantia cum poteſtate calida ſint omnia,vt agant , actu calida eſſe oportet caloris noſtri actione.Eodem modo opium & alia frigida vt agāt, quod agere nata ſunt,in frigiditatem illam ſuam à calore noſtro deducenda ſunt:actu enim non magis frigida ſentiuntur,quàm alia loco eodem concluſa. Sed tamen vtraque priùs accuratè ſunt terenda,vt ea calor noſter propè tota citiùs attingat:nam piper & cætera po

teſtate

teſtate calida, non fiat actu calidum à nobis ſine contritione tenui: nec rha barbarum aut aſarum, & vretica alia vrinas moueant, niſi diligenter ſint comminuta: agaricus item & colocynthis citra contritionem hanc multùm ſunt noxia, ſi ſumantur. Quam vt promptiùs recipiant, ille in trochiſcos primùm formatur: hæc cum alijs ſiccis teritur & friabilibus.

Niſi item facultates medicamentorum, ſine quibus baſis ocioſa fuerit, in ſuo vigore conſiſtant (quas color, odor, ſapor, conſiſtentia, non ſolùm calor aut frigus ſignificant) vires à compoſito promiſſas ne expecta, vt indicabit lib. 4. cõpoſitio theriaces. Eſt tamẽ quando medicamentũ vires ſimpliciũ lãguidiores poſcit, vt euphorbium vetuſtate ignauius idemque flauius: quando pars exactiùs ſentit, cui eſt applicandum, & affectus vt punctura eſt clementior. Sic in rha tenuis & aëria ſubſtantia, & frigida terrea mutuò ſeſe non impediunt, imò valentioris effecti ſunt cauſæ: quia aërium deducit intrò craſſam & terream & frigidam ſubſtantiam, alioqui per ſe in ſuperficie hæſuram, nec partes internas contracturam, refrigeraturam, ſiccaturam.

Lib. 1. c. ph. p.

Li. 8. ſimp.

Miſcentur etiam medicamento non modò ſine quibus ipſum efficere id non poſſit quod promittit, ſed ſine quibus medicamentum hoc vel illud compoſiti nomen non habeat: de quibus abundè pòſt in forma medicamenti idonei conſtituenda.

Ea igitur omnia quæ compoſito miſcentur, aut etiam citra miſtionem, in baſi perficiuntur neceſſariò, antequàm ea, quod optamus, in affectum efficiant: illa rationem eius ſine quo medicamentum non agat, obtinent, vt baſis ipſius coctio, vſtio, tritura, lotio, & alia permulta, quæ in ſingulis apparent compoſitionibus. Item quę glutinoſius, liquidius, craſſius, tenuius, acrius, mitius medicamentum reddunt, quãdo harum qualitatum aliqua eſt opus ad actionem optatam. Item quæ partibus familiaria ad eas vim vel etiam ſæpe ſubſtantiam medicamenti alterantis, roborantis, vacuantis deducunt. Quando medicamentum agit in prôpinquam ſibi materiam, in longinquã non acturũ, aut tam imbecilliter, vt null⁹ inde ſucceſſus eſſet ſperãdus. Prætereà quæ ſumptum vel admotum medicamentum tam iucũdum faciunt omnibus ſuis qualitatibus ægro, vt id ipſe non inuitus accipiat, neque eo aſſumpto nauſeet, & inde vomat. Si enim vomat, nullus eſt huius medicamenti vſus, vt neq; ſi admota præ morſu & dolore, aut alia de cauſa mox æger illa abijcere cogatur: niſi fortè vomitu illo fiat fluxionis auerſio, & excrementoſum aliquid etiam ex ventriculo ſimul elidatur. Adhæc quæ humorum coctionem iuuant, quæ excrementa vacuationi apparant, quæ meatus aperiunt, per quos medicamẽto via eſt futura, atq; etiam excremento, illa etiã rationẽ eius obtinent, ſine quo medicamentũ nihil agat.

Adhæc virium robur quantum eſt neceſſarium medicamento ad actionem mutando & ſenſus tactus, eodèm pertinẽt. Quapropter apoplecticis, diſſolutis, hyſtericis remedia quantumuis morbo & eius cauſæ idonea dentur vel applicentur, caſſa ſunt, aut parum ſecura: ſæpe motus: ſæpe venter plenior cauſa eſt vacuationis tum celerioris, tum largioris: ſæpe quies retineri in ventriculo, ſępe ventris inanitio coqui medicamentum cogit, præſertim ſi erat clementius: ſæpe item corporis ſitus ac figura ex deiectorio vomitorium effecit, & contrà.

Ceſſatio quoque à vacuationibus alijs cauſa ſæpe eſt per accidens huius vel huius vacuationis. Nam ſi in diabete des mediocriter aluum mouentia, illa etiam ad vias vreticas trahẽtur: vt ſi in lienteria, diarrhœa, dyſenteria des vretica, vel hydrotica, vel quæ viſcera reſpiciunt, ſæpe aliorum impetu illa per ſedem detrahuntur. Per accidens quoque voluntas noſtra ſæpe rationem eius ſine quo non fit medicamenti actio, habet: vt ſi quis aluo à medicamento irritata, naturæ impetui non ſeruiat, ſed aluum cohibeat: fit ſæpe, vt aluus poſteà non deſcendat.

Non modò autem quæ ante medicamentum ſumuntur, vt ei materiam apparent, ſed etiam quæ pòſt recipiuntur, ſæpe actionem medicamenti obrutam excitãt, ſæpe ad medicamenti expulſionem naturam irritant. Vt ſumpto purgante medicamento ſi quis diutiùs à cibo abſtinet, ſæpe nihil mouet: ſi tempore pòſt legitimo ci-

bum ſumat, hoc recreata natura medicamentum expellit.

Infinita propè alia inuenias in compoſitis medicamentis, ſine quibus illa nihil omnino agant, aut tam parum agãt, vt nihil egiſſe videri poſſint. Eadem verò, cùm ſint imbecilliora impedimenta, vt meliùs operetur medicamentum, aut etiam ſi omnino abſint, per accidens his accenſeri poſſunt, per quæ melior fit medicamenti actio. De quibus dicere iam tempeſtiuum fuerit.

PER QVAE MELIVS.

TErtio loco medicamentis certâ methodo componendis deligenda ſunt & miſcenda, quæ ipſius baſis & aliorum, ſine quibus baſis non agat, actionem reddant meliorem, perfectiorem, efficatiorem, ſalubriorem, tutiorem: celeriorem, ſi celeritate opus eſt: aut tardiorem, ſi tarditas optanda eſt, qualia ſunt vſtiones, ablutiones, trituræ, & quę baſis ipſius aut aliorũ vim corrigunt, valentiorem minuendo, imbecilliorem augendo, noxiam corpori emendando. Item quæ coloris, odoris, ſaporis, conſiſtentiæ gratiam ægro iucundam medicamentis conciliant.

De horum autem quibuſdam priùs eſt dictum, de alijs exempla aliquot proponamus non inutilia lectori. Valentiorem vim minuunt per ſe quidem quæ baſi aut prædictis ſunt contraria, vel totâ ſubſtantiâ, aut ſolâ qualitate manifeſtâ, aut vtrâque, vt ſcammonio calido, tenui viſceribus noxio, vires diſſoluenti, pruna dactyli, ſuccus roſarum frigida, craſſæ eſſentiæ, partium ſubſtantiam cogendo, roborantia, miſcentur in antidotis catharticis. Sic valenter calidis opium, ſemen hyoſcyami, cortex radicis mandragoræ, & ſimilia miſcemus, vt illorum vehementiam obtundamus: prætereà vt ſenſu per hæc frigida ſtupefacto dolorem ſedemus: ſic vehementer aſtringenti minimum aſtringens miſcemus, cùm mediocri aſtrictione opus eſt: vel vehementer digerenti minimùm digerens, cùm moderatè reſoluendum eſt: in alijs ad portionem. Per accidens verò vim aliorum remittunt, quæ partis naturæ ſunt familiaria, eamq́ue aut totâ ſubſtantiâ, aut qualitate, aut vtrâque contra noxam à medicamento imminentem roborant & muniunt. Vim etiam minuunt, quæ tenuibus craſſitiem, celerioribus tarditatẽ, rarioribus denſitatem, leuioribus grauitatem addunt: niſi à craſſitie, tarditate, denſitate, grauitate vehemens actio proficiſcatur. Eſt enim quando horum actio eſt optatior.

Sic ſulfuris valenter calidi & digerentis vim pari cimolia terra frangit in achoribus Apollonius, & ex ambobus compoſitum ad ſymmetriam medicamentum reducit. Addit & acetum incídens, tenuans, digerens, repellens.

Lib. 1. c. ph. part. Sic medicamentis ad affectus internarum partiũ penetraturis ea miſcemus, quæ penetrare in altum faciãt, etiam affectum non iuuantia, vt acetũ in phrenitide, quod neque mitigat dolorem, neque laxat tenſionem. Et quia medicamentorum affectui aptorum virtus in altum penetrando diſſoluitur, ſæpe affectus ab his præſidium non ſentit, niſi miſta ſint medicamenta valentiſſima. Contrà in affectibus ſuperficiarijs, vtpote quibus occurrunt medicamenta viribus integris, ſatius tamen fuerit miſcere, quæ tum medicamenti vim intrò ad penitiora deducant, tum affectui ex ſua natura auxiliẽtur, & ſint tenuiũ partiũ, vt acetũ in calidis diſpoſitionibus, euphorbium in frigidis. Cuius vtriuſque virtus vehemens diſſoluitur, & corpora permeando & alterius miſtura, vt roſacei cum aceto in capitis interno dolore, niſi vlcus adſit in ſincipite, cui vis applicare. Sic vſtio metallicis tenuitatem eſſentiæ, acrimoniam & vires auget, lotio acrimoniam & vires eas minuit, tenuitatem retinet.

Lib. 7. methodo. Sic aloë non lota magis purgat, minùs roborat, lota min⁹ ſoluit, magis roborat.

Quæ verò actionis vehementiam remittunt, eam non aboleant, neque qualitatibus contrarijs, neque totâ ſubſtantiâ contraria: quomodò theriace ſumpta medicamenti purgantis vim & actionem abolet: quomodò magnes allio confricatus ferrum à ſe abigit, non attrahit: ſuccinum oleo maceratum paleas non attrahit, ſed eas etiam oleo imbutas à ſe repellit, antipathıâ rerum & occultâ naturarum contrarietate,

etate,vt antè diximus.

Virtutem imbecillam augent ac excitant medicamento, quæ illi imbecillo robur, tardiori celeritatem, craſſiori tenuitatem, denſo raritatem, graui leuitatem, inſipido acrimoniam, aut ſalſuginem, aut amaritudinem, adijciunt, ſi qualitatibus illis eſt opus: ſi contrarijs, quæ cõtrarias afferunt: vt vſtio terreis & metallicis vires addit, & celeritatem, tenuitatẽ, leuitatem, raritatem, acrimoniam. Vſta enim omnia eſſentiæ tenuitatem acquirunt & acrimoniam, excepta chalciti. *Li.10.ſim.*

Ruta & ramus ſalicis & cortices eius arteriacis quibuſdam inter parandum mouendis, ſiccata abijciuntur, noua ſubſtituuntur, vt in diachalciteos ramus palmæ præſcinditur ſæpe, lib.1.comp.ph.g. *Lib.9.c.ph.p.*

Quæ partem roborant, medicamentis miſcentur: vt hieræ picræ, maſtiche, crocus, & alia alijs plurimis. Crocus idem linteo puro ligatus incoquitur, expreſſus abijcitur in arteriacis, lib.9.comp.ph.part.

Hodie Arabum ſectatores turbith iungunt zingiber, tanquàm eius calcar: agarico ſalem foſſitium (gemmeum vocant) & ſtœchadem, ſi ad caput ferri volunt. Scammonio cor lædenti ambram cor ipſum roborantem: criſtallum, refrigerantem inflammanti: gallam aſtringentem aperienti eidem ora venarum: ſpicam item, maſtichen, tragacanthum, caphuram vna ratione vel duabus.

Vim medicamenti noxiam corpori, & etiam deleteriam emendamus, vt cantharidibus per ſe & ſuæ naturæ contrarietate veſicam vlcerantibus miſcemus alia, quę vim earum exedentem corrigunt: vretica tamen ſi vrinam cieri affectus requirit, & ceratum eiſdem miſcemus, aut emplaſtrum idoneum ad vngues ψωρώδεις. *Li.11.ſimp.*

Sic elleboro nigro humanæ naturæ contrariam vim emendat Hippocrates miſto aniſi, dauci, ſeſeleos, cumini ſemine odoro ſimul & eſculento. *Lib.1.rat.uict.acu.*

Sic mel veteres, hodie magis ſaccharum medicamentis ſumendis miſcemus, linguam & os priùs vino interdum abluimus, & cyathi tam fundo quàm labris iucunda ſapore & odore miſcemus, & os ſumpto pharmaco abluimus, aut delicato cõdimento recreamus, ne triſtato illi conſentiens ſtomachus ſubuertatur, & ad vomendum ventriculum incitet. Sic catapotia folijs auri interdum tegimus, interdum ſaccharo & alijs.

Nec omittenda eſt cuiuſque temperamenti proprietas, quæ vt in alimentis, ſic etiam in medicamentis vim habet magnam, vt non modò expendamus an hoc illud medicamentum partis & totius temperaturam vel eandem vel diuerſam ſeruet, (quomodò Galenus docet in medicamentis vlcerum lib.3.4.methodi) ſed quomodò ſe habet ad medicamenta hæc vel illa. Quædam enim naturæ clyſteribus etiam malo ſuo neceſſarijs omnino ſunt abſtinendæ, cùm ab his ſentiāt ſępe mulieres mox vterinos affectus, aliæ à potionibus medicis, quædam à catapotijs, aliæ à bolis purgantibus, aliæ ab alijs omnino abhorrent, vel ob naturæ ſuæ cum his contrarietatem, vel opinione aliqua id perſuaſæ, vel quia ijs vſæ malè habuerunt. Ob id rogandus quiſque eſt, ſiquando purgatus eſt, & qua purgatorij medicamenti forma præpuè delectetur. *Lib.7.method.*

Vt melior fiat medicamenti actio, miſcentur quæ ipſum gratius reddant colore, odore, ſapore, conſiſtentia, ſiue ſumendũ eſt, ſiue admouendum, niſi quòd in admouendo ſaporis minima ratio eſt habenda, niſi quatenùs illi cum odore conuenit. Sumenda autem ſi quatuor dictis dotibus ſint iucunda, & prætereà pauca, ventriculus trahit promptiùs, comprehenditque: actu etiam calida citiùs reddit, aut frigida, ſi talia erant poteſtate, & ſi refrigerandum eſt: ob id & celeriùs & valentiùs agunt. Si quo horum autem fuerint ingrata, non comprehenduntur, non retinentur, ſed ventriculum euertunt, & vomuntur mox, aut deijciuntur ſine actione, vti & alimenta, quanuis meliora, q̃a tamẽ ingrata ſunt, non cõprehenduntur à ventriculo, nec ob id coquuntur. Cùm autem ſuum cuique ſit iucundum vel conſuetudine, vel imaginatione, vel tota ſubſtantia, & horum quodque ſola experientia noſcatur, rogandus quiſq; eſt, quo medicamẽti ſumendi aut etiam admouẽdi craſſamẽto, colore, odore, *Gal.in natura huma.* *Aph.38.lib.2.*

& in illo etiam ſapore, delectatur.

COLOR.

Lib. 2. c. ph. part.

Propterea daturi medicamenta vel folijs auri tegimus, vel vaſe argenteo, ſtanneóve, aut alia conſtante materia non tranſparente includimus, oris anguſti, idque in tenebroſo aëre propinamus: ob id etiam inuenta emplaſtra melina.i.rufa, & colo ris cydon:orũ, ex vſta ærugine docet Galenus, quia ex ærugine cruda viridia quoſdam terrent: ſic cauteria maximè occultamus, præſertim meticuloſis: & ſcalpella venas aut arterias ſecturi, aut hæmatophobis his faciem velamus, aut alio torq̃mus.

Lib. 1. c. ph. g.
Nota ad coctiones medicamentorum.

Vt emplaſtrum ex lithargyro ſit albius, deligit Galenus oleum purius & lucidius, & aquam puram & candidam, quæ cum lithargyro in mortario temperat, deinde igni ex lignis peruri cœptis vel peruſtis ante carbonibus exactè incenſis coquit in aëre ſyncero, ſub dio, in ſole. Oleũ autem craſſum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamento facilè nigredinem conciliat. Quòd ſi primus iſte focus coctionem non abſoluit, in alium ſimiliter ardentem cacabus transferatur.

Lib. 2. rat. uict. acu. Hipp.

In his quę ſorbitionibus miſta ventrem ſoluunt, nõnihil præſidij eſt, niſi ob amarorem, vel aſperitatem, aut multitudinem, aut colorem, aut ſuſpitionem aliquam omnino fuerint ingrata. Multitudinẽ non ſine cauſa adiecit, quæ etiã alimẽta facit ingratiora, non ægris ſolis, ſed etiam ſanis. cùm alimenta minùs larga auidiùs deuorentur, quàm largiora. Ob id ægris cibos auerſantibus alimentum parcius eſt offerendum, multò magis medicamentum. Quapropter cùm largiùs purgandum efficaciora ſumimus, ſi nihil repugnet, ne magna remedij imbecillioris copia opus ſit. Sic puluerem hierę diacolocynthidos, & alterius cuiuſuis potiùs damus catapotijs aut aliter, quàm ipſam hieram melle exceptam, niſi res alia aliud ſuadeat. Sic cùm purgatoria infundimus liquori idoneo, paruam potionem imperamus, ne copia largiore ægrum à deglutiendo deterreat, néve ea ſi ſemel ſit deuorata, citiùs & valentius ſtomachum euertat.

Lib. 2. c. ph. g.

Melina (vt paulò antè dixi) fiunt vnguenta.i. mali cotonei colore, cocta mediocriter ſeu vſta ærugine: quia color hic eſt gratior, neque terret ægros, vt ſæpe viridis ab ærugine cruda.

Ceruſſa quoque quibuſdam vnguentis additur ad coloris albi gratiam.

Li. 6. ſimp.
Lib. 2. aliment.

Huc ptinet ꝙ quæ ſimplicia coloris propè expertia ſunt, vt aqua, tunica cornea, colores omnes optimè recipiunt: vt inodora (qualis eſt balanus myrepſica) omnibus ſuſcipiendis odoribus aptiſſima: & inſipida, vt cucurbita, ſaporibus omnibus recipiendis ſunt appoſitiſſima.

ODOR.

Lib. 1. c. ph. p.

Quantum odoris gratia in medicamentis tam ſumendis quàm admouendis valeat, docent abundè Medicorum omniũ libri. Ob id enim Cleopatras Medicus ad capillos in capite gignendos ſucco radicis arundinis, muſcis vſtis, adipi vrſino, oleo cedrino, vinum aut paſſum affundebat, vt odor obtunderetur.

Ibidem.

Sic pilos tenuantibus ſcilicet, tergentibus, vt nitro, oſſi ſepiæ, pumici odorata miſcet Galen.lib.1.comp.ph.part. cyperum, ſchœnu anthos, melilotum, roſas ſiccas, iridem Illyricam, hærbam cydωniam, meliſſophyllon: & ſi opulentis paras, ſpicam nardi, Indicam & Gallicam & mõtanam, terram Erethriadem, malabathrum, folium malabathri, amomum, myrrham, crocum, coſtum, mentham. Crito ibidem etiam pſilothra ſuauem habere odorem volebat. Nec te moueat, quòd amomũ, & alia quædam ſimilia diuitum compſitionibus addi legis, nonnunquàm pauperũ. Illis enim largiùs, his parciùs immiſceri intellige.

Ibidem.
Ibidem.

Vrina licet achoribus ſanandis conueniat, quia tamen eſt odore ingrato abominabilis, non vtenda eſt. Ad odoris gratiam cyperus additur capillos tenuantibus.

Lib. 5. c. ph. p.

Sic odorum dentifricium facit Calenus miſcendo caſiæ aut amomi drach. duas mediocribus: cinamomi autem drach. vnam regibus.

Lib. 7. c. ph. p.

Bechicis adduntur ſemina petroſelini, apij, dauci, ſeſeleos, vt aliorum medicamentorum inſuauitatem ſuo odore grato & ſapore emendent, & frigidorum vires

obtundant,

obtundunt, vt etiam vrinas prouocent.

Odorem cuique iucundum medicamentis addendum declarant emplaſtra εὐωδία.i.ſuaueolentia, vt intelligas non ſumendis ſolis, ſed etiam admouendis medicamentis odorem gratum eſſe conciliandum. Cùm medicamenta omnia, præſer *Gal.li.quos purg.opor.* tim purgantia, ventriculum, & præpipuè ſtomachum neruoſam eius partem & maximè ſenſilem lædant, his odorifera ſunt miſcenda, quæ noxam eorum obtundant, actionem verò non impediant: quæ præterea tenuent craſſos ſuccos, incidăt, tergeant, vias aperiant, per quas eſt vacuandum.

Quæ qualitates habent odoras, miſceri debent ſtomachicis, vt aromata & ſemina quædam etiam eſculenta, aniſum, daucum, ſeſeli, cuminum, quæ etiam Hippocrates miſcet peplio & veratro nigro, per id pleuritidem ſub diaphragmate purgaturus, vt medicamentoſum quod in eo eſt humanę naturæ contrarium, mitigetur & obtundatur. Nam vt fœtida omnia ſtomachum ſubuertere ſolent, ſic odora roborare. Quòd ſi non modò odora ſint, ſed etiam eſculenta, multipliciter iuuant ſtomachũ malis humoribus ſubuerſum, vt idẽ de vtero & vterinis remedijs tibi pſuadeas.

Abſinthium aqua feruente tingendum, quò minùs odore offendat, poſteà oleo *Lib.8.method.* incoquendum ad ventris fluentis fomentum, ſi modò vacuatio ampliùs non duret.

Sic noſtra caſia tanquàm cinamomo quæ ſumuntur omnia aromatizamus; aut alio odoramento naturæ ventriculi & partium aliarum principum familiari.

Odore enim iucundo fit, vt non modò iucundius ſit medicamentum, ſed etiam eo odore ſpiritus animalis & vitalis reficiuntur, vt alimentorum ſic medicamentorum. Quò fit, vt lipothymia languentibus caryophyllum, nux moſchata, zingiber, & alia id genus animum mox reuocent, vti odor panis, aceti, vini, & ſimiliũ. Nam *Aph.18. lib.2.* odore vires celerrimè reficiuntur, ſecundo loco potu, poſtremo cibo. Quam rẽ perſuaſi omnes graueolentia fugimus tam ſani quàm ægri, ceu naturæ noſtræ con- *Li.11.ſim.* traria, tametſi omnia id genus naturam noſtram non lædere oſtendat caſtorium odore abominabili, ſed quod nec ſumptum nec admotum cuiquam vnq̃ nocuit.

SAPOR.

Saporum iucunditas cuique hominum naturæ ſua magni eſt momenti, vt non modò alimentum ſit ſalubre, ſed etiam vt medicamentum ſumptum ſit efficax. Ob id rogandus quiſque eſt medicamentum ſumpturus, qua maximè ſaporis differentia delectetur. ſunt enim qui auſteris, alij acidis, alij dulcibus, ſunt qui ſalſis & amaris ducuntur, nonnullos acria delectant. Hunc igitur ſaporem medicamento inſigniorem dabimus, quo æger præter cæteros delectatur, niſi eius vis affectum nobis curandum inſigniter ſit auctura. Nam ſapores calidos ſalſum, amarum, acrem in affectibus multùm calidis non probauero: vt neque frigidos acerbum, auſterum, acidum in frigidis. Cur autem non odore modò, ſed etiam ſapore ſuauia eſſe debeant alimẽta, docet Galenus Aph.38.lib.2. Paulò deterior cibus aut potus, ſuauior tamen, melioribus & minùs ſuauibus eſt præferendus. Medicamenta verò iucunda eſſe quatenus licet, debent, vt à ventriculo comprehenſa in actum reducantur, ac ne nauſeam, flatus, fluctuationes ex inſuauitate ipſa pariăt, adeò vt citò ſuprà aut infrà ventriculus excernat. Sic qui primus ſtomaticum diamoron compoſuit, cum *Lib.6.c.ph.p.* melle coxit, vt & gratius eſſet, & diutius ſeruari poſſet. Præſtantior enim eſt ſuccus mororum per ſe incipienti oris phlegmonæ, ſed gratior & perſeuerantior cum melle coctus. Nam citra coctionem etiam cum melle repoſitus citò corrumpitur: coctus autẽ cum melle non modò diu ſeruatur, ſed etiam vtilius fit ſequentibus phlegmones temporibus, incremento, ſtatui, & declinationi, ad perfectă vſq; curationem.

In omnibus autem oris affectibus medicamenti ſuauitatem cuiuſque palato gratam ſumere non ſatis eſt, niſi ea viſceribus ori per gulam & guttur communicantibus etiam innoxia ſint. Quæ conſiderans qui primus diamoron compoſuit ſtomaticum medicamentum, ſuccum mororum cum melle coxit, vt ſcilicet gratius eſſet, & toto anno ſeruatum in promptu eſſet, quoties vtendi occaſio incideret, non ſolũ tempore mororum.

Opulentis itẽ & delicatis viris & mulierib⁹, & malo naturâ ſtomacho præditis, ſtomatica ſimplicia ſunt gratiora medicamentoſis, vt quod ex ſucco ſolorum mororum fit, quod omnium eſt maximè imbecillum: ex ſucco enim batinorũ eſt valentius: hoc item potentius ex ſucco corticis nucum viridium cocto cum melle, licet nõ ſit acerbus guſtu, vehementiſſimè tamen aſtringit, vt ſuccus ex granatis acerbis cum corio tuſis expreſſus. ex dulcibus aũt ſine cortice expreſſus eſt ſuauior ſed imbecillior, cum cortice valentior ſed inſuauior. Ex tribus autem generibus ſimul tuſis addito glycyrrhizæ ſucco, bonus eſt, nec immodicè exaſperat. In his igitur vide, ne ſuauitas vires quæſitas obſcuret.

Lib. 2. rat. uict. acu. Gal. in natura huma.

Eadem ſaporis gratia vinum phalernum acre laudatiſſimum mithridatio & theriacæ miſcendum, vt amarorum in his antidotis multorum iniucunditatem tegat, docet Galenus lib. antidotorum. *Sic* Hippocrates veratro nigro daucum, vel ſeſeli, vel cuminum, vel aniſum: peplio ſilphij ſuccum miſcet, vel aliud quidpiã non ſolùm odoris iucundi, ſed etiam ſaporis, quem ſub odore intelligere non eſt difficile, cùm horum duorum ſenſoria ſint ſubſtantia, ſitu, actione proxima, & in plæriſq; actionibus communia. His enim condimentis medicamenti purgantis inſuauitas corrigitur ſic, vt in ventriculo diutiùs morari poſſit. Multa enim pharmaca potanti tam ſunt inſuauia, vt ſtomachum peruertant, & vomitum protinùs cieant. Alia licet paululum in ventriculo manere poſſint, prauos tamen ructus mouent, & pòſt euomuntur.

Sapor igitur cuique iucundus quoàd eius fieri poteſt ſeruatis medicamenti viribus apparetur, in ſumendis omnibus, vt alimentis, in quibus vt domini gulæ & palato coquus ſeruit: ſic in ſumendis omnibus per os medicamentis ſiue alterẽt tantum, ſiue humores apparent incidendo, tenuando, tergendo, ſiue humorem aliquẽ qualitate moleſtantem purgent, ſiue partes ipſas roborent totius ſubſtantiæ ſimilitudine, vel aſtrictione, vel alia qualitate manifeſta intemperaturæ partis contraria, ſiue ore retineantur, ſiue etiam deuorentur.

Lib. 4. ſanit. tuendæ. ĩ oxymelite Lib. 4. ſanit. tuendæ in diacalaminthe. Lib. 6. c. ph. p.

Cuiq; iucundus ſapor nobis dicitur, quòd ne vinum quidem homini familiariſſimum alimentum omnes idem iuuat, ſed hunc dilutius, alterum meracius: ſic nec oxymeli omnibus eadem aceti mellis & aquę menſura coquendum, ſed pro cuiuſq; voluptate, quanquàm plurimis naturis commune vnum ſcribi poteſt, quale quod à Galeno ibi deſcribitur, non tamen omnibus: ſic in diacalaminthe ſi mellis plus inieceris, pluribus iucundius facit: his tamen qui dulcia auerſantur (ſunt enim quedã talis naturæ) iniucundum. Fiat igitur medicamentum cuiuſque naturæ iucundiſſimum, quoàd eius fieri poteſt, ſed tamẽ virium eius vtilitate ſeruata: hanc enim ſolui nolo, dum dulcedini & iucunditati ſtudetur. Ob id rogandus quiſque eſt æger ante medicamenti compoſitionem, quo ſapore [& ſi vis, qua forma medicamenti] maximè delectetur.

CONSISTENTIA.

Aph. 11. lib. 2.

Craſſa conſiſtentia medicamenta ægriùs & in corpus penetrant & deuorantur, quàm tenuia & liquida, vt cibo quàm potu impleri eſt difficilius. ob id craſſa eſſe ſolent ingratiora & nauſeabunda magis. Quæ cauſa eſt, cur bolos catharticos vt vocamus, liquore aliquo ſuaui diſſoluere non raro cogamur, qualia adhuc ſunt ingratiora, quàm quæ liquidiora ſunt & perſpicua. Quapropter colo panneo & albuminibus purgare ſolemus. talia ſunt noſtra apozemata, zulapia, ſerapia, & quæ in rem præſentem coquimus aut infundimus medicamenta vel purgantia, vel aliter corpori profutura. Ob id mel aqua exigua liquatur, vt poros cutis obſtructos ingredi ad detergendum poſſit.

Lib. 8. method.

Lib. 7. c. ph p. ad finem.

Sic dum aſthma & orthopnœa ſunt ab humore craſſo & lento, vel purẽ in aſperæ arteriæ meatibus vel pulmonum cauernulis infarto, tenuantibus, tergentibus, & humiditate copioſiore, vt potu vini largiore opus eſt, quò craſſus humor & lentus ceu liquidior redditus, ſurſum per tuſſes à tergentibus excitatas, egeratur. Si verò abſceſſus adeſt, vino pauco opus. ob id ſiccantia eſſe incommoda reddendis ex

thorace

thorace ac pulmone excreationibus docet Gal. Eſt quando conſiſtentia non ad gratiam tantùm, ſed ad melius agendum eſt. Ladanum enim quia ceræ conſiſtentia eſt ſimile, humiditatem requirit, quæ liquidius ipſum faciat: vires tamē eius non minuat, imò potius augeat, cum fluentem capillum per id ſiſtere conſiliū eſt. Liquidum igitur fiat in vaſe duplici, ex vino auſtero & oleo myrteo maceratum, vel ſoluatur oleo lentiſcino, vel maſtichino, vel myrteo, & ſi ætas & aêr frigida ſunt, nardino, vel vino veteri & auſtero. Quæ omnia aſtringendi viribus cum ladano conueniunt, & calore alimentum pilis attrahente: Hiſpanum verò & omphacinū oleum ſolùm aſtringunt: vetus ſabinum, ricinium ſolùm digerunt, ergo horum neutrū per ſe conuenit, ſed priorum loco miſceri ambo ſimul poſſunt. Item ladanum liquidius tonſis tantum capillis adhibemus, craſſiùs raſis, vt illos penetret, his hæreat, addito quoq; polytricho fiet efficacius ad pilorum productionem. In his autem oleum & vinum etiam rationem habet eius, ſine quo ladanū nec applicari, nec agere poſſit. Medicamentis quoque capillos fluentes ſiſtentibus, niſi ſint eſſentia tenui, adduntur alia, quæ tenuitate eſſentiæ intrò penetrantia cutem quoque in alto aduſque pilorum radices alterent, neque per ſumma tantùm agant.

Li. 5. ſimp. cap. 21.
Lib. 1. c. ph. p.

Conſiſtentia mediocris qualis eſt mellis Attici, aut ſordiū auris in ſtomaticis, vt in diamoro, & ſimilis craſſitudo in ſtomachicis, vt in diacydonio.

Lib. 6. c. ph. p.

Conſiſtentia etiam parua linimentis, maior vnguentis & ceratis, duriſſima emplaſtris. Quapropter his cera nunc parcior nunc largior, & lithargyros additur ad corpus & materiam præbendam. Sic oleo ex ſemine abietis, vel floribus populi nigræ, & anethino, & chamæmelino, ſampſychino, & ſimilibus ceram & reſinam addit Gal. vbi diutius vult ſuper vncto corpore manere.

In fine lib. 6. ſanit. tu-
Lib. 1. c. ph. g.
Lib. 4. ſanit. tuendæ.

Magna humoris & eius tepidi quantitas in vomitorijs eſt efficacior, præſertim ſi oleagina addantur, & diebus aliquot ſint præſumpta incidentia tergentia.

Craſſa vt metallica, terrea vrēdo fiunt tenuiora, & ſic aptiora ad penetrandum.

Dia καρύωμ ob eſſentiæ tenuitatem efficacius ſtomaticum quàm dia μώρωμ. Penicillus, purpura marina, præſertim optima Tyria tinctus, tenuiorem aſtringendi vim habet, quâ altè penetrando corpora quæ ſunt circa ventriculum ſiccet ac roboret, & calfaciat, ſi calida illi miſceantur.

Lib. 6. c. ph. p.
Lib. 8. method.

Acetum eſſentiæ tenuitate in altum deducit medicamentorū aliorum vim, cùm præſertim refrigerandum eſt: vt euphorbium, quando eſt calfaciendum.

Lib. 3. c. ph. part.

Maſtiche tuſa oleo nardino miſta ad ſordium craſſitudinem ſit, quo penicillus purpureus madefactus ſtomacho imbecillo imponatur. Et hæc de tenui, duplici ſicco & liquido.

Lib. 8. method.

Contrà eſt, quando craſſities optatior eſt, vt in vlceribus aſperæ arteriæ, aut œſophagi craſſa ſint & lēta quæ adhibentur medicamenta oportet vlceri idonea, cum gummi tamen & tragacantha vel ſimilibus, quæ ſuo lentore medicamentum affectæ parti diutius affigant. Craſſitudine etiam mediocri ſtomatica & ſtomachica eſſe cōponenda paulò antè probauimus. Sic in vlceribus inteſtinorū, veſicę, vteri.

Sic in alopecia, vbi olei laurini librę vni Romanæ miſcuiſti thapſiæ, aut ſi valentius vis, euphorbij: ſi infirmius, ſinapi & naſturcij partem duodecimam, hoc eſt, vnciam vnam: ſi facilè à capite raſo defluxurum tibi videbitur medicamentum, adde ceræ momentum, vt vnciam vnam.

Lib. 1. c. ph. p.

In nocturnis venereorum imaginibus craſſioris ſubſtantiæ vnctiones ſeu cerata quibuſdam compono, ne facilè à corpore defluant.

Lib. 6. ſanit. tuendæ.

Piper, zingiber, baccas iuniperi, maſtichen, & alia quædam integra deuoramus, cùm ventriculum calfacere citra hepatis calidi noxam volumus. Si autem hepar & longinquas partes calfacere ſtudium eſt, vel aliter medicamento tentare, non modò ea læuiſſimè trita ſumimus, ſed etiam liquori miſta tenuiſſimo.

Huc pertinet, quòd quædam medicamentis inſpiſſandis adduntur, quæ viribus eorum nec obſunt nec proſunt, ſed materiæ tantùm & corporis rationem obtinēt, vt lithargyros emplaſticis, & cera iiſdem ac vnguentis, ceratis, linimentis.

Li.9.ſimp. Quanquàm & lithargyros ceu materia miſceatur his quæ valentem habent fa-
cultatem mordicantem vel aſtringentem, & cera liquabilibus medicamentis etiam
ceu materia, quia etiã ipſa quodammodò media eſt eorũ, quæ valẽtẽ habẽt facultatẽ.

Lib.6.c. ph. p. Nonnunquàm tenuitas & craſſities actionem & ſuam & aliorum iuuant: vt dia-
moro addita crocus & myrrha, præterquàm quòd phlegmonas oris coquũt, & ille
repellit, hæc ſuo calore abundè digerit eadem in altum corpus inflammatum eſſen
tiæ ſuæ tenuitate ſubiens ſimul croci minus ſubſtantia tenuis, & reliquorum vires
ſecum trahit, ac phlegmonem in altum vſque ſanat, ac citò ad cutim recurrẽdo, ſe-
cum quæ in alto ſunt à ſe tenuata educit. Crocus verò & ſuccus mororum viciſſim
contrahendo myrrham intrò impellit, & eius ad cutim reditus celeritatẽ præpro-
peram inhibet. Ob hæc virtus diamori longiùs peruenit deductis altius à myrrha a-
ſtringentibus: hâc autem myrrha ab aſtringentibus impulſa mororum ſucco, cro-
co, ſucco rhoïs, omphacio, roſis ſiccis, balauſtio, malicorio, galla immatura, hypoci
ſthide, & cæteris aſtringẽtibus vim deleteriam non habentibus. prædicta enim mi-
ſcentur, cùm vis diamori validior eſt facienda. Quo loco tenuia & craſſa tanquàm
dare operas mutuas videntur, & alterum alterius actionem reddere meliorem.

Præparatio item quędã per triturã, cribraturam, vſtionem, lotionem, in plærisq;
Lib.6.c. ph.p. vt meliora ſint, magni eſt momenti, & etiam ordo miſcendi: vt ſi phlegmone indu-
ruit, medicamenta potentiùs digerentia probè trita & tenuiſſimè cribrata ſint mi-
ſcenda, vt coſtus, macer, amomum, cardamomum, pyrethrum, acorum, meon, di-
ctamnus, ſuccus Cyrenaicus vel Medicus. Sunt autem inijcienda, cùm medicamẽ-
tum propè omnino coctum erit, aut etiam abſolutè coctum.

Medicamenta componendo apta exactè ſunt eloboranda, vt faciliùs corporis
meatus ſubeant, ob quem tranſitum celerem ſi calida ſunt ſine morſu munere ſuo
funguntur: ſi frigida, celeriùs expectatum opus præſtant.

Lib.1.c. ph.part. Alcyonia vtraque amygdalas amaras totas cum corticibus vſtas & nitrum cre-
matum alopeciæ adhibet Gal. vt tenuiorum ſint partium, & ob id ad imam cutim
vſque pilorum radices penetrent.

Lib.4. ſanit.tuẽd. in diacalaminthe. Medicamenta quæ per venarum oſcula promptè ſubire volumus, & in omnem
corporis partem digeri & ferri (qualia quæ ſudores, vrinas, menſes mouent, obſtru-
ctiones liberant hepatis, lienis, renum, corporis habitus.) illa ſunt curioſè terenda,
& tenui cribro cribranda, vt prorſus ſint tenuiſſima. Sic Galenus calaminthen,
pulegium, thymum, petroſelinum, ſeſeli, libyſticum, ſemen apij, piper graue ſimul
tunſa ſubtili cribro creta miſcet compoſitioni diacalaminthe, ad vacuandum hu-
mores acres in tota carne ceſſantes.

Sic ibidem nitrum, cuminum, rutam, piper tenuiſſimum & minutiſſimum facere
docet, cùm vrinas multas mouere conſilium eſt: craſſius verò id faciendum, quoti-
es per id aluus eſt deijcienda, ac huius præcepti in omnium medicamentorum com
poſitione meminiſſe expedit. Sic hodie nos rha barbarum negligenter terimus,
cùm aluus per id ducenda eſt: curioſè verò tritum damus vrinas moturi.

Lib. 6.c. ph.p. Aromata ſunt miſcenda ad finem coctionis, aut ea iam abſoluta, cùm vas ab ig-
ne depoſueris, quòd largior ipſorũ coctio aromaticis medicamẽtis vires adimit: cõ-
trà verò lithargyros, molybdęna, & alia multa metallica coquẽdo meliora reddũtur

Lib. 6.c. ph.p. Succis ſtomaticis craſſis mel ſtatim ab initio eſt miſcendum, ſi liquidiores ſint,
vt ſuccus nucum, percoqui debent antequàm mel additur. nam coctione tam lon-
ga vſtum amaricaret.

Multò plura de his quæ ad medicamentorum præparationem pertinent, leges
libro tertio. Quæ hîc adſcribere non eſt viſum, ne idem bis dictum quiſquam calũ-
nietur, nulla neque vtilitate neque neceſſitate.

Eſt quando acris & mordens qualitas expetitur, vt in balanis & clyſteribus per
mel, ſaccharum rubrum, hieram picram, mercurialem, ſales, id genus alia.

Neque baſibus ipſis ſolùm addenda, quæ ipſam ad partem ſibi familiarem dedu-
cant, ſed etiam quæ ipſam in ea parte remorentur, vt ſi in hepate medicamentum

morari diutiùs volo, ſemen raphani ſtomacho gratum ei miſceo, quod medicamentum diſtribui feſtinans retrahat & remoretur. Additur & multis opium, quod vires medicamenti per corpus diſtributi tot coctionibus reſolui prohibeat, alijs ad ſenſus ſtuporem in vehementiſſimis doloribus.

An verò multa medicamenta eadem facultate prædita miſceri debeāt, tanquàm compoſitum melius reddìtura, ambigi poteſt, cùm fruſtrà fiat pluribus, quod paucioribus perfici poteſt: tamen cauſæ quædam nonnunquàm incidunt, vt docuimus, quæ nos ad id faciendum compellunt, nec factum hoc noſtrum caret veterum imitatione: nam Galenus in compoſitione medicamentorum ſecundum partes idem *Lib.1.* pollentia ſæpe miſcet, vt ad diuturnam & curatu difficilem alopeciā ſimplicia eiuſdem facultatis euphorbium, thapſia, ſulfur viuum, elleborus alteruter cum oleo laurino, aut cicino, aut veteri miſcentur.

Opobalſamum, peucedanum, caſtorium & ſimul & priuatim ſeorſumq́ue ſingu *Lib.2.* la in veteri capitis dolore cum oleo & aceto miſcet Archigenes apud eundem, nec reprehenditur. Viticem, menthā, amygdala amara, iridem, ana cū aceto & roſaceo. *Ibidem.*

In ſtomatico diuitum coſti, amomi, maceris, opi Cyrenaici vel Medici, vel alte- *Lib.6.* rius: pauperum verò, dictamni, cardamomi, mei, acori, ſinapi, duorum, trium, vel omnium quantam voles menſuram, modò ſint tantùm horum drach. tres, aut drach. quatuor & dimidia, pro libra mellis. Si autem quatuor aut quinque drach. miſcueris, digerens magis reddis medicamentum.

Diamoro & alijs ſtomaticis diuitum miſcere potes vel corticis caſiæ, vel nardi *Ibidem.* Indicæ, vel folij malabathri, vel omnium trium ana drach. vnam, vel drach. vnam & dimidiam. Pro omphacio ſuccus rhois, vel æqualis vtriuſq; portio diamoro mi- *Ibidem.* ſcetur. Chalcitin, miſy, chalcanthum ſimul miſcet Andromachus apud Galenū. *Lib.3. ad finem.*

Adipes leonis, pardalis, hyenæ, anſeris, vrſi propè eadem facultate præditos, ſi habes, omnes ſimul miſcere oportet, & ad horum partem vnam euphorbij vel tha- *Ibidem.* pſiæ partem duodecimam, vel vtriuſq; ana partē duodecimā, tuncq; fit valentius.

Seminis erucæ, & naſturcij, & nitri ana miſcet Heras ibidem.

Medicamento ſtomatico dia gleucus miſcet heminas tres rhus coriarij, vel culi- *Lib.6. c. ph. p.* narij, aut amborum ſimul ana heminam vnam & dimidiam, & etiam paulò ampliùs: & addit aſtringentia, ſi principium eſt fluxionis: digerentia, ſi declinatio morbi ex fluxione nati. Quòd ſi vnicum habes vel aſtringens vel digerens ſimplex medicamentū, illius quantitatē auge, vt expleat, quod ab omnibus colligebatur. Quin ipſi dia gleucus & diacaryo omnia immittere licet initio quidē aſtringentia, vt gallam immaturam, ſurculos molles rubi, vel canis rubi, vel corni, meſpili, ſorbi, & fructum eius, & myrtum: roſam, glaucium, cytinos, balauſtia, omphacium, rhun vtrūque priùs aqua coctum, tamaricen, ſpinæ Aegyptiæ fructum, & cætera aſtringentia, præter ea quæ pharmacωde. i. venenoſam & noxiam facultatem habent, ſi deglutiantur. Digerentia verò mediocria decoctum caricarum, furfuris, mulſam cui incoctum ſit origanum, hyſſopum, thymum, calaminthe, pulegium, mentha odorata. Fortiora ſunt, eaq́ue ampliùs coquenda, nitrum vſtum, nitri ſpuma: valentius his ſulfur viuum, pyrethrum.

Andromachus in diarhœo miſcet cinamomi & caſiæ ana drach. vnam. *Lib.6.*

Croci & crocomagmatis ana drach. duas. *Ibidem.*

Alumen rotundum, ſori, miſy, chalcitis ad oris vlcera ſimul miſcētur apud Gal. *Ibidem.*

Generoſiſſimæ oris collutiones in phlegmone gargareonis, vel aliarū oris partium incipiente parantur ex prædictis aſtringentibus, vel ſingulis per ſe, vel decoctis in aqua cum alijs. Mirum enim quanto ipſorū miſtiones ſubinde vtiliores fiant vſu ſimplicium.

Emplaſtro cuidam albæ miſcet cadmiæ, pompholygis, cineris buccinorū, ſqua- *In fine lib.* mæ æris, calcis lotæ, chalcitidis vſtæ & lotæ, ſingulorum drach. quatuor, vel drach. *1. c. ph. g.* ſex, ſi ex his tantùm quatuor ſimplicia miſceantur: vel drach. duodecim, ſi tantùm duo tibi ſunt ad manum, vt ex his quomodolibet iunctis drach. viginti quatuor. i.

vnciæ

vnciæ tres inijciantur. Tamen ſi altiùs ſpectes, hæc non idem pollent niſi genere, ſed ratione maioris & minoris differunt: vt euphorbium violentius eſt thapſia, & hæc potentior naſturcio, vt lib. 1. comp. ph. part. ſic in alijs diſcrimem aliquod inuenias.

In arteriacis ijſdem caſia, cinamomum, amomum, nardus Gallica & Indica, coſtus, ſchœnu anthos, malabathrum, & magma malabathri ponuntur. Item thus, crocus, myrrha diſpoſitiones coquentia ijſdem miſcentur: ſic & glycyrrhiza, gũmi, & tragacantha, quæ exaſperata læuigant.

Lib. 4. ſanit. tuendæ.

In dioſpolitico ruta, piper, cuminũ, mel curioſè deſpumatum, nitrum, ad flatus diſcutiendos omnia efficacia. In medicamento dia trion pipereon tria piperis genera, zingiber, aniſum, thymum. In dia calaminthe, calaminthe, thymũ, pulegium, apium, petroſelinum, ſeſeli, libyſticum, piper graue. Ex libris alijs Galeni exempla afferre poſſumus propè innumerabilia, in quibus idem propè pollentia medicamenta ſimul miſcentur etiam plurima. Vide tamen ne copia immodica luxuries, magno ſæpe ægri diſpendio, ſed contentus eſto ſimplicibus quàm fieri poteſt pauciſſimis. Quò enim ſimpliciora ſunt compoſita, ſi ſcopis noſtris ſatisfaciunt, eò ſunt præſtantiora, præſertim quæ mox à componendo ſunt vſurpanda. Quæ verò ex pluribus conſtant, longa omnium ſimul ceu fermentatione percoqui ferè indigent, per quam vis perſæpe contraria priori acquiritur, & forma quædam noua à ſimplicium formis diuerſa, per ſolam experientiam cognita: vt theriace recens ſtupefacit (niſi cinamomi præſtantia coctionem eius accelerarit, vt in theriace audies) vetus calfacit, & opera præſtat maxima, quorum vix vllum in recenti inuenias. Ob id experta à veteribus & doctioribus compoſita medicamenta ſunt neotericorum cõpoſitis meliora: niſi ſiqua hi inuenerunt, quæ vſus iam multus optima probarit.

CONSERVANTIA.

POſtremò cùm ſatis non ſit medicamentũ nos habere compoſitũ in eum affectũ efficax, cuius gratiâ compoſuimus, & addita eſſe à nobis ea, quæ ſunt actioni optatę non modò neceſſaria, ſed etiam vtilia: niſi idem compoſitum à ſitu & putredine ſeruetur non dies tantùm aliquot, ſed menſes & annos, interdum etiam multos. Idque ne frequenter idem componendi labor non neceſſarius ſit ſumendus, vel ne ſimplicium in id neceſſariorum nunc recentium facultas tunc non ſit, cùm medicamento erit opus: vel vt tempore vires acquirat medicamentum non ſolùm valentiores, ſed ſæpe etiam prioribus contrarias: quod in theriace & mithridatio accidit, quæ primis menſibus ſtupefaciunt, poſteà calfaciunt.

Porrò ſeruare poſſunt omnia, quæ ſiccant & humiditatem excrementoſam putredinis authorem abſumunt, vel per ſe, vt ſicca: vel per accidens, vt calida. Ob id omnia ſeruanda medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita corruptioni obnoxia, (quędam enim per ſe diutiſſimè integra durant, vt metallica, terrea, ſemina, fructus multi) ſiccamus vel ſole vel igni: etiam ſiccãtibus adiectis, melle, ſaccharo, aceto tũ per ſe, tum cum ſale, qui ſolus tamen capparibus & carnibus ſeruandis, & oleo, & omphacio, & alijs multis ſufficit, ſiccando & aſtringendo, ne calor externus vna putredinis cauſa eas ſubeat, aut internus foràs exhalet. quem quia ſuperfuſum oleum intus cohibet, etiam ſolùm ſuccis multis diu ſeruandis ſufficit, vt limonum, granatorum, cydoniorum. Eadem de cauſa aqua pluuia diacodio miſcetur, vt medicamentum putredini minùs ſit obnoxiũ: habet enim hæc aqua in ſe aliquid aſtringens. Quatenus autem quodque genus medicamentorum compoſitorum ſit ſiccandum, hîc audire ne expectes, ſed partim imitatione & experientia diſcas licet: partim ex his intelliges, quæ in modo præparandi ſingula medicamentorum compoſitorum genera libro quarto ſcribemus.

Initio lib. 7 c. ph. p.

Lib. 7. method.

Sic hiera picra melle deſpumato excepta fit durantius medicamentum, & theriaca, & diacalaminthe, &c. Sic ſuccus mororum coctione p ſe, deinde cum melle

fit duran-

ſit durantius diamoron. *Lib.6.c.ph.p.*

Medicamentis compoſitis id iam adeptis curâ noſtrâ vt ſeruari diu poſſint, ad virium cuſtodiam ne exhalent, & ipſorum tutelam ab iniurijs externis, aëre, puluere, araneis, muribus, & id genus reliquis, loco eſt opus non ſolùm communi, ſed etiam proprio cuique quo ſeruetur: cùm ſimplicia plurima ſi loco communi ſolo ſerues, nihil pecces. Reponantur autem compoſita vt ſimplicia in aëre ſublimi, *Lib.1.antidot.* perflatili, ſicco, non ſubterraneo, præſertim humido, vt in quo ſitus celeriter proueniat, qui medicamentum corrumpat. Succi tamen oleo ſuperfuſo tecti cellis vinarijs, vti omphacium, meliùs ſeruantur, quo aëris externi magnis mutationibus aër ille minùs ſit obnoxius. Tamen in magnis vrbibus & frequentibus cùm denſa & anguſta ſint ædificia, & contignationes plærunque humiles, redimitur iniuria apertis dies totos feneſtris: prætereà ſiccitate ignis ad quotidianas compoſitiones neceſſarij. In his tamen officinis multò ſunt præſtantiores, ad quas ſcanditur, & à quarum area tabulatum abeſt longius. Prætereà quæ aëri libero ſunt apertæ ac ſoli, modò is radio medicamenta compoſita non attingat. Nec improbandæ, quæ ſolem orientem aut etiam occidentem ſpectant, neque etiam in ſeptentrionem apertæ, modò ſublimes, perflatiles, à cloacarum & aliorum inquinamentorum iniuriâ remotiſſimæ.

Priuatus autem locus cuique medicamentorum compoſitorum generi ſuus eſt, antidotis ſuus, trochiſcis ſuus, ſuus & catapotijs, & alijs ſimiliter. Is autem ferè vas eſt, idque vel terreum, & id multiplex, vel vitreum, vel ligneum, vel ſtanneum, quæ maxima turba eſt, contra Galeni decretum, vel etiam alijs metallis conſtans. Præter hæc quædam alio teguntur, vt catapotiorum maſſæ aluta alba colligantur. Sed de his fuſiùs libro ſequente in pharmacopolarum inſtrumentis.

Omnia tamen operculantur, quædam ſimplici ex eâdem materiâ tegmine, & eo interdum per ambitum picato aut cerato: alia ſubere, linteo, ſtuppâ, membranis, corio, papyro, aut aliâ re quâuis, nonnulla etiam cerâ, reſinâ: quædã ſolo, vt diximus, oleo, quæ tamen & communi tegmine ex papyro aut alio obſtruuntur.

Exemplo baſim & cætera exerce in hiera picra. Aloê ſola in hiera prauos humores ex ventriculo vacuat, maſtiche additur ceu apta ſtomacho & grati odoris, & ad frangendam vim aloês medicamentoſam efficax.

Cinamomum tenuiſſimarum partium, ventriculi tunicarum meatus aperit, humorum craſſitiem tenuat, & lentorem terget, quos alioqui aloê nunquàm traxerit ob imbecillam vim purgatoriam. Ad biliosās autem in ventre diſpoſitiones præſtãtiſſimum eſt remedium, vt multos ſtomachi vitio moleſtatos vno die frequenter ſanauerit. Cinamomum item alios omnes affectus ex prauis ſuccis contractos iuuat miſtum: quia facultatem habet, quâ prauas qualitates in naturalem ſtatum reducit. Poterantq; hæc duo ſufficere, cùm cætera ſint partim apta ſtomacho, partim tenuia & abſterſoria, virtute tamen longè inferiora maſtiche & cinamomo: genus autem facultatis idem habentia, lib.8.c.ph.p.

QVANTITAS.

HActenus qua methodo ſimplicium medicamentorum compoſitioni aptorum delectum facere oporteat, & quot vt pauciſſimis ad compoſitionem ſit opus, abundè docuimus: nunc addamus quæ horum ſimplicium quantitas, id eſt, pondus aut menſurâ (doſin vocant) eſſe in compoſito debeat, ſi illa videlicet certis limitibus omnino circumſcribi queat, quos vltra citràque compoſiti facultas optata eſſe nequeat. Nam in vnoquoque non modò medicamentorum, ſed aliorum quoque omnium remediorum genere quantitas ſola eſt, quæ ad vnguem nec dici, nec ſcribi poſſit, ſed coniectura tamen artificioſa. Medicus natura prudens & multa Medicorum lectione exercitus, ipſiſque medicis operibus quantitatem excogitabit cuiuſq; legitimam, aut ei proximam ex affectus eſſentiâ, magnitudine, temporibus, ſitu: ex

partis

partis affectæ natura, ex ſimplicium denique ipſorum facultate vel valida, vel languida non neglecta indicatione à forma medicamenti conſtituenda: ab aëris tempérie: ab ægri habitu molli, duro, raro, denſo, ſenſu tactus exacto, obtuſo, conſuetudine huius vel illius medicamenti, aut inſolentia. Affectus enim paruus, recens, ſuperficiarius, ob hæc curatu facilis mitiora poſtulat medicamenta contraria, quàm qui in eodem genere eſt, ſed magnus, inueteratus, profundus, proinde curatu difficilior: is enim valida requirit. Vt enim plantæ nouellæ etiam ſummis duobus digitis nulla vi euelluntur, vbi verò altiùs radicarunt, ligonibus, aſcijs, multorum hominum robore magno indigent, vt euellantur: ſic morbi recentes leuiora, qui longa mora inualuerunt, valentiora etiam remedia poſtulant.

Gal. in apoplexia.

Adhæc ſuperficiarijs & ſublimibus corporis affectibus medicamenta viribus integris quia occurrunt, tanta eſſe debent, & ſic efficacia, quanta eorum vi contraria affectus ipſi vt profligentur indigent, & pars ipſa ferre debet. Ad profundos autem affectus penetrando vis medicamentorum obtunditur, quia alteratur, quia alijs etiam miſcetur: ob id tantum ei virium cumulamus, & ſuperdamus, quantum in via diminutum iri coniectamus, vt earum reliquum vincendo affectui ſit æquale.

Cætera hoc exemplo fient manifeſtiora, ſi ab affectu, vel affectibus varijs ſumpta indicatio, & quæ à temperamento partis affectæ, aut etiam totius, & ab aëre ſumitur. Idem medicamenti genus ſuadet, vt refrigerans, medicamentum affectui contrarium eſt augendum viribus & quantitate, magis, quàm ſi ſinguli affectus hi ſeorſum conſiſterent. Vt affectui calido in temperamento frigido in aëre calido, refrigerantiũ vis maxima eſt adhibenda: quia affectus refrigerantia ſibi contraria poſtulat, & aër quatenus inſaluber eſt, quia intemperiem morbo habet ſimilem, quæ ipſum fouet & auget, temperamentum verò partis frigidum, ſimilibus ſeruandum. Quòd ſi cutis eſt dura & denſa, & ſenſus obtuſior, non modò frigidiora, ſed quę tenuitate eſſentiæ promptè penetrent, vt acetum, ſuccum corticis viridis nucum, p̃ter hæc affectus requirit. Si verò hę indicationes pugnẽt, & diuerſum poſtulẽt medicamenti genus, quæ numero & viribus vincunt, vim medicamenti augendam ſuadent, quæ vincũtur minuendã, magis & minùs ꝓ numero & dignitate indicãtiũ.

Lib. 3. ſanit. tuendæ.

Lib. 7. method. & 9. & alijs.

Si verò affectus multi ſint implexi naturæ contrariæ, vt hydrops cum febre, vrgentiori maior vis remediorum opponatur, non neglecto tamen altero: ſic vbi cauſa morbi & morbus diuerſæ ſunt naturæ, vt pituita frigida humida cauſa febris quotidianæ calidæ & ſiccæ diſpoſitionis, vrgentioris maior eſt habenda ratio: pituitæ videlicet per tenuantia, incidentia, tergentia, coquentia, phlegmagoga eius generationem prohibentia: febris per refrigerantia, humectantia, putredinem finientia: ſi æquè polleant, prior & maior cauſæ eſt habenda ratio, vt quæ tollenda primo loco ſit. In complexis enim affectibus conſiderandum eſt, quis affectus cum quo, quis ſine quo, quis poſt quem curandus vel non curandus eſt.

Si autem cauſa morbi & morbus eadem poſtulent remedia, ea ſunt augenda vt tertiana febris calida ſicca à bile flaua, putrente, calida, ſiccaque etiam antę putredinem, affatim refrigerandum eſt. Sed hæc ſimplicium facultatem intendendam potiùs probare videntur, quàm ipſorum quantitatem augendam: quanquàm aucta quantitate facultas etiam intenditur: vt ſi pro cinamomo duplum caſiæ cinamomo longè inferioris ponitur, quantitas ipſa caſiæ aucta cinamomi vires reprę́ſentat.

Item quò plus & maior quantitas ſimplicium calfacientium vel refrigerantum, vel aliud quiduis efficientium miſcetur, eò valentius eſt id medicamentum, vt in dioſpolitico tantum nitri quantum ſingulorum aliorum, purgatorium ipſum reddit: & dia trion pipereon eſt medicamentoſius & valentius aniſi, thymi, zingiberis ana drach. ſexdecim, q̃ drach. octo: & hiera picra valentior cum drach. aloës 120. quàm cum drach. 100. vel paucioribus: & ſic in reliquis vires magnas habẽtibus cõpies.

Item ſi natura .i. temperatura partis affectæ & corporis totius eſt eadem, maior ſit quantitas, & vis medicamenti cum natura partis & totius conſentientis, ob id ſicca magis adhibe vlceri partis naturâ ſiccæ, ſi totum quoque corpus eſt ſiccum:

contrà

contrà autem ſiccandum minùs ſimile vlcus, in parte præhumida toto etiam corpori præhumido: nam vis medicamẽti tunc naturæ partis incõmoda eſt ac cõtraria.

Si verò partis & totius natura eſt diuerſa, adhibe medicamentorum parti & toti conſentientium portionem æqualem, vel medicamenta inter vtriuſque naturam media: vt ſi corpus humidum, pars ſicca, miſce humida cum ſiccis æqualiter, vel humido ſicco temperata ſimplicia: non oblitus tamen indicationis, quam vlcus omne inſinuat, ſcilicet ſiccandum ſe eſſe, eóque magis, quò eſt ipſum humidius, & eo minùs, quo eſt in parte naturâ humidiore. *Lib. 3. & 7. method.*

Ex dictis igitur apparet, quòd affectus ipſi præſidiorum genera nobis indicant, menſuram verò cuiuſque remedij, & particularem in materijs differentiam, ſuggerit præter affectum, pars ipſa affecta, ægri temperatura, ætas, vis vitalis, aêris temperies, vt lib. 2. comp. ph. part. docet Galenus, vbi Apollonium reprehendit, multa capiti ab ictu vel caſu dolenti remedia componentem, nullius tamen ſimplicis expreſſa menſura. *Lib. 2. c. ph. part.*

Quãtitas verò huius vel huius ſimplicis in compoſito, nec maior, nec minor cur ſit impoſita, ratione non caret eorum qui primi ea miſcuerunt: quòd ſi paulò vel plus vel minus eorum quorundam miſcuiſſent, fortaſſe nec illegitima fuiſſet compoſitio, ſed quia vſu longo bona eſt comprobata, eam ne mutauerimus. Cùm enim exquiſitè affectuum (quibus præcipuè medicamenta cõponuntur) natura cognoſci non poſſit, neque fortaſſe ſimplicium, coniecturâ quâdam artificioſâ collegerunt maiores noſtri, ſimplicia his viribus vtcunque cognitis, hunc affectum coniectura tantùm ſanatura. Quantitas autem ſimplicis eius maior ferè miſcetur, cuius facultate ad morbum profligandum magis egetur, ſiue illud ſimplex ſit, ſiue compoſitum, quo præter cætera morbum oppugnare Medicus propoſuit: ferè addidi ob id, quòd quæ baſes magnarum ſunt virium & periculoſarum parciores miſcentur. Sic in theriace, minor eſt portio paſtillorum theriacorum, quàm ſcillliticorum: in ſcammoniatis medicamentis parcum ineſt ſcammonium, ob valentem facultatem eius actionem. Item quæ denſa ſunt, parciora miſcentur quàm rara. Præterea cùm multa facultate eadem, vt colorifica & roborante prædita, ſi in remedium aliquod miſcentur, vt xylaloë, mentha, abſinthium, cariophyllum, maſtiche, in ſtomachi epithema parciora miſcebuntur, quàm ſi ſingula tantùm imponerẽtur: quòd quantitas menſuræ vel vnius vel plurium, totius effectum intendit, quod caſſia duplex, aut carpeſiũ multum pro cinamomo planè declarat: quòd illa imbecilliora tamen quantitate ſua huius qualitatem propè adæquant.

Quantitatem igitur & menſuram miſcendorum medicamẽtorum ſimplicium, eſt quando primum coniectura tantùm metitur, etiam facultatis ſimplicium peritus. Vbi verò expertus eſt affectum ab eo medicamento in corpore relictum, ſeu medicamenti opus, conſiderat ex eodem ſi quid à ſcopo deficit, idque ſufficit: vt pſilothrum corpori ſemel iuſto tempore admotum, ſi ſatis egerit in alijs partibus continua: ſin minùs, auge vim ſimplicium pilos auferentium, vt calcis, arſenici, ſandarachæ: ſi nimiũ egerit, vt vrat & vlceret, vim illorum remitte, minuta ipſorum menſura, & aucta portione aliorum vim iſtam frangentium. Siquidem exactè ſimplicis alicuius miſcendi, aut cõpoſiti medicamenti, atque adeò reliquarum cauſarũ ſalubriũ quantitatem, nemo ante experientiam inuenerit: cõiectura tamen ſic antè iudicat & expendit, vt nullus multum improſper ſuccedat euentus. Vbi igitur à tutiſſima in ſingulis menſura inceperis, & quod ex ea ſequutum eſt æſtimaris, potes quotidie vel addere vel detrahere, & quod omiſſum eſt corrigere. Sic in diacnico, cnici ponitur & caricarũ par modus: ſed prout ſe habere id ad ſumentis naturam experieris, aliàs plus, aliàs minus cnici immitte, lib. 5. ſanit. tuendæ. *Lib. 1. c. ph. p.* *Lib. 2. c. ph. g.* *Lib. 5. ſanit. tuendæ.*

Præterea ſimplicium miſcendorum facultas imbecilla vel valida, magni eſt momenti ad cuiuſque iuſtam quantitatem limitandam: infirmioris enim doſis poteſt tutò augeri, vt duplum caſiæ pro cinamomo, duplum radicis panacis vel radicis peucedani ꝑ ſucco radicis alterutrius. ſic omnia reliqua imbecillia miſceri poſſunt

largiora, niſi quid vetet, vt quantitas totius immoderatior, vel forma conſtituenda vitietur, vel niſi futurum ſit imbecillius tanta imbecillorum portione, quàm poſtulet affectus. Pro cuius portione augenda vel minuenda medicamentorum purgantium, digerentium, aſtringentium, vel alia facultate præditorum vehementia.

Lib 6. c. ph.p.
Lib.3.c. ph. p.

Quæ verò ſunt vehementiora, vt elleborus alteruter, ſcammonium, colocynthis, opium, quantitate parua ſunt miſcenda, & cum præmeditatione. Sic quibus eſt aurium dolor ex inflammatione vehementiſſimus, opium caſtorio pondere æquali multò antè miſcendum eſt: ſi autem mitior eſt dolor, duplicato caſtorio, ambo in ſapa ex muſto diſſoluta, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Facultas quoque remediorum in duris corporibus augetur, vt prædiximus. Ob id Galenus cuiuſdam achoribus chartam vſtam ex aceto illeuit, quòd eum vim medicamenti ob carnis duritiem facilè toleraturum confideret: & ita euenit, eóque remedio paucis diebus perſanatus eſt.

Lib. 2. c. ph.p.

Adhæc quibus ſenſus eſt acrior, mitiora: quibus obtuſior, valentiora ferunt remedia: ſic Galenus in hemicrania veteri à cauſa frigida auribus ſenſu tactus acri, ac exquiſito præditis inſtillabat oleum euphorbiatum, id eſt, quod libra vna olei habeat euphorbij drach. tres incoctas: ſi autem obtuſior earũ eſt ſenſus, habeat olei lib. vna, euphorbij validi, & recentis vnciam dimidiam: ſi autem ſit inualidum vetuſtate drach. quinque, aut plus accipiat.

Item quæ medicamentum gratius faciunt augenda vel minuenda pro aliorum qualitatis natura: vt ſi ſtomatica fiant ex inſigniter aſtringentibus, vt ſucco cornorum, duplum aut triplum mel poſtulant: Mitiores verò ſucci, vt meſpilorum, pyrorum, & multorum fructuum æqualem mellis portionem, aut ſaltem quàm prædicta minorem. In ſtomatico digerente aromatum drach. tres, aut quatuor & dimidiã. ad ſummum quinque drach. miſcet lib. mellis Gal. lib. 6. comp. ph. part. Libræ mellis aut ſacchari maiores pulueris vnc. tres miſcebant in antidotis efficacioribus, q̃ quæ nunc parantur cum vnc. tantùm duabus, vt ſint iucundiora, præterquã in quibuſdam. Aromata item hyeme augenda, æſtate ſaccharum largius miſcendum.

Quantitas etiam quorundam ſimplicium variat temporis ratione, quo ex ijs cõpoſitio fit: vt ſi ceratum Galeni facis hyeme, minus ceræ poſtulat, quòd etiam oleum frigore hyberno valenter concreſcat non ſola cera, habeatque duritiem lapideam ceratum, æſtate verò largiorem ceram accipiat, quòd ſub illius æſtu etiam cera ſemiſoluta molleſcat. Ratione eſt eadem vtendum in cæteris ceratis & emplaſtris, & alijs, quæ ceram, reſinam, aliaque à frigore concreſcentia, à calore liqueſcentia recipiunt. Aeſtate etiam minus olei miſcemus emplaſtris & vnguentis, q̃ hyeme, quia illius calore ſolutum id, vnguentum reddit perliquidum, vt hyemis frigore concretum etiam multùm, craſſius vnguentum efficit. Ob id Alexander Tral. emplaſtro phœniceo palmularum vnc. decẽ, addit olei vncias æſtate tantùm octo, hyeme vndecim. Auicennas quinto canone vnguento apoſtolorũ miſcet olei libras æſtate duas, hyeme tres. Adde quòd prædicta fingimus liquidiora, quando eis ſicca alia, vt æruginem, calcem, cadmiam, farinas, pulueres ſumus miſturi: duriora verò primùm componimus, ſi ſuccos aliquos ſunt pòſt recepturi, vt cùm ceratũ Galeni aceto & aqua roſarũ, vel alio dum frigeſcit, miſces quantũ bibere poſſit.

Rerum etiam miſcendarum natura quantitatem immutat: quæ enim ſicca & rara ſunt coquenda, largiorem humorem poſtulant, quàm humida denſa. Sic Galenus modium ſeminum abietis iniecit olei libris quinque & viginti, quia maceratum menſes aliquot multò planè minus redditur. Modium verò florum populi nigræ inijcit libris olei viginti tantùm, aut etiã quindecim, quòd hi flores cùm ſint humidiores minus olei macerando etiam per æquale tempus ebibant.

Sic ſyrupus ex ſeminibus, radicib⁹ & alijs ſimplicibus ſiccis raris coquẽdus, plus aquæ aut liquoris alterius idonei requirit, quàm in contrarijs: quod in compoſitis medicamentis abundè leges. Plus item liquoris poſtulat, qui ob ſimplicium naturam vel formam conſtituendam, longiore coctione humorem halitu diſſipante, indigent,

indigent, niſi liquor ea ſit natura, vt ægrè vaporet, cuiuſmodi eſt oleum.

Eſt quando quantitas remediorum ſcrupuloſius à maioribus eſt aſſcripta, quando ſcilicet à maioribus compoſitionibus parciores diuidebant, vt Andromachus arteriace 15. thuris drachma vna, obolus vnus, myrrhæ, croci ana drach. vna, oboli duo, ſucci glycyrrhizę drach. vna oboli tres, aut radicis glycyrrhizę drach. vna & dimidia. *Lib.7.c. ph.p.* Quæ ponderum diſſolutio frequens eſt in compoſitionibus quarto libro ſcribendis, quas Meſues ac Nicolaus ex alijs plenioribus deſcripſerunt, quales habet multas antidotarium Hadriani, & antidotarium magnum Nicolai, quod Græcum Romæ audio eſſe, & Græcum affirmat Nicolaus pharmacographus, vt ſuo loco leges. Vbi interdũ menſuras aut pondera minimùm auximus, vel minuimus cùm ſcrupuloſiùs diuiderentur: ſed id tantum fecimus in ſimplicibus virium parum efficacium, & à quorum quantitate vel aucta vel minuta nulla aut minima totius mutatio fieret. *Lib.7.c. ph.part.* Quod à nobis raró licet factum nemo accuſet, cùm etiam in veteribus quibuſdam compoſitionibus nonnullorum quantitas circunſcripta nullo propè iudicio inueniatur. Nam thuris drach. vnam, obolos quatuor ſcribit Andromachus in arteriace 13. cùm licuerit ſcribere thuris drach. vnam & dimidiam, vel drach. duas (neque enim tanta eſt vis in thure) præſertim cùm aliorum multò valentiorum ſit magnum pondus, vt nardi, myrrhæ, croci, coſti ana drach. quatuor: cùm item in arteriace 12. ſcripſerit croci drach. vnam, myrrhæ drach. quatuor, thuris vnc. vnã: quidam tamen negant licere magnarum antidotorum compoſitionem: vel augere, vt Veneti vim maximã theriacæ & Mithridatij ſimul coquũt: vel minui, quod prędictis exẽplis audiſti, ꝙ in maiorũ pondere & menſura vis quædam inſit, & meliùs illorum mẽſura paratur. Si tamen non magnus fiat receſſus, parui refert: nam duas libras aut circiter theriaces ſi quis fecerit, non percoquetur à ſuo calore natiuo, & cito vaneſcet, vt vinum paucum in paruo dolio: in magno autem felicius ſeruatur: ſic theriace quanta à veteribus dicta, largior aũt ægrè paratur, cõmiſcetur, coq̃tur.

Quin & quantitas ipſa interdum incerta ipſis etiam authoribus fuit, vt in ſtomatico Critonis, διὰ γλεύκους rhus coriarij drach. vna, alij drach. duas: gallarũ drach. quatuor, alij gallas triginta: croci drach. duas, alij drach. vnã: aluminis ſciſſi drach. duas, alij myrrhæ drach. vnam. *Lib.6.c. ph.p.* Sic in ſtomatico Andromachi ex gallis triginta, & aceti albi ſeſquicyatho: alij ſcribunt cyathis nouem rhus obſoniorum cyathus vnus: alijs cyathi nouem, mellis cyathi duo: alijs ſeſquicyathus ſcribitur. *Ibidem.* Hanc verò ambiguitatem ſoluit Galenus, vt aceti & rhus ana cyathi nouem ponantur, tuncq́ue amplior fiat coctio, qua gallæ tenereſcant: id quod multò eſt præſtantius, quàm ponere vtriuſque ana ſeſquicyathum, tunc verò parcius eſt coquendum. Coctio ergo longior, breuior, humoris in quo eſt facienda quantitatem nobis inſinuat. Sic in acopo δι' αἰγείρου modum florum populi nigræ immittit quindecim aut viginti libris olei. *Lib.4. ſanit. tuendæ.*

Numerus etiam ſimplicium ad quantitatem refertur, quem alij alium in iiſdem etiam compoſitionibus ſequuntur, vt in arteriacis & hippoglottidibus: alij tria, alij quatuor ſufficere putarunt, alij in maiorem numerum extenderunt. *Lib.7.c. ph.p.* Eſt tamen quando numerum non mutamus, vt in tetrapharmaco, in theriaca diateſſaron.

Non multùm differt, ſiue centum drachmis metallicorum, ſiue ſex & nonaginta duæ olei cotylæ miſceantur ad emplaſtrum: in re verò magni momenti drach. quatuor adijcere aut demere magni refert. *Lib.1.c. ph.g.*

FORMA COMPOSITI.

POſtremò forma compoſiti vel vtilior fini propoſito, vel gratior ægro, vel ſeruando medicamento aut vtendo accommodatior, ſuadet huius vel huius medicamenti copiam vel largiorem vel parciorem. vt ſi os volo colluere lacte cum tritis folijs pruni, liquet multo lacti pauca folia miſcenda: ſi volo illinere, contrà pauco lacti multa pruni folia trita miſcebo. *Lib.6.c. ph.p.*

Collyria oculi aſtringentibus præſertim metallicis præpollentia, multo liquore ſunt diſſoluenda: crocus, myrrha, caſtorium, thus, lyciũ, in quibus vincunt, multò parciorem liquorem requirunt, craſſiusque medicamentum faciunt: ſi linimentũ cuiuis parti paras, ceræ pars ſexta oleo miſcenda, niſi ſicca etiam quædam miſceas, tunc enim minuenda eſſet cera: ſi ceratum liquidius fingis, quarta pars ceræ: ſi ſolidius, tertia: ſi in formam emplaſtri, ſecunda miſcenda eſt. Cætera ad formam cõpoſiti pertinentia quæ ſimul ad definiendam ſimplicium quantitatem pertinent, mox audies. Interdum nulla ratione forma compoſiti variatur, ſic dioſpoliticon, dia trion pipereon, diacalaminthe, vel ſicca .i. in puluere vſurpat Galenus, vel melli admiſta. Sic Andromachus cùm medicamentum ad coxendicum dolorem ſcripſiſſet ex ruta vtraq;, abrotano, ſilphio, baccis lauri, aphronitro, colocynthide, cardamomo, ami, galbano, opopanace, ſulfure viuo, vt emplaſtrum ex ipſis faceret, addidit picem, reſinam terebinthinam, ceram, adipem.

Lib. 4. ſanit. tuendæ

Lib. 10. c. ph. p.

Eſt quando mutatur, quò ſit efficacius medicamentum: ſic hiera picra ſine melle cum aqua ſumpta magis roborat ventriculum, & ſuccos vitioſos in vẽtriculi tunicis contentos vtilius extrahit: melle autem deſpumato excepta, minùs ventrem roborat, & magis deijcit, minùs ob hæc vtilis prædicto affectui.

Lib. 7. method.

Sic pro fotu, ex oleo vnguenta, cerata, emplaſtra formamus, vt parti materiæ diutiùs hæreant, vel alia materia in alijs partibus ſed craſſiore ſubſtantia, ſi diu hærere volumus. Contrà verò ſinibus liquida omnia inijcimus, vt quaquauerſum ſpargantur, & nullam ſinus partem quantumuis anguſtam relinquant intentatam.

Lib. 2. ad Glauconem.

Sic liquidiora expectorandæ à pulmonibus & thorace craſſæ & lentæ materiæ formamus medicamẽta. Sic lęuiſſimè terimus, quę vrinas, ſudores, mẽſes mouere volumus, prętereà ex liquore puriſſimo & tenuiſſimo non craſſo, lento, turbido damus. Sic clyſteres nunc maximè aquoſi, quãdo ſolum eſt eluendum: craſſi magis & lenti, ex adipibus, butyro, vnguentis, muccaginibus, cremoribus hordei, tritici, orizæ, & ſimilium, quando inteſtinis immorari diutiùs, & hærere tenaciꝰ volumꝰ.

Adhæc forma hæc compoſiti medicamenti à nobis conſtituitur alia atque alia, pro morbi, partis affectę natura, figura, & ſitu, ꝓprietate ægri, & modo præparationis ſimplicium ad formã aptam neceſſario, & medicamenti cõponẽdi differentia.

Phlegmone enim externa contactum emplaſtrorum, & aliorum ſimiliter durorum ſine noxa non feret, vti nec vlcus ſiue ſimplex ſit, ſiue cauum, ſed omnino liquida poſtulat: illa fotus, linimenta, cataplaſmata, cerata mollia: hoc, emmota & ſoluta oleo vel liquore alio emplaſtra linamẽtis imponenda, vel etiã inſtillanda, & inijcienda in ſinus ipſos. In quorum fundum ſola liquida permeare poſſunt, ſi decliues ſint & recti. Si verò anfractuoſi & aſcendentes etiam iniectione vix fundum vlceris illa liquidiora attingent.

Linamenta, item turundæ, ſplenia pro vlceris figura & ſitu fiunt: adhæc etiam turundæ frequenter cannullatę (vt vocant) fiant .i. tubum aliquem argenteum, ferreum, plumbeum complexæ, per cuius meatum pus largum coutinenter effluat, ne mora in parte rodat, & vlcus augeat.

Amara & id genus alia nobis ingrata ventriculus cùm non ferat, ea catapotijs vel alia forma concludimus, vt integra deuorentur, nec ſenſum ſui deglutiẽdo prębeant: aliquo ꝓptereà iucundo etiam teguntur, melle, ſaccharo, pomorum, prunorum, vuarum carne molli, inuoluta interdum folijs auri vel argẽti, vel alio ſimili.

Tali item vel tali forma debet conſtare medicamentum, vt partem affectam attingat: hinc ſunt inuenti à medico peſſi collo vteri affecto, balani inteſtino recto, (quanuis ei ad excretionem irritando hodie frequentiùs ſeruiant) clyſter craſſis inteſtinis magis quàm tenuibus.

Sic ſtomatica, & arteriaca, & ſtomachica fiunt forma & conſiſtentia mellis ſeu craſſi & liquidi media nonnihil tenaci: errhina liquida, aut puluiſculi: apophlegmatiſmata in nodulo, vel aliter ſolidiora. Catapotia item aut bolos formamus, cùm à longinquis partibus trahendum: potiones potiùs, cùm vias alimenti primas inanire

nire ſtudium eſt: Medicamenta tenuiſſima & cum tenuiſſimis, miſta & ferè liquidiſſima, quæ ad vterum, renes, veſicam, articulos, cutim volumus penetrare. Qua in re eſt ægri cõſuetudo naturaque conſulenda: vt in opſonijs & cibis alijs inueniẽdum experientia eſt, quod cuique eſt optimum (aliud enim alij ſecundum naturæ proprietatem eſt melius) ſic in medicamẽtis quod cuique ſit non modò gratum, ſed etiam optimum inuenire tentandum eſt, rogando ſi quando vſi ſint medicamentis vt purgantibus, & quibus, quantis, quando, in quo affectu, qua parte anni, & quomodò eos habuerit. Quidam enim à medicamentis in totum abhorrent, quibus iuſculo, aut potione dulci, aut ſapore alio ipſis iucundo medicamenta tegimus, vt inſcij ſumant: alij poſſunt quidem medicamentum deuorare, ſed vel potione tantũ, vel bolo, vel catapotijs, vel forma alia. Sic in admotis quidam emplaſtra ferunt, linimenta, cataplaſmata non ferunt, alij contrà. Sunt qui emori malint, quàm clyſterem recipere, quibus per epomphalica eſt ſuccurrendum, ſi ne per ſumpta quidem licet. Capitis dolori veteri calido aut frigido, raſo ipſi in formam emplaſtri aut cerati admouenda ſunt tonſo ad cutim, aut capillis aliter breuibus liquida adhibe.

Succus ex corticibus nucum expreſſus, quia ſubſtantia eſt tenuiori quàm ſtomatico conuenit, & coctus eſt à Galeno, & mel additum, vt mellis conſiſtentiam ſtomaticis idoneam haberet. *Lib. 6. c. ph. p.*

Eſt tamen quando ſimplicium præparationis modus ad aliquam te formam impellit, vt ex infuſo ſiue macerato rha barbaro, bolũ aut catapotia, aut formam aliam ſolidam non feceris, vti neque ex hærba virente, fructibus mollibus, reſinis recentibus puluerem. Ob id conſiderandũ tibi eſt, quam formam hæc medicamenta vſta, lota, aſſata, cocta, infuſa, trita, deſtillata magis requirant, & in qua melius ſeruentur, & feliciùs agant in affectus, & commodiùs poſſint applicari. Tametſi multa formamus in figuras quaſdã ſub quibus rarò in vſum veniũt, vt trochiſci forma ſunt ſolida: ad oculos autem liquore aliquo in cote medica ſoluuntur. Pulueres in alias atque alias formas nunc ſiccas, nunc liquidas, nunc medias abeunt.

Formæ huius vel huius conſtituendę gratia non pauca medicamentis cõponendis miſcemus, quæ poteſtatem aut nullam aut exiguam admodùm medicamento parando afferunt, ſed materiæ commoditatem prębent, vt vel emplaſtri vel cerati ſpeciem per ipſorum miſtionem conſequantur. Qua ſola cauſa lithargyros emplaſtro dia chalciteos miſcetur, quia nec calida, nec frigida, nec humida eſt, & parum ſicca, vt ad primum gradum, nihilque aliud vehemens habet. *Lib. 1. c. ph. g.*

Eidem emplaſtro dia chalciteos miſcetur cera, quòd ſine hac, alia eius emplaſtri ſimplicia ad talem conſiſtentiam non peruenirent. Eadem cera alijs emplaſtris & vnguentis quibuſdam & ceratis miſcetur, vt materiæ commoditatem afferat, poteſtatem nullam aut exiguam afferat. *Ibidem.*

Sic adipes, olea, gummi, reſinę adduntur, nunc vt ſpiſſius, nunc vt liquidius medicamentum reddant: quæ tamen ſæpe miſcentur, vt materiæ rationem habeant, & poteſtatem medicamento tradant: vt ſi ex ruta vtraque, ſilphio, baccis lauri, abrotano, aphronitro, cucurbita ſylueſtri, cardamomo, ſulfure viuo, & ſimilibus ſiccis nec glutinoſis volo facere medicamentum iſchiadi admouendum, quia per ſe non hæreret, addo prædictis glutinoſa, picem, reſinam terebinthinam, adipem, ceram. Addere poſſum hammoniacum, bdellium, galbanum, opopanax, & ſimilia, quæ emplaſtica ſunt, & emplaſtri compoſitioni conferunt, & emolliunt, & quantitatem picis, & ſimilium minuendam oſtendunt. *Lib. 10. c. ph. p.*

Eadem ratione terebinthinæ, aut eius loco larici & abietinæ puluerẽ glycyrrhizæ miſcemus, vt in bolos veniat, licet glycyrrhiza etiam renibus tergendis modicè conueniat, potentius hac rha barbari puluis læuiſſimus cum illis reſinis miſtus renes vacuat, & faciliùs ſumitur. Alij vel alterutrum vel vtrunque ex cicerum decocto multùm calente malunt ſumere.

De his non pauca in vſu recto medicamentorum, quædam libro tertio, plurima libro quarto in ſingulis propè compoſitis medicamentis animaduertere poteris.

DE RECTO VSV MEDICAMENTORVM

Celſus cap. 4. lib. 3. Lib. 1. c. ph. 8.

HErophilus dogmaticorum medicorum doctiſſimus, præclarè dicebat medicamenta vt cætera Medicorum præſidia per ſe & ſola nihil eſſe, niſi rectè vtentem habeant, quando demum ea veluti deorum manus rectè dixeris: iuuant enim plurimùm, vbi his vſurus eſt naturâ prudens ac induſtrius, & in rationali methodo exercitus, Propterea etiam rectè Aſclepiades Medici officium eſſe dixit, vt tutò, vt celeriter, vt & iucundè curet. Ante hos prudenter nos Hippocrates hortatur, omnia medicæ artis opera ſic perficere, vt iuuent, vel ſaltem non offendant. Quam rem Galenus his omnibus poſterior lib. 12. methodi, & locis perquàm multis inculcat, quòd res ea magnarum ſit virium, non modò vt Medicus calumnia vacet, ſed etiã culpa: cùm proximè ſecundum Deum hominẽ adiuuat, & cui morborum magnitudo, complexus, malignitas perniciem extremam minatur. Hinc Medicus ceu terrenus quidam Deus affulgeat, conſilium & auxilium afferens ſaluberrimum, cuius beneficio aut vitam ærumnoſam calamitoſamque, aut impendentem exitum facilè æger vitauerit. Non abs re igitur nobis viſum eſt, huc rectũ medicamentorũ vſum adſcribere, tanto certè præſtantiorẽ priùs ſcriptis omnibus, quãto finis ipſe omnibus his quæ prę ſe antecellit. In quo noſtro ſtudio ſi quid deſiderabitur, ex lib. comp. phar. & methodo medendi ſufficere cuiuis paruo negotio licebit.

Lib. 7. method.

Medicatio conſiſtit in medicamentorum affectui contrariorum, & ob id idoneorum copia & horum vſu congruo, contrarietatem ex affectus natura & magnitudine ac medicamenti facultate affectui receſſu æquali contraria, ſumendam nemo ambigit, & id abundè in ſcopis componendorum medicamentorum explicauimus: vſus iam congruus inuentorum methodo remediorum affectui contrariorum dicendus eſt, qua methodo perficiatur. Vſus medicamentorum congruus ſumitur ab affectus præter naturam cauſa præſente, eſſentia, magnitudine, temporibus: ab ægri, partis, aêris, medicamenti natura planè cognita. Affectui enim calido multũ, vt ordine ſecundo, frigida ſecundo receſſu: calido modicè frigida mediocriter conueniunt, ſiue talia ſint per ſe, ſiue id per accidens præſtent (modò nullum hoc incõmodum ſequatur) ſic vt exceſſus omnis æquali contrario exceſſu expugnetur. Eodem modo in reliquis intemperaturis tam ſimplicibus quàm compoſitis, & tam nuda qualitate conſtantibus, quàm cum materia coniunctis. Item in pituitoſo affectu, quæ pituitam incidant, tenuent, tergeant, vacuent, gigni prohibeant, rectè exhibentur, & in aliorum humorum vitio ad portionem: ſic in incõmoderatione & ſolutione continui. Morborum quoque alia ſunt atque alia remedia, pro temporum tam vniuerſalium quàm particularium ratione, vt pòſt fuſiùs dicemus.

Aegri temperatura, commoderatio, vnitas partium, quæ fuit ante morbum, ſcopus eſt quò tendimus, ſiue intemperaturam corrigimus, ſiue morbum organicarũ partium proprium, ſiue ſolutionem continui. Natura enim calidior ſimilibus medicamentis ſeruatur: ſæpe etiam læditur â ſimilibus ſuæ intemperaturæ cauſis, præſertim ſi calidis multùm & frequentibus vtatur: modico autem contrariorum vſu iuuatur ac emendatur. Conſuetudinem tamen per morbum mutare ne tentaueris, ſi Galeno auſcultas, quia tunc naturam morbos victuram expugnaueris. Qui corpore item ſunt raro, minùs oportuni ſunt purgationibus, & alijs vacuantibus præſidijs: quemadmodùm etiam puerilis ætas per inſenſilem tranſpiratum continenter multùm vacuata, quòd humor in ea promptè à multo calore tenuatus, confertim diſſipetur. Qui nunquàm medicamento ſunt vſi, cum maiore præmeditatione medicamentis ſunt tentandi. Roganda item cuiuſque naturæ proprietas. Sani quoque corpore medicationes grauiter ferunt.

Qui ventriculo aut hepate ſunt calidiore, à medicamentis calidis, qualia ſunt purgantia omnia, vt cæteris ſumendis calidioribus læduntur. Medicamenta valentiora & tenuiora longè diſſitis partibus, aut profundis, & ſenſu obtuſo præditis debẽtur: ſublimibus verò & facilè ſentientibus, & quibus propinquis medicamen-

tum

tum viribus integris occurrit, mitiora & craſſiora ſufficiunt, niſi alia ratione valens & tenue exigatur.

Sub cane & ante canem difficiles medicationes: æſtate item per ſuperiora magis, ſi facilè vomant, purgandi: hyeme per inferiora purgationes potiùs deligendæ: quia eò natura vergit, & locus eſt conferens, vt in melancholicis quoque & tabidis. Medicamentis præſertim valentibus raro, & cũ multa cautione vtendũ eſt. *Aph. 5. lib. 4. & ſequẽtibus.*

In ſingulorum medicamentorum vſu explorandum, quomodò ægros habeant; ſi enim plus commodent quàm obſint, toleranda: ſi contrà, tollenda: vt in ozæna ſi à medicamento morſum ſentit æger, coniectandum eſt, quod ſimplex in eo mordet, idque tollendum, vel abluendum, vel minuendum, vel alio obtundendum, vel in eius genere mitius capiendum: vt ſi acetum erat peruetus & valde acre, capiendum eſt acidum magis & ætate mediocre, aut ſaltem vinoſum, vel eius loco vinum dulce vel auſterum, ſi affectus requirit. Sic & in alijs vlceribus & morbis reliquis, effectum medicamenti eſt diligenter obſeruandum, vt intelligas an in eius vſu tibi ſit perſeuerandum, an totum mutandum, an ſimplex in eo aliquod ſit augendum, vel minuendum, vel obtundendum, vel mutandum.

Quapropter ei qui rectè volet medicamentis vti præter ægri & morbi naturam, medicamentorum tam ſimplicium quàm compoſitorum vires ad vnguem callere debet, & ex his ſemper optima ac probatiſſima deligere. Cùm enim affectum aliquẽ certò ſanans habes medicamentum, & quod nunquàm ſucceſſu proſpero te fruſtratur, graue eſt ac iniquum, certioribus remedijs in præſens omiſſis, noua tentare, curioſæ alicuius experientiæ gratiâ. ob id cùm Galenus ad rabidorum canũ morſus haberet medicamentum omnino probatiſſimum διὰ τῶν καρκίνων, & præter id alia multa, ſed parum certa, nunq̃ voluit in hos morſus alia tentare, aut albã Heræ emplaſtron id promittentẽ experiri: quia an id præſtare poſſet, dubitabat, cùm ſimilis ſit Attalicæ albæ myrrha ſolum & adipe ceruina & cera alba Pontica larga adiectis. Quòd ſi hæc morſum in quibuſdam naturis ſanat, & eum non ita magnũ, neque cum ſpuma adeò maligna, omnem tamen morſum in omnibus naturis totius ſubſtantiæ proprietate non ſanat, vt Διὰ τῶν καρκίνων. Quæ res ſæpe fecit, vt Medici quidam Empirici pharmacis quibuſdam ſe primùm adeò feliciter geſſerũt aliquando, vt in admirationem ſui alios perducerent, ipſi tamen in alijs euentu ꝓſpero fruſtrati, ſunt irriſi. Non vtenda igitur tibi medicamenta, neque alia præſidia, niſi quæ omnino profutura certò ſcias, vel ſaltem nihil prorſus nocitura: aut ſi nocitura minimũ ſint, noxam illam facilè tollendam maiore commodo compenſent. Poſſem aliarum quoque obſeruationum (quas indicationes appellamus) exempla ex Galeno proferre plurima, niſi prolixitate diſplicere metuerem: tamen quædam poſteà afferemus, & poteſt quiſque nullo negotio ex ipſo locuplete Galeni promptuario proferre. *Lib. 1. c. ph. g.* *In fine lib. 11. meth.*

Ad rectè vtendum medicamẽto non ſatis eſt nouiſſe ſimplicium id conſtituentium vires, ſed etiam totius compoſiti facultas tibi eſt noſcenda, & ab his qui ſæpe eam ſunt experti diſcenda. In medicamentis enim compoſitis ſingulorum quæ miſcentur virtus & qualitas non ampliùs conſeruatur, ita vt eadem maneat, nec mutetur, nec in vllam qualitatem tranſeat: ſed aliqua omnium fit vnio, tota ipſorum temperie per tota miſta: & vna quadã alia virtute ex illis ſic miſtis profecta, vt in œnomelite exactè per coctionem temperato, neque mellis, neque vini ſaporem omnino deprehendis, ſed diuerſum quiddam. Sic in theriaca & cæteris compoſitis cuiuſque miſtorũ vis & qualitas non manet, ſed vbi omnia omnibus ſunt confuſa, & in vnitatem quandam naturalem concreta, vna diuerſaque ex omnibus ſimplicibus medicamenti natura creatur. *Gal. in theriaca ad Piſonem.*

In compoſitione ſimplicium medicamentorum inter ſe contrariorum facultates omnino corrumpi quibuſdam viſum eſt, vt aqua feruentiſſima cum frigidiſſimâ miſta, neutra illarum qualis erat priùs permanet, ſed tertia quædam, ab vtraque diuerſa, gignitur. Non ſolùm tamen cuiuſque compoſiti facultatem expendas, ſed *Lib. 1. c. ph. g.* *Lib. 2. c. ph. g.*

priùs ſimplicium medicamentorum naturam, vt communẽ compoſitionis viam ac vſum intelligas, & tuo marte poſſis conficere ſimilia, & quæ à veteribus citra diſtinctionẽ ſunt tradita, cognoſcas qualem habent poteſtatem, vti nos in vtilitate & neceſſitate componendi medicamenti docuimus.

Aduerte præctereà vires compoſitorum tempore mutari etiam in contrarium, vt in theriace docet Gal. lib. 1. antid. & in Philonis antidoto, lib. 12. methodi. hæc enim recentia ſtupefaciunt, antiquata theriace calfacit.

Cap. 85. artis medic.

Vſus præterea medicamentorum vt cæterarum cauſarum ſalubrium idoneus, eſt in ipſorum quantitate & qualitate idonea, & tempore apto, quod interdum Galenus omittendum cenſet, continetque quantitatis & qualitatis ratione. Si enim (inquit) tali & tanta re adhibita corpus egeat, nemini dubium eſt, quin oportuno tempore afferatur. Occaſio ſiquidem temporis inde ortum habet, quòd fluxile ac facile mutabile eſt mortale corpus, & pro tranſmutationis modo alijs alio tempore auxilijs indiget. ob quam cauſam ad docendum tempore tanquàm tertio quodam vti conſueuimus, licet reuerà tertium præter duo dicta non ſit. In libris igitur ad ſanitatem tuendam pertinentibus, & methodo medẽdi paſſim alijs duobus ceu tertia additur temporis occaſio, quæ præ omnibus eſt cognitu difficilis, ac Medicos etiam celebres plærunque fallit, quia præceps ipſa eſt, vt Aph. 1. docet Hippocrat.

Initio lib. 1. ad Glauconẽ, & aph. 17. & 19. lib. 1.

Eſt quando vtendi modum velut quartum addit: de quibus quatuor quatenus in medicamentis vtendis Medico ſint obſeruanda hîc agemus, cùm reliquarum cauſarum ſalubrium vſus abundè à Galeno dictis libris & alijs ſit abſolutus.

Cùm autem medicamenti dandi ac etiam admouendi quantitas, qualitas, temporis occaſio, vtendi modus ad rectè medendum magnoperè conducant, ſint verò hæc cuiq; morbo ac ægro ſua ac propria: nihil autem proprium poſſit ſermone explicari, communia de his docebimus, ex quibus poſſis proximè ad proprium cuiq; ægro medicamentorum vſum accedere. Illa autem communia facilè intelliges, ſi non ignoraris, quæ ſanis ſecundum naturam communia ſunt, ſcilicet pulſum naturalem cuiuſque naturæ, ætatis, habitudinis, partis anni, ac reliquorum: adhæc temperamentum cuiuſque natiuum vel acquiſititium, præctereà proprietates naturarũ ex ægris rogandas, denique morborum omnium naturam & magnitudinem, & reliqua curanti neceſſarium aliquid aut vtile indicantia.

Quoniam autem quantitas & qualitas exhibendi medicamenti, & componendi ex iiſdem ſumuntur ſcopis & indicationibus, ex ipſo ſermone priùs habito nobis de componendi ratione tibi ſunt repetenda, quæ quantitatem atque qualitatẽ medicamenti tibi definiant. Nam cauſæ morborum adhuc præſenti, magnæ, inueteratæ, expulſu difficili, valentiora, aut largiora, aut frequentiora medicamenta ſunt neceſſaria, ſimiliter & morbus magnus, veteratis, curatu difficilibus, ſi ęgri vires, ætas, corporis habitudo, conſuetudo, aëris natura conſentiant.

Lib. 7. method. Triplex morborum magnitudo.

Quòd ſi morbi ſunt complicati, vrgentioris ſeu eius à quo maius impendet vitæ periculum, maior habenda eſt ratio, & ad id præcipua curantis ſolicitudo dirigi debet, non neglectis tamen alijs. Vbi item cauſa morbum efficiens adhuc in corpore adeſt, prima eſt tollenda, deinde morbus ſi quis adhuc ſuperſit: adhæc affectus hic primus eſt curandus, qui alterius curationem impedit, vt phlegmone ante vlcus eſt percuranda, ſi ambo in parte aliqua coierint. Quòd ſi omnes complexi affectus remedia eadem poſtulant, ea ſunt intendenda, modò nulla alia repugnet indicatio: in qua pugna quid faciendum, leges in fine lib. 8, methodi.

Præctereà vt in componendo medicamento magni eſt momenti quantitas medicamentorum valentium: parui ſit autem portio imbecillorum, etiam ſi largior inijciatur. Sic in medicando valentibus cum magna præmeditatione vtendum eſt, vt cùm morbus extremus eſt aut acutiſſimus, nullaſque dat inducias, ſi vires, ætas, aër, & cætera non repugnent: mitioribus autem etiam larga quantitate ſi vtaris, aut nullum, aut minimum inde periculum ægro accedet.

Vt autem paucis rem in memoriam reducam, medicamenti tam ſumendi quàm

admouendi qualitas à morbi natura ſumitur, vt calidum ſit morbo frigido, frigidũ calido, &c. laxans tenſo, denſans raro, & in cæteris contrarietas: indicationibus etiam ab aëre, natura totius, partis, conſuetudine, habitu non neglectis. Quantitas verò à cauſæ & morbi magnitudine præſenti vel impendente, partis affectæ ſitu, figura, habitu, ſenſu, ægri natura, viribus, conſuetudine, medicamenti facultate: & ſubſtantia tenui, craſſa, familiari, noxia obſeruatis, vt morbo magno, profundo, lõgi●quo, inacceſſo, in parte denſa, obtuſè ſentienti, in natura forti, fortibus aſſueta, aëre temperato, valentibus, tenuibus vti licet medicamentis: mitioribus in contrarijs. Paucis tamen exemplis te exercere in purgantium tanquàm vſu periculoſiorum quantitate non pigebit: ſi priùs vnum addidero, quod ad medicamenti qualitatem ac ſpeciem pertinet: ne ſcilicet vno aliquo præſertim purgante delecto, id iſpum perpetuò vſurpemus, ſed varia ſunt viciſſim vtenda, ſiue ſcopus idem permanet, ſiue aliùs etiam ſubortu eſt. Cui nanque aſſuefacta erit tempore, ſumentis natura, eius vim contemnet, quòd vſu longo familiare ſit factum, & ei quadantenus affinis reddita ſit natura. quod de mercuriali, braſſica marina, cnico, terebinthina, in ſenibus varianda quanuis à Galeno dictum eſt, verum tamen eſt etiam in cæteris maximè purgantibus. In quibus experientia inueniet quiſque menſuram legitimam ex naturarum proprietate, cùm venter alijs magis, alijs minùs his medicamentis ſit obediens.

Lib. 5. ſanit. tuendæ. *Ibidem.*

Aloë κατωτερικὰ ſeu ἐκκοπρωτικὰ .i. aluum ac ſtercus deijciens, eſt à tribus obolis ſeu drach. dimidia, ad drach. vnam. Perfectæ autem purgationis gratiâ tribus drach. ſumitur alijs purgantibus medicamentis admiſta. Eius per ſe vſus hodie eſt rarior: hieræ verò διʼ ἀλόης ſeu picræ creber, de qua in compoſitis. Hîc enim magis ſtatui ſimplicium ſumẽdorum modum definire. Eadem ab aureo vno ad drach. duas bilem & pituitam purgat Meſ.

Dioſc.

Agaricus datur drachmæ vnius pondere vel à ſcrupulis duobus ad drach. vnã: Meſuæ verò bilem & pituitam vacuat, ſi puluis eius datur à drach. vna ad drach. duas. In coctione autem à drach. duabus ad drach. quinque. Actuario dantur drachmæ duæ cum aqua mulſa, vel aceto mulſo ad bilem & pituitam: ſtomacho aduerſatur, quia ob leuitatem innatat.

Li. 6. ſimp.

Colocynthis Meſuę bilem & pituitam vacuat data à ſiliquis quinque ad ſiliquas .i. κεράτια decem: frequentior eius eſt vſus hodie in hiera dia colocynthidos.

Cnici ſemen phlegmagogum Meſuæ datur à drach. quatuor ad aureos quinque, ſeu ab vncia dimidia ad drach. ſex. Galenus id cum pari modo caricarũ miſtũ dat duarum triúmve caricarum magnitudine. Actuarius pulpæ ſeminis eius drachmã vnã dat ictericis in catapotijs: in iure autem galli drach. tres pituitam purgare addit, non tamen ſine moleſtia. Cnici ſemen cibis admixtum, & vrtica, & mercurialis, & epithymum, & polypodium, & cætera quæ modicè aluum deijciunt, iecoris cauum per ventrem vacuant. Flos eius à drachma vna ad aureos duos Meſuæ idem pollet.

Lib. 5. ſanit. tuendæ. *Lib. 13. method.*

Epithymum datur drachmis quatuor cum ſero lactis aut mulſa ad purgandum humorem melancholicum. Meſuæ verò ad humores aduſtos melancholicos, pituitam datur puluis à drach. tribus vſque ad ſeptem: decoctum autem à drach. quinq; vſque ad viginti datur melancholicis: & pituitoſis ab oxybaphi menſura ad drach. quatuor. Actuario autem ſcrupulorum quinque pondere. Quantum verò variet Græcorum & Arabum epithymum lib. primo dictum abundè eſt.

Lib. 14. meth. *Dioſc.*

Scammonium Meſuę cholagogum datur à granis quinque ad grana duodecim, aluum reſoluit duobus obolis ſumptum: drachmâ autem vna aut obolis quatuor cum aqua vel mulſa ſumptum per inferna bilem & pituitam extrahit. Modus ſcammonij ſcrupuli duo, plus paulo, aut minus pro virium ratione.

Dioſcor. *Actuar.*

Polypodium cum gallina aut piſcibus coctum datur ad aluum ſoluendam, & bilem atram pituitamque detrahendam Dioſcoridi: non expreſſo tamen pondere, vti nec Galeno lib. 13. methodi, qui in ſimplicibus purgatorium non facit. Meſuę da-

tur

tur ad bilem nigram & pituitam craſſam à drach.duabus ad drach.ſex: ſenis ſcrupulis cun mulſa datur Actuario.

Actuar.

Veratrum nigrum vtranque bilem vacuat ſcrupulis tribus,aut paulò pluribus, vel paucioribus.Meſuæ etiam vacuat pituitam præter vtranque bilem,à ſiliquis ſex ad partem tertiam drachmæ vnius,vel ad drachmam vnam, qui modus Actuario conſentit,licet magnum ſit interuallũ in hoc ſimplici à ſcrupulo vno ad ſcrup.3.

Meſuæ doſes recentiũ medicamentorum.

Rhabarbarum cholagogum & phlegmagogum datur puluere à drach. dimidia ad drach.vnam & ſemiſſem.Infuſum verò à drach.vna & dimidia ad drach.duas:vt mendoſus ſit locus hic Meſuæ à drach vna & ſemiſſe ad drachmas decem:ſic enim nunquàm ſcripſiſſe videtur.

Caſia fiſtula ab vncia dimidia ad ſeſcunciam.

Meſues.

Tamar Indi cholagogi ab vncijs duabus ad vncias quinque,ob imbecillam eorum actionem.

Manna cholagoga ab vncia vna ad vncias tres nobis:Meſuę à drach.ſex ad ſeſcunciam tantùm datur,fortè quòd noſtra ſit imbecillior,aut etiam adulterata.

Turbith phlegmagogum Meſuæ datur puluere à drach.vna ad duas ; infuſione autem à drach.duabus ad drach.quatuor.

Caſſia cholagoga & phlegmagoga datur à ſemuncia ad ſeſcunciam, modum eius Meſues præterijt,opinor quòd innocentiſſima eſt etiam largiore menſura.

Senna bilem aduſtã & melancholiã vacuat ab aureis tribus ad vnciã vnam Meſuę.Lapis ſtellatus ſeu cyaneus idem pollet, & Armenus non lotus à ſemidrachma ad ſeſquidrachmam:lotus à drach.vna ad drach. duas Meſuæ & Alexand.Trall.

Hermodactylus phlegmagogus ab aureo vno ad duos.

Quæ alia ſcribunt Dioſcorides,Meſues, purgatoria partim ſunt elementiſſima,partim ob vehementiam hodiè à Medicis damnata:quæ omnia fuſiùs & doctiùs explicauit Ioannes Tagaultius commentario ſecundo in Meſuæ ſimplicia,quæ cauſa facit,quò minùs diu hìc immorandum exiſtimem:præſertim quòd ex his quæ vires habent minùs vehementes,neque corpori noxias,menſuram ſi paulò vel augeas vel minuas,nihil peccabis,ſiue medicamentum componis,ſiue exhibes iam compoſitum aut ſimplex . Valentioribus verò alijs rariſſimè vtamur: cucumere agreſti, tithymallis , & lactarijs alijs , quibus multis vim purgatricem tribuunt Dioſcorides & Meſues , quæ percenſere ſcientes omittimus. De his aliàs pleniùs dicturi , cùm ſimplicia ſolis pharmacopolis explicabimus , non etiam medicis. Qui labor poſt hunc ſecundus mihi eſt propoſitus,vt ea ſcilicet fuſiſſimè declarem, quæ ad pharmacopœorum artem magis pertinent,ea ſupprimam,quæ illos nouiſſe eſt ſæpenumerò pernicioſum,dum in meſſem Medicorum falcem ſuam mittũt, & pharmaceuticen iniquiſſimè exercent maxima mortalium pernicie.

Lib. 7.method.

Hydromeli cui incoctum ſit abſinthium tenues ſuccos in ore ventriculi contentos,commodè deorſum impellit.

Li.6.ſimp.

Empetron ad ſolas pituitæ & bilis purgationes videtur eſſe accommodum.

Lib. 6. ſanit.tuẽd.

Abſinthij coma pota bilem ex ventriculo deturbat vt aloë:pituitoſum verò ſuccum ventri magis affigit,cùm detergendi vim non habeat abſinthium inſignẽ.Nec aloê valdè his conducit,quòd ei bilis trahendæ ſit facultas:ob id ſalubriter excogitata eſt compoſitio hiera picra,quæ acrimonia calore cinamomi, & aliorum quæ continet craſſos & lentos ſuccos diſſecat ac deterget.

Ius galli veteris pituitam & melancholiam magna menſura ſumptum ad lib. tres Meſuæ,cui nullus ventriculus ſuffecerit.Eius parandi ratio eſt apud Alexand.

Lib. 5.ſanit.tuendæ.

Terebinthina reſina ſumitur aliquando nucis ponticæ .i. auellanæ magnitudine,aliquando duarum triúmve: hodie à drach.vna ad drach.quatuor vel quinque exhibemus,vel bolo cum puluere glycyrrhizæ,vel cum pulueris rha barbari drachma vna,quando drach.reſinæ tres rarò excedimus,vel potu ex decocto cicerum vel eius loco aquæ illius aut olei deſtillando ſeparati vnc.dimidiam cum vino albo propinamus nephriticis,purgatis priùs venis primis & ventre reliquo.

Diacnicum ſumitur, vt dixi, duarum triúmve caricarum magnitudinis modus, quem legitimum in omnibus talibus ex ipſa experientia inuenies, cùm venter alijs magis, alijs minùs ſit medicamentis obediens.

Lib. 5. ſanit. tuendæ.

Menſura diacodij ſiue cum ſapa ad ſomnum conciliandum in catarrho acri & tenui, ſiue cum melle ad ſputum promouendum, quę mediocris eſt duorũ cochlearium iuſtæ magnitudinis, augenda & minuenda pro ætate, regione, parte anni: vt ſi hæc frigida ſint, minus eius detur: ſin calida, plus & ad defluxionis quantitatem & qualitatẽ reſpiciẽs, plus minus exhibe. Quod præceptũ p̃ſidijs oĩbꝰ eſt cõmune.

Lib. 7. c. ph. p.

Non eaſdem vires habent antidota, ſi ante deleteria & poſt ea ſumantur. Ob id ſi quis quotidie ad præcautionem ſumat antidoti theriacæ, vel alterius ſimilis fabæ Aegyptiæ quantitatem, ſufficit: poſt ſumpta autem deleteria quadruplo aut quintuplo aucta detur, & bis quotidie, non tantùm ſemel.

Lib. 1. antidot.

Aeſchrion morſis recenter à cane rabido dabat per dies quadraginta quotidie cineris cancrorum fluuialium vſtorum cochlearium magnum: iamdiu antè morſis duo cochlearia. Quantũ tribus digitis capi poteſt milui puluis cum aqua potatur.

Li. 11. ſimp.

Lib. the. ad Piſon.

Aliorum tam ſimplicium quàm compoſitorum menſura, pondus, numerus adſcribi hîc poſſet, niſi infiniti propè eſſet operis, & parum neceſſarij, præſertim cùm in compoſitis libro quarto horum partis maximæ doſis declaranda ſit: & cuiuis liceat ex probatis authoribus exempla plurima proferre. Numerum autem in remedijs quibuſdã, vt catapotijs, ramis exquiſitè obſeruari ridet Galenus: quod addũt nonnulli volentes auxilium agere non temperamento, ſed mirabili quodam naturæ conſenſu hominibus incognito. Quem conſenſum in his quæ tota ſubſtantia agunt, cum Galeno recipimus, ſed conſtitutum in elementorum miſtione nobis ſola experientia cognita, non in numero.

TEMPVS SVMENDI VEL ADMOVENDI MEDICAMENTI.

DVo igitur nobis præcipuè ſuperſunt declaranda, ad vſum rectum medicamentorum neceſſaria, vtendi modus, & temporis occaſio. Quæ cùm magnarum ſit virium, non in remedijs tantùm medicis omnibus, ſed alijs etiam cunctis in rebus, vt poëtæ ac philoſophi fide bona teſtati ſunt. Pro dignitate nobis eſt tradẽda, vt intelligat Medicus, quibus ſibi ſit opus ad rectè vtendum temporis occaſione in medicando, & ſi vis, in cæteris quoque remedijs.

Finis vſus medicamentorũ eſt, vt affectũ è corpore p̃ter naturã ꝓfligẽt, ſiue morbus ſit, ſiue cauſa morbi, ſiue ſymptoma, ſiue duo ex his, ſiue omnia ſimul, ſiue morbꝰ oĩno factus eſt, ſiue nondũ gigni cœptꝰ, ſed in ꝓcinctu vt fieri incipiat, ſiue partĩ genitus, partim adhuc in gignendo, & partim generandus, ſiue is affectus ſit intemperies aliqua, aut incommoderatio, aut ſolutio continui. Cùm igitur medicamẽtorum vi ſiue purgante, ſiue alterante, ſiue glutinante, vel aliud quiduis affectibus præter naturam curandis neceſſarium præſtante, affectus ipſos ex corpore ægro vel neutro expulimus, finem vſus medicamentorum iam conſequuti ſumus: modò id fecerimus nullo aut ſaltem quoàd fieri poteſt minimo virium incommodo, quas oſtendunt integras aut minimùm læſas ſubſtantiæ triplicis noſtræ ſpirituoſæ, carnoſæ, ſolidæ iuſta quãtitas & proba qualitas, actione inculpata æſtimandæ. Ne ſcilicet nobis probro obijciatur, morbum quidem ſanatum eſſe, ſed ægrum aut mortuum, aut mortuo ſimillimum eſſe redditum, aut in alium incidiſſe affectum ex noſtra curatione lethalem, aut priore peiorem, vel non minorem: cùm Medici munus ſit, vt dixi, citò, tutò, iucundè curare: aut ſi omnino curare non poſſit, ſaltem leuiorem reddere morbum, aut non augere, neque contrarium affectũ inducere. Quod his ſæpe accidit, qui nulla methodo curant affectus planè nondum cognitos, ignorata etiam parte in eo affecta, ne addam per remedia, quorum vires omnino ignorant: In vitium enim ducit vitij fuga, dum caret arte.

Porrè

Porrò affectus præter naturam è corpore citiùs,tutiùs,minore ægri moleſtia pelluntur,vel cùm nondum radicauerunt,vel cùm iam victi à natura fuerunt:quomodò plantæ omnes ortu primo etiam parua digitorum duorum vi promptè euelluntur:vbi autem radices altiùs egerunt,ne multarum quidem manuum violentiæ diuturnæ cedunt:ſic principio morbi remedijs clementibus tolli poſſunt,niſi ea ſint natura,vt etiam principio ardeant,& ſæuiant. Vbi autem in naturam noſtram diutiùs egerunt,remedijs quantumuis generoſis non vincuntur, vt ſæpe ferro ſit opus & cauterio. Quomodò item cùm agricola omnes magnas arboris radices concîdit,terra ligonibus effoſſa,feſſus is vires interdum alterius requirit exiguas,quæ arborem proſternant:ſic victo à natura morbo,nondum tamen ob laſſitudinem ipſius profligato,adiutrices Medici manus poſtulat. Quæ alioqui ſolet quem vicit morbum per ſe profligare,vt arborator arborem:quando autem certamine aut lõgo aut vehementi contra morbum longum,magnum,malignum, ipſa etiam priùs haud ita valens,fuerit fracta,tunc auxilio eget noſtro,niſi antè ſuccumbat, etiam nobis eam adiutantibus,ſed planè victam,cadibundam,& moribundam.

Aph.2.& 23.& 25. lib.1. & Aph.2. & 3.lib.4.

Cùm autem purgatio ſit humorum ſua qualitate moleſtantium facta vacuatio, vomitu,aut potius deiectione,ſi talis humor vel à natura,vel à Medico eius imitatore vacuetur,qualem abundare indicat morbi non modò præſentis,ſed aliorum quoque conſuetorum natura,ægri ætas,temperatura,vitæ conditio,habitus,conſuetudo,victus ratio,pars anni,regio, præſens cœli ſtatus, confert talis vacuatio, eſtque ægro toleratu facilis:vt ſi bilis flaua calidis ſiccis prædictis omnibus:pituita ijſdem frigidis humidis vacuetur. ab his igitur ipſis & alijs humorem in corpore redundantem demonſtrantibus (quæ in ſemeotice latiùs docuimus) qualis humor ſit purgandus,coniectabis. Qualitatis ſigna hæc ſufficiant nobis ad eligendum qualem noxium humorem nos vacuare oporteat. Quantum autem ſit vacuandum humoris eius noxij,tolerandi facilitas nobis indicabit:& ſi talia deijciãtur, qualia deijci opus eſt,quòd ſcilicet ſuperabundante vacuato humore,æger ſeipſo fiat leuior,& morbum melius ferat. Si enim humor aliquis naturæ adhuc familiaris vacuetur,vires ſoluuntur & læduntur. Item ſi plurima & repentina fiat vacuatio,etiam corruptæ materiæ:nam omne nimium & repentinum naturæ eſt inimicum. Antè tamen coniectura quadam artificioſa ex morbi ac cauſæ eius magnitudine, ægri natura,proprietate,viribus,ætate,habitu,conſuetudine,aêris temperie,& medicamenti viribus præſumendum eſt,quanto purgante remedio(vt idem in cęteris auxilijs intelligas)tali vt catholico,caſſia in tali tempore, morbi talis, à tali & tanta cauſa,in hoc aêre,hoc corpore ſit opus. Quam coniecturam feliciorem tibi reddẽt probatæ iamdiu doſes,& menſuræ dandorum medicamentorum,tam ſimplicium (de quibus paulò antè)quàm compoſitorum(quas lib.4. dicemus.) In his enim minimam & maximam medicamentorum menſuram inuenies: illã omnibus dictis cauſis paruam requirentibus vacuationem:hanc contrarijs,in vtriuſque medio collocatas cauſas pro vicinia aut receſſu extremarum cõiectabis:in omnibus tamen tutius eſt à minoribus incipere,& pro effecto augere vel minuere.

Aph.51. lib.2.

Aph. 27. lib.6.

Aliarum autem vacuationũ,vt eius quæ phlebotome fit,quantitatis idoneæ ſigna præter hæc ſunt alia,vt coloris ſanguinis mutatio,in phlegmonis ſectæ venæ propinquis,pleuritide,ſynanche:vt animi deliquium ex multa vacuatione in maximis phlegmonis,in adurentibus febribus,in vehementiſſimis doloribus, ſi vires priùs erant integræ & valentes.

Lib. 9. method.

TEMPVS PVRGATIONIS.

Aph.11.& 19.lib.1.

ALimentum quoque,alioqui naturæ amicum ad ſuas vires tutandas,prohibetur in acceſſionibus,& aliquandiu ante acceſſiones, niſi virium imbecillitas adſit: (tunc enim omni tempore cibandum)multò magis per ea tempora à medicamentis naturam omnino alterantibus & inanientibus, ob id plurimùm infirmantibus,eſt

abſtinendum

abſtinendum,ſi tamen febris ſit aut continua aut intermittens,ſed cum longiſſimis acceſſionibus,tempus eſt deligendum in acceſſione mitius,aut aliquandiu ante acceſſionem,vt alimẽto dando,ſic medicamento exhibendo.In febribus verò intermittentibus ſi vnum ſaltem diem ceſſent,eo purgandum eſt, non die acceſſionis:ſi duos dies,obſeruandæ ſunt vires,quas reliquit acceſſio præcedens,& acceſſioni ſuccedens per ſudorem vel aliud vacuatio.Si enim fractæ multum videantur,priore illo die ſunt reficiendæ,poſtero vacuandum:ſin erunt robuſtæ,& nulla poſt acceſſionem inſignis facta eſt vacuatio per ſudores,vrinas,vel aliter,neque acceſſionis vehementia immodicè naturam alterauit, priore intermiſſionis die purgandum , vt ſimul acceſſionis præcedentis reliquias vacues,quæ febrile in corpore aliquid fouent,& acceſſiones anteuertere compellunt,& ſequuturis acceſſionibus materiam adimas.

Tempus autem idoneum dandi medicamenti præcipuè oſtendunt,motus naturæ (leuiora enim plurima à quibuſdam traduntur)vel morbi,vel vtriuſque, adhæc ægri vires, & aëris conditio,& quæ præceſſerunt, vel adſunt,vel impendent ſpontinæ vel noſtræ vacuationes.Cùm nanque natura integrè ac perfectè criſi ipſa non vacuauit,vel non vacuat noxiam materiam,quod deficit addet Medicus vel medicamẽtis,vel alijs remedijs,ne à reliquijs ipſis recidiua excitetur:vacuabit autem naturæ motum,imbecilliorem adiuuans,ſi is per partes idoneas vacuabat , vt per nares hæmorrhagiâ,ſi ex nare fluat lateris dolentis,ſi quod fortè dolebat : per inteſtina,fluore alui:per vterum,per hæmorrhoidas venas,per vrinarium meatum,per poros cutis,promouendo ad has partes vacuanda.Si verò natura deprauatè mouet excrementa,vt ad pulmonem,thoracem,cor,vel aliam partem principem,vel effluxu libero carentem,tunc quia maius damnum eſt ſequuturum, hunc naturæ motũ prohibebimus,& ad contraria transferemus & auertemus. Deprauatus etiam eſt naturæ motus,ſi ante coctionem ſymptomaticè vacuat:nam cõcocta medicari oportet:ſi verò etiam iuſta criſi immodicè moueat,motus eius eſt inhibendus,in contrarium reuellendo.

Lib.9.method. *Aph.20.lib.1.* *Aph.12.lib.2.* *Aph.21.lib.1.* *Aph.22.lib.1.*

Morbi quoque motus vel celer in acutis,vel errabundus etiam in alijs,in principio crudam adhuc materiam vacuari interdum permittit: in acutis enim morbis rarò & cum præmeditatione,ſed in principio medicamentis purgantibus vtendũ, in alijs verò concocta medicari oportet non cruda,nec in principijs,modò non turgeant:ſi enim turgeat materia,& ad excretionem tendat,vel in nulla parte firmam habeat ſtationem,etiam initio purgãda,non expectato eius in partem aliquam decubitu,quem poſteâ vincere non fuerit facile. Dum enim tales morbi inchoant, vacuanda eſt hæc materia,ſed clementiore medicamento: nec minus in principijs morborum ſalubrium,ſi magna eſt cacochymia,vacuandum eſt,vt reliquam materiam parciorem faciliùs natura percoquat. Huc pertinet quòd ſymptomata etiam vires proſternentia circa morborum initia,vt etiam in declinatione, ſunt mitiora.

Aph.24.lib. 1. & Aph.10.lib.4. *Aph. 22.lib.1.& lib 8.c. ph.p.* *Aph.29.lib.2.* *Aph.30.lib.2.*

Eadem verò quia in morbi vigore ſunt valentiſſima,& vires multùm proſternẽtia,ob id dum morbi conſiſtunt,à purgantibus medicamentis abſtinendum eſt.Non modò autem in vigore vniuerſali à medicamentis abſtinendum,ſed etiam in particulari,atque adeò particulari principio:ſi enim eſt in acceſſionibus ab alimento,vt pore nocituro(quia naturam à coquenda morbi cauſa ad alimenti coctionem auocaret)abſtinendũ multò magis à medicamẽto.Potius enim die eſt intermiſſionis vacuandum,quòd ſi acceſſio vel longiſſima ſit,vel continua, medicandum, vt paulò antè dixi,quando morbus eſt mitior:ſi autem ſit febris homotonos aut anabatica, initio potiùs medicandum,viribus adhuc integris,& materiæ coquendæ copia naturæ ſubtrahenda.Tunc enim dandum eſt medicamentum,cùm vires validæ id in actum ducere poſſunt,& materiam nondum fixam expellere ad medicamentum attrahens,& talem ac tantam vacuationem ferre,qualem hoc eſt,cuius humoris ſcilicet noxij,& quantam medicamentum hoc facturum coniectura per experientiam longam firmata, colligimus.Deiectiones enim non multitudine ſunt æſtimãdæ,ſed

Aph.29.lib.2. *Aph.2.3.& 25.li.1.*

Aph.3. lib.4. ſi talía deijciantur, qualia pro morbi natura, ætate, parte anni præcedente victus ratione deijci oportet, & ægri facilè tolerant. Neq; enim ſemper optatiora ſunt medicamenta, quæ multam faciunt etiam noxiæ materiæ vacuationem, niſi æger tantam vacuationem facilè toleret. *Aph.51. lib.2.* Plurimum enim atque repentè vacuare, vt replere, malum: quòd omne nimium & repentinum naturæ ſit inimicum. *Aph. 27. lib.6.* Ob id etiam Hippocrates empyis ipſis pus, & hydropicis aquam vniuerſim euacuare per ſectionem vel vſtionem thoracis & ventris cauit, quia alioqui omnes moriuntur. Ab aêre autem ſumpta indicatio medicamenti hoc tempore dandi vel non dādi poſteà fuſiùs tractabitur, & anteà obiter eſt perſtricta.

Aph.30. lib.2. Cùm igitur circa initia & fines morborum ſymptomata, acceſſio, vigilia, dolor ſitis, cibi faſtidium ſint imbecilliora, vt morbus horum cauſa eſt mitior: cùm verò morbi in ſuo vigore conſiſtūt, dicta ſymptomata ſunt fortiora, & tunc natura coctioni materiæ vacet. *Aph.29. lib.2.* Purgandum aut initio morborum eſt, aut ſub finem vniuerſalem morborū, aut vtroq; etiā tempore: Initio quidem, vt minorem iam redditam materiam poſſit natura faciliùs coquere.

Aph.10. lib. 4. Medicari etiam in valde acutis, ſi materia turgeat, eadem die: tardare enim in talibus malum eſt.

Aph.24. Lib. 7. Item in acutis morbis ſi materia turgeat, ea eſt in principio purgāda, cùm maius commodum huius materiæ febrem committentis vacuationem ſequatur, quàm incommodum ex aucto calore per medicamenta purgantia, quæ omnia ſunt poteſtate calida: ſi verò multus illis crudus ſuccus ineſt, vel craſſus, vel lētus, à quo hypochondria inflentur ac tendātur, vel immodicè caleant, aut ſit viſcerum inflammatio. In his periculoſa eſt purgatio in morboū acutorū initio, ſed priùs humores noxij, craſſi, lenti ſunt tenuandi, incidendi, tergendi, ad fluxum parandi, & liberandæ ſunt obſtructiones, aperiendíque meatus, per quos eſt humor à medicamento purgante trahendus, & tranſmittendus, faciendaque vacuatio, vt in morbis longis tales cauſas ſequentibus fieri conſueuit, & quibuſdam acutis: nam acutiſſimi non dant horum auxiliorum inducias. *Aph.9. lib.2.* Corpora enim cùm quis purgare volet, oportet fluida facere, citra quam operam ſi purgare vomitu aut deiectione coneris, difficilis fit purgatio cum torminibus, vertigine, multo faſtidio, pulſu malo, diſſolutione virium & difficultate, ac roſione ibidem: quia omnes ſucci crudi ſunt pigri, & ad motum inepti, ob craſſitudinem & frigiditatem. Quo fit, vt vias omnes anguſtas etiam obſtruat, per quas id quod medicamentum deijcit, ferri ad aluū debeat, ac ita nec ipſi educantur, & alijs ſint impedimento, lib. 4. ſanit. tuendæ.

Aph.22. lib.1. Concocta nanque medicari & purgare oportet, non cruda, nec in principijs, niſi turgeant: plurimæ verò materiæ non turgent, ſed firmatæ ſunt in parte aliqua, quas ante coctionem neque medicamento, neque aliter mouere expedit: *Aph.20. lib.1.* vbi autem cocta erit, vacuanda, quia tunc naturam habemus euacuationi adminiculātem: hæc enim coquendo ſecernit, poſteà excernit ſuperflua, & criſes facit, quas ſi perfectè agit, ſinenda eſt: ſi imbecillius, iuuanda, & quod de legitima noxij humoris vacuatione deficit, à nobis ſupplendum medicamento purgante, humorem ſibi propriū trahente, & natura eundem expellente, aut alia vacuatione feliciter à natura incœpta, & per loca conferentia, ſed non abſoluta. *Aph.21. lib.1.* Eam autem vacuationē abſoluimus, quia quæ ex morbis poſt criſin relinquuntur, materiæ humorum noxiorum in corpore, recidiuas febres facere conſueuerunt. Cùm enim alieni ſint à natura, nec nutrire poſſint, corrumpuntur & putrent, idq́ue celerrimè, quòd ſint in loco calido: ante verò putredinem appetentiam proſternunt: ſi in ventriculo collecti ſint, aut corroborari corpus, etiam ſi alimentum idoneum aſſumat, qui ex morbo illo reualuit, prohibent, *Aph.8. lib.2.* & quo plus alimenti ſumit, tanto peius habet, ꝙ corpora non pura quāto plus nutries, tanto magis lædes. *Aph.10. lib.2.*

Ex quibus apparet, initio morborum purgandos eſſe noxios humores, vel qui ventriculi ſpacium occupant & inteſtinorum, & ſi vis primarum venarum modo impacti eis valentiùs non ſint (qualis multus eſt harum regionum frigidarum ho-

minibus

minibus voraciſſimus) vel qui motu errabundo huc illuc per corpus incitati feruntur. Tales enim ambo facilè à medicamento etiam clemente, vel ducuntur, vel trahuntur: vt neque cõtingant dicta priùs ſymptomata difficilium purgationum, vertigines, tormina, lipothymiæ: neque morbus augeatur. In id enim blandioribus, vt caſſia nigra, hiera picra, & ſimilibus vtimur, quorum vis vltra hepar non fertur, aut non multò vltrà.

Purgandum ſecundo in fine ſtatus vel declinatione morborum, cocta iam materia & cœpta à natura expelli, ſed ob virium eius laſſatæ imbecillitatem nondum omnino expulſa. Quam vacuationem etiam tentare licet, ſimul dum natura criſim mouet imbecilliter, vt geminatis motibus, naturę & medicamenti, perfecta tunc fiat noxiæ materiæ vacuatio, eaque per loca conferentia.

Sic hieram dat Galenus in phlegmone ventriculi poſt ipſius declinationem, nullo phlegmones ipſius tempore, modò non turgeat materia, neque ad excretionem impellatur, & nullam adhuc firmã inclinationẽ ad vllam partẽ habeat, aut ſtationẽ. *Lib. 8. c. ph. p.*

Purgantia autem ſuccos craſſos & tenaces vt pituitam & melancholiam, faciliùs paulatim & ſæpe purgant, intereà tenuatos, inciſos, deterſos, q̃ affatim: ſic enim corpus exagitatur, & ſolum tenue & aquoſum vacuatur: Alexander Trallianus in cephalalgia à craſſis & lẽtis & frigidis humoribus, & iterum in podagra phlegmatica. Sumpto autem medicamento purgante modicè corpus ambulatione mouendum, vt celerius deſcendat, quod ſumpta hiera præcepit Gal. & ſumpto elleboro, Hippocrates Aph. 14. & 15. lib. 5. *Lib. 7. methods.*

Poſtquàm autem aſſumptum eſt medicamẽtum purgatorium præſertim validũ, ptiſſanæ cremorem ſorbendum dat Hipp. lib. 2. rat. vict. acutorum, vt quæ portio medicamenti gulæ & ſtomacho adhæſit, tergeatur, & deorſum trahatur, & alteratio à medicamento in dictis partibus facta corrigatur. Vbi autem fieri inceperit purgatio, negat dandam ptiſſanam, ne vis medicamenti exoluatur. Hodie quoque quod lauatorium vocant, ferè horis tribus à ſumpto medicamento exhibent, hora circiter vna ante paſtum. *Li. quos m dic. purg. oportet.*

Si verò medicamentum vel nihil egerit ob naturæ ægri proprietatem, aut medicamenti imbecillitatem, aut portionem exiguam, aut inteſtina ſtercore duro per clyſterem priùs vacuando obſtructa, aut magnum naturæ impetum celeriter medicamentum deturbantis, vel non reducentis in actum, vel ob cauſas contrarias immodicè mouerit, ſingulorum remedia habes in canonibus Meſuæ. Quòd ſi retineatur, & clemens fuerit retentum, præterquàm corpus non lædit, animalis fit alimentum. Valentia verò lædunt ſi retinentur, & in qualitatem deleteriam & venenoſam vertuntur.

Purgantia vomitu interdum ieiunis dantur: ſic Philotimus & Praxagoras crudorum ſuccorum copiam ex ventriculo & primis venis vomitu vacuabant, data largiore mulſa cui incoctum erat hyſſopum, qua etiam hi ſucci crudi ante vomitum ſunt tenuandi & coquendi, & ſiqui etiam poſt vomitum ſuperſunt: modò cum crudorum ſuccorum copia, neq; humor mordax ſit extra venas laſſitudinem vlceroſam faciens, neque alius affectus vomitum illum impediens: nam eo acres humores per halitum digerendi intra venas in corpus intimum traherentur. Vomitum etiam impediunt hyems, Aph. 6. lib. 4. phlegmone ventriculi & partium vicinarum, phthiſis Aph. 8. lib. 4. dolor capitis, quia id vomitus replet, ob id damnatus Aſclepiadi: ſi quis item ægrè vomit, non eſt cogendus, aut paulatim ad vomendũ victu humectante eſt parandus, vt Aph. 13. lib. 4. *Lib. 4. ſanit. tuendæ. Lib. 1. loc. affect. & Aph. 6. & 7. lib. 4. Lib. 5. uſus partium.*

Vomitu etiam purgantur corpora poſt cibum, non quenuis, ſed ſalſum, amarũ, acrem, ſeu incidentem, tenuantem, tergentem. oxymelite autem cum ſucco rhaphanidis miſto, & multò largiore quàm potus, aut deiectionis gratia ſumpto, facilior & promptior fit vomitus, adhæc efficacior: nam qui ex aqua tepida vim retentricem ventriculi diſſoluente, & corpus eius à frigido concretum velut reſoluente fit vomitus, etiam ſi vinum dulce ſuperbiberint, tantùm vacuat, quæ in eius ca- *Sic ſitum aquæ calidæ i pũctura nerui damnat Gal. lib. 6. method.*

pacitate innatant,non etiam quæ tunicæ eius internæ hærent, multò minùs quæ altiùs in tunicas ipſas recepta ſunt & impacta: Ad quæ vacuanda, hieram picram Galenus docet eſſe efficaciſſimam.

Vomendum etiam bis in menſe Hipp.lib.de ſomnijs ægrorum.

Lib. 6. ſanit.tuẽd.

Poſt vacuatum ventriculum vel bile flaua in ipſum confluente, vel etiam in ipſius tunicas altiùs imbibito excremento,illa per comam abſinthij,hoc per hieram picram,ventri admoue foris vnctiones modicè aſtringentes, vt melinum æſtate, nardinum hyeme,maſtichinum vere. id enim medium eſt inter melinum,quod frigidum eſt,& vnguentum nardinum,quod calidum, potiſſimum cùm amomum liberalius immiſtum habet.Qui locus etiam indicationem ab aëre ad vſum rectum medicamentorum conferre declarat.

Aſtringentia primis epulis ſumpta aluum cohibent, poſt cibum ingeſta aluum ſoluunt.Cauſa huius eſt lib.6.ſanit.tuendæ,& 1.lib.& 2.alimentorum. Qui verò thorace ſunt anguſto,& ob id pulmone contracto inepti ſunt vomitoriæ purgationi,præſertim per elleborum album. Vas enim vomendo ſibi ruperint in aliquo reſpirationis inſtrumento. Quòd ſi alius elleboro purgandus eſt,cibo & quiete corpus antè humectetur,& vomitui aſſuefiat.

Fiunt quoque purgationes vti & phlebotomæ interdum ad præcautionem morborum impendentium,non præſentium curationem:vt cùm quis vere ineunte corpus vacuat,vt à vernis morbis aut æſtiuis ſit liber:vt autumno,vt vitet autumnales morbos ac hybernos. *Aph. 5. lib.2.* Eadem ratione ſi quis in ſpontanea laſſitudine morbum aliquem prænunciante vacuet,morbum perfici prohibet.Item ſi quis noxiorum humorum ex morbo præcedente reliquias vacuet, vt recidiuum morbum prohibeat, vt priùs dictum eſt:ſic dum plethoricum & optimum corporis habitum vacuamus *Aph. 3. lib.1.* vt corpus ipſum nutriri rurſus incipiat,& ne calor natiuꝰ ſuffocetur,aut vaſa præ copia rũpantur. *Aph.36.et 37.lib.2.* Aliàs ſanos ipſos nunquàm medicamur,quia medicamenta difficulter ferunt,& vertigines ac tormina patiuntur, & ægrè his purgatio procedit, & celeriter exoluuntur.

Phlegmones initio ſola repellentia,augmento miſcenda coquentia, ſtatu digerentia,quibus ſolis in declinatione vtendum.Eadem ratione in morbis alijs à fluxione prodeuntibus, niſi fluxio eruperit in partes principi alicui parti,vt cerebro, cordi,hepati,ventriculo propinquas:aut niſi materia ſit venenoſa & peſtilens: aut niſi materia craſſior,glutinoſior,impactior, profundior, vt in pleuritide, iſchiade. In horum enim affectuum initijs anodynis vtimur, pòſt coquentibus & digerentibus,habita priùs ratione totius corporis,ſi vacuatione egere videbitur.

Hæc de temporibus vniuerſalibus & particularibus morborum,quibus medicamenta ſumi vel admoueri poſſint,ſufficiant,reliqua ex methodo repetantur.

Tempus aliud quoque ſpectandum eſt in recto vſu medicamentorum,non morbi quidem,ſed motus primi mobilis reſpectu,quod propriè & abſolutè tempus dicimus,& ab eo partes anni & diei.

Cùm morbus dat inducias & delectu habito purgamus,ſiue morbi initio, ſiue *Lib.7.methód.* cocta iã materia(vt diximus)ferè purgatoria damus medicamẽta,cùm ventriculus heſterno cibo eſt vacuus,hoc eſt,manè. Quod tempus intellexit Galenus, cùm dixit,hiera picra dabitur ſolito purgantium medicamentorum tempore.quanquàm in libro quos medicamentis purgare oporteat,& qualibus,& quando,temporis huius non meminit,niſi in ea operis parte,quæ deſiderari videtur,id addiderit. Quẽ verò librum de compoſitione purgantium medicamentorum promiſit lib.1. comp. ph.part.adhuc deſideramus. Cúmque catapotia dedit ex aloë & hieram diacolocynthidos bis initio lib.1.comp.ph.part. temporis huius nullam facit mentionem, tanquàm id omnibus notiſſimum eſſet,prætermittens. Id tempus etiam hodie ſeruamus,quoties ſiue ad curationem,ſiue ad præcautionem corpus eſt purgandum potione,vel bolo(vt vocamus) vel teſſeris ſaccharatis & ſcammoniatis.

Si verò catapotijs purgandum,magna ex parte media nocte læuiſſimè cœnatis,

aut

aut poſt primum ſomnum ea dantur, vacuo iam (vt videri poteſt) ventriculo, vt in eis ad actum reducendis ſolis occupetur. Quæ res ei eſt difficilis ob craſſitiem & duritiem, ob id orobi magnitudine & molliora facimus, cùm citò vacuare libet, & minore ventriculi moleſtia. Nam craſſa & dura, vt diutius agant, vtq́ue potentiùs à corpore toto attrahant, ſi ea vi ſunt prædita, tamen craſſitie & durite, & mora longiore ventriculo moleſtiſſima eſſe conſueuerunt.

Cùm verò tantùm ventrem inferiorem, ventriculum, inteſtina, ac venas primas purgare libet, etiam hora vna ante vel poſt epulas damus leuiora quædam cathartica, vt catapotia Rufi, & maſtichina, & ex aloë, & quæ ante cibum vocant à conſueto vtendi tempore: item caſſiam nigram. Quæ etiam minore menſura largiùs purgare videntur, quòd ſecum cibum prope omnem ac potum deturbent. Quibus item aluus natura aut euentu aliquo eſt aſtrictior, his ſuccurrimus datis duabus drachmis caſſiæ huius, aut circiter paulò antè tres paſtus, idq́ue ſingulis hebdomadis, ſi opus eſt, repetere ſuademus magno ægrorum commodo.

Quibus hepar eſt calidius, his hora vna ante matutinum purgantis medicamẽti vſum propinamus, ptiſſanæ vel alterius ſimiliter refrigerantis & humectantis cyathos duos, vt pars in melius alterata minùs à medicamento mutetur: & horis quatuor à prandio vnc. duas ſyrupi roſati, vel ſimilis exhibemus, præſertim aêre calido: aut ante cœnam, aut horis duabus vel tribus à cœna medicamentum idem damus, hepate iam per alimentum temperato. Qua ratione iiſdem exercitationem (ſi qua aut celeris, aut robuſta, aut vehemens eſt obeunda) ante cœnam ſuademus & venerem, ſi ſint vxorati, innocentiorem eis paulò ante cœnam aut ante mediam noctem cùm prædixiſſemus, experientia veriſſimũ comprobarunt: & ſalſa aromataq́ue ſumma menſa vinumq́ue generoſius & meracius innocenter magis ferunt, quàm primis epulis. Hac de cauſa enim quietem, hoc eſt, leuiculam mutationem, qualis eſt ambulatio, calidæ naturæ præcipit Hipp. Hac opinor ratione Venetijs & Italiæ magna parte, & calidis alijs regionibus medicamenta ſcãmoniata præbent vel paulò ante cœnam, vel horis duabus à cœna, vt cibo potuq́ue vis eorũ vehemens inducta miteſcat, & ſecum quæ in ventriculo & primis venis pigrè ceſſant, trahat. Quam rem largiſſimæ deiectiones ſequantur, & parua ægri moleſtia; quam profectò calidæ ſiccæq́ue naturæ maiorem experirentur, ſi in vacuum ventriculum, hepar, venas calentiſſimum id medicamentum feratur.

In his verò frigidis regionibus & pituitoſis maxima parte naturis non ab aëris natura modò, ſed inexpleta ingluuie, à purgantibus ſcammoniatis ventriculo heſterna cœna vacuo non timemus, ꝙ in eo larga adhuc pituita & fluitet, & hæreat, & altiùs imbibita ſit. Ob id ferè matutinum tempus purgationi deſtinamus, horáſque duas, tres, quatuor inter medicamentum & epulas interponimus pro medicamenti facultate & ægri natura. Nam ſcammoniata non multò pòſt quàm ſumpta ſunt, vacuant, egentq́ue primùm iuſculo, quod ipſa celeriùs per inteſtina deijciat, & noxam partibus impertitam eluat. Rha barbarum verò cùm tardiùs agat, longius ſibi tempus poſtulat ad trahendum, neque cito de corpore pellendum: quia tantum abeſt, vt viſceribus obſit, vt etiam ſua vi aſtrictoria (quam cum purgãte coniunctam habet in diuerſis ſcilicet ſubſtantijs) firmiora reddat.

Vbi autem morbi non expectati violentia vrget, quocunque tempore is vacuationem poſtularit, ſi ea perfici poſſit, & vires ferre queant, à nobis imperatur etiam vehemens, ꝙ extremis morbis extrema exquiſita remedia ſint optima: & in talibus morbis à vehementiſſimis ſit incipiendum, non quomodo in clementioribus à leuibus remedijs curatio initur. Quomodo vlcus omne remedia ſiccantia morſus expertia requirit: quæ verò maligna ſunt vlcera & putrida, acribus egent, & ignis modo exedentibus, miſy, chalciti, arſenico, calce, ſandaracha. *Lib. 2. ad Glaucon.*

Partes quoque anni temporis appellatione venientis aliquid etiam ad purgationes vtile indicant. ob id veris initio pituitam ſine bilem flauã, & autumno atram, *Li. quos me* ad vitandos vernos, æſtiuos, autumnales, & hybernos morbos purgare, & venam *dic. purg. oportet.*

Lib. de curat. morb. ꝑ phlebot.

ſecare conſueuit Galenus, non æſtate nèc hyeme: nam æſtate corpora calidiora & ſicciora, & ab aëre ambiente diſſoluta, medicamentis purgantibus & ſanguinis vacuatione maximè læduntur, ꝙ illa calfacit, ſiccat, infirmat, ac diſſoluit, hæc inanitione virium ſubſtantiam diſſipat: hyeme verò excrementa concreta ad motum pigra medicamento trahenti dum non parent, lucta in corpore torminoſa fit & moleſtiſſima, cui etiã lipothymia ſæpe ſuccedit. Phlebotome verò aëre frigido dum calorem natiuum multùm vacuat, & eius pabulum ſubtrahit, extinguendi reliqui caloris periculum affert ab ambiente frigido. Ob id etiam æſtate raris vtimur medicamentis purgantibus, præſertim ſub cane & ante canem, vel ſimilem aêris ſtatum, iiſque cholagogis potiùs & vomitu magis purgantibus, ꝙ eo bilis tunc largior magis repat. Hyeme phlegmagogis vel melancholiam vacuantibus vtimur magis, & his deiectorijs non vomitorijs.

Aph. 5. lib. 4. Aph. 4. lib. 4. Hipp. de natur. homis. Aph. 4. & 6. & 9. lib. 4.

Aliud etiam tempus, aſtrorum ortu & occaſu varium ſpectare iubent aſtrologi in vſu medicamentorum apto, quod tamen hodie Medici propè omnes negligunt, ꝙ id Galeno obſeruatum non legimus, nec obſeruandum putamus, longa experientia & ratione optima perſuaſi. Tamen recipimus ſpectandas Medico magnas in aêre fieri ſolitas mutationes circa ortum & occaſum magnorum quorundam ſiderum, de quibus multa Aëtius lib. 3. cap. 174. Alexander item lib. 4. in podagra medicamentum Trachij philoſophi dat veris initio, ſole piſces ingrediente.

Eſt præter hæc tempus obſeruandum, diei pars matutina, meridiana, veſpertina, nocturna, ante cibum, poſt cibum, vel alia quædam remedia, vel mox à cibo, vel alio remedio, vel multò pòſt. Cuius magna vis eſt in quibuſdam, quorum poſteà aliquot exempla leges.

Lib. 7. methód.

Ad tempus quoque referri poteſt affectus prior curandus, qui eſt alterius cauſa: vt ſi fluxio à capite in oculos eſt, caput primùm eſt curandnm, deinde oculorum firmitati eſt proſpiciendum, vt eorum quæ confluunt minꝰ prõptè quicquã recipiant.

Li. 11. ſimp.

Aliud prætereà tèmpus ante morbi generationem, dum præcauemus & morbo iam gigni cœpto, aut etiam genito, quando curamus: ad prȩcautionem enim minor quantitas remediorum requiritur, quàm ad curationem. Ob id theriaces fabæ Aegyptiæ quantitas ad præcautionem ſemel die ſufficit: venenato autẽ, vel alio affectu cui hæc medetur, affecto & largior & crebrior danda. Et Aeſchrion plus pulueris διὰ καρκίνων dabat iam diu morſis, minus recenter morſis. Et Galenus picrocholis, quibus quod per cutim quotidie tranſpirat, eſt acre, lauare ſemel in die & modicè cum pauco oleo dulci fricare ſufficit, cùm valent: vbi verò ſtipata cutis eſt ab adſtrigẽtibns, aut emplaſticis, aut ſiccantibus: ſic vt iam inæqualitatem caloris horridam ſentiant, vel etiam inde iam febricitent, ſoluta acceſſione bis & ter lauat, oleo ſabino pinguiter & molliter vberius fricat, pro cauſarũ magnitudine & multitudĩe.

Lib. 8. meth.

Quædam nullo diſcrimine ante cibum vel poſt cibum ſumuntur, vt catapotia ante cibum vulgò dicta, quȩ etiam poſt cibum accipi & dici poſſunt.

Lib. 4. ſanit. tuendæ

Dioſpolitici puluis cremori ptiſſanȩ, vel alijs aptis inſpſus, vel ipſum cum melle optimo & curioſè deſpumato miſtum, ſumitur ante & poſt cibum ad flatus diſcutiendos, & aluum ſoluendam, præſertim ſi nitri tantum habeat, quantum cumini, piperis & rutæ, quibus 4. ſimplicibus conſtat.

Ibidem.

Medicamentum dia trion pipereon datur ad flatus diſcutiendos, & iuuandam coctionem, non ſemel biſve quotidie, ſed etiam ſæpe: ſiquidem manè & ante cibum & poſt, etiam cubitum euntibus cochlearij pleni menſura, & eius quidem parui in paruis corporibus, maximi in maximis, in medijs ad portionem. Vbi indicationẽ quantitatis medicamenti ſumit etiam à quantitate corporis.

In fine lib. 6. ſanit. tuendæ. Lib. 4. ſanit. tuendæ.

Diacydonion datur ieiunis mediocris myſtri menſura, nec à cibo ſumptum lædit: commodè etiam datur ante cœnam poſt prandium. Detur autem duabus aut tribus horis ante cibum. *Sic* condîta electaria, pulueres, & id genus alia roborando ventriculo idonea, modò ante cibum, modò poſt ſumi iubemus.

Quæ verò ad alimenti in corpus diſtributionem vehementiorem faciunt, ea ſunt

ſumenda

ſumenda manè: ꝙ ſi per ea vacuationem eorum quæ in carne ceſſant, molimur, poſt frictionem matutinam, ante exercitationem & balneum ſumantur: quando Galenus dabat diacalaminthē in laſſitudine vlceroſa cū cocta cruditate primarū venarū.

Quæ hepar obſtructum liberant incidentia, tenuantia, tergentia, vacuantia danda ſunt eo tempore, quod inter ſurgendum à ſomno & lauandum interuenit, poſtquàm ſcilicet iam confecta ſunt, quæ ex ventre ad hepar redduntur, & temporis aliquid eorum operi ante cibum ſumendum dari non inutile fuerit. *Lib. 6. ſanit.tuēd.*

DE MODO VTENDI MEDICAMENTIS.

VTendi modus ſupereſt dicendus, cuique propè medicamento ſuus, cuique item parti ſuus propemodùm. Sumitur autem à partis natura, figura, ſitu, connexione, magnitudine, ſenſu obtuſo vel acri: affectus natura, ſitu, figura, magnitudine, duratione: ægri natura, ætate, conſuetudine, viribus: aëris temperie, medicamenti denique viribus, conſiſtentia, & cæteris priùs in compoſitionis methodo dictis. Quæ enim methodus eſt componendi propria partium medicamenta, eadem his vtendi. Ipſa nanque compoſitio veluti vſus reſpectu efficitur, dum id ſpectant, qui medicamenta conficiunt, vt ipſorum vſu ægris auxilientur. Tamen in multis partibus non opus eſt ſolùm, qua methodo remedia ſint inuenienda ſcire: ſed etiam quomodò inuentis decenter vtendum ſit: vt in affectibus capitis, aurium, oculorum, narium, oris, &c. pòſt leges, ſi priùs familiaribus exemplis prædicta breuiſſimè declarauero. *Initio lib. 4.c.ph.p.* *Lib. 6.c. ph.p.* Partibus naturâ frigidis, vt capiti, oculo, etiam ſi morbo calido laborant, actu vehementer frigida, qualia ſunt narcotica, adhibere veremur: licet ab æſtu calfactis olea etiam niue refrigerata capiti affundimus: & oculis calentibus aquam frigidiſſimam applicamus. Quia capiti rotundo & probè ſphærico affuſum oleum non cohæret, ex altò per mediocrem lanæ modum ſincipiti affunditur. In partes cauas, vt aures, nares, os, & reliqua ei connexa, vterum, meatum vrinarium, ſedem, ſinum, medicamenta impelluntur, vel attrahuntur, vel recipiūtur corpore in id figurato: in aures enim otenchyta .i. oriculario clyſtere vel ſtrigili infunduntur: in nares flatu per tubum impelluntur, vel inſpirando attrahūtur, vel turunda immittuntur. In os impoſita nunc gargarizantur, nunc per foramina palati expiratu propelluntur, nunc deuorantur, nunc paulatim deglutiuntur, nunc faucibus retenta ſenſim inſpiratu trahuntur in pulmones, nunc ore retinentur, vt ventriculum vel cerebrum roborent, vt fluxiones acres temperent, cogant, reprimant. Cauitas narium, & ſedis, & vteri, & quorundam ſinuum deorſum ſpectat, ob id vel corpus in contrariā figurā conſtituendū, vel liquidis materijs in hos meatus iniectis, bombace, turūda, peſſo eſt opus, vel alio opculo, ne materię refluāt.

In os & fauces recepta, foraminibus palati, gutturi & gulæ communia ſunt: in illa autem efflatu, in aſperam arteriam inſpiratu, in gulam deglutitione feruntur, quæ ipſi, vel ventriculo, vel hepati, vel lieni, vel tenuibus inteſtinis, vel venis meſaraicis, atque adeò toti corpori per venas & hepar coniuncto cum ventriculo ſalubria eſſe voluimus, vt in craſſa inteſtina per ſedem, in capacitatem vteri per collum vteri, in veſicā, per meatum vrinarium, in ſinibus cauernoſis & fiſtuloſis, pro cuiuſque figura, ſitu, & connexione iniectiones fiunt nunc hàc, nunc illàc.

Quæ hepati foris imponuntur linimenta, vnguēta, cataplaſmata, emplaſtra, ſint latiora, quàm lieni, quàm alteri reni: minora q̃ ventriculo, & ventri reliquo.

Quæ capiti magno epithemata cucuphæ nobis dictæ, vel emplaſtra, vel alia remedia applicantur, ſint maiora q̃ paruo: & quæ cruri circumponuntur maiora, q̃ tibiæ: & quæ ſedi imponuntur pertuſa cornua (canones buxeos vocamus) in puero minora ſint: & peſſus in recens fœta, quàm in grauida ſit maior.

Clyſter largior magno, vacuo, q̃ paruo & pleno, ſiue ab hydrope, fœtu, ſtercore, ſiue à flatibus, cibo, & alijs. Item parcior vtero & veſicæ iniectio fiat, q̃ inteſtinis, q̃ ventriculo: etiam potio immittitur, niſi recens fœta ſit mulier.

Quæ partes ſenſu tactus carent, vt glandulæ, oſſa, cartilagines omnium remediorum vim ferunt etiam cauſticã ſine dolore. Quæ ſentiunt qua parte magis ſentiũt, vt dens interior, muſculi caput & tendo, oculi cohærens tunica, os ventriculi, palma manus, & internum digitorum: hæc mitiora poſtulant remedia, & minùs mordacia, quàm ſi affectus eſt in alia ipſarum particula minùs ſentiẽte. Et qui ſunt delicati, mulieres, pueri mitiora poſtulant: ruſtici, foſſores, baiuli, nautæ, valentiora in ſimili affectu remedia ferunt, ſiue ſumenda, ſiue admouenda, facienda, educenda ſint.

Morbus calidus alia, quàm frigidus: humidus contraria q̃ ſiccus remedia poſtulat: & calidus primo receſſu alia, quàm calidus ſecundo aut tertio aut quarto: & intemperies ſola ſolis alterantibus pariter contrarijs corrigitur: quæ verò cum materia eſt, illius quoq; vacuationem ad ſui curationem indicat. Intemperies ſimplex alia quàm compoſita, & pro vario compoſitionis modo alijs atque alijs remedijs vtendum, & recentibus alia ſunt vſui, alia veteratis. Pręctereà modus eſt alius ſanãdi intemperiem, alius incommoderationem, alius vnitatis ſolutionem, & in quoque horum genere modus alius, atque alius vtendorum remediorum pro varia horum ſpecie. Aliter enim fracturam curamus, aliter vulnus, & vulnus recens aliter q̃ vetus, & ſimplex aliter quàm cauum, & ſordidum aliter quàm purum, & æquale aliter q̃ cauum, & putridum ac malignum aliter q̃ ſalubre. Intemperies ſublimis mitiora requirit remedia q̃ profunda, vlcus, aut tumor ſuperficiarius admotis remedijs idoneis cedunt. Interna etiam ſumptis ægrè vincũtur, vlcus inteſtinorum, vteri, viarum vrinalium, oris: & aliarum partium præhumidarum, & calidarum immodicè ægriùs vincuntur. Vlcus etiam rotundum haud temerè ad cicatricem peruenit, fractura in modum raphani ægriùs alligatur, ſinus ægriùs curantur, q̃ alia vlcera. Magno vulneri non ſufficiunt vt paruo partes commiſſæ & deligatura, ſed ferè ſutura aliqua opus eſt. Magnæ phlegmonæ ſi nõ ſit ſanguis miſſus, & remedia alia idonea ſint adhibita, ſuperuenit cãcrena & ſphacelos. Magnus dolor dentiũ, coli, & aliarum multarum partium vires deijcit, & ſæpe eſt lethalis. Magna febris ſeu quia eſt acutiſſima, ſeu quia actiones principes multùm proſternat, ferè eſt lethalis, & extremis exquiſitè remedijs eget. Achoribus, alopecijs, cephalalgijs, & alijs affectibus veteratis, ob id ſanatu difficilioribus valentiore opus eſt remedio. Febribus diuturnis vel alijs affectibus naturâ longis, poſt coctionem etiam clementiora remedia ſufficiunt, ob id quotidianas & hecticas initio blandè tractandas imperat Galenus, veteratas etiam ſolus aër vernus aut æſtiuus perſanat.

Lib. 1. ad Glauconem.

In delicatis tertianam exquiſitam pleniore victu curat Galenus, in alijs ſi vires valent, tenuiore: Iiſdem purgantium vim liquori delicato tranſmittimus, eum colamus, ſaccharóque & vulgari cinamomo condîmus, alijs ipſorum ſubſtantiam totam exhibemus: aſſuetos vni purgantium generi aut formæ ad vtendi modum alium trahimus. A medicamentis abhorrentibus ea iuſculis incoquimus, aut aliter alimento, vel re iucunda tegimus, ne purgari ſe cognoſcant, priuſquàm facta iam ſit vacuatio. Sic phlebotomen formidanti velatis oculis ſecamus, aut aluum largiùs deijcimus. Quibus partes infernæ laborant, purgationes ſupernas ſi faciles ijs ſunt, & conſuetę imperamus: contrà quibus aliqua ſuperiorum pars laborat, vt tabidis, cephalalgicis, deiectiones molimur non vomitus. Quibus ventriculus eſt imbecillus, adeò vt medicamentum ferre nequeat, vel ante roboramus, vel acri clyſtere vacuamus. Fluente aluo immodicè ad vrinas, ſudores, vomitus retrahimus: obſtructo hepate, liene, renibus, aut inflammato, alijs atq; alijs vtimur medicamẽtis pro cauſarum ratione. Nam ſi multum excrementum eſt, ſecta priùs vena ſi omnia conſentiunt, poſteà clementer purgamus: ſi craſſum tenuamus, ſi lentum incidimus & tergemus, potionibus, apozematis, electarijs, id genus alijs. Senes, ſpadones, & multæ mulieres, & qui alij gula ſunt anguſtiore, catapotia etiam orobi magnitudine hgrè deuorant, potionem faciliùs. Florẽtes ætate, genus omne medicamenti quauis propè forma ſumunt, niſi proprietas naturæ obſtet, aut à medica-

mentis

mentis offenſi ipſa refugiunt.

Quomodò cõſuetos labores faciliùs ferimus, etiam ſi imbecilli ſimus ac ſenes, q̃ non conſuetos: ſic & medicamenti formam nobis conſuetam faciliùs toleramus, quãuis ratione hac minùs ſit efficax, vtpote nobis iam tempore familiaris reddita, vt imbecillibus venam cubantibus Medici ſecant: ſic imbecillis mitiora & forma maximè iucunda exhibent medicamenta. In robuſtis minùs ſumus ſolliciti de viribus medicamenti & de forma.

Potiones hyeme calidas imperamus, æſtate frigidas, niſi affectus aliquis repugnet, vt ventriculi intemperies illic calida, hîc frigida. Aeſtate capillũ audenter tondemus & radimus, cùm affectus poſtulat: hyeme vix audemus, niſi vrgeat morbi magnitudo.

Catheretica in hyperſarcoſi larga adhibemus, eadem ſumma ſpecilli lata parte puluiſculo parciſſimè vlceri cicatrice tegendo inſpergimus. Valentia purgantia vſtionibus, lotionibus, trituris, aliorum miſtionibus meliora efficimus & ſalubriora, exhibemúſque cum his quæ viribus eorum obſiſtunt.

Cauſtica cùm adhibemus, vndique munimus cera, vel alio, ne vis eorum latiùs ſerpat. Galbanum medio emplaſtro imponimus, quando ad eam partem quam ipſum tanget, largiùs trahendum eſt.

Craſſiora medicamenta vt emplaſtra, quia phlegmonas ſua duritie lædunt, aliquo aptiore liquido mollimus, & liquidiora miſſis craſſioribus corpulentiora reddimus, vt diutiùs hæreant.

Quorundam ex prædictis ſcopis ad modum vtendi medicamento obſeruandis exempla aliquot ex Galeno maximè proferamus: nam omnium fuerit prolixius, & fortaſſe parum vtile.

Pilos auferimus vel nouacula, vel pſilothro à parte, cui emplaſticum medicamẽtum imponimus, & à toto corpore in picatione ad renutritionem, aut picationem inter duo lintea facimus, vel picẽ oleo aut butyro, aut ſimili min⁹ tenacẽ reddimus. [*Lib. I. c. ph. p.*]

Pueris, eunuchis, mulieribus, & cæteris cute & carne molli præditis, digerẽtia adhibe mediocria, ſi ex corpore illorum, vt ex cute capitis in alopecia diſſipandum eſt: ex talibus enim praui humores facilè diſcutiuntur. In vlceribus eorundẽ medicamenta morſu carentia vtenda ſunt: hæc enim vel ſine moleſtia omnino agent, vel nihil nocebunt. Quæ verò parem noxam commodo afferunt, non ſunt tentanda, vt quæ polypodas efficaciter purgant, ſi eos exacuunt, non ſunt adhibẽda. Multò minùs quæ plus nocent quàm proſunt, niſi noxa ſit corrigi facilis: vt noxa ex balneo frigidè per calfacientia in hecticis mox tollitur. [*Ibidem.*] [*Lib. 10. method.*]

Antidota ante deleteria parua quantitate ſemel quotidie ſufficiunt: poſt illa verò quadrupla aut quintupla, & bis quotidie ſunt ſumenda. Id quod etiam ad modum medicamenti refero, vt Galenus ſemel aut bis, aut frequentiùs cibum dare in morbo retulit, Aph. 17. lib. 1. Sic Aeſchrion morſis nuper à cane rabido dabat cochlearium magnũ pulueris vſtorũ cancrorũ, iãdiu morſis cochlearia duo quotidie. [*Lib. I. antidot.*] [*Li. II. ſimp.*]

Cùm ſingulis medicamentis validis vtimur, initio clementiora ipſa offeremus, miſtis his quæ vim eorum validam obtundunt, vt oleo, cera. cùm autem imbecillibus vtimur, vt thure, amygdalis amaris in alopecia, poſt vſum primum & ſecundum, obſerua affectum à medicamento in corpore relictum, pro cuius varietate medicamenti vires vel augebis vel mitigabis. Valentiſſima igitur non ſtatim ab initio adhibenda, ſed à mitioribus incipiendum eſt, niſi affectus ſit maximus. [*Lib. I. c. ph. p.*] [*Lib. 2. c. ph. part.*]

Quoties ſimplicia aut compoſita facultatibus contraria miſcemus, initio parũ eius quod eſt generoſius miſcendum, ſecundo & tertio vſu augẽdum, ſi ſucceſſerit: vt in diuturno capitis dolore ab intemperie calida, cum ſpiritu flatuoſo, in primo tranſgreſſu ad calida polygonium cum pauca ruta vel ſerpillo miſcendum. [*Ibidem.*]

Plethorico corpore in arthritide ſanguis primũ mittatur, mox deinde fiat purgatio. Ex ſucceſſu remedij loco affecto priùs admoti vel etiam ſumpti coniecta an eodem ſit perſeuerãdum, vel ad aliud tranſeundum conſilio Hippoc. Aph. 52. lib. 2.

Lib. 3. c. ph.p. Quæ ſunt polychreſta, id eſt, multi vſus ſeu multis ſimul partium aliquarum, vt aurium diſpoſitionibus accommoda medicamenta, neque multùm opitulãtur, neque obſunt, ſi perpetuò ipſis vtamur. Quæ verò vni tantùm diſpoſitioni conueniũt, illam optimè curant, alias interdum præterquàm ꝙ nihil iuuant, etiam exacuunt.

Lib. 4. c. ph. p. Medicamenta media omnibus partis diſpotionibus conueniunt, tamen his quæ leuiora aut valentiora requirunt, neque bonum neque malum magnum afferunt. Ob id polychreſtum. i. ad multas diſpoſitiones vtile medicamentum nullum poteſt optimum inueniri, ſed quod ſingulis eſt proprium, id melius eſt. Polychreſti autem compoſitio vtilis eſt ei, qui vnum medicamentum ad multos affectus mediocriter idoneum habere cupit. *Lib. 8. c. ph. part.*

Lib. 4. c. ph. p. initio Partibus laborantibus vt capiti, oculis topica ne adhibeas, niſi vacuato prius toto corpore per phlebotomen, purgationem. In oculis autem etiam caput prius per apophlegmatiſmos vacuandum eſt, errhina enim ad oculos trahunt. Quòd ſi emplaſtica oculis prius adhibes, vehementem excitant dolorem, dum fluentem materiam extra vaſa vacuari prohibent, ob idque tunicæ horum diſtenduntur ob copiam affluentium humorum, & nonnunquàm rumpuntur vel eroduntur. Nec ſolùm his vacuationibus oculum, vel aliam parti idoneam ad curandum reddimus, ſed etiam reuulſionibus, vt in oculo primùm ad inferiora corporis: deinde ad occiput & cutim capitis: interdũ & in his arterias incidimus tranſuerſas poſt aures. Poſt hæc genitam in tunicis oculorum diſpoſitionem curamus, quæ etiam bonum ſanguinem affluentem per venas in oculum corrumpit. Curamus autem per deſiccantia ſine morſu humorem in oculo noxium, qui quod influit, corrumpit. Aſtringentia autem nec ſiccant eiuſmodi diſpoſitionem, & mordacis ſaniei effluxum cohibent: acria verò & mordacia ſuccorum qualitatem augent: laxantia & digerentia vacuant quidem hanc ſaniem, vlcus autem cicatrice non tegunt, nec affluxum reprimunt: vt nec coquentia thus, crocus, myrrha, quanuis diſpoſitiones coquere non mediocre bonum eſt. Acida & amara rodũt, & tales diſpoſitiones exacuũt, & his magis nitroſa, ſalſa, auſtera: ſola igitur medicamenta roſionis expertia ſanant vlcus cum acri fluxione, longiore temporis ſpacio vitioſum affectæ partis humorem conſumentia: vt collyrium libianum, quod Paulo libanium dicitur, cygnus à colore albo, ex multa ceruſa Rhodiana, terra Samia, amylo. *Lib. 4. c. ph. p.*

Lib. 6. c. ph. p. Per tempora morborum varia dantur remedia, vt per initia phlegmones, & vehementes influxus auſteriora, per ſtatum dolente multũ phlegmone mitigatoria, laxantia, coquentia. Quòd ſi aliquid phlegmones reliquum dureſcens & ſolutu cõtumax euaſerit, à repellentibus ad digerentia paulatim eſt tranſeundum. Si verò habes medicamentum vnũ excellẽs, vim eius exolue miſto alio: ſi imbecillum, intende.

Lib. 5. c. ph. p. Oleum lentiſcinum recens in vaſe duplici eſt tepefaciendũ, ad ſedandũ dolorem phlegmonarum in gingiuis, tunica linguę, cute totius: quia citra moleſtiam & aſperitatem repellit, quam habent plurima auſtera, & citra roſionem diſcutit.

Lib. 1. c. ph. p. locis uarijs. Aſſidua fiat raſura in alopecia ante medicamenti impoſitionem. Raſa cutis nitro tergitur ante digerentium applicationem, poſteà cutis deraſa fricatur linteo ſubaſpero, aut folijs fici, vt per rarefactam eam ad radices imas pilorum meliùs penetrent medicamenta humorem prauum digerentia. *Ibidem.* Medicamentum in alopecia metaſyncriticum. i. ex alto euocans, admoue in aëre calido, & ſi potes in ſole æſtiuo: hyeme autem in laconico.

Lib. 2. c. ph. p. in fine Ceratũ Gal. δ'ι ἐυφορβίου in hemicrania frigida veteri, aut iſchiade frigida ante balneũ ſemel illitũ ſtatĩ affectui medetur, ſic vt æger ſanus poſt balneũ oĩno euadat.

Lib. 8. method. Capiti ab æſtu immodicè calenti (vnde febris diaria naſci ſolet) roſaceum niue refrigeratum ex alto per hapſum lanæ impingitur.

Lib. 2. c. ph. part. In dolorificis capitis diſpoſitionibus calidis aut frigidis ſed diuturnis remedia adhibẽtur idonea, emplaſtri vel cerati modo cõfecta, capiti deraſo: liquida verò eadem tonſo ad cutim, ſeu breuiſſimos habenti capillos.

Lib. 3. c. ph. p. In dolore aurium ex inflammatione vehementiſſimo, opium æquali portione ca-

ſtorij

ſtorij multò ante vſum miſcendum eſt, vt vis eius frangatur: amboque ſapa ex muſto ſunt diſſoluenda, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Si quid auribus infundendum eſt ſupinis, liquore idoneo reſoluatur in conſiſtētiam, quæ per auricularem clyſterem immitti poſſit, vt trochiſcus ex opio & caſtorio cum ſapa coactus, ſapa diſſoluatur. *Ibidē initio.* Caſtorium per ſe bene tritum cum opio in ſapa diſſoluto miſce, & fac paſtillos, quos tempore vſus ſapa reſolue ad eam conſiſtentiam, quæ per otenchyten .i. auricularium clyſterem in aures phlegmone detentas poſſit infundi, vel potiùs ſpecillum lana molliſſima inuolutum, liquore prædicto merſum in aurem dolentē blandè immiſſum eas foueat, & liquorē ſenſim demittat, &c. *Lib. 3. c. ph. p.* Quæcunque applicantur auribus & oculis, vt lac muliebre, albumina ouorum, mediocriter calfacta eſſe oportet. *Initio li. 3. c. ph. p.*

Paſtillus & collyrium diaglauciu & diacrocu ex aceto in cote medica læuigatis & calfactis auri infundendus eſt.

In vlcere aurium glaucium ex aceto infundendum: ſi verò cum fluxione ſit, aut pure paſtillus primùm Polyidæ, poſt hūc Andronis, deinde Bithinus. Cui ſimilis eſt aut etiam melior paſtillus Galeni diachartu, vt à leuioribus incipiamus.

Ad dolorem dentium remedia in aurem lateris nunc dolentis, nunc oppoſitam infundit Archigenes. Auris initio priùs tergenda, ne pinguedinem habeat, q̃ infundas medicamenta narcotica, reſerantia, coquentia, laxantia, digerentia. *Lib. 5. c. ph. p.*

Quæ auribus inſtillantur, mellis aut mellis tenuis habeant ſpiſſitudinem, ſiue ex ſapa, ſiue ex aceto, melle, vino Cretenſi, mulſo, lacte muliebri, albuminibus, ſanie expreſſa ex carne bubula parū ſuper prunas aſſata Aſclepiadi, ſucco perdicij, marrubij, conizæ, cæpæ, porri, ſpondilij infundantur. tepida autem ſunt infundenda. In nares etiam puluis continenter poteſt inſpirari polypo vel ozæne idoneus, quia perpetuo humorum affluxu eluitur, quomodò & in lippientibus oculis. *Lib. 3. c. ph. p.*

Linamenta & ſpongiæ, & alia quæ naribus ſanguine fluentibus immittuntur, lino per acum dato deliga, vt retrahi poſſit. *Ibidem.*

In quibus oculorum collyrijs aſtringentia prępollent, copioſiſſimo liquore opus eſt, pauciſſimo medicamento aſtringente, præſertim ſi id aſtringens eſt metallicū. *Lib. 4. c. ph. p.* In quibus verò collyrijs eorundem crocus, myrrha, caſtorium, thus, lycium ſuperant, craſſiore medicamento vtendum eſt.

Quæ moderatè influxus in oculum repellunt, ocularibus remedijs indita iuuant: quæ verò vehementer repellunt, dolorem augent, tunicas exaſperando magis quàm influentium impetum reprimunt. Vtiliſſima igitur lippitudinibus & alijs omnibus in oculum defluxionibus, vlceribus, puſtulis, quæ modicè aſtringunt, vt roſarum folia, flores, ſuccus, ericæ fructus, ſpica nardi, crocus, lycium, hypociſthis. Eadem medicamentis viſum acuentibus miſta contrahendo & conſtringendo oculorum ſubſtantiam iuuant.

Collyria oculorum in cotibus nonnulli terunt, ex mammis lac boni ſucci inſtillantes, vel liquorem tenuem oui, vel ſi vlcus eſt decoctum fœnigræci: id enim nonnihil terget, liquor oui nihil, lactis ſeroſi pars magis, ſed cum morſu, ob id noxia. Nam quæ vlcera replēt, tergent ſine morſu. *Lib. 3. methode.* Quæ oculis adhibentur, exactè trita eſſe oportet, & horum quædam inuerſa palpebra ſpecilli parte lata illinuntur.

Oculi inflammati foueantur decocto meliloti & fœnugræci ex ſpongia ſemel aut bis in die, ſi parum dolent: ſi multùm, ter quater, præſertim longis diebus æſtiuis. Quædam horis omnibus adhiberi poſſunt, vt xerocollyrium Galeni. *Lib. 4. c. ph. p.*

Phlegmonæ oculi albumen oui craſſum & lentum ſine morſu eſt anodynum, & diu adhæret. Si in ictero oculi manent pallidi reliquo corpore perſanato, trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multū bilioſæ ſubſtātiæ defluet. *Initio lib. 9. c. ph. p.* Quia ex naribus, gutture, gula facilè medicamenta ab humoribus per has partes deſcendentibus ex cerebro vel aliunde eluuntur, continuè ſunt applicanda collyria liquida, vel ſicca ſtomatica, vel ſtomachica, vel arteriaca, ſiue ozęnas, ſiue polypos, ſiue vlcera narium, vel etiam alios dictarum partium affectus curas.

Datis

Datis apophlegmatiſmis vel à dente trahentibus medicamentis, ore hiet æger, & deorſum ſpectet, vt poſt medicamenti vſum humor facilè defluat.

Lib. 5. c. ph.p.

Si affectus eſt in aſpera arteria, vel muſculis laryngis, vt laſſitudo motoria phlegmonodes ex vociferatione, ſiue ſumuntur cibi, vt lac, amylum, chondrũ, oua: ſiue arteriacæ & hypoglottides eiuſdem cum arteriacis facultatis, vt ex vino thereo, gummi, tragacantha, glycyrrhiza, lenta ſint & emplaſtica, vt partibus quas attigerint, hæreant, aſperitates læuigent, reliquias inflammationis coquant & perſanent: tuncque medicamẽta linguæ ſubdita dum paulatim liqueſcunt, larynx quod in eam defluit, excipiat, æger autem oborienti tuſſi reſiſtat, & ſe contineat, vt medicamenti aliquid in laryngem & arteriam defluat. Eclegmata quoque vt decoctum hyſſopi, ireos, ficuum, nucleorum pineorum ſorbemus, vt cùm inſpirato aëre etiam portio decocti in aſperam arteriam trahatur, aut id calidum quantitate parua dum faucibus continemus ſemiſupini, aliquoties inſpiramus, aut paulatim deglutimus ſaliuæ miſta.

Initio lib. 7. c. ph.p.

Stomaticis tribus modis vtendum eſt in laxata vua: primò cum aqua præſertim per initia, vel cum mulſa, vel cum chylo, & cremore ptiſſanæ. Secundo modo medicamentum ſtomaticum purum, vel digitis vuæ illinendum eſt, vel cochleari attingendum & apprimendum. Tertio vuam foràs ad linguam educẽdo, id quod maximè confert, vt abſcedat à rectitudine, quam vt plurimum ad fauces habet.

Lib. 6. c. ph.p.

In affectibus partium oris, vt inflammata aut laxata columella Aſclepiades per fiſtulam expirat, & flando expellit medicamenta in partem affectam, aut inſpirari iubet. Quod merito damnat Galenus, nam bona ipſorum portio in gulam & aſperam arteriam delabitur. Præſtat igitur ſiccis columellam ex cochleario attingere.

Si vlcera ſordida in ore puerorum tangis medicamento valente, ſpecillo lana inuoluto in medicamentum intincto tangatur pars, ita tamen figurato puero, vt non deuoret: pòſt collue decocto lentis aut roſarum mellito: vt in vlcere inteſtinorum craſſorũ clyſtere inijciũtur medicamẽta ei vlceri idonea: in vlcere ventriculi bibuntur: in vlcere tenuiũ, vtrinq; dantur: in vlcere gulæ non ſemel, nec totum ſimul ſumendum, ſed paulatim & aſſiduè. Nam ex tranſitu & contactu his vlceribus vtilitas accedit, non ex continendo & diutiùs adhærendo, vt ventriculi vlceribus: tamen craſſiora & glutinoſa ex gulæ figura & ſitu facere ea didicimus: hæc enim cibi & potus eſt tranſitus, ob id medicamentis æger, quæ hæreant, vndique quaſi concreſcãt & agglutinentur, non eluantur & defluant promptè. Craſſa autem promptè concreſcunt, lentè agglutinantur, ob id his tragacantha & gummi miſcentur.

Lib. 4. method.

Vlceribus gulæ & cæteris internis adhibentur hypociſthis, malicorium, balauſtium, cytinus, acacia, ſuccus rhus & roſarum, aſter ſamius, ſigillum lemnium, & cętera vlcus interdum ſanantia, & nullam noxam inferentia viſceribus. Dantur autem ex decocto ſummitatũ rubi, myrti, vitis, lẽtiſci, mali cydoniorũ, vel vino auſtero, ſi phlegmone abſit. quæ ſi vlceribus gulę applicas, gũmi miſce, & tragacãtham.

Ibidem.

Purgantia damus nunc potione, cùm celeriore & parciore vacuationę opus eſt, aut cùm in alios meatus facienda eſt vacuatio, vt mox in hieræ exemplo audies: nunc bolo, vt vocamus, cùm diutiùs ventriculo immorari medicamentum volumus, vt minùs ſit vomitorium quibuſdam, vel à longinquis plus attrahat: aut catapotijs, cùm diutiſſima in vẽtriculo mora opus eſt. Alia item forma alijs multis de cauſis damus, vt in compoſitis patebit, & ante hæc ac poſt, vino vel alio liquore grato os abluimus, vel aniſum conditum, vel rhodoſacchar, vel ſimile ſumimus, & illa tegimus vmbra, vaſe denſo, folijs auri, carne & cute fructuum coctorum, pane azymo: ſiphone etiam prælongo fauces attingente quidam ſic deglutiunt, vt linguam ſaporum indicem nec attingant, nec afficiant. Sic hieræ picræ drach. vna Aſclepiadi vel Galeno cum aquę cyathis quatuor ſine melle, quia ſtomachum euertit, datur tardè coquentibus, aut vomentibus, aut aliter fluente ventriculo afflictis, & cùm declinant phlegmonæ internæ, aut cùm vis mouere vrinam vel menſes cum hydromelite, aut potiùs cum vino, aut potiùs cum œnomelite. Sic enim ex ventriculo e-

ius

ius diſtributionem iuuabis & delationem ad vrinas,& quæ vtero inhærent, diſſolues & incîdes,& robur addes partibus,per quas tranſitur, & calorem partium per quas fertur,augebis:qui etiam multùm confert ad fundendum & vacuandum humores inhærentes. Ex quibus apparet magni intereſſe, quæ medicamenta cum quibus ſumantur vel admoueantur. Ob id in vſu aſteris ſtomachici liquorem diſpoſitioni conuenientem requirit Aſclepiades. Aſterem egregium in cephalalgia fronti idem illinit cum aceto:ad aurium verò dolores perdicij ſucco diluit:ad ſanguinis eruptionem, cum vino myrteo:ad ſanguinis ſcreatum,dyſenteriam,choleram,cum ſucco polygoni:ad tuſſes,cum vino Thereo aut paſſo:ad phthiſes & empyemata,cũ ſucco marrubij:ad ſerpentis ictum,cum rutæ decocto:ad menſes,cum ſucco arthemiſiæ:ad ſtranguriam & vuluæ ſtrangulatum,cum mulſo:ad arthritidas,cum decocto gentianæ

Lib.8.c. ph.part.
Ibidem.

Sic emplaſtrum diachalciteos ex contrarijs compoſitum,vt in compoſitis audies,vlceribus glutinandis & cicatrice tegendis,& phlegmonis curandis accommodum redditur,aliter atque aliter factum & liquatum. Si enim phlegmone magnum parti dolorem affert,oleum & adeps recentia ſint magis blãda & mitia: eadem vetuſta minùs dolenti & diuturnę phlegmonę conueniunt:hæcque quò diuturnior & contumacior,hoc magis vetera illa proſunt & ſola curant,modò ampliùs nihil affectæ parti affluat:ſiquid verò affluit,compoſitum diachalciteos conuenit miſta facultate præditum digerente quod influxit, & repellente quod influit : paucæ verò phlegmonæ ſunt diuturnæ,quibus nihil affluat,cùm diutinæ eſſe ſoleant ob affluentes in ipſas humores. Cùm autem phlegmonæ incipiunt,& augentur refrigerãtium & aſtringentium virtus præpolleat,emplaſtrum igitur tunc ſoluatur vino vel aceto,vel aqua,vel oleo crudo,vel Hiſpano,vel Hiſtrico,vel, ſi validius erit aſtringendum,myrteo & melino,vel dulci aliquo,vt ſit anodynum.

Phlegmonarum in artubus initio ſpongia imponitur ex aqua frigida,vel ex oxycrato:phlegmonis autem hepatis calida applicanda melinum,myrteum,maſtichinum,nardinum,lentiſcinum,abſinthites, & cataplaſma item calidum.

Lib.13. method.

Phlegmonæ irritantur à duris,qualia ſunt multa emplaſtra : niſi hæc oleo vel alio ſimili molliantur.

Ibidem.

Quanuis aſtringentia etiam ſola phlegmonas initio iuuent, id quod influit repellendo,& etiam interdum aliquid humoris in parte inflammata contenti exprimendo ad venas particulam nutrientes:tamen quod valentius aſtringit,tantum abeſt vt phlegmonas iuuet,vt etiam dolorem partibus inflammatis intendat eas velut contundendo,& ſubſtantiam earum violenter contrahendo:ſic valenter digerentia ſua acrimonia quid eroſioni ſimile in parte excitant. Quæ verò modicè digerunt,augmento phlegmonarum & ſtatui conueniunt,doloremque leniunt:moderatum igitur vtrunque eſt præſtantius quàm immoderatum. Tamen ſi dentes dolent citra gingiuarum phlegmonen, ſiue in ipſo corpore dentis ſiue neruo ſit cauſa doloris humor aut flatulentus ſpiritus,medicamentis acerrimis opus eſt,ſiue repellere,ſiue digerere cauſam doloris libet. Ob id plurima ipſorum ex aceto acerrimo parantur.

Lib.5. c. ph.p.

Ceratum Galeni refrigerans non maneat ſuper ægram partem,donec manifeſtè incaleat,ſed aſſiduè ſubinde mutandum : imponendum autem parti primò affectæ & refrigeratione egenti,vt cordi,hepati,renibus, non autem toti thoraci propter cor,nec toti ventri inferiori propter hepar vel lienem vel ventriculnm, ne partes refrigerationem non poſtulantes,tamen refrigeratæ cogant te ante tempus à refrigeratione partis primò affectæ ceſſare.

Lib.10. method.
Ibidem.

Ad ventriculi & hepatis robur abſinthiũ ponticũ oleo incoctum eſt ſalubre, niſi à calore & ſiccitate laborent.quia qualitas abſinthij amara pit,& viã aſtringẽti facit.

Lib.11.method.et cap.21.lib.5.ſimpl.

Contra morbũ,qui generoſè ex arte pugnat,terminus ei ſit, vt tutò medicetur: ei verò, qui dolorem mitigat,virium totius aut partis cuſtodia terminus eſt, cùm vtendũ eſt narcoticis,pręcipuè in calido corpore & affectu:nam in craſſis & gluti-

Li.12.met.

noſis ſuccis alieniſſima ſunt narcotica. Oleum quia tędium affert, poſt actionẽ ab eo editam tergendum, lib. 8. in diariæ à ſtipatione, curatione in bilioſo homine.

Lib. 12. method. Oleum phlegmonis oculorum vel oris non infunditur: infunditur roſaceum etiam cum aceto phlegmonis incipientibus aurium non oculorum. Contrà diamorum & ſtomatica alia oris phlegmonis incipientibus conueniunt, non aurium vel oculorum, quanquàm genere ſint ex his quæ indicantur.

Lib. 13. method.

Lib. 8. method. Fomenta & penicilli, & alia id genus ventriculo & ſtomacho abundè calentia imponantur: nam tepida ventriculi firmitudinem diſſoluunt.

Lib. 6. method. Neruis vulneratis aqua calida eſt inimiciſſima, cùm præſertim eorum ſubſtantia ex refrigerata concretaque humidiore materia ſit condita: omnis enim talis conſtitutio per ea quæ ſimul calfaciunt & humectant, reſoluitur ac putreſcit.

Lib. 8. method. Vnguenta vt nardinum ad roborandum fomento ventriculum & ſtomachum, ſoleo calfacere in vaſe duplici vtique coniecta priùs in vas maius aqua feruente: nã aliter calfactis vitiatur eorum facultas.

Lib. 9. c. ph. p. Vteri, & veſicæ vlcera ijſdẽ medicamentis ſiccantibus egentia, requirunt præterea inſtrumenta quæ intrò ea liquore aliquo ſoluta tranſmittant, vt crocum, myrrham cum ſucco plantaginis vel ſimili miſtum: ſiphonibus, aut catheteris, aut metrenchytis infundimus.

Lib. 1. c. ph. g. Vlceribus quæ ad cicatricem veniunt, multis conſequenter diebus pharmacum epuloticum immanere debet, quò meliùs & citiùs ita cicatrix ducatur. Ob id medicamentum ex aqua & oleo copioſiore & lithargyro coctum donec liquetur & alteretur, tam fit glutinoſum, vt ne à lotis quidem decidat. Vtile autem eſt epuloticum teneris corporibus, pueris, mulieribus, grandioribus, cute candida mollẽ corporis habitum teſtante præditis, ſi vlcera habent parua ſed praua, & dyſepulota ob vitioſum ipſorum ſuccum.

Lib. 2. c. ph. g. Sinibus implendis emplaſtrum diachalciteos, vel aliud idoneum oleo largo ſolutum, per cornu recta perforatum cum veſica porcina clyſteris modo infundendum. Ex roſaceo autem ſoluatur, ſi paruæ phlegmones ſuſpitio adhuc adſit: ſi paulò latius eſt foramen ſinus, clyſtere infundendum, vtendumque piulcis, id eſt, pus attrahentibus inſtrumentis, quales ſunt noſtræ clyerſtum ſyringes. Quæ enim ſunt ſubſtantia craſſiore, vt emmota, infundi ſinibus nequeunt. *Ibidem.* Contrà in ſuperficie caua vlcera craſſioribus egent medicamentis, quòd liquida ſtatim defluunt, & linamentum ſiccum relinquunt. Ob id in ijs ceratis validè tergentia miſcentur, in ſinibus oleo, vt dixi, largiore ſoluuntur.

Ibidem. In ſinibus item & fiſtulis ſplenium exſcinde, vt excernẽdo humori liber ſit exitus: hic enim mora in parte eam exedit, & vim medicamenti obtundit. Eadem cauſa cannulatas turundas, hoc eſt, pertuſas, ex ſolidiore aliqua materia penna, plumbo, argento, auro, ijſdem immittimus, vt puris emiſſarium perpetuò ſit liberum.

Lib. 13. method. Vbi vlcus erit penitus repletum & planum & æquale, nec quicquam illi cauum manebit, ipſis vlceris oris ſpecilli mucrone imponendum ſiccum epuloticum medicamentum: ſuper reliquum linamento dato, quod imbutum ſit aliquo medicamento conſiſtentia humido ex his quæ cicatricem inducunt.

Eodẽ pertinẽtia exempla perq̃ plurima poteſt ꝓferre, qui vult ex lib. 3. 4. 5. 6. methodi, vt exẽpla rectè vtendi medicamentis intẽperaturas curãtibus, & morbos partium organicarum proprios ex libris alijs methodi, & lib. comp. ph. part. & gen.

Lib. 10. c. ph. p. & alibi. Repellentibus initio chiragræ & podagræ vt aliorum affectuum à fluxione pẽdentium vtimur: iſchiadis autem initio vt pleuritidis mitigatorijs non repellentibus, quia ſanguinem ex vaſis ambientibus & muſculis in iſchion & thoracis partẽ affectam protruderent.

Ambientis temperatura rectiorem quorundam medicamentorum vſum facit, ob id priùs alopecijs medicamenta docuimus adhibenda in aêre calido, vt ſub ſole æſtiuo, vel hyeme in laconico. Item in ictero oculorum acetum in balneo naribus trahendum, & pſilothra in balneo tentanda. Quæ res magni eſt momenti, vt apertis à

tis à calore poris, humores ab eodem liquati promptè trahantur.

Emplaſtrum liquidum ex farina fœnugræci, ſinapi, manna thuris, myrobalanu pyeſmate, ſpuma nitri, oleo cedrino decocto, applicatur lieni ſcirrhoſo, quandiu id pati poteſt: deinde in balnei ſolium ducto homine faſcia in aqua ſoluitur. *Lib. 9. c. ph. p.*

Malagma ex fœnugræco, calce viua, nitro, melle impoſitum lieni ſcirrhoſo aut iſchiadi, donec mordeat, ſi tunc ductis in balneum auferatur (alioqui ægreſcerent) ſani balneo exeunt. Archigenes apud Galenum. Hærbæ iberidis (quam nonnulli lepidium vocant, alij naſturcium ſylueſtre) radicem tuſam adipe ſuillo excipe, emollitam emplaſtri modo applica iſchio ad horas tres, deinde in balneum dimitte. Eadem etiam vetuſtos capitis dolores liberat vice ſinapiſmi & thapſię. *Ibidem.*

Si in ictero oculi manent pallidi reliquo corpore perſanato, trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multum bilioſæ ſubſtantiæ defluet. *Lib. 9. c. ph. p. initio*

Medicamentum in alopecia metaſyncriticum .i. ex alto euocans, admoue in aëre calido, & ſi potes, in ſole æſtiuo: hyeme autem in laconico .i. prima domus parte, quam ſtuphas vulgò vocamus. *Lib. 1. c. ph. p.*

Ceratum Galeni dia euphorbiu in hemicrania frigida veteri, aut iſchiade frigida ante balneum ſemel illitum, ſtatim affectui medetur, ſic vt æger poſt balneum ſanus omnino euadat. *Lib. 2. c. ph. p.*

DE LIMITATIONIBVS AD RECTVM MEDICAMENTORVM ET ALIARVM CAVſarum ſalubrium vſum neceſſarijs.

Διορισμὸς Latinis diſtinctio, limitatio, determinatio eſt, definitio ac declaratio facultatis remediorum, cui affectui differentiæ, à qua cauſa, in qua natura, quo aëre idoneorum: citra quas cùm quid abſolutè pronunciat Galenus, ad naturam tẽperatam in aëre temperato referri vult: vt cùm ſcribis remedia ad achoras .i. tineam vel alios affectus, adſcribe ad quales & quantos, & quo affectuum tempore illa ſint ſalubria. Si vino quoque intus aut foris vtendum erit, ad rem mergendam vel diluendam, quale velis diſtingue. Nam multæ eius differentiæ facultatibus etiam contrariæ, quanuis interdum ex ſcopo medicamenti potes vini genus inuenire, vt auſterum, ſi aſtringendum: acre, ſi digerendum: ſic in cæteris differentibus, aut virtutes contrarias habentibus, obſerua quem ſcopum medicamenti compoſitio habeat, vt ſcripta abſolutè & ſine limitatione diſtinguas. Et in reliqs remedijs ſimiliter. *Lib. 1. c. ph. p.*

Porrò limitationes ad rectè vtendum medicamentis non mediocriter conducunt: neque ſunt recipiendi, qui medicamentorum vſus citra diſtinctiones ſcripſerunt, dicentes ad dolorem idoneum eſt hoc medicamentum, non addentes, à qua diſpoſitione & cauſa ortum dolorem intelligant. Rectiùs hi qui diſpoſitionem, doloris cauſam expoſuerunt, ratione nixi: vel etiam experientia, quæ ſigna euidenter apparentia ſequitur: qualia in oculo dolente fuerint affluens ſanguis largus, paucus: rodens, roſionis expers: rubor maior, minor. Venæ plenæ ſanguine multo, pauco, ſed vaporoſo. Phlegmones oculi tumor, maior, minor. Color eius pręter naturam varius. Lippitudo in angulis oculi craſſior, tenuior: largior, parcior, ſeu maior, minor. Dolor & doloris ſpecies ab ægro nobis declarata, tenſiuus, rodens, pulſatorius, comprimens, & contrahens, & quaſſans, & contundens.

Non manifeſtè verò apparet, an internis vel externis cranij partibus fluxio fiat, multò minùs an per venas, vel per arterias: ob id diſtinctiones ab his ſumptæ parum ſunt efficaces. Specta igitur differentias diſpoſitionum dolorem excitantium, ſecundum quas ſcribendæ ſunt tibi diſtinctiones, vt lib. 13. methodi in oculorum affectibus à Galeno ſcribuntur.

Ad frigidas & pituitoſas diſpoſitiones, ſi albæ ſint: ad melancholicas, ſi liuent, & melancholici humoris maliciam prodant: ad calidas & igneas diſpoſitiones inflammatorias quidem, ſi rubent: eryſipelatodes verò, ſi flauent: ad dolorem mediocrem,

vehementem,tendentem,grauantem,pungentem,pulſantem. Ad vlcera ſimplicia,caua, plana,ſordida,ſinuoſa,paſcētia,phagædenica,chironia,Telephia,cacoëthea, dyſepulotica, cum phlegmone, cum eryſipelate,vel ſine his.

Ad aphthas albas,nigras,depaſcentes,citra depaſtionem, depaſcere incipientes,& ob id multam ſaliuam reddentes. Ad affectum quenuis incipientem,augeſcentem,vigentem,declinantem,exiguum,ſimplicem,mitem, magnum, mediocrem,alijs complexum,malignum,putrem.

Lib.6.c. ph.p.

Initio li.2. c.ph.p.

Qui cephalalgiæ remedia citra diſtinctionem ſcripſerunt,plus noxæ quàm commodi attulerunt his,qui fidem ipſis adhibuerunt.Cephalalgia enim omnibus non accidit ob vnam corporis diſpoſitionem,ſed ob plures cauſas,quibus ſingulis propria eſt curatio.Aliæ etiam diſtinctiones ex particularum affectarum natura ſumuntur:aliquando enim extra cranium,aliquando intra, aliquando vtrobique cauſa doloris eſt,aliquando in venis,vel arterijs,vel neruis,vel membranis, vel cerebro, vel cute,vel quibuſdam horum,vel omnibus ſimul.Difficillimum igitur eſt locum affectũ in his inuenire,niſi Medicus ſit doctus,& multa ægrorũ inſpectione exercitus.

Species igitur affectus eſt explicanda,cui vtile auxilium dicimus,ſiue ea ſit morbus,ſiue morbi cauſa,ſiue ſymptoma,& in horum trium ſingulis ſpecialiſſimum eſt explicandum,vt ad febres bilioſas,melancholicas,pituitoſas, & à qua bilis alterutrius,aut pituitæ ſpecie ſint. Ad diariam à tali vel tali cauſa externa,niſi remedia ſint omnibus diariis communia,vt balneum aquæ dulcis in declinatione. Ad febres eaſdem clementes,recentes,vel malignas,veteratas. Ad phlegmones principium,augmentum,ſtatum,declinationem,in hoc vel illo corpore,in tali parte.

In infantibus,adultis,ſenibus alia atque alia vſurpanda ſunt medicamenta,vt etiam reliqua auxilia. In pueris item,mulieribus,eunuchis,& cæteris molli carne præditis:vel contrà in agricolis,foſſoribus,nautis, baiulis,& cæteris duræ carnis hominibus hoc,illud vtendum adſcribas,quod ab ætate,temperamenti ratione, & viriũ,& à corporis habitu diuerſæ ſumutur indicationes limitationibus exprimēdæ.

Lib.3. c. ph.p.

Frequenter vnica ſufficit limitatio,vt à tempore,vt ad incipientes alopecias: ſępe non ſufficit,vt butyrum benefacit parotidibus incipientibus: addendum enim eſt mitioribus,modicè dolorificis,paruum abſceſſum facientibus.His enim ſufficit butyrum,præſertim in molli corpore,vt pueri,eunuchi,mulieris,& reliquorũ molli carne præditorum:non ſufficit autem vehementioribus cum dolore magno & pulſatorio,& cum vigilijs,& cum magno abſceſſu.

Diſtinctio etiam fuerit ſufficiens,ſi dicas remedium ad capitis dolorem à tali vel tali cauſa vel affectu,& ſine febre,vel cum febre.Item ad achoras incipientes, ſine malignis corporis totius humoribus,aut ſaltem ſine his copioſis,vel ad inueteratos cum copia humorum prauorum.

Quidam ſuis medicamentis limitationes adſcripſerunt,ſed generales tantùm, aut ſi particulares,non integras,& in quibus multas adhuc requiras:vt qui ſcripſerunt remedia cum his titulis, ad aurium affectus,ad aurium dolores,ad vocem abſciſſam:& adhuc alij generaliùs,ad vocem læſam,non ſignificantes qua offenſa, & à qua diſpoſitione ſeu cauſa læſam vel abſciſſam vocem intelligant:cùm tamē quæuis cauſa, & ab ea diſpoſitio in corpore relicta,remedium flagitet ſibi proprium. Scribendũ ergo fuit ad aurium dolorē, grauē,pulſatorium,&c. à tali vel tali cauſa.

Initio lib. 8.c.ph.p.

Ad ſtomachicos Andromachi & hieræ limitatio eſt,ſed cõfuſa nimis: quia cùm ſtomachicorum ſignificatio latè pateat,non addunt ad quos ſtomachicos ſua remedia velint efficacia:ob id ea quibuſdam proſunt, quibuſdam nocent plurimùm, vt cætera indiſtinctè ſcripta.

Eſt tamen quando promptiſſimum eſt cuiuis in ſimplicium facultatibus verſato,& affectuum naturas callenti dicere vim medicamenti alicuius compoſiti,etiam ſi eam titulo non exprimat,& inuenire qualenam ex his vel illis indiſtinctè ſcriptis qui partis huius diſpoſitioni,& quali & quantæ idoneum fuerit præſidium,& quo tempore,quæ qui ignorat,maximam ſæpe noxã ex vſu indiſtinctè ſcriptorũ infert.

Quia tamen id diſcernere non omnes poſſunt, neque in omnibus poſſunt, commẽdandi maximè ſunt, qui limitationes integras medicamentis non ſolùm generales, ſed etiam particulares maximè adſcripſerũt. Inter quos primas iure meretur Herophilus perpetuò iubẽs, vt Medicus ſciat, quæ, qualis, & quãta ſit morbi cauſa, & qđ cuique potiſſimum ſit remedium, vt ſingulis congruam curationem moliatur, lib. 3. comp. ph. part. Non ſunt recipiendi, qui diminutè ſcripſerunt, multò minùs qui abſoluto ſermone ſine limitatione ſcripſerunt, vt ad vlceratam arteriam, vel aſperatam, vel vocem abſciſſam aut raucam. Multæ enim poſſunt eſſe cauſæ vocis abſciſſæ vel raucæ, vt deſtillatio vetus à capite, empyema, tabes, vociferatio multa, inſpiratus aër frigidus, potus frigidior, raucitatis ſunt cauſæ. Qualia plurima in libris Archigenis, Heræ, inuenias: & quod mireris in lib. Apollonij Herophilæi, cùm tamen Herophilus omnium maximè diſtinctiones commẽdarit: Apollonius aũteas alicubi ſequitur, eſt vbi malè negligit, vt ad auriũ dolorem cùm ſcripſiſſet remedia, ſubiecit calida, frigida, humida, ſicca, & omnibus propè ſecundis qualitatibus diuerſa, lib. 3. comp. ph. part. Debuit enim diffinire, cui aurium dolori, & à qua cauſa ſingula remedia ſua ſint vtilia. Sic enim ſcriptis indiſtinctè qui fidem adhibẽt, non mediocriter decepti ægros plærunque offendunt. Ex quibus apparet, parum probandam medicamenti compoſitionem, niſi diſpoſitio indicetur, in qua eo medicamento ſit vtendum. *Lib. 7. c. ph. part.* Sed ne fallare, omnibus citra iudicium ne credideris. Nam multa medicamẽta titulo magna promittũt, opus autem eorum interim nullum eſt, interim valde exiguum apparet, vt ad ſuffuſiones diſterendas myrrha, ſtacte, & collyriũ ex felle ſcari piſcis, inualida enim deprehẽdes. *Lib. 4. c. ph. p.* Expẽde igitur vires ſimpliciũ, & totius, & quid affectus huius, hæc illa differentia, ab hac vel alia cauſa procedẽs, in hac corporis natura, ætate, conſuetudine, in hoc aëris ſtatu pati ab hoc remedio queat: tum demum te in cõſilium adhibe, & ſi potes, peritos, an tali remedio ſint vſi, & in quo affectu, & corpore, & in quo ſucceſſu.

Sine periculo non imitamur eos, qui indiſtincta ſcribunt remedia, nam ꝓ varia cauſa ſunt mutãda, vt aurium dolori à frigore, ſtatim medentur calorifica. *Lib. 3. c. ph. p.* Eadem tamen dolorem capitis pulſatorium ab inflammatione aut acrimonia mordaci exacerbant: quãquàm ea ipſa inflammationes mediocres & non pulſantes ſanant, vt acetum miſtum roſaceo exactè & calfactum. Archiginem reprehendit lib. 5. c. ph. p. ꝙ abſinthium, hyſſopum, origanum ad ſuggillata ſcripſerit admouenda, nec addidit, coctá ne an cruda vellet adhiberi. Adhæc ꝙ voluit illa applicari aut ſeorſum, aut cum melle, aut cum aceto, aut cum aqua, perinde ac ſi hæc viribus eſſent ſimilia, aut proxima cum aqua, nec cutim nec vlcera mordeat, acetum ambo mordeat, mel ſolùm vlcera. Malè item Apollonio apud Galenum ſcribitur, lithargyros cum oleo laurino vel albo, id eſt, communi, quod malè ceu ſimile laurino adſcribitur, & à laurino ex aduerſo diſtinguitur, cùm tamẽ à laurini virtute multùm abſit. Idem malè loco lithargyri ceruſa vtitur, & mergit eam oleo myrteo, vel laurino, medicamentis multùm differentibus: nam illud repellit, aptum igitur incipientibus: hoc admodùm calidum & digerens, vtile eſt cùm humor achoras gignens infixus eſt ac firmatus, vt prædiximus.

Abſurda ſimiliter eſt ſcriptura, ſi ad aliquem affectum ſcribis cataplaſma, vel alia remedia viribus diuerſa, aut etiam contraria: vt ſi ſcribis ad affectum aliquem, fiat cataplaſma ex blito cum oleo leuigato, vel ex ſemine melanthij cum oleo ricinino: nam eidem affectui ambo conuenire non poſſunt, niſi diſtinguas, vt illud quia imbecilliter refrigerat, humectat phlegmones initio, & affectibus calidis attribuas: hoc quia calfacit, ſiccat phlegmones declinationi, & affectibus frigidis magis minùs pro vi remedij & natura partis.

Neque ſolùm ad rectum medicamentorum & aliorum remediorum vſum valẽt hæ limitationes, ſed etiam ad rectam medicamentorum compoſitionem ſunt neceſſariæ. ob id ſi rutam ſcribis, adde vtrùm ſiccam an viridem velis: illa enim q̃ hæc multò eſt calidior & acrior. Quòd ſi indiſtinctè ſcriptum legis, coniecta ex viribus

 & ſcopo

Lib. 2. c. ph. p.

& ſcopo in quem affectum potiùs vtra ſit vtenda. Sic ſerpillum acre & calidum magis quàm viride, ſic mentha. Ob id malè ſcribit Archigenes, mẽthæ viridis aut ſiccæ, & roſarum viridium aut ſiccarum, vt malè ad achoras ſcribunt quidam apud Galenum oleum roſatum, vel vrina tauri aut cameli acerrima. Illud enim minima virtute præditum repellendi incipientibus achoribus auxiliari poſſit: hęc vrina admodùm calens & digerens vtilis eſt, cùm humor achoras gignens ibi eſt infixus ac firmatus.

Limitationes in compoſitione requiri facilè oſtẽdit vinum miſcendum, cuius qualitates & tempus ſunt adſcribendę. Multùm enim intereſt, an acerbum, auſterum, acidum, dulce vel acre ſit vinum, craſſum item an tenue, & album an rubrum vel nigrum, & an oligophorum vel valẽs & vinoſum, & an recens aut vetus. quod enim calidæ naturæ & vetus digerit, acerbum & auſterum repellit. Tamen inueniuntur compoſita vt ſimplicia, quæ ſiue à tota ſubſtantia, ſiue cauſa alia ignorata ad omnes ſunt affectus efficacia, vt hepaticum admirabile Pharnacis hærbarij apud Gal. lib. 8. comp. ph. part. quanta eius promiſſa licet Galenus non reprehendat, falſa tamen mihi videntur. Cùm enim aromatum catalogo conſtet, qui calidos hepatis affectus iuuare poſſit? Galeni theriace omnes à peſtilentia ſeruat, qua ſi correpti fuerint, omnes euadunt vſu theriaces, qui fuerunt ſanabiles: ſic quę à tota ſubſtantia agere diximus. Tamen in his etiam quædam limitationis neceſſitas videtur, aut cur Aeſchrion recẽs morſis à cane rabido dabat ſemel in die cochlearium magnum pulueris δ'ιὰ καρκίνωμ, iamdiu verò morſis dabat cochlearia duo. Cur item Galenus ad præcautionem mitius remedium ſufficere ait, ad curationem largius & valẽtius, etiã ſi id tota ſua ſubſtãtia agit, vt alyſſon in morſo à cane rabido. Hæc tamen quæ tota ſua ſubſtantia ſeu ſuæ totius ſubſtãtiæ proprietate vel ſimilitudine vel qualitate, aliquem affectum profligant, hoc eſt, elementorum 4. miſtione ſimili ſi trahunt: contraria, ſi pellunt, ſed vtraque nobis nulla ratione, nullaque coniectura comprehenſibili: ſola enim experientia, vt antè docui, cognoſcitur diuina illa rerum quarundam proprietas nobis indicibilis & incomprehenſibilis.

Ex his patet, quantam vim habeat ad artis medicæ cõſtitutionem diſtinctio medicamentis ad partium affectus varios inſcriptis adhibita: contrà autem quantum noceat confuſio & indiſtincta verborũ ſeries, qualis toto propemodùm Dioſcoride, Celſo, Scribonio, Apuleio, Actuario, Simeone, Pſello, Celio, Plinio, & alijs propè infinitis, qui medicamentorum vel ſimplicium, vel etiam compoſitorum facultates deſcribere tentauerunt. Quibus carere fortaſſe æquius ac præſtantius fuerit, q̃ veſtigia ſequi, niſi quis Galeni methodis exercitus ex natura affectuum & facultate medicamenti cognita, facilè inueniat, cuius talis affectus ſpeciei, & in quo tempore, & an recenti aut veterato, & in qua parte, & in quali corporis habitu, virtute, ætate, conſuetudine, viribus, ſenſu tactus, hoc illud medicamentum tantùm, ſic ſumptum & admotum, cum his, poſt illa, ante illa eſt idoneum. Veriſſimum enim eſt, quod Galenus vſurpare conſueuit, Curatio agnitionem & pręnotionem ſequitur. Rectè nanque is ſolus curabit, qui omnium nunc dictorum vires tanquàm ipſas literas cognoſcet, & qui præuideat, quale & quãtum ab his vel ab illis remedijs effectum proficiſcetur, vt ſi moderatius eſt futurum, prohibeatur: ſi inferius quàm opus ſit, intendatur: ſi prout rei propoſitæ conuenit, ſinatur.

FINIS SECVNDI LIBRI.

DE SIMPLICIVM medicamentorum ad compositionem praeparatione, liber tertivs.

MEDICAMENTA componēdi methodo à nobis abſoluta, compoſitionis modum, exemplaq́ue varia ſed celebratiora tra demus, ſi priùs pauca quædam docuerimus, partim prædictis affinia, partim ſequuturis non vtilia ſolùm, ſed etiā neceſſaria. Ad medicamentorum ſiquidem delectum (de quo multa libro ſuperiore diximus) non minimùm pertinet ſcire ſimpliciū verorum & natiuorum ſigna, quibus à nothis & adulteratis probè ſecernantur. Adhæc cùm nomen vnum multis eſt ſimplicibus commune, quod ex his, nomine ſimpliciter pronunciato, intelligendum ſit. Poſtremò cùm ſimplex aliquod compoſitioni neceſſariū deſideratur, quodnam eius loco ſubſtituiſſe liceat.

Ad ipſum verò compoſitionis modum feliciùs obeundū neceſſaria eſt, ſimpliciū quorundam delectorum præparatio per ignem, lotionem, trituram, ſolutionem, χύλωσιν. i. vt ſic dicam, ſuccationem, muccationem ſeu muccilaginem, purgationē, & quam vocant clarificationem, quæ ad purgationem referri poteſt, vti & colatura, clarificationi neceſſaria. Cuius præparationis etiam in theriaca meminit Galenus, & alibi paſſim, præparationúmque libros à quibuſdam ſcriptos ait idem lib. 2. ſimpl. cap. 15. Præter hæc inſtrumentorum non paucorum, vt ponderū, menſurarum, vaſorúmque aliorum elegans, pura, proba ſupellex ad rectè componendum, & compoſita recondenda eſt neceſſaria. De quibus omnibus vbi dixerimus, ad rem nobis propoſitam aggrediemur.

DE DOLIS SEV ADVLTERIIS MEDICAMENT.

Medicamenta ſimplicia, præcipuè rara, & ob id precioſa adulterantur, & falſa pro veris, fictitia pro natiuis ſupponuntur, idq́ue multis modis. Nam ſimplex idem eſt interdum, ſed facultate dolo ablata: vt rha barbarum maceratione dierum quinque in aqua exanimatum, deinde ſiccatum, vel alia virtute, ſed improbiore addita, vt ſi idem rha barbarum aqua pòſt maceretur, vel deſtillata ex tithymallis, vel ſimplici quidem, ſed in quam ſuccus tithymallorum ſit diſſolutus, aut ſcammonij. Interdum ſimplex idem genere eſt non ſpecie aut loco, vt lib. 1. in cinamomo & caſia diximus: & plurima quoque docebimus titulo ſequenti. Nonnunquàm idem eſt etiam ſpecie & loco, ſed vel intempeſtiua collectione, vel improba ad repoſitionem præparatione, vel ipſa repoſitione in loco parum idoneo, vel ſeruatione diuturniore vitiatum eſt, quorum tam magna eſt copia, vt exempla deeſſe nequeant.

Eſt frequenter quando ſimplex pro ſimplice ſubijcitur, vt pro coſto radix enulę Campanæ, pro acacia ſuccus prunorum ſylueſtrium. Frequentiùs pro ſimplici multa eius ipſius ſubſtantiam, magnitudinem, figuram, qualitates denique omnes quoàd fieri poteſt mentita, ſubſtituuntur: vt pro galbano colophonia cum farina fabarū purgatarum, & quæ mox plurima leges. Frequentiſſimè ambo ſimul miſcentur, portio ſcilicet ſimplicis alicuius veri, ſed vel ligni ſui vel aliorum miſtura aucti & conſpurcati, quod in myrrha, ladano, opopanace, & alijs propè infinitis, malum

euidentiſſimum eſt. Huc pertinet, quòd verorum ſimplicium nunc puluere ficticia integuntur, ac velut incruſtantur, interdum illorum decocto vel infuſione maceràtur & imbuuntur, vt etiam qualitates ipſorum & ſubſtantiam ſimulent.

Hæc autem ſimplicium medicamentorum adulteria fieri conſueuerunt primùm & maximè ab his, qui à ſe ignoranter, animo malo, intempeſtiuè collecta in vrbes conuehunt & vendunt: deinde à mercatoribus in regiones alias transferentibus, & poſtremò ab ipſis rhopopolis ac pharmacopolis. Adeò autem callidè nõnulla hi omnes adulterant, ſicque veris aſſimulant, vt etiam exercitatiſſimis quandoque imponant: id quod ne frequenter accidat, quorundã figmẽta partim priùs diximus, in multis ſimplicibus, partim hîc dicentur. Quanquàm hæc adulteria non publicãda cenſet Gal. ne praui homines vbi ea obiter didicerint, opere ipſo vitient & corrumpant. Eadem ratione eos accuſat, qui lethalium pharmacorum deſcriptiones

Li. 1. antid. & lib. 9. ſimpl. in diphryge.

inuulgant. Tamen cùm vix regio iſta aut velit aut poſſit hęc vitiare, non raro autem ab inſtitoribus & interpolatoribus externis fallatur, è re publica Gallorum fuerit ſcire, quibus quædam falſò repræſententur, & quibus notis deprehendãtur: præſertim cùm etiam ipſe Galenus ſuam illam ſententiam interdum non ita anxiè ſeruarit, ſed quorundam ſimplicium adulteria in antidotis, & alibi paſſim leuiter attigerit: licet quorundam aut nulla aut non exacta eſt diſcretio, ſed eorum & doloſè parit: ratorum notæ confunduntur. Quædam contrà nullam adulterationem recipiunt, vt agaricum, xylobalſamum, carpobalſamum, pentaphyllum, polium, zingiber.

Lib. 1. antidot.

Cùm igitur omniũ nobis bonorũ poſt Hippocratẽ author Galenus planè intelligeret, quantam vim habeat ad rectè medendum integritas medicamentorum, vt aliarum materiarum medicarum, ſollicitus magnoperè fuit, vt medicamenta ſingula apud ſe præſtantiſſima haberet, partim ea quotannis ex omni regione ab amicis fidelibus recipiens, partim ipſe in loca ipſa profectus, vt Cyprum, Lemnum, quę vo lebat exportans, quantum ſibi in vitam reliquam ſufficeret. Vbi verò ſimplex aliquod præſtantiſſimum nactus erat, identidem explorabat totam eius naturã, ſubſtantiam, colorem, odorem, ſaporem, vires, vt experientia illa crebra verorum medicamentorum perfectam haberet cognitionem. His enim veris cum vitiato collatis, facilè ſecernebat tanquàm indice quodam germanum & natiuum à ſpurio. Vt enim rectum ſui & obliqui eſt demonſtratorium, ſic verum mendacij, ſic præſtantiſſimum medicamentum ſui & vitiatorum. Quæ via præterq̃ quòd breuiſſima eſt, (veritatis enim ſimplex oratio, & in vno quoque genere rerum quod perfectum eſt idem ſimplex: imperfecta verò ac vitiata propè infinita, vt à ſigno ad ſignum linea recta eſt vnica, infinitę autem obliquę eſſe poſſunt.) etiam eſt tutiſſima, ob id quod ſimplicis etiam vnius tantùm vitiati miſtio, totam ſæpe compoſitionem conſpurcat & vitiat, vt medicamentum vires non ſit habiturum, quas illi maiores dederunt, & quas tu fortaſſe ſæpe es expertus: quo fiet, vt ſpe tua fruſtratus triſteris & irridearis: & mirum ni etiam calumniam ſuſtineas, ægro ſcilicet per id non ſanato, quod futurum promiſeras, & fortaſſe ne adiuto quidem: eſt etiam quãdo grauiter offenſo.

ADVLTERIA SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

Auicenna 2. canone.

Acacia ſucco & carne prunorum agreſtium repræſentatur dolo parum malo, cùm vtraque viribus conueniant.

Dioſc.

Aloës craſſæ partes & impuræ lotione ſeparatæ aqua marina & croco Meſuę adulterantur: ſed croci odor dolum aperit. Alij acacia, alij gummi immiſcendo adulterant, tuncque minus eſt ad minima friabilis, & odor & ſapor eſt alius.

Ambra puluere ligni aloës, ſtyracis, ladani, ambræ largioris moſcho in aqua roſarum ſoluto. Sed hæc manuum attritu multo ceu cera molleſcit, vera non molleſcit, Platearius.

Dioſc.

Amomum planta amomide ſimili, ſed inodora, ex Armenia delata, ſeminis diſ-

ſimilitudo

ſimilitudo vitium detegit,

Aſphaltum.i.bitumen pice miſta Dioſcoridi licet adulterari non poſſe, vt neq; carpobalſamum, neque xylobalſamum ſcribit, Gal.lib.1.antid. *Serapio.*

Aerugo multis modis adulteratur Dioſcoridi: ſed hodie ſyncerior videtur, ſi adulteratam ſuſpiceris, notas ex eo repete. Aeris flos delimata æris ſcobe. *Dioſc.*

BDellium adulteratur gummi, ſed ita vitiatum minùs eſt amarum, & ſuffitu odoratum, Dioſcorid.

Balſamum.i.opobalſamum, vitiatur terebinthina pauco opobalſamo miſta, vel ſine hoc, croco orientali & ſucco foliorum citri, vel oleo nardino. De quo in opobalſamo plura leges.

Bitumen adulteratur pice, vt in Aſphalto dixi. *Dioſc.*

CAſtorium variè adulteratur: vitium autem facilè deprehendes attentus notis, quas in vero & laudatiore caſtorio diximus, in partibus animalis medicamētoſis.

Coſtus radice prædura Helenij Comagenij, ſed odor Helenij minùs vehemēs, neque caput tentans, & ſapor minùs acer quàm coſti. *Dioſcor.*

Crocus miſto crocomagmate tunſo, flore cneci, vel oleo & puluere berſilij, vt vocant, qui fricando dolum detegit: vel ſapæ ſublitu & lithargyro, vel plumbagine ad pondus augendum, vtrumque minus odore vegetum eſt: præterea hoc eſt puluerulētum. Adulterati quoque croci color & odor celeriter euaneſcunt: veri diu permanet, Gal. primo antidot. *Dioſc.*

Caſia odorata, corticibus capparis & radicis tamaricis miſtis.

Caphura, gummi iuniperi: ſed hoc eſt minus odorum & durius: illa eſt friabilis, & odore valentiore. Platearius.

Caryophylli vetuſtate exanimati vino puluerem optimorum caryophyllorum habente irrigantur, ſiccantur, foris ſolùm caryophyllos olent, & vix ad dies decem: molliores ſunt integris.

Carpobalſamum adulterari ſemine hyperici ſimili, quod Petra Paleſtinę oppido affertur, author eſt Dioſc: adulterari tamē non poſſe affirmat Gal.lib.1.antidot.

EVphorbium lacte hedino, ſarcocollæ, & glutini miſtione conſpurcatur, experientia veri eſt difficilis: nam euphorbium leui guſtu os diu accendit, ita vt omnia guſtata euphorbium reſipiant. Idem iniectum igni odorē edit faſtidiendū. Dioſ. *Dioſc.*

Ebur vſtum (quod cur ſpodium vocet vulgus non video) oſſibus canis vſtis vel albo marmore vſto: id verò grauitate ꝓditur, illud forma oſſis, & linearū deſiderio.

GAlbanum mutatur reſina, farina fabarum excorticatarum, hammoniaco, Dioſcorid. ex cuius notis ſyncerum deprehendes.

Galanga acris cypero europeo inſipido, vel ſalſo, vel biſtortæ (vt vocant) radice auſtera: ſi verò dictæ radices aceto puluerē veræ galangæ & piperis habente biduo macerentur, foris ſolùm galangam referunt. Platearius.

LAdanum ſtercore caprino & puluere nigro, id autem tractando non molleſcit, ſed in puluerem abit modo ladani vetuſtate exucti. Viribus præterea & odore ladani caret, quod ſic vitiatum eſt.

Laſer omne antequàm ſicceſcat adulteratur ſagapeno, aut fabæ lomēto, ſed maleficium deprehenditur colore, odore, ſapore, dilutione, Dioſcorid. *Dioſc.*

Licium quibuſdam amurca, ſucco abſinthij, felle tauri, ſed id à viribus ſynceri multùm receſſit. *Dioſc.*

Lemniam terrā ſic adulterant, vt nemo veram à falſa poſſit ſecernere: ſic & Lyciū Indicū, & plurima alia, vt verorū notæ à falſorū notis non exactè diſcerni poſſint. *Gal. 1. lib. antidot.*

Liguſtici ſemen adulteratur ſemine quodam ſimili, quod facilè guſtu diſcernitur, *Dioſc.*

amarum

amarum enim eſt:alij ſemen fœniculi aut ſeſeleos admiſcentes liguſticũ dolo vitiãt.

Dioſc. Lentiſcina reſina.i.maſtiche thuris & reſinæ pineæ nucis miſtura.

Symeon. MOſchus pelliculis inciſis puluere carnis columbinæ ſiccatę, ſanguine hœdino,pane aſſo. *Si* eius certum pondus pelui madenti impoſitum aliquandiu fit grauius,eſt legitimum:ſi priſtinum pondus ſeruat,ſuppoſititium.

Manna arabum ſaccharo & folliculis ſennæ.

Myrrha adulteratur gũmi macerato in aqua,in qua myrrha maduerit, Dioſc.

Dioſc. NArdus adulteratur ſtimmi,ſeu ſtibio cum aqua aut palmeo vino inſpiſſationis ponderiſque cauſa inſpirato.

Dioſc. Nardus Celtica adulteratur impoſita hærba ſimili,quæ hirculus ab odoris grauitate vocatur,ſed hærba cãdidior ſine cauliculo,minoribus folijs,radice nec amara nec odorata,vti vera nardus eſt.

OPi omnes adulterantur addito ſagapeno,antequàm inareſcant,colore, odore, ſapore dolus deprehenditur:& quia cum aqua vel ſaliua non mox ſoluuntur adulterata:adulterantur etiam furfure & farina præcipuè καυλίας .i. qui ex caule defluit,quia dilutior:ῥιζίας verò.i.qui ex radice perlucidior & purior. Quauis enim radice inciſa aut caule quod effluit craſſũ & lentũ ὀπὸς.i.liquor dicitur,lib.8.ſimpl.

Opium,ſemine lactucæ agreſtis.

Opopanax,hammoniaco aut cera,tunc in aqua ſi digitis teratur, non ſoluitur, nec lateſcit vti ſyncerum, Dioſc.

Os ex corde cerui cartilaginoſum,ſimili ex maiorum animalium corde.

Gal. 1.lib. antidot. Opobalſamum tam variè adulterant & aſtutè,vt eius adulteria etiam exercitatiſſimos fallãt.Hæc verò adulteria inuulgãda non cenſeo,ne maligni etiã vitient à nobis edocti. *Dioſc.* Vitiatur miſto vnguento terebinthino,lentiſcino,Cyprino,balanino,ſuſino,metopio,melle,vel Cypria cera liquida:ſed maleficium facilè deprehenditur.Nam verus liquor in veſtem laneam fuſus maculam non facit, & poſt lotionem notam non relinquit:cùm vitiatus inhæreat. adhæc merus,lac ſi inſtillatur coagulat,& in aqua aut lacte celerrimè liquatur,& colore lacteſcit. Alias quaſdam notas apud eundem & Simeonem ſi libet legeris potiùs,quàm apud barbaros hoc ſeculo adhuc legi ſolitos,ꝓfunda hominũ ignorãtia,& magno mortaliũ incõmodo

PIper longum fraudulenter præparatum,eſt hærba quædam flaua, quæ à Xene affertur,aſpectu quidem,non autem guſtu macropipi ſimilis: hæc autem aqua irrigata ſoluitur: natiuũ macropiper inſolubile permanet, Gal.lib.1.antidotorum. Piper longum verum ex Barbaris affertur:adulteratum verò duplex eſt, alterum, quod in Alexandria maximè conficitur:alterum hærbæ cuiuſdam germen. Quod factitium eſt,ſi per diem totum in humore maceretur, illico liquatur ac ſoluitur, lib.4.ſanit.tuend.Illud fortè ex maza ſubacta aqua,in qua diſſolutum aut maceratum ſit piper,& in formas effictas,coniecta poſt ſiccata. Vidi etiam adulteratum ex germine & velut nucamento betulæ & coryli.

Paſtilli theriaci ex radice pentaphylli.i. tormentillæ, Venetijs malè componũtur,non ex viperarum carne, Hermolaus in Coroll.Muſa.

Dioſcor. Phu radice ruſci admiſta vitiatur:ſed maleficium facilè deprehẽditur, quia hæc dura eſt,frangi contumax,& ſine vlla odoris gratia

Dioſc. Pompholyx taurino glutine,ouillo vel marino pulmone,aut groſſis vel quibuſdam alijs crematis.

Lib. 1. antidot. Pentapetalon,Pẽtaphyllon,Poliũ nihil ſimile habent in plantis,ob id non adulterãtur.

RHa Ponticum,radice centaurij magni.

Meſues Rha barbarum exanimatur maceratum aqua diebus quinque,poſteà ſiccatum

tum idem minùs in crocum tingit, intus nigricat, varietatem in fracturis amiſit, denſius eſt, aſtringit magis: ex aqua verò illa ſiccata trochiſci fiunt regibus.

ῥῆον cùm viget ac integrum eſt, valenter aſtringit, denſum eſt ac contractum tota ſubſtantia, tamen celeriter perforatur. Incolæ regionis in qua gignitur, coctione vires eius in aquam trahunt: deinde rheum ſiccatum tanquàm integrum ſit, nec coctum tranſmittunt, ſed id rarius eſt & laxius integro, nullam aut minimam aſtrictionem retinens. Quantum alijs notis rheon à rha barbaro differat, alibi diximus. *Gal. 1. lib. antidot.*

SAgapenum ſucco laſaris & galbano Dioſc. id non eliqueſcit, ſed verum vino vel aqua affuſa ſtatim diſſoluitur, Gal. lib. 1. antid.

Sarcocolla puluerizata eſt ſuſpecta aduluterij, Dioſc. à quouis puluere miſto: integra eligatur.

Styrax modis multis Dioſcoridi adulteratur, ſed dolus facilè deprehenditur notis ab eo dictis. *Dioſcor.*

Santala lignis alijs, rubrum berſilio inodoro: flauum & album ligno cedrino odoratiore linguam calfaciente.

Scammonium lacte tithymalli & ſarcocolla, vel erui farina, tunc linguam minùs valenter pungit & mordet. *Dioſc.*

Saccharum intus fœculentum aut ſpuma ſucci cannæ eius auctum, tunc in ore vaneſcit, & fractum nigricat.

TVrbith, gummi diſſoluto quibuſdam radicibus extremis illito: verum autem ſi frangitur, gummoſum eſt intus.

Tamar Indi prunis adulterati non ſplendent, humidiores ſunt, ſapore & nucleo prunorum, multùm à ſemine Tamar Indorum diuerſo.

Thus pini reſina & gummi: ſuffitum autem gummi flammam non edit, reſina aũt in fumum vaneſcit, thus ſtatim ardet: odore etiam maleficium proditur. *Dioſc.*

Thuris cortex pini aut nucis pineæ cortice horum tamen index, lignis: nam reliqui cortices ſuffiti quanquàm incenduntur, ſine odore fumant. Thuris verò cortex ardet, & odorum fumum edit. *Dioſc.*

Thuris manna adulteratur cribrata pini reſina, aut polline aut cortice thuris contuſo, ſed hæc igne deprehenduntur. *Dioſc.*

Hæc abundè fuerint ei, præſertim qui veras ſimplicium ſincerorum notas ex libro primo accuratè didicerit. Nam cùm rectum ſui & obliqui ſit index, vt initio huius docuimus, & in vno quoque rerum genere quod perfectiſſimum eſt, idem ſit ſimplex ac vnicum. Id ſi cognoueris, alia ei congeneria aut etiam arte affinia nullo negotio ſecreueris.

IAm tradamus ſimplicis alicuius nomine ſcripto abſolutè & ſine determinatione ſexus, coloris, magnitudinis, figuræ, loci, tẽporis, vel notarum probitatis aliarum, vel partis eius ſimplicis, radicum, foliorum, florum, ſeminum, & cet. quodnam ſit eligendũ: nam ꝓ varijs ſcopis varia, ſed in ſcopos efficaciora deligimus. Quam in rem te iuuabit noſtra ſimplicium per locos communes deſcriptio. Quæ enim radicibus ſolis ſunt efficaces plantæ, illarum nomine, radices veniunt, quæ folijs, floribus, fructibus, ſeminibus, cortice, ligno, liquore, ſucco, gummi, ſunt vtiles ac medicamentoſæ magis, dum plantæ nomen effertur, partem eius vſurpari ſolitam elige: quum verò pluribus ſuis partibus ad res etiã varias valent, quibus ſit opus, cõiecta ex partiũ illarũ facultate & affectus natura, & medicamẽti cõſtituẽdi forma, vt ammi, aniſum, apium, carum, cnicus, cuminum, gith, libyſticum, naſturcium, pſillium, ſeſeli, ſtaphis agria, ſemine ſunt præſtantiora, idque ſolum illarum nomine intelligendum, in alijs multis ſimiliter.

Aniſum Cretenſe lib 4. ſanit. tuend.

Hagnus. i. flos eius aut ſemen, licet folia etiam ſint vtilia.

Agaricus, albus & fœmineus.

Aloë.i.ſuccus eius:aloë Indica lib.9.ſimplicium in diphryge.

Alumen,ſcilicet ſciſſile,quia præſtantiſſimum.lib.comp.pharm.gen.primo.

Acetum,ex vino non hydromelite vel cereuiſia.

Li.6.ſimp. Ariſtilochia pro re propoſita explicanda eſt:rotunda enim cùm multum tenuare craſſum humorẽ,tergere vlcera,digerere ex vtero:longa autem cùm mitiora hæc volumus.Clematitis autem quia fragrantior in vnguentis expetitur.

Amomum, Scythicum lib.8.comp.ph.part.

Ammi Illyricum lib.9.eiuſdem Aegyptium alij laudant.

Balſamum,opobalſamum potiùs intelligendum quàm carpobalſamum aut xylobalſamum,lib.2.comp.pharm.part.

Bryonia alba quia efficacior quàm nigra.

Bugloſſum vtrunque folijs & flore efficacius,radice tamen non inutile.

Caſia vel caſſia in libris Græcorum.Caſia ſyrinx optima,& cinamomo viribus & toto habitu finitima In libris Arabum eadem lignea dicitur:altera verò fiſtula his dicta ponitur,cùm medicamentum eſt purgatorium.

Cardamomum,maius. Capparis,cortex radicis.

Gal.in ſimplicibus. Centaurium,minus in purgantibus medicamentis,in cæteris maius dictum à facultate multiplici & efficaciore.

Calaminthe,montana,quia efficacior quàm domeſtica.

Coſtus,amarus, cùm ſubamarus & valde acer ſolùm nominetur : dulcem tamen neſcio quem Arabes inuexerunt.

Cypreſſus.i.nuces eius in aſtringentibus medicamẽtis,lignũ aut folia in diureticis.

Cinamomum,optimum, de quo in ſimplicibus abundè.

Corallium,rubrum. Cuminum,Aethiopicum,lib.4.ſanit.tuend.

Daucus,agreſtis:nam ſatiuus paſtinaca eſt alimentum veriùs q̃ medicamentum.

Elleborus,niger Meſuæ,quia ſalubrior,albus Galeno,Aph.1.lib.5. Obſerua igitur,an cõpoſitio ſit Arabica aut Græca.Elleborus vterq; & heleniũ ex locis ædi-

Eruca,ſylueſtris:quia efficacior hortenſi. (tis præſtant.

Epithymum,Atticum,melancholiam ex ventriculo purgat:id in Græcis compoſitionibus vſurpandum, in Arabicis Arabicum.

Fœniculus,ſemen,ſed in collyrijs ſuccus foliorum aut radicum.

Galla,ſolida efficacior quàm perforata.

Gummi,Arabicum:id enim omnium perfectiſſimum vel Plinio authore.

Gluten,maſtiche,cæteris glutinis efficacior, vt vitrum etiam glutinet, quibuſdam intelligitur: alijs ichthiocolla,alijs taurocolla magis placet glutinis nomine.

Hyſſopus montanus hortenſi melior,vt calaminthe montana efficacior domeſtica.Hyſſopum Cilicium Dioſ.Creticũ verò Archigenes,apud Gal.lib.8.c. ph. p.

Hyoſcyamus,albus,ſeu album eius ſemen:quod tamen interdum exprimitur,frequentiùs tacetur.

Iris,radix ireos Illyricæ veteribus,nunc pharmacopolarum ignauia Florentina vſurpatur,cùm illa per Venetos facilè haberi queat.

Li.6.ſimp. Lupinus amarus:nam dulcis eſculentus eſt, vt ille amaritudine per macerationem in aqua depoſita.

Lactuca,ſemen,præterquàm in victus ratione,vbi hærba potiùs intelligitur.

Lapathum,oxylapathum efficacius rotundo.

Lithargyros,auri:tamen lithargyros chryſitis aliquoties in lib. c.ph. Gal.legitur.

Maſtiche,Chia lib.7.meth.& alibi paſſim.Aegyptiam tamen ac recentem ob id pinguiſſimam laudat lib.2.ad Glaucon.

Marrubium,album præſtantius nigro.

Mel,apum,alterum aêromeli ſeu mel aêrium & roſidum.

Margaritæ,ſolidæ meliores perforatis,niſi etiam ſint flauæ,obſcuræ,ſolidis pares.

Medulla ſi non additur cuius animalis,& valens futurum eſt medicamentum, ceruina miſcenda valentior quàm vitulina,lib.6.comp.ph.part.

Nuclei,pini,oliuæ:dactyli autem Auicennæ.

Oleum,oliuum ex oliuis expreſſum.

Opium,Thebaicum Galen.lib.7.ſimpl.& poſt eum omnes.

Petroſelinum,Macedonicum,& in hoc Aſtreoticum,& huius ſemen maximè in vſu eſt lib.8.comp.ph.part.

Pruna,ſi aluus deijcienda eſt,Damaſcena,& Hiſpana ſeu Iberica, hodie Auguſtana & Cathalaunica Italis dicta,ſunt multò præſtãtiora,vel ſi qua his ſimiliter ſunt pinguia,dulcia:ſi ad cohibendum & aſtringendum ſit medicamentum,Damaſcena immatura,vel potiùs quæ Iorana nobis dicuntur .s.Iuliani & Turonica.

Papauer,album ſemen.

Piper,album quia acrius,& linguam magis pungit quàm nigrum, à quo per aduſtionem vis exhalauit,Gal.lib.8.ſimpl.ſed album id maturum intellige . Nam album ex macropipere in racemum granatim dehiſcẽte,recens factum , minùs eſt acre, & macropiperi facultate proximum, quale apud Serapionem eſt accipiendũ.

Pix,liquida in ſuppurantibus & tergentibus:ſicca,in ſiccantibus,vnguentis epuloticis & glutinantibus,Gal.lib.7.ſimpl.

Pæonia,mas ſeu eius radix,vel ſemen,Manardus ætatis noſtræ medicus longè doctiſſimus in epiſtolis.

Polypodium,quernum vulgò vſurpatur,murale & à ſaxis prætulerim cum Narbonenſibus quibuſdam,quod frequentiſſimum,& pro querno omnes venditant , niſi ſiquando aſtrictione opus eſt:qua ratione hederam quoque quernam nonnullis expeti audio.

Quatuor emollientia,malua,althæa,viola nigra,acanthus.

Quatuor ſemina	Frigida	Maiora,melonum,cucumeris,cucurbitæ,citruli.
		Minora,lactucæ,portulacæ,intybi,cichorij.
	Calida	Maiora,cumini,carui,aniſi,fœniculi.
		Minora,apij,dauci,ameos,amomi.

Quinque radices vreticæ,apij,petroſelini,aſparagi,graminis,ruſci.

Reſinarum,primas non iniuria meruit lentiſcina .i.maſtiche: inter alias verò præfertur terebinthina,quia melior quàm colophonia, & phrycta dicta : aut illius loco ponitur larix dicta,terebinthinæ propè ſimilis,Gal.lib.1.comp. ph.gener. recentioribus verò pinea intelligitur. *Li.8.ſimp.*

Ruta,folia rutæ agreſtis,Græcis verò folia rutæ domeſticæ.Illam verò & illius ſemen, moly vel beſanum,vel beſaſa,vel cum Syris,apud quos naſcitur Hermola fe- (rè vocant. *Lib.9.c. ph.p.*

Roſa,rubra recens in purgantibus,ſicca in aſtringentibus.

Rhaphanus,ſylueſtris.

Roſmaris,folia,interdum flos,quem neſcio cur hodie vulgus ἄνθος.i.florem abſolutè appellet.

Rhus,cortex fructus ſumach dicti.

Stœchas,ſtœchados Arabicæ flos.

Styrax,calamintes:nam liquidus vulgò dictus eſt myrrha ſtacte,ſi verus ſit.

Santalum,flauum. Spica,nardi Indicæ.

Sulfur,ἄπυρον.i. ignem non expertum ſeu viuum eſt nobiliſſimum : ad quædam extinctum ceu nobis familiarius præfertur.

σχοῖνος.i.iuncus,pro ſcœnu anthos.

Tres flores cordiales,violarum,bugloſſi vtriuſque.

Thymum,Atticum aut ex æditis locis & ſiccis,lib.4.ſanit.tuendæ.

Viola,nigra ſeu purpurea, vulgò Martia & quadrageſimalis,quòd in ea tempora flos ferè incidat,& eadem recens ſi haberi poteſt:nam ſicca inefficax.

Zizipha.i.iuiubæ recentia & bene matura,aut ſaltem integra , non putria aut vetuſtate exucca,quod illis poſt ſextum menſem ferè accidit.

Sic quæ ſingula in ſingulis regionibus ſunt præſtantiſſima & laudatiſſima.

Alumen Mileſium. Agaricus Ponticus Andromach.iuniori in theriaca.

Myſi Cyprium

Lib. 6. ſanit. tuẽd. Nitrũ Berenicium

Sinon Syriacus

Lib. 9. c. ph. p. Cuminum Hiſpanũ, alibi Aethiopicum, melius Aegyptio.

Lib. 1. antidot.

Aniſum & Thymum & alia plurima Cretica, lib. 4. ſanit. tuend. in diatrion piper. & diacala.
Meon Hiſpanum & Macedonicum.
Ariſtolochia Pontica, & hac melior Cretica, lib. 10. c. ph. p.
Phu Ponticum, Caſtorium Ponticum.
Daucus Creticus, ſemine & radice bon⁹, cæteri ſolo ſemine.
In Dicearchia quę nunc vocatur Puteoli, ærugo, ceruſſa, æs, ſquama æris, & alia nonnulla. Romæ argenti ſpuma fit optima: ex Sicilia item, magna Libya & Creta quotannis multa præſtantiſſima Romam afferebantur.
De his multa libro ſecundo in delectu medicamentorum diximus, quædam dicturi quoque libro quarto in theriace.

QVID PRO QVO.

Quid .i. quod medicamentum, pro quo ſupponendum.

ANτιβαλλόμενα, hoc eſt, ſimplicia, quæ aliorum facultate ſimilium penuria ſupponi poſſunt Medici conſilio, quæ nomine Galeni circũferuntur, & à Paulo ad verbum propè citantur, Galeni non eſſe hinc liquet, quòd ſtatim ipſo initio Galenum citat. Adhæc anacardij fructus mentionem facit, qui Galeno ignoratus fuit. Poſtremò multa ſupponit abſurdiſſima, vt loco agarici, euphorbium: pro ſerpyllo, potamogitona: vice gallæ, ſordes gymnaſiorum: in locum polypodij, radix chamælęæ aut chamæleontis: pro polythrico, abſinthiũ, & alia eius generis plurima viribus diſſimilia. Tamen quæ recipienda magis ſunt, tum indidem, tum ex Galeni libris, tum etiam ex Arabibus vtcunque proferemus, vt pro

Aquâ pluuiâ, ſupponi poteſt aqua fontana pura: & ab omni miſtione ſincera, Galenus lib. primo comp. pharm. partium in diacodio.
Acacia, ſuecus & caro prunorum agreſtium, vel hypociſthis, Auic. 2. canon.
Aſaro, acori par pondus & dimidiũ. Carpeſiũ quoq; pro aſaro & cum aſaro, lib. 2. c. ph. p.
Abſinthio, cum Gal. abrotanũ: & contrà pro abrotano abſinthiũ.
Acanthij ſemine, lychnis, & contrà, ἀντιβαλλομένων author.
Acanthâ Arabica ſeu Aegyptia hærba (quæ ſucaha Serapioni dicitur) acantha leuce noſtras, eidem dicta bedegar. Alicacabo, ſemen ſolani.
Aſphalto, pix liquida, brutia. Aethiopicæ oleæ lachryma, lachrymarum acaciæ partes duæ, ſeu pro gummi elemmi, gummi Arabicum.
Acoro ad flatus & hepar ac lienẽ iuuandũ, cumini par põdus, & tertia pars ariſtolochiæ Auic.
Anchuſâ, hyacinthus. Arſenico, ſandaracha.
Amylo, ſicca farina. Amygdalis amaris, abſinthium.
Ariſtolochia quauis, vna ex tribus ariſtolochijs, quancumque habueris, Gal. lib. 3. comp. pharm. part. Adipe vulpis, vrſinus.
Adipe ceruino, anſerinus. Alumine, ſal foſſitius.
Pro Balauſtio, malicorium. Buccinis, oſtrea vſta.
Balſami liquore, myrrha ſtacte.

Pro Cinamomo, caſiæ aut amomi duplum ad odoris gratiam Gal. lib. 5. comp. ph. p. in dentifricio. Pro cinamomo, duplum optimæ caſiæ, vel cum Quinto Medico duplum vel multum carpeſij, vel certè non paucior caſia, Gal. lib. 2. 3. & 8. cõp. ph. p. & lib. 1. antid. Quidam carentes cinamomo in vicem eius ponunt æquale põdus ex ſemine cardamomi, Damocrates in Cyphi lib. 2. antidotorum Gal.

Lib. 6. ſanit. tuendæ. Li. 1. antid. Gal.

Caſia, cinamomum, Gal. lib. 2. comp. ph. part.
Caſiæ cortice, nardus indica vel malobathri folium: vel contrà, lib. 6. comp. ph. p.
Chamæmeli floribus, duplum foliorum & radicum.
Coſto hodie rariſſimo, pyrethri dimidiũ, vel baccę cedri, vel radix helenij, vel ireos.
Cimolia terra ex Cimolo vna cycladum, retrimentum ferri & molę ſimul attritorũ.
Struthio, in ſternutamentis elleborus albus.

Cardamo-

Cardamomo maiore,minus:& contrà.
Calaminthe oĩs,mentaſtrum, pulegium ſimilia ſunt facultatibus , ob id inuicem ſunt antiballomena. Pro croco,crocomagma. Cypero,iuniperus maior.
Cumino,ſemen rutæ vel agni. Clinopodio,heliotropium.
Colocynthide,ſemen ricini. Capparis radicis cortice,cortex radicis tamaracis vel ericæ. Cicutæ ſemine,coriandrum.
Pro Dictamno,elelíſphacus vel nepitha.
Doronico,dimidium ſeu duæ tertiæ caryophyllorũ,Auic. Damaſonio,eryngiũ.
Pro Elaterio,ſuccus foliorum cucumeris agreſtis.
Ebeno,lignum Gaiaci:& contrà . Nam quas vires hodie in ligno Gaiaci experimur,ebeno tribuit Galenus lib.6.ſimpl.
Eupatorio Meſuæ,abſinthij & aſari ana dimidium pondus eius,vt ambo ſimul miſta æquent pondus eupatorij Meſuæ,ab eupatorio Græcorum diuerſi.
Pro Folio,folium caryophylli,nardus Indica ſi inuenitur,caſſia.i.vulgare cinamomum,macis,Auicenna 2.canone.
Ferrum,ferrugo,ſquama ferri idem propè pollent,& pro ſe mutuò ponuntur.
Fimo palumbis,fimus columbæ. Felle ſuillo,vel perdicis,vel piſcium.
Pro Gentiana,aſari & radicis capparis ana dimidiũ. Gongilide,heliotropiũ.
Glycyrrhizæ ſucco,æquale radicis eius,Androm.in arteriace 15 apud Gal.lib.7.c.
Gnidio cocco,ſemẽ lathyridis,& cõtrà. Galbano,ſagapenum. (ph.p.
Pro Hammoniaco,propolis.
Hermodactylo,in doloribus iuncturarum folia anchuſæ & dimidium bdellij.
Hederæ gummi,gummi perſici. Hyacintho,flos Iſatidis.
Pro Iride Illyrica,helenium odoratum.
Pro Lapide aſio,lapis gagates. Pro lapide magnete,lapis Phrygius.
Lapide Phrygio, pyrites lapis vel argyrites.
Libyſtico,ſemen ſtaphilini,id eſt,paſtinacæ,præſertim agreſtis.
Lepore marino,cancer fluuiatilis. Lanariæ radice,radix veratri nigri.
Lyeio,ſuccus radicis centaurij magni,lib.7.ſimpl.alijs ſuccus baccarum periclymeni,author libelli Dynameôn , Galeno malè adſcripti.
Pro Melle,mel aërium vel ſaccharũ. Malabathro,caſia,vel nardus Indica.
Myrrha troglodytica,calamus odoratus.Myrrha,Smyrinũ,& cõtrà,Dioſ.in Smyr
Pro naſturcij ſemine,folia eius ſicca. (nio.
Nuce moſchata,par ſpica. Nardo Syriaca,iuncus odoratus.
Pro opopanace,hammoniacum,vel galbanum , vel ſagapenum , vel bdellium, lib.2.ad Glauconem in curando ſcirrho.
Ozimo caryophyllato,meliſſa in affectibus cordis.
Oleo laurino,pix liquida,licet illo inferior, vel oleum cedrinum, vel cicinum, vel vetus,vel oleum ex lucerna cum Hera,Gal.lib.1.comp.ph.part.vel coctum (ſic enim tenuius fit,& veteri ac cicino ſimile,vel ſordes lucernarum luti craſſitie.Ibidẽ.
Oleo roſato,violatum,nymphææ:amygdalinum autem loco raſacei boni , id eſt, ex multis roſis cum oleo omphacino inſulſo facti,lib.3.c.ph.part.initio.
Oleo ricinino ſeu cicino,rhaphaninum.
Opobalſamo,opocarpaſum Gal.vel myrrha ſtacte,vel liquor myrti.
Oriza,hordei farina. Oeſypo,medulla ceruina. *Lib.6.c.*
Omphacio,ſuccus rhois,vel vinum auſterum. *ph.p.*
Pro Pipere longo,albũ: ꝑ albo, nigrũ optimũ.i.grauiſſimũ:& cõtrà, 4.ſan.tuẽd.
Periclymeni fructus drachmis tribus,radicis eiuſdem drachmæ tres. lib.9. c.ph.p.
Phœnicobalanorum pinguium carnis drachmis tribus , palmulæ ſeu dactyli tres, aut ſex,Gal.lib.7.c.ph.p.in arteriace 15.Andromachi. Pſyllio,lens paluſtris.
Petroſelino Macedonio in theriaca,alterius regionis petroſelinũ,Gal.lib.1. antid.
Pro reſina phrycta,pix,aut pix brutia,Gal.lib.9.comp.ph.part.
Rubigine,ſcoria ferri. Rhaphani ſeminis drachmis decem,ſucci eiuſdem cy

athus vnus,Gal.lib.9.comp.ph.part.
Roſis,flos roſarum,vel contrà,Gal.lib.6.comp.phar.part.
Rhoë coriario,rhus obſoniorum,& contrà,Gal.lib.6.comp.ph.part.

Pro Staphide agria,pyrethrum. Spodio Græcorum, cinis ſuper fornacẽ aurariam inuentus melior q̃ ebur vſtũ,quod neſcio cur hodie Barbari ſpodium vo- (cent.
Styrace,caſtorium. Sale Indo,ſaccharum candefactum.
Sagapeno,gummi cedri,hammoniacum,reſina picea ſicca.
Spuma nitri,nitrum molle,vel aphronitrum,Gal.lib.3.comp.ph.part.
Sulfure viuo,flauum vel vſtum & purgatum.
Satyrio,ſemen erucæ,vel ſcincus:vel contrà.
Sinapi,cardamomum vel cardamum. Scammonio,ricinus.
Stibio contuſo,ſquama æris,ſtannum vſtum. Sepiæ oſſe,pumex.
Serapiade,pæoniæ radix. Scilla,bulbus.

Pro Terebinthina,larix dicta reſina,ei propemodùm ſimilis, G.lib.1.c.ph.gen.
Thapſiæ ſucco,chamæleontis nigri ſuccus,vel naſturcium,vel naſturcij aut erucæ ſeminis pondus æquale,licet illa ſint multò inferiora thapſia,Gal.lib.1.c.ph.p.
Tamaricis ſucco,ſuccus ſambuci,Gal.lib.9.comp.ph.part.

Pro Veratro albo,nigrum. Viſco querno,chamæleon niger.
Vino falerno,aliud quoduis colore fuluũ ſubſtantia tenue,vt perluceat, & ſit odorum vehementer,vt Ariuſium ex Chio,Leſbium ex Mitylene,Creſſo, Methymna & Tmolites,Gal.lib.1.comp.ph.gen.

Pro Zedoaria,ariſtolochia. Zingibere,pyrethrum.

Ἀντιβαλλόμενα,vel horum aliqua vel alia poteſt quæuis regio noua deſideratis facultate affinia facere doctorum medicorum conſilio:nam ſi Arabibus & Gręcis pro ſinapi cardamomum fortè ipſis frequentius licet ſubſtituere,quidni ꝓ cardamomo frequentiſſimum nobis ſinapi vſurpabimus? præſertim cùm vt pro cinamomo caſiam,ſic contrà pro caſia cinamomum aſſumi probauimus:idemque in alijs faciendum puto.Ob id Galenus libro 7.ſimpliciũ meliſſophyllum(inquit) marrubio facultate ſimile,ſed ipſo multò imbecillius,ob id meliſſophyllo vtitur nemo. Nam abſurdum fuerit , præſente vbique terrarum magno marrubij prouentu,vti meliſſophyllo.Si cui verò ad manum non fuerit marrubium,meliſſophyllo vti poterit,obſeruata eius præ illo imbecillitate,vt ob id quãtitas eius augeatur:hęc Galen.qua ratione pro cinamomo duplum caſiæ optimè miſcemus medicamentis , vt quantitate qualitatis imbecillitatem redimamus.

Quæ igitur apud ſingulas gentes ſunt copioſa,modò ſint facultate proxima his quæ deſiderantur:quia faciliora ſunt paratu ponantur,vt in Aſia in frigidis capitis affectibus,aut in declinatione calidorum ruſtici cedrio dicto vtuntur:eius penuria piſſelæo.i.pice & oleo miſtis liquida forma:interdum etiam cedrio & piſſelæo ſimul magis & minùs miſtis,prout vires eius intendere ſtudent: hoc autem linunt ſinciput,nares,frontem,aures,& quibuſdam plantam & ſedem,Gal.lib.2.comp.ph.p.

Sed videmur antiballomenis non egere,qui magna cura iam ſimplicia generis omnis in promptu habeamus:imò maximè egemus,cùm multa ſimplicia veteribus laudatiſſima(vt Theriaces compoſitio docebit) hodie nobis parum ſint cognita. Quæ vbi certa erunt,his vtendum potiùs quàm antiballomenis.Vt enim pluris eſt equo domini oculus quàm equiſonis induſtria:pluris agro domini veſtigium,quàm villici ſtercorizatio:pluris familiæ paterfamilias,quàm procurator : pluris prætor, conſul,rex,paſtor,quàm proprætor,proconſul,prorex,mercenarius:ſic plus tribuendum puto his,quæ maiores magno delectu & ratione optima in compoſitiones cooptauerunt,quàm quæ illorum loco coacti adoptamus.

MEdicamenta quædam tum purgantia tum non purgantia,& ſumenda,& admouenda,ad compoſitionem per ignem præparamus calfaciendo,nutriendo, liquando,coquendo,deſpumando,colando, clarificando, aſſando, vrendo, extinguendo

guendo,lauando,infundendo,deſtillando,vt ſint mitiora,vel valentiora,vel gratiora,vel ſalubriora,vel facultas vna tollatur,aut detegatur, aut noua acquiratur. Multa enim ſolùm calfiunt,vt dum calfacto piſtillo maſtichen ſiccam alutæ intendimus in epithema:dumque calfacto mortario & piſtillo gummi Arabicum & tragacantha ſiccata promptiùs in puluerem tenuiſſimum ducendo læuigantur,præſertim aêre humido:nam ſicco,qualis æſtate & gelu, præſidium illud non admodũ requirunt,niſi ſint admodùm recentia.

Nomine ignis intelligo calorifica omnia,ſolem,fimum,putrentes cortices, calorem animalis,calcis irrigatæ,& ſiqua ſunt alia præter hæc calfacientia.

Oleum,cera,pix,reſina,& ſimilia priùs calfacta abluuntur.

Calfacta promptiùs & perfectiùs miſcentur,ſed in calfaciendo ſunt certi fines, quos vltra & citra vis medicamentorũ non conſiſtit.ob id aromata miſcemus alijs ab igne depoſitis,ne ab igni ipſo vis eorum diſſoluatur,vt poſteà dicemus.

Medicas potiones hyeme calidas damus,& cùm vomitorías eſſe volumus,tepidas:cùm hydroticas, plurimùm calidas propinamus.

Semina ſaccharo incruſtanda antè calefaciendo modicè ſiccamus, vt promptius in his ſaccharum ſiccitate concreſcat & albeſcat. Caloris vis in medicamentorũ præparatione tam latè patet,vt me dies priùs ſit defecturus, quàm caloris illius exempla,ſi omnia perſequi liberet.

Nutriuntur,ſuper cineres calidos lythargyrum & molybdena, & cum oxelęo celerrimè liquantur: cum hydrelęo diutiſſima coctione opus eſt. *Li.9.ſimp. & lib.1.c. ph.g.*

Turbith lacte nutritur & myrobalani oleo,aqua,& alijs apud Meſuen. Sarcocolla lacte muliebri,vel aſinæ,vel capræ nutrita aliquandiu pòſt ſiccata,idq; aliquoties,reponitur ad vſus. Fit hæc ſimplicium quorundam nutritio & velut refectio atq; auctio interdum ſine igni,præſertim aëre calido, vt etiam vnguentum nutritum declarat.

LIQVATIO.

Liquantur calore ignis,quæ frigido concreuerunt,butyrum, oleum hybernum, adipes,medullæ,cera,reſinæ:gummi meliùs aqua ſoluuntur, & ei miſcentur, non oleo,vti ſucci lenti bdellium,hammoniacum,& ſimiles,vel aceto,vel alio: reſinæ verò oleo liquatæ eidem probè miſcentur non aquæ.

Chalcitis metallicorum celerrimè liquatur,& alumẽ omne,ſed ſciſſile molleſcit tantùm:liquatur & ſandaracha & auripigmentum. Lithargyros per ſe tardiſſimè liquatur cum ærugine vel duplo oxelęi cocta citiùs liqueſcit,quàm cum hydrelæo duplo,vel paulo plus duplo.In medio horum ſunt ærugo & miſy:ſori autẽ quia terreum magis eſt ac ſaxeum,quàm chalcitis & miſy,etiam tardiùs liquatur. *Lib.1. c. ph.g.*

DISSOLVTIO.

Crocum thus,myrrham læuigata vino diſſoluit,& medicamento propè cocto miſcet,quæ vbi modicè liquata erunt ab igni,deponit Andromachus in arteriace 16.lib.7.comp.ph.part.

Galbanum,opopanax,ſagapenum,hammoniacum ex vino vel aceto,vel alio liquore cocta diſſoluuntur.Cum ſiccis verò trita abeunt in puluerem.

Gummi ferè diſſoluuntur liquore aliquo,aut piſtillo calido,itẽ & pingues ſucci niſi ob ſiccitatem teri poſſint,vt frequenter gummi Arabicum, tragacanthi, iuniperi,thus maſculum,maſtiche,& propè reliqua vetuſtate vel igni ſiccata: recentia verò & adhuc vuida etiam calentibus digitis liqueſcunt,aut ſaltem molleſcũt. Eadẽ tundẽdo lacteſcũt, multò magis ſi piſtillo calido in mortario calido tũdantur. Gummi quia aquea eſt natura promptiùs cum aqueis miſcetur,quàm cum oleaginis:reſina contrà quia eſt oleagina,vt in ſimplicibus diximus.Multa item cõpoſita, vt conſeruæ,trochiſci,antidoti alijs miſcenda,antè liquore aliquo diſſoluuntur.

Non modò autem hæc ad compoſitionem ſunt neceſſaria,ſed particulares quædam compoſitiones ſæpe ſunt antè faciendæ,quæ in alias maiores recipiuntur: vt cyphi in mithridatiõ:paſtilli theriaci & ſcillitici & hedychroon magma in theri-

acen. Gallia moſchata, & alipta moſchata in multas Arabum cõpoſitiones: & præter hæc non pauca, quæ in ſequentibus compoſitionibus inuenies.

INFVSIO.

INfunduntur medicamenta parum trita, & macerantur liquore aliquo calente à ſole, vel igni per ſemihoram, per horas etiam plures, vt octo, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, pro medicamenti natura, & vario Medici ſcopo & neceſſitate, vt interim vis eorum tota in liquorem illum trahatur & tranſeat. Hac vtimur non modò in apozematibus & ſyrupis, ſed etiam in potionibus quotidianis purgatricibus, vt hac ratione ſint gratiores, quàm ipſa ſolidorum ſubſtantia. Citiùs etiam ſubeunt aut diſtribuuntur liquida quàm craſſa: quomodò potu quàm cibo faciliùs & iucundiùs eſt impleri. Nec ſola medicamentorũ facultas in liquorẽ tranſit, ſed eius ſubſtantiæ portio tenuior: interdũ etiam craſſioris aliquid, præſertim dum infuſum valentiùs colando exprimitur, aut per colum rarius tranſmittitur. Colandum enim ac exprimendum magis aut minùs pro ægri, & affectus, & medicamenti natura. Infuſio veteribus parum frequens eſt, quanquàm multa ſæpe in liquore aliquo ante decoctionem macerauerunt, non tamen ad purgationem, quo more nos hodie in ægrorum delicatorum & diuitum gratiam ſolemus, atque adeò alteramus ſaccharo & pſeudocinamomo adiectis, vt æger ſumpſiſſe ſe medicamentum neſciat. Eſt quando vice infuſionis iuſculo aliquo eadem nodulo ligata incoquimus. Galenus verò ſemen abietis tritum & flores populi nigræ tritos oleo dulci & tenui macerat dies 40. interdum mẽſes duos, tres, quatuor, plures, in domo calida, & ſub ſole mouet meridiano, poſteà linteo colatũ & expſſum oleũ reponit, reliqua abijcit.

Aph.11. lib.2.

Lib. 4. ſanit. tuendæ.

Infunduntur ſeu macerantur liquore aliquo medicamenta, vt eorum vires in ipſum tranſeant (vt dum agaricum, ſennam, rhabarbarum, & alia multa ſuper cineres calidos temperamus aliquandiu humore idoneo) vel vt ſimplicis facultas vehemens corrigatur, vt turbith lacte caprino recens multo maceratum & pòſt ſiccatum fit clementius, neque ventrem poſteà conturbat. Mezereon quoque & eſula aceto macerata acrimoniam effrenem deponunt. Vel vt facultas noua medicamentis acquiratur: ſic turbith ſucco cucumeris agreſtis temperatum materias à partibus remotis valentiùs attrahit & vacuat. Hermodactylus item ſcillæ, aut rhaphani ſucco, vel aceto ſcillitico infuſus à iuncturis potentiùs euocat. Agaricus etiam oxymelite maceratus fit purgãtior. Vel vt medicamentum fiat lubricum, ob id medulla colocynthidis, chylo tragacanthi promptè per ventrem totum lubricat, vt neque ventriculo, neque inteſtinis, neque veſicæ adhæſu ſuo ſit moleſta. Scãmonium quoque oleo violato vel ſimili maceratum promptè ſubit deorſum, nulla aut minima partium noxa, quas permeat. Aut igitur liquor ipſe medicamenti vires in ſe trahit, aut mutat ac frangit, vel auget pro varia cuiuſque liquoris natura: vt ſi aloë decocto aromatum mergatur, illorum vires in ſe trahet. Sed hæc fuſiùs & clariùs noſtris tabulis in canones Meſuæ expreſſimus.

Meſues in canonibus.

MVCCILAGO.

Χυλὸς. i. ſuccus ſeu ſuccago ac lentor, ac veluti muccus ac muccago fit infuſis quibuſdam ſeminibus in liquore calfacto ſole vel igni. Cuiuſmodi ſunt ſemen pſillij, ex quo fortem facere expreſſionem contra falſam Arabum opinionẽ ne dubita: ſic etiam extrahitur ex ſemine cydoniorum, maluæ, biſmaluæ, lini, fœnigræci, vrticæ. Lini ſemen in aqua coctum refrigerantem χυλὸν. i. cremorẽ lentũ, efficit. Quomodò ex radicibus maluæ, biſmaluæ, ſymphyti, periclymeni, & ſimilium: vnde emplaſtrum eſt διαχυλὸν, ſeu διὰ χυλῶν. i. de muccaginibus: diuerſum tamen ab eo quod de muccilaginibus vulgò dicitur, vt leges in emplaſtris Meſuæ. Ex quo autem liquore ſuccus ille ſit educendus, Medico conſultore opus eſt, vt in dyſenterijs cum aqua roſarum & plantaginis clyſteribus inijcitur hæc muccago. In pleuritide cum aqua tuſſilaginis aut adianti, aut hyſſopi, aut ſcabioſæ extracta illinitur, & in alijs affectibus cum liquore alio pro varijs Medici ſcopis. Ex gummi item Arabico & tragacantho infuſis materia ſic lenta educitur, vt ex cæterorũ gũmium diſſolu-

Lib. 6. ſanit. tuendæ.

diſſolutione. Inijciuntur autem prædictorum libræ vni aquæ calentis libræ tres, ſi craſſiorem vis chylon: aut 4. aut 5. ſi aquaſiorem, & nocte vna, vel horis aliquot macerantur recalfacta, & ſacculo lineo impoſita exprimuntur: baculo interdum etiam batuuntur, donec totus humor glutinoſus effluat.

χυλὸς autem etiam ſuccus ex tritis plantarum partibus expreſſus, vt lib. primo docuimus. Semperuiuum autem vtrunque, portulacam, maluam, ſymphytum, buglosſum, cotyledon, aloê, telephium, & alia permulta lentore multo prædita, vix ſuccum trita reddere, niſi inter tundendum liquorem aliquem affundas tenuem & aquoſum, non craſſum & lentum. Aut calatho impoſita, in cella vinaria herbas tuſas aliquandiu in catinum ſuppoſitum deſtillaturas colloces, aut priùs quàm exprimas, mediocriter calfacias in vaſe duplici, ſi refrigerationem obtundi times. *Lib. 6. ſanit. tuẽd.* Quòd ſi liquorem affundas, is hærbæ huius virtutem non vitiet, ſed vel augeat, vel foueat, & ſeruet. Sic polygono mari prẹſertim ex loco arido, & quãdo ſementeſcit, maioranæ, thymo, ſaluiæ, rorimarino, folijs lauri, hederæ ex locis aridioribus liquor aliquis eſt affundendus his facultate conueniens, ſi ſuccum aliquem ex huiuſmodi ſiccioribus educere libet.

CLARIFICATIO.

CLarificantur, hoc eſt, purgantur & puri fiunt, ſucci quidam per ſe, (reſidendo enim, quod terreum eſt ac fæculentum ſubſidet) quidam coctione & colatura, quidam vt decocta, alia quæ vix ſine albuminibus in ſingulas decocti libras ferè ſingulis (quanuis tria etiam ſex libris & pluribus ſufficere poſſint) purgantur, idque immiſſo vel paulò antè, vel illicò pòſt melle aut ſaccharo: alioqui & albumina vruntur, & purgatio parum bellè procedit. Quòd ſiqua apozemata aut ſyrupi, quos vocant magiſtrales, agaricum recipiunt in fiue ponendum, albuminibus non egetur. Albuminum loco etiam eſt acetum, aqua vitæ dicta, ſuccus limonum & arranciorum. In quibus enim acetum eſt, deſpumentur coquendo, & coquantur deſpumãdo, donec ſpumam emittere ceſſent: tunc enim clara ſunt quatenus eis datum eſt.

Veteribus non fuit in vſu, ſed horum loco colum panneum, nunc ſimplex, nunc duplex, interdum etiam triplex, vel rarum, vel denſum pro re varia & ſcopis diuerſis aliquo ſcilicet interuallo vt trium digitorum: anguſtiſſimum verò erat & rariſſimum ſummum, latiſſimum & denſiſſimum imum, mediocre in amborum medio fixum ſtabat: ſi quod fæcis craſſitie obſtructum non patebat, abluendum erat.

Albumina autem ouorum vel in aquam frigidam iniecta ſcopulis concutiuntùr, donec in ſpumam abeãt, quæ particulatim ſaccharo cum aqua feruefacto, vel decocto alicui inijciatur, cùm ſcilicet prior nigreſcit, aliam ſubſtituẽdo donec clareſcat, vel eadem iniecta primùm ſaccharo cum aqua coquendo, vel decocto alicui, vel ſimul miſtis ambobus (quod frequentius fit) ſcopulis ſimiliter in ſpumam agitatu multo abeunt, ſimul coquũtur, donec ſubſidat ſpuma. Dum verò id decoctũ refrixit, modicè quidem ſi decoctum mediocrem habiturum eſt conſiſtentiam, vel potiùs liquidæ proximam. Magis autem, ſi decoctum futurum eſt liquidiſſimũ, vt oxymeli, hydromeli, apozemata propè omnia colantur per pannum album laneum ſemel, & ſi non ſint clara ſatis, bis & ter.

Quæ verò decocta ſuccum habent craſſum & lentum, vt qui paulò antè ſucci lenti & craſſi ſunt dicti, & ſyrupi & ſaccharum cum aqua coctum incruſtandis ſeminibus, vel alijs bellarijs aptum, calida omnino ſunt per pannum colanda.

Aëtius & Paulus ebullitionem ad tertiæ partis conſumptionem faciebãt ante mellis miſtionẽ, ne, opinor, coctione multa mel amareſceret: id quod Galenus in oxymelite non metuit, quod tribus aqua, aceto, melle initio ſimul miſtis poſſe coqui ſcribit.

COCTIO.

COctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rariùs aſſando in calore ſicco: ſimplicia enim non modò alimenta, vt radix ari, dracontij, cæpæ, *Ariſt. ap. 3. lib. 4 meteor.* allij, porri: ſed etiam medicamenta in liquorem cui incoquuntur, vim ſuam tranſmittunt, & liquores illius virium aliquid adipiſcuntur. Ob hæc alimenta & medi-

camenta acria elixando euadunt mitiora & gratiora(niſi liquore medicamentoſo elixentur)ipſum verò decoctum vires ſimplicium ſortitum à medicis in apozema vel ſyrupum,vel fotum,vel id genus alia vſurpatur.

Quinetiam coctione fiunt antidoti,catapotia quædam,olea permulta,vnguenta,cataplaſmata,emplaſtra, & reliqua propè omnia,quæ libro ſequenti compoſita docebimus: in quorum multis non ſolùm facultates ſimplicium miſcentur,ſed ipſæ etiam ſubſtantiæ. Quid quòd ellebori radicem rhaphani radici inter cineres aſſandæ impoſitam,vt rhaphanus iſte purget mitiùs,quàm per ſe elleborus (cuius rei meminit Gal.quos medicamentis purgare oportet,& quibus,& quando) elixari dicit Meſues:& ſcammonium malo cydonio circundatum, & in eo aſſato coctum, vt ipſum etiam malum clementius purget,quàm per ſe ſcammonium. Coquimus igitur medicamenta permulta,vt eorum vires imbecillas augeamus , aliorum validas nimis minuamus,aut alienas in totum abigamus,vt quoque ex omnibus etiã facultate diuerſis & ſæpe cõtrarijs facultas vna cõcreſcat & coaleſcat. Adhæc ad cuſtodiæ diuturnitatẽ coctione lõga quædã ſiccamus,quędã etiã diu coqmus,ob deſtinatã medicamẽti formã:vt ſyrupũ diutiùs coquimus,q̃ apozema vel iulep vulgare: emplaſtrũ diuti⁹,q̃ceratũ aut malagma. Quæ medicamẽta mel liberaliùs accipiũt, coqui largiùs poſtulãt:& itẽ quæ paucũ mel accipiũt,ſi his parãtur,qui mel & dulcia cætera auerſantur. Nam eo pacto min⁹ eſt dulce,& minùs ſtomachũ eorũ qui à melle abhorrent,ſubuertit. Longo tẽpore etiã coquuntur:ob id initio decoctioni imponuntur ariſtolochia,polypodium,hermodactylus , & cæteræ radices, ſemina propè omnia,fructus,ligna(niſi ſint aromatica,aut virtute imbecilla,aut ſuperficiaria):violę eadem ratione diu coquuntur,quando vis purgatrix in centro earum poſita quæritur:rha barbarum,myrobalani omnes quando aſtringendum,acerba,auſtera,metallica omnia. Parciùs verò coquuntur,quorum virtus imbecilla, aut eſt ſuperficiaria,aut facilè ob tenuitatem diſſoluitur,aut ſubſtantia eſt parum firmiter contexta,hoc eſt,rara,vt flos violæ nigræ,ſi vis leniens quæritur,roſæ,& reliqui propè flores(excepto chamæmelo) epithymum, adiantum album, agaricus, ſemen cucumeris,cucurbitæ,melonis,citreoli,rha barbarum,myrobalani omnes, quando per hæc duo,vt roſas recentes purgandum,aperiendum,tergendum. Manna quoque & caſſia,& tamar Indi,& cætera dulcedine,vel aciditate lubrica & humiditate multa purgantia . quia vim lubricandi aut comprimendi in tamar Indis imbecillam coctio multa perdit. Aromata quoque,vt nardus,coſtus,amomum,caſia,cinamomum,iuncus odoratus,calamus aromaticus,iris,ladanum,folium malobathri,ſtyrax,bdellium,opobalſamum,xylobalſamum,non coquuntur: ſed cùm vas ab igni deponendum eſt,aut mox vbi depoſitum eſt,inijciuntur . Quod autem in diacydonio zingiber & piper poſt modicam coctionem & legitimam deſpumationem imponit,deinde percoquit ad mellis conſiſtentiam,priori loco non repugnat,quia piper non eſſe aroma colliges ex lib9.comp.ph.part. Si tamen hæc maceratione vires in aliquo liquore depoſuerint, etiam ſi priùs erant euanidæ , nunc volunt poſſe vt libet concoqui,& in liquore firmas & integras ſeruari , vt in ſyrupo de abſinthio Meſuæ.

Lib.4.ſanit.tuend.in diacalaminthe.

Meſues.

Meſues.

Lib.7.method.& 6.c.ph.p.in diamoro, et 9.eiuſdem, & 1.antid. in theriaca.

Decies deferueſcente cortina Plinio dicitur in oxymelite Dieuchis.i.rebus ipſis decies ſufferuefactis,ſeu poſt decem ebullitiones:ſic per alios numeros , vt cùm leges apud doctos,Coque donec ferueſcat ſemel.i.vna ebullitione. Coctio cuique medicamento eſt ſua pro varijs ſcopis,citra quam & vltra medicamentum eſt deterius,pro natura ſimplicium,affectuum,aëris temperatura & forma conſtituenda. Nam minùs cocta quò ſunt liquidiora,eò gratiora, ſed minùs diu ſeruari poſſunt: vt oxymel Galeni multò gratius,quàm quod officinæ ad mellis craſſitiem coquunt, vt ſcilicet diu ſeruari poſſit:cùm illud aëre calido vix dies 4.integrum ſeruari poſſit. Sed de gradibus coctionis cuique medicamento compoſito conuenienti dicetur libro quarto in ſingulis propè compoſitis.

Coctio ad dimidias nullam habet ambiguitatem, ſiue interpreteris ad dimidiæ

partis conſumptionem,ſiue donec pars dimidia ſuperſit:vtraque enim oratione res eadem ſignificatur.Sed coctio ad conſumptionem duarum partium ex tribus ſcilicet vt trium ex quatuor intelligenda eſt,qualis multa hodie fit,vt in ſyrupis audies.Coctio autem ad ſecũdas,tertias,quartas ſcilicet partes,& cæteras Galeno lib. 4.ſanit.tuendæ in oxymelite vſurpatur ad conſumptionem tertiæ vel quartę partis:vt oxymeli ſit potu iucundiſſimum,& etiam in febribus nullo caloris metu bibi poſſit:quæ dos ad mellis craſſitiem cocto pharmacopolarum oxymeliti per ſe non adeſt.Apud Plinium autem oppoſitum intelligitur:nam lib.14.cap.9. ſapæ coctio (inquit)fiat ad tertiam partem:& de eadem ſapa lib.23.cap.2.vult eius coctionem fieri,donec tertia pars ſuperſit,ſeu donec duæ partes ex tribus coquendo ſint reſolutę.Qui coctionis ſcopus ſæpe Galeno & Meſuæ exprimitur.Alibi Galenus hunc ſcopum neglexit, vt in diacodio, cuius finem coctionis eſſe vult non tertiam aut quartam,aut omnino talem aliquam aquæ partem relinqui,ſed cùm primùm capita coquendo in aqua intabuerint. In ſtomaticis & ſtomachicis,& alijs multis ſumendis ſcopum coctionis ſtatuit mellis aut ſordium craſſitiem,in multis dum manu tractatum digitos non inquinat,nec ipſis hæret.Sed hi coctionum ſcopi in ſingulis compoſitorum generibus libro ſequenti pleniùs explicantur.

Lib.7.c. ph.p.

In fine lib. 6.ſanit.tuendæ.

ASSATIO.

QVæ aſſando in vitro,ſartagine,alio vaſe,vel patella, vel prunis, vel cineribus coquũtur,non admodũ multa ſunt:neque enim raphani radix aut malũ cydonium propter ſe aſſantur tantùm, ſed multò magis vt vires illa ellebori, hoc ſcammonij coquendo trahat:aſſando verò propter ſe coquuntur Medicis. Cuminum modicè frigitur in vaſe fictili,quod coctum in camino quàm optimè ſit ad dioſpoliticum. Eryſimi ſemen toſtum valentius fit,lib.7.comp.pharm. part. Scilla aſſatur in lienoſis,lib.9.comp.ph.part.

Lib.4.ſanit.tuendæ.

Alia non pauca Medici aſſando,ſeu(vt vocant)torrefaciendo præparant diuerſis rationibus.Quædam enim vt ſiccatiora faciliùs ad læuorem terantur,vt gummi,tragacantham,hærbæ,radices,flores,vt roſę,crocus,vbi celer vſus pulueris requiritur:crocus etiã papyro impoſitus igni vel ſole ſiccatur. Sericum Arabibus torretur,vt puluis fiat.Pſillium vulgò,nuclei pini,& bdellium torrefiunt Andromacho,lib.6.comp.ph.part.Sic ſideritem & perdiciadem aſſat Galenus lib.5. comp. ph.p.in ſuo dentifricio.

Quædam vt vis eorum per ignem augeatur:vt ſcilla toſta & in ſartagine frixa maiorem aſſumit acrimoniam,humiditate largiùs abſumpta,ob id purgantior euadit.Scillam grandem luto circundatam torret Cryſermus, & corticem,ac quod in fundo duriuſculum aufert, & πυρῆνα.i.nucleum,accipit,lib.9.ph. p. in ſplenicis.

Quædam vt vis eorum minuatur,ſic cæpa,allium,ari radix ſub cineribus aſſa, minùs acria & magis veſca euadunt.Sic aſſi fructus,vt poma,caſtaneæ flatus deponunt,quomodò elixum hordeum,& alia plæraque pręter fabas,niſi ijs acria,vt cępas miſces. Eadem ratione opium & meconium ob eius narcoticam malignitatem Apollonius & alij quidam inſignes viri torruerunt:ſed quia torrendo omnis eius in ſtupefaciendo ſenſum efficacia aboletur, non toſtum Galenus mauult caſtorij caliditate obtundi,lib.3.ph.part.Sic pſillium aſſando ſiccatum minùs aluum ſubducit Arabibus,cùm ei ſolam refrigerandi facultatem Græci dederint,non etiam lubricando purgatricem,multò minùs cauſticam in medulla ipſius conditam: quæ Arabum ſomnia videntur.

Alia virtute duplici,& interdum repugnante prædita,aſſando facultatem vnam vel perdunt,vel minuunt,alteram intendunt,vt myrobalani & rha barbarũ aſſando vim purgatricem amittunt,aſtrictoriam augent:& balanus myrepſica.i.ben aſſando vomitoriam facultatem in humiditate nitroſa largiore poſitam deponit, deiectoria remanet,vel hoc valentior,ꝙ à vomitoria motu cõtrario non impeditur.

Vt rara aut virtutem imbecillam vel ſuperficiariam ſortita decoctionem longam non ſuſtinent:ſic neque longam aſſationem,quæ ex illis aſſanda veniunt, non

autem

Ariſt. ap. 3. lib. 4 meteor. autem vrenda ſunt, ne ipſorum facultas corrumpatur.

VSTIO.

QVòd ſi aſſatio fiat maior quàm cõueniat, à calore ſicco aduſtio eſt maioris tantùm ratione ab aſſatione differens: niſi hoc etiam quis ad amborum diſcrimen congerat, quòd vrendis ſimplicibus multis, vt terreis, metallicis, alia quædam miſcẽtur, quæ vel flãmas edãt, vt ſulfur, ſal petrę, mel: vel ignis vim celeriùs in vrendũ corpus deducat, vt pro ſua natura ipſum corpus alteret, hoc eſt, rarius, leuius, tenuius, purius, ſplendidius, acrius, ſiccius, calidius efficiat.

Vrendorum medicamentorum cauſæ ſunt variæ: quædam enim vruntur, quò ſicciora reddita & ſolutiora, læuigari & tenuiſſimè comminui poſſint, pili, lana ſuccida, teſta oſtreorum, buccinorum, purpurarum, vngues & cornua multorum animalium, & oſſa & coria, & alia, quæ vel ob terroſam duramque corporis conſiſtentiam & concretionem condenſatam ſunt ſortita, & partes impendio craſſas, quia ab ea vim quandam cogendi, vel ob lentorem immodicum, aut humiditatem aliquam vſui eſſe non poſſunt. Sic enim rectè vngues caprarum vſti ex aceto alopecijs illinuntur: & vngues aſini, & cranium hominis vſtum ad epilepſiam bibuntur: & oſſium aliorum cinis ad arthritidem: & cornua cerui & capræ vſta veniunt in dentifricia: & teſtæ oſtreorum in emplaſtra: pompholyx & hæmatitis in collyria. Nitrum ſi lapidoſum eſt, vri vult Gal. lib. 8. meth. vt ad frictionẽ ſit aptius.

Alia verò vruntur, vt eſſentiæ craſſitiem deponant, & tenuitatem induant, aliáſque facultates igneum calorem ſequentes. Metallica vrendo tenuiora euadũt, ſed etiam ignis commercio mordacia & rodentia: elota autem roſionem deponũt, & lenia prorſus redduntur. Arſenicum vſtum & non vſtum eſt cauſticum, ſed vſtum tenuioris eſt eſſentiæ. Gypſum vſtum tenuioris fit eſſentiæ & ſiccantius, quàm non vſtum, & fit minùs emplaſticum. Pumex vſtione tenuitatem & aliqd acrimoniæ acquirit, quam lotione deponit. Cornu cerui & capræ vſtum terget. Cinis corij veterum calceorum ſiccat vlcera. *Hæc lib. 11. ſimplicium.* Pili & lana ſuccida vruntur, vt acris, calida ſicca, tenuium partium fiat. Teſta oſtreorum & cætera terrea vruntur, non modò vt in puluerem minui poſſint, ſed etiam vt tenuioris ſint ſubſtantię, & cogendi quandam facultatem deponant, & contrariam digerentem accipiant. *Li. 6. ſimp.* Cinis radicis aſphodeli magis calfacit, ſiccat, tenuat, digerit. *Ibidem.* Abrotanum vſtũ, anethi radix, & anethum ipſum, κολοκύνθα vſta ſiccandi vim magnam acquirunt, & abrotanum etiam mordendi.

Alia vruntur, vt vis quædam noſtro ſcopo aliena in ſuperficiem trahatur, poſteà lotione ſeparetur, quo fine hæmatitem & pompholygem ſæpe vrunt, & lauant ophthalmici, & Galenus lapidem Phrygium (vt pòſt leges.)

Alia vruntur, vt colorem nouum induant ægro gratiorem: ſic ærugine vſta Galenus emplaſtra faciebat melina. i. coloris mali cydonij, quòd viridis multos terreret. *Li. 9. ſimp.* Sic ceruſſa trita vſta, rudicula ferrea mota tranſit in ſandyca, & fit rubra, vt ochra & auripigmentum: & oſſa multùm vſta albiſſima fiunt, & cornua cerui potiùs quàm capræ vſta dentes dealbant ſua ſubſtantia, non ſola vi deterſoria ſine morſu, quam vtrunque vſtum obtinet.

Alia vruntur, vt in aliam tranſeant ſpeciẽ: ſic ex viperis vſtis ſal fit theriacus: ex cinere braſſicæ aut betę, & aliorum ſapore nitroſo præditorum, fit à quibuſdam nitrum: ex calce vſta & fæce vini vſta cauterium: ex antimonio vſto, ſulfure vſto, ceruſſa vſta, chalciti vſta, oleum. Sunt qui aloẽn, acaciam, bolum Armeniam, opium, & alia quædam adurant, ſed paruo aut nullo ſucceſſu.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus: quædam enim humore pingui prædita ꝑ ſe vruntur, vt pili, lana, cornua, vngues, oſſa, coria, hirundines, & aues quædã aliæ, viperæ, & alia quædam pedeſtria. Et hæc in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda, præſertim cùm cinefacta diſperdi poſſunt: quæ verò etiam vſta manent integra, vt vngues, oſſa, cornua, hæc etiam viuis carbonibus tradi poſſunt, niſi quædam ſint addenda, quæ vim eorum mutent: tunc enim etiam in olla noua

vruntur,

vruntur: ſic viperas cum ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus vrebat ad ſalem theriacum. *Li.11.ſim.*

Alia materiam aliquam inflammabilem requirunt ſubſterni, vel aliter miſceri, adipes, reſinas, olea, ceras, mel, ſulfur, & id genus alia, vt libro ſecundo Pharmacopœæ ex Dioſcoridis libro quinto & alijs abundè explicabimus. In præſens verò ſufficere exiſtimaui, cauſas vſtionis, & modum vrendi proponere, quem vno Galeni exemplo indicare non fuerit alienum ex lib. 4. comp. ph. part. Vritur (inquit) lapis Phrygius ad oculorum ſanitatem, in minuta confractus fruſtula, magnitudine nucis auellanæ, & in ollam recentem iniectus, luto deinde extrinſecus circumlito, vbi operculum impoſueris perforatum, vel in ſolo vertice, vel (quod eſt melius) etiam pluribus alijs partibus, vt fumoſi & fuliginoſi effluxus eorum quæ vruntur, per ea foramina efferantur. Vbi iam lapis totus euaſerit ignitus, in vas purum ex olla traducto butyrum ſuperfunde recens, agitando lapidis vſti particulas. Id fac, donec extinguãtur omnes, & tunc ceſſa. Rurſus ollæ redditum vres iterum carbonibus perustis, vt nihil fumidum habeant, ſemper euentilando, vt citiùs combuſtio abſoluatur. Vbi erunt igniti, nec vlla ampliùs fuligo emergit, effuſos lapides reſtingue vino falerno, aut quodam rubro & odoro. Tertiò vre vt priùs, & vbi ignitus erit, extingue melle Attico non largo. Sic alia multa ſunt comminuenda, & ollæ imponenda, non tamen omnia toties vrenda. In quo exemplo obſerua operculum cum vaſe lutari, & ipſum eſſe foraminulentum, & carbones peruſtos, & à materia, in qua extinguitur, igni rarefactum corpus, vires quaſdam ocularias in ſeſe trahere.

LAVATIO.

Medicamentorum lauandorum ſcopi ſunt quatuor. Primus, vt partes eorũ impuræ tollantur, qua ratione hærbæ ſi puræ ſunt, etiã ſi intybus eſt, aut ſonchus: radices, multa ſemina, metallica lauantur aqua pura & fontana: nec metuas cum Meſue vim ſuperficiariam dictarum hærbarum hac lotione diſſipari, quod in roſis & floribus alijs metui poteſt: ſed hi ferè puri ſunt, neque lotionem requirunt.

Secundus, vt facultas eorum velut in profundo merſa & parum efficax ſit euidentior. In cadmia etiam non vſta, & alijs quibuſdam tergendi vim occultam lotio detegit: ſic aloë lota ventrem magis roborat. *Lib.4.c. ph.p.* *Lib.7. method.*

Tertius eſt, vt virtus medicamenti malefica, vel nobis in affectum pręſentem incommoda tollatur, & quæ expetitur, maneat: ſic vſta omnia ſi lauentur, moderatiora fiunt, & acrimoniam vſtione acquiſitam deponunt, ac minùs mordacia redduntur, ſed ignea illa natura in aquam depoſita ipſam efficiunt tenuem & calefacientem: quod verò terrenũ remanet, morſus expers vlceribus humidis fit epuloticũ. Ob id æs vſtum acre & ſubaſtringens lauari vult, vt cicatricẽ inducat in carne molli: in dura enim eſt epuloticum citra lotionem. *Li.9.ſimp.* Chalcanthum vſtum & lotum fit moderatius, lib. 4. comp. ph. part. & chalcitis, pompholyx, os ſepiæ, & id genus alia ſunt abluenda, præſertim cùm vlceri, vel oculo, vel parti alij inſigniter ſentiẽti acrimonia mordax eſt noxia. Teſta oſtreorum, buccinorum, purpurarum, vſta & lota vlcera caua & fiſtuloſa, & ob fluxionem diuturna carne implet. Ceruinum cornu vſtum lotúmque dyſenterijs ſalubre. *Li.11.ſim.* Semen vrticæ ſucco tragacanthi lauat Meſues, ne deuorando fauces & œſophagum adurat, cùm tamen non vehemẽter calfacit Galeno, neque mordicet, ſed tantùm eſſentiæ tenuitate & detergendi facultate titillet, ac ventrem ſubducat. *Li.6.ſimp.* Quòd verò partes vrtica hærba contactæ pruriant, id punctura fit aculeorum minimorum, quibus tota hæc armatur, magis, & minùs, quos non ſentias, ſi infernè ſurſum prehẽdas: ſed contrà ſentias maximè. Eodem ſucco aloên lauat, ne hæmorrhoïdas excitet, vſu multo & crebro. *Ibidem.*

Lauantur eadem ratione plurima citra vſtionem acria: acaciam lauat Galenus, vt acrimonia per lotionem depoſita ſiccet ſine morſu. Oleum quoque, picem, reſinam, ceram, & alia permulta lauat (quod pòſt audies) vt morſus & acrimonię ſint expertia. Gummi Arabicum in aqua lotum ad arteriacen vult Andromachus, lib. 7. comp. ph. part. Aloë lota minùs vacuat, magis ventrem roborat. Lacca *Lib.7.met.*

lota

lota minùs ſoluit,magis aperit obſtructiones ventriculi,hepatis,lienis. Cyanus & lapis Armenius lotione vim vomitoriam deponunt,& purgandi moleſtiam,deiectoriam retinent.

Quartus denique ſcopus abluendi medicamentum eſt , vt à liquore faculatem aliquam nouam acquirat:vt ſi ſucco tithymalli aut decocto medicamentũ aliquod lauas,eius vires in ſe transferat:ſic aloë lota decocto aromatum ſtomachicorũ ventrem potentiùs roborat.Turbith decocto agarici lotum aut infuſum valentiùs eſt purgatorium pituitæ:decoctum ſcammonij,tithimallorum,& aliorũ id genus in ſe lotis vim ſuam largitur. Aqua vel vinò albiſſimo lauantur metallica ad emplaſtra alba.Aqua lauantur,ſi affluens in vlcus humor eſt acer & mordax.Vino auſtero,ſi humor affluit largior:aceto vel aqua marina,ſi vlcera ſint tumida,& cum oris craſſis & calloſis attenuationem multam requirentibus:ſicque in reliquis eſt liquor mutandus pro affectus & partis natura,& alijs indicationibus curatorijs.Sic calida ſucco refrigerante,vt cucurbitæ,lota frigiditatem depoſita aut ſaltem diminuta caliditate induunt . Contrà verò frigida ſucco calfaciente lota,& in cæteris ad portionem:quomodò in decoctionibus diximus.

Lib.1. c. ph.3.

Lauandi autem modus is eſt Galeno,vt quæ calfacta liquātur,nec poſſunt aquæ miſceri(qualia ſunt oleum , cera, pix, reſina , & alia quædam) modicè calefiant, ac mox infundantur in vas magnum oris lati , ſemiplenum aqua puriſſima omnis qualitatis experte(quando ſcilicet medicamento nullam vim nouam addere volumus,ſed id tantùm purgare,aut facultatem eius merſam detegere,aut noxiam tollere) ſed quæ ex ſole vel igne tepeat.Tum id corpus lauādum in aqua ipſa teritur, tunditur,frangitur,ſubigitur manibus,vt vnaquæque medicamenti abluendi particula aquam tangere poſſit,& in ea ſuam acrimoniam exuere . Denique aqua hac effuſa,in ſynceram aliam vaſi infuſam recalfacta ipſa medicamenta immitte : rurſus admodùm diu contunde:mox idem tertiò,quartò,ac ſæpe deinceps faciendum, donec omnem ſuam qualitatem in aquam deponat medicamentum,ſeu donec aqua nullam ex loto medicamento qualitatem ampliùs recipiat,quam rem guſtu , colore & odore cognoſces

Li.2.ſimp. cap.15.

Oleum hac ablutione non modò mordacitatem & ſalſuginem exuit , ſed etiam fit candidius,aquea ac rufa eius ſubſtantia ſeparata ac deterſa:ipſum tamen lauando minùs verberabis,quàm ceram,picem,reſinam,ne adeò aquæ miſceatur,vt ægrè poſteà ſeparari poſſit:ſed ita verbera , vt dum quieſcere pauliſper ſiueris , innatans detrahere poſſis:non ſalſum verò & omphacinum lotione non admodùm indiget.

Quæ verò lapidoſa & dura ſunt,vt cadmia,æris ſquama,æs vſtum,ea tenuiſſimè contrita ex aqua fontana & puriſſima multùm diuque teruntur , ea aqua ſubinde effuſa,& pura in eius locum affuſa, quoàd nihil ſordium medicamenti in aqua innatet,maneatque aqua medicamenti qualitatum omnino expers . Quandiu enim aliquid eius aquæ ipſi innatabit,aut qualitatis eius quidpiam ſenſui apparebit, tam diu terendum & effundendum. Sic lithargyrum,diphryges,ceruſſam, miſy, ſori, ſtymmi,& omnes lapides,præterea calcem lauari vult Galenus lib.1. comp. ph. g. non tamen ſemp aqua , ſed etiam vino,vel aceto,vel aqua marina,vel alio liquore, cui metallica & terrea ob innatam grauitatem facilè ſubſident.Vult autem hæc toto die cum liquore illo medicamentoſo contrita per noctem in eo relinqui: poſtero die manè illum abijci,& alium mox ſuperfundi:poſteà rurſus ſimiliter teri,& ſequẽti aurora liquorem iterum effundi:idque fieri,donec morſus ſint expertia hæc metallica,& ſordes nullas in aqua relinquant,ſintque pura & perſpicua. Quòd ſi hæc æſtate ſub ſole feruenti laueris,medicamentum potentiùs ſiccabit , tenuius erit & albius. Lauandi ſcopos quidam numero definiunt,vt pompholygem & hæmatitem vtenda in collyrijs oculorum ſepties lauant ophthalmici Medici.Armenium lapidem & cyaneum etiam quinquagies Alexander Trallianus & Meſues aqua bugloſſi lauant Alia diutiùs vel parciùs lauāda pro ipſorum facultate,ſubſtantia,& Medici indicationibus.

Ibidem.

Deſtillatio

DESTILLATIO.

DEſtillatio eſt humoris alicuius à planta, animali, terreo, vi caloris facta extractio. Deſtillatio veteribus intentata, neotericis vſitatiſſima propter hominum huius ætatis mollitiem, aut nouorum morborum malignitatem, præcipuè inuenta naturæ imitatione, quæ in maiori mundo vi ſolis & aſtrorum & caloris in terra cōditi vapores ex terra, præcipuè aqua & aquoſis in mediam vſque aëris regionem educit, cuius frigiditate denſati in nebulam coguntur, aut nubem, quæ ſoluta in pluuiam, niuem, grandinem deſtillat. Eadem in homine (vt animalia quædam alia catarrhis quoque obnoxia omittā) minore mundo, ex ſpiritu, humoribus, ſolidis partibus, cibo, potu, caloris aut natiui, aut etiam aduentitij vehementia vapores tollit in cerebrum, cuius frigiditate denſati in pituitam coëunt, ſubſtantia, quantitate, odore, colore, ſapore, tam variam, quàm vaporis elati & cerebri cogentis varia eſt natura: vt omittam, quod ei ex mora in cerebro, & ſæpe ex putredine vitium accedit. Tollitur autem vapor hic maximè à partium ſubiectarum, vt hepatis, cordis, ventriculi, ſanguinis totius, calore: ex humore non minimum tamen trahitur & à capite calidiore, aut natura, aut per tegmina multa, craſſa, denſa, aromatibus farta, perque ſolis & lunæ radios præcipuè perpendiculares, aut his proximos. Collectus poſteà in cerebro hic humor, dum quantitate aut qualitate, aut vtraque ipſum moleſtat, à vi eius expultrice detruditur, nunc qua data porta in partes ſubiectas, nunc in nares, meatus purgādo cerebro à natura inſtitutos, nunc verò calore interno, vt per febres: nunc externo, vt per æſtum liquatus fluit: nunc à frigore externo compreſſus. Cùm autem dixi, ex terra & ſolidis partibus tolli vaporem, ne terrā intellige elementarem, ſicciſſimam, duriſſimam, & oſſa iam planè terrea, aut partes alias in nobis continentes ſicciſſimas, ſed terram nobis notiſſimam ex elementis 4. conflatam, & in qua humoris aliquid ineſt: partes item ſolidas nondum exuccas. Quando vapor mediæ inter aquam & aerem naturæ non tollitur, niſi ex corporibus humiditate aliqua præditis, iſque ſolùm vi caloris alicuius.

Hanc ſeparandi à re aliqua humoris rationem imitata mortalitas, humida corpori (ſic enim vocant latius vas, à quo vapor tollitur) impoſita vi caloris tenuat in vaporem, qui capitelli, vel alterius frigiditate coactus in aquam alueolo in marginem capitelli inſerto ferè excipitur, mox per naſum (ſic enim etiam vulgò vocant capitelli partem, naſo noſtro figura & vſu finitimam) in ſubiectum vas (receptorium & matellam dicunt) aliquod deſtillat: ſed aliæ ſunt & vaſorum deſtillantium & humorum ſpecies, de quibus poſteà fuſiùs.

Planta ergo aut corpore alio ad deſtillandum compoſito, pars eius quæ tenuari eſt aptior (quæ ſcilicet naturâ tenuior, leuior, rarior, liquidior, ſuperficiaria magis) illa primùm vi caloris tenuata tollitur, poſteà alia illi natura propinqua: poſtremò id quod ceu humidum rei ſubſtantificum terreas partes glutinans, pingue & oleaginum vi ignis validiore ſeparatur, integrumque attollitur: quo omnino extracto, velut cinifactum corpus & diſſolutum cernitur. Quomodò calor in nobis valentior ſpirituoſam primùm humidámque ſubſtantiam, & recentem, tum carnem, tum adipem diſſipat, deinde veterem, poſtremùm inſitum ipſum humorem abſumit ignis modo in lignis vel candelis, cineritias ac terreas faciens reliquias.

A planta igitur omni & animali ac omnibus vtriuſque partibus aqueum aliquid crudum, ac velut pituitoſum excrementoſumque primùm extrahitur, mox coctius & tenuatum magis, poſtremò oleaginum, quod etiam ex oſſibus ipſis extrahitur, non modò ex alijs partibus ſolidis, niſi quòd quædam eſſentiæ tenuioris vires propè vniuerſas remittunt primas. Quin & chymiſtæ etiam ipſa elementa ex corporibus ſimplicibus ſeſe vi ignis ſeparare affirmant. *Arnoldus de uilla noua.*

Porrò hæc omnis humorum extractio calore perficitur. Nam quæ p licium, penicillum (filtrum vocant) arenas, vas figulinum crudum, ciſſimbium. i. vas hederaceum fit humoris tranſmiſſio, deſtillatio non fuerit, niſi abuſiuè loquentibus. Calore enim propriè dicta deſtillatio perficitur, & eo vel à ſole, vel ab igni, vel à putre-

dine. Vidi & à vino in lacu feruente, & à puteis cellíſque vinarijs, ac alijs locis ſubterraneis per hyemem elatum vaporem in operculo, qualiter in olla vſuuenit, concreuiſſe in aquam, quomodò per hyemem animalium expiratio in ꝓximis corporibus in pruinam cogitur. A ſole flores magna quorundam induſtria aquam reddunt, floribus ipſis odore & gratis qualitatibus alijs proximam.

Ab igni autem.i.à flamma, quæ ex aëre, & aëreis corporibus ꝓducitur, vel à carbone ignito, qui fit ex terra vel terreis corporibus accenſis, deſtillatio fit vel nullius alterius interuentu, vel medijs aquis feruentibus, vel etiam ab his vapore, cineribus, arenis tenuibus, ſcoria læuigata.

Flamma præthereà ipſa vti & carbo non parum variat non ſolùm maioris & minoris ratione, ſed etiam lignorum vel putrium, vel graueolentium, vel beneolentium, & integrorum vel viridium, vel ſiccorum. Adde quòd clibani magnitudo, & figura, & connexio magnā vim habet caloris mutandi. Præter hæc carbo ex ſuffocatis & ſemiuſtis lignis graueolentiam & qualitatem quandam alienam rebus deſtillandis, vt coquendis & aliter præparandis imprimit: quomodò qui accenditur in panibus corticeis, quos coriarij confingunt, & qui ex carbone terræ, & qui ex ceſpitibus, & qui ex ſiccatis ſtercoribus etiam bubulis. Sint igitur carbones omnino accenſi & ſemiuſti, vt ex eis malignitas antè expirauerit, quàm his res deſtillanda committatur, præſertim ſi in corpus eſt recipienda. nam admouendorum ratio minor habenda eſt. Præthereà aquæ feruentes, aut ab his vapor mitiùs agunt in rem deſtillandam, quàm vel ignis ipſe per ſe, vel etiam per media alia ſicca prædicta. Ob id vt Galenus in diplomate.i.vaſe duplici (balneum Mariæ vocant cum chymiſtis pharmacopolæ) liquat, calfacit, coquit ea, quorum vires ignis violentia diſſipari non vult: ſic quæ mitia integriora volumus, in aquis feruentibus impoſita deſtillamus, vel earum vapore. Quæ quamuis minùs duratura putantur, ſunt tamen minùs à ſua natura mutata. quam rem odor priſtinus declarat. Fornacem huius generis habeas, cui vas æneum grande ſuperponitur aqua plenum: ei verò vaſi æneo vaſcula in arcum ſuperponantur quàm plurima poſſunt, in quorum fundo res deſtillanda inſit. Alij aliter fornacem velut in arcem ſcilicet extruunt, & eius lateribus vaſa inſerunt terrea, longa, fundo latiore res deſtillandas continente intrò penetrante, ore foris tanquàm lagena operculato, in qua vapor per apertilem eius ventrem elatus concreſcit, per os eiuſdem prælongum deſtillat. Talis eſt Godefredo Cochuo Medicorum Pariſienſium viatori optimo ac diligentiſſimo pharmacopolæ. Quæ denique deſtillatio à putredine fit vel fimi equini tam ſolius quàm cum calce paulatim irrigata & ſæpe mutata, vel corticum humectatorum, vel aliorum putrentium, vt chymiſtis fuerit in multis vtilis: Medico tamen non eſt recipienda, ꝓpter cauſam in lignis putribus & ex putredine vel alia de cauſa graueolentibus, ſi præſertim intra corpus eſt recipienda: nam admouendorum minor habetur ratio.

Facienda igitur deſtillatio medicis vel ſole, vel igni per flammam lignorum integrorū, vel carbonum iam ardendo ſemiuſtorum, maximéque in vaſe duplici, aut aquæ bonę feruentis vapore, præcipuè quoties ſumenda deſtillantur.

Quoniam præter hæc variant multùm vt cocta ſic deſtillata vaſorum ratione, magna in his cura eſt adhibenda, vt terrea ſint vel vitrea potiùs quàm metallica: & quæ terrea ſunt, ex luto ſint puriore, & diligenter cocto, qualia ſunt figulina nobis Bellouaca, & Britonia, & Hiſpanica. Vitrea autem ſunt præſtantiora, quia puriora & denſiora, ſed etiam chariora & fragilia magis, niſi paulatim incaleſcant & refrigerentur. In quo etiam diſcrimine ſunt terrea. Ob id vtraque luto ſapientiæ, quod vocant, paulatim vndique circumlinunt, & ſiccant, quantum vaſis eius, ignis violentiam attingere debet, etiam ſi cineribus, arenis, ſcorijs primùm excipienda ſit. Nam quæ aquis aut ipſarum vaporibus inſident, vaſa munimento nullo indigēt.

Metallica verò, plumbea, ferrea, ærea, ſtannea, argentea, aurea, cur damnem, in promptu Galeni ratio eſt, in ſingulis propè horum metallicorū generibus. Si enim aquam plumbeis tubis delatam affirmat dyſenteriam generare, quis metus ab aquis

receptorio

receptorio & capitello plumbeo deſtillatis? Adde quòd ceruſſa non pauca in ſuperficie interna plumbei capitelli vt aceto deſtillando colligitur, ſic vi empyreumatis cum vapore plærunque etiam acri, nempe ex plantis acribus, aſcendentis, ea quę aquas ipſas inficit, & magna parte lacteas reddit, donec ſubſederit. Ex cæteris metallis, quæ vel ferruginem vel ærugneim gignunt vaſa, tantùm habent periculi, quantum ferrugo & ærugo nocentior ceruſſa. Purgatiore argento & auro facta vt ſunt innocentiora, ſic paratu ob ſumptum magis difficilia.

Neque corporum quæ vocant, neque capitellorum (quæ alembica dicunt) vna omnibus ad omnes ſuccos deſtillandos eſt forma. Nam aqua trahitur quibuſdam ex vino impoſito in vas æneum magnum igni incubans. Cui collum craſſum tripedale ineſt, & collo huic inſidens capitellum etiam æneum in pyramidem faſtigiatum, ambiente id velut ſitula aquam frigidam continente, vt celeriùs vapor largus à capitello refrigerato denſetur, & ne ignem ſic referat aqua vini. Alijs loco colli & capitelli vaporem excipit fiſtula ex ferro albo vel alio metallo, prælonga in multos anfractus meandrorum modo & ſerpentum contorta (vnde ei vulgò ſerpentinæ nomen eſt) in aquam magna ſui parte merſa.

Alijs alia quoque eſt forma. Sic quæ corporibus ſeu corpulentis vaſis non erectis, ſed velut cubantibus imponuntur capitella limbo carent, ſuntque lagenis terreis vulgaribus proxima.

Interdum capitelli forma eſt, vt dixi, in acutum pyramidis modo mucronata, interdum parte ſumma capitis modo lateſcit, vt plus vaporis capiat, & largiorem aquam cogat, ſed tunc ferè in vas corpulentum ex vertice relabitur.

Alii vtriculos vitreos aut terreos mutuò applicant (quos muſas cornutas vocát) quorum alter lutatus igni inſidet, materiam deſtillandam continens: alter ab igni procul abeſt, humorem recipiens, in ambobus collis concretum.

Eſt quãdo p deſcenſũ fiũt aquæ & olea quædã, qũo ex reſinoſis arboribus vrẽdis pix.

Sunt verò formæ vaſorum aliæ propemodùm infinitæ, præſertim chymiſtis vſurpatiſſimæ, de quibus plura dicere ſuperſedeo, præſertim quòd intellexerim Ioannem Baptiſtam Montanum Veronenſem medicum doctiſſimũ in id opus magna cura præcipuoque ſtudio incumbere, vt habeat Medicus, quę remedia ex metallicis corporibus, & alijs arte fuſoria & ſublimatoria vires habent præſtantiſſimas & efficaciſſimas, ad morborum pertinaciſſimorum curationem.

Vidi & capitella duo, vt per inferius pertuſum materiæ portio in ſuperiùs ferretur, quod cum inferiore clauiculatim iungebatur, ne inferius lutatum eſſet auferendum, cùm recens materia vaſi corpulento erat infundenda. Hæc autem deſtillata vires ſimplicium à quibus ſeparantur, retinent: niſi quòd tenuiora & valentiora fiunt, quò frequentiùs deſtillantur: quod in aqua vini ferè experimur, rarò in alijs.

Huius liquoris vires quidam alterant vel illito capitello aliqua materia, vt melle, ladano, alijs: vel ea naſo impoſita, quod ferè fit ad odoris gratiam: moſchũ enim caryophyllos, caphuram, id genus alia nodulo ligata ſummo naſo impingunt, vt per has materias tranſmiſſus liquor odoris ſuauitatem contrahat.

Vt verò empyreuma quod his ineſt paulatĩ expiret, ſatius fuerit phialas, quibus hi liquores ſeruantur, apertas aliquandiu tenere: obſeruando tamen, ne interim odoris gratia, & cum ea virium multum exhalet.

Hactenus quæ per ignem fit medicamentorum præparatio diximus, & quæ per lotionem obiter expreſſimus, quòd vſta ferè lauantur, & quæ alia præter hęc lotionem requirunt, magna parte ignem aut ſolem quoque poſtulant. Nunc dicendum qualis eſſe ignis debeat, & ex qua materia.

Carbones iam peruſtos vult Galenus in vrendo lapide Phrygio, lib. 4. comp. ph. p. ne quid fumidum habeant. Vtque emplaſtrum ex lithargyro ſit albius, eligit idem oleum purius, lucidius, & aquam puram & candidam. Eadem lignis peruri *Lib. 1. c.* cœptis vel peruſtis antè carbonibus exactè incenſis coquit in aëre ſyncero, ſub dio, *ph. g.* in ſole, quia oleum craſſum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamen-

to nigredinem facilè conciliant. Quæ cura in his admouendis, & horum tantùm colore naturã rei parum mutãte, tanta Galeno adhibita nos magnoperè admonet noſtri officij, vt ignis & aëris in coquendo etiam admouenda, multò magis ſumenda, rationem magnam habeamus.

Lib. theriaces ad Piſonem, & lib. 1. antid.

Hac ratione theriacen ſarmentis vitis percoquit, quæ etiam boni ſunt odoris.

Lib. 7. c. ph. part.

Sic antidotos ſtomaticas, arteriacas, ſtomachicas, & alia omnia coquit in lib. comp. ph. ſuper carbones accenſos, vel igni ex lignis ſiccis, & ob id ſine fumo: quia fumi acrimonia præterquàm quòd nullius in his eſt vſus, etiam incommodat ſuo morſu.

Lib. 4. ſanit. tuendæ.

Tali quoque igni mel deſpumat, & cum tenuiſſimo puluere trium piperum aniſi, thymi, zingiberis ad finem addendo percoquit, lib. 4. ſanit. tuendæ. Eſt enim deſpumatio hæc non mellis ſolùm, ſed etiam aliorum quæ coquuntur, præparationis ſpecies per ignem facta. Mel enim curioſiùs deſpumatum miſcetur compoſitioni dia trion pipereon, & dioſpolitico theriacæ, Mithridatio, & alijs. quia verò mellis acrimonia eſt pauca & vtilis in arteriacis, retinetur.

Lib. 7. c. ph. p.

Nec ſatis eſt ignem ex carbonibus accenſis omnino aut ex lignis ob ſiccitatem ἀκαπνοῖς. i. fumi expertibus fieri ad rectam medicamentorum cõpoſitionẽ, ne odor ſcilicet teter ex cõtrarijs in medicamentũ tranſeat, ſed in multis quoque & πυρι-ϛ©μα. i. ignea vel qualitas vel ſubſtantia vitatur, maximè in his, quibus vis eſt refrigeratoria. Vitatur quoque virium in tenui ſubſtantia poſitarum facilis per ignẽ diſſolutio. Ob id medicamenta, in quæ cautiones hæ cadunt, in diplomate ſeu vaſe duplici (de quo poſteà quoque in inſtrumentis pauca dicenda) coquimus: quod balneum Mariæ vulgò cum chymiſtis vocamus.

Ibidem.

Omnes arteriacę, quæ vim mitigandi, leniendi, digerendi habent, optimè in diplomate. i. vaſe duplici coquũtur carbonibus aut lignis peruſtis, vt in magno lebete aquam calidam infuſam habente, vas alterum continens medicamentum coquẽdum collocetur:

Ibidem.

vt ſi arteriacam coquis ex melle & terebinthina coqui in vaſe duplici ad ſpiſſitudinem qua iam coaleſcat: deinde galbani obolos tres adde & coque donec manus non inquinet, deinde refrigerato læuia cætera miſce.

Sic coquendum oleum anethinum Galenus vult, lib. 4. ſanit. tuendæ: & chamęmelinum, & acopum abietinum, & δι' ἀιγείρου. Et ſemina, ac flores cùm dies 40. vel duos, tres menſes oleo maceramus, & ei ceram & reſinam liquando miſcere opus eſt, in diplomate miſcemus.

Lib. 5. c. ph. p.

Oleum lentiſcinum recens in vaſe duplici eſt tepefaciendum ad ſedandum dolorem phlegmonarum in gingiuis, tunica linguæ, cute totius.

Aromatibus quoque ad ſaporis vel odoris gratiam, & ſæpe vires maiores condiunt medicamenta, iiſque nunc ſimplicibus, vt amomo, caſia, cinamomo, ambra, moſcho: nunc compoſitis, vt alipta moſchata, gallia moſchata, pulueribus aromaticis, electariorum, quorum exempla non pauca in componendi ratione per ea quę melius compoſitum reddunt, audiuiſti: multa quoq; libro ſequenti auditurus.

TErere ſeu tũdere eſt comminuere crebro percuſſu, non ſolùm humida, mollia, & virentia, ſed etiam ſicca, ſic vt hæc in puluerem abeant, vnde Plinio trita in farinam & tuſa cribratáque dicuntur: quanquàm hoc poſterius etiam de humidis intelligi poteſt, quæ trita per cribrum vi cochlearis aut rudiculæ aut manus cernuntur: ſicca verò trita cribri ſuccuſſione deſcendunt. Vtrumque humidum & ſiccum ſcilicet λεαίνειν Græci dicunt. i. læuigare ſeu læue & politum reddere, & in puluerem tenuem comminuere, & cum vino vel alio liquore multùm ſubigere: vulgus batuere, pilare, piſtare, vt hærbas, fructus, ſemina, radices, ligna, & cætera tam mollia quàm dura.

Lib. 6. c. ph. p.

Succi tamen lenti gummium modo, vt galbanum, hammoniacum, ſub piſtillo dilatantur magis quàm læuigentur. κόπτειν etiam. i. ſcinderę in pila, & tundere hærbas, radices, & ſemina lib 1. antid. in theriaces præparatione. τρίβειν quoque. i. terere non tantùm in puluerem comminuere, ſed etiã de vuis paſſis, de bdellio, & vino, & myrrha, & alijs ſimul tuſis & p ſe dicitur in lib. c. ph. p. & g.

Vtque illa patent latiùs, ſic quæ ad purgationem horum pertinent: nam lib. 9. comp.ph.p. σακκίσας τὸ ὑγρὸν. i. vbi ſacco tranſmiſeris liquorem, quod hodie de farinis & ſiccis ferè vſurpatur, vti ſaccus pro cribro & incerniculo magis ſiccorum q̃ humidorum. τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθήσαμεν. i. humidum ſcilicet oleum linteo percolauimus, lib. 4. ſanit.tuend. in acopo ex ſemine abietis, quod etiam hodie ad ſicca præcipuè terrea & metallica tranſtulimus, idque cicotrinizare ſpeciatim dicimus, verbo opinor corrupto ex κοσκινίζειν. i. cribrare & incernere, vnde & κόσκινον ἰατρικὸν. i. cribrum medicum dicitur lib. 6. comp.ph.part.

Ducere piſtillo ſcilicet p̱ mortariũ aut ſuper marmor leui cõpreſſu thus, maſtichen, & ſimilia, quæ tundendo lateſcunt: ſic rha barbarum per ſe, ſic lithargyrum cum oleo vel oxelæo vel hydrelæo nutritum, & alia permulta non humida modò, ſed etiam ſicca, quæ trituram illam verberatu multo faciendam non tolerant. Quinetiam metalla vel aliud quidpiam elaboramus, & pluribus diebus, præſertim in ſole cum aceto vel alio ſimili diu conterimus, vt lib. 1. comp.ph.p.

Teruntur medicamenta præcipuè ſicca, interdum & humida, multis rationibus. *Li.1.ſimp. cap.11.* Nunc vt promptiùs quod potentiâ ſunt, id actu fiât, vt medicamenta poteſtate calida quò tenuiùs ſunt trita, eò citiùs & faciliùs à noſtro calore actu calida euadunt, & nos vehementer calfaciunt, cùm integra ipſa aut nullam aut minimam calfaciendi energiam aſſequi poſſint: quomodò ligna craſſiora ægriùs incenduntur, q̃ eadem minutim conciſa. Piper enim ſi integrum aut ore contines aut deuoras, parum id calfacere deprehendas etiam poſt tẽpus longum, cùm eius puluis tenuiſſimus mox vbi linguæ impoſitus eſt, eam vehemẽter incẽdat. Eodem modo calida omnia poteſtate: ſic folia plantarum calidarum tuſa calent nobis & magis & citiùs quàm ſi integra vel ſumantur vel admoueantur. Qua ratione ſuccos plantarum, & liquores, & gummi, & reſinas, & ſi qua ſunt alia ex his liquidiora, tenuiora, calidiora reliquijs harum plantarum, ex quibus ſeparantur, docet paſſim Galenus. Idem indicium tibi eſto de frigidis potentiâ, quæ vti calida, à calore noſtro accipiunt, vt actu frigida euadant. Sic vſta vt magis ſiccent, accuratè pollinis modo ſunt læuiganda, & cribro tenuiſſimo cernenda.

Nunc ad miſtionis neceſſitatem. Quæ enim trita ſunt tenuiſſimè, & cribro tenuiſſimo creta, ſimul compoſitioni miſcentur, cùm partibus ſuis minimis ſe mutuò cõtingant, promptiùs & valentiùs ſe inuicem afficiunt, ac tandem compoſiti virtutem vnam rectiùs conflant. Quæ terendi ratio in compoſitis propè omnibus locum habet. Nunc medicamenta teruntur magis vel minùs, vt facultatem acquirant à priore diuerſam. Quæ enim tenuiſſimè ſunt tuſa, & cribro tenui creta, maximè in totũ corporis habitum digeruntur: ediuerſò craſſiora in ventre hærent, quia anguſta *Lib.4.ſanit.tuendæ.* venarum ora ſubire nequeunt: ob id dioſpoliticon craſſius facio, cùm aluum per id ducere ſtudeo: tenuiſſimum verò & minutiſſimum pollinis modo, cùm vrinas mouere. Cuius præcepti in omnium medicamentorum compoſitione meminiſſe oportet. Hæc Galenus. Eodem fine rha barbarum, aſarum, cyminum, & alia permulta negligenter trita aluum ſubducunt: tenuiùs verò comminuta in corpus promptè ſubeunt, & venas perreptant celeriter, vrináſque mouent. Eadem ratione facilius eſt impleri potu quàm cibo: aqua item & oleum terebinthinæ vel aliorum hepar, lienem, renes purgantium celeriùs munere ſuo funguntur, q̃ ipſa rerũ corpora. Sic ſcammonium tenuiſſimè terunt, ſi medicamentis corpus peruadentibus miſcent: craſſius autem, ſi catapotijs aut alijs, quæ diu in ventriculo manere volunt. *Lib.2.co. ph.g.* Aerugo item chalcitis, miſy, ſori, chalcanthum, æris ſquama, & alia ſimiliter valentia diu ex aceto trita morſum & roſionẽ obtũdunt, vires augẽt: quia cùm partiũ ſint naturâ craſſiorũ, vim ſuam in altum vſque corporis curandi non demittũt: ob id vt tenuiora fiãt, diu ex aceto terẽda ſunt & diſſoluenda, vt ſic carioſè attenuata ad penitiora vſque penetrent, & corporis meatus pertranſeant, nuſquàm inter eundum retenta: & ſi calidioris ſint naturæ, ſine morſu munere ſuo fungentur. Quomodò humores corporis tenues facilè citra roſionem perſpirant, craſſiores retenti & ob-

ſtruentes grauando aut rodendo: ſi acres ſint, moleſtant. Ex multa aũt tritura inſole cum aceto quippiam vſtioni ab igne ſimile reb⁹ ipſis accedit, tamẽ calorẽ igneũ non aſſequuntur. Vſta tamen & ſic trita ex aceto ac læuigata multò præſtantiora fiunt. Sic aromata (quæ εἴδη .i. ſpecies Paulus & Actuarius ſæpe appellant) negligenter tunduntur, cùm vires eorum diu integræ ſunt ſeruandæ: tenuiſſimè verò, cùm his viribus in præſens eſt opus. Præſtantius quoq; eſt dentifricium, quanto exactiùs ſimplicia ſunt trita, Gal. lib. 5. comp. ph. p.

Terendorum verò non vna eſt natura. Quæ enim ſubſtantiâ ſunt tenuia, ſi ſunt ſicca, promptè in partes minimas diſteruntur, vti humida mox per ſe ſparguntur, & altè corpus imbuunt: craſſa verò contrà. ob id illa minùs diu, hæc longiori tempore in eundem ſcopum terenda ſunt. Quapropter metallica & terrea cætera quòd craſſa ſint, etiam poſt vſtionem maximè diu ſunt terenda, præcipuè quæ oculis ſunt imponenda collyrio vel ſicco vel liquido. Qualiter ſi tenuia & rara, & imbecilla ac ſuperficiaria facultate prædita, parum diu ſunt coquenda: cõtraria diutiùs.

Rara quoque mediocriter & friabilia parum diu terenda ſunt, vt rha barbarum, ſcammonium Antiochenum (quod laudatiſſimnm Meſues exiſtimat.) Accuratiùs denſa & lenta mediocriter, vt aloê.

Rara mediocriter addidi, quòd quæ ſunt immodicè rara, vt agaricus, colocynthis, per ſe in puluerem tenuem comminui nequeunt, ſed vel cum alijs ſunt pulueriʒanda, aut priùs in trochiſcos fingenda, ſiccandáque. Tunc enim nullo negotio tenuiſſimè teruntur: quæ res facit, ne ventriculi & inteſtinorum tunicæ præ mole hæreant, humoréque ſuperfluo imbuta moleſtiam his partibus afferant magnam ex oppreſſione, & diuturnam ex pertinaci adhæſu.

Lenta quoque mediocriter dixi, quòd quædam ex his etiam ob ſiccitatem mediocriter iam dura, nondũ tamen per ſe pulueriʒari poſſunt, ſed ſub piſtillo lateſcũt. Quapropter aut vetuſtiora ſunt eligenda, aut ſole vel igni ſiccanda, aut cum alijs ſiccioribus & friabilibus & tenuioribus terenda, vel aliquo liquore idoneo ſunt diſſoluenda. Sic tragacantha, gummi Arabicum, thus, myrrha, maſtiche, ſarcocolla, ſtyrax, bdellium, euphorbium, ladanum, ſuccus glycyrrhiʒæ, & alia gummi, reſinæ, liquores, ſucci, dum vetuſtate aut aliter ſunt ſiccata in puluerem terendo, aut piſtillo diu multúmque per mortarium ducendo comminui poſſunt, vel per ſe, vel cum ſiccioribus: cùm verò ſunt recentia, meliùs aliquo liquore diſſoluuntur.

Eodèm pertinent ſemina quædam, vt cnici, lini, canabis, cydoniorum, citri, bombacis, melonum, cucurbitæ, cucumeris, citreoli, amygdalas vtraſq;, & fructus quoſdam, vt dactylos, baccas halicacabi ob lentorem & pinguedinem, quia etiam ducendo lateſcunt, non terenda eſſe, ſed vel ſcalpro, vel cultelli acie identidem verberata minutim inciduntur, vt in compoſitiones veniant tota ſua ſubſtantia.

Adde quòd vt coctione longa non modò vires imbecillæ reſoluuntur, ſed etiam empyreuma coctis rebus imprimitur: ſic longo attritu corporum durorum piſtilli, mortarij, & terendorum etiam cum humore (vt ſcriptum priùs Galeni teſtimoniũ probat) calorem in terendis præſertim diu medicamentis vel gignit, vel auget, qui medicamentorum facultatem mutat: & ſi imbecilla eſt, diſſipat, difflatione adiutus per agitationem illam excitata. Quam caloris ex attritu durorum generationem planè indicat farina, quæ ex breuiſſimo contactu molarum calida tamen in ſubiectã arcam decidit. Ob id thymum & hyſſopum vt coctionem, ſic trituram mediocrem ſuſtinere ſcribit, & in alijs ſimiliter.

PVRGATIO.

PVrgantur, ſeu vt vulgò loquuntur, mundantur medicamenta quædam intus, quædam foris, quædam intus & foris, quædam nuſquàm. Intus, à ſeminibus, vuæ paſſæ, ſi Medicus imperarit: myrobalani omnes (exceptis Indis enucleatis, & magna ex parte emblicis) vua rhois, niſi in decoctum veniat, quando nec pruna paſſa, nec myxa, nec ziʒipha, purgantur à nucleis: niſi quòd expreſſa pruna nucleos in colo relinquunt: myxa, ziʒipha non exprimuntur. Foris, quæ excorticantur, vt

ſemen

ſemen cucurbitæ,cucumeris, citruli, melonum,cnici,ricini,dente,vngue,cultello, forpice purgantur. Semen quoque citri,limonum,aranciorum, pæoniæ vtriuſque, ſtaphidos agriæ,& nucleus ſtrobili.i.pineoli,piſtaciorum,bombacis,ceraſi,perſici, anacardorum,nucis Indicæ cultello,vnguibus,malleo. Bacca lauri in emplaſtro de meliloto. Ficus in diacnico Gal.lib.5.ſanit.tuendæ. Amygdala vtraque ſi in confecturas recipiuntur,aqua calida parum maceratæ,facilè digitis depellantur,vt ſtrobili & piſtacia,& alia ſimilia,ſine aqua in marcipanes & conditurã recipienda. Si verò in oleo exprimuntur,integra priùs tunduntur: ſi in decocta veniunt, integra inijcis:ſi verò foris admouenda ſunt, cum cute teruntur:omnia prædicta foris non purgantur. Hordeum, triticum aqua calida parum diu maceratum piſtillo ligneo in mortario æreo promptè deglubitur,zęa & oryza,molis:zea iterum vt hordeum purgatur. Radices quædam ſolùm recentes abluuntur,& circuncisis radiculis ſeruantur vel vſurpantur,vt cichorij,ruſci, aſparagi, bugloſſi vtriuſque.

Semẽ tamen cucumeris arefactũ & cõtuſum & cribratũ uſurpat lib. 8.ſimpl. Gal.

Aliæ vtendi tempore cultello raduntur,vt radix glycyrrhizæ,gentianæ,rubiæ, pæoniæ,tormentillæ,& doronici,tunici,vt vocant.

Quarundam ſuperficies tota circunciditur,& ſi quid intus inutile apparet, exciditur,vt rhabarbari,agarici,ireos. Intus & foris ſimul,mala cydonia in diacydonio. Dactyli etiam edendi, colocynthidis fructus cortice & ſemine purgantur,vt ſola maneat medulla ſeu caro. Radices quę intus habent ſubſtantiam lignoſam,vt rhaphani,apij,petroſelini,fœniculi,ſaxifragiæ,oxalidis, peucedani,ellebori vtriuſque,pſeudodictamni vulgaris,pityuſæ.i. turbith, eſulæ, ſcillæ, capparis,tamaricis. Scilla etiam nucleis & agnatis purganda. Tamen cyperus, enula,coſtus, acorus verus integra teruntur aut coquuntur. Ellebori radicum fibræ aqua paulùm macerantur,pòſt cortices extracti in vmbra ſiccantur in vſus:vt & zingiber,calamus aromaticus,caſia,cinamomum,galanga vulgaris. Et baccæ myrti,iuniperi, interdum etiam baccæ oxyacanthæ, aſparagi. Piper omne, carpobalſamum,cubebæ,cardamomum,amomum. Semina fœniculi, apij, cari, ameos,dauci,cumini,ſeſeleos,cardui benedicti,lini,fœnigræci,aniſi,anethi,papaueris,portulacæ,lactucæ,cichorij,pſyllij,milij vtriuſq;,& cætera ſemina parua nec intus nec foris mundantur à pharmacopola,ſed vel trita vel integra vſurpantur. Ex magnis item cicer,faba,lupinus,eruum,vicia, ſemen agni (manibus confricandũ, vt depoſita canicie nigreſcat) hipposelini,cydoniorum.

Lib.9. c. ph.p. in licnoſis.

Gummi quædam & ſucci ſolidi,& liquores,& reſinæ,terra, folijs, ſcobe, ligno, cortice ſuæ parentis adulterati purgantur liquore idoneo fuſi vel diſſoluti, poſteà colati. Quorundã ſeminũ ſola medulla in compoſitiones recipitur, vt cnici lib. 5.ſanit.tuendæ:melonum,cucumeris,cucurbitæ,citruli, & aliorum magnorum. Tamen ſolus cortex rhois eſt vſui,vt multarum radicum,apij,eleoſelini, fœniculi, rhaphani corde lignoſo execto. Semina illa ſole ſiccata tere leuiter in mortario, frica manibus,cerne cribro medullam ſolam tranſmittente, ſi non ſuccedit, forpicibus,vnguibus,dentibus,cultello excortica. Semen tamen lathyreos,daphnoidis, & alia id genus non pauca vno die inſolata, aut ignita patella parum aſſata rupto cortice promptè exilit. Amygdalæ,ſtrobili,piſtacia, nuces,aqua frigida per noctem,vel calida parum diu macerantur,aut ignita patella toſta excorticantur.

INSTRVMENTA PHARMACOPOLARVM PRAECIPVA.

Ολμος & θυεία Gal. in præparatione theriaces,lib.1.antid.ſæpe: θυείδιον Damocrati in compoſitione Cyphios, lib.2. antid. Gal. eſt mortarium ſeu pila. Ea autem eſt lignea,terrea,lapidea,marmorea,eburnea,vitrea,aurea,argentea,ferrea,plumbea,ſtannea,ærea,multiplex,& ex quauis materia:magna eſt pila,vel parua,vel mediocris. Ex eadem materia eſſe poſſunt ὕπεροι.i.piſtilli, & in vſus eoſdem ὄχλοι.i.vectes,vt in præparatione theriaces Galenus, & magnitudine proportioni pilarum reſpondent. Et ſuæ materiæ ferè applicantur lignei pilæ ligneæ,ferrei fer-

reæ,plumbei plumbeæ:tamen lignei etiam pilæ lapideæ,eburneæ,æreæ in quibuſ dam terẽdis, aut frangendis, aut deglubendis applicantur.Ferrei autem propè ſoli mortario æreo hodie ſeruiunt ob vtriuſque duritiem . Ob quam pilas Aegyptias commendat Galenus in præparãda theriaca:quoniam,inquit,cùm duriſſimæ ſint, nihil inter contundendum ex earum ſubſtantia in ipſa quæ læuigantur, exteritur. Quapropter etiam hodie margaritas & alia ſic dura ſuper lapidem porphyrium terunt,non in mortario æreo aut ferreo,vt à quibus multum ſubſtantiæ in margaritas trahatur & deradatur. Lapidei,marmorei,vitrei fragiles maximè fuerint, vt & eius generis mortaria,quorum craſſities fragilitatem penſet.

ὁ δοῖδυξ.i.cochlear paruum,magnum,ad commiſcendum,ſubigendum in mor tario,vt in theriaces compoſitione,& ad eximendum trita,vt mox ex Critone diſces.Crito pilam in qua teruntur medicamenta,pelle tegit duplici in medio fora- *In fine lib. 1.antid.* ta,quantum piſtillo terenti,& hoc ablato,manui & cochleari ſatis pateat ad eximẽda quæ trita ſunt,vt incernantur.Altera illi ex ſuperna parte iniecta,quæ foramen habeat minus,quantum ſcilicet ſoli piſtillo ſatisfaciat.Hæc autem tollitur,vbi tenuiſſima medicamenti portio in puluiſculum ſoluta ſubſiſtit.Item quod cretũ eſt tegatur,donec motus eius conſtiterit,tunc cribrum aperi.Quam cõſuetudinem hodie vellem in vſu noſtris eſſe,præſertim cùm precioſiora terunt. Sint autẽ tam pilæ quàm piſtilli & vectes puri exactè,& nihil æruginis habentes,cùm ferrei ſunt, vel ærei,vel argentei. In pilis per piſtillos quaſſantur,terũtur,molliuntur, ſubiguntur,miſcentur,ducuntur materiæ medicæ ad varias compoſitiones. Quædam molis etiam exiguis ſinapi & ſegetum modo teruntur quibuſdam locis.

Diabeſaſa ſtãneo vaſe reponi vult Heras,lib.8.comp.ph.part. Theriacam verò non ligneo,ſed precioſo aliquo vaſe vult ſeruari lib. antidot . Medicamentum ſtomachicum vaſe corneo reponitur,lib.8.comp.ph.part. Terebinthina vaſe ex ferro albo aut veſica ſicca meliùs ſeruatur,quàm ligneo,lapideo, vitreo, terreo duro etiam ſeruatur.

De his paulò antè. κόσκινος & κοσκίνιον ἰατρικὸν.i. cribrum medicum, Gal.lib.6. comp.ph. part. σάκκος etiam & σάκκιον.i.ſaccus Medicis,& hodie vulgo Gallorum dicitur,vti & Hebræis:vnde κοσκινίζειν.i.cribrare,& σακκίζειν,lib.9.comp,ph.part. Cribrum eſt ſetaceum,ſtamineum,vt nobis dicitur,ex pilis caprarum,lineum,ſericum,ex ea ſcilicet panni ſerici ſpecie,quam tafetum vocamus:& ex his quædam rara, alia denſa,alia amborum media.Item quædam parua,alia magna,alia mediocria.

τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθίσαμεν,lib.4.ſanit.tuend.i.humidum linteo percolamus.

Vaſa oris latioris & anguſtioris permulta ſunt neceſſaria ad continendum, macerandum,infundendum,coquendum,aſſandum,vrendum,reponendum , cacabi, lebetes,pelues,patellæ,frixoria,hydriæ,pocula,& hæc lignea,lapidea,marmorea, ex alabaſtro,achate,terrea ſolùm vel etiam plumbata ſeu vitrata,ſtannea,ferrea alba,ærea rubra,ærea flaua,ærea ſtannata,argentea,aurea.Vaſa tamen è ſtanno & argento parum purgato vitanda,quia illud plumbi miſtura adulteratum eſt,hoc citò ducit æruginem,Gal lib. antidot. Et in his quædam vtrinque anſata , alia ſine anſis,alia vnicam anſam nacta,alia item caudata à manubrio his vocantur, alia ſine cauda,alia denique magna,alia parua,alia mediocria . Inter terrea vaſa ſunt optima Valẽtina ex Hiſpania , pocula intus candore,nitore,læuore alabaſtritis proxima foris pictura nitenti mirè variegata,conſeruis,ſyrupis deſtinata. Præter hæc ἀγγεῖον διπλοῦν lib.1:antid.quod ibidem paulò pòſt vocat τὸ ἐκτικὸς ἀγγεῖον τῷ ὕδατι:in methodo autem vocat δίπλωμα,nos ad verbum vas duplex, vulgus balneum Mariæ cuiuſdam chymiſtidis, magni vſus ne frigida calore perdantur , aut precioſa vrantur,viréſque eorum vaneſcant,quia calorem per vas aqua calida plenum & igni ſuperpoſitum recipit. Lebetes prædicti præcipuè ærei ſtannati ad medicamenta coquenda fornaci exemptili incenſos carbones habenti imponũtur, rudiculis(quæ σπάθαι Galeno dicuntur lib.1.comp.ph.gen.vulgò ſpathulæ)nunc ligneis,frequentiùs ferreis magnitudine varijs mouentur ac miſcentur.Sic lebetem

ſtanno

ſtanno inductum coquendo oleo Sicyonio adhibet Dioſcorides.

Pyxides medicamentis ſiccis ſeruandis ſimplicibus & compoſitis ferè ſunt addictæ, & hæ ſunt vitreæ, terreæ, plurimùm ligneæ ex trunco ſolido tornatæ & cauatæ, vel aſſiculis coagmentatæ, ſed illæ ſemp rotundæ: hæ verò nunc rotundæ, nunc quadrangulæ, nunc etiam quadratæ, nunc ouales, nunc ex rectis lateribus in extremo rotundantur: at verò ambæ tam tornatæ ſcilicet quàm ſutiles magnitudine plurimùm variant. Pyxide lignea pulueres quoſdam reponit Gal. lib. 6. comp. ph. p. Sub abaco ſupputatorio multæ conduntur arculæ exemptiles, ſeminum multorum & aliorum velut loculamenta.

Sunt & ſtateres magnitudine varia plurimi, & menſuræ, & pondera, capacitate & grauitate multum variantia, ac etiā formâ inter ſe differētia, de quibus poſteà.

In marmor ſeu lapidē duriſſimum alium, penidia & ſaccharum roſatum effuſa paulatim concreſcunt. In porphyrio lapide ſeu ſquama maris, vt vocant, ſeu vitro, margaritas & lapides precioſos ducendo paulatim comminuunt. λοπὰς ἐρύθρου χαλκοῦ. i. patella æris rubri, in qua Aeſchrion cancros vrebat ad morſus ca- *Li.11.ſim.*
num rabidorum. Cuminum frigit in vaſe fictili, quod quàm optimè ſit coctum in camino. Quæ enim exactè penitúſque cocta non ſunt, hæc lutoſa potiùs quàm fi- *Lib.4.ſa-*
gulina ſunt, & qualitatum ſuarum nonnihil medicamento imprimunt. *nit.tuend.*

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS, QVAE GALENO PRAECIPVE, ET AETATIS noſtræ Medicis in vſu ſunt frequentiore.

MEDICAMENTA ferè ſunt ſicca, aut liquida: illa magis pondere, hæc potiùs menſuris metimur. Tam pondera verò quàm menſuræ, quanuis propè ſunt infinitæ, etiam hodie pro diuerſitate regionum & conſuetudine vtentium, tamen in ordinem ac numerum referre conabimur. Primùm autem pondera quanta poterimus maxima breuitate & perſpicuitate explicabimus, quòd horum frequentior eſt vſus in medicamentis conficiendis: ad menſuras poſteà tranſibimus. Quoniam autem Medici ferè Attica obſeruatione vtuntur, vt lib. 21. cap. vltimo ait Plinius, non alienum à re propoſita fuerit, pondera primùm Attica enarrare, & à minimis ad maxima per media ceu per gradus quoſdam procedere.

Λεπτὸν. i. minutia omnium minimum & indiuiſibile.

χαλκοῦς. i. æreolus vel æreolum, pendit ſeptem minutias.

ὀβολὸς, æreola ſex. ἡμιώβολον. i. ſemiobolus, æreola tria.

γράμμα. i. ſcriptulum, obolos duos.

Δραχμὴ, ſcriptula tria, ſeu obolos ſex.

Μνᾶ, Latinis Mina, drachmas centum, ſeu vncias duodecim cum dimidia. Hæc autem eſt mina maior ſeu Solonis, quem Plutarchus pondera & menſuras auxiſſe ſcribit, cùm mina vetus & minor nunc abolita, eſſet tantùm drachmarum quinque & ſeptuaginta.

ἡμιμναῖα. i. ſemimina, drachmas quinquaginta.

τάλαντον, talentum, paruum quidem, minas ſexaginta: magnum verò, minas octoginta, ſeu libras octoginta tres & vncias quatuor. Nam mina Attica drachmis quatuor eſt grauior quàm libra Romana, licet Plinius μνᾶν Græcorum medicorū ferè libram verterit: quæ quatuor drachmæ octuagies collectæ libras tres & vncias quatuor complent. Hocque modo eſt proportio ſeſquitertia, vt inter minam magnam & paruam, ſic inter talentum magnum & paruum, vtrunque vſitatum Græcis. Romani verò talentum non habuerunt. Cùm autem Comici & Virgilius talenti vtriuſque meminerunt, Græcos, à quibus ſua ſumpſerunt, imitantur, vt etiam Liuius ex Polybio locū vertēs, & Feſtus & Gellius: talentū aūt Atticū min⁹ hi intellexerunt.

ἡμιτάλαντον. i. dimidium talentum.

Διτάλαν-

Διτάλαντον.i.duo talenta. τριτάλαντον.i.tria talenta. Cùm item Latini dicunt,talentum eſſe ſex milium denariorum,per denarios drachmas Atticas(quarum ſex milia Athenienſibus talentum complent) intelligunt.

Hæc verò pondera Athenienſibus etiam nummorum genera fuerunt,quæ ſi iuſti erant ponderis,prædicta pondera æquabant.Nullum enim ferè ponderis genus tam Græcis quàm Latinis fuit,quo non etiam numiſma,vel ſumma quædam rei nummariæ ſignificaretur:ſed γράμματα.i.ſcriptula ponderis tantùm, non etiam rei nummariæ Athenienſibus rationem habuiſſe videntur.Hæc ordine compoſitorio recenſuimus:reſoluere contrà & diuidere poteſt,qui volet à ſummo talento per media alia ad ipſum vſque λεπτὸν indiuiſibile deſcendendo,quem nos ordinem iam in ponderibus medicis ſequemur.

μνᾶ ἰατρική,mina medica vncias continet ſexdecim,vt docet Dioſcor.aut quiſquis ille fuit,libro de ponderibus,&.Gal.lib.2.comp.ph.gen.in emplaſtro Heræ, & emplaſtro quarto Andromachi:ſeu drachmas centum & viginto octo, libro.4. eiuſdē in emplaſtro Philoxeni Medici,& lib.1.c.ph.g.Mna quibuſdam videtur cōtinere vncias viginti,alijs ſexdecim.

Alia eſt mina maior vnciarum viginti,ſeu drachmarum centum ſexaginta, & hanc quidam Alexādrinam dicunt, ac ex emplaſtro Moſchionis, & ex emplaſtris albis & viridibus Andromachi,lib.1.& 2.comp.ph.gen.In vſu fuiſſe Medicorum apparet,præſertim eorum qui medicinā Alexandriæ exercuerunt.Vti Attica,quæ vnciarum eſt duodecim & dimidiæ,ſeu drachmarum centū in vſu magis fuit Medicis,qui vel in Græcia egerunt,vel antè ſcripſerunt,quàm res Romana floreret. Medica verò(quæ eſt vnciarum ſexdecim,ſeu denariorum centum 12. ſeu drachmarum Atticarum centum viginti octo)Medicis Romæ agentibus,vel in Græcia, ſed Romanas res iam florentes cognoſcentibus.

Lib.3.c. ph.g.
Vt lib.1.c. ph.g.
Lib.1.c. ph.g.
Ibidem.

λίτρα.i.libra medica,tam menſuralis quàm ponderalis,qua medici Græci pariter ac Latini vtuntur in ſuis compoſitionibus,eſtque vnciarū duodecim,ſeu drachmarum ſex & nonaginta, Gal.lib.4.ſanit.tuendæ,& in compoſitionibus pharmacorum paſſim,& Dioſc.Sed negotiatoria eſt vnciarum ſexdecim,non vtenda in cōpoſitionibus veterum. Libram & vnciam vnà cum imperio Romano Græci accepiſſe videntur,hiſque vocibus parum,vt apparet,corruptis vtuntur,ſcribentes λίτρα.i.libra,& οὐγγία i..vncia,idem omnino pondus ſignificantes quod Romani. Nam λίτρα,ξέςης,οὐγγία nomina ſunt Romana.

ἡμιλίτρον Galeno pendit drachmas octo & quadraginta: Selibra dicitur Liuio & Celſo:etiam libræ ſemis dicitur Celſo & Scribonio.

Pondo per ſe ſeu abſque alio pondere ſcriptum,eſt libra, ſed cum alio ponderis vocabulo,id ſignificat quod Græcis σταθμῷ & ὁλκῇ,hoc eſt,pondere,vt pondo libra,pondo vncia,vt à libra & vncia menſurali ſeparetur,cui μέτρῳ.i.menſura eadem ratione Græci addunt,vt à ponderali ſeparent.Romani tamen vſu eius frequētiore,etiam his ponderibus, quæ ambigua non ſunt,pondo addiderunt, vt pondo denarij duo,tres,quatuor in Celſo. Idemq; & Scribonius,pondo ſemis,pro ſelibra ſcribunt aliquando.

Dupondius,& duapondo,& trepondo,vt bilibris,trilibris,ſed etiam quadrilibris.Pondo dua etiam Scribonius aliquoties ſcripſit.Centūpondium item, & centū pondo,& centena pondo,pro maſſa ferrea aut plumbea centum librarum.

Libræ partes ſunt: Vncia,pars eius duodecima. Sextans.i.ſexta eius pars,ſcilicet vnciæ duæ,vnde à Galeno ἕκτον τῆς λίτρας dicitur,vt Quadrans.i.tres vnciæ τέταρτον λίτρας:& Triens.i.vnciæ quatuor,τὸ τρίτον τῆς λίτρας, τουτ᾽ ἔςιν,οὐγγίαι δ᾽.Gal.lib.5.comp.phar.gen. Quincunx, quinque vnciæ. Semis ſeu ſelibra, ſex. Septunx,ſeptem. Bes,octo. Dodrans,nouem. Dextans,decem. Deunx,vndecim. nomina Celſo,Scribonio,Columellæ frequentiſſima, & Latinis Medicis vſurpanda.

οὐγγία,vncia,drachmis Atticis octo,ſeu denarijs Romanis ſeptem cōſtat,Græcis &

cis & Latinis eáque ponderalis, Gal.lib.6.comp.ph.part.& libro 4.ſanit.tuendæ: vbi libræ vnius partem tertiam, id eſt, vncias quatuor dicit æquare drachmas triginta duas, & alibi ſæpe in compoſitionibus medicamentorum particularium & generalium. Libro autem octauo comp.ph.part.in hiera Themiſonis vnciæ tribuit drachmas argenteas octo, vel ſeptem & ſemiſſem. Ibidem drachmam in Andromacho & Aſclepiade pro drachma argentea accipiendam cenſet, vt recentiores Medici propè omnes ætate ſua nominare ſolebant, & drachmam appellare, quod Romani δηνάριον.i.denarium vocabant: ſed quid inter drachmæ & denarij pondus re vera interſit, paulò pòſt dicemus. Tamen qui vnciæ drachmas tantùm ſeptem tribuunt, per eas denarios intelligunt. Qui ſeptem drachmas & dimidiam, hi drachmã leuiorem denario aduertiſſe videntur, non tamen exactè differentiam expreſſiſſe, quam ſunt aſſecuti, qui vnciæ tribuunt drachmas octo, non autem denarios octo. Multò minùs drachmas nouem cum fæce Arabica, ſua ſe opaca craſſitie etiam nunc tegente. ἡμιούγγιον ſemuncia.i.vncię medietas. Seſcuncia Celſo.i.vncia vna & dimidia. Vnciæ partes præter dictam ſemunciam ſunt Duella ſeu binæ ſextulæ.i.ſcriptula octo, vnciæ pars tertia. Nam vncia pendit ſcriptula 24.

Sicilicus vel Sicilicum, quaſi ſemunciam ſecans, vt Feſto Pompeio videtur, pars vnciæ quarta, nam drachmas duas valet.

Sextula eſt ſexta pars vnciæ, id eſt, ſcriptula quatuor, quæ ſexies iuncta complẽt ſcriptula 24.ſeu drachmas octo, ſeu vnciam. Tamen Ruellius ætatis noſtræ doctiſſimus Medicus ἐξάγιον in Actuario vertit ſextulam in aurea antidoto Alexandri, quo loco eius antidoti ſcriptores barbari habent omnes drachmam. Excuſatur autem Ruellius vicinitate grauitatis, quæ ſextulæ eſt cum drachma, quam vnico ſcriptulo ſuperat, vt in drachma pòſt & denario dicemus. Illa autem partium vnciæ nomina Voluſio & Fannio in ponderibus, & Balbo de agrimenſoria ad Celſum ſunt vſurpata, & Ruellio in Actuario, cæteris Medicis non appellata.

Drachma denique eſt vnciæ pars octaua, vt denarius ſeptima: de quibus dicere, tempeſtiuum eſt. Ne Nicolao Salernitæ credas, vnciæ drachmas nouem tribuenti nulla veterum authoritate, cui & Seruitor neſcio quis ſcriptor triobolaris ſubſcribit: hóſque duces magna noſtrorum pharmacopœorum natio ſequitur, nulla ratione alia, quàm quòd ab illis eſt hoc ſcriptum, nulla aut ratione aut ſcriptorum veterum authoritate ſeſe tuentibus. In his tamẽ qui ſunt humaniores, & iudicio meliore Græcorum placitum ſequuntur. Quot enim drachmas Meſues vnciæ dederit, probari nequit. Δραχμή drachma Attica Atheniẽſibus, & denarius Romanus nummus erat argenteus, & ab eo pondus eiuſdem cum ſuo vtrumque nummo grauitatis: quia tamen vnciam Græcis & Latinis æqualem drachmæ octo complẽt, denarij verò tantùm ſeptem, denarius eſt paulò, ſcilicet vna ſeptima, grauior quàm drachma. Vnde libra ponderalis Celſo, Plinio, Scribonio eſt denariorum quatuor & octoginta. Nam libra eſt vnciarum duodecim, in quarum ſingulis ſunt denarij ſeptem, qui duodecies ſumpti complent quatuor & octoginta denarios. Eadem libra Græcis eſt drachmarum ſex & nonaginta:

Lib.4.ſanit.tuend.

Libra enim vnciarum eſt etiam illis duodecim, in quibus ſingulis drachmæ octo, quæ duodecies iunctæ efficiunt drachmas ſex & nonaginta. Cùm igitur paulò grauior denarius eſſet, quàm drachma Attica, pondus autem vel numiſma Græci interpretes non haberent, quod exactè denario Romano reſpõderet, Latina in Græcum ſermonem verſuri, per id quod proximum eſſet, ac non multò leuius, drachmam ſcilicet pro denario reddiderunt, vt Plutarchus, Galenus in Scribonij medicamẽtis compoſitis, quæ citat, lib.de compoſitione pharmacorum. Contrà Latini dum Græca verterunt, pro drachma Attica denarium tam pondus quàm numiſma verterunt, quia pars vnciæ octaua apud Romanos nomine proprio caret (niſi cum Balbo & Latinis multis drachmam quoque Græcorum more appelles) vt Aulus Gellius, Feſtus, Liuius libro ab vrbe condita 44.Polybij locum recenſens. Sic drachma Attica denarij argentei habere pondus dicitur Plinio lib.21.cap.vltimo, & alibi, quoties medica transfert, pro

drach-

drachma denarium vertit. Nec mirum eſt id eum feciſſe in ponderibus minimùm diuerſis drachma & denario, cùm μνᾶν Atticam (quæ vnciarum eſt duodecim & dimidiæ, ſeu drachmarum centum) verterit libram, quæ vnciarum eſt tantùm duodecim ſeu drachmarum eſt tantùm ſex & nonaginta: drachmis ſcilicet quatuor leuior, quàm mina: & vncijs quatuor leuior quàm mina Alexandrina. Hæc enim differentia illis viſa eſt parui eſſe momenti, niſi ſi qua eſſent validis admodùm viribus. Non habet igitur drachma Attica denarij pondus, neque libra minam æquat. Quoties verò Romana tractat Plinius, aut denario vtitur, aut drachma pro pondere denarij: vt cùm ait, è libra denarios quatuor & octoginta ſignari: tot enim ſurgunt denarij vnciarum duodecim, ſeu libræ vnius. In mina autem Attica denarij ſunt propè octo & octoginta, ſiue drachmæ centum. In alijs duabus minis medica, quæ vnciarum eſt ſexdecim: & Alexandrina, quæ vnciarum eſt viginti, numerus maior denariorum & drachmarum. Et Liuius lib. 44. ab vrbe condita drachmas quatuor Atticas dicit trium ferè denariorum pondus habere. Nam tres denarij faciunt tres Atticas drachmas, & prætereà tres ſeptimas vnius denarij, non tamen quatuor drachmas integras efficiunt: ob id Liuius rectè addidit, ferè. Quòd ſi vnciæ tribuas tantùm drachmas ſeptem (quod Galenus quoſdam facere ſcripſit, vt antè diximus) pro denario tunc eſt accipienda drachma, cùm drachmarum octo pondus idem faciat, quod ſeptem denarij: hocque modo denarius drachmã explet, & prætereà partem drachmæ ſeptimam. Nec audiendus eſt hoc loco Cleopatras, dicens, Italicum δηνάριον habet drachmam vnam, ſi exactum id velit: nec Scribonius Largus, qui in præfatione ait, æquè denarios quatuor & octoginta eſſe in libra Romana, quot drachmæ ſunt in libra Græcorum, niſi drachmam pro denario vſurpet. Sic enim vnciæ dabit tantùm drachmas ſeptem, vt denarios ſeptem alij omnes dederunt. Quam drachmæ & denarij differentiam cùm nouiſſet Celſus, nec obolorum (qui ſex drachmam complent) voce Græca vti vellet, vnciam in ſeptem denarios drachmarum octo vice diuiſit, quorum denariorum ſingulos in partes ſex diuiſit, quæ obolis ſex, in quos drachmam Græci diuiſerant, reſponderet. Has verò partes vocauit ſextantes omnium primus & ſolus, quorum ſinguli ſingulis drachmarum obolis ſunt paulò grauiores, tum quia ipſi ſex diuidunt denarium pondus drachma in ſex obolos diuiſa grauius. Quibus denarij ſextantibus & eadem ratione quadrantibus & trientibus denarij aut libræ quando vtatur Celſus, lectori conijciendum ex ſimplicium viribus, affectus natura & ægri & medicamenti componendi format. Drachma igitur Attica pars eſt octaua vnciæ Græcæ & etiam Romanæ, aut ſi paulò leuior eſt, ita vt drachmæ octo denarios ſeptem non expleant, id authores non curarunt.

Lib. 5. cap. 17.

Δραχμὴ etiam ὁλκὴ dicitur lib. 8. comp. ph. p. quamuis propriè ὁλκὴ ſit pondus, vnde ὁλκὴ δραχμῆς. i. pondus drachmæ lib. 8. c. ph. p. in hiera Themiſonis, & alibi ſæpe. ἡμιδράχμον, Gal. lib. 4. comp. ph. gen. διδράχμον, τριδράχμον, τετραδράχμον. i. duæ, tres, quatuor drachmæ Græcis in vſu ſunt.

Drachmæ partes ſunt, γράμμα Aëtio, Alexãdro, Aretęo, Moſchioni Græcis iunioribus vſurpatũ, (nã veteres διώβολον vel ὀβολοὶ δύο eius loco dicebant) ſcriptulum ad verbum rectè dixeris: ſcrupulus tamen aut ſcrupulum dicitur Celſo, Plinio, Columellæ, & recentioribus Medicis: Martiali quoque, niſi in his ſcriptulum legas. Drachma autem habet grammata .i. ſcriptula tria: *Simplium* ſcriptuli dimidium quidam ratiocinatores vocant.

ὀβολὸς obolus Plinio vſurpatus eſt dimidiũ ſcriptuli ſeu ſexta drachmæ parrs: nam oboli ſex, drachmam conſtituunt: & oboli duo, ſcriptulum vnum.

ἡμιώβολον vel ἡμιωβόλιον Andromachus apud Gal. lib. 7. comp. ph. part. pro obolo dimidio. διώβολον vel ὀβολοὶ δύο, τριώβολον, τετρώβολον Soranus & Zoilus vſurpant apud Galenum lib. 13. comp. ph. part. διωβολιαῖος τροχίσκος i. diobolaris, & τριωβλιαῖος. i. triobolaris pondere, lib. 7. comp. ph. part. His enim nominibus veteres Græci ſunt vſi. θερμὸς. i. lupini ſemen, eſt drachmæ

pars

pars nona: nam drachma pendit nouem lupinos. κεράτιον.i.ſiliqua, eſt dimidium lupini, Actuario cum vulgo καῤῥουβία dicitur. Semen autem eius vt lupini, lentis, orobi, ciceris, fabæ, non tota ſiliqua intelligitur: & id mediocre non enorme & habitius, neque ſtrigoſum & emaciatum, qualia hordei aut tritici grana viginti ſcrupulo etiam hodie damus, aurifabrorum grana omnino immutabilia, híſque omnino æqualia appenſuri, vt ponderum fundamentum nobis certius ſit quàm Atticis in ſuo λέπτῳ, Græcis in ſuo κερατίῳ, vel chalco, vel lentis ſemine.

χάλκος chalcus Plinio dicitur, alijs æreolus vel æreolum, eſt dimidium ſiliquę: nam ſiliqua pendit duos chalcos: chalcus autem grana lentis quatuor, quæ minimũ pondus faciunt, vt hodie grana tritici vel hordei: ſed cùm grana hæc pondere plurimùm varient, ob variam magnitudinẽ, denſitatem, raritatem, humiditatem, ſiccitatem, eligenda ſunt (vt diximus) mediocria, aut illorum loco grana aurifabrorum immutabilia. Alij chalcum oboli partem octauam faciunt, alij decimam. Attici ſextam, vt priùs dictum eſt. δίχαλκον.i. duo æreola Dioſc. in cucumere agreſti. Drachma igitur continet ſcriptula tria, obolos ſex, lupinos nouem, ſiliquas octodecim, chalcos ſex & triginta: ſecundum alios, octo & quadraginta.

Denarij partes ſunt, Victoriatus, nummus argenteus victoriæ nota ſignatus, dictus aliter Quinarius. Nam denarius decem aſſes ſiue libras primò valebat (vnde illi nomen) eius autem dimidium victoriatus aſſes quinque: quia denarius in duos victoriatos diuiditur. Poſteà denarius fuit libræ pars octogeſimaquarta: nam ex libra denarij octogintaquatuor ſignabantur, Plin. Victoriato autem pondere vtitur Scribonius. Celſus paſſim lib. 5. cap. 18. dicere maluit ſemis denarij, vt p. ✳. S. vel ſemis .i. pondus denarij dimidij, & alibi p.i. ✳. & ſemis .i. pondus denarij vnius & dimidij. Galenus victoriatum Scribonij aliquando in duos obolos .i. ſcriptulum vnum, rectiùs & frequentiùs in τριώβολον vertit, cùm Scribonij compoſitiones deſcribit. Denarij vti libræ ſunt ſextãs quoque, quadrãs, triens, de quib⁹ antè diximus.

NOTAE PONDERVM ROMANORVM EX Voluſio, Probo, Celſo, Scribonio.

ꝑ. libra. ꝑꝑ. libræ duæ ſeu dupondium. S. ſemis. v. ſeptunx. —S—. bes. S=— dodrans. S= = dextans. S=—= deunx. = = triens. =— quadrans. = ſextans. — vncia. ε' ſeſcuncia. ε ɔ ſemuncia. ʋ vel 6 binæ ſextulæ. ɔ ſicilicus. ⟍ ſextula. ꟻ ſcriptulum. ✳ vel ✕ denarius. V victoriatus. z ſextans denarij & libræ apud Celſum. ∸ ſeſcuncia, ſeu quarta pars ſemiſſis. —· drachmæ ſex ſeu octaua pars ſemiſſis in Scribonio leguntur. 3. drachma vna.

NOTAE PONDERVM GRAECORVM ET ATTIcorum.

μ̈ μνᾶς. λι, vel λ, vel λ λίτρας. γο οὐγγίας. ∠ δραχμῆς. λ ὁλκῆς .i. drachmæ. γς γράμματος. ·⌒· ὀβολοῦ, :⩧: δυοῖν ὀβολοῖν. κε· κερατίου. χ̈ χαλκοῦ. S" ἡμίσεος, quæ duabus his velut accentuum lineolis differt à nota numeri nonagenarij.

In his ponderum tam Romanorum quàm Græcorũ notis ferè exprimuntur primæ ponderis literæ. In Romanis vèrò lineæ ſemiſſi adiũctæ vnciarũ numerum deſignant vltra ſemiſſem ſeu ſex vncias. Reliquarum Romanarum notarum ratio eſt difficilior, & cur Græci per Λ obliquum ∠ drachmam figurant, cùm æquius fuiſſet ad aliarum notarum imitationem δρ .i. Δ cum ρ, quæ duæ ſunt primę huius ponderis literæ: item in obolo, οβ.

Minâ Atticâ, quæ eſt vnciarum 16. Auicennas, Serapio, Meſues vti quibuſdam putantur, alijs Alexandrinâ, quæ eſt vnc. 20.

Vulgus medicorum iniquiùs pondera hodie notat, præterquàm ꝑb. libram: & ℈

.i.ſcriptulum, quòd notam Romanam licet ratione mihi incomperta ſcriptam imitetur, vt ʒ drachmam: at ℥ vel ℥ vnciam cur ſignificet, non video. Iuſtius mea ſententia fuerit, ne notarum ʒ & ℥ affinitate ampliùs peccetur magno mortalium incommodo, drachmam & vnciam primis ſuis literis ſcribere ſic, dr. & vnc. quod in menſuris vulgaribus rectè fecerunt, M, pro manipulo, & P, pro pugillo ſcribentes.

Faba Græca pendit duos obolos: eius meminit Gal. lib. 7. comp. ph. p. in arteriace 14. Andromachi, catapotio fabæ magnitudine ibidem. Faba Alexandrina drach. vnam & dimidiam. Nucis iuglandis magnitudo ſiliquas ſeptuaginta duas pendit. Nux Pontica ſiliquas octodecim. Alia numero metimur, vt pruna, ficus, pip albũ, lib. 7. ph. p. in arteriacis (quod aliàs obolis, aliàs vncijs metitur.) Multa præterea metimur quantitate diſcreta ſeu numero, vt ficus, poma, myxa, zizipha, myrobalanos, tamar Indos, nucleis ſeu ſeminibus horum maioribus ferè exemptis, vbi ſcilicet ad viuum componendi ratio exigitur. Eſt tamen quãdo cum nucleis numerantur, vbi penduntur, vel etiam menſurantur.

MEnſuræ Romanis & Græcis duplices fuerunt, liquidorum ſcilicet & aridorum. Liquidorum primò dicemus.

κουλεὸς Ionicè pro κολεὸς, culeus, menſurarum capaciſſimus, amphoras viginti capit, ſeu libras menſurales mille & ſexcentas, Plin. lib. 14. cap. 4. & Fánius lib. de ponderibus. Amphora vrnas duas Columellæ, lib. 12. cap. 20. ſeu libras octoginta: olim etiam quadrantal dicebatur, quòd vas erat quadratum, pedis menſura in lõgum & latum. Vrna congios quatuor, ſeu libras quadraginta.

Congius ſextarios ſex Romanos, lib. 6. comp. ph. p. ſeu libras decem.

Sextarius quia eſt congij ſexta pars, dictus capit heminas duas ſeu libram & beſſem. i. octo vncias, ſeu vncias viginti menſurales, non ponderales: niſi liquorem quẽ metiris, vt mel grauiſſimũ, oleũ leuiſſimum, vinum (præſertim fuluum: nam nigrum craſſius & grauius) medium expreſſeris, & ſic tot ſextarij ſunt explicãdi, quot ſunt res metiendæ. ξέσου. i. ſextarij, neque menſura neque nomen erat apud Athe-

Lib. 1. c. ph. g.

nienſes, quo tempore ſcripſit Heras Medicus: nunc ex quo Romani orbi imperare cœperunt, nomen ξέσου. i. ſextarij apud omnes qui Grȩca lingua vtũtur, extitit: ipſa verò menſura Romanæ æqualis non eſt: nam alij aliam ſextarij menſuram vſurpãt. Apud Romanos ſextarius libram vnam & ſemiſſem, & ſextam illius partem pendit, vt omnes ſimul iunctæ ſint vnciæ viginti, quas plurimùm cornibus metiuntur, inciſis extrinſecus lineis quibuſdam orbicularibus. Nonnulli falſò ſunt opinati, ſextarium Romanum octodecim menſuralibus vncijs valere, Galenus. Sextario Italico ſeu Romano ꝓximus eſt chus Atticus, vt cadus Atticus, amphoræ Atticæ.

Vt as & libra vncias duodecim continet, dictis in libra nominibus appellatas: ſic ſextarius cyathos duodecim nominibus iiſdem vocatos capit: vnde ſextarij bes .i. cyathi octo apud Largum cõpoſitione 116. & ſextarius falerni Martiali. i. cyathi duo: & ſeni ſextãtes vini. i. cyathi duodecim, ſeu ſextarius vnus Suetonio in Auguſto: quadrans vini Celſo in curatione quartanæ, & Martiali. i. cyathi tres. Eidem triens. i. cyathi quatuor, ac etiam Propertio & Iuuenali. Martiali item quincunx. i. cyathi quinque: ſeptunx ſeptem, bes octo, deunx vndecim. Pro ſemiſſe verò hemina, ſeu ſex cyathi, vt dodrans pro nouem cyathis, dextans pro decem.

Hemina quartarios duos capit ſeu vncias decem: dicta quòd ſit ἥμισυ. i. dimidium ſextarij, authore Feſto. Vox tamen Romana & menſura eſt: κοτύλη autem (quam Linacer & alij propè omnes heminam reddunt) Galeno & Plutarcho vſurpatur, &

Ibidem.

Andromacho quanuis Romæ agenti (quod Galenus miràtur) & Catoni Romano ſcriptori: huicque diuerſa eſt ab hemina. Prioribus verò κοτύλη Attica menſura vncias nouem libræ Romanæ capit. Eamque menſuram in pharmacis, priuſquàm res Romanorum creuiſſent, ſcriptis, κοτύλην capere coniectauit Galenus. Videtur & Heras cùm κοτύλην ſcribit, ſextarij dimidium indicare: an verò vncias nouem ex librali cornu vel decem innuat, etiam ignoratur: licet nonnulli eam ſexdecim vnci-

as &

as,& διμοῖρον.i.duas eius partes habere ſtatuant:ſed alibi κοτύλην cum libra Romana æquauit. κοτύλαι ἰταλικαὶ, ἃς δὴ καὶ λίτρας ὀνομάζουσι. *Lib.4.ſanit.tuend.*

Quartarius acetabula duo capit ſeu vnc.5.dictus quia eſt pars ſextarij quarta.

ὀξύβαφος vel ὀξύβαφον.i.acetabulum,ſeſquicyathum capit,ſeu vncias duas & dimidiam,ab aceto dictum,quod ad ciborum intinctus capiebat. Idem κοτύλης τέταρτον.i.cotylæ,ſex cyathos capientis quarta pars, lib.1. comp.ph.part.dici Apollonio,& lib.2.comp.ph.gen.Serapioni,quibuſdam videtur. Scribit vero Galenus lib.9.comp.ph.part.in ſplenico Chryſermi, λαυκου σπέρματος ὀξύβαφον ὃ ἐστι ℥ α. i.℥ eſt vncia vna,niſi mendum ſit:aut oxybaphon minorem faciat menſurã.

κύαθος ſeſcunciam capit & drachmam & ſcriptulum,ſeu cochlearia magna 4. (quæ & ligulæ dicuntur à cauitate ſimili linguæ contractæ)eſtq; ſextarij pars 12.

μυστρὸν eſt κοχλιάριον magnum,capit drachmas tres & ſcriptulum vnum,datur diacydonion mediocris myſtri modo,in fine lib.6.ſanit.tuendæ.

Cochlearij parui pleni menſura in paruis corporibus: maximi,in maximis: in medijs,ad portionem datur diatrion pipereon,lib.4.ſanit.tuendæ.

Hieræ picræ ſiccæ modus maximus eſt duorum magnorum cochlearium cum aquę temperatæ cyathis tribus:minimus parui vnius cochlearis:mediocris eſt duorum paruorum cochlearium. Quæ loca & alia paſſim planè declarant ſaltem tres fuiſſe cochlearis differentias. *Lib.7.method.*

Quæ pondera,quibus menſuris,quorum liquidorum vel aridorum reſpondeãt, Paulus in fine docet abundè. Quanuis enim libra ſit & vncia menſuralis.i.menſurâ molem decernens:& ponderalis.i.rei grauitatem pondere declarans, Galeno lib.1.2.& 3.& ſequentibus comp.ph.gen.& illa vncias duodecim lineis circularibus in menſura cornea extrinſecus deſcriptis ſignatas ſemper capiat, hæc vncias duodecim ſemper pendat:tamen raró libra ponderalis menſurali reſpondet:& contrà,ob varium rerum, quas metimur,pondus in eadem menſura. Quamuis etiam libra frequentiùs menſuralis fuit Romanis,tamen etiam fuit ponderalis ſeu pondus librale,vt menſura libralis:ob id diſtinguit Galenus addendo σταθμῷ ponderali,vt μέτρῳ menſurali.

ROMANAE ARIDORVM MENSVRAE.

MOdius à modo.i.mẽſura dictus,ſextarios ſexdecim capit, ſeu libras 26.vncias octo,non aũt pẽdet. Hemodius,eius dimidium. Seſquimodius Varroni vſurpatur. Sextarius capit heminas duas. Schœni & Calami ſextarius, Cato cap.105. Salis & hordei ſextarius, Columella lib.12.cap.5.

Hemina capit acetabula quatuor ſeu vncias decem. Iris aridæ contuſæ hemina,Cato cap.107. Hemina ſalis, Columella lib.12.cap.49.

Acetabulum capit ſeſquicyathum,ſeu vncias duas cum dimidia. Acetabulum melanthij,Cato cap.107. Acetabulum gallæ, ſeminis coriandri,cnicorum,Celſus lib.5.cap.18.Salis acetabulum,Plin.lib.18.cap.7.

Cyathus cochlearia ſeu ligulas quatuor,vel ſeſcunciam, drachmam & ſcriptulum. Cyathus ſeminis,Columella lib.2.cap.11. Gith cyathos tres,picis vnum, Celſus lib.5.cap.de curatione papularum.

Ligula capit drachmas tres & ſcriptulum,Columellæ vſurpatur.

Ergo menſuræ liquidorum tantùm Romanis fuerunt,Culeus,Amphora,Vrna, Congius,Quartarius.Aridorum ſolùm Modius,Semimodius,Seſquimodius.Humidorum & ſiccorum indiſcriminatim Sextarius,Hemina,Acetabulum,Cyathus, Ligula. Hæc de menſuris Romanis. Arida autem metimur frumenta,legumina, ſemina alia,ſalem :reliqua vt aromata frequentiùs appendimus quàm metimur:metallica ſolùm appenduntur. Aridorum quæ metimur pondera maximè variant,ob id omiſimus,ne prolixitate odioſa diſpliceamus.

GRAECAE SEV ATTICAE LIQVIDORVM ET humidorum menſuræ, quibus maximè vtuntur Medici, ob id etiam medicæ vocantur.

LIQVIDORVM MENSVRAE CVM OLEI, VIni, mellis pondere cuique menſuræ reſpondente.

Μετρητὴς, ſiue κάδος, ſiue κεράμιον capit choas duodecim, ſeu congios Romanos duodecim, ſeu libras menſurales centum & octo, ἀπὸ τοῦ μετρεῖν. i. à metiendo: illud alterum ἀπὸ τοῦ χάδειν. i. capacem eſſe. Sic metreten Dioſcoridis in oleo œnanthino, & κεράμιον eiuſdem in vino hyſſopite, Plinius cadum vertit. Metreten prætereà Italicam in vino ſcillitico, & κεράμιον Italicum in vino abſinthite Dioſcorides vocat pro amphora Romana, quæ non paulò minor eſt Attica. Cùm autem Atticam amphoram vult ſignificare, vocat ſimpliciter μετρητὴν vel κεράμιον: contrà Latini amphoram Atticam pro metreta dicunt, vt à Romana ſeparent, quæ ipſis abſolutè eſt amphora. Vtraque Gręcorum medicis in vſu fuit, poſtquàm Romani Græciæ imperare cœperunt. Metretes olei pendit libras Romanas nonaginta, vini centum, mellis centum & quinquaginta.

Χοῦς, ſiue χόεύς, chus ſeu congius, ſextarios ſex capit, ſeu cotylas Atticas duodecim, ſeu libras nouem, ἀπὸ τοῦ χεῖν. i. à fundendo. Plinio ex Dioſcoride vertitur ſemper congius. Chus olei pendet libras ſeptem cum dimidia: vini autem libras octo & vncias quatuor: mellis lib. duodecim cum dimidia.

Ξέστης, ſextarius, cotylas duas ſeu libram vnam & dimidiam. Vox à Græcis ex ſextarij nomine corrupta Andromacho, Aſclepiadi, Heræ, Critoni, Dioſcoridi, Galeno, & alijs Græcis, qui ſcripſerunt, poſtquàm imperium Romanum acceperunt, vetuſtioribus Atticis ſcriptoribus incognita. Aceti ſextarij tres Critoni apud Gal. & Galeno ipſi ſæpe pro liquidi menſura in lib. compoſitionum. Sextarius olei pendet vncias quindecim, vini autem libram vnam, vncias quatuor, drachmas quinq;, ſcriptulum vnum: mellis lib. duas, & vnciam vnam.

Κοτύλη quartarios duos, ſeu vncias menſurales nouem, vnde Heras lib. 5 comp. ph. part. Galeni dicit vncias olei Italicas nouem, ſeu cotylen pendere vncias ponderales ſeptem cum dimidia: aceti cotyle Soranus apud Gal. lib. 1. comp. ph. part. Dicitur etiam ἡμίξεστον, & dimidia ſextarij pars Gal. lib. 1. c. ph. g. & τρυβλίον Cleopatræ. Hemina dicitur Romanis & item Græcis, Romanas medicamentorum cõpoſitiones in ſuam linguam vertentibus, aliàs autem cotyle vtuntur. Cotyle olei pendet vncias ſeptem & dimidiam: vini autem vnc. octo, drach. duas, ſcriptula duo: mellis libram vnam & ſemunciam.

Τέταρτον, ſiue ἡμικοτύλιον Dioſcoridi lib. 5. de thymoxhalme, & Apolloniꝰ apud Gal. lib. 1. cõp. ph. gen. i. quartarius vel ſemicotyle, capit acetabula duo, ſeu vncias quatuor cum dimidia. τέταρτον ξέσου dicitur Damocrati apud Gal. lib. 8. c. ph. par. Pendet olei vncias tres, ſemunciam, & drach. duas: vini autem vnc. 4. drach. vnam, & ſcriptulum vnum: mellis ſelibram, & drach. duas.

Ὀξύβαφον. i. acetabulum ſeſquicyathum, ſeu vncias duas & drachmas duas, τέταρτον κοτύλης dicitur Serapioni apud Gal. lib. 2. c. ph. gen. & Apollonio lib. 1. ph. part. Pendet olei ſeſcunciam & drach. tres, ſeu drachmas quindecim: vini autem vnc. duas, & ſcriptula duo: mellis vncias tres, & drach. vnam.

Κύαθος cyathus conchas duas ſeu myſtra quatuor, ſeu chemas quinque, ſeu cochlearia decem, ſeu ſeſcunciam. Attici mellis cyathus vnus, aut drachmæ duodecim, Crito lib. 5. c. ph. p. Attici mellis cyathus Philippo Medico dicitur apud Gal. lib. 4. ph. p. Pendet olei vnc. & drach. duas, ſeu drachmas decem. Pondus olei curæ Medicis præcipuæ fuit in emplaſtris: vini autem vnciam vnam, drach. tres, ſiliquas quatuor: mellis vnc. duas, & ſcrip. duo.

Κόγχη myſtra duo, ſeu chemas duas cum dimidia, ſeu drachmas ſex.

Μύστρον, chemen vnam & quartam eius partem, ſeu cochlearia duo cum dimidio, ſeu

ſeu drachmas tres. Myſtrum magnum Cleopatræ capit drach. duas cum dimidia & quartã: paruum drach. duas, ſcriptula duo, ſiliquam vnam & vndecimam.

χήμη cheme, cochlearia duo, ſeu drachmas duas, ſcriptulum vnum, grana quatuor, & quatuor quintas grani. Lithargyri chemen aut drachmas tres, lib. 5. com. pharm. particul. Gal. Crito.

κοχλιάριον drachmam vnam, ſcriptulum dimidium, grana duo, & duas quintas grani. Cochlear olei pendet Cleopatræ drachmam vnam.

Hæc ponderum minutorum nomina ſunt vſurpanda, ad interpretandam menſurarum capacitatem, & quomodò libræ & vnciæ menſurales non ſolùm ponderales ſunt: ſic hæc pondera minuta poſſis menſuralia facere, vel ſaltem intelligere. Vinum nona parte excedit pondus olei, Galeno, Fannio, & Græcis quibuſdam: vt cotyle olei nouem vncias pendet, cotyle vini decẽ, quod eſt nona parte eſſe grauius: ſic olei ſextarius octodecim vncias, vini viginti pendet. Mel autem tertia parte vino eſt grauius, ex Fannio, & Dioſcoride, & Galeno, & experientia. Mel autem ſit purum, è fauis deſtillatum: deſpumatum autem eſt grauius.

MENSVRAE ARIDORVM ATTICAE MEDICIS MAXIME IN VSV.

Μέδιμνος, medimnus, capit chœnicas octo & quadraginta, Suidas: ſeu centũ & octo libras, ſeu modios ſex, non medicos quidem, ſed georgicos. Medicis tam magna menſura rarior eſt in vſu.

χοῖνιξ cotylas tres, vel ſeſquiſextarium, ſeu libras duas & quadrantem. i. vncias tres. In vſu eſt Chryſermo & Eraſiſtrato in Gal. medicamentorum compoſitionibus. Pro chœnicibus decem Dioſcoridis in vino ex dactylis Plinius reddidit modium, cùm decem chœnices cotylas triginta, ſeu ſextarios quindecim faciant. Roman⁹ aũt modius eſt ſextariorum ſexdecim: vnum igitur ſextariũ neglexit Plinius.

ξέστης ſextarius, cotylas duas, ſeu vnc. octodecim, Galeno ſępe vſurpatur in c. ph.

ἡμιχοίνικον vſurpauit Dioſcorides in vino elleboritite.

κοτύλη oxybapha 4. ſeu vncias nouem, gallæ cotylas duas. Gal. lib. 9. c. ph. p.

ὀξύβαφον, ſeſquicyathum, ſeu vncias duas & drachmas duas: piperis albi oxybaphon, Gal. lib. 3. comp. ph. p. & Dioſcoridi vſurpatur in thymoxalme.

κύαθος cochlearia decem ſeu ſeſcunciã. Salis cyathus Dioſc. in vino melitite.

κοχλιάριον drach. vnam, ſcriptulum dimidiũ, grana duo, & duas quintas grani.

NOTAE MENSVRARVM ROMANARVM,

ex Voluſij Metiani libro de aſſe.

Culei nota deſideratur. Quadrantal. i. amphora q. Vrna, q. s. i. quadrantalis ſemis. Congij ε. Sextarij ɔ. Heminæ ɔ. s. i. ſextarij ſemis. Quartarij Q. Cyathi cy. In aridis verò, Modij μ. Semodij μ. s. Acetabuli & Ligulæ notæ adhuc deſiderantur.

NOTAE GRAECARVM MENSVRARVM MEDICIS frequentes, ex lib. de ponderibus & menſuris, qui Galeno tribuitur.

κρμ. κεράμιον, tribus primis conſonantibus expreſſum. χ χοῦς. ξε. vel ξ. ξέστης. κο. κοτύλη. τρυ. τρυβλίον. ξο. ὀξύβαφον. κυ. κύαθος. μυ. μύστρον. χη. χήμη. In aridis verò, μ. μέδιμνος. χ. χοῖνιξ cum duabus primis conſonantibus. Cùm igitur tam varient pondera & menſuræ, in veterum compoſitionibus diligenter obſerua miſcẽdorum & totius miſturæ vires, vt inde pondera quædam dubia coniectes. Noſcas etiam in id patriam Medici, & ſi extra patriam, in qua regione, & quo tempore ſcripſit.

Cùm item pondera medicamentorum menſuris non ſemper reſponderint (vt

oſtendimus) diligenter eſt aduertenda maiorum ſcriptura, ſi iubet nos medicamenta πλήθει.i.copia ſeu menſura, & ὄγκῳ.i.mole, vel σταθμῷ.i.pōdere metiri, Gal.lib. 6.comp.phar.part. Adhæc feliciùs pondera & menſuræ, & amborum numerus integrè exprimuntur, quàm notis repræſentantur ob lapſum facilem. Ob id Galenus Andromachum iuniorem & Damocratem laudat, quòd medicamentorum cōpoſitiones carmine ſcripſerint, integra hæc omnia recipiente. Idem Galenus lib. 2.comp.pharm.part. ἑκατὸν, ὀκ Δοήκοντα, ἐννήκοντα δραχμὰς aloës in hieræ cōpoſitione integra ſcripſit: & alibi paſſim.

Horum de ponderibus & menſuris ſcriptorum partem plurimam ex Galeni libris de compoſitione medicamentorum ſecūdum locos & genera collegeram, ſed meliora & auctiora reddidi lectione Georgij Agricolæ Medici, hac in parte doctiſſimi & diligentiſſimi. Neque tamen ſemper ponderibus aut menſuris vtimur in componendis medicamentis aut vtendis, ſed hærbas manipulis, ſemina & flores pugillis ſæpe metimur.

Lib. 5. ſanit. tuendæ. Terebinthina reſina ſumitur nucis vnius ponticæ, aliquando duarum triúmve magnitudine. Diacnici ſumitur duarum triúmve caricarum modus, pro cuiuſque natura magis minúſve medicamentis obediente per experientiā exploranda.

Ibidem.

Lib. theriaces ad Piſonem. Puluis capitis milui potatur ex aqua, quantus tribus digitis capi poteſt.

Alia eius generis plurima apud Medicos tum Græcos tum Latinos inuenies.

FINIS TERTII LIBRI.

EXERCITATIO prædictæ methodi in aliqvot vetervm composi- tis celebribvs, liber qvartvs.

ABSOLVTIS vtcunque tribus inſtituti noſtri partibus, iam quarta eáque poſtrema supereſt adijcienda, de medicamentis aliquot compoſitis, quibus ceu particularibus exemplis exercere traditas priùs methodos viſum eſt. Neque enim omnia veterum compoſita in vnum cogere placuit: id enim operis fuiſſet infiniti, & parum profuturi: neque item omnia vſu quotidiano celebrata, ſed tantùm ſumenda tanquàm præcipua adſcribemus: admouenda pleniùs tradituri in Meſuæ antidotario, quod cum canonibus & ſimplicibus à nobis quanta potuimus maxima cura deterſum & politum & clarum redditum propediem emittemus. Non improbo tamen, ſi quis omnia quæ à viris ratione & experientia inſignibus ſcripta ſunt, enumerare velit Galeni exemplo, vt ex his quiſque illa potiſſimùm præparare queat, quorum materiæ copiam habet, modò diligenter curet, vt quæ miſcentur, probata ſint & vigentia. Miſtis quoque & cōpoſitis tūc ſolū vtatur, cùm vires expetitas habēt ſummas. Nam multa vetuſtate exanimata ſunt igni abſumēda, nō vtēda. Quibuſdā aūt vetuſtas vires addit, vt theriace: alijs minuit, vt Philonis antidoto, qua tamē ante annū à cōpoſitione nō vtendū: alijs adimit, quorū maxima turba eſt in ſyrupis, catapotijs, & alijs, vt ſimplicibus, ſic compoſitis. Quapropter ſyruporū vere & æſtate rarus eſt vſus, ſi rerū illos conſtituentiū eſt poteſtas: frequentior apozematū quæ tunc ſolū pharmacopola cōponit, cùm iubetur à Medico, vti etiā eclegmata, exoletis iam Arabū lohot præſtātiora

In lib. de c. po. p. & g.

ora

ora, q̄a recẽtia. Cętera itẽ quæ omni ꝓpè hora eſt cõponẽdi facultas cõpoſita nõ habet pharmacopola, vt linimẽta, frõtalia, embrochas, cataplaſmata, collyria. Sed tp̄e vtẽdi parãtur, quando facilis & prõpta rerũ in hæc neceſſariarũ materia eſt: q̄ aũt oĩ parte anni parari neq̄ũt, rerũ tũc vigentiũ penuria, illa ſemel in annũ totũ cõfici poſſunt: cura tamẽ diligẽti adhibita, ne etiã ante annũ vires eorũ elãguerint. At cùm vnũ medicamentũ etiã vni morbo omniũ ægrotorũ cõpetere non poſſit ob tẽporum eius & ægri naturæ varietatẽ, & alias indicationes, nec Medicus tantã varietatẽ in vnoquoq; genere ad manũ habere poſſit, mediũ aliquod habeat ad mediã naturam cõpoſitum, cui addas tẽpore vtendi quæ voles, ꝓ affectus & ægri natura, vt in diamoro Gal. in c. ph. p. vel ſimpliciſſimũ pares, quod vtẽdi tp̄e arbitrato tuo intẽdas. Ob id ſyrupos oĩno ſimpliciſſimos ex ſuccis ſcilicet, vel decoctis ſimplicibꝰ ſaccharo aut melli incoctis ad ſaporis gratiã, ſed magis ad cõſeruatiõis neceſſitatẽ p̄ferimus.

Pauca quædã explicaturus ſum, q̄ rudi adhuc lectori remoramento eſſe poſſint, cuiuſmodi hoc eſt, quę ratio nos mouerit, vt p̄ter omniũ conſuetudinẽ põdera & mẽſuras, & vtriuſq; quãtitatẽ integris ꝓpè nominibꝰ exp̄ſſerimus. Id aũt quo cõſilio eſt à nobis factũ libro ſup̄iore in põderibꝰ & mẽſuris docuimus: ἄνα quoq; & ἴσον Galeni more & Arabũ ſcribimus. Neq; etiã accuſandi ſumus, ſiquãdo põdera aut mẽſuras, q̄ vno numero cõp̄hendũtur, tamẽ ipſo identidẽ repetito exp̄ſſimus. Sic enim & Gal. myrti nigræ ſextariũ vnũ, ſeminis apij ſextariũ vnũ, ſummitatũ ramorũ myrti ſextariũ vnũ: & ibidẽ, adianti ſextariũ dimidiũ, ladani τὸ ἴσον. i. tantundẽ: quũ vtrobiq; ſcribere potuiſſet, enumeratis his omnibꝰ, ana vel ἴσον. i. æqualem portionẽ. *Lib. 1. c. ph. p.* Huiꝰ ταυτολογίας exẽpla ſunt plurima apud Græcos & Latinos medicos. Præterea quędã cõpoſitiones huius libri eiuſdẽ rei multiplicẽ habẽt mẽſurã aut põdus multiplex, ob id ꝙ ex magnis ceu portio tantũ aliqua ſint diminutæ. Q̄uo apud Gal. emplaſtrus alba ariobarzanij integra, recipit lithargyri drach. ducẽtas, ceruſſę drach. octoginta, ceræ drach. quinquaginta, olei veteris heminas tres, terebinthinæ drach. triginta, cineris buccinorũ drach. decẽ. thuris drach. nouẽ & decẽ, aquę cyathos duodecĩ. Quæ Heras ſic ad tertiã partẽ diminuit, lithargyri drach. 66. obolos 4. &c. lib. 1. c. ph. ge. & alibi exempla huius rei plurima inuenies. Nec te moueat, quòd eiuſdem ſimplicis doſes varias ſecundum ſcriptores varios in eadem compoſitione interdum adſcribimus, cùm nec Galenum id facere piguerit etiam in ponderibus diuerſiſſimis & ſimplicium validiſſimorũ, vt lib. 3. comp. ph. part. in fine. Mãnæ thuris drach. quatuor, alij drach. quindecim, & paulò poſt calcis viuæ drach. octo, alij drach. quadraginta: gypſi toſti drac. quatuor, alij drach. octo. Aromata item nõnunquàm ſpecies etiam cum vulgo appellamus, Paulum & Actuarium ſequuti, qui εἴδη illa paſſim appellant. Adde quòd compoſita cum διὰ declinantur ſecundũ terminationem per primam aut ſecundam declinationem Latinorum, vt per ſecundam & tertiam Græcorum, Diacalaminthe, thes, thæ, then. Diacydonion, nij, nio. Diamoron, ri, ro, &c. non autem cum Medicorum vulgo, diacydonion, nionis: diaphœnicon, diaphœniconis: diarhodon, diarhodonis, vt anaſarca, cæ: hypoſarca, cæ, vt ex Galeno lib. ſanit. tuendæ, & comp. ph. part. colligere eſt facile. Imperitiùs idem faciunt in catholico cathartico, quod diacatholicon, conis, etiam qui ſe aliquid putant, quotidie ſcribunt. Si verò illa ſeparatim & ſine compoſitione ſcribantur, non mutata voce manent in genitiuo ſingulari vel plurali, quem διὰ tunc poſtulat, vt dia cydoniων, dia morων, διὰ τρίων πεπερέων: ſic nos Arabum antidotum διὰ τρίων σαντάλων potiùs, quàm cum vulgo triaſandali. Ad horum imitationem ex Græca voce & Latina practici quoque diaprunum, ni, no, compoſuerunt, vt epitogium Quintilianus, & ὑδρορόσατον. i. aqua roſarum Simeon, quam ῥοδόσαγμα Actuarius vocare maluit.

In compoſitionibus quoque vulgi nomenclaturas non paucas immutaui, partim quòd ineptiores viderentur, partim quòd veterum & in quibuſdam recentiorũ appellationes tanquàm puriores & magis naturam rei nobis exprimentes, ſequi potiùs placitum eſt. Nam quæ iſti hodie nomina medicamentis tribuunt, confectio-

nes, electuaria, opiatę, lohot, rob, ſuffuf, & alia quædam vel Barbara ſunt, vel rei dicendæ non conuenientia. Confectio ſiquidem compoſitio eſt, vt conficere eſt componere, & in quam ſignificationem hi contrahunt, ſibi non conſtant: nec minùs inepti ſunt in re & nomine electuarij, quod electarium .i. electa quędam ſimplicia cõtinens medicamentum dicere alij malunt. Sed cùm id omnibus compoſitis commune ſit, vt in methodo componendi probauimus, cur quædam horum ſic, alia aliter vocarunt? neque omnes rem eandem vocant electarium, ſed hic ſolidam & ſiccam confectionem ſic appellat, alius etiam liquidiorem. Opiatas rectiùs appellarunt medicinas, quæ ſcilicet opium recipiunt, quibus conſiſtẽtia ſimiles etiam opiatas vocant, quæ nos veterum more in antidotos reiecimus. Quas autem appellationes cuique compoſito medicamento hîc declarando aptiores eſſe putemus, partim docebimus in ſingulis cõpoſitorum formis & differentijs, partim nunc ex Actuario ſubijciemus.

Actuar.

Cùm cauſæ ſalubres ſint quatuor ſummis generibus Galeno comprehenſæ, ſumendorum, admouẽdorum, educendorum, faciendorum, duo prima hîc docemus, neque hæc tota, ſed in ambobus medicamenta tantùm formis & viribus diuerſa. Nam eorum quæ ingeruntur: quædam ſumuntur trita ſolùm & læuigata: alia conuenienti humore ſubacta: alia in trochiſcos .i. circulos complanata: alia in catapotia .i. globulos deglutiendos efficta: quædam aqua ad tertias coquuntur, colantur, & decocti iure iam medicamentoſo ſumuntur, nunc per ſe, nunc cum vino, ſapa, melle, ſaccharo: alia cum horum poſteriorum alterutro cocta, donec concreſcant, quod ſerapion & ζουλάπιον Barbara voce ſolemus nominare: alia priùs trita, deinde cum melle ſubacta, donec in vnitatem coëant, antidota vocamus. Fructus autem aliquot fugaces, aut iam coctos, aut in ſalgama plana redactos, ex melle aut ſaccharo tantiſper excoquimus, dum iuſtum craſſamentum obtineant, & in bellariorum formas fingimus.

ζουλάπιον etiam Simeon uocat.

Ex admouendis verò quædam formantur in vnguenta, quæ ſolùm illita auxiliantur: alia in emplaſtra, quæ linteis extenſa, vel alutis tenuibus aut pittaciis inducta ſuperponuntur: alia vocantur epithemata, quæ tænijs vincta hærent non ſuo lentore: quædam velut τρίμματα .i. trituræ, & ξηρία .i. ſicca & pulueres dicuntur, ſuntq́ue ea vltima & ſimpliciſſima omnium quæ ſumuntur: quædam ceu collyria fingentes, quibuſdam liquoribus diluimus, & ad cotem terimus, tanquàm ocularia medicamenta: alia aliter pro ægrorum conditione, morbi & partis affectæ natura. Quas autem vires medicamentum quoduis habeat, ex ſimplicium natura & totius forma ſuis locis pòſt audies. Antidota ex hærbis, ſuccis, lachrymis, ſeminibus, radicibusq́ue congeſtis, & operoſè tritis, & in vnum cum melle coactis fiunt, miſtis magna ex parte calidis, frigidis interdum, & etiam ſenſum ſtupefacientibus, interdum & purgantibus, quæ etiam ſerapijs & zulapijs miſcentur.

De his Paulus lib. 7.

Actuar.

Medicinas quæ non foris admotæ corpori, ſed in corpus receptæ affectibus medentur, antidota, ab ἀντὶ καὶ δίδωμι, quaſi contra affectus data, & fœminino genere antidotos Medici appellant. Vnde cephalicæ, ſtomaticæ, ſtomachicæ, cardiacæ, ſplenicæ, hepaticæ, nephriticæ, colicæ, hedricę, mithridatios, theriacæ, Galeno propè ſemper dicitur, ſæpe ſubſtantiuo antidotus adiecto, ſæpe non expreſſo. Eadẽ ratione apud eundem cephalicum, ſtomaticũ, ſtomachicum, & cætera ſæpe leges, antidotum ſcilicet. Horum quædam aduerſus deleteria & lethalia pharmaca dãtur, alia contra feras virulentas, alia affectibus ex prauo victu natis ſuccurrũt. Sunt quæ vſum hunc triplicem promittunt, vt Mithridatios, Theriace. de quibus tanquã præſtantiſſimis primùm nobis dicendum.

Gal. initio lib. 1. de antidotis.

Antidota grauiſſimis caſibus opitulãtur, maximè autem vtilia ſunt aduerſus venena corporibus noſtris inſerta morſu, ictu, cibo, potu: rectè etiam dantur in viſcerum, laterum, faucium, interiorũq; partiũ doloribus, & colliſis ictu vel caſu ab alto.

Celſus lib. 5. cap. 22.

Quia antidoti etymon attigimus, ſubijt nobis in mentem docere, vnde medicamenta compoſita nomen acceperunt, quæ nominis ratio magni eſt momenti ad

rem

rem intelligendam. Ab actione & effecto in morbum vel corpus totum athanaſia, quòd immortalis, hoc eſt, maximè longæuos homines facit. ἐκκοπρωτικὸν Andromachi ex aloës vnc. II. croci, maſtichis ana vnc. vna. lib. 7. comp. ph. part. vt aloë eccoprotica, lib. 6. ſimpl. Sic cephalica, ophthalmica, ſtomatica, arteriaca, ſtomachica, hepatica, ſplenica, colica, & id genus alia medicamenta, harum partium affectibus ſalubria, quæ etiam à parte vocata videri poſſunt.

Acopa, quia laſſitudinem tollunt.

Ab inuentore.

Philonis antidotus, Philonium vulgò dictum, de qua in Meſue ex Galeno audies.

Mithridatios, à Mithridate Ponti rege. Multa ſimiliter cognominata ſunt, vt Theriace Andromachi, ab Andromacho conſtituta.

Hiera picra Galeni, quòd eam vſu multo celebrauit.

Diarhodon abbatis, Puluis ducis, in horum gratiam à Medicis inuēta & appellata.

ζεὺς medicamentum ad iſchiadas, lib. 10. comp. ph. p.

Dioſpolites ſeu dioſpoliticum, Iſis emplaſtrum.

Diadictamnum ſacrum, quòd ex ſacris Aegypti locis afferuntur, lib. 2. c. ph. gen.

Cyphi heliacum & ſelenicum. Antidotum σωτῆρα, Paulus lib. 7.

A medicamento ſimplici vel præcipuo quæ Baſis dicitur, vel copioſiore.

Diacalaminthe. Diacyminum. Dia trion pipereon.

Diaphœnicon Dia margaru.

Opiata antidotus, quod opium recipit.

Theriace, quòd paſtillos theriacos recipit, vel ꝙ viperæ morſibus ꝓter cætera auxilietur,

Hieradiacolocynthidos. Diaromaton.

A numero ſimplicium.

Tripharmacum ex lithargyro, oleo, aceto.

Tetrapharmacum. Theriace dia τεσσάρων.

πεντάμυρον ex quinque, lib. 7. Pauli, cui tamen quædam acceſſerunt.

δεκάμυρον ex decem. Dodecatheon, ex duodecim & melle.

Hecatombe Pauli, licet tantùm ſimplicibus octodecim conſtet.

A qualitate.

Cygnus Galeno, & cygnus albus & ruber Paulo.

Albæ & melinæ & virides emplaſtri, lib. 1. comp. ph. gen.

εὔχροα. i. boni coloris. ἡδύχροον μάγμα in theriace.

δίχροα vel διχρώια. i. bicoloria. εὐωδία. i. beneolētia. δυσωδία. i. maleolētia.

πικρὰ διὰ ἀλόης, quæ & hiera picra Galeni dicitur: eſt tamen ea multiplex, vt in hieris antidotis leges.

A modo vtendi.

Epithema ventriculi, hepatis, lienis, capitis, aliarum partiū quibus imponitur, quale quod ſcutum hodie vocant.

Hypoglottides, quæ ſub lingua tenentur, vt paulatim liquata ſenſim deglutiantur. *Lib. 7. c.*

Arteriace ἔκλεικτον 14. Andromachi, lib. 7. comp. ph. part. *ph. p. initio.*

ἔκλεικτον φάρμακον, καὶ ἐκλείκτας δυνάμεις, καὶ ἐκλέκματα. i. linctus, ꝙ lingēdo deglutiantur. *Ibidem.*

ἔρρινα ἢ ῥινέγχυτα, quæ naribus infunduntur.

καταπότια à καταπίνω. i. deuoro.

A forma compoſiti.

τροχίσκοι, quòd rotulæ formam habeant: ijdem κυκλίσκοι à figura rotunda, & ἀρτίσκοι à panis exigui forma Galeno dicuntur.

A nota.

Sphragis Lemnia. i. ſigillū ex terra Lemnia, in cuius locū ſupponūt terrā ſigillatam.

A loco, vbi componitur, celebratius.

Oleum Sicyωniū, à Sicyωnia regione Peloponeſi Dioſcorid. Galeno autem & Paulo à cucumere agreſti, vt in Meſue docemus.

Mithridates Ponti ac Bithiniæ rex omnium propè ſimplicium pharmacorum experientiam habere ſtuduit, quæ lethalibus aduerſantur, vires ipſorum in facinoroſis *Gal. initio lib. 1. de antidotis.*

cinoroſis hominibus morte damnatis comprobans.vt Galeni tempeſtate Pergami rex Attalus.Quædam igitur ipſorum phalangijs peculiariter reſiſtere deprehendit, quædam ſcorpionibus,alia viperis,alia contra aconitum valere,alia contra leporē marinum,alia contra alia deleteria.Quibus omnibus contemperatis,vnum confecit medicamentum Mithridates, nominatū ab ipſo Mithridation,ſperans ſe præſidium aduerſus omnia lethalia habiturū.Nec ſpes eum fefellit:vſu enim eius quotidiano corpus à deleterijs ſecurum ſic effecit,vt cum exitioſo & violēto potiùs veneno(quo filiæ eius enectæ ſunt)bis poto interire,quàm viuus in Romanorum poteſtatem venire ſtatuiſſet,nullum inuenerit venenum, quod eum interimere potuiſſet,ob id gladio transfixus interijt.

Mithridatios antidotus ab Andromacho ſic deſcribitur,ad deleteria efficax,& internos omnes affectus.

Gal. 2.lib. antidot.

Acori,phu pontici,hyperici, acaciæ,gummi ana drachmæ duæ.
Scinci drachmæ duæ,oboli duo.
Aniſi drachmæ tres.

** νάρδου κελτικῆς καὶ ἰνδικῆς.*

Folij,*nardi Gallicę & Indicæ,roſarū ſiccarum,fœniculi ſeminis,meu athamantici,cardamomi,gentianæ,ana drachmæ quatuor,alijs triū, poſtremorū drachmæ tantū duæ.
Opij drachmæ quatuor,oboli duo.
Petroſelini drachmæ quatuor,oboli tres.
Caſſij,polij,ſeſeleos,coſti ana drachmæ quinque,oboli duo.
Gallij drachmæ quinque,oboli tres:alijs drachmæ ſex.
Styracis drachmæ quinque,oboli quatuor.
Myrrhæ,caſtorij,thuris,hypociſthidis ſucci,ana drachmæ ſex.

ναρδοστάχυος.

Spicæ nardi,opopanacis,ſcœnu anthus,reſinæ terebinthinæ,ſcordij,cypheos,ana drachmæ ſex,oboli duo.
Dauci ſeminis drachmæ ſex,oboli tres.
Opobalſami,thlaſpeos,ana drachmæ ſex,oboli quatuor.
Galbani drachmæ ſeptem.
Croci,cinamomi,zingiberis,ana drachmæ ſeptem,oboli duo.
Glycyrrhizæ drachmæ ſeptem & dimidia,& oboli quatuor.
Vini Chij quod ſatis eſt.
Mellis Attici cocti quātum ſufficit, hoc eſt,libram vnam in pulueris vnc.tres,vel ſi delicatius vis,ſed minùs efficax,in pul.vnc.duas. Eadem ratio eſt quantitatis mellis ſeu ſacchari,& puluerum in cæteris antidotis.

Mithridatis theriace,qua ſemper vſus eſt Mithridates contra venena lethalia, & qua vtebatur Andromachus,ſcribitur Galeno lib.2.antid.ab hac diuerſa,vt dimidium theriaces pòſt dicendæ videatur.

Mithridatios à Damocrate aliter ſic deſcribitur verſibus apud Gal.lib 2.antidotorum.

Myrrhæ Arabicæ Trogloditidis,croci,agarici,zingiberis,cinamomi,ſpicæ nardi, thuris,thlaſpeos,ana drachmæ decem.
Opobalſami,ſeſeleos,ſchœnu anthus,ſtœchados,terebinthinæ,galbani, coſti, piperis longi,caſtorei Pontici,hypociſthidis ſucci, ſtyracis boni, opopanacis, foliorum malabathri noui,ana drachmæ octo.
Caſiæ nigrę,polij,piperis albi,ſcordij,ſeminis dauci Cretici,carpobalſami,cypheos,bdellij(quod quidam addunt)ana drachmæ ſeptem.
Nardi puræ Celticæ,gummeos,petroſelini,ſucci papaueris, cardamomi, fœniculi ſeminis,gentianæ,foliorum roſæ,ana drachmæ quinque.
Dictamni Cretici paulò amplius,vel æqualis portio.
Aniſi,arij,acori,phu,ſagapeni,ana drachmæ tres.
Meu athamantici,acaciæ,ſcinci vētris,hyperici ſeminis ana drach.duę & dimidia.
Vini mediocris modus,& mellis ſimiliter,quod moderatum fuerit.

Cypheos

Cypheos compoſitio à Damocrate eodem hæc deſcribitur.

σαφίλος.i.vuæ paſſæ pinguiſſimæ(à qua cortex ac ſemen totum ſint exempta) carnis læuigatæ probè, terebinthinæ *vſtæ ana drachmæ Atticæ viginti quatuor.

Myrrhæ, ſchœnu anthus, ſeu iunci rotundi, ana drachmæ duodecim.

Cinamomi drachmæ quatuor.

Bdellij lachrymæ, ſpicæ nardi, caſſiæ bonæ & puræ, cyperi, baccarum iuniperi grādium & pinguium, calami odorati ana drachmæ tres.

Aſpalathi drachmæ duæ & dimidia. Croci drachma vna.

Margin: * κεκαυμένης legerem potius cum Dioſc. in Cyphi, ῥητίνης ἀποκεκαθαρμένης reſinæ expurgatæ.

Mellis & vini modus mediocris. Bdellium, myrrham, vinum in mortario tere ad mellis liquidi craſſitiem, melle ſuperaddito vuam cum alijs tere. Omnia vbi erunt læuia, fac cyclos paruos. His Aegyptij ſacerdotes dijs ſuis propitiandis ſuffitu vtūtur. Sic Rufus vir optimus, & in arte exercitus, parādum prodidit. Permultæ enim eius compoſitiones etiam Dioſcoridi, quarum vnam deſcribit ab hac diuerſiſſimā, tamen quam in antidota quoque miſceri ait. Paulus quoque lib. 7. deſcribit cyphi magnum ἡλιακὸν.i.ſolare dictum, ex rebus triginta ſex confectum: & σεληνιακὸν.i. lunare, quod ex rebus viginti octo conſtat: vtrumque ab hoc etiam maximè differens: tamen etiam ad conciliandos deos odore grato compoſitum, & naribus noſtris admouendum, vt deſtillationes à capite in partes ſubiectas concoquat, & grauedine obſtructionéque nos liberet, & cerebri ventriculos purget, & peſtilentibus morbis reſiſtat. Per os etiam cyphi ſumitur tum ad hæc, tum ad ea quæ pectori inhærent coquenda, necnon ad frigidos hepatis affectus. Miſcetur medicamētis præcipuè epithematibus & antidotis, quæ inde Cyphoidea vocantur, Paulus lib. 7.

Mithridation autem Andromachi à plæriſque Romanorum imperatoribus probatiſſimam antidotum ex ſimplicibus circiter quadraginta duobus & cyphi conſtātem, meritò prætuleris farragini neſcio cui Nicolai ex ſimplicibus centum & octo conflatæ, eadem promittenti, ſed verbis plurimis, ad capitis, aurium, oculorum, dētium, pulmonum, ventriculi, inteſtinorum affectus frigidos, hoc eſt, pituitoſos, melancholicos, ſeu ad ſtuporem, paralyſin, apoplexiam, epilepſiam, ſpaſmum, tetanū, cephalæam, hemicraniam, maniam, melancholiam, grauem auditū, oculos lachrymantes, odontalgiam, cynanchen, aſthma, ſputum ſanguinis, peripneumoniam, lienteriam, dyſenteriam, ſiue ſumatur, ſiue admoueatur: præterea ad frangendos calculos, menſes ciendos, omnia vteri vitia, ſcirrhos, podagras, morſus & ictus venenatos, morſum canis rabidi, ad febres quotidianas & quartanas initio acceſſionū, cocta iam materia, in modū auellanæ cum vino vel aqua, cui ſaluia vel menta ſit incocta. In alijs autem veſpere ſumpta & admota, quæ omnia per internos omnes affectus intelligit Andromachus.

Mithridation autem priorem theriace deſcripſimus, quòd hac prior tempore fuerit, & quòd ex ipſa theriacen excerpſerit Andromachus, vt mox audies: adde quòd ad plæraque deleteria eſt efficacior quàm theriace: qua tamen inferior eſt in morſus viperæ curatione, Gal. initio lib. 1. & 2. antidotor. Populis autem ſeptentrionalibus Gallis, Germanis, Anglis, Scotis cùm rariſſima ſint venefica, & malefica animalia, cōtra hæc mithridatio aut theriace non egēt, ſed cōtra alios affectus nuper dictos, quos magnoperè antidoti iſtæ profligant, vt paulò pòſt audies. Ad theriacam antidoton tranſeamus, in qua vt cæteris medicamentis noſſe miſturam, facultatem, vtendi tēpus, & menſuram oportet. Quapropter de his eſt nobis nunc dicendum.

THeriaca autem dicta eſt, quòd ferarum & viperarum morſibus medetur, & quod viperas recipiat. Eàm verò ex optimis & plurimis medicamentis compoſuerunt contra morſus venenoſos & pharmaca deleteria (quæ duo ſunt mala in tota vita grauiſſima) & cùm perpenderent hominum naturas permultùm inuicem differre, & aliud alij medicamentum eſſe idoneum, meritò exactam ipſius & variam fecerunt miſturam, vt omnibus prodeſſet. At cùm tantus ſit θηρίων.i.ferarum numerus, vipera, baſiliſcus, hæmorrhus, dipſas, ſcorpius, aſpis, ceraſtes, phalangium, hydrus &

Margin: Lib. theriaces ad Piſonem.

drus,& aliæ permultæ:ſola tamen ex his vipera eligitur,quòd cæteræ maximã vim noxiam in ſuis corporibus totis habeant,vt docet Galenus lib.de theriaca ad Piſonem,vipera eam vim noxiam in capite & cauda ſolùm habet,carne reliqua natiuam habet virtutem ad ſalutem,vt animalia plæraque,de quibus in his quæ agunt à tota ſubſtantia fuſiùs egimus lib.2.Porrò viperarum in theriacam paratarum vis tabifica & corruptrix largior tollitur cauda & capite amputatis.Quæ ſiqua in carnibus remanet,obtunditur coctione,ſale,anetho,reliquis præſtantiſſimis medicamentis, ac diſſoluitur:ſic veſicæ per ſe noxia cantharis,& ſuccus papaueris per ſe potus lethalis:miſta verò alijs,ex præparatione plurimum virtutis auxiliatricis acquirunt illa ad vrinas innoxiè mouendas, hic ad ſomnum conciliandum & vires inſomnia deiectas reficiendas.

Theriacæ antidotus ab Andromacho Cretenſi Medico Neronis primario ratione & experientia abſolutiſſimo, ex Mithridatio decerpta eſt,quibuſdam ademptis,quibuſdam adiectis, potiſſimùm carne viperarum non exigua,ob quam appellata eſt theriace ἀπὸ τοῦ θηρίου .i.à fera omnium ſæuiſſima ἐχίδνης, hoc eſt, vipera, ad cuius morſus eſt præſtantior mithridatio , quam ob id ex hominum vſu magna ex parte deiecit. Porrò Theaiace ob ſimplicium probitatem,& horum virtutis inter ſe proportionem fit præſtantiſſima,vt cætera medicamenta compoſita:tamẽ qui Philonium antidotum aut aliud quoddã exiguum componit,non adeò ſummè bonis medicamentis eget,vt qui Mithridation aut Theriacen,aut aliud multæ miſturæ & cinamomum recipiens,conficit:hic enim omnium præſtantiſſimis eget : qualium copia Romę Cæſaribus faciliùs quàm alibi gentiũ ſuppeditabatur.Ob id in ea non Medici ſoli,ſed etiam myropolæ præſertim diuites pręſtantiſſima hæc medicamenta cõponebant.In quibus tamen ſæpe(quia inuentu difficilia omittebant) non leuiter peccabant.Cæſariani verò Medici nullo deſtituti ad probam compoſitionẽ, ſoli perfectiſſimè talia conficiebant. Quæ res profectò facilis potentiſſimo Regi noſtro Franciſco fuerit nauigationibus:ſuorum quidem,Alexãdria: Venetorum verò,ex tota propè Aſia:Luſitanorum autem,ex Aphrica & India,optima quæque cõſequi medicamenta.Demus igitur operam , vt ſingula his compoſitionibus neceſſaria habeamus optima ab integræ fidei amicis ex regionibus,in quibus ſunt præſtãtiſſima:quæ libris nouiſſe non ſatis eſt,ſed horum notas omnes oculis aliiſque ſenſibus,ter,quater,frequentiùs accuratè explorabis,ne te fallant inſtitores tam callidè omnia adulterantes, & veris aſſimilantes , vt etiam exercitatiſſimis imponant. Tamen vt ad explorandum venias inſtructior,paucis notas optimorum quorundã ſimplicium ad Theriacen neceſſariorum perſtringam, vt cognitis optimorum notis quiſque deligat optima,quæ apud ſuos,aut vicinos,aut alias gentes exiſtunt, vt primùm habito ſingulorum delectu,deinde præparatis quibuſdam, legitimè tãdem ipſam Theriacen componas.

Lib.3. c. ph.p.

Quoniam alia alijs locis & abundant & meliora ſunt ſimplicia,ex quauis regione præſtantiſſima eligantur,quibuſdam his indicationibus adhibitis.

Radices ſint cortice intẽto,nõ rugoſo aut rãcido:id enĩ macrę radicis eſt indiciũ.

Fructus ſint optimi,multi cum ſurculis & germinibus,& alijs, quæ ipſis inhærent folijs,inuolucris,floribus.

Semina,vt radices,ſint bene nutrita , hoc eſt,procera,& plena , quod intentus cortex indicat.

ὀπούς & χυλούς non ſiccatos tempore, nec ſuis qualitatibus,& viribus inualidos guſtatus & olfactus indicabunt.

Hærbæ autem in Theriacam recipiendæ ſunt, ſcordiũ,nepita,praſion,ſtœchas, dictamnus,polium,chamædrys,chamæpitys,hypericum,centaurium tenue.

Radices, zingiberis,ireos,rhei,pentaphylli,coſti,nardi Indicæ,nardi Gallicæ, gentianæ,mei,acori,phu,ariſtolochiæ tenuis.

Semina buniadis.i napi, Ruell.in Actuar.petroſelini,thlaſpeos,ameos,anethi, fœniculi,dauci,cardamomi.

Chamæpityn,chamædryn,thlaſpi,centaurium,hypericum, polium,& alia eiuſmodi florentia accipies,non ſole æſtiuo ſiccata, neque dum fructus horum adhuc crudi ſunt & imperfecti.

Mel theriacæ idoneum ſit dulciſſimum,& acerrimum ſapore, pallidum colore, aut flauum,odoratiſſimum,ſubſtantia nec craſſum & grumoſum, nec impenſè liquidum,ſitque totum ſibi vnitum & lentum,vt digito ſi tollatur, viſci modo longiſſimè ſeruet continuitatem,quale eſt Hymettium,vel Thaſium,vel Atticum, vel aliud ſimile,ſed mediocriter coctũ ſit, vt terreum & flatulentũ coctione ſeparetur. Mel item bimum vetuſtiore & recentiore eſt melius,modò non ſit amarum, aut vinoſam aliquam qualitatem odore & ſapore referens,ſiue vetuſtate,ſiue coctione & deſpumatione longa vtrumque contingat,id quod ſola experientia probatur.

Vinum quoque ſit phalernum, acre, laudatiſſimum , vel ſimile:non phalernũ fauſtianum dulce,non imbecillum aut recens,& crudum adhuc ob nouitatẽ. Melius enim eſt vetus,nondũ tamen amarum:ſit etiam tenue ſubſtantia,perlucidũ κίῤῥον.i.fuluum,non albũ,non rubrũ,non nigrũ:ſitq; odoratiſſimũ,& ſuauiſſimũ,non quòd id theriaces aut mithridatij virtutem reddat meliorem,ſed quia has antidotos alioqui ob multa amara(nam amara ſunt omnia medicamenta, quæ longo vſu virulentis beſtijs aduerſari ſunt iudicata)ingratas,gratiores efficit.In omnibus enim medicamentis,quæ deglutiuntur,ratio eſt habenda & ſolicitudo de ſaporis gratia, vt in methodo medicamenti componendi abundè probauimus. Vinum ergo miſce firmiſſimum,& validum imprimis,& quod pluribus annis non amplius mutari probaris:vitabis autem valde imbecillum,aquoſius,valde auſterum,facilè aceſcens,vetuſtate amarum.

Opium Thebaicum,vel illi bonitate proximum. Marum ſit valde amarum, minùs acre,odoratius amaraco acri & minùs amaro.Vtraque ſint Cretica.

Roſæ præſtantiſſimæ ſint omnium ſuauiſſimæ,& alijs rubicundiores.

Scordium Creticum optimum:tamen non malũ in alijs regionibus poteſt inue-(niri.

Napi ſeu rapæ ſylueſtris ſemen Creticum.

Iris Illyrica,& ex ea vt cæteris medicamentis,odoratior : vnumquodque enim eſt præſtantiſſimum,quod proprium generis ſui odorem, vti & ſaporem habet valentiſſimum:non Libyca,quæ ab Illyrica tantũ abeſt,q̃tũ corpus mortuum à viuo.

Agaricum leuiſſimum eſt laudatiſſimum:dẽſum,graue,lignoſum eſt deterrimũ.

Cinamomum ſit odoratiſſimum,ſeu indicibilem quandam odoris gratiam ſuper alia omnia referat,guſtanti calidum admodùm percipiatur,non tamen vt moleſtè rodat.Colore aũt tale,ac ſi quis lacteũ colorẽ cũ φαιῷ.i.fuſco & modicè cyaneo mi-(ſceat.

Succus glycyrrhizæ Creticus p̃ſtantiſſimus,vt Cretica glycyrrhiza.

Opobalſami Iudaici.i.optimi,notas omnes repete ex ſimplicibus.In quibus etiam fuſiùs horum ſingulorum proborum indicia legas licet.

Myrrha optima opocalpaſo aut liquore aliquo non vitiata: ſit autẽ Troglodytis aut Minæa,à regionibus,vbi præſtantiſſima gignitur.

Crocus ſit Corycius,à Corycio antro,in quo naſcitur:vel potiùs alius odoratiſſimus,& longo tempore in vigore ſuo perſiſtens,ac flauiſſimus.Nam robore odoris præſentanei,& diuturnitate,& flauitie optimus eſt iudicandus, non proceritate Corycio præcipua. Zingiber non pertuſum,ſed ſiccum & acre eſto.

Rheon denſum contractumque ſubſtantia validè aſtringens, ſi viget ac integrũ eſt:nam citò perforatur.Quod autem coctum eſt,rarius eſt,ac nihil aut minimùm aſtringens:huius loco rha barbarum Auicenna ſubſtituit.

Pentaphyllum ſiue ſit tormentilla vulgaris, ſiue aliud , intereà tamen dum lis dirimitur, cape tormentillam. Calaminthe Cretica montana melior.

Praſium album & Creticum,vel ex editis locis.

Petroſelinum ſit Macedonicum:idem amariſſimum eſt atque acerrimum.

Stœchas Cretica,vel ex Stœchadibꝰ inſulis:ſic enim lego in Galeno,nõ Cycla-(dibus.

Coſtus ſit,qualem ex Dioſc.in ſimplicibus pinximus.

Piper longum natiuum, ob id in aqua inſolubile, album in ſimplicibus.

Dictamni hærbæ Cretenſis folia, non cum vulgo radices fictitiæ.

Iuncus odoratus ſit Arabicus. Flos melior, ſed rarus aduehitur, quòd eum in viis Arabiæ frequentiſſimum iucundiſſimè paſcant cameli: ſolo odoris vigore diſcernitur. Illius enim odoris gratia citò vaneſcit. Thus ſit ἄμικτον maſculumq́ue.

Caſia optima, q̃ ſurculis, et corticis tenuitate, guſtu, odore ſit cinaōmo ſimillima.

Indica nardus radix eſt, quæ tamen à ſpicæ ſimilitudine ſpica nardi dicitur.

Poliũ, chamædrys, chamępitys, hypericũ, gẽtiana, thlaſpi, nigrũ veratrũ, & alia quædã Cretica paulò præſtantiora ſunt Italicis. Si tamen ver totũ ſiccum fuerit æſtatis modo, Cretenſibus Italica non multò ſunt inferiora. Seſęli Maſſilienſe.

Styrax ſit, qui in arundinibus ex Pamphylia affertur, & pauciſſimus gignitur, tamq́ue diuerſus ab hoc copioſo ſtyrace, quàm falernum vinum ab eo quod in tabernis venditur. Cape calidiſſimum, odore & ſapore valentiſſimum.

Thlaſpi Creticum, colore ὠχροξάνθον, figura rotundum, multò minus milio. Præſtat verò ex Cappadocia alterum, multò nigrius, & maius prædicto, non exactè rotundum. Ami Creticum, vel ex regionibus ſiccis & altis.

Hypociſthis —}
Malabathri foliũ} Vtrumque quale Dioſcoridi deſcribitur.

Terebinthina ſit Chia potiùs, quàm cum Andromacho Libyca: aut cum alijs Pontica. Chia enim omnibus alijs odore & ſapore præcellit.

Viperarum delectus, & ex his ritè paratis paſtillorum theriacorum compoſitio, ex Galeni libris.

VIperæ deligantur magnæ, bene nutritæ, corpore toto & ventre craſſiore, ſubflauæ, collo valde prominenti, capite latiore, oculis rutilis ac ſubrubentibus, interritis, trucibus, ac ferino aſpectu, p̃ſertim irritatæ, meatu magis ad extrema caudæ vergente, cauda non inuoluta ſed potiùs conuerſa, validæ, bene mobiles, tamen inceſſu quieto & tardo. Hac enim re fœmina differt à maſculo: & quòd ea caninos & acutos dẽtes habet, plures duobus maſculo proprijs in capite acuminato: ad delectum præter hæc tempus venationis harum, & quædam in his enecandis apparentia, de quibus mox dicam, pertinent. Θηρία. i. viperas Crito vult capi in fine veris, aut trygeto. i. autumni medio: cauendam verò æſtatem ab initio ad canis ortum, & huic ſuccedentis oporæ tempus, cùm fructus fugaces eduntur, & bilis hominibus copioſiſſima ſuboritur. Galenus quoque viperas venatur exacta hyeme, veris initio, vbi latebris relictis in apricũ prodierint, & nemora petunt, ac ſubdiales ſemitas, & ſemine marathri oculos recreant, ſuntq́ue iam audaces & celeres, nec virus tam maleficum retinent. Nam deliteſcentes maligniorem vim tabificam in ſe contrahunt, quia nulla ex parte digeruntur, tuncq́ue ſerpens omnis ſolet vocatum γήρας. i. ſenium & exuuium colligere, quod eſt craſſiſſimum quoddam tegumentum tempore quo delituit contractum magis quàm ætate animalis. Non ſtatim igitur vbi latebras egreſſæ ſunt, capiendæ, ſed permittendæ aliquandiu & aêre frui, & conſueto veſci cibo, hoc eſt, hærbis quibuſdam & animalibus, vt bupreſtibus, cantharidibus, pityocampis: hæc enim idonea ipſarum ſunt alimenta. Nec te moueat, quòd Crito in fine veris capit, Galenus initio veris: lib. autem ſimpliciũ vndecimo, ineunte æſtate optimam viperarum carnem prodit. Nam hæc tempora ſunt finitima, & parui momenti eſt horum differentia, ſi cæteras conditiones ante venatum neceſſarias, quas nuper dixi, obſeruaris. Ne autem capiantur æſtate media, quia tunc caro earum ſitim efficit, vt ſemper earum, quæ in locis maritimis, aut aqua ſalſa. Neque capiantur mox, vbi latebras reliquerunt, quòd tunc earum caro frigida eſt & ſicca, ac malè nutrita, ſed tempore inter hæc medio, deſinente ſcilicet vere, nondum verò inchoata æſtate: vel ſi ver admodùm hyemale extiterit, æſtatis initio non longè à Pleiadum ortu. Non capiendæ item prægnantes, quia emaciatæ ſunt. Capiendæ autem ſunt notandæ magnitudinis viginti, aut paulò plures. Hæc enim quantitas medicamento non erit nimia, vt ad totius confecturæ copiam

Niander in theriacis.

Galenus in fine lib. 1. antidot.

ſufficiat,

ſufficiat, vel pro quantitate compoſitionis accipiendæ ſunt. Capita & caudas recèns captarum & adhuc viuentium præcide, vt cum ſanguine virus effluat. Præcides verò in magnis viperis ad digitos quatuor: Damocrates autem capita ad tres digitos priùs, poſteà caudam ad paulò maiorem quantitatem præcidit apud Galenum, quòd hæ partes ſunt virulentæ magis & duræ, & modicæ carnis. At Galenus lib. vndecimo ſimplicium caudam negat præcidendam, quòd quæ ad hanc excremẽta tam liquida quàm ſicca eſſe poſſunt, exenteratis viperis facilè eluantur: quod autem in ore eſt venenum, inelubile eſt. Idem verò in libro de Theriaca ad Piſonem aliorum ſententiam ſequutus caudam tollit, quòd ſordidiorem (inquit) ſubſtantiæ portionem pars hæc magis exercita pleniùs trahit, vt quæ piſcium caudis proximæ ſunt partes, ob frequentem motum magis nutritæ ſunt. Quòd ſi poſt amputationem dictarum partium protinùs exangues ac immobiles & mortuæ fiant, tanq̃ theriacæ inutiles reijciantur. Contrà quæ aliquandiu poſt præciſionem motum aliquem retinent, & ſanguinem diutiùs fundunt, præſtantiſſimæ, quia virtutem habent πρὸς τὸ σώζειν. i. ad ſeruandum non ignauam ſed validam.

Partibus his reſectis, inteſtina exime, quia ſunt excrementorũ receptacula. Cute deinde vt anguillis detracta, & tota pinguedine ceu inutili exempta, corpus reliquum aqua pura probè lotum in fictile vas elegantiſſimè conſtructum, vel ollam, vel cacabum, vel lebetem probè exterſum & ſplendidum immitte cum aqua fontis pura, anethoque viridi, tunc enim viret. Faſciculum verò mediocrem anethi ſicci Damocrates imponit. Coque mox igni ex carbonibus peruſtis, aut lignis ob ſiccitatem ἀκάπνοις. i. ſine fumo, aut potiùs ex vitiûm ſarmentis, cum pauco ſalis recentis, ſi apto tempore cepiſti viperas: ſin æſtate, ſine ſale. Hunc autem ſalem ſtatim initio imponit Gal. lib. 11. ſimpl. dum coquitur verò, miſcet lib. 2. ad Glauconem, quæ tenui diſcrimine diſtant. Id autem fit ad compoſiti ſuauitatem, qua etiam cauſa paſtillis theriacis ad læuorẽ tuſis & cribratis vtendi tempore ſalẽ miſcet, lib. 11. ſimpl.

Vbi iam percoctæ ſunt, vt caro oſſa & ſpinas promptè relinquat, & edi poſſet, depone ab igni, aqua exime, carnes à ſpinis virus olentibus & abijciendis, accuratè ſecretas, ac probè tritas cum pane friato miſce, & paſtillos forma. Panis ſit puriſſimus ex puriſſima ſemidali. i. ſimilagine & flore farinæ, ſalſus, fermentatus, non hipnites. i. coctus ſub teſta, ſed clibanites. i. coctus diligenter in clibano, alioqui medicamentum facilè aceſceret. In ſicca domo tam bene ſit ſiccatus, vt in mortario ad læuorem tundi poſſit. Panis momentum miſcet Andromachus, id eſt, partẽ dimidiam, vel tertiam, vel quartam, interdum quintam, quantũ ſcilicet paſtillis formandis ſufficiat. Panis vnciam vnam carnibus viperarum ſexdecim accumulatis miſcet Crito. Panem triticeum purum æquali pondere miſcent Damocrates & Magnus. Eum panem maximè friatum & læuiſſimè in mortario tritũ miſce cum carnibus accuratè, & ſubige, vt nulla viperinæ carnis portio non læuigata maneat. His probè tritis affundunt parum iuſculi decocti plærique, & Galenus in Theriaca ad Piſonem, & Actuarius: libro autem ſimplicium vndecimo panem requirit ſiccũ, vt contundi in mortario poſſit: tamen tundẽdo non miſcetur carni, ſed decocto viperarum maceratur, & caro in mortario coquorum teritur, donec ſit læuis, tuncq́; pani miſcetur, ſic ex pane non ſicco, ſed per viperarum decoctum irrigato, diu ſe, & Cæſarianos ante ſe Medicos præparaſſe Galenus ſcribit: ſed quia ægrè ſicceſcebãt, & caro putreſcebat, panis verò aceſcebat, cognitum errorem Galenus emendauit, & iuſculum miſcere deſijt. Quum ex pane ſicco faciliùs ſiccentur paſtilli, quàm irrigato, & panis per ſe in læuorem tritus carni viperinæ etiam per ſe priùs exactè læuigatæ meliùs miſcetur, & fiunt cycli vel cycliſci. i. orbiculi, vel ἀρτίσκοι. i. paſtilli, (quæ alio diminutiuo κυκλίσκια καὶ ἀρτίσκια vocat Damocrates) vel τροχίσκοι. i. rotulæ tenues vel mediocres opobalſamo modico ſubacti. Nam craſſi, vt qui cum iure ſunt facti, antequàm ſicceſcant, carnem viperarum putreſcere, & panem aceſcere permittunt. Mox vbi erunt formati trochiſci, ſiccẽtur in domo calida ſicca, & in eadem reponantur. Sit autem domus hæc ſublimis, & meridiem ſpectet,

Li. 11. ſimp

aut ſaltem non ſeptentrionem, vt bona diei parte domus accipiat ſolis radios, ſic tamen vt paſtillos in vmbra locatos ſolis ſplendor & radius non attingat. Sic enim facilè ſiccabuntur, & ſi continenter verteris, vtraque parte æqualiter. Niſi autem vertantur, parte ſuperna plus iuſto ſiccantur, inferna humidiores, dum diutiùs manent, putreſcere periclitantur. Siccati in eadem domo etiam extra ſolis radios condantur, continuè vertendo alijs diebus plurimis vt quindecim: pôſt donec theriacē ſis præparaturus, repone vaſe vitreo, vel aureo potiùs quàm ſtanneo, vt quod plumbi miſtura adulteratur. Quod autem ex argento non purgato fit, celerrimè huic ærugo obnaſcitur. Ob id ex vtroque metallo, ſtanno inquam & argento non purgato, vaſa non in hac ſolùm, ſed in cæteris quoq; antidotis vitabis. Præſtaret tamen non multò pôſt his paſtillis vti: tamen efficaces adhuc ſunt poſt annum, & poſt tempus etiam longius. Nam probè initio ſiccati & repoſiti annis tribus & quatuor in vigore permanent, ſi modò puluerem ipſis obductum linteis puris aliquoties abſtergas. Cuius diu adhæreſcentis occaſione perforantur, tuncque inutiles euadunt, alioqui vtiles, etiam ſi plurimùm inueterentur.

Li. 1. antidot.

Paſtillorum ſcilliticorum confectio.

Paſtilli ſcillini lib. 1. antid. & lib. de theri. ad Piſonem.

SCillam bonæ magnitudinis (non tamen admodùm magnam & enormem) bene habitam & nutritam, albam, recētem ex terra ſumes, cùm folia eius & caulis exactè inaruerit, ſeu vt Crito iubet, quando triticum metunt: tunc enim potiſſimùm viget, Corticoſa eius parte & radice lignoſa omni adempta, corpus reliquū maza ſeu farina tritici optimi, recentis, fermentata & ſubacta circumline (quidam etiam cum cortice maza circundant) non autem gypſo aut luto cum Critone: id enim ſordidum eſt. Deinde in calido cinere copioſo vel clibano calido, ſi quis adeſt, cum panibus coque, vel ἰπνῷ. i. teſta furnacea, vel cacabis, vel patinis, quibus panes coquuntur. Coques autem æqualiter, & donec maza bene ſiccata in cruſtum omnino dureſcat & abrumpatur, ac feſtuca in ſcillæ corpus per rimas demiſſa promptè recipiatur. Cruſto abiecto ſcillæ medullam cum Critone. i. ſcillæ ipſius partes interiores tenerrimas, exactè tritā miſce cum farina erui cādidi (non album enim eſt vehementer amarum) parum torrefacti. Farina autem hæc ſit optima, recentiſſima, adamuſſim læuigata, tenui cribro creta, vt ſit vna farinæ pars, ſcillæ duplū cum Critone & Damocrate & Magno: vel cum Andromacho minore, duæ partes farinæ, vt drach. nonaginta: ſcillæ verò tres, vt drach. centum viginti. Sed largior hæc farina, vt parcior eſt dimidia cum Damocrate & alijs. Portio autem farinæ & ſcillæ æqualis Galeno magis placet, ceu fingendis paſtillis aptior.

Quidam huius farinæ penuria micam panis friatam, vt in paſtillis theriacis addunt. Formantur autem trochiſci mediocres, & ſiccātur ac reponuntur vt theriaci.

Hedychroon magma ſic conficit Andromachus.

Mari, amaraci ana drach. duas.
Aſari, aſpalathi, ſchœnu anthus, calami aromatici, phu Pontici, xylobalſami, opobalſami, coſti, cinamomi } ana drach. tres.
Myrrhæ, folij malabathri, coſti, caſiæ, nardi Indicæ, ana drach. ſex.
Amomi duplum. Maſtiches Chiæ drachmam vnam.
Omnia vino falerno ſparge, fac magma.

Hedychroi magmatis compoſitio alia ex Magno Galeni.

Aſpalathi radicis corticis, calami aromatici, ſchœnu anthus, phu, coſti, aſari, xylobalſami, caſiæ, maſtiches, foliorum malabathri } ana drach. ſex.
Nardi Indicæ drach. ſexdecim. Croci drach. nouendecim.
Amaraci drach. viginti. Cinamomi, amomi, myrrhę ana drach. vigintiquatuor

vino

vino falerno excipe,& opobalſami contactu. Paſtillos finge,ſicca in vmbra. Paſtillos Hedychroos ijſdem propè componit bis Actuarius,ſed ponderibus,vt hîc quoque,mutatis,& quibuſdam omiſſis,quibuſdam additis.

THERIACES COMPOSITIO.

Paſtillorum ſcilliticorũ drachmæ quadragintaocto Andromachus, & cum eo cæteri:ſed Demetrius tempore Galeni factus etiam archiatros, tantùm drachmas quadragintaſex miſcebat.

Paſtillorum theriacorum
Magmatis ſicci hedichroi
*Piperis nigri Damocrat.
Opij
} ana drachmæ viginti quatuor.

*Pipis lõgi drac.24. ponit And. pater:at cre dẽdũ magis q̃ filio ponẽti tãtũ dra. ſex. Illius.n. põdera carmine elegiaco ſcripta deprauari non potuerunt: filij proſa ſcribẽtis potuerũt

Roſarum ſiccarum foliorum
Scordij Cretenſis
*Buniadis dulcis ſeminis, gongylidis agreſtioris ſeminis alij
Iridis Illyricæ odoræ
Agarici albi Pontici
Cinamomi. Hæc duo omittit Andromachus pater, addunt filius & Damocrates.
Succi glycyrrhizæ,ſicci addit Damo.
Opobalſami Iudaici boni
} Singulorum drachmæ duodecim.

*Napi Ruel.Act.Auic.Rapæ,Nic.

Myrrhæ Trogloditidis
Croci Corycij,vel potioris
Zingiberis ſicci & acris
*Rhei Pontici integri
Pentaphylli radicis
Calaminthes ſiccæ,hoc eſt,nepithæ Romanis dictæ.
Praſij ſeminis,vel cum Damocrate, σφαιρέων.i.verticillorum marrubij
Petroſelini Macedonici montani,tenuis ſeminis
Stœchados Creticæ,vel à Stœchadibus inſulis
Coſti candidi
Piperis albi & longi: Cyanei Andro.pater.
Dictamni hærbæ Cretenſis
σχοίνου ἄνθεος Damocrates: καρφίων alij.i. iunci odore floris, σχοίνου εὐώδους alij
Thuris * inſecti,
Caſiæ fiſtulæ nigræ corticis
Nardi Indicæ
} Singulorum drachmæ ſex.

* Rhabarbari Auic.

* ἀμήτου. maſculi alij.

Polij Cretenſis comæ
Seſeleos
*Styracis Pamphylij
*Thlaſpeos tenuis Cretẽſis, vel potiùs Cappadocis magni
Ameos
Chamædryos
Chamępityos
} cãpeſtris Cretẽſ.
Hypociſtidos ſucci flauentis
Malabathri foliorum
Terebinthinæ

* Liquidæ Auic Calamitæ Nic.
* θλάσπεος λεπτῆς.

Nardi Gallicæ purę
Gentianæ radicis
Aniſi ſeminis torrefacti
Mei Athamantini
Succi acacię adhuc humidæ Da.
Fœniculi Cretenſis ſeminis
Terræ Lemniæ
Chalcitidis toſtæ
Amomi vuæ
Acori
Phu Pontici
Carpobalſami
Hyperici Cretenſis ſeminis
Gummeos
Cardamomi Indici

Singulorum drachmæ quatuor Andromach. drachmæ duæ Damocrates.

Lachrymæ alij.

Cardami .i. naſturcij, Auic. & Nicol.

Dauci puri Cretici ſeminis
Galbani, χαλβάνης, χαλβάνιδος Andromachus ſenior.
Sagapeni recentis & veri
Opopanacis
Bituminis Iudaici
Caſtorei ſeu caſtoris teſticulorũ
Comæ centaurij Cretici tenuis non recentis
Radicis tenuis ariſtolochiæ probè ſiccatæ

Singulorum drachmæ duæ Androm. drachma vna Damocrates præſtantiſſ. Medicus, in lib. de antidotorum compoſitione verſibus ſcripto. Cæterà Andromacho conſentit.

Mumiæ Nicol. Belzeard Auic. addit.

Ariſtol. longæ Nic. rotũdæ Auic.

Mellis Attici drachmas centum quinquaginta, ſeu libras decem Andromach. vini falerni, quod ſufficit. Aliam ordine contrario ſcribit Galenus, incipiens vbi alij deſinunt: à minimis enim ponderibus incipit, & deſinit in maxima, à quibus alij incipiunt. Incipit enim Dauci fructus, opopanacis, &c. ana drachmas duas. Polij comæ, ſeſeleos &c. ana duplum .i. drachmas quatuor. Myrrhæ, croci &c. ana drachmas ſex. vbi etiam καλαμη additur: reliqua eodem ordine, dupla tamen ꝓportione.

Ex his patet Andromacho per omnia conſentire Damocratem, præterquàm in duobus dictis ponderibus. Xenocrates etiam ſtudioſe in componendis medicamẽtis verſatus, per omnia Andromacho conſenſit, præterquàm quòd ſagapeni drach. tantùm duas miſcet. Magnus tempore Galeni etiam Imperatoris archiatros ſagapeni etiam drachmas tantùm duas, & chalciteos miſcet. Cinamomum autem duplicat, & duos vini falerni ſextarios infundit. Alij autem qualicunque vini menſura vtuntur, vt poſtulat vſus. Cætera omnes Andromacho conſentiunt.

Modus componendi Theriacen.

Ad uerbũ hæc oĩa ex Gal. mutuatur Actuar.

**nigrũ addit Act.*

**ἀσφάλαθος Act.*

Paſtilli theriaci, ſcillini, magma hedichroi dicta priùs tria genera, ſcilicet, hærbæ, radices, ſemina. Piper * album & longum, roſæ ſiccæ, agaricum, crocus ſi ſiccus fuerit, ſphragis Lemnia, chalcitis toſta, amomum, cinamomum, caſia fiſtula, opobalſamum, acacia (præterquàm ſi mollis ſit & liquida) caſtoreum, * aſpalathus, ſicca hæc terantur in pila Aegyptia, vel alia quoque duriſſima, ne aliqua huius ſubſtãtia inter tundendũ extrita, cum his prædictis remiſceatur. Læuigata hæc cribro tenuiſſimo incernantur, vt in corpus promptiùs penetrent. Myrrha autem & crocus ſi non ſit ſiccus, vino macerata læuigentur, ſi tibi ita fieri tutiùs videbitur, vt crocus naturâ humidùs non teratur. Omnes item opi, vt ſagapenum, opopanax, opium, acacia (ſi liquidior eſt, & tundi contumax) ſuccus hypociſtidis, ſuccus glycyrrhizæ, vino perfuſi ſoluantur, & ad læuigationem fiant idonei.

Sed thlaſpi & gõgilidos ſemẽ ſatius eſt ꝑ ſe in pila tundere (quia cum alijs tuſa mortario hærent) deinde vinum affundere, quoàd exactè diſſoluãtur, tunc miſce his quæ

vino

vino macerata & læuigata fuerunt. Sic thus per ſe in mortario terere prę́ſtat, ſed leuiter ne lateſcat: & cretum in promptu habere, vt inſpergas his quæ vino lęuigata ſunt. Gummi vino infuſum macerari poteſt, ac ipſum vel per ſe vel cum thure læuigare. Sic quædam ex vino, alia per ſe læuiganda. Cùm hæc omnia vniẽdi tẽpus erit, in vaſe duplici liquentur cum melle, prima reſina terebinthina, poſt hanc ſtyrax & galbanum priùs confracta & contuſa in pila piſtillis aut vectibus ferreis, pauciſſimo mellis crudi addito. Vbi hæc noſtris digitis dilatata fuerint, iam liquata in melle reſinæ excipiantur, & operculo vaſi aquæ inſidenti impoſito diſſolue & coque. His enim vaſi iniectis ſatius eſt mel non ampliùs commouere his liqueſcentibus, arida immitte his quæ læuigata ex vino fuerunt, & miſce denuò, dum abundè craſſeſcant. Atque ita paulò pòſt his quæ in mortario ſunt, cochleari magno quæ liquefacta ſunt paulatim affunde tepida, & vir aliquis robuſtus ipſa in vnitatẽ cogat.

Vbi probè coierint, & craſſamenta adepta fuerint, craſſamq́ue maſſam oſtenderint, mellis cocti mediocriter & deſpumati nonnihil inijce: mox aliquam tritorum & cretorum portionem: deinde rurſus mellis quippiam: poſteà liquefacta miſce tepida, & omnia in * mortario grandi, cochleari magno valenter contere, & adijce quæ ex aridis ſuperſunt, & mel. Vbi omnia in mortario per cochlear vnita fuerint, omnia è mortario tunc in * pilam conijcere oportet, ac vectibus ferreis omnino puris & nihil æruginis habentibus, continenter tundere, illinendo vectes extremos opobalſamo, donec totam eius portionem abſumpſeris: ſic enim promptè opus abſolues: ſiquidem lentore medicamenti vectes detinentur, & ægrè à tundentibus leuantur. Præſtat autem in ſole tundere: ſic enim citiùs omnia in vnitatem coguntur. Poſteà pilam quæ medicamentum continet, tege, & poſt quatuor aut quinque dies ſimiliter in ſole contunde, atque id iterum & iterum poſt ſex aut ſeptem dies, vſque ad duos menſes, aut omnino ad quadraginta dies feceris. Tunc manu opobalſamo pauco intincta in vaſa precioſa reponatur: ſic tamen vt illa non repleantur, ſed ſpacium aliquod relinquendum, quo perſpiret. Adhæc operculum ſæpe detrahendum eſt, vt liberiùs exhalet, & maturior ipſius vſus tibi contingat: longo enim tempore ad coctionem ſui antidotus indiget, vt poſteà dicetur.

* θυείᾳ

* ὅλμον

Color eius quia virtutem non mutat, parui faciendus eſt: nigricat autem niſi propter chalcitidem malè vſtam, flauum aut fuſcum fiet, quæ quanuis pauca ſit (nam drach. quatuor) aliorum tamen colorem ſuperat.

Sic autem componit Damocrates: Succos, lachrymas, metallica ex vino terit, ad mellis craſſitiem arida cætera tuſa & creta tenui cribro protinùs inijcit, & miſcet probè melle adiecto. Poſteà bis térve feruefactum, vbi rurſus rigauit, imponit vaſi vitreo, argenteo, aureo, ſtãneo, corneo: vel ollæ dẽſæ, non vaſi ligneo.

Omnia ad theriaces compoſitionem neceſſaria ſunt abundè expoſita. Tamen temerarius fuerit, qui ex ſola lectione theriacen componere aggredietur: ſemel enim cõpoſitionẽ ſpectare omnino eſt neceſſarium. Deſcriptiones verò theriaces ab Andromacho patre, Damocrate, Critone verſibus expreſſæ magis recipiendæ ſunt, ꝙ memoria faciliùs tenẽtur, & ꝙ mẽſuræ & pondera in eis adulterari neq̃ant.

Vires antidori Theriacæ ex Andromacho ſeniore primo lib. antid. Galen. & Damocrate.

Efficaciſſima eſt Theriaca contra potum papaueris, cicutæ, hyoſcyami, aconitũ, Medeæ pharmaca, cantharidas, morſum viperæ, ceraſten, dipſadem, dryadem, hæmorrhoon, phalangia, hydrum, epicherſum, amphisbęnam, rubetam, cherſydrũ, canis rabidi morſum, potionem veneni. Valida etiam eſt ad ſtomachum æſtuantem flatus ſtomachi, colicum dolorem à flatibus, phthiſin incipiẽtem, aſthma, pleuritidem, empyema, icterum, hydropem, ſpaſmum, tetanũ, opiſthotonon, emproſthotonon, veſicæ vlcus dolens, iſchuriam, ſatyriaſin, renum dolorem. Peſtem, & alia propè innumerabilia, quæ ſcribuntur in lib. de commodis theriaces.

VSVS THERIACES.

Datur Theriace vt Mithridatios, & cæteræ antidoti, ad præcautionem quidem

fabæ Aegyptiæ magnitudine ſemel cum tribus aquæ calidæ cyathis.

Lib.1.anti.

Damocrates.

Ad curationem verò ſumpti iam veneni quotidie bis detur quadruplo vel quintuplo aucta. Capitur autem hora ſomni, vel manè, vel vtroque tempore. Manè quidem his, qui die ægrotant: veſpere verò his, quibus nox eſt moleſtior. Da autem potui nec recens nimis, nec vetuſtate peraridum, quale ſi fuerit, cum pauco melle iterum feruefac, & diu tere, tãdem habebis vtile, quod valebat nihil, ſed inualidius, eò quòd ſemel tantùm miſcuiſti. Recens verò præpollentem adhuc habet opij frigiditatem, eóque ſtupefacit, nec præſtat quidpiam promiſſarum priùs virium, quoàd fuerit percocta. Tempore autem longo, plurimùm annis duodecim ad coctionem eget antidotus: vigentior autem validiórque eſt ab anno quinto, ſexto, ſeptimo, præſertim in his, qui à virulentis feris, aut cane rabido morſi ſunt, & pharmacis lethalibus petiti. Hi enim omnes cùm grauem noxã ab his venenis acceperint, potentiore theriace indigent. In alijs verò affectibus vbi tanta noxæ cauſa non eſt, ſufficit vel ſexagenaria theriace. Potens enim eſt ad annos triginta.

Valida autem & vigens iudicatur, ſi data poſt medicamentum aliquod purgatorium, ſua virtute, medicamenti purgantis efficaciam euincat, & medicamentũ purgare prohibeat. Quòd ſi purget, perinde ac ſi homo theriacen non ſumpſiſſet, liquidò conſtat adulterinam eſſe, ac vires eius inualidas, aut vetuſtate confectas eſſe, vt ne medicamenti quidem virtutem ſuperare potuerit. Quam tamen Marco Antonino Imperatori ex recente cinamomo primi generis parauit Galenus, ſumpſit ſtatim Imperator, non præteritis adhuc menſibus duobus integris, non expectata medicamenti coctione, Gal.1.antidotorum.

Theriace vt Mithridatios ſingulis diebus ſumpta, omnino à deleterijs & lethalibus pharmacis ſecuros reddit: ſumitur autem ad fabæ Aegyptiæ quantitatem ex aqua, aut vino, aut melle, aut per ſe.. Huius quotidiano vſu Aurelius Antoninus Romanorum Imperator (cui etiam medicus fuit Galenus) à graui ſopore, quo in actionibus ſuis cùm premebatur, ſanatus eſt, adempta papaueris lachryma. Cùm autem poſteà bonam noctis partem duceret inſomnem, tum ob ſiccitatẽ naturalem (erat enim ſiccioris tẽpamenti natura) & ex longo vſu medicamenti ſiccãtis acquiſititiam, tum ob omiſſum conſueti & ſoporiferi medicamenti vſum, coactus eſt etiam theriacam cum papaueris lachryma compoſitam, ſed inueteratã adijcere. Nam in huiuſmodi medicamentis opium vetuſtate miteſcit.

Morſus ab animali venenato ſumpta theriaca omnino euadit, & hac pręſumpta ſi pòſt mordetur, non moritur. Quod ſæpe prætores in noxijs hominibus probarũt, Galenus in alijs animalibus. Quotidie tota vita ſanis ſalubriter ſumitur Theriace, ſiue venenum metuant, ſiue vt diuus Marcus Imperator, corporis iuuandi gratiâ, hoc vſus etiam affatim, & veluti alimento quodam. Vnde initium magnæ æſtimationis Theriaces, & vires actionis eius hominibus innotuerunt, & ſub illius ſæculi maximis Imperatoribus in publicum vſus eius prodijt.

Antidotus Eſdræ (quiſquis is fuerit) eadem propè pollicetur, quæ Theriace, ſed hac multò eſt ad omnia imbecillior, ob id obſcurata euiluit quouis modo parata. Nam Actuario ex 27. componitur: Aëtio & Paulo ex 47. nec ijs omnino ijſdem, nec eodem pondere: Nicolao ex centum quadraginta quatuor.

Ambroſiam & Athanaſiã à iunioribus Medicis nominatas eſſe antidotos, docet Gal. lib.8. meth. háſque calfacere & ſiccare, vt Theriacen. Has quoque tres antidotos, Ambroſiam, Athanaſiam, Theriacen, ſumptuoſas eſſe dicit lib.14. meth. & ſalubriter ſumi contra internos abſceſſus, præſertim viſcerum, vt collectum humorẽ in halitum reſoluant, & digerant: & in lib. ſanit. tuendæ harum meminit.

Antidotum Mithridatis Athanaſium triplex, lib. 2. antidotorum. Eſt & Athanaſia hepatica Alexandri Tralliani, & Athanaſia Oribaſij apud Paulum, & Ambroſia Philippi Macedonis, lib.2. antid. quarum nulla eſt hodie in vſu, aut non admodùm frequenti, quòd harum loco Mithridatios aut Theriace recipiantur, adeò magna omnium fide & ſummis ſucceſſibus probata, vt myropolæ quidam circumforanei

foranei in Gallia quæſtum vicatim faciant ſuis neſcio quibus cōpoſitionibus, quas tamen Mithridatij & Theriaces nomine diuendunt. Hæ igitur Athanaſiæ, Ambroſiæ, Achariſti, Hadriani, Hæmagogi, & aliarum quarundam Arabibus celebratarum compoſitionum loco fuerint, vt velut poſtliminij iure in vſum redeant, cùm eadem omnia præſtent, multóq; feliciùs, quàm Arabum compoſitiones ex iſtis excerptæ, additis aut ablatis quibuſdam, neque his magni momenti.

AVREA ALEXANDRI ANTIDOTVS.

Recipit aſari
Carpobalſami
Seminis hyoſcyami } Ana drach. duas & dimidiam. 55. Had.

Caryophyllorum
*Myrrhæ oēs legūt,
Ciperi
Opij Thebaici } Ana drach. duas. 36. Had.

*μυρτα. i. baccas myrti Actuar.

Opobalſami
Cinamomi
Folij
Zedoariæ
Zingiberis
Coſti
Corallij rubri
Caſſiæ ligneæ
Euphorbij
Tragacanthi
Thuris
Styracis
Nardi Celticæ
Mei
Cardamomi
Seſeleos
Napeos, ſeu ſeminis ſinapi. Eius loco ſelinon. i. apium Actuarius.
Sarxiphagi Act. radicis ſaxifragiæ alij
Anethi — Hoc Actuarius omittit.
Aniſi } Ana drachmam vnam. 18. Had.

Xylolaēs
Rhei Actuarius. Rha barbari & Rhei Pontici Arnald⁹.
Luphiæ cōpoſitæ Actuarius. Aliptæ moſcatæ, quod idē eſt, alij.
Caſtorij
Spicæ nardi
Galangæ Act. & cæteri.
Opopanacis
Anacardij
Maſtiches
Sulfuris viui, omnes.
Pœoniæ radicis
Eryngij
Roſarum. Actuar. omittit.

Thymi
Acori
Pulegij. Eius loco habet Actuarius Halicacabi.
Ariſtolochiæ longæ Act. vtriuſque alij.
Gentianæ
Corticis radicis mandragorę
Chamædryos
Phu, Act. radicis Valerianę alij.
Baccarum lauri
Dauci Cretici
Ameos
Macropiperis
Leucopiperis, oēs p̄ter Actua.
Xylobalſami
Carui, omittit Act.
Amomi
Petroſelini ſeminis
Libyſtici ſeminis, Act. leuiſtici alij
Seminis rutæ
Seminis ſinonis. Eius loco hyſſopi habet Actuarius, & addit electri .i. ſuccini

— Ana exagium dimidium, Actua. drach. dimidiam, ſed drach. vnam & dimidiam, Arnaldus.

Auri, Argenti — Limaturæ tenuiſſimę
Margaritωn, Act. ambarū margaritarum non pertuſarum & pertuſarum alij.
βλάττου, Act. .i. onychis
Oſſis cordis ceruini

— Ana exagia duo & dimidium, Actuarius: alij ſingulorum grana quatuordecim tantùm.

Eboris
Calami odorati
Pyretri

— Ana ∠ .5. ſeu drach. ſex, Act. alij tantùm grana nouem vel octo.

Mellis quantitatem ſufficientē: mellis deſpumati libras tres, Arnald. Mel tacet Act.

Hæc antidotus aurea, vel ab auro quod recipit, vel à pretio & virium præſtantia dicitur. Cuius autem Alexandri an Philoſophi an Medici, vel alterius, compertum non habeo. Efficax eſt contra defluxiones capitis frigore conceptas, oculorum lachrymas exſiccat, dentium dolores lenit, & capitis omnes cruciatus à frigido vel humido illita fronti. Comitiales, inſanos, vertiginoſos, paralyticos, apoplecticos, mulcet. Tabidis, tuſſiculoſis, aſthmaticis, ſanguinem ſcreantibus, cardiacis, iſchiadicis, colicis, nephriticis, dyſuriæ, ſtranguriæ, iſchuriæ præſenti eſt auxilio. Calculos renum & veſicæ comminuit. Quotidianis & tertianis febribus circa acceſſionis initium cum decocto ſtœchados eximiè medetur. Has eius vires ab Actuario celebratas fuſiùs explicat Arnaldus in lib. de antidotis: ſed ſi ad Mithridation & Theriacen ſpectes, vſu plurimo maiorum noſtrorum probatiſſimas antidotos, & omnia hæc ac multò plura feliciſſimè præſtantes, nihil eſt, quòd Arabum Aureá, Hadrianum, &c. antidotos laudes. Initio, ſtupefacit vt theriace, inueterata, coctis ſimul omnibus calida euadit, affectibus ob id frigidis ſalutaris hæc aurea. Aurum, argentum, ebur album tenuiſſimè limatum vult Arnaldus. Balſamum melle modico diſſolutum miſcetur. Doſis eſt quantitas auellanæ.

Adſcripſeram quoque his alias antidotos διὰ κόκκων βαφικῶν, διὰ μόσχου, δι' ἀρωμάτων, διὰ κομμῶν, διὰ μαργάρου, δι' ἀνθῶν, δι' ἀνακάρδων, arteriacas, thoracicas, ſtomachicas, catharticas, hieras, trypheras, & alias reliquas vſurpari hodie conſuetas. Catapotia quoque mitiora, valentiora, mediocria. Trochiſcos item atque condita & ſyrupos, in quibus ſumendorum materia ferè continetur. Sed cùm mihi Meſuæ antidotarium eſſet in manibus, plurimáque iam dictorum ex Meſue ipſo deſcripſiſſem, ęquius putaui ea omnia ad Meſuem referre, ne dictum dicerem.

DE SVCCIS MELLE AVT SACCHARO CONDITIS.

QVoniam facilius eſt impleri potu quàm cibo, tam ſanis quàm ægris, & potus ob liquiditatem linguam promptiùs & altiùs afficit, ac os ventriculi cæteráſque partes, quas celeriter permeat, maximé ſoliciti fuerunt maiores noſtri de potu ægris iucundo & ſalubri: partim ad ſitim extinguendam & partes principes roborandas: partim ad liberandas obſtructiones, finiendámque alterando putredinẽ: partim ad tenuandum craſſa excrementa, incidendum, & tergendũ lenta: partim ad ea vi naturæ iam ſecreta vacuandum per vrinas aut ſudores, interim per vomitum & deiectionem, ſi præſertim eo natura vergebat. Quam rem indicant potio ptiſſanæ, vinum ex aqua, hydromeli, oxymeli Hippocratis, lib. 3. rat. victus in morbis acutis. Idem declarat Galenus ſuo oxymelite in ſanitate tuenda, & methodo medẽdi, & ſuo hydromelite, cui interdum ad craſſa tenuandum, & lenta incidẽdum, tergendum, vt promptiùs purgarentur, incoquebat hyſſopum vel thymum, vel pulegium, vel calaminthen, vel origanum, vel ſaturęam, vel aliquam ex his ſimilibus. Idem Oribaſij, Aëtij, Pauli, Tralliani, ἡδέα, ὠφέλιμα, πόματα, προπόματα, ἀποζέματα .i. ſuaues, vtiles potiones, propinationes, deferuefacta ex hærbis vel radicibus, & decocta moliuntur. Idem Actuarij potiones febricitantium inſcriptæ. Idem recentiorum præcipuè Arabum promittunt, & pręſtant ſyrupi, vel quaſi ex Syria delati primùm ὀποὶ .i. ſucci conditi, vt Hermolao videtur, vel συρουδυτες ὀποὶ .i. trahentes ſucci, quanquàm pauci facultate trahendi ſint præditi: vel corrupto nomine pro συνοποὶ, vel pro σιράπια, qua voce Actuarius & Simeon vtuntur. De quibus & alijs ægrorum potionibus cur hîc fuſiùs non ſcribam, paulò antè docui: mihi nunc ſatis eſt, pauca quædam ſtomatica & ſtomachica ex Galeno adſcribere, quæ ſyruporum typus quidam fuerint.

Aph. 24. lib. 1. et lib. quos purgare oportet.

Dia cydoniωn Galeni appetentiam languentem excitat, coctionem ciborum iuuat, iecur & ventrem totum roborat, ventriculi diſpoſitiones propè omnes, exceptis quæ ab æſtu vehementi fiunt, modicè iuuat. Recipit carnis malorum cydoniorum, mellis, aceti albi, ana lib. tres. Piperis, zingiberis ana vnc. tres. Petroſelini Macedonici vnc. vnam. Paulò aliter in fine lib. 6. ſanit. tuendæ. Succi malorum cotoneorum, ſtruthiorum (quę maiora ſunt & dulciora) mellis boni Attici ana ſextarios Romanos duos, aceti ſextarium vnum & ſemiſſem, aut ſi abundè ſit acre, ſatis eſt ſextarius vnus. Vbi modicè ſuper prunas coxeris ad mellis Attici ſpiſſitudinem, & deſpumaueris, adde zingiberis vnc. tres, piperis albi vnc. duas. vnc. i. lib. 8. ſ. partes: deinde igni ſimili recoques, ad mellis craſſitudinem. Si id aſtringere magis voles, fac ex cotoneorum ſucco. In calido autem ventriculo aut bilioſo aufer piper & zingiber: in frigido & pituitoſo zingiberis vnc. quatuor, piperis vnc. tres, vel duas & dimidiam. In medijs temperamentis dimidium miſce. i. zingiberis vnc. vnam & ſemis, piperis vnc. vnam, lib. 6. ſanit. tuend. vnum aut duo cochlearia ſunt danda, lib. 8. meth.

Lib. 8. c. ph. p.

Diacydonion medicamentoſius eſt apud Nicolaum tale. Carnis cydoniorum excorticatorum, exenteratorum, in aqua elixorum lib. tres tere, cerne: deinde in mellis deſpumati lib. quatuor & ſemiſſe coque, ſemper mouendo rudicula, donec craſſeſcat, nec digitos inquinet. Ab igne depoſito miſce paulatim rudicula ſemper ducendo cinamomi vnc. vnam & ſemiſſ. zingiberis vnc. vnam, piperis, galangæ ana ſemunc.

na ſemunc.caryophyllorum,nucis moſchatę ana drach. tres,ſpicæ nardi,xylaloës, macis,cardamomi ana drach.duas, zeduaris drach.vnam. Eſt apud Meſuen eius deſcriptio triplex inuſitata. Dia cydoniωμ μήλωμ,catharticum Alexander ad podagram deſcribit. Hodie ſuccum & carnem cydoniorum ſaccharo condîmus ſine aromatibus,ad menſæ dona ſecundæ præcipuum,& aluum cohibendum.

Nicolaus ex ſucci mororum hortenſium lib. ſemiſſ. ſucci batinorum lib. vna, mellis lib.ſemiſſ.ſapæ vnc.trib.coquit donec marmori affuſum ipſi inhæreat,& digito tactum parum ſequatur,mox in ſe reſiliat,ad palati excoriationes,ardorem faucium & gulæ,ac initium ſynanches.

Meſues amborum mororum ſucci ana lib.1.ſemiſſ.& ſapæ & mellis ana lib.vnā, coquit ad mellis ſpiſſitudinem.Compoſitius fit addendo aluminis, myrrhæ, croci, omphacij ana. ſi opus eſt. Succus per ſe initio eſt efficacior,etiam alijs aſtringentibus,rho, balauſtio, roſis:miſtus poſt principium cum melle eſt melior ſuccus.

Lib.6. c. ph.part. Heras etiā ſuccū per ſe præcoquit, ſtatim cum melle. Sapā ne ad de cū Arabib. diamoro, etiāſi falſò aſtringat ſapa Dioſcoridi: nec additur à Gal. Aëtio, Paulo, Tralliano.

Dia moron Galeni ſtomaticum ſeu ad partes oris inflammatas dum affluit materia.Succi mororum libras quinque coque per ſe ad ſordium conſiſtentiam,poſteà cum mellis libra vna.Id medium eſt,ac plurimis admodùm placet,vt neq; de mellis dulcedine,nec de ſucci auſteritate conquerantur.Salubre initio phlegmonarum oris:quas ſi valētiùs vis repellere, ſucci rhois vel omphacij vnc.vnam,vel duas,vel tres toti ſymmetriæ miſcebis,vel florem roſarum,vel roſas ipſas,balauſtium, cytinum,malicorium,gallam immaturam,piceæ aut thuris corticem , ſuccum hypociſtidis, aut lentiſci,& alia aſtringentia non corruptricia,qualia ſunt miſy,ſori, chalcitis,chalcanthum:niſi quòd huius drachma vna toti medicamento miſcetur, vbi in ore,gula,ſtomacho,ventriculo vlceroſa eſt diſpoſitio: plus autem chalcanthi ad vlcus malignum & putridum dictarum partium. Vbi autem conſtitit fluxio, miſce toti compoſitioni croci,myrrhæ ana ſeſquidrachmam ad phlegmonem coquendam.Crocus enim aſtringendo myrrham multò ſe tenuiorem & calidiorem intrò in altum impellit,vbi ſuccos tenuat,& à croco foras citiùs efferri prohibita digerit.Addit Andromachus croci,myrrhæ,aluminis ſciſſi ana drach.vnam,alij huius drach.duas.Idem probè addit glycyrrhizæ drach.viginti,quæ aſperitatē ex auſteris ori innatam mitiget . Eiuſdem ſuccus ſtomaticis omnibus antidotis miſtus præſtantiores eas reddit.Coquunt eandem gargariſmata ex ficis pinguibus,ex mulſa aquoſa,,ex calenti ſapa,oleo lentiſcino in vaſe duplici calfacto, vel ex aqua calente.Coquentibus autem his in ſtatu vtendum,in declinatione valēter digerētib⁹.

Cocta phlegmone vel etiam ſcirrhoſa digerens aliquid toti medicamento incoque, vt nitri vel ſpumæ nitri vnc.ß. vel ſulfuris viui ſextantem, vel ſapam, cui incoctum ſit origanum,hyſſopum,pulegium,ſaturea, thymus, calamintha ſylueſtris & domeſtica,ſeu mentha odorata,quam à grato odore Græci veteres hedyoſmon vocarunt. Medium facultate hoc remedium mediocribus phlegmonis & maiorum ſtatui confert. Crocus autem & myrrha,& ſi qua alia aromata miſcenda ſint,adde in fine coctionis,& cùm ab igne es medicamentum ſublaturus,agitādo donec omnia pulchrè cogantur.Nam largior ipſorum coctio vires eis adimit.

Multiplex igitur eſt diamori compoſitio, quia affectus per tempora varius eſt, cui medetur,& ob id quòd non omnes eadem miſtionis menſura delectat.

Diabatinon.i.ex ſucco mororum bati ſeu rubi eſt valentius diamoro, infirmius diacaryo.Ob id Meſues & Nicolaus ambos ſuccos miſcent,ſucci mororum domeſticorum lib.ß.ſucci mororum batinorum lib.vnam,mellis lib.ß.ſapæ vnc.tres.

Si verò ſimplicem illam habeat Medicus,ſufficit in omne tempus phlegmones, additis tunc quæ vnumquodque poſtulare videbitur. Multiplex etiam eſt Alexandro:cui etiam & Actuario diacaryon deſcribitur,ſed Galenum ſequimur.

Dia καρύωμ ſtomaticon ſuaue , paratu facillimum , omnium efficaciſſimum ad oris phlegmonas ob eſſentiæ tenuitatem,Galeno inuentum & conſuetiſſimum.

Cortices exteriores nucum virentium & vigentium finita æſtate tere in pila, ſuccum per linteum cola,cum melle coque,deſpumando ad melleam craſſitiem:hoc

in par-

in partes quatuor diuide, vt Galenus ſemper diuiſit, primam ſerua ſynceram, pue- ris, mulieribus, viris delicatis vtendam, ob eius dulcedinem. Id etiam ſolùm medi- ocres phlegmonas interdum perſanat celerrimè. Secundæ parti aſtringentium aliquid miſce, ad repellendum affluentem adhuc initio phlegmones ſanguinem. Tertiæ croci & myrrhæ portionem ad coquendum vigentem iam phlegmonem, cùm ſcilicet fluxio ceſſauerit. Quartæ ſulfur viuum, aut nitrum, & acria quædã ad digerendum, quod ex humore phlegmonem faciente fuerit impactum: quoniam ea quæ affluxerunt, vacuationem poſtulant.

Cùm autem pauper Medicus has quatuor compoſitiones propter ſumptum pa rare nequeat, nec qui iter agit, has ſecum circumferre, ſatius eſt facere compoſitio- nem vnam mediam, ex ſucco mole aut menſura quintuplo ad mel, quale diamoron fecimus, & tempore vtendi pro varia indicatione à morbi tempore, & ægri natura hæc prædicta adiungere.

Similia his ſtomatica ſunt, ſed viribus inferiora Διὰ γλεύκους.i. ex muſto & ſapa, διὰ ῥοίων.i. ex granatorum ſucco, Δι' ἀχράδων.i. ex pyris ſylueſtribus, διὰ μή λων.i. ex cydonijs. Et ex ceſtianis, meſpilis, cornis, & alijs fructibus aſtringentibus tritis, preſſis, reſidendo depuratis, colatis, cum melle coctis. Sunt autem hæc o- mnia non modò ſtomatica, ſed etiam ſtomachica & euſtomacha.i. quæ deglutita iu- uant ſtomachum. Diacarion autem cacoſtomachum eſt, ac ſtomacho noxium, plurimo melle eget: poſt id Diabatinon, Diamoron, ſed διὰ μήλων, Διὰ ῥοίων, δι' ἀχράδων parciore. In horum medio eſt ſuccus meſpilorum, cornorum, brabylων, prunorum. Succo igitur cydoniorum & pyrorum ſylueſtrium, & plurimorum fru- ctuum miſce æqualem mellis portionem. Succus autem aſtringentium inſigniter, vt cornorum duplicatum, & interdum triplicatum mel requirit, Galen. lib. 6. & 8. comp. pharm. particular.

διὰ γλεύκους fit ex menſura quauis muſti auſteri, quod ex vuis amineis poſtre- mùm fluxerit (nam quod primum fluxit, eſt liquidius & aquoſius) & melle, additis his, quæ diamoro & diacaryo miſceri poſſe diximus aſtringentibus, coquentibus, digerentibus eadem proportione. διὰ γλεύκους Critonis etiam ad aurium & ſe- dis vitia vtilis compoſitio eſt, Gal. lib. 6. c. ph. p. Si aũt ex muſto dulci fiat, mitigat quidem, ſed minùs repellit: ex muſto autem auſteri & dulcis medio, vim mediam obtinet. Coquit id Andromachus ad quartæ partis conſumptionem: alij ad melle- am craſſitiem, deinde colant, & mel ſimul coquunt, præſertim vbi ſuccus eſt liqui- dior: vbi verò craſſus, mel ei ſtatim coctionis initio miſcent: & valet phlegmonarũ oris initio, incremento, & ſtatui: ad declinationem verò tedas pingues tuſas inco- que. Si ſumptuoſius vis medicamentum aliquod ex his, adde caſiæ corticem, vel nardum Indicam, vel folium malabathri, vel ſingulorum trium ana drachmam vnã vel ſeſquidrach. pro libra vna mellis. Si diuitibus paras, amomum miſce quantum crocum, aut myrrham, aut alumen: percolato ſtomachico maſtichen Chiam inter- dum miſcuit Galenus. Hæc ſtomatica vel gargarizantur, vel illinuntur, vel o- re ſæpe & diu continentur, vel etiam horum quædam prædicta deuorantur, & ſto- machica fiunt.

Stomatice Διὰ ῥοίων.i. ex granatis auſteris, acidis, dulcibus, maturis & integris æquali portione tritis cum corticibus, coctis cum melle, ſtomacho reſoluto & ci- bos auerſanti idonea eſt.

Crito autem aliter granatorum dulcium cum corticibus * tritorum & expreſ- ſorum ſextarios ſex, mellis boni ſextarium vnum coquit ad mellis craſſitiem, de- inde addit aluminis ſciſſi vnc. vnam, myrrhæ ſemunciam. Alia eiuſdem ad vl- cera oris & aphthas.i. oris puſtulas, ſucci granatorum dulcium heminas ſex coque igni lẽto in vaſe æreo ad tertias, deinde adde cinamomi, caſiæ, myrrhæ, ana drach. vnam, omphacij, croci, nardi Indicæ ana drach. ſemiſſem, mellis heminam. Vtra- que ſuo tempore præſtantiſſima. Paulò diuerſius Andromachus apud Galenum ſtomachicen hanc componit, ſed viribus propè ijſdem.

*κεκαυμένων

Medicamenta ſtomatica ex ſucco mororum,batinorum,granatorum, cydoneorum, cornorum, corticum nucum multa,vt vides,Medici ſcripſerunt, ponderibus & menſuris variantes: alij enim omnia vel aſtringentia,vel digerentia, vel vtraque iuijciunt,nonnulli adimunt,alij aliud.Item hi plus, illi minus indunt. In quibus conſiderandum eſt,quod copioſius eſt inditum, an aſtringens ac repellens eſt,an lenit,& coquit,an digerit: ita nanque licebit ipſis probè vti.

His affines ſunt & ſucci per ſe ſiccati ſole vel igne,vel cũ melle,aut ſaccharo, aut vtroq; cocti:hiq; tam hærbarum quàm fructuum,quos iure meritiſſimo ſyrupis multis nulla ſæpe ratione compoſitiſſimis prætulerimus.

FINIS QVARTI LIBRI.

CASTIGATIONES, QVARVM NVMERVS prior paginam, poſterior lineam denotat.

Pag.5.lin.33.digiti craſſitudine,dodrante longa. 6.23.earum loco. 7.1.Plinio dicitur. 9.26.adde,vel potiùs ſpathulæ fœtidæ vulgò dictæ,flore & reliquo habitu iridē omnino referentis. 10.35.inijcias. 46.æmula, adde primo,poſt rotundatur. 12.52.excrementoſam. 13.1.zurumbeth. 15.34.bibantur. 16.5.chamædrys. 18.51.Populi nigræ ſeu non bicoloris flores. 52.pro licet, ꝗ. 20.49.Chamæmelum ab odore mali dictum ſeu anthemis,lineam incipiat. 21.52.cæruleo. 22.9.quæſito. Siqua ſunt alia leuicula,per te emendabis.

